(c) Real Academia de la Historia

(c) Real Academia de la Historia

32

(c) Real Academia de la Historia

(c) Real Academia de la Historia

Nº 32.

vos al vuestro [illegible]

[illegible]

fol. 1.

... a institucione bti johis cassiani ad ppa castorem ...

IN NNE DNI NSI IHU XPI INCPT LIBER INSTITUTIONU BEATI IOHANNIS QUI ET CASSIANI AD PAPAM CAS

torem directum libros xii con
tinens de regulis monacorum libros iiii
et de principalibus uitiis libri viii
hoc ordine eos disponens.
De abitu monachi liber primus
De nocturnarum orationum et
psalmorum liber secundus.
De canonico diurnarum orationum
et psalmorum liber iiis
De institutis renuntiantium
liber iiiis
De spu castrimargie id est
concupiscentie liber
De spu fornicationis li[...]
De spu filargirie id est amor[...]
rum liber vii
De spu ire liber viii
De spu tristitie liber [...]
De spu acedie liber x
De spu cenodoxie liber xi
De spu superbie liber xii

PREFATIO SUBSEQUENTIS operis.

Ueteris ista mnti narrat istoria
sapientissimum salomonem post
acceptam diuinitus sapientiam
prudentiamque multam nimis et
latitudinem cordis quasi arene
maris innumerabilem. ita ut dni
testimonio nullus ei similis retro
actis temporibus extitisse. neque
post eum surrecturus esse dicatur.
Illud magnificum dno templum ex
truere cupientem. alienigene regis
tyri auxilium poposcisse.
Qui misso ad se hiram filio mulieris
uidue quicquid diuina sapientia
suggerente preclarum in templo dni
uel in sacris uasis moliebatur. minis
terio eius ac dispositione perfecit.
Si enim ille qui uniuersis regnis terre
sublimior principatus. et israhetici
gentis nobilior. excellentiorque pro
genies. illaque sapientia diuinitus
inspirata. que cunctarum orientalium
egiptique disciplinas. et instituta
superabat. nequaquam pauperis
atque alienigene uiri consilium dedignatur.
recte etiam tu his erudiaris exemplis
beatissime pape castor. uerum
inexpugnabile do templum non
lapidibus insensibilibus. sed de sanctorum uirorum
congregatione. nec temporale et
cor[rupti]bile. sed eternum ueque inex
[...] edificare disponens.
[...] pretiosissima dno
[...]nsecrare. non mutis auri

metallo argentoue confluat, que porta
rex babilonius captat. concubinarum
suarum siue principum depute uo
lupati. sed animab(us) scienti(am) innocen
tie [illegible] et curiositati integri
tate fulgentes regem xpm intra ne
ipsius circumferunt commorantem.
egenum me omniq(ue) et spurie pauperrimu(m)
ad comunionem tanta operis dignu
ris adscire. In prouincia siquidē
cenobiis experta oriens aulium. ma
ximeq(ue) experiori uolens instantia
funditus. quantas acuentes uirtutib(us)
scientiaq(ue) perfectus. et uniuersus
lata refertus diuitiis spualib(us). ut per
fectionem quantitatib(us) suis abundetq(ue)
non modo auus sermo. uerū etiam
sola uita sufficiat ad exemplum.
me quoq(ue) egenum et pauperem ser
mone atq(ue) scientia. ut aliquod
explementum tanti desiderii de inopia
strataris mi conferam possit.
Precipis q(ue). ut instantia monaste
riorum. que per egiptum hac pulsat
tantum auratu audire conspexerim.
ita ut alibi nobis a pueris eruditi
sunt quam uis inperito degerunt
saeclo. non leporem sermonem inqui
rens. in quo ipse adprime et erudi
tur. sed sciens simplicem uitam
simplici sermone fratrib(us) innouello
monasterio tuo cupiens explanari.
Ca[illegible]. quantum me pius ardor
desiderii tui prouocat obedire.

tantum multiplicat [illegible]
uolentem obtemperare [illegible]
Primum. quia [illegible] equi
perunt mente. ut confidam [illegible]
tam arduus. tam obscurus [illegible]
digne parte animo [illegible]
Secundo. quod ea a pueritia [illegible] corde
contrariatus. atq(ue) ipsa [illegible]
diuinis adortationib(us) [illegible] sed
ugere et mutuum uel [illegible] ut perce
pimus. minime iam possum ad integrum
retinere. Tot annorum circulis [illegible]
circulo et alimentatione conuersationis
abbreuiati. preterea quia diuersarum
rerum ratio nequaquam potest
absq(ue) mediatione doctrine quibus
uel erudi. uel intellegi. uel monstra
contentis. Totum namq(ue) in sola
experientia usuq(ue) constitit. [illegible]
ammodum erudi nisi [illegible] non
queunt. ita nec percipi quidem nec
intellegi. nisi habeo quis [illegible]
hac rudore adprehendere [illegible]
possint. Que tamen si conlatione
lugi spatium uitas frequentes
discursu non fuerint expolita.
cito rursum mentis incuria dilu
buntur. Tertio. quia id ipsum quod
utcumq(ue) non pro merito rei. sed
pro pertinatis temporis [illegible]
seminis. inperitior sermo constitue
non ualeat explicare. Tunc [illegible]
quod super huc [illegible] nobi
les. tam sermonis scientiaq(ue) [illegible]

(c) Real Academia de la Historia

multa iam opuscula desudarunt.
scilicet sanctum Basilium et sanctum Iheronimum
dico. aliosque similes illis quorum alter
sciscitantibus fratribus super diversis insti-
tutis vel questionibus non solum facu-
ndo. verum etiam divinarum scrip-
turarum testimoniis copioso sermo-
ne respondit. Alius vero non solum
suo elucubratos ingenio edidit
libros. verum etiam greca lingua
digestos in latinum vertit eloquium.
post quos tam exuberantia elo-
quentie flumina. porro non inme-
rito presumptionis notari si aliquid
stillicidii huic inferre temptavero.
Nisi me ad hec fiducia tue sanctita-
tis animaret sponsio. quod ut tibi
et nuge forsitan accepte qualescumque
sunt vel eius congregationi fratrum
in novello tantum monasterio con-
morantium deputaveris. quicquid
a nobis minus forsitan caute prolatum
fuerit. et pie relegant. et cum venia
indulgentiore sustineant; fidem potius
in sermonis quam venustatem elo-
quii requirentes. Quapropter beatissime
pape. unicum religionis et humili-
tatis exemplar. cuius precibus anima-
tus. secundum vires ingenii mei opus quod
iniungis adgredior. Ea que
om[...]modis intacta relicta sunt
ab [...]terioribus nostris. [...] que au-
dia[...] potius quam experta descri-
bere [...]averunt velut rudi

monasterio. et in veritate stagen-
tibus intimabo. Nec plane mira-
bilium Dei signorumque narrationem
studebo contexere. Que quamvis
multa per seniores nostros et incredi-
bilia non solum audierimus. verum
etiam sub obtutibus nostris perspexeri-
mus impleta. tamen his omnibus
pretermissis que legentibus preter ad-
mirationem nichil amplius ad in-
structionem perfecte vite conferunt.
instituta eorum tantummodo
ac monasteriorum regulas. maximeque
principalium vitiorum que octo ab
eis designantur. origines et causas
uniuscuiusque secundum traditiones eorum.
quantum Deo favente potuero fide-
liter explicare contendam.
Oportunum siquidem michi est non
de mirabilibus Dei. sed de correctione
morum nostrorum. et consummatione
vite perfecte. secundum eaque a senioribus
nostris accepimus. pauca disserere.
In hoc quoque [...]atis preceptis tuis satis-
facere studebo. ut si quid forte
non secundum typum maiorum antiquis-
sima constitutione fundatum.
sed pro arbitrio uniuscuiusque insti-
tuentis monasterium vel deminutum
vel additum in [h]is regionibus con-
probavero. Secundum eam quam vidimus
monasteriorum regulam per Egiptum
vel Palestinam antiquitus funda-
torum. fideli sermone vel adiciam vel

(c) Real Academia de la Historia

sacidum.· Nequaquam enim credit
rationabilis quippiam vel perfe
ctius nobellam constitutionem
In occiduis Galliarum partibus repe
rire potuisse. quam illa sunt Insti
tuta In quibus ab exordio predica
tionis apostolice a sanctis ac spiritalibus
patribus fundata monasteria usque
perdurant.· Illam sane moderati
onem opusculo huic Inserere pre
sumam. ut ea que secundum egiptiorum regu
lam. seu pro asperitate aerum seu
pro difficultate. uel diuersitate
morum Inpossibilia In his regionibus
uel dura uel ardua conprobabero.
Institutis monasteriorum que per
palestinam uel mesopotamiam ha
bentur aliquatenus temperem. quia si
rationabilis possibilium mensura
seruetur. eadem obseruantie per
fectio est. etiam In inpari facultate.·

FINIT PREFATIO

INCIPIUNT CAPITULA LIBRI PRIMI

DE INSTITUTIS MONACHORUM

I De cingulo monachi. II De ueste monachi.
III De cucullis IIII De colobiis eorum.
V De bracciutoriis eorum. VI De mafortibus eorum
VII De melote et pelle caprina VIII De baculo
VIIII De calciamentis eorum X De temperamento
obseruantieque secundum usum qualitatem
uel usum prouincie tenendum
XI De cingulo spiritali et sacramento
ipsius

INCIPIT EIUSDEM LIBER PRIMUS

De institutis ac regulis monaste
riorum dicturi. unde competentius
donante deo quam ex ipso habitu mona
chorum sumemus exordium.· Quorum interi
orem cultum consequenter tunc pote
rimus exponere. cum exteriorem
ornatum sub oculorum depinxerimus
obtutibus.· I De cingulo monachi
Itaque monachum ut militem xpi in pro
cinctu semper bello positum accinctis
lumbis iugiter oportet Incedere.
Hoc enim habitu et illos ambulasse
qui In ueteri testamento professionis
huius fundauere primordia. Heliam
scilicet et Heliseum. diuinarum aucto
ritate scripturarum monstratur.
Ac deinceps principes auctoresque noui testa
menti. Iohannem uidelicet
petrum. et paulum. ceterosque eiusdem
ordinis uiros. taliter Incessisse
cognoscimus.· Quorum prior qui In ueteri
testamento uirginitatis iam flores.
et castimonie continentieque prefigu
rabat exempla. cum fuisset a domino
missus. ad Increpandos nuntios
ochozie sacrilegi regis israhel. eo quod
egritudine prepeditus super statu
salutis sue belzebul deum accaron
consulere destinasset. et ad eos
eis occurrens idem propheta descensurum
de lecto eo In quo conciderat dene
gasset. decumbenti regi exprobrat

uestitus qualitate conpetitus erat.
Reuersos enim adse nuntios ut referen-
tes sibi profetae sententiam. sciscita-
tus est cuius esset figure et habitus uir
qui occurrisset eis et locutus fuisset
talis sermodi uerba. Uir inquiunt
pilosus et zona pellicia accinctus renib;.
Ex quo habitu statim rex contempla-
tus hominem di ait. Elias tesbites
est. Zona uidelicet indicio et hirsuta
insulaque corporis specie uirum di
indubitanter agnosceret. eo quod ista
ei inter et alia solitarii ppti multa
conuersationis cultus proprii uelut
quoddam in pristinum speciale signu
perpetuo adhereret. De Iohanne
quoque qui ueteris nouique testamenti
uelut quidam sacratissimus limes.
finis initiumque processit. ita
euangelistae nuntiante cognoscimus.
Ipse autem Iohannes habebat uesti-
mentum de pilis camelorum. et zonam
pellicia circa lumbos eius. petro
etiam in custodia carceris libero
de eruto et ad necem die postero pro
ducendo. angelo adsistente precipi-
tur. precingere et calciare caligis
tuis. Quod ut fecisset. nequaquam
monuisset eum angelus di. nisi
uidisset eum ob refectionem noc-
turne quietis paulisper defessa
membra solita cinguli obstricti-
one laxisse. paulum quoque recen-
dentem hierosolimam. et protinus
alludens in uincula mittendum. a quib;
profeta reperiens cesaree. sublato
eius cingulo ligans suas manus et pedes
ualetatu corporis sui passionis eius
prefiguraret iniurias. ita.
hec dicit sps scs. Uirum cuius est
zona hec sic alligabunt iudei in hierusalem.
et tradent in manus gentium.
Quod utique apostolus proferri minime
potuisset et dici: cuius est zona
hec. nisi paulus et lumbis suis inden-
tem solitus fuisset habere.

XII De ueste monachi

Vestis quoque sit monachi que corpus
tegat tantum. ut repellat uere-
cundiam nuditatis et frigoris detrimen-
ta a luxurium. non que sensum luxurium
uariatur. ut ait elationis pronuntiatio.
Sic eodem apostolo predicante.
Habentes autem alimentum et opertimentum.
his contenti simus. operimentum in-
quit non uestimentum ut in quibus
dum utuntur a complurib; non proprie
continetur: ideo que corpus operiat
tantum. non que animum gloriae
blandiatur. Talia. ita nulla
coloris ut thlitatur nouitate ceteros
illius propositi uiros habeantur
insignia. ut a studiosis accurata
omnibus aliena. ut nullus rursum
apparere possit affectatus per in-
curium sordib; decolor.
Postremo sicut habitu mundi reputantur
ornata. ita cultu seruos di

(c) Real Academia de la Historia

In omnibus comunia perseueret. Quic-
quid enim inter seruos dei presumitur
ab uno uel paucis nec catholice per omne
corpus fraternitatis tenetur. aut super-
fluum. aut elatum est. et ob id noxium
iudicandum. magisque uanitatis
speciem quam uirtutis ostentans.
Et idcirco que nec a ueteribus sanctis qui
huius professionis fundamenta iecerunt
neque a patribus nostri temporis qui eorum
per successiones instituta nunc usque
custodiunt. tradita uidimus exempla.
ut superflua et inusitata nos quoque
sectare conueniat. Quamobrem
cilicinam uestem uelut circumspectam
cunctis atque notabilem. et ex hoc
ipso non solum nullum spiritui posse emo-
lumenti conferre. sed etiam elatio-
nis concupiscentiam nutrientemque
ad necessarii operis exercitium in quo
monachum semper inpigrum expedi-
tumque oportet incedere. inhabilem
atque inusitatam sic omnibus modis respu-
erunt. Quod si quosdam hoc amic-
tu circumdatos audiuimus proba-
biles extitisse. non ex eo nobis
monasteriorum est regula sancienda.
uel antiqua sanctorum patrum sunt pro-
turbanda decreta. quod pauci pre-
sumentes aliis uirtutum priuilegio
ne illis quidem que non secundum catho-
licam regulam ab eis usurpata sunt.
Reprehendi debere creduntur. gene-
rali namque omnium constitutioni.

paucitas non debet preponi. nec pre-
iudicare sententiam. Illis etenim
non debemus institutis ac regulis
indubitatam fidem et indiscussam
obedientiam per omnia commodare.
non quas paucitas uoluntatis induxit.
sed quas uetustas temporis antiquitas
et innumerus sanctorum patrum sententia
definitione in posterum propagauit.
Nec hoc sane predicare nobis debet
ad cotidiane conuersationis exemplum.
Quod uel Iorum sacrilegus rex Israhel pro-
tectus pallio circumseptus. scissa
ueste cilicium habuisse perhibetur
intrinsecus. ut quod nineuite ad mi-
tigandam dei sententiam que in eos
lata fuerat per prophetam. cilicii asperitate
et uestiti sunt. quem etiam ille la-
tentem intrinsecus latentem induisse fuisse
monstratur. ut nisi scisso desuper
uestimento a nemine prorsus potuis-
set intellegi. et isti eo tempore operi-
mentum cilicii sunt sortiti. quo
cunctis supereminentis urbis euersione
lugentibus. eodemque amictu circumda-
tis. nullus posset a quoquam osten-
tationis notari. quia nisi insolen-
tia aduersatur. non offendit equalitas.

XIII De cucullis. Sunt preterea quedam
in ipso egyptiorum habitu non tantum
ad corporis cultum. quantum ad morum
formulam congruentia. Ut sim-
plicitatis et innocentie obseruantie
etiam in ipsa uestitus qualitate

4

© Real Academia de la Historia

retinentur. Cucullis namque perparuis
usque ad ceruicis humerorumque dimissis
confinia, quibus capita tantum
contegunt indesinenter diebus ac
noctibus utuntur. Scilicet ut in
nocentiam et simplicitatem par
uulorum iugiter custodire. etiam imita
tione ipsius uelaminis commone
antur. Qui reuersi ad infantiam Christo
cantent horis cum affectu ac uirtute
decantant. Domine non est exaltatum
cor meum, neque elati sunt oculi mei, neque
ambulaui in magnis neque in mirabilibus
super me. Si non humiliter sentiebam
sed exaltaui animam meam. sicut
quod ablactatum est super matre
suam. **IIII De colobiis eorum.**

Colobiis quoque lineis induti, quae uix
ad cubitum ima pertingunt, nudas
de reliquo circumferunt manus. ut amputatos
habere eos actus et opera
mundi huius suggerat abscisio mani
carum. et ab omni conuersatione
terrena mortificatos eos uelami
nis linei doceat indumentum.
Audiantque per hoc apostolum cotidie sibi
dicentem. Mortificate membra uestra
quae sunt super terram. Illud quoque
ipso habitu protestantes. Mortui
enim estis et uita uestra abscondita
est cum Christo in deo. Et uiuo autem
iam non ego uiuit uero in me Christus.
Mihi hic mundus crucifixus est, et ego
mundo. **V De bracitoriis**

Gestant etiam resticulas duplices
laneo plexas subtegmine. quas
Graeci ΑΝΑΛΑΒΟΥϹ uocant.
Nos uero succinctoria seu redimicula,
ut proprie bracitoria possumus
appellare. Quae descendentia per
summa ceruicis et e lateribus colli
diuisa. utrarumque alarum sinus
ambiunt, atque hinc inde succingunt.
ut constringentia latitudinem
uestimenti ad corpus contrahant
atque coniungant. et ita constrictis
brachiis inpigri ad omne opus expliciti
reddantur. Illud praeceptum apostoli
gaudentes omni uirtute conplere.
quia non solum mihi sed et
his qui mecum sunt ministrauerunt
manus istae. Neque panem gratis ab ali
quo manducauimus. sed in labore et
fatigatione. nocte et die operantes.
ne quem uestrum grauaremus. et si quis non uult
operari nec manducet.

VI De mafortibus

Post haec angusto pallio amictus
tam humilitatem quam uilitatem
pretii conpendiumque sectantes colla
pariter atque humeros tegunt. Quod
mafortem tam nostro quam ipsorum
nuncupatur eloquio. et ita planetas
atque birros pretio simul
ambitionemque declinant.

VII De melote et pelle caprina

Ultimum est habitus eorum pellis caprina
quae melotes uel pera appellatur.

(c) Real Academia de la Historia

et baculus quem gestant ut imitati
onem est. qui professionis huius
prefiguratio (?) lineus. Iam in ueteri
testamento de quibus apostolus. circumierunt
inquid in melotis et in pellibus caprinis
egentes angustiati afflicti. quibus
dignus non erat mundus. in solitudinibus
errantes. in montibus et in speluncis
et in cauernis terre. Quia tamen huiu
ius pellis caprine significat morti
ficatio omni petulantie carnalium
uitiorum. debere eos in summa uirtutum
grauitate consistere. nec quicquam
petulcum ut callidum lubricitatis uel
mobilitatis umquam in eorum corpore
residere. IIII. De baculo.

Nam et baculos gestare eos docent
uiros. exemplum elisei quem scriptura
ra docet quum dicit ad gezi
puerum suum mittit eum ad suscitandum
filium mulieris. tolle baculum meum.
et currens uade pone eum super faciem
pueri et uiuet. Quem utique non de
disset ei ipsum gestandum. nisi eum
manu sua solitus esset iugiter circum
ferre. Cuius gestatio spiritaliter mo
net. numquam debere eos inter ista
latrantes uitiorum canes et inuisibiles
spiritum nequitiarum bestias inermes
incedere. De quibus beatus dd liberari
postulans dicit. Ne tradas dne
animam confitentem tibi bestiis. sed
inruentes eas retundere crucis signaculo
baculo. longius propulsare uel aduersus se

semetipsum iugi memoria dnice passi
onis et imitatione illius morti
ficationis expugnare.

V. De calciamentis.

Calciamenta uero. uelut interdicta
euangelico precepto recusantes. cum
infirmitas corporis uel matutinis
hiemis rigor. seu meridianus estatis feruor
exegerit. tantummodo caligis suos
muniunt pedes. hoc interpretantes
usu eorum uel dnica permissione
signari. ut si in hoc mundo constituti
cura et sollicitudine carnis
huius omnimodis exuti esse non possumus
nec ab eo preualemus penitus absolui
saltem occupatione leui et inpli
catione tenui. necessitatem corpo
ris expliceremus. Neque enim nostros pedes
qui expediti ad spiritalem cursum et pre
dicandum euangelii pacem semper
debent esse parati. quibus post
odorem unguentorum xpi currimus.
et de quibus dd. cucurri inquid in siti.
et direxi. ego autem non laboraui
te sequens. Nec mortiferis pellibus
patiamur inuolui. de his scilicet
cogitationibus que non ad supplendam
necessitatem nature. sed ad super
fluum noxiumque pertinent uolup
tatem. Quod tamen implemus secundum
apostolum. curam carnis non feceritis in
desideriis. Quibus tamen caligis
quamquam licito utantur. ut a potes
tate dni mundanam concessis. nequaquam

(c) Real Academia de la Historia

tamen pedibus eos inherere permittunt
quum accedunt ad celebranda uel
percipienda sacrosancta misteria.
Illud extimantes etiam secundum litteram
custodiri debere. quod dicitur ad moy
sen. uel ad ihesum filium naue. Solue
corrigiam calciamenti tui. locus
enim in quo stas. terra sancta est.

X. De temperamento obseruantie.

Haec dicta sunt. ne quid preterimisse
de egyptiorum habitu uideamur.
Ceterum a nobis tenenda sunt illa
tantummodo. que ut locorum situs
ad prouincie usus admittat.
Nam neque caligis nos neque colobiis
seu una tunica esse contentos.
hiemis permittit asperitas. paruis
simi cuculli uelamen uel melote
gestatio derisum potius. quam edi
ficationem ullam uidentibus compa
rauit. quapropter illa tantum que
superius commemorauimus queque
sunt et humilitati professionis
nostre. et qualitati aeris congruen
tia a nobis quoque efficienda cen
semus. ut omnis summa nostri uestitus
non in nouitate habitus qui possit
offendiculum hominibus seculi huius
inferre sed honesta in uilitate con
sistat. XI. De cingulo spiritali et sacra
mento ipsius.

His itaque uestimentis christi miles indu
tus nouerit prius ob hoc se cingulo
constrictionem muniri. ut ad cunc
tos usus et opere monasterii. non solum
mente promptus sed etiam ipso habitu
semper expeditus incedat. tanto
namque feruentior circa spiritalem pro
fectum ac diuinarum rerum scientiam
cordis puritate probabitur. quanto
fuerit erga obedientie studium
operisque deuotior. Secundo cognoscat
etiam in ipso habitu cinguli inesse
non paruum. quod ab eo expetatur
sacramentum. Accinctio enim lum
borum et ambitus pellis mortue.
significat eum mortificationem
circumferre membrorum. In quibus
libidinis ac luxurie seminaria
continentur euangelicum illud
mandatum quod dicitur.
Sint lumbi uestri precincti ex apostolica
interpretatione ingerens sibi semper
intellegens. mortificate scilicet
membra uestra que sunt super terram.
fornicationem. immunditiam. libidi
nem. concupiscentiam malam.
que his enim tantummodo legimus in
scripturis sanctis cingulum fuisse
precinctos. in quibus seminaria
coitus inueniuntur extincta.
Qui illud beati dauid eloquium opere
hac uirtute decantant.
Quia factus sum sicut uter in pruina
eo quod carne medullitus carnis
uitiis extenuatis exterioris ho
minis cute spiritus uirtute discindunt.
Et ideo in pruina significanter

(c) Real Academia de la Historia

ut delectat. quod scilicet nequaquam fuerint solo cordis mortificatione contenti. uerum etiam exterioris hominis motus et prius naturae incentiuum continentiae pruina extinxerint accedentem habuerint congelatum. Nullum iam dum iuxta secundum apostolum regnare peccatum in suo mortali corpore sustinentes nec gerunt eam tamen spiritui repugnantem.

Explicit liber primus.

INCIPIT DE CANONICO NOCTURNARUM ORATIONUM ET PSALMORUM MODO.

I De diuersitate numeri quae de canendo psalmos per uniuersas prouincias statuta est.

II De unius formis regule quae per totam Aegyptum custoditur et de electione eorum qui fratribus praeponuntur.

III Quod per Aegyptum et Thebaidum duodenarius psalmorum numerus obseruatur.

IIII De duodenario psalmorum numero angeli eruditione suscepto.

V De duodecim orationum consuetudine.

VI De disciplina orandi.

VII De subsequente oratione post psalmum.

VIII De orationis statu per quod in collationes seniorum plenior reseruatur instructio.

VIIII Cum quanto silentio et breuitate orationes apud Aegyptios colliguntur.

X Qua disciplina apud Aegyptios psalmi dicuntur.

XI Quur uno psallente ceteri in synaxi resideant, ut qualiter post hoc studio per cellulas suas usque ad lucem uigilias extendant.

XII Quare post missam nocturnam dormire non oportet.

XIII Quemadmodum in cellulis suis opus manuum et orationes exerceant.

XIIII Qua lege moderate post orationum missam unusquisque ad suam cellulam redeat et qui subducitur increpationis qualiter fecerit.

XV Quod nulli liceat orare cum illo qui ab abbate fuerit excommunicatus.

XVI Quod his qui ad orationem fratrum exceptum horis legitimis debeat commouere.

XVII Quod a uespere sabbati usque ad uesperam diei dominici genua non flectantur. Expliciunt capitula.

INCIPIT LIBER SECUNDUS

I De diuersitate numeri psalmorum

Duplici igitur hoc quod diximus cingulo Christi miles accinctus inprimis quemadmodum canonicarum orationum psalmorum quae iam in partibus orientis a sanctis patribus antiquitus constituta agnoscat. De qualitate uero earum, ut quemadmodum orare secundum apostoli sententiam sine intermissione possimus, suis in locis, cum seniorum conlationes coeperimus exponere, quantum dominus donauerit proferemus. II De unius formis regule

Multos namque per alias repperimus regiones pro captu mentis suae habentes quidem zelum dei, sed non secundum scientiam, super hac re diuersos typos ac regulas sibimet constituisse. Quidam enim uicenos seu tricenos psalmos, et hos ipsos antiphonarum protelatos melodiis

(c) Real Academia de la Historia

et adiunctione quarundam modulationem debere duci singulis noctibus consueverunt. Alii etiam hunc modum excedere aestimaverunt.

Nonnulli decantant et hoc adusque in hunc modum diversis in locis diversorum canonem cognovimus institutum.

Totaque pro modum temporis hec regulis videmus usurpatur quod etiam monasteriis cellisque conspeximus. Sunt quibus in ipsis quoque diurnis orationum officiis, tertia, sexta, nonaque, vespertina, visum est secundum horarum modum in quibus domino redduntur obsequio psalmorum etiam et orationum pro tempore numerum coequandum. Nonnullis placuit senarium numerum singulis diei conventionibus deputare. quapropter necessarium reor antiquissimum patrum proferre in medium constitutionem que nunc usque per totum egiptum a dei famulis custoditur.

Quo novelli monasterii in Christo rudis infantia antiquissimorum potius patrum et vetustissimis institutionibus imbuatur. IIII quod per egiptum

Itaque per universum egiptum et thebaidem ubi monasteria non pro uniuscuiusque renuntiantis instituuntur arbitrio sed per successiones et traditiones maiorum usque in hodiernum diem vel permanent vel permansura funduntur.

Legitimum modum orationum in vespertinis conventibus seu noc-
turnis vigiliis videmus retineri. non enim quisquam conventiculo fratrum sed ne sibi quidem ipsi preesse conceditur. priusquam non solum universis facultatibus suis reddatur extraneus.

Sed ne sui quidem ipsius esse dominum vel potestatem habere cognoscatur.

Etenim nunc renuntians huic mundo quibuslibet facultatibus hac divitiis preditum, necesse est cenobii commoratione expetere, ut nonnullo sibi ex his que reliquid vel intulit monasterio blandiatur. Sic obedire cunctis ut redeundum sibi secundum sententiam domini ad infantiam pristinam noverit. Nihil sibi considerationem etatis vel annorum numerositate presumens quos in seculo inaniter consumptos se reputat perdidisse.

Sed pro rudimentis militie cui tirocinium novitatis quam se gerere in Christi militia recognoscit subdere etiam iunioribus non moretur. operis quoque ac sudoris ad consuetudinem tali subire compellitur ut propriis manibus iuxta apostoli preceptum cotidianum victum vel suis usibus vel advenientium necessitatibus parans etiam fastus ac vite preterite possit et delicias oblivisci et humilitatem cordis contritione corporis adquirere.

Ideoque nullus congregationi fratrum preficiendus eligitur priusquam idem qui preficiendus est quid obtemperantibus

oportet ut impleri obediendo didicerit. et quid iunioribus tradere debeat institutis seniorum fuerit edoctus. Bene enim regere uel regi sapientis esse pronuntiant. summumque donum et gratiam spiritus sancti esse definiunt. Nam neque salutaria precepta quempiam posse obtemperantibus prestare. nisi eum qui prius uniuersis uirtutum disciplinis fuerit instructus. Nec obedire quemquam seniori posse. nisi eum qui consummatus timore dei. et humilitatis fuerit uirtute perfectus. Ideo diuersitatem typos ac regularum per ceteras prouincias cernimus usurpari. quod plerumque seniorum institutionis minime experti monasteriis preesse audemus. et abbates nos antequam discipulos profiteri quod libitum fuerit statuimus. promptiores nostras inuentiones exigere custodiri quam examinatam maiorum seruare doctrinam. Sed dum orationum modum qui per cunctos debeat custodiri uolumus explicare. institutum patrum auidius prouocati. narrationem quam suis reseruauimus locis prepropero excessu preuenimus. Nunc itaque ad propositum reuertamur.

IIII De duo denario psalmorum.

Igitur per uniuersam ut diximus egyptum et thebaidem duo denarius psalmorum numerus tam in uespertinis quam in nocturnis sollemnitatibus custoditur. Ita dumtaxat ut post hunc due lectiones. ueteris scilicet et noui testamenti singule subsequantur. Qui modus antiquitus constitutus ideo per tot secula pene cunctis illarum prouinciarum monasteriis intemeratus nunc usque perdurat. quia non humana adinuentione statutus a senioribus adfirmatur. sed caelitus angeli ministerio patribus fuisse delatus.

V De duodecim orationum consuetudine

Namque in primordiis fidei pauci quidem sed probatissimi monachorum nomine censebantur. qui sicut a beate memorie euangelista marco qui primus alexandrine urbi pontifex prefuit normam suscipere uiuendi. non solum illa magnifica retinebant. que primitus ecclesiam uel credentium turbas in actibus apostolorum legimus celebrasse. multitudinis scilicet credentium erat cor et anima una. Nec quisquam eorum que possidebat aliquid suum dicebat. sed erant illis omnia communia. Quotquot enim possessores agrorum aut domorum erant uendentes. adferebant pretia eorum que uendebant. et ponebant ante pedes apostolorum. Diuidebant autem singulis prout cuique opus erat. Uerum etiam his multo sublimiora cumulauerant. secedentes in secretiora suburbanorum loca. uitam agentes abstinentie tenuerunt rigore districtam ut etiam his qui erant religionis expertes stuporis esset tam ardua conuersationis eorum professio. Eo enim feruore diuinarum scripturarum lectionibus orationibusque et operi manuum diebus ac noctibus incubabant. ut ne escarum quidem appetitus uel memoria nisi altero aut tertio die corporis interpellaret inedia. Cibumque ac potum non tam desiderantes quam necessarium sumerent. et ne cum quidem ante solis occasum. ut tempus lucis quidem spiritualium meditationum studiis curam uero corporis cum nocte sociarent. Aliaque multo his sublimiora perficerent. de quibus etiam his qui minus indigenarum relatione cognouit. ecclesiastica historia poterit edoceri. Ea igitur tempestate. quum ecclesie illius primitiua perfectio penes successores suos adhuc recenti memoria

(c) Real Academia de la Historia

Involuta duraret. ferbensque paucorum
fides necdum in multitudinem dis
persa tepuisset. venerabiles patres per
vigili cura posteris consulentes quinam
modus cotidiano cultui per universum
fraternitatis corpus discerni deberet. trac
taturi convenerunt. Ut hereditatem
pietatis ac pacis. et quam successoribus
suis absolutam ab omni dissensionis
lite linquerent intemerata.
Verebantur scilicet ne qua in cotidianis sollem
nitatibus inter viros eiusdem culture
consortes dissonantia vel varietas
exorta. quandoque in posterum erroris
vel emulationis seu scismatis noxia
germen emitteret. Cumque pro suo unus
quisque fervore infirmitatis inmemor
aliene id statuendum debere censeret. quod
contemplatione fidei ac roboris sui
facillimum iudicabat parum discutientes
quid generaliter plenitudini fratrum possi
bile esset. in qua necesse est infirmorum
quoque partem maximam repperiri. diver
soque modo in cursum psalmorum numerum
instituere pro animi sui virtute certa
rent. aliis quinquagenos. aliis sexa
genos psalmos. nonnulli vero ne hoc
quidem numero contenti. excedere eum
debere censerent. essetque inter eos pro
religionis regula pie contentionis sancta
diversitas. Tantum ut tempus sollemnitatis
vespertine sacratissima pene
cederet questioni cotidianos orationis
ritus volentibus celebrare unus in medio
psalmos domino cantaturus exurgit.
Cumque sedentibus cunctis ut est moris
nunc usque in Egypti partibus. et in psallen
tis verba omnis cordis intentione de
fixa. undecim psalmos orationibus inter
lectione distinctos contiguis versibus
parili pronuntiatione cantasset
duodecimum sub alleluia responsione con
summans. ab universorum oculis repente
subtractus questioni pariter et ceri
moniis finem imposuit. Exhinc vene
rabilis patrum senatus intellegens
angeli ministerio congregationibus
fratrum. generalem canonem. non sine dis
pensatione domini constitutum decrevit
hunc numerum tam in vespertinis quam
in nocturnis conventiculis custodiri.
Quibus lectiones geminas adiungentes.
id est unam veteris. aliam novi testa
menti tamquam a se eis traditas et
velut extra ordinarias volentibus
tantum hac divinarum scripturarum
memoriam possidere. adsidua medita
tione studentibus addiderunt.
In die vero sabbati vel dominico. utrasque
de novo recitant testamento. Id est
unam de apostolo. et actibus apostolorum. et aliam
de evangelio. Quod etiam totis quin
quagesime diebus faciunt hi quibus
lectio cure est seu memorie scripta
rarum. Ru De disciplina orandi
Hi sic igitur predictas orationes hoc
modo incipiunt atque consummant.
Ut finito psalmo. non statim ad curva
tionem genua corruunt. quemadmo
dum facimus in hac regione nonnulli.
qui necdum bene finito psalmo in ora
tione procumbere festinamus hanc cele
ritatem misse quantocius properan
tes. Cuius dum volumus excedere modum.
qui antiquitus a maioribus statutum
est supputantes residuorum psalmorum
numerum. ad finem tendere properamus
defectione potius lassi corporis cogi
tantes. quam orationis utilitatem
et commoda requirentes. Apud illos ergo
non ita est. Sed antequam flectant
genua. paulisper orant. et stantes
in supplicatione maiorem temporis
partem expendunt. Itaque post hec
puncto brevissimo procidentes humi
velut adorantes tantum divinam

(c) Real Academia de la Historia

clamentiam summa uelocitate consurgunt.
Ac rursum erecti expansis manibus eodem
modo quo prius stantes oraberant suis
precibus inmorantur. humi namque diuti
us procumbentem non solum cogitationibus
aiunt uerum etiam somno grauius in
pugnari. Quod etiam nos uerum esse utinam
non experimento cotidiane consuetu
dinis nosceremus. qui sepe numero hanc
eadem incurbationem membrorum non tam
orationis quam refectionis obtentu in
terram prosternentes obtamus diutius pro
longari. VII De subsequente oratione post
psalmo. Cum autem is qui orationem collec
turus est e terra surrexerit. omnes
pariter eriguntur. Ita ut nullus ante
quam inclinetur ille genu flectere. nec
cum e terra surrexerit remorari presumat.
Ne non tam secutus fuisse illius conclu
sionem qui preces colligit. quam suam
celebrasse credatur. VIII De oratione tacita.
Illud etiam quod in hac prouincia uidimus ut
uno canente in clausula psalmi omnes adstan
tes concinant cum clamore. gloria et honor
patri et filio et spiritui sancto. nusquam per omnem
orientem audiuimus. sed cum omnium silentio ab eo
qui cantat. finito psalmo orationem succe
dere. hec uero glorificatio trinitatis tan
tummodo solere antifona terminare.
VIIII Cum quanto silentio
Itaque iam nos ad orationum canonicarum modum
consequenter institutionis ordo prouexit
quarum plenior tractatus in conlati
one seniorum reseruetur. ibidem plenius diger
endi quum de earum qualitate seu iugitate
uerbis eorum disceptare ceperimus. necessa
rium tamen fore pro oportunitate
loci. hac narrationis spriusquam locus
obtulisse se occasio. etiam in presentia
paucula perstringere. ut formantes in
terim exterioris hominis uota actue
lut quedam nunc orationis funda
menta iacientes. minore postea labore
quum ceperimus de statu interioris homi
nis disputare. orationum quoque eius
fastigium construamus. Illud ante omnia
prouidentes. ut si nos ab illa narratione
quam cupimus oportune deo uolente digerere.
preuenerit uite nostre finis excluseria uel
initia uobis rei pretiosissime non necessarie
hoc opere relinquamus. quibus pro ardore
desiderii aditum arduum erat. ut dum nobis
hic commemorationis tribuuntur in
dutie. saltim quasdam attactis per ora
tionem lineas prefignemus. quibus hi
ut maxime qui in cenobiis commorantur
uel eius aliquatenus informari.
Simul etiam prospicientes his qui forsitan
hunc tantummodo occurrerit libro ad illum
peruenire non possunt. ut in instructione
huius etiam orationis qualitatem uel
exparte repperiantur inbuti. et quem
ammodum sunt de uictu et amictu
exterioris hominis instituti. ita etiam
qualiter eum ad offerendum spiritale sacri
ficium debeant exibere non nesciant.
Siquidem hi libelli quos in presenti cudere
dno adiuuante disponimus ad exterioris
hominis obseruantiam et institutione
cenobiorum competentius aptabuntur.
Illi uero ad disciplinam interioris hominis per
fectionemque cordis et anachoretarum
uitam atque doctrinam potius pertinebunt.
X Qua disciplina
Quum igitur predicatur sollemnitas
quas synaxis uocant celebrantur con
ueniunt. tantum prebetur ab cunctis
silentium. ut cum in unum tam innumera fra
trum multitudo conueniat. preter
illum qui consurgens psalmum decantat
in medio nullus hominum penitus adesse
credatur. et precipue quum consum
matur oratio in qua non sputus ad
mittatur non excreatio obstrepit. non
tussis intonat. non oscitatio somno
lenta dissutis laxis malis orta

(c) Real Academia de la Historia

nulli genitur nulla suspiria. etiam ut orantes non impediantur promuntur. Nulla uox ubi sacerdos precem concludentis audiatur. nisi forte hec que per excessu mentis claustra oris effugerit. queque insensibiliter cordi subrepserit. Immoderato scilicet atque intolerabili spiritus feruore succenso. dum ea que ignita mens in semetipsa non preualet continere per ineffabilem quendam gemitum e penetralibus pectoris sui conclusa ebur euaporare conatur. Illum uero qui constitutus in tepore mentis cum clamore supplicat uel aliquid ex que prediximus e faucibus suis emittit. huc precipue oscitationibus preuenientur. Dupliciter peccare pronuntiant. primo quod orationis sue sententia. quod eam uidelicet neclegenter offerat. Secundo quod indisciplinato strepitu alterius quoque qui forsitan intentius orare potuit intercipiat sensum. Ideoque precipiunt eum celeri fine concludi. ne forte inmorantibus nobis in ea redundantia quedam sputi seu flegmatis interrumpat nostre orationis excessum. et idcirco dum adhuc feruet uelut e faucibus inimici. uelociter rapienda est. qui procul dubio sicut nobis semper infestus. tum maxime aduersa infestior. cum contra se offerre nos preces dño uelle peruiderit. cogitationibus seu diuersis humoribus excitatis abducere mentem nostram ab supplicationis intentione festinat. et per hoc eam tepefacere accepto feruore contenderit. Quamobrem utilius censent breues quidem orationes.

Sed creberrimas fieri. Illud quidem ut frequentius dm deprecantes iugiter ei coherere possimus. hoc uero ut insidiantis diaboli iacula. que infligere nobis. tunc precipue. cum oramus In[sis]tit. succincta breuitate uitemus.

XI Quur uno psallente ceteri.

Et idcirco ne psalmos quidem ipsos quos In congregatione decantant continuata student pronuntiatione concludere. Sed eos pro numero uersuum. duabus uel tribus intercisionibus. cum orationum Interiectione diuisos. distincte particulatimque consummant. Non enim multitudine uersuum. sed mentis Intellegentia delectantur. Illud tota uirtute sectantes. psallam spiritu psallam et mente. Ideoque utilius habent decem uersus cum rationabili significatione cantari. quam totum psalmum cum confusione mentis effundi.

Que nonnumquam pronuntiantis festinatione generatur. dum residuos psalmos qui decantandi sunt modum numerumque considerans non distinctione sensuum audientibus studet pandere.

Sed ad finem sinaxeos properat peruenire.

Denique si quis ex iunioribus uel pro feruore spiritus uel pro eo quod necdum Instructus est ceperit modum decantationis excedere psallentis progressio senioribus Interciditur plausu. Quem dum in manu sua In reddiliquo sedeat. cunctos facit ad orationem consurgere. Illud omnimodis preuidentes. ne quod tedium sedentibus generetur prolixitate psalmorum. quia his quidem cantantibus non modo per se ipsum Intellegentie fructum amittatur. sed etiam per illos Incidat detrimentum. quos fastidium sinaxeos nimietate sua fecit Incurrere.

Illud quoque apud eos omni obseruantia custoditur. ut In interpositione alle Inscriptio psalmi notetur. predicatum uero duo denarium psalmorum numero diuidunt. ut si duo fuerint fratres. senos psallant. si tres. quaternos.

Si quattuor. ternos. Quod numero numquam minus In congregatione de

cantant. hac proinde quamlibet
multitudo conueniat: numquam
amplius psallunt in synaxi quam
quattuor fratres. XII Quare postmittitū noc tur na.

Hunc sane canonicū quem prediximus
duodenariū psalmorum numerum tali
corporis quiete seleuant. eandem con
gregationū sollemnitatem ex more
celebrant. ubiq; eo qui dicturus in me
dium psalmos surrexerit cuncti sedilibus
humillimis insidentes. ad uocem psal
lentis omne cordis intentione intendunt.

XIII Quemammodum.

Ita namq; ieiuniis. et operatione to
tius diei noctisq; lassescunt. ut nisi
huius remedii refectione adiubentur.
Ne eum quidem numerum stantes
explere praeualeant. Nullum etenim
tempus ab operis exercitatione
uacuum transire concedunt. quia
non solum eaque diei splendore ad
mittit omni instantia manibus
exercere contendunt. Sed etiam
illa operationū genera sollicita
membra perquirunt quae nec prius
quidem noctis densissime tenebre
ualeant inpedire. credentes se
tanto sublimiorem spiritalium con
templationū puritatem mentis in
tuitum quaesituros. quanto deuo
tius fuerint intenti operis studiū
hac laboris intenti. et ideo certo me
diocrem canonicarū orationum
numerum iudicant diuinitus
moderatum. ut ardentioribus fide spu
tum; quo se uirtutum eius infati
gabilis cursus extenderet. seruaretur.
Et nihil hominis fessis egrisque corpo
ribus. minime gigneretur. Deni
mitate fastidiū. Ideoq; quam
fuerint orationum canonicarū
functiones ex more finite. unusquisq;
ad suam recurrunt cellulam. quam

aut solus aut cum alio tantū inha
bitare permittitur. Quem scilicet
societas operationis. ut discipulatus
et disciplinae imbutio copulabit. ut
certe quem similitudo uirtutum
compares fecit. Idem rursus orationis
officium uelut peculiare sacrificiū
studiosius celebrant. nec ulterius
quisquam eorum in requiem somni resolui
tur. donec superueniente diei splen
dore nocturno operi hac meditatione
operatio diurna succedat.

XIIII Qua lege moderet.

Quem laborem. praeter illum orationem.
quia tanti industria admittentes sacrifi
cium do de fructum manuū suarum.
offerre se credunt. duabus ex causis omni
obseruatione custodiunt. quod nos
quoq; si perfectionem studemus. eadem dili
gentia conuenit obseruare.
Prima. ne forte purificationem nostram
nocturnis psalmis et orationibus adqui
situm. inuidus inimicus liber puritati
nostre. cui maxime semper insidiatur et
indesinenter infestus est. quadā somni
inlusione contaminet. qui post illum
satis factionem. quam pro neclegentiis
seu ignorationibus [illegible] nostris
obtulimus. et con[illegible]fessione
nostre ueniam profu[illegible]sis gemi
tibus inplorata [illegible] sollicitius
nos tempus quietis inueniens maculare
festinet. tunc praecipue fiduciam
nostram delere uel inruere contendens.
quum perbeniat nos ad dm tendere
orationū nostrarum puritate peruiderit.
Ita ut non numquam quos per totam
noctem spatium saturare non potuit.
sub illius hore breuissimo tempore de
honestare conetur. Secundo uero quod
tamen etsi nulla talis uerenda
diaboli emergat inlusio. interea dor
et quam purus sopor interdum monu

(c) Real Academia de la Historia

mox evigilaverit pertimescat. Segnitiemque corporis infirmi pernoctantium diei spiritalium vigorem et obtundat illumque evertat perspicacium sensus et pinguedinem cordis contrahat, quietior possit per totum diem adversus omnes insidias inimici cautiores roburatioresque servari.

Quamobrem canonicis vigiliis privatas ab eis sublunguntur excubiae ut maiore illis observantiae succedant ut et illa purificatio que psalmis et orationibus acquisita fuerit non pereat et intentior sollicitudo diligentiusque nos per diem custoditurum preparetur meditatione nocturna. Et idcirco eis cum ad lectione aut manu operis exequuntur ne vel otiosis valeat somnus inrepere. Sicut enim nullum ferme ab eis otii tempus excipitur ita ne meditationi quidem spiritali finis inponitur. Nam pariter exercentes corporis animeque virtutes exterioris hominis stipendia cum emolumentis interioris exequant. Lubricis motibus cordis et fluctuationi cogitationum instabili operum pondera velut quandam tenacem atque inmobilem ancoram prefigentes cuius volubilitas hac pervagatio cordis intra claustra cellae velut in portu firmissimo valeat contineri. Atque ita spiritali meditationi tantum et custodie cogitationum intenti non modo ad consensum prave cuiusdam suggestionis pervigilem mentem corruere non sinunt verum etiam ab omni superflua otiosaque cogitatione custodiunt. Ita ut quid ex quo pendeat non facile possit a quoquam discerni, id est utrum propter meditationem spiritalem incessabile manuum opus exerceant an propter operis iugitatem tam preclarum spiritus profectum scientieque lumen acquirant.

Quod nulli liceat.

Finis igitur psalmis congregatione cotidiana sicut superius nominavimus absoluta nullus extra vel ad modicum subsistere aut sermocinari audeat cum altero, sed ne per totum quidem diei spatium cellulam suam progrediatur aut deserere opus quod in ea solitus est exercere presumat, nisi forte quem fuerit ad officium necessarii cuiusque operis evocatum. Quod ita expleta foris egressi ut nulla inter eos sermocinatione penitus construatur.

XIIII Sed sicut unusquisque opus exequitur iniunctum, ita psalmum vel scripturarum quamlibet memoriter recensendo non solum conspirationi noxie et consiliis pravis, sed ne otiosis quidem conloquiis ullam copiam vel tempus inpertiat, oris pariter et cordis officio in meditatione spiritali iugiter occupato. Summa namque observantia custoditur ne quis cum alio hac precipue iunioris vel ad punctum temporis pariter substitisse vel manus suas invicem tenuisse depreendantur. Si qui vero contra huius regule disciplinam reperti fuerint aliquid ex his que interdicta sunt admisisse, velut contumaces hac prevaricatores mandatorum non levis culpe sed pronius etiam suspicione etiam coniurationis pravique consilii carere non possunt. Quam culpam nisi in unum cunctis fratribus congregatis publice diluerit penitentia orationi fratrum nullus eorum interesse permittitur.

XII Quod his qui

Sane si quis pro admisso quolibet delicto fuerit ab oratione suspensus, nullus cum eo prorsus orandi habeat licentiam, antequam submissum in terra penitentiam reconciliatio eius et admissi venia coram fratribus cunctis

(c) Real Academia de la Historia

publice fuerit ab abbate contestatus ob
hoc numquam tali obseruationi teneatur
ipsius ab oratione eius consortio segre
gatur usque se emendet quod credunt
eum qui ab oratione suspenditur sed in
ipsi sententiatum studi suaue ·
Et quisquis orationibus antequam reci
piatur a seniore inconsiderata pietate
permotus communicare presumserit.
complicem se dampnationibus efficiet.
et eidem scilicet teneat ipsum uolun
tarie sentire. cum ille pro suis reatibus
emendatione fuerit deputatus;
Ideo ut maxime grauius crimen incur
rat. quod cum illo se uel confabula
tionis uel orationis communionem
miscendo maiorem illi generet insolen
tie fomitem. et contumaciam delin
quenti in peius enutriat. perniciosorum
namque solacium tribuit cor eius magis
magisque faciet indurari nec humiliari
eum sinet quod fuerit segregatus.
et per hoc uel increpationem senioris
non magni pendere ut dissimulanter
deuitet satisfactione et ueniam cogitare.

XIIII Quod a uespere sabbati

Hi tamen cui religiosi conuenitur co
munio uel sinaxeos cursu committitur.
non passim ubi libitum erit nec pro ua
nitate fuerit expergefactus. uita
oportunitatis eum somni proprius eu
insomnitate orationis siue quum adeo
adiunatur uigilias excitare presumat.
Sed quamuis eum consuetudo diurna
hora solita euigilare compellat.
tamen sollicite frequenterque stellarum
cursu perscrutatum congregationis
tempus explorans. ad orationum eos
inuitat officium. ne si uero quis inuitan
tur incitatur. siue oppressus somno
tarditatum nocturnis erunt grediatur
orum uel eundem dormitarus usque
somni satietatem anticipet. et non tamen

officio spiritali. uel quietem omnium deser
uisse. quam sequi et sue sanctitati fecisse
credatur. · XV

Hoc quoque nosse debetis a uespere sabbati
que lucescit in diem dominicum usque ad uespe
rum sequentem. apud egiptios genua
non curbari. sed ne extare quidem quin
quagesime diebus nec cursu adiri ieiu
niorum regulam. quorum rationem suo
suo loco in conlationibus seniorum quam
dominus iusserit exponetur. Nunc proposi
tum nobis est. tacitus aut tantummodo
breui narratione concurrere atque tantum
modum uoluminis excedens una fastidio
legentium honesta uita laboret. ·

INCIPIT DE CANONICIS DIURNARUM ORATIONUM ET PSALMORUM K

I De sollemnitate orationum tertie sexte none, que in sirie
partibus obseruatur.

II Quod apud egiptios sine horarum discretione per totum
diem operis ad lectione et orationibus iugiter instituan
tur expletur. III Quod per omnem orientem
sollemnitatis tertie sexte ut none trinis tantum
psalmis et orationibus finiatur. et quur specialiter
his horis haec spiritualia sint officia deputata.

IIII Quod matutina sollemnitas non antiqua
traditione tradita sit. sed nostro tempore pro
cuius sit adinuenta. V Quod post matu
tinas orationes ad somnum redire non oporteat.

VI Quod nihil sit a senioribus in matutinum decantatio
ordine premissis cum matutina instituerentur sollemnitas

VII Quod ei qui ad diuinam orationem ante quam primus
finiatur psalmus non occurrerit oratorium introire
non liceat. In nocturnis autem usque ad finem secundi
psalmi uenialis mora sit.

VIII Vigilie que uespere in lucescente sabbato celebrantur
quod temporis modum teneant quo ordine cele
brantur. VIIII Quare in lucescente die sabbati
uigilie statute sint. et quare pomeridianam
absolutio ieiunii in die sabbati presumimus.

X Unde factum sit ut in urbe die sabbati ieiunetur.

(c) Real Academia de la Historia

XI In quo dominice diei sollemnitas ab aliis dierum consuetudine diversa sentiatur.

XII Quibus diebus quando cena fratribus exhibetur, accedentibus ad refectionem psalmus non dicitur, sicut in prandio solet.

INCIPIT LIBER TERTIUS

De nocturno orationum et psalmorum modo quinam percipitum habeatur, donante Deo quantum sinitur ingenii nostri parvulitas, arbitror expeditum.

Nunc de sollemnitatibus tertie, sexte noneque secundum regulam monasteriorum Palestine vel Mesopotamie nobis est disserendum, ut prefati sumus in prologo, perfectionem Egiptiorum et inimitabilem discipline rigorem horum institutis moderantes.

Apud illos etenim hec officia que Domino solvere per distinctiones horarum et temporis intervalla cum admonitione compulsoris dirigimur, per totum diei spatium iugiter cum operis adiectione spontanee celebrantur. Ita namque absque intermissione operatio manuum privatim per cellulas exercetur, ut psalmorum quoque vel ceterarum scripturarum meditatio numquam penitus omittatur. Cum precibus et orationibus per singula momenta miscentes, in his officiis que nos in statuto tempore celebramus, totum diei tempus absumunt. Quamobrem exceptis vespertinis nocturnisque congregationibus, nulla apud eos per diem publica sollemnitas absque die sabbato ut dominica celebratur, in quibus hora tertia sacre communionis obtentu conveniunt. Plus enim est quod incessanter offertur quam quod temporalis intervalla persolvitur, et gratius voluntarium munus quam functiones que canonica compulsione redduntur. Pro hoc David quoque gloriosius aliquid exultans dicit: Voluntarie sacrificabo tibi, et: Voluntaria oris mei beneplacita sint tibi Domine.

III

Iamque in Palestine ut Mesopotamie monasteriis hac atque Orientis supradictarum sollemnitates ternis psalmis cotidie finiuntur, ut et orationum adsiduitas statutis Deo temporibus offeratur et necessaria operationis officia consummentur. Iusto moderamine spatiis obsequium nullatenus valeant inpediri.

His etenim tribus temporibus etiam Danielem prophetam cotidie fenestris apertis in cenaculo preces Domino fudisse cognoscimus. Nec inmerito hec specialius tempora religionis sunt officiis deputata. In his quidem promissionum perfectio et summa nostre salutis est adimpleta. Hora namque tertia repromissus olim per prophetas Spiritus Sanctus super apostolos in orationis officio constitutos descendisse primitus comprobatur. Nam cum ad prolocutionem linguarum que absque infusione Sancti Spiritus profluebat, gens incredula Iudeorum obstupescerent pariter et inriderent dicentes: quod musto repleti essent, Petrus stans in medio eorum ait: Viri Israhelite et qui habitatis in Hierusalem universi, hoc vobis notum sit, et auribus percipite verba mea. Non enim sicut vos estimatis hi ebrii sunt, cum sit hora diei tertia. Sed hoc est quod dictum est per prophetam Iohel: Et erit in novissimis diebus, dicit Dominus, effundam de spiritu meo super omnem carnem, et prophetabunt filii vestri et filie vestre, et iuvenes vestri visiones videbunt, et seniores vestri somnia somniabunt. Et quidem super servos meos et super ancillas meas in diebus illis effundam de spiritu meo et prophetabunt.

(c) Real Academia de la Historia

Que omnia ora tertia uidentur impleta
sicque spiritus uaticinatum perprius
aduentum · eodem tempore super apostolos
commeare ·

s· Hora autem sexta inmaculata hostia
dominus noster ihs saluator oblatus est
patri · et crucemque pro totius mundi salu
tem conscendit humani generis pecca
ta deleuit · et expolians principa
tus hac potestates etiam duxit palam ·
uniuersos quemos obnoxios usque contine
bat insolubilis cirografi debito libe
rabat · et tollit illud de medio · et cru
cis sue adfigens trofeo · eadem quoque
hora petro in excelsum ascendenti uocatio
gentium per emissionem euangelica
celitus debeat · et purificatio omni
genum animantium in eodem consisten
tium · debeat ad eum uoce diuinitus
reuelatur dicente ei · Surge petre
occide et manduca · quod utique quat
tuor lintei de celo submissi · non
aliud quam euangelium designare
manifeste cognoscitur · Licet enim
quadriformi euangelistarum
narratione distinctum · quattuor
uidebatur habere principia ·
Unum tamen euangelii corpus erat
eidem scilicet xpi natiuitatem ·
pariter hac deitatem · miracula quoque
passionem que complectitur · pallium
non tamen lineum · sed quasi lineum ·
Lineum quippe mortificationis
indicium erat · quoniam igitur mors dominice
passionis non humane nature lege
sed proprie uoluntatis subditur
arbitrio · quasi lineum dicitur · mortuus
enim secundum carnem non erat secundum spiritum
inmutatur · quia nec derelicta erat
anima eius in infernum · nec caro eius
uidit corruptionem · ceteris (?) ·
Nemo inquid tollit animam meam a me ·
sed ego pono eam a me ipso ·

potestatem habeo ponendi eam · et potestatem
habeo iterum sumendi eam ·
In hoc ergo euangelio · tamquam uase celitus
demonstrato · sed spurco perscriptos omnes
gentes que cordium sacra obseruantium
legis potius habebantur inmunde ·
per credulitatem fidei confluentes tamquam
idolorum cultu salubriter immolabantur ·
usque ad salutatem eorum proficiunt petro
purificate uoce dominica deseruntur ·

Hora uero nona · inferni penetrantur in secreti
cubiles · tartari tenebras coruscatione
sui splendoris extinxit · portasque eius
eneas effringens · carceres ferreos constrinxit
captiuitatem sanctorum que clausa tenebris
in imis tenebatur inferni salubriter cap
tiuam secum traxit usque ad celos ·
Igneamque romphea submota unacum
incolis paradiso · pia confessione restituit (?)
tuitur (?) · Eadem quoque ora cornelius cen
turio in precibus solita deuotione con
sistens · commemorationem orationum ·
et elemosinarum suarum ad eum dominum
factam · angelo sibi conloquente cog
noscit · palamque ei ora nona uocationis
gentium sacramenta panduntur ·
Que petro in excelsum ascendenti hora sexta
fuerunt reuelata · alio quoque loco de
eodem tempore in actibus apostolorum lau
natur · petrus autem et iohannes ascen
debant in templum ad horam orationis
nonam · Quibus liquido comprobatur ·
non inmerito a sanctis apostolis uiris has
oras religiosis obsequiis consecratas ·
a nobis quoque obseruare · similiter oportere ·
Quamuis uelut lege quadam soluere
hec predicta officia statutis tantum
temporibus adigimur · certum diei spatium
obliuione atque desidia · ut occupationibus
inuoluti ubique orationis interpellati
one consumimur ·

IIII · De uesperatinis autem sacrificiis quid
dicendum que liquet offerri eque ...

11

(c) Real Academia de la Historia

In uetere testamento lege mosaica san
ciuntur. Olocaustum autem matutinum
et sacrificium uespertinum cunctis diebus
in templo licet figuralibus hostiis tamen
et hoc probare possumus in deuteronomio ob
latum. quod dauid canitur. Dirigatur
oratio mea sicut incensum in conspectu
tuo eleuatio manuum mearum sacrificium
uespertinum. Quo in loco de illo quoque uero
sacrificio uespertino sacratur intellegi
potest. Quod ut uespere a domino saluatore
cenantibus apostolis traditum. quod in iaqurae
gete sacro seu misterium. uel quod ipse die
postero sacrificium uespertinum in fine
scilicet seculorum. Eleuatio manuum suarum
pro salute mundi totius oblatus est
patri. que extensio manuum in pati
bulo sacrata proprie eleuatio nuncupatur.
Omnes enim nos in inferno iacentes eleua
bit ad celos. secundum promissionis eius sen
tentiam dicentis. Cum exaltatus
fuero a terra. omnia traham ad me ipsum.
IIII Matutina uero sollemnitas. etiam
illa nos instruit quod ipse cotidie de
cantari solet. Deus deus meus ad te de luce
uigilo. Et in matutinis meditabor
in te. et expectans in matutinis astabo
tibi. Et rursum. Praeuenerunt ocu
li mei ad te diluculo ut meditarer eloquia
tua. In his quoque horis etiam ille euan
gelicus pater familias operarios con
duxit in uineam suam. Sicut etiam ille
primo mane conduxisse describitur.
Quod tempus designat matutinam
nostram sollemnitatem. deinde tertia
inde sexta. post hec nona. ad extremum
undecima. in qua lucernaris hora signa
tur. Sciendum autem est hoc matutinum
quod nunc obseruatur in occiduis uel ma
xime regionibus canonicum functionem
nostro tempore in nostro quoque monasterio pri
mitus institutum. ubi dominus noster ihesus christus
natus ex uirgine humane infirmitate
suscipere incrementa dignatus est.
Nostrum quoque aduc in regione. eternum
et lucem uenientem in infantium. sui gratia
confirmabit. Usque ad illud autem tempus
matutina hec sollemnitas. que ex
pletis nocturnis psalmis et orationibus
post modicum temporis interuallum
solet in gallie monasteriis celebrari.
cum cotidianis uigiliis pariter consum
mata. reliquas horas refectioni corpo
ris deputabant. a maioribus nostris inuenimus.
Verum cum hanc abusiue indulgentiam
neglegentiores quibusque inductus somni
longius protelarent. quippe quos ut
cellis progredi. ut de suis stratis con
surgere usque horam tertiam nulla con
uentus illius necessitas inuitaret.
et cum operationis lucratiua tempore
quoque diei quo nullis oportebat offi
ciis intentos soporis nimietate torpe
rent. In his praesertim diebus quibus uespe
tinis horis excubiis usque ad auroram
uicinam celebrantibus nascebatur
oneris lassitudo quorundam illic fratrum
feruentiores spiritus quibus hoc neglegentie
genus uita leuitas displicebat ad seniores
querella delata detractauerat ubertim
diutino tractatu. et consultatione
sollicita. uisumque ad ortum solis. quem sine
offensione et lectione operis uel opus
manuum possit ad summum fessis corpo
ribus refectione concessa inuitari.
Post hec religionis huius obseruantia
cunctis pariter fratribus consurge
ntibus hactenus pristinis orationibus
celebratur secundum modum quintaniqui
tur in obseruatione tertie. uel sexte
ut none tertio confessionis exemplo
sanctificatur et a somno deinceps et
initium operationi equali moderu
mine simul fuerit. Quia tempus
licet ex occasione uideatur inuentum
et retentam memoriam procurat quod dicimus

ratatur
ratatur apparebat. tamen illum nu-
merum quem designabat dauid. quam-
quam spiritalem quoque habeat intellectum.
non secundum litteram manifestissime
suppleat. septies in die laudem dixi
tibi super iudicia iustitie tue.
Hec enim addita sollemnitate. septies
sine dubio in ea laudes dicere domino compro-
bamur. Denique quia hic idem typus de ori-
ente procedens huc usque ad sueta uti-
lissime propagatus in nonnullis huc
usque orientis antiquis monasteriis.
que nequaquam uetustissimas regulas
patrum uiolari patiuntur. minime
uidetur admissum.

V. Cui sollemnitati que matutina nuncupatu-
ria uel lauenta in hac prouincia non-
nulli ignorantes expletis matuti-
nis hymnis. rursus reuertuntur ad
somnum. In illud tamen nihil homines
incidentes. ob quam competendum hec a se-
nioribus nostris sollemnitas instituta
est. Illa namque hora eam consummare
festinant. que nec legentioribus minusque
sollicitis rursum dormiendi tribuatur
occasio. quod omnibus modis fieri non
oportere in superiori libello scribentes.
expositio sinaxeos planius exposuimus.
Ne purificationem nostram confessione
supplici. et antelucanis orationibus
exquisitam uel emergens quedam redun-
dantia mox naturalium polluat.
uel inlusio corrumpat inimici. et etiam
intercedens tamquam puri hac simplicis
somni refectio interrumpat spiritus nostri
feruorem hac tepe facta somni torpore
per totum diei spatium inertes deinceps
ignauique traducant. Quod ne egipti
certis temporibus. et maxime gallos
cantum consurgere missam canonicam
celebratam usque ad lucem. post hec
uigilias extendunt. ut eos post uenient
lux matutina in feruore spiritus inueniat
constitutos. hoc per totum diei tempus
sollicitos feruentioresque custodiat.
Preparatos eos suscipiens ad conflictum.
et contra diurnam colluctationem diaboli.
nocturnarum exercitatio uigiliarum hoc
spiritali meditatione firmatos.

VI. Illud quoque nos sedentem nihil mutatum sen-
ioribus. qui hunc eundem sollemnitatem
matutinam. addi debere censuerunt.
de antiqua psalmorum consuetudine inmu-
tatum. Sed eodem ordine missam
que primum in nocturnis conuentibus
perpetuo celebratur. etenim hymnos
quos nos in hac regione. ad matutinam.
excepere sollemnitatem. in finem noctur-
narum uigiliarum quas post gallorum
cantu ante auroram finiri solent.
similiter odieque decantant. idest centesi-
mum quadragesimum octauum psalmum.
et sequentem. secundum. et octogesimum
nonum. huic nobelle sollemnitati
fuisse deputatos. Denique per italiam
odieque consummatis matutinis hymnis
quinquagesimus psalmus. in uniuersis ecclesiis
canitur. Quod non aliunde quam ex-
inde. tractatum esse non dubito.

VII. His uero que in tertia. sexta uel nona
priusquam ceptus finiatur psalmus
ad orationem non occurrerit. ulterius
oratorium introire non audeat nec semet
ipsum admiscere psallentibus uel congre-
gationis missam. stans pro foribus presto-
latur donec egredientibus cunctis sub-
missa in terra penitentia neglegentie
sue. uel tarditatis impetret ueniam.
Sciens nequaquam se posse desidie sue
noxam aliter expiare. sed ne in ea quidem
que post tres horas est secutura
sollemnitatis admittendum. nisi pro
neglegentia presenti confestim humi-
litate submixus satisfacere festinauerit.
In nocturnis uero conuenticulis

(c) Real Academia de la Historia

usque ad rectum psalmum praebeatur audiendi
diluculo. Statim dum cantata ut unusquisque
finiat eodem psalmo fratres in oratione pro
cumbunt. sane et psalmum congregationi
interesse usque in tertium ferantur. eadem
procul dubio increpationem hac paeni
tentiae quam praediximus subiciendus si
ulterius praetergressum diluculi horum
vel modicum steterit tardius.

VIII Sane vigiliae quae singulis ebdomadibus
adversante sabbati in lucescente sabbato celebran
tur. idcirco senniores. hiemali tempore quo
noctes sunt longiores. usque ad quartum
gallorum cantum per monasteria moderantur.
Ut post excubias totius noctis reliquis
duabus ferme horis reficientes corpora sua.
nequaquam per totum diei spatium somni
torpore marcescant. Reliquiae brevis
huius temporis protractam noctis refecti
one contenti. quod nos quoque omni obser
vatione custodire convenit.
Ut satis liceat contenti somno. qui nobis
post vigiliarum missam usque ad lucis in
dulgetur adventum. id est usque ad matuti
tinos psalmos. et tantum deinceps diem
in opere hac necessariis ducamus offi
ciis. ne somnum quem nocti subtraximus
resumere per diem. vigiliarum lassitudine
et inanitate compulsi. non tantum requiem
corpori subtraxisse. quam quietis tempus
et refectionem noctis mutasse
videamur. Nulla etenim poterit
fragilis caro. tota natur nocte quiete
fraudari. ut per consequentem diem sine
dormitatione mentis animique torpo
rem inconcussam possit custodire vigilan
tiam quae impedietur et hoc potius
quam iuvabitur. nisi post vigiliarum
missam somnum quantulumcumque gusta
verit. et idcirco sola tamen unius horae
sopor quem ammodum duximus in perfecti
entem. nutaret quod sui erat. ne habeamus
necessitatem resumendi per diem quod
nocti subtraximus. ac tantum enim custo
huic proculdubio reddet. quisquis ei
non rationabiliter putat eum subtrahere.
ex toto tamen auferre denegare.
Exacta veritas dixerim non superflua.
sed necessaria voluerint imputare.
propter quod multo tenore necesse erat
vigiliis conpensari. si fuerint usque
ad lucem inconsideratae usque in irratio
nabili nimietate protractae.
Ideoque cursum eius partitae distinguunt offi
ciis. ut labor hac diversitate divisus.
delectatione quadam. defectionem
corporis sublevet. Nam cum stantes
antiphonum ter concinuerint humi
post haec vel sedilibus humillimis insi
dentes ternos psalmos uno modulante
respondent. quia tamen singuli
a singulis fratribus vicissim succedentibus
sunt praeventur. ac his subeundem
quietem tendendi ternas adiciunt
lectiones. Itaque sit ut corporeum
minuentes laborem. vigilias suas maiore
intentione mentis exerceant.

VIIII Quarum tempore praedicationis apostolicae
quo religio hac fides christiana fundata
est. per universum orientem idcirco
statutum est in lucescente sabbato debere
celebrari domino hac salvatori nostro quod
sabbati crucifixo discipuli adhuc
tenentur eius passione perculsi. pervigiles
totam noctem manserunt. nullatenus
quietem somnum suis oculis indulgentes.
Quam ob rem ex illo tempore huic nocti
deputata vigiliarum sollemnitas usque
in hodiernum diem per universum orientem
similiter observatur. Ideoque et lucubra
tionem ieiunii post laborem vigiliarum
ecclesia ab apostolicis viris in die sabbato
statutam non inmerito praesumitur
per universa oriente. secundum illam quoque
ecclesiastes sententiam quae licet habeat
et alium misticum sensum. tamen ab hoc

quoque non abhorreat. quod uereque dici idem ebdomadi pariter. et ad hoc dedi eundem paratum sollemnitatis in peratio precipiatur ita dicentur. Deputatam his refectionem. et quidem his etiam. non enim ad communionem festiuitatis iudaicae absolutio ista ieiunii reputanda est. his praesertim. qui omni iudaica supperstitione alieni monstrantur. sed ad refectionem quam diximus lassi corporis pertinere. quod per totum annum repetitum ingiter quinis diebus ieiunans nisi duobus saltim interpositis refocilatum fuerit facile lassescit atque deficit. xi

Cuius moderationis causam nonnulli in quibusdam occidentalibus ciuitatibus ignorantes et maxime in urbe. idcirco putant absolutionem sabbati minime debere praesumi. quod apostolum petrum in eodem die contra simonem conflicta turum asserunt ieiunasse.

Ex quo magis apparet hoc eum non canonica consuetudine fecisse.

Sed praesentis potius necessitate conflictus. siquidem et ibi pro hac eadem re non generale. sed speciale uidetur petrus discipulis suis indixisse ieiunium.

Quod utique non fecisset. si sciret illud canonica consuetudine seruari.

Idem procul dubio [illegible] etiam dominico die paratus [illegible] indicere. sicut tamen minus ipsius in eum cepisset occasio.

Nec tamen ex hoc statim canonica fuisset ieiunii regula promulganda. quod non generalis obseruatio statuit. sed una semel fieret ratio necessitatis extorserat. xi

Verum ne hoc quidem ignorandum. die dominica unam tantummodo missam ante prandium celebrari in qua psalmorum uel orationum prolixius collecte ut communionis dominicae reuerentia seu lectionum sollemnius aliquid propensius inpenderent. ipsum etiam tempus refectionis quae pariter consummatum reputatur.

Itaque fit. ut et adeo obsequium orationum et ancillium differentia quaedam uel remissio uideatur fratribus indulgeri pro reuerentia dominicae resurrectionis praecedenti tempore. quae tamen separatim uidetur obseruantiam relaxare. et pro hoc uel ipsa quae intermiscetur quaedam differentia. eundem diem uelut festiuum prouocet rursus sollemnius expectari.

annis quoque faciat ebdomadis uenturae ieiunia sub expectatione sentiri.

Semper enim aequanimius quaelibet fatigatio sustinetur et sine fastidio labor inpenditur si ei interuenit uicissitudo quaedam uel operis inmutatio. qualis cumque succedat.

Denique etiam in ipsis diebus hoc est sabbato ut dominico seu festiuis temporibus. quibus prandium pariter et cena solet fratribus exhiberi. psalmi ad uesperam non dicuntur. idem nec cum accedunt ad cenam. nec quum ab ipsa consurgunt. ut solet fieri in sollemnitatibus prandiis. ut canonica ieiunii refectione quam et praecedere consuetudinaria psalmi solent et subsequi. sed tantummodo simplici oratione facta accedunt ad cenam.

Rursusque consurgentes ab ipsa sola oratione concludunt. quod scilicet extra ordinaria sit in eis monachorum ista refectio. nec omnes ad eam uenire cogantur.

Nisi uel peregrini qui super uenerint fratres. uel hi quos infirmitas corporis uel propria inuitat uoluntas. explicit

INCIPIUNT CAPITULA DE INSTITUTIS RENUNTIATIONUM.

I De institutione eius qui renuntiat huic mundo et quemadmodum apud nos tribuitur ut exspoliatus induatur his quae in monasterio suscipiat.

(c) Real Academia de la Historia

ii Qua ratione usque ad ultimum senectutem aput eos in cenobiis perseveretur

iii Qua examinatione probetur qui in cenobio suscipiendus est

iiii Quare qui in monasterio suscipitur nihil secum permittatur inferri

v Quur hii qui renuntiaverint suscepti in monasteriis propria vestimenta deponunt et ab abbate aliis induantur

vi Qua causa vestimenta renuntiantium cum quibus ingressi sunt monasterium ad oeconomum serventur

vii Quur in monasterio suscepti non permittantur statim fratribus admisceri sed edocentur et excubant

viii Quibus primum instituantur iuniores exercitiis ut superandas omnes concupiscentias proficiant

viiii Quare iunioribus imperatur ut seniori suo nihil de cogitationibus suis subtrahant

x Quanta obedientia senioribus etiam in naturali necessitate tribuatur

xi Cibis modicis aput eos delicatus habeatur

xii Quod dum sonitum pulsantis ostii nec operis praeponentes non omittant studio celeriter adcurrendi

xiii Quam criminosum habeatur si aliquis vel vilissimum quippiam suum dixerit

xiiii Quod licet multam pecuniam de unius cuiusque opere congeratur, nullus tamen praesumat excedere sanctae sufficientiae parcitatem

xv De immodico aput nos studio habendi

xvi De regulis diversarum correptionum

xvii Quibus auctoribus sit inventum ut reficientibus fratribus sacrae lectiones in cenobiis recitentur et quantum aput egyptios praebeatur silentium

xviii Quam inlicitum sit extra mensam communem quidquam cibi potusque gustare

xviiii Quemadmodum per palestinam vel mesopotamiam cotidiana fratribus exhibeantur obsequia

xx De tribus lenticulae granis ab equonomo repertis

xxi De spontaneo quorundam fratrum ministerio

xxii De egyptiorum actu quo certa super cotidianis fratrum statuitur obsequium

xxiii De obedientia abbatis iohannis per quam usque ad prophetiae profectus est gratiam

xxiiii De ligno arido quod idem abbas iohannes ad arbitrium senioris sui quasi ad olequam rigare non destitit

xxv De proiecto abbate iohanne vase unum olei ad senioris imperium

xxvi Quemadmodum abbas idem obediens iohannes seniori ad advolvendum saxum quod ne multitudo quidem possibile erat

xxvii De humilitate et obedientia abbatis patermutio quam in proiciendo in flumen parvulo filio ex praecepto senioris non dubitavit implere

xxviii Quemadmodum revelatum sit abbati de patermutio opus cum abrahe fecisse et quod defuncto idem abbate idem pater mutius in monasterium ad ministrationem successerit

xxviiii De obedientia fratris qui decem sportas circumferens publice distraxerit ad abbatis imperium

xxx De abbatis pinufii humilitate est qui relicto cenobio celeberrimo cui praeerat perrexit longinquum monasterium in quo velut incipiens susciperetur desiderio subiectionis expetit

xxxi Quemadmodum abbas pinufius reductus in monasterium suum modico tempore commoratus iterum fugierit in partes syriae

xxxii Quae praecepta dederit idem abbas pinufius fratri quem in suo monasterio sub nostra suscipiebat praesentia

xxxiii Quod sicut magna remuneratio debetur secundum institutionem patrum laborantibus ita et poena similiter tribuatur et ideo sic non debeat quis facile admitti in monasterio

xxxiiii Quod abrenuntiatio nihil aliud sit quam mortificatio et imago crucifixi

xxxv Quod crux nostra timor domini est

xxxvi Quod renuntiatio nihil prosit si in his denuo quibus renuntiavimus implicetur

xxxvii Quod diabolus nostro fini semper insidietur et nobis caput illius semper observare debemus

xxxviii De renuntiantis praeparatione adversus temptationis et de paucis imitandis

xxxviiii Quo ordine quis ad perfectionem valeat pervenire per quam de timore dei caritatem consequenter ascendat

xl Quod non debeat monachus exempla perfectionis imitanda expetere de uno vel paucis

(c) Real Academia de la Historia

XI Quorum debilitatum similitudinem suscipere debeat qui in cenobiis commoratur

XII Quod bonum patientie sue non debeat monachus de aliorum uirtute. sed de sua potius longanimitate

XIII Recapitulatio expositionis per quam possit monachus ad perfectionem ascendere.

INCIPIT LIBER QUARTUS

I. De canonico modo orationum atque psalmorum qui debeat in diurnis conuenticulis per monasteria custodiri ad institutionem eius qui renuntiauit huic mundo instructionis ordine prouocamus et eorum mirum condiciones. Inprimis quibus huiusmodi conuerti cupiunt recipiuntur in cenobiis breui quantum possumus studentes sermone complecti. Quaedam scilicet de egyptiorum quaedam de tabennensiotarum regulis admiscentes. quorum et in thebaide est cenobium quantum numero populosius cunctis. tanto conuersationis rigore districtius. Siquidem in eo plus quam quinque milia fratrum ab uno reguntur abbate Tantaque obedientia hic tam prolixo numero monachorum omni euo seniori suo subditur. quantam non potest unus uni ut obedire pro modico tempore ut preesse.

II Quanta cum longa perseuerantia ex humilitate atque subiectione quemadmodum tam diutius perduret ut qui in statione formatur per quam usque ad incuruam senectam in cenobio perseueret. opinor nos ante omnia debere perstringere. Tanta namque est. quantam neminem in monasteriis nostris ingressum. ne unum quidem integrum annum transire meminimus. Ut eorum renuntiationis eorum primordia uiderimus. consequens fuisse intelleguntur. ut in eorum sublimia perfectionis fastigia culmen initiis fundamentis consurgerent.

III Igitur ambiens quis in eorum cenobii recipiendi disciplina. non ante prorsus admittitur. quam diebus decem uel eo amplius pro foribus excubans indicium perseuerantie hac desiderii sui pariterque humilitatis hac patientie demonstrauerit. Cumque omnium pretereuntium fratrum genibus prouolutus ex industria ab omnibus refutatus atque despectus tamquam qui non religionis. sed necessitatis obtentu monasterium optet introire. Iniuriis quoque et exprobrationibus multis adfectus et experimentum dederit constantie sue qualisque futurus sit in temptationibus opprobriorum tolerantia declarauerit. atque sic fuerit exploratus mentis ardore suscepitur. diligentia summa perquiritur ne de pristinis facultatibus suis inhereat ei uel unius nummi contagio. Sciunt enim eum sub monasterii disciplina diutius non esse non posse. sed ne humilitatis quidem uita obedientie depressurum esse uirtutem. nec illic cenobii paupertatem hac districtionem continuo fore. si in conscientia quilibet pecunie quantulumcumque lucrauerit. Sed ubi primum exorta fuerit qualibet occasione commotio fiducia scilicet illius numeri continuo de monasterio uelut funda rotante fugiaturum.

IIII Ea de causa ne ulla ibi quidem cenobii profuturus suscipere ab eo pecunias acquiescunt. Primum ne confidentia hac oblationis inflatur. nequaquam se pauperioribus fratribus quo equare dignetur. Secundo ne per hunc elationem. nullatenus ad humilitatem xpi descendens. quam disciplina cenobii non poterit perdurare egressus inde. eaque in principio renuntiationis sue spiritali feruore. succensus intulerat. expetere furtim post eam. non sine iniuria monasterii sacrilego spiritu recipere atque exigere moliatur. Quod omnimodis obseruare debere multa sunt experimentis frequenter edocti. Nam per alia mundi cuncta monasteria simpliciter quidem suscepti eorumque

(c) Real Academia de la Historia

intulerunt. queque in dei opere fuerint
dispensata cum ingenti blasphemia. redhi
bitionem poscere temtaverint.

v Quam ob rem itaque nudatur quisque cum
receptus fuerit ab omni pristina facul
tate. ut ne ipsum quidem quo opertus
est indumentum habere permittatur
ulterius. Sed in concilio fratrum perducitur
in medium. exuitur propriis. hac per manus
abbatis induitur monasterii vestimentis.
Ut per hoc se non solum universis rebus
suis antiquis noverit expoliatum. verum
etiam omni fastu deposito mundiali.
ad Christi paupertatem et inopiam descen
disse. iamque opibus sustentandum. non scti
urae queriat. nec de infidelitate pristinae
servatas. Sed de sanctis ac piis monasterii
largitionibus militiae suae stipendia percep
turum. Atque inde se deinceps vestiendum
alendumque cognoscens. et nihil habere.
et nihil hominis de crastino cogitare vel
esse sollicitum secundum evangelii discat
sententiam. nec erubescat pauperibus id est
corpori fraternitatis equari.
quibus connumerari Christus eorumque se fratrem
non erubuit nuncupari. quin potius
gloriatur domesticum factum se esse consortium.

vi Illa que vero deposuit vestimenta
economo consignata tamdiu reservan
tur. donec profectum eius conversationis
hac tolerantiae virtutem diversis tem
tationibus hac probationibus evidenter
agnoscant. Et siquidem posse eum ibi
durare tempore procedente perspexerint.
et in eodem quo cepit fervore persistere.
indigentibus eadem largiuntur.
Sin vero quodam tepore murmurationis
vitium. vel parve cuiuslibet inobedien
tie culpam precessisse deprehenderint.
exuentes eum monasterii quibus indu
tus fuerat vestimentis et revesti
tum antiquis que fuerant sequestrata
depellunt. Nullum etenim fas est
cum illis que accepit abscedere nec
quemquam patiuntur illis adhuc indui
quem semel ab institutione sue regule
deposuisse perviderint. Unde etiam copia
nulli palam discedendi conceditur. nisi
aut in morem servi fugacis captatis
densissimis tenebris nocte diffugiat.
aut certe hoc ordine et professione
iudicatur indignus cum confusione etiam
coram cunctis fratribus depositis monaste
rii vestibus pellatur.

vii Cum igitur quis susceptus et hac perseve
rantia qua diximus conprobatus fuerit hac
depositis propriis indumentis habitu
monasterii fuerit accinctus. non
statim congregationi fratrum commisceri
permittatur. sed deputatur seniori.
qui seorsum haud longe a vestibulo monaste
rii commanens. habet curam peregri
norum atque advenientium deputatam
cellulae eiusque omnem diligentiam suscep
tionis et humanitatis inpendit.
cumque ibidem integro anno deservierit.
absque ulla querella suum circa peregrinos
exhibuerit famulatum. Inbutus per hec
prima institutione humilitatis hac
patientie. Atque in ea longa exerci
tatione precognitus. admiscendus exhoc
congregationi fratrum. alio traditur seniori
qui decem iunioribus preest.
quos sibi creditos ab abbate instituit
pariter hac gubernat. secundum illud scilicet
quod ordinatum in exodo legimus per Moysen.

viii Cui tota sollicitudo et eruditio principa
lis. per quam iunior introductus scan
dere consequenter etiam culmina
perfectionis summa prevaleat ut doce
at eum primitus suas vincere volun
tates. Quam studiosiore in his hac dili
gentia exercens. hec illi semper imperare
de industria procurabit. que senserit
animo eius esse contraria. Multis siquidem
experimentis edocti tradunt monachi

(c) Real Academia de la Historia

IIII

et maxime iuniores ne uoluntatem
quidem concupiscentiae suae refrenare posse.
nisi prius mortificare per obedientiam
suas didicerint uoluntates. Ideoq;
pronuntiant nullatenus preualere uel
irum. uel tristitiam. uel sps fornicationis
expugnare. sed nec humilitatem cordis
ueram. nec cum fratribus unitatem perpetuam.
nec firmam diuturnamq; posse retinere
concordiam. sed ne in cenobio quidem
diutius permanere eum. qui prius uolup
tates suas non didicerit superare.

IIII His igitur instituunt eos quos in ita
uia uelut elementis quibusdam hac
sillabis imbuere ad perfectionem. uel
informare festinant. per hec aliqui
dum discernent uerum ficta. et ima
ginaria. an uera sint humilitate
fundati. et quod uel facile ualeant
peruenire. consequenter instituunt.
Nullas penitus cogitationes prurien
tes in corde. perniciosa confusione
celare. sed confestim ut exortae fuerint.
eas suo patefacere seniori. Nec super
earum iudicio quicquam suae discretio
nis committere. sed illud credere malum
esse uel bonum. quicquid discusserit
hac pronuntiauerit senioris examen.
Itaq; fit. ut in nullo circumuenire
iuuenem. callidus inimicus uelut inex
pertum ignarumq; preualeat.
Ne ulla fraude decipere. quem uidet
non sua. sed senioris discretione
muniri. et suggestiones suas uelut igni
ta iacula. quecumq; in cor eius iniece
rit. ut seniori celet. non posse suadere.

Aliud quippe subtilissimus diabolus inludere
uel deicere iuniorem non poterit. nisi quum
eum. seu per ignorantiam siue per uerecun
diam ad cogitationum suarum uelamen inle
xerit. Generale namq; et euidens indicium
diabolice cogitationis esse pronuntiant.
si eam seniori confundamur aperire.

x Post hec tanta obseruantia obedientiae
regula custoditur. ut iuniores absq; pre
positi sui scientia. uel permissu non solum
non audeant cellam progredi. sed ne ipsam
quidem communi hac naturali necessitati
satis facere sua auctoritate presumant.
Sicq; huniuersa complere. quecumq; fuerint
ab eo precepta. tamquam si e caelo sint
celitus edita. sine ulla discussione
festinant. ut nonnumquam etiam inpossi
bilia sibimet imperata. ea fide in hac
deuotione suscipiant. ut tota uirtute
hac sine ulla cordis titubatione perficere
et consummare nitantur. et ne in possibilitate
quidem precepta senioris reuerentia
metiantur. De quorum obedientia nunc
dicere specialiter pretermittam.
Exemplis enim ipsis eam paulo post eru
dere suo loco disponimus. si dns nobis uitam
omnibus uiris dederit conmeatum. Nunc tan
tum cetera persequamur. preter
mittentes illa conexere. que in hac regione.
ut erudi monasteriis. ut ab ipsis nequeant
custodiri. sicut in prefatiuncula nra
facturos nos esse promisimus. quod scilicet
nec laneis indumentis utuntur. sed ne
lineis tantum. et ne ipsis quidem duplicibus
quibus uicaria preponitur unusquisq;
sue decanie subministrat. quum illa

15

(c) Real Academia de la Historia

quibus uectati sunt consuescere conspexerit.
XI Illud quoque arduum atque sublime genus con-
tinentiae similiter praetermittendum non est in qua
summe deputantur deliciae ut herbae sale con-
ditae quas lapsanas vocant aqua dilutae
ad refectionem fratribus apponantur.
Aliaque complura his similia quae in hac pro-
vincia nec aeris temperies nec qualitas
nostrae fragilitatis admittit. Illa tan-
tummodo persequar quae nulla carnis infir-
mitas non situs loci poterit inpedire
si non fragilitas animae hunc tepor mentis
XII adtriverit. Itaque considentes intra cubilia
sua et operi ac meditationi studium
pariter inpendentes cum sonitum pulsantis
hostium ac diversorum cellulas percutientis
audierint ad orationem scilicet eos seu
ad opus aliquod invitantis certatim e suis
cubilibus unusquisque prorumpit. Ita ut his
qui opus scriptoris exercet quam repperitur
fuerit inchoasse litteram finire non audeat
sed in eodem puncto quo ad aures eius sonitus
pulsantis advenerit. Summa velocitate
prosiliens ne tantum quidem morae inter-
ponat quantum coepti apicis consummet
effigiem sed inperfectae litterae lineas non
tam operis conpendia lucrave sectatur
quam obedientiae virtutem exequi toto studio
atque emulatione festinet. Quam non solum
operi manuum seu lectioni vel silentio
et quieti cellae verum etiam cunctis virtu-
tibus ita praeferunt ut huic iudicent omnia
post ponenda et universa dispendia
suscipere contenti sunt dummodo hoc bonum
in nullo violasse videantur.
XIII Illud sane virtute inseretur in tantum

-tiones eat vel commoratur superfluum
puto. quod scilicet nulli cistellam nulli
peculiarem sportellam liceat possidere.
Nec omnino aliquid quod velut proprium
retineat suo debeat communire signaculo.
Quos ita novimus omni ex parte nudatos extrinse-
cus praeter colobium maforte caligas melotem
mattam nihil amplius habeant.
Quam in aliis quoque monasteriis in quibus aliqua
remissius indulgentur hanc regulam videmus
districtissime nunc usque servari.
Ita ne verbo quidem audeat quisque dicere
aliquid suum ubique imperio senioris magnumque
sit crimen ex ore monachi processisse codicem
meum tabulas meas graphium meum caligas
meas tunicam meam. pro hoc digna paen-
itentia satisfacturus sit si casu aliquo
per subreptionem vel ignorantiam huiusmodi
verbum de ore eius fugerit.
XIIII Et quamquam tantum unusquisque cotidiani operis
hac sudore proprio reditum conferat
monasterio ut exhibere sufficiat non
solum suae utilitati verum etiam quam-
pluribus possit exuberare multorum. In nullo
tamen inflatur nec sibi de tanto operis
sui quaestu hac sudore blanditur.
Sed praeter duo paximacia quae tribus vix de-
nariis ibidem distrahuntur nihil sibimet
amplius unusquisque praesumit. Inter quos
nullus peculiare opus quod pudet dicere
quodque in nostris monasteriis tantum fieri
necessitatem. Non dicam effectu sed ne cogi-
tatione quidem ab aliquo penitus usurp-
atur. Quamquam totam mente eius coenobii
suam credat esse substantiam cunctarumque
rerum ut omnium dominus omnem curam sollici-

ac dignitatisque dependat. ut retinendum nihil hominis arrepte nudatus inrevocatum quam gaudeat ad finem usque perfecte. et inviolabiliter custodire. Illa tamen ipse uindicat extraneum. et ex omnibus iudicat alienum. ut tamquam peregrinum se gerat. et incolam istius mundi alumnum se putat monasterii se putet ac huius ministerii quam dominum saeculis quam praesumat.

XVI Ad haec nos mirabiliter quod dicemus qui in cenobiis commorantes hac sub abbatis cura et sollicitudine constituti peculiaris certum ferimus claves. omnique professionis nostrae verecundia. et confusione calcata etiam anulos quibus recondita praesignemus indignatis publice gestare nos non pudeat. quibus non solum ista esse ut propria esse. sed ne usu quidem ut armaria. ad ea quae congerimus. ut quae egressi directo servavimus. condenda sufficiunt. Quique illa nonnumquam providissimis nullisque rebus accendimur. et dum auxit velut proprius unde carere tamen si quis ut digito quidquam contigerit sine consensu praesumpserit. et contra eum iracundia suppleamur. ut a commotione cordis nostri. ne alibi quidem hac tactu corporis indignatione revocare possimus. Sed precor mihi si nostris vitiis. et his quae nec commemorari quidem dignum erat. silentio erudiamur. secundum eloquium domini non ut loquatur os meum opera hominum. Verum tamen potius quae apud illos sunt et haec quae nos quoque omni studio debemus appetere. ceptae narrationis ordine persequimur. Ipsius quae iam regulis hac tempore cum libris [illegible]

ponimus. ut qui venientes post haec ad quorundam tractus ex opere seniorum quae tradidit ore memoriae disponimus. haec quae nostra expositione digesta sunt velut testimoniis validissimis roboremus. universa quae diximus exemplis et ex patrum auctoritate firmantur.

XVII Si quis igitur monachus gillonem fictilem quem illi baucalem nuncupant casu aliquid fregerit. non aliter neglegentiam suam quam publice diluat paenitentia. cunctisque in synaxi fratribus congregatis cum diu prostratus. In terra veniam postulabit. donec orationum consummetur sollemnitas. Impetraturus eum. quamlibet iussus fuerit. ab abbatis iudicio de solo surgere.

Eodem modo satisfaciet. quisquis ad opus aliquod accersitus. ut ad congregationem solitam tardius occurrerit. vel si cantantes psalmos ut modicum titubaverit.

Si similiter superfluo. si durius. si contumacius responderit seniori. si neglegentius oboedientiam iniunctam conpleverit. Si lectionem operi. vel oboedientiae praetulerit officia statuta segnius fuerit exsecutus.

Si dimissa sinaxi non continuo ad cellam recurrere festinaverit. Si quum aliquo ut ad modicum substiterit. ut si ad punctum temporis secesserit. si ulterius extra monasterium. Si cum illo qui cellae suae quo habitator non erat confabulatus quantulum cumque praesumpserit. si oraverit cum illo. qui cura ab oratione suspensus.

Si parentum quempiam. ut amicorum. seu saecularium viderit. ut conlocutus ei sine praecepto fuerit senioris. si epistulam cuiusquam susceperit. ut rescribere sine suo abbate

et inaudientia hucusque et aliis modis hac similibus admiserit. procedat. atque ad uetitio spiritalis. Residua uero que apud nos indifferenter admissa. ab unoquoque reprehensibilibus sustinentur. id est aperta conuicia. manifesta contemptus. contradictiones tumide. libera et effrenata processio. familiaritas apud feminas. rixe. lites. simultates et iurgia. operis peculiaris presumptio. filargirie contagio. affectus uel possessio rerum. superfluarum que a ceteris fratribus non habentur. extra ordinaria hac furtiua. cum refectio et his similia. non illa increpatione quam diximus spiritali. sed uel plagis emendantur. ut expulsione purgantur.

XVII Illa autem ut reficientibus fratribus sacre lectionis in cenobiis recitentur. non de egiptiorum tipo processisse. sed de capadocum nouerimus. quos nulli dubium erat. non tam spiritalis exercitatio intuitu quam conpescendi superflue ociosque confabulationes gratia. et maxime contentionum. que plerumque solent in cenobiis generari. hoc statuere uoluisse uidentes eas aliter apud se non posse cohiberi. Apud egiptios enim ut maxime tabennensiotas tantum silentium ab omnibus exhibetur. ut cum in unum tanta numerositas fratrum refectionis obtentu conrederit. nullus nemuttire quidem audeat preter eum qui sue decanie preest. quia tamen siquid mense superinferri uel auferre necessarium esse peruiderit. sonitu potius quam uoce significat. tantaque uescentibus eis silentii huius disciplina seruatur. ut cucullis ultra oculorum palpebras dimissis. ne scilicet liber aspectus habeat copiam curiosius euagandi. et nichil amplius intueantur quam mensam. et adpositos in ea uel quos ex ea capiunt cibos. ita ut quemadmodum. ut quantum reficiat alius nullus internoscat. XVIII

Antequam ut porro quam legitimam communemque refectionem. summa cautione seruatur. ne extra mensam quicquam penitus ori suo quisquam indulgere presumat. ita incedentibus per hortos ac pomaria cum passim blandieque per arbores poma pendentia non solum obiciant se pectoribus transeuntium. uerum etiam strata per terram conculcanda pedibus offerant. atque ad colligendum parata facile ad consensum concupiscentie inlicere ualeant incautos. et oportunitate ut copia quamuis districtos atque abstinentissimos ad desiderium prouocare. sacrilegum ducitur. non modo quicquam ex his degustasse. uerum etiam manu contingere. absque eo quod palam loquitur cunctis in comunem reficientibus exhibetur. et ad percipiendum equonomi dispensatione per fratrum obsequia publice ministratur. XVIIII

Ne quid sane de institutis cenobiorum preter misisse uideamur. quemadmodum cotidiana fratribus etiam per alias regiones exhibeantur obsequia. commemorandum breuiter puto. Per cunctam namque mesopotamiam. palestinam et capadociam hac totum orientem singulis ebdomadibus uicissim fratres ad hec officia sibi succedentes

succedant. Ita ut et cum multitudinē
cenobii ministerii quoque numerus depu
tetur. Qui et complere tantum devotione et
humilitate deproperant. Quantum nullus
servus durissimo dño hanc propotentatus suū
exibet famulatum. Ita ut ne [l]tat quidē
soli contentus obsequiis que canonico iure
solbuntur. Etiam nocte surgentes illos
quos specialiter hec muneret cura tan
dio suo solebent. et ea que ab eis pfici
endu sunt futuram preuenientes inplere
contendunt. huiusm reputatiunarum
quisq; suscipiens. usq; ad cenā diei dñici
ministeriatur obseruat. que post hanc tā
ministeriū tota[tur] ebdomadis lota conclu
ditur. Uel hii quib; succendendum est
conuenientib; in unū frib; ad concinendos
psalmos. quos qui exeunt ex more decantatā
omib; in ordine pedes abluunt.
Hanc scilicet ab eis pro labore totius
ebdomade benedictionis mercedem fide
liter expetentes mandatum xpi. Enissa
generaliter ab omib; frib; oratio prose
quitur. que ut pro ignorationib; interce
dat. ut pro admissis humana fragili
tate peccatis. et acommendetur dō uelut
sacrificium pinque consummatum eorum
deuotionis obsequium etiam sola sibi
post mutuantes hinos. alis suis succ
cedentib; uestilia in quib; ministraue
runt hactenus consignent. Que tanta
sollicitudine curāq; suscipientes custo
diunt. ne quid ex eis inminuatur uel
pereat. ut credunt se etiam pro minimis
quibusq; uasis tamquam pro rebus rationē
non solum dispensatori presenti. sed
dño reddituros. si forte aliquid ex eis neclo
gentia eorum fuerit inminutum sub disci
pline. qui modus sit. ut quanta fide et
cautione seruetur. unde testimonio quod
exempli gratia ponit potestis agnoscere.
Sicut enim tantūdem sicut sub uno seruori
quod plenum universam cognitionem deni
deruat eaque eius ob animenostris hoc
libello uobis cupiatis inseruit. Ita ut uestimur
mensurum breuitatis excedere.
xx Inrepatmanum cultus dñi fris. qui p[re]poritis.
equonom. et ualent aticula grana lucere
uidisset in terra que ebdomadario ferat
nunc ut dum tā prepara coctioni. inter
murm cū aqua qua diluebantur elapsa
sunt. Super hoc abbatem consulunt
aqua uel in terra tectos neclectorē sacri
peculii iudicat ab oratione suspensus
est. Sub neglegentie reatu nonulli et
existimassent. iste cum publica penitentia
diluisset. Non solū enim tales pro se
suos. sed etiam omnia que sua sunt credunt
dño consecrata. ppter quod siquid fuerit
in monasterium semel inlatum ut sacro ser
cū omi decet mūtia referentia deuota etiam
etiam tantaq; fide uniuersa procurant
uel dispensant. ut etiam ea que despecta
habentur. paruiq; reputantur uel ut
uascello commoberint. ut conpetentur
conlocauerint. sigillon ut q; inpleuerint.
siquem cum quum obaulerint adbibendū.
ne tenue sitauit de oratorio. collaq;
submouerint. mercedem se consequuturos
a dño. tota credulitate confidunt.
xxi Nouimus frs inquas reputantur quum
accederet tantum lignum penuria

(c) Real Academia de la Historia

ita non extra penitus unde solatium fratribus
praestentur et donec portetur cottidie de
foris. ita xerofagia contenti tota ubi
batis fuisset iactatoriale et praeceptum
etiam hoc universis placitum. nec quis
quam portet ullum coctionis sperare
pulmentarium illos velut qui fructu hic mer
cede sui laboris. et ob sequium studentur.
si in ordine vicis sue cibos fratribus non secundum
consuetudinem paraverit. tantaque sunt
sponte unctionis operis hac sollicitudinis indi
xisse. vel in illis aridis hac sterilibus locis in
quibus lignum viride fructiferis arboribus
succiduntur omnimodis neque enim in heremo.
nec enim vacuatior ulla repperiuntur
frutecta si luerint per extensum aliquot dies
cursentes et tantum que ventus mutare
moratum tendiatur obeuntes. sicut
etenim hac spinulas quas ventus huc illucque
dispersit ac suo sinu et quantis collegentes.
cuncta sollemnitate etiam citius sponta
neis obsequiis preparant.
Ita ut ad solitam praebitionem nihil praesu
matur inminui tanta fide haec sum. in
fratribus exhibentur ut etiam cum illos honestae
possent vel ligna esse curasse penuria vel
abbatis imperium pro suo fructu usque mercede
voluerint hanc habuit licentiam.

XIII Haec dicta sunt secundum capitulum ut praefatarum
aetatis orientis quem etiam in partibus
nostris necessario ducimus debere servari.
Ceterum apud Aegyptios. quibus maxime cura
est operis. non est ebdomadarum mutua
vicissitudo ne sub occasione mutatio
officii omnes ab operis canone impediantur.
Sed uni probatissimo fratrum cellarii ut
quoque in eo cura committitur. qui perpe
tuo donec vires ei ut aetas admittitur
fungitur opus istud exerceat. Non enim
magno labore corporis fatigatur.
quia nec tanta cura in escas parandas
cibos et coquendis impenditur. quippe
qui maxime xerofagiis vel homofagiis
utuntur. Et apud quos etiam singulis
mensibus porrorum folia lapsana. sal frictum
olive pisciculi minuti vocant summa
voluptas est. XIIII

Et quoniam hic liber de institutione est eius
qui renuntiat huic mundo per quam scilicet
introducitur ad humilitatem verum et
obedientiam perfectam. ceterarum quoque
virtutum culmina possit ascendere.
necessarium visum est. quaedam seniorum gesta.
quibus per hanc eminuere virtutem exempli
gratia sicut promisimus explicare de multis
admodum pauca carpentes ut studentibus
sublimiorum sectari non solum initium
exhibitis perfecte sed etiam propositis
forma procedat. Quam ob rem duo vel tria
pro libelli huius compendio de tam innume
patrum multitudine proferentes ponamus.
primum abbatem Ihoannem qui commoratus
est iuxta Lico. quod est oppidum Thebaide
quique propter obedientiae virtutem usque ad pro
phetiae gratiam sublimatus. sic universo orbi
clarus ita etiam regibus mundi meritis
suo redderetur inlustris. Nam cum in
extremis ut diximus Thebaidis partibus commo
raret. nonnisi praesumere bellum Theodosius
imperator adversus potentissimos tyrannos
bella procedere quam illius animatus
oraculum atque responsis. quibus confidens

(c) Real Academia de la Historia

uelut celitus mandabantur . et tropheum dedit
petitis bellis atque hostibus reportabat .·
XXIIII Hic itaque beatus Iohannes . ab adulescentia
sua usque ad perfectam hanc uirilem aetatem
seniori deseruiuit donec ille in hac uita
conuersatione durabit . tanta humili
tate inita eius obsequiis . ut ipsi quoque sen
tantoperem summum obedientiae eius inueniret .·
Sub hunc itaque uirtutem uerum deuota fide huc
profundam cordis simplicitate descenderet .
utrum affectatione esset et quodam modo
coacticia esset atque imperantis faciem
praeberetur uolens manifestius explorare .
quum plura et etiam superflua minusque neces
saria uel inpossibilia frequenter in
iungeret . ex quibus tria ponam per quae
manifestari possit uolentibus scire ut
mentis eius ut subiectionis integritatem .
sumpsit namque de lignario suo uirgulam
senex . quod olim excisum usibus foci fuerat
praeparatum . Dumque coctionis seruabatur
occasio . non modo aridum sed prae putre
iacebat temporis uetustate . quumque
coram se profixisset in terra . praecepit
adlata aqua cotidie bis rigari . ut scilicet
diuinis humoribus radicatum . atque ad an
tiquam arborem rediberetur . diffusis
ramis amenitatem oculis . atque umbracu
lum in aestu uberi sedentibus exiberet .·
Quod praeceptum ueneratione solita sine
ulla inpossibilitatis consideratione
suscipiens adulescens . ita cotidianis
diebus expleuerat . ut aquam per duo fere milia
indesinenter adportans nullo etiam ligni
sequare cessaret . ut per totum annum spatium
non infirmitas corporis . non festiuitatum
sollemnitates . nec occupatio necessitatis
illius . quae illum ex quam honeste excusaret
ab executione mandati . Non denique hiemis
asperitas intercedens ab obseruantia
praecepti huius potuerit inpedire .·
Quumque eius hanc sedulitatem . tacitus senex
latenter diebus singulis exploraret . uideret
que eum simplici cordis affectu mandatum
suum . uelut diuinitus emissum sine ulla
permutatione uultus ac rationis discussione
seruare . sinceram humilitatis eius obedientiam
conprobans . pariter etiam miserans eum
longum laborem quem per totum annum spatium
studio deuotionis inpenderat . ad aridam
uirgulam accedens . O inquid Iohannes .
misitne radices haec arbor an non . Quumque ille
nescire se dixisset . tunc senex uelut inquirens rei
ueritatem et tamquam temptans . utrum iam
suis radicibus niteretur . euulsit coram ipso
leui commotione uirgulam . Sicque proiciens
illam . praecepit ut deinceps rigare desisteret .·
XXVI Alius rursum aedificari cupientibus obedientiae
eius exemplo uocans senior . curre inquid Iho
annes . saxum illum huc aduoluere . quantocius .
qui confestim saxum inmane quod multa
hominum turba mouere non posset . adpli
citam nunc ceruice nunc toto pectore .
cuncto nisu atque conatu prouoluere conten
debat . ut sudore omnium membrorum suorum
non solum uestem infunderet uerum etiam
saxum ipsum suis ceruicibus humectaret .·
In hoc quoque parum metiens inpossibilitatem
praecepti ut fuerat prosequentiae senis . et
obsequii simplicitate sincera quae credebat
senem tota fide nihil posse incassum hac
sine ratione praecipere hucusque abbas

© Real Academia de la Historia

hoc unius pauca de multis dixisse sufficiat.
XXVII Nunc abbatis mutii factum digne memoriae
comprehendam. hic namque abrenuntiare
desiderans huic mundo. tamdiu pro foribus
monasterii excubans perduravit donec in
mobili perseverantia. contra omnem con
suetudinem cenobiorum cum filio parvulo qui
octo circiter erat annorum. ut susciperetur
eliceret. quumque eundem recepti fuissent
confestim non solum diversis praepositis erudi
verum etiam cellae habitatione seiuncti sunt.
Ne scilicet frequenti intuitione parvuli. semmisceretur
tur pater ex omnibus quibus renuntiaverat able
ctetur facultatem. ut ei affectione car
nali. sicut iam suum filium nesse. et quem
ad modum divitem iam non esse sciebat. ita
etiam patrem se esse nesciret. quod ut plenius
probaretur. utrum videlicet plus faceret
affectionem sanguinis hactenus viscerum
caritatem. in obedientiam ac mortifica
tionem Christo quam renuntiantes cuncti probi
debent amore preferre. de industria nec
legebatur parvulus. pannis potius
quam vestimentis induitur. sordibus quoque
ita obsitus hac foedatur. ut offendere
potius quam delectare patris oculos
posset. quo genitus ab eo fuerat ut spectaret.
Sed etiam colafis ut alapis exponitur di
versorum. quas plerumque sub obtutibus suis in
nocentia parbulo etiam gratis cernebat
infligi. ita ut numquam genas nisi lacri
marum sordentibus vestigiis videret inspersas.
Quumque taliter infans sub oculis eius per dies
singulos ageretur. pro amore tamen ho
minis Christi et obedientiae virtute rigida
semper atque inmobilia patris viscera
permanserunt. Non enim respiciebat iam
suum filium quem secum pariter obtulerat
Christo. Nec curabat de presentibus iniuriis.
sed potius gratulabatur quod eas nequaquam
infructuoso sustineri cernebat. parum
cogitans de lacrimis eius. sed de propria
humilitate hac perfectione sollicitus.
Quam districtionem mentis illius atque immo
bilem rigorem perviderit cenobii senior. ad
comprobandam penitus animi eius constan
tiam. quum plorare quadam die vidisset
infantem. simulans se adversus eum commo
tum. precepit patri ut tollens eum iactaret
in flumine. At ille velut a domino hoc sibi
esset preceptum. confestim celeri cursu
rapiens filium ulnis propriis usque ad oram
fluminis iactaturus adduxit.
Quod profecto fidei et obedientiae eius
fervore opere consummatum nisi procuratum
fuisset de industria fratrum. qui sollicite
ripam observantes. proiectumque iam et quod
dammodo de fluminis alveo parvulum rapu
issent. et consummationem precepti obse
quio patris hac devotione complerent.
ut effectu operis atque abs profundis revocassent.
XXVIII Cuius fides atque devotio in tantum deo fuit
accepta. ut divino statim testimonio
comprobata sit. Revelatum namque est
seniori continuo hunc eum obedientia
abrahe patris esse opus implesse.
Quumque brevi tempore eiusdem idem
abbas cenobii de huius mundi commoratione
migraret ad Christum. hunc preponens cunc
tis fratribus successorem suum atque abbatem
monasterii reliquid. XXVIIII
Non tacebimus etiam nobis cognitum fratrem

(c) Real Academia de la Historia

secundum seculi huius ordinem summe familie.
Nam patre comite hac clarissimo ortun-
dus fuit. studiis quoque liberalibus non
mediocriter instituitur. Qui relictis
parentibus. cum ad monasterium provolasset.
ad comprobandum mentis humilitatem
ut fidei eius ardorem. confestim ei a seniore
preceptum est. ut decem sportas quas
necesse non erat publice venditari
cervicibus suis oneratus distrahendas per
plateas circumferret. illa scilicet condi-
cione quo diutius in hoc officio retine-
retur. ut si forte uni eas pariter quis
emere voluisset non concederet. sed
singillatim eas querentibus venundaret.
Quod ille tota devotione complevit.
et omni confusionis verecundie pro nomine
hac desiderio Christi calcata. sportas
humeris suis inponens prestituto taxato
distraxit hac pecuniam ad monasterium
reportabit. nequaquam perterritus tam
vilis et insueti officii novitate. nec con-
siderans dignitatem seu natalium que
splendorem. hac verecundiationis iniuriam
dum illam Christi humilitatem. que est vera
nobilitas per obedientiam consequi desideraret
xxx obtinere. Coartat nos libelli
huius modum ad finem tendere. sed obedientie
bonum que inter ceteras virtutes primatum
tenet. non patitur tacitos. ea tamen gesta
qui per hanc claruerunt penitus silentio
preterire. Propter quod utrumque congrue
temperantes. id est. et brevitati quam
studiosi desiderant et utilitati abbatum
servientes. Unum adhuc ponamus humili-
tatis exemplum. quod non ab incipiente

sed a perfecto iam et abbate completum. non solum
iuniores instruere. sed etiam seniores ad perfectam
humilitatem ut ita tandem. lectione sua poterit
incitare. Vidimus itaque abbatem Pinufium qui
cum esset humane cenobii presbiter quod in Egipto
non longe a Panefisi civitate est. pro ipsius
reverentia ut vite sue ut etatis ut sacerdotii.
cunctis honorabilis haberetur et carus esset.
Videns se pro hoc ipso humilitatem illam. quam
secundum sue mentis ardorem concupiscebat.
exercere non posse nec habere quo virtutem
desiderate subiectionis exerceret. clam
fugiens de cenobio. secessit solus in Tebaido
ultimos fines. ibique deposito habitu mona-
corum. ad sumptu seculari veste. cenobium Tabenn-
siotarum expetit. quod sciebat cunctis
esse districtius. et quo se pro longitudine
regionis credidit ignorandum. vel pro magni-
tudine monasterii hac multitudine fratrum
facile posse celari. ubi diutissime
pro foribus perseverans. cunctorum fratrum genibus
provolutus vix suscipi petentis summis precibus
ambivit. Quumque multo despectu
tandem fuisset admissus. quod scilicet
decrepitus senex et qui omnem suum per secula
etatem ingredi cenobium postulasset. quo
tempore iam nequeuntes quidem suis volup-
tatibus preuuleret hac ne ipsum quidem
causa religionis expetere eum asseverant.
sed famis et inopie necessitate constric-
tum venisse nulloque operi peritum vero.
horti curam diligentiam que mandatur. qui
sub alio fratre iuniore. qui sibi eum creditum
retinebat. exercens sic eidem subdebuerit.
Cunctaque obedientiam desiderate humili-
tatis excolebat virtutem. ut non solum

19

© Real Academia de la Historia

eiusque ad ... orati diligentiam pertinebant. Uerum
etiam uniuersa officia [illegible] quererunt.
cunctis aspera ut indigna uel omnibus duce-
bantur esse. Ita tamen cordis soliditate
complebat. Complura uero etiam nocte
consurgens latenter furtim nullo teste uel conscio
et tenebris occultantibus efficiebat. ita potentatus
uicetenus operis nemo deprehenderet.
Quumque ibidem et tantum deliberarent pariuersarum
equitum dispersis ubique fratribus quererentur. aliquo-
dum eundem uisus. quidem equitum paratibus
comitaret uix potuit pro humilitate habi-
tus sui hac utilitate officiumque gerebat ag-
nosci. Nam surculo deorsum [illegible] incurbus
luxabat oleribus eorum. Deinde se esse
umero suo adduxerunt. et cum iudicibus incedebat.
Quumque hec inaudiens frater super agnitione eius
diutissime fuisset et cogitatione detentatus
propius eundem accedens et non solum uultum
sed etiam sonum uocis diligenter explorans. ad
pedes eius cominus procidisset. primo quidem
sub hoc tempore summum uidentibus cunctis
incurrit. quis uidelicet ita ut effecerat et
quiuperat ipsos uelut nouicius hac de re to
nuper egressus habebatur expertus.
Post uero miraculo sunt multo perculsi
quum eius nomen quod apud ipsos quoque magne
fuerat opinione compertum procuratus prodi-
disset. A quo uniuersi fratres prioris ignoran-
tie ueniam postulantes. quod eum uidelicet
tanto tempore inter iuniores hic paruu-
los deputauissent. Inuitum hic flentem
quod inuidia diaboli dignus sim fuisset
conuersatione uel humilitate fraudu-
atur. quum diutissime sequitantum eundem
se aliquando inuenisse gaudebat.

Nec meruisset itaque suum in illam quam
arripuerat sublatione finire. ad pro-
prium cenobium reduxerunt. custo-
dientes eum summa diligentia. nec ubertas
quoque similiter quoquam dilapsus aufugeret.
XXI Ubi cum fuisset modico tempore demoratus.
eodem rursus humilitatis desiderio
uel ardore succensus. cupiuit nocturna
silentia latenter diffugiat. ita non solum uita
num prouinciam sed incognitas etiam
etiam longeque diuersas regiones expeteret.
Nam conscendens nauem in puleream ne puta-
ret comitem cursu biter. credens se esse eiusque luca-
tum. sicut illa tamen ipsum portus et locu-
in quibus ne nomen suum fuisset auditum.
Quoquam aduenisset nostrum monasterium
precatus expetebat. quod non longe fuit
ab spelæo in quo dominus noster ex uirgine natus
dignatus est. In quo per modico tem-
pore deliberarent. Secundum sententiam domini
cuiusquam ciuitas super montem posita
diutius abscondi non potuit.
Nam continuo quidam fratrum qui ad locum se-
de equitum patribus orationis causa con-
uenerant. agnitum eum. summo supplicio pre-
ces suum cenobium reuocarunt.
XXII Hunc igitur tantum. pro illaque nobis fuerat
apud ipsum in monasterio nostro fiducia quum
post in eo ipso studiosissime. requisitum
exortatione quam dedit fratri quam sub nostra
presentia in suo cenobio recipiebat.
quia puto ex hoc aliquid posse directionis
accedere animis et opusculo huic inserere.
Notatum quod diebus prosperis excubans
odie sic recepatur. cuius difficultatis
primatus cursum debet agnoscere.

potest enim tibi in hac uita qualis ingredi
concupiscis · multa tu conferre · si tu tamen
diu agnitum · ad seruitutem xpi consequenter
hac sicut oportet accesseris ·

xxiii Sicut numquam in militia gla fideles seru
tantib(us) d(omi)no hac secundum institutionis hu(ius)
regulam et constantib(us) repromittitur in fu
turo · ita propterea grauissime preparantur
his qui tepide eam neglegentesque fuerint
exequuti · et secundum hoc quod professi sunt
ut quod ab omnib(us) esse creduntur · fruc
tus eius congruos sciatis eidem exhibere
neglegentia · celitus est enim secundum scrip
turas sententiam · non uobis esse quamquam
quam uobis et non reddere · et maledictus
qui facit opus d(omi)ni neglegenter · [illegible] ad religionem
Ideo igitur a nobis districtissime refugien
tur et nonquam tacita · ut omnium salutem
non tanto desiderio cupiant amplectere ·
Talis qui ad xpm conuerti cupiunt · et qui
procul occurrere non debent · Sed ne tamen re
cipientes · et nos apud d(omi)n(u)m leuitatis
et eos cum grauiori supplicio fuerint
si ad pristina facile susceperit · ne pondus
professionis huius intellegant · ut deterio
res post haec ut tepidus extiterit ·
Quamobrem ipsam causam instructionis
debet inprimis agnoscere · qua propter pecca
quidem continua agere · et ob rationem
manifestatur insuauis · xxiiii

Abrenuntiatio nichil est aliud · quam crucis
et mortificationis indicium · Ideoque nouerit te
hodierna die huic mundo et uitiis huc
desideriis eius esse defunctum · et secundum
apostolum mundo huic esse crucifixum · et tibi
hunc mundum · Considera ergo condiciones
crucis sub qua ab hodie deinceps uersari te oportet
in hac luce uersari · Quia tu iam non uiuis
sed ille uiuit in te illo qui pro te est crucifixus ·
Eo ergo habitu hac figura quam pro nobis in pa
tibulo fuit ille suspensus · nos quoque necesse est
in hac uita degere · ut sicut ait secundum dauid ad
figentes de timore d(omi)ni carnes n(ost)ras uniuersas
uoluptates ac desideria non n(ost)re concupiscen
tie seruientia sed mortificationis habeamus
adfixa · Sic enim d(omi)ni inplebimus preceptum
dicentis · qui non accipit crucem suam et sequitur
me non est me dignus · sed forte dicamus ·
Quomodo potest homo crucem iugiter portare ·
ut quemadmodum uiuens quis potest esse crucifixus ·
Audi rationem breuiter · · xxv

Crux n(ost)ra timor d(omi)ni est · Sicut ergo crucifixus
quis iam non pro animi sui motu · membra sua
quoquam mouendi ut conuertendi habet potestatem ·
Ita et nos uoluptates n(ost)ras hac desideria non secundum
id quod nobis est suaue · hac delectat ad presens ·
sed secundum legem d(omi)ni · quo nos illa adstrinxerit ·
applicare debemus · et sicut is qui patibulo
crucis affigitur · non iam presentium contempla
tur · nec de suis affectionibus cogitat · non pro
crastino die sollicitudine curaque distenditur ·
nulla superbia · nulla contentione · nulla
emulatione succenditur · non de presentibus
dolet iniuriis · non preteritarum iam recordatur
seque quamuis adhuc inspiret in corpore · cunctis
elementis credit esse defunctum ·
Illuc premittens sui cordis intuitum · quo se
non dubitat ilico transiturum · Ita nos quoque
timore d(omi)ni crucifixos oportet his omnibus
idest non solum carnalibus uitiis uerum etiam
ipsis elementis mortuos esse illic
habentes oculos anime n(ost)re

(c) Real Academia de la Historia

defixos. quo nos spreuisse deuouimus. momentariis
singulis migraturos. Hoc enim modo morti
ficatas poteris. uniuersas concupiscentias
et affectus ubere cumulare. XXXVI

Caue ergo aliquando ne quid ex his resumas. que
renuntians abiecerat. et contra interdictum domini
de agro euangelice operationis reuersus in
ueniaris tunicam tuam que te expoliaueras reues
tiri. Ne ad uiles terrenasque mundi huius con
cupiscentias hac studia reuoluaris.
et contra Christi mandatum de perfectionis tecto
descendens. tollere aliquid presumas ex his
quibus renuntians abdicaras. Caue ne parentum
tuum ne affectionis pristine recorderis.
et ad curas rursus ac sollicitudines reuocatus.
secundum saluatoris sententiam. ponens manum
tuam super aratrum aspiciens retro regno celorum
aptus esse non possis. Caue ne quando sup
biam quam nunc incipiens ardore fidei hac
plena humilitate calcasti. quum ceperis
psalmos ut professionis huius quandam noti
tiam degustare paulatim eleuatus resuscitare
merearis. Ac secundum apostoli sententiam. que de
struxeras. iterum reedificans. preuaricatorem
constituas temetipsum. Sed potius in hac
nuditate quam coram deo et angelis eius profes
sus es. ad finem usque perdures. In hac quoque hu
militate atque obedientia. qua ut susciperetis
in monasterio decem diebus pro foribus perseuerans
multis lacrimis inplorasti. non modo non
persistas. uerum etiam proficias atque subcrescas.
Satis enim miserum est. ut quum debeas a rudimen
tis hac primordiis tuis proueri. et ad perfec
tionem tendere. et quam ab his ipsis incipias ad in
feriora decidere. Non enim
qui ceperit. sed qui perseue
rauerit in his usque in finem hic saluus erit.

XXXVII Obseruabit enim serpens calcaneum tuum
semper obseruabit. id est insidiabitur exitui tuo.
et usque ad finem uite tue nos supplantare
conabitur. Et ideo bene cepisse nihil
proderit. nec plene feruorem renuntiati
onis arripuisse principia. si hec con
gruus. et equalis finis non similiter commen
dauerit atque concluserit. Christique humili
tas atque paupertas quam nunc coram illo
professus es. usque ad extremum uite tue
quemadmodum arripuisti. tenere non fueris
custodita. Quod ut possis implere.
caput eius id est cogitationum principia.
semper obserua. ad seniore scilicet mox ea
deferens. Ita enim disces perniciosa eius initia
eius conterere. si nihil ex eis seniori tuo
erubescens reuelare. XXXVIII

Quapropter secundum scripture sententiam egressurus
ad seruiendum domino sta in timore dei. et pre
para animam tuam non ad requiem. non ad
securitates non ad delicias. sed ad temptati
ationes et angustias. Per multas enim
tribulationes oportet nos introire in
regnum dei. Angusta enim porta et arta
est uia que ducit ad uitam et pauci
sunt qui inueniunt eam. Considera ergo te
de paucis esse electum. et ne exemplo
haec tepore multitudinis refrigescas.
Sed uiue ut pauci. ut cum paucis inueniri
merearis in regno. Multi enim sunt
uocati pauci uero electi. et pusillus
est grex cui placuit patri dare hereditatem.
Itaque non leue noueris esse peccatum
perfectionem professum quempiam. etiam
que uiua inperfecta sectari. ad quem

pfectionis statum ingredi ubi hoc ordine
peruenitur. XXXVIIII
Principium nostrae salutis eiusdemque custodia
timor domini est. Per hunc enim et ini
tium conuersationis et uitiorum pur
gatio et uirtutum custodia his qui in
buuntur ad uiam perfectionis adquiritur.
Qui cum penetrauerit in hominis mentem con
temptum rerum omnium parit. obliuionem
parentum mundique ipsius gignit orrorem.
Contemptu autem hac priuatione omnium
facultatum humilitas adquiritur.
Humilitas uero his indiciis conprobatur.
i Primo si mortificatas omnes in se habeat
ii uoluntates. Secundo si non solum suorum hac
tuum uerum etiam cogitationum nihil suum
iii celauerit seniorem. Tertio si nihil suae
discretioni sed iudicio eius uniuersa com
mittat. ac monita eius sitiens hac
iiii libenter auscultet. Quarto si in omnibus
seruet obedientiae mansuetudinem pati
v entiaeque constantiam. Quinto si non so
lum iniuriam inferat nulli sed ne ab alio
quidem sibimet inrogatam doleat atque
vi contristetur. Sexto si nihil agat.
nihil praesumat quod non uel communis
regula uel maiorum cohortantur exempla.
vii Septimo si omni uilitate contentus sit.
et ad omnia quae sibi praebentur uelut
operarium malum se iudicarit et indignum.
viii Octauo si semet ipsum cunctis inferiorem
non superficie pronuntiet labiorum.
viiii Nono si linguam cohibeat ut non sit cla
x mosus in uoce. Decimo si non sit faci
lis hac promptus in risu. Talibus namque
indiciis et his similibus humilitas uera

dinoscitur. Quae cum fuerit in ueritate
possessa. confestim te ad caritatem quae
timorem non habet gradu excelsiore per
ducet. Per quam uniuersa quae prius non
sine poena formidinis obseruabas absque
ullo labore uelut naturaliter incipies
custodire. Non iam contemplatione
supplicii uel timoris illius sed amore
ipsius boni et delectatione uirtutum.
XL Ad quod ut ualeas facilius peruenire exemplo
tibi sint imitationis huius uitae perfectae
in congregatione commorantium pauci
immo ab uno uel duobus non pluribus expe
tendum. Nam praeter id quod examinata
uita ad purum et cocta repperitur.
in paucis etiam illa utilitas est hoc ut
accidit. quod ad perfectionem propositi
huius id est caenobialis uitae diligentius quis
instruitur uel informatur exemplo.
XLI Quae omnia ut possis consequi et sub hac
regula spiritali perpetue perdurare. tria haec
in congregatione necessario custodienda
sunt tibi. ut scilicet secundum psalmistae
sententiam. Ego autem tamquam surdum
non audiebam. et sicut mutus non aperi
ens os suum. Et factus sum sicut homo
non audiens et non habens in ore suo
redargutiones. ita quoque uelut surdus
et mutus incedas et caecus. ut absque illius
contemplatione quae tibi fuerit ad imi
tandum merito perfectionis electa. uni
uersa quaecumque uideris minus aedifica
tionis habentia uelut caecus non uideas.
Ne inueniaris eorum qui hoc agunt auctori
tate uel forma. ita quod deterius
erat et quod ante damnaueras traducaris.

© Real Academia de la Historia

Si inobedientem · si contumacem · si detrahentem audieris · velut cecus · quem tibi eruditum erat aliquid admittentem non offendas · nec ad imitandum eum · cui subiectus es exemplo · sed ut surdus qui haec penitus nec audieris universa transmittas · Si tibi utcumque convicium inrogatur · iniuriae · esto inmobilis · et ad responsionem talionis tacitus ·

Ausculta semper hunc psalmi versiculum in tuo corde decantans · Dixi custodiam vias meas ut non delinquam in lingua mea · Posui ori meo custodiam · cum consisteret peccator adversum me · Obmutui et humiliatus sum et silui a bonis · Verum etiam quartum hoc prae omnibus excole · quod haec quae supra diximus · ornet atque commendet · id est ut secundum apostoli praeceptum facias in hoc mundo ut sis sapiens · Nihil scilicet discernens · nihil diiudicans · ex his quae tibi fuerint imperata · sed cum omni simplicitate hac fide obedientiam semper exhibens · Illud tantummodo sanctum · illud utile · quod vel lex dei · vel senioris examen indixerit · Tali etenim institutione fundatus · sub hac disciplina poteris durare perpetuo · et de cenobio nullis temptationibus inimici nullis factionibus devolveris ·

XII Ergo patientiam tuam non debes de aliorum sperare virtute · id est · ut tunc eam tantummodo possideas quam a nemine fueris irritatus · quod ut possit non evenire · tuae non subiacet potestati · sed potius de humilitate et longanimitate in tuo pendet arbitrio ·

XIII Et ut haec omnia quae latiori sermone digesta sunt cordi tuo facilius inculcentur · haec tenacissime sensibus valeant inherere · quoddam ex his breviarium colligam · per quod possis brevitatis compendio mandata memoriter universa complecti ·

Audi ergo paucis ordinem per quem scandere ad perfectionem summam sine ullo labore hac difficultate praevaleas · Principium nostrae salutis hac sapientiae · secundum scripturas · timor domini est · De timore domini nascitur conpunctio salutaris · De conpunctione cordis procedit abrenuntiatio · id est nuditas et contemptus omnium facultatum · De nuditate · humilitas procreatur · De humilitate · generatur mortificatio voluntatum · De mortificatione voluntatum · exstirpantur atque marcescunt universa vitia · Expulsione vitiorum · virtutes fructificant atque succrescunt · Pullulatione virtutum · puritas cordis adquiritur · Puritate cordis · apostolicae caritatis perfectio possidetur · EXPLICIT

INCIPIUNT KAPITULA DE SPIRITU GASTRIMARGIE

I Transitus de institutis monasteriorum ad conflictationem octo principalium vitiorum ·

II Quod causae vitiorum sicut in omnibus inmorantur · ita ab omnibus ignorantur · et quia ad manifestandum eas domini egemus auxilio

III Quod primum nobis conluctatio sit adversus spiritum gastrimargie id est concupiscentiae gulae

IIII Testimonium abbatis Antonii quo docet unamquamque virtutem ab illo qui eam peculiarius possidet expetendam

V Quod non possit ab omnibus uniformis ieiunii regula custodiri ·

VI Quod non solum vino mens inebriatur

VII Qualitatem infirmitatis castimoniae puritatem cordis nequeat inpedire

VIII Quod perfecte continentiae finis esse sumendus

VIIII De mensura castigationum adsumendum ex remedio ieiunii

X De conservandi meritis castitatis corporis puritatem abstinentiam ciborum non posse sufficere

XI Concupiscentiam corporis non extingui nisi cum omnium extirpatione vitiorum

XII De agone carnali exemplum spiritalis agonis imitationem esse sumendum

XIII Quod nisi quis legitime fuerit vitio liberatus nequaquam possumus ad pugnas interioris hominis pervenire

XIIII Quomodo possit quis gulae concupiscentiam superari.

XV Quomodo ad custodiendam cordis sui puritatem monachus esse debeat semper intentus

XVI Quomodo monachus secundum olim pacis certaminis morem non possit spiritaliter conferre pugnas nisi obtinuerit bella carnalia

XVII Quod fundamentum hac vere spiritalis agonis in gastrimargiae sit certamine conlocatum

XVIII Per quod certamine genera usque palmas athleta apostolus ad coronam sublimissimi agonis ascenderit

XVIIII Quod athletis xpi donec in corpore commorantur pugna non deerit

XX Quod non debeat monachus sumendi cibi tempus excedere, simul ad pugnas interioribus certaminis pervenire.

XXI De interiore monachi pace et abstinentia spiritali

XXII Quod ideirco nos oporteat exercere continentiam corporalem ut ad spiritale perveniamus adepto ieiunio

XXIII Qualis esse monachi cibus debeat

XXIIII Quod in Aegypto indifferenter viderimus subadventibus nobis solui cotidiana ieiunia

XXV De continentia senis qui ad sexies cibum sumpta ut se servavit esurientem

XXVI De eo sene qui in cella sua esca numquam solus accepit

XXVII Quid de fructu studii sui professi sunt abbas Paesius et Iohannes

XXVIII Quam exempli sui professionem abbas Iohannes discipulis reliquerit discessurus

XXVIIII De abbate Macheto inter collationes spiritales numquam dormitante et semper in terrenis fabulis obdormiente

XXX Eiusdem senis de nomine iudicandum

XXXI Increpatio eiusdem senis cum fratres spiritales ad conlationes numquam dormitantes adnotasset omnem otiose fabule vidisset expergefactos

XXXII De epistolis prius quam legerentur incensis.

XXXIII De absolutione questionis quam abbas Theodorus orando promeruit.

XXXIIII De sententia eiusdem senis qua docuit quod studio monachus possit adsequi sententiam scripturarum

XXXV Increpatio ob senis quam ad meam cellulam media nocte venisset

XXXVI Descriptio heremi que est in Diolco in qua anachoretae commorantur

XXXVII De assiduitate nobis abbate Archebio quam in instructione sue cellae

XXXVIII De debito quod abbas Archebius manuum suarum opere pro matre sua dissolvit

XXXVIIII Quam simulationem eiusdem senis abbatis Simeoni cunctatorius esset opus manuum provisum

XL De pueris qui deferentes ad aegrotantem fratrem ficus non degustaverunt, eisdem fame in heremo defecerunt

XLI Sententia abbatis Macharii de observantia monachi ut tamquam diutissime victurus vel tamquam cotidie moriturus. Explicit.

INCIPIT LIBER QUINTUS

Quintus nobis liber iuvante domino liber iste proditur. Nam post quattuor libellos qui super institutis monasteriorum digesti sunt, nunc ut ripere conluctationem adversus octo principalia vitia ipsorum orationibus domino confortante disponimus, id est,

22

(c) Real Academia de la Historia

I Primum gastrimargie que interpretatur gule concupiscentia. II Secundum fornicationis. III Tertium filargirie quod intellegitur avaritia vel ut proprius exprimatur amor pecunie. IIII Quartum ire. V Quintum tristitie. VI Sextum acedie quod est anxietas sive tedium cordis. VII Septimum cenodoxie quod sonat vana seu inanis gloria. VIII Octavum superbie. Quem ineuntes agonem vestris precibus indigemus ut primum naturas eorum tam minute tamque occulte tam obscuras ingenii nostri tangere condigne. Deinde causas eorundem sufficienter exponere. Tertio vel donec curationes eorum huc tamen et (?) possimus inferre.

III Quarum passionum causas quemadmodum quamvis pure fuerint eruditionibus seniorum ab omnibus protinus agnoscuntur. licet prius quam revelentur quamvis ubi prius universi vastentur et incunctanter omnibus immorantur ab omnibus ignorantur.

Verum tamen licet nos aliquatenus explicare posse confidimus si in exertionibus vestris ad nos quoque ille qui per Esaiam prolocutus est sermo Domini dirigatur. Ego ante te ibo et potentes terre humiliabo. portas ereas conteram. et vectes ferreos confringam. et aperiam tibi thesauros absconditos et arcana secretorum. Veniat nos quoque verbum Dei precedens. primum terre nostre potentes humiliet. Istas hasdemque quas expugnare cupimus noxias passiones dominationem sibi vindicantes tiranidem sevissimam in nostro mortali corpore vindicantes easque faciat indagini nostre vel expugnationi succumbere. et claustra nostre ignorantionis portas effringens hec vitiorum vectes exclusionis nos a vera scientia que confesserunt. ad secreta nostri arcana perducat. Et secundum apostolum illuminatis nobis revelet etiam que sunt abscondita tenebrarum et manifestet consilia cordium. Ut sic ad easdem vitiorum tenebras purissimis oculis anime penetrantes. possimus eas huc producere ad lucem. causasque earum vel naturas his qui ut curvetur eis ut adhuc obligati sunt pandere valeamus.

Et tales secundum prophetam transeuntes per ignem vitiorum durissime nostras quoque retinentes conflictationem pugnas quoque vitiorum expugnationum scilicet et transire possimus inleni. Et per pabulum remedia ad refrigerium perfectionis puritatis confluere mereamur educi.

IIII Itaque primum nobis ineundum certamen est. adversus gastrimargiam quam diximus gule esse concupiscentiam. et in primis de ieiuniorum modo. et escarum qualitate dicturi. rursum ad egiptiorum traditionis huctenus tacitam recurrimus. Quibus sublimiorem continentie disciplinam et perfectam discretionem nullus ignorat.

IIIII Vetus namque beati antonii est preclara admirabilisque sententia. monachum qui post cenobiale propositum fastigium sublimioris perfectionis adtemptat agere. et ad perfectiorem discretionis examine proprio iam possit esse suo iudicio vel ad summam anachoreseos valeat pervenire. minime debere ab uno quamvis summo universa genera virtutum expetere. Alius enim scientie floribus exornatur. alter discretionis ratione robustior

conmonuit

Alter patientiae gravitate fundatur. alius humilitate. alius continentiae virtute praefertur. alius simplicitatis gratia decoratur. hic magnanimitate. ille misericordiae. iste vigiliarum. hic taciturnitatis. iste laboris studium super ceteros. Et idcirco monachum spiritalem mella condere cupientem velut apis prudentissima debere unamquamque virtutem ab his quicum familiarius possident deflorare. et in vasculo pectoris sui diligenter recondere. Nec quid minus in habeat aliquis discutere. Sed hoc attente quid virtutis possideat contemplari studiose decerpere. Cunctas namque si ab uno voluerimus imitari. aut difficile aut certe numquam idoneum ad imitandum nobis exemplum poterit repperiri. Quia licet necdum Christum omnia factum secundum apostolum videamus in omnibus. tamen hoc modo possumus eum per partes in omnibus invenire. De ipso enim dicitur. qui factus est nobis a deo sapientia et iustitia et sanctitas et redemptio. Dum ergo in alio sapientia. in alio iustitia. in alio sanctitas. in alio mansuetudo. in alio castitas. in alio humilitas repperitur. membratim Christus per unumquemque sanctorum divisus est. Concurrentibus vero universis in unitatem fidei hac virtute. sed dicitur in virum perfectum plenitudinem sui corporis in singulorum membrorum compage hac proprietate perficit. donec ergo veniat illud tempus quo dicitur deus omnia in omnibus. In praesentiarum poterit hoc quod diximus modo deus per partes virtutum esse in omnibus deus. Licet nondum plenitudinem eius omnia sit in omnibus deus. Quia licet unius religionis nostrae sit finis professionis. tamen diversae quibus ad deum tenditur. Sicut in conlationibus seniorum plenius disputandum est. Ideoque discretionis et continentiae forma ab his est a nobis peculiarius expetenda. a quibus virtutes has per donum spiritus uberius videmus effluere. Non quod eas singulas in multis diversas sunt solus possit adquirere. Sed ut in his bonis quorum capaces esse possumus ad eorum nos imitationem quietius specialiter obtinuisse tendamus.

Iam quid super ieiuniorum modum aut facilis poterit uniformis regula custodiri. quia nec robur unum cunctis corporibus inest. nec sicut ceterae virtutes animi solius rigore peraguntur. Et idcirco quia non solum fortitudine mentis consistunt. cum corporis etiam possibilitate participiunt. Talem super his definitionem traditam nobis accepimus. diversum quidem esse refectionis tempus et modum et qualitatem. pro inpari scilicet corporum statu et aetate. ut tamen unum tamen esse in omnibus pro continentia mentis et animae virtute castigationis regulam. Neque enim cunctis possibile est ebdomadibus protelare ieiunia. Sed nec triduanam quidem ut biduanam inediam refectione cibi differre. Multis quidem egritudine et maxime senio iam defessis. neusque occasum quidem solis ieiunium sine laboris afflictatione toleratur. Non omnium infirmorum leguminum esus convenienter tribuitur. nec cunctis porrorum olerum aut lis eta patrimonium. Nec universis sicci panis refectio castitatem cedit.

(c) Real Academia de la Historia

Alius quantitate duarum librarum satiari autem non sentitur; alius libre unius uel unciarum se edulio pregrauatur. Ad autem unius nominibus hic continentie finis erat.

Neque is lapsu mensurarum capacitas sue saciaritatis oneretur ingluuie. Non enim qualitas solum sed et quantitas escarum aciem cordis obtundit atque mentem, quum carne pariter inpinguatam noxium uitiorum fomitem igneumque succendit.

II Quibus libet etiam refectus uentris seminarium a luxurie parit, nec persolu mentis discretionum gubernaculum moderantiam pondere pregrauatur. Non solum crapula uini mentem inebriari consueuit, sed cunctarum escarum nimietas uacillantem eam ac nutabundam reddet. Omnique puritatis ac integritatis contemplatione dispoliat. Sodomitis causa subuersionis atque luxurie non uini crapula, sed saturitas extitit panis. Audi dominum per profetam Ihrslm increpantem: Quid enim peccauit soror tua Sodoma, nisi quia panem suum in saturitate et habundantia comedebat. Et quia per saturitatem panis inextinguibili carnis feruentia ardore succensi iudicio dei celitus igne sulfureo concremantur. Quod si illo solum nimietas panis ad tantum preruptum flagitiorum precipitatum uitio saturitatis impegit, quid dicendum de his qui uigentati corpore perceptione carnium ac uini inmoderata liberalitate presumunt. Non quantum exposcit inbecillitas, sed quantum animi libido suggerit usurpantes.

III Infirmitas carnis ad puritatem cordis non sufficit, nisi hec modo quo fragilitas nonque uoluptas exigit usurpantur. Facilius uidimus eos qui ubertatis corpulentia oribus omnis modis temperantia qua moderati uos pro necessitate concedit. Et qui tenuit sibi pro amore continentie denegatam quamquam eos sub infirmitatis occasione sumentes mensurarum sufficientiae eis tradere. Habeat ergo corporis inbecillitas sue continentie palmam, dummodo etiam refectione carnis indulta adhuc indigentem se refectionem defraudat. Tantumque tamen indulgentia quantam sufficit ad uiuendi usum temperantiae discretio rigida iudicauerit. Non quantum desiderii appetitus exposcit. Exquisitiores cibi ut procurant corpori sanitatem, ita castitatis non adimunt puritatem, si cum moderatione sumantur.

Quicquid enim fortitudinis erueat percipitur, exercitudinis labore haec refectione consumitur. Quamobrem ita nullis sanitatis uirtus patrimonie adimatur. Ita ne integritatis quidem consummatio denegatur. XIII

Uetustissima erat itaque patrum probatissimaque sententia ieiuniis et continentie modum in mensura parcitatis tantum et castigatione consistere. Et hunc esse perfectae uirtutis in commune omnibus finem, ut etiam qui sumere sustentandi corporis necessitate compellimur adhuc in appetitu esurium positi temperemur. Quamuis enim quis corpore infirmus perfectam uirtutem equumque robustis ac sanis hominibus possidebit. Si desideria que fragilitatis carnis non exigit mentis rigore

(c) Real Academia de la Historia

castigeta. Aptis inquid et cum his curis
necessariis intenderis. Non ergo cura
eius omnibus modis interdicta est. sed ut a intende
ris sitrea denegabitur. Uoluptatorum
adempta diligentiam cuius gubernati
onem. uitae necessarium non exclusit.
Illud ne indulgentiam cuius ad desideriorum
occupationes noxius devolvamur. hoc
vero ne corruptum nostrum corpus spiritales
huic necessarias functiones explere non possit.
XIIII Simul igitur continentiae sola temporis
ratione necessarium qualitate atque quantitate modo
sed utique omni conscientiae iudicio colli
gendum est. quantum enim debeat unusquisque
sibi frugalitatis indicere quantum corporee
oblectationis pugna deporteat. ualis
quidem et omnibus modis observandum cuncta
ieiuniorum custodia sed nisi hunc
frugi fuerit refectio subsecuta. ad inte
gritatis calcem non poterit pervenire.
Longa sit namque ieiuniorum inedia sub
sequentis corporis satietate. lassitu
dinem potius temporalem quam puritatem
castitatis adquirit. Integritas men
tis ut unius quoque est inedie. Non habeat
perpetuam castimonie puritatem. quisque
non iugem temperantiae qualitatem tenere
contendit est. Quamvis diversa ieiunia
succedente superflua remissione vacuantur.
Et inquieti murgie itaque protinus conla
buntur. melius est rationabilis. cum
moderatione cotidiana refectio. quam
per intervalla arduum longumque ieiunium.
Nocet immoderata inedia non modo men
tis lumine fuscato constantiam. sed etiam
orationum efficacium redderet lassitudinem

X corporis enervatum. Ad integritatem
mentis et corporis conservandum. absti
nentia ciborum sola non sufficit. nisi subtrahatur
ceteris quoque vitiis anime conlugate.
Humilitatis igitur primitus obedientiae
virtute et operis continuatione. corporisque
fatigatione discendum est. pecuniarum
non solum vitandum possessio est. sed etiam
desiderium earum iudicatur expurgandum.
Non enim non sufficit non habere quod plerumque
solet ex necessitate descendere. sed nec prius
quidem si forte oblata fuerint habendi
recipere voluntatem. Ire contemnendus est
furor. Tristitiae superanda deiectio.
Cenodoxia id est vana gloria contemnenda.
Superbie calcandus est fastus. Mentis
quoque prius instabiles vagique discursus
assidua dei memoria refrenandi. Totiens
que nobis est ad contemplationem di lubrica
cordis evagatione reducenda. quotiens
subtilis hostis ab hoc intuitu mentem
captivitate pertinaciter. secretis nostri cordis
XI inserpserit. Impossibile namque est extin
gui ignita corporis incentiva prius quam
ceterorum quoque principalium vitiorum fomites
iudicatur excidantur. De quibus singillatim
diversi cat libellis suo loco donante domino
disseremus. Nunc propositum nobis est de
quaerentium quia id quale concupiscentiae
contra quam prius nobis conflictatur est dis
putate. Numquam igitur poterit ardentes
concupiscentiae stimulos inhibere. quisque
desiderie quale restringere nonquiverit.
Interioris hominis castitas. virtutis sub
consummatione discernitur. Numquam
enim roburatioribus emulis conlucitatus posse

(c) Real Academia de la Historia

constitit. cum quem in leniori conflictu
conspexerit ab infirmioribus pariter supe-
rari. cunctarum namque virtutum una
natura est licet in multas dividi species
et vocabula videatur. Sicut auri
quoque una substantia est licet per multa
varia quae monilium genera pro artificum
videantur ingenio hac voluntate dis-
tincta. itaque nullus eas perfecte possidere
probabitur. quisque se lisus in earum
parte dinoscitur. Quo enim modo fru-
gi veneris erit concupiscentiae. qui in ea sola
in satiatione corporis. sed etiam in mentis
vitio succenditur et tantum ipse credendus
est. qui velut eos iste cordis solius in aestim-
petulantiae prorumpentes mitigare non
potuit. Aut quonam modo putandus
est castus animi seu lascivientes stimu-
los retundisse. qui superbiae vitium simplex
non quivit evincere. Aut quem ad modum
credendus est in se totum carnis luxuriam
conculcasse. qui pecuniarum concupiscen-
tiam foris recurrentem neque alienum
animi substantiam non valuit abdi-
care. Quam vim ratione bellum castus
et animae triumphabit. Quis donec
non fuerit morbum curare avaritiae.
Quamvis libera urbs sublimitate murorum.
exclusurum portas firmitate mu-
niatur portis unius. quamvis parvis-
sime proditione vastabitur.
Quid enim differt utrum procellarum
moenia excidium per portas spatiosas an
angusti cuniculi latibulum perniciosus
hostis penetrabilibus civitatis inrepat
XII Qui in agone contendit non coronatur

nisi legitime certaverit. Qui in natu-
rales appetitus castris obedit et cum
quibus certare naturarum vitia conlocata
primitus superasse fecerunt. Si enim
a practicae scientiae virtutem volumus experiri.
quentia agonis mundani lex hac disci-
plina primitus debemus agnoscere.
Valet denique istum comparatione scire
possumus. quod nos in spirituali agone certan-
tes debeamus a spiritalis hoc exemplo voluerit
edocere. In illis enim certaminibus
quaedam a spiritalibus corruptibilem coronam
vincentibus parturit mortalitate servatur.
Vates quis ad gloriosam coronam aeter-
nitatis privilegio decoratam pro-
posita contendit et perfectam cupit
agonis rudes certamina. prius in olim-
piacis certaminibus indolem suae liben-
tatis hac rudimentorum robur ostendit.
In his siquidem iuniores quibus discipli-
nis cupiunt professi. verum mittuntur
hac debent videre admitti. cum eis
quibus fuerit certaminis praesidet. quam
aetatique praepositi iudicio comprobantur.
Cumque diligenter examinatur quis primis
temporibus fuerit. nullum vitiis tempus
infamia. Deinde non servitutis
iugo ignobilis et ob indigni disciplinae
hac ut congressus erat qui hanc professi
sunt fuerit iudicatur. Tertio situs
si fortitudinis dignum proferat docu-
mentum ex laboribus coeuntibus decertantis.
periculum patientiae hac virtutem suae de-
monstrabit libertati. Ac profici-
entis debebat certaminum perfectus lum-
viris et experientia longa probatur

(c) Real Academia de la Historia

congredi permissus fuerit pretendatur et
anime sed non solum puritatem suam assidua
conluctatione probaverit. Verum
etiam frequenter. Inde et hos quoque uictorie
palmam fuerit consequutus. tunc demum
ad agonis preclara certamina merebi-
tur peruenire. In quibus non nisi uictoribus
tantum. et his qui mulauerit stipendiis
decorati sunt facultas concedatur
decertandi. Si intellegimus carnalis ex-
emplum. spiritalis quoque certaminis disci-
plinam ut ordo est. conparatione huius
debemus agnoscere. XIII

Oportet nos quoque primum libertatem
nostram carnis sublectatione monstrare.
A quo enim quis uincitur. ei et seruus est
factus. qui facit peccatum. seruus est
peccati. Cumque nos nulla concupiscen-
tie. turpis. superatos infamia. cum en
certamini presidentis inuenerit. nec
fuerimus ab eo ut serui carnis et ignobiles
indignique olimpiacis agonum conluctati-
onibus iudicati. tunc poterimus contra
coeuos nostros id est concupiscentia carnis.
et motus hac perturbationes anime
inire certamen. Inpossibile enim est
saturum uentrem pugnas interioris ho-
minis experiri. nec bellis robustioribus
ut temptari dignum est. eum qui potest
deici leuiori conflictu. XIIII

Prima ergo nobis gula est calcanda
concupiscentia. et eo usque extenuanda
mens non solum ieiuniis. uerum etiam uigi-
liis. lectione quoque et crebra conpuncti-
one cordis in quibus se forsitan ut in lu-
sum ut uictam reminiscatur ingemescens.

Nunc orrore uitiorum. nunc desiderio perfecti-
onis. et integritatis accensa. donec huius
modi curis hac meditationibus occupata
pariter ut possessa. ipsius cibi refectionem
non tam iucunditati concessam. quam
oneris uice sibi inpositam recognoscat.
atque ipsam necessariam corpori. quam
desiderabilem anime tantum adtributam.

Quo studio mentis et iugi conpunctione
detenti luxuriam carnis que fotu escarum.
uehementius insolescit. et aculeos eius
noxios retundemus. Sicque iam fornacem
corporis nostri que rege babilonio occasiones
peccatorum. et uitia nobis iugiter submi-
nistrante succenditur. quibus nafte
et picis uice acrius exurimur. uberitate
lacrimarum et fletu cordis poterimus
extinguere. donec dei gratia spiritus sui
in cordibus nostris insibilante estus carnalis
concupiscentie penitus ualeat consopiri.
Hec est igitur nobis prima contentio hec
nostra uelut olimpiacis certaminibus prima
probatio. gule uentrisque concupiscentiam
desiderio perfectionis extinguere.
Ob quod ciborum non solum superfluus appetitus
uirtutum contemplatione calcandus.
sed etiam ipse nature necessarius atque
curatiuati conseruatur non sine cordis an-
xietate sumendus est. Et laudem uite
nostre insectantibus est cursus. ut nullum
inuigilantie tempus quo retentamus nos ab spiritalibus
studiis auocari. quam quod accedere ad ne-
cessarium corporis curam. et fragilitate
conpellimur. Quumque adhunc necessitate
subiciamur huius potius uite quam
mentis desiderio famulantes quantotius...

Inro lent. Inportuni pocu cu ru au

(c) Real Academia de la Historia

uelut a salutaribus nos studiis retrahentem subterui sentiunt. Nequaquam enim possumus aeternorum praemiorum spem tenere, uolentes nisi mentis contemplationi diuinae defixa amore uirtutum potiatur et pulchritudine caelestium delectatur. Ecce tamen qui uelut caduca despiciat uniuersa praesentia: quam uidet quae immobilia sunt, et aeternaque inseparabiliter defixerit mentis obtutum ad uel incumbere potiatur futurae commorationis beatitudinem iam corde contemplans.

XI. Velut si quis in muro uirtutum praemia in sublimi quibusdam positis indicet designata, perspicacissimis oculis obtutibus cum caeli distentione tendentibus sitire sentiat. Sciens in mente quae palmam et remunerationis praemia in eius confixione constituere oculos ut ab omni in altum uideatur, illuc dirigat necesse est, ubi summa remunerationis et praemii perspicit collocata. Amissurus proculdubio percipiendae palmam et remunerationis uirtutem, si quantulumcumque contemplationis rebus detruserit.

XII. Itaque ueneris et quilibet concupiscentiae hoc in certamine superata nec feruens carnis nec infamantibus uitiis nota pronuntiatur. Velut in olimpicis in disciplinis iudicantur, superatis quoque certaminum dignis esse conflictu, promittitque ubi scemodi documentis spiritalibus quoque nequitiis congredi possumus. Quae non nisi uictoribus adunatum est his qui meruerint spiritali agone contendere, concertare dignantur. Illud enim est cunctorum luctaminum uelut quoddam solidissimum fundamentum, ut primitus carnalium desideriorum incentiua perimantur. Nam nullus carne propria non deuicta legitime certare poterit; et qui legitime non decertauerit, sine dubio in agone confligere nec coronam quae uictoriae gratia poterit obtinere.

Quod si hoc fuerimus superati certamine, uelut serui carnalis concupiscentiae comprobati, et propter hoc nec liberati, nec roboris insignia praeferentes, ab spiritalium congressionum conflictu uelut indigni serui, quemadmodum sine confusionis nota procul repellimur. Omnis enim qui facit peccatum, seruus est peccati. Dicitur que nobis per beatum apostolum cum his inter quos fornicatio nominatur: Temptatio uos non adprehendat nisi humana. Non enim meretur mentis robore conquisito grauiores pugnas nequitiarum caelestium experiri, qui carnem fragilem seruientem spiritui nostro subiugare non quibit. Quod apostoli testimonium non intellegentes quidam, posuerunt pro indicatiuo optatiuum modum, ut dicerent: Temptatio uos non adprehendat nisi humana; quod ab illo prodictum manifestum est non optantis sed pronuntiantis et exprobrantis affectu.

XIII. Vir audire uerum athletae Christi legitimo agone iure certantem: Ego inquit sic curro non quasi in incertum; sic pugno non quasi aerem uerberans; sed castigo corpus meum et seruituti subicio, ne aliis praedicans ipse reprobus efficiar. Vides ut in semetipso idem in carne sua conluctationis summam uelut in uirtute quadam firmissima statuerit, et prouentum pugnae in sola castigatione carnis et subiectione sui corporis collocauerit. Ego itaque sic curro non quasi in incertum. Non cum ta-

In incertum · quia celestem Ierusalem conspiciet
defixa quorum cordis sui indeflexibiliter
ita dirigendo prosequitur. Non currit in
incertum · qui obliviscens posteriora · ad ea que
in priora sunt extendit se · ad destinatum
prosequens ad bravium superne vocationis
dei in xpo ihu. Quo rem pede dirigens · sue mentis
obtutum et ad deum omni cordis properatione
festinans · cum fiducia proclamat ·
Bonum agonem certavi · cursum consummavi
fidem servavi. Et quia se in ovile tua post
odorem unguentorum xpi prepere concitati
ate devotione · in sua quamlibet cucurrisse.
et pauli agonis · certamen carnis fuit
quatione vicisse · cum fiducia infert et dicit.
De cetero reposita est mihi iustitie corona
quam reddet mihi dns in illa die iustus iudex.
Et ut a nobis quoque similem spem retributionis
aperiret · si in agone cursus ita sicut imitari
eum velimus · adiecit. Non solum autem mihi
sed et omnibus qui diligunt adventum eius.
Participes nos corone sue in die iudicii
fore pronuntians si diligenter adventum
xpi non illum tantum · qui etiam nolentibus
apparebit. Sed etiam hunc qui cotidie
intrat contra animabus · victoriam certa
minis castigatione corporis adquirimus.
De quo adventu dns in evangelio · ego
inquit et pater meus veniemus ad eum et mansi
onem apud eum faciemus · Et alibi · Ecce sto
ad ostium et pulso · si quis audierit
vocem meam et aperuerit ianuam · introibo
ad illum et cenabo cum illo. XXIII
Nec tamen agonem cursus tantummodo
se consummasse describit quum dicit ·
Sic curro non quasi in incertum · quod spiritualiter

referatur ad intentionem mentis · et fervorem
spiritus sui · quo et ad xpm sequebatur ardore
cum sponsa decantans · post te in odorem
unguentorum tuorum cucurrimus · Et alibi ·
Adesit anima mea post te · Sed et quum alia
conluctationis genus se vicisse testatur
dicens · Sic pugno non quasi aerem verberans
sed castigo corpus meum · et servituti subicio.
quod proprie ad continentie dolores et
corporale ieiunium · vel adflictionem carnis
pertinet. Per hunc se pugillem quendam stre
nuum sue carnis esse describens · ne in vanum
adversus eum hictus continentie exercuisse
designans · sed triumphum pugne mortifica
tionem sui corporis adquisisse · quod verberibus
continentie castigatio · et ieiuniorum certa
minibus eliso · victor spiritus inmortalitatis
coronam · et incorruptionis consequitur palmam.
Vides legitimum conluctationis ordinem
et spiritum certaminum contemplaris exitum.
Quemadmodum athleta xpi adeptus de se ut lucrante
carnis victoriam · subiectam illam quodammodo
pedibus suis ut sublimis triumphator in [illegible]
Et ideo non currit in incertum · qui confide
bat urbem sanctam Ierusalem celestem se protinus
ingressurum. Sic pugnat ieiuniis scilicet
et adflictione carnali · non quasi aerem
verberans · Ictus in vanum hictus continentie
porrigens · per quos non aerem vacuum · sed illos
spiritus qui in eo [illegible] castigatione sui
corporis verberat. Qui enim dicit non
quasi aerem verberans · ostendit se · tum
et si non aerem vacuum · et inanem · aliquos
tamen in aere verberasse · et quia hec certa
minum genera superarat · et diadematis mul
tarum coronarum stipendiis incedebat · non

(c) Real Academia de la Historia

in merita roburatior incipiat horrendum
subire luctamina. Ac prioribus emulis
triumfatis cum fiducia proclamat et
dicat. Iam non est nobis conluctatio
adversus carnem et sanguinem sed adversus
principatus et potestates. adversus mundi
rectores tenebrarum harum contra spiritualia
nequitia in celestibus. XVIIII

Adleta xpi in corpore conmorans num-
quam deficit conluctationum palma sed
quanto magis triumforum successibus
crebescit tanto et itaque conluctati-
onum robustior ordo succedit.

Sublimata etenim cum ea virtute devicta
quanta et adversariorum cohortes. quanta
sunt hec mina adversus victorem mili-
tem xpi triumfis ille in tanta confur-
gunt. Scilicet ne pacis otio miles xpi
lentescens incipiat oblivisci conluctati-
onum suarum gloriosa certamina.

Ac securitate inertia dissolvatur. pre-
miorum stipendiis hac triumforum meritis
defraudetur. Itaque si ad hos triumforum sicut. post aut
gradus cupimus crescente virtute conscen-
dere. eodem quoque nos ordine oportet
prelia inire certamina. et primum
cum apostolo dicere. sic pugno non quasi
aerem verberans. sed castigo corpus meum.
et servituti subicio. ut hoc conflictu
superato. rursum cum eo dicere possimus.

Non est nobis conluctatio adversus
carnem et sanguinem. sed adversus prin-
cipatus et potestates adversus mundi
rectores tenebrarum harum. contra spiritualia
nequitia in celestibus. Aliter enim con-
gredi illis nullo modo poterimus. nec spiritales

pugnas merebimur experiri carnali de-
lectati conflictu et conluctatione vin-
ci. et re sit merito quod nobis ab apostolo cum
exprobratione dicatur. Temptatio
vos non adprehendat nisi humana.

XX Igitur monachus ad pugnas interiores certa-
minum cupiens pervenire. hanc in primis cau-
tionem sibimet indicat ut non possit
quidquam. non esus ulla oblectatione
devictus. ut extra horam legitimam
communemque refectionis horam. extra men-
sam percipere sibimet prorsus indulgeat.
sed nec refectionem quidem et ut finis hora tam
expletus presumere sui quantulumcumque per-
mittat. Similiter quoque canonicum
somni tempus mensuramque custodiat.
Eodem namque studio. iste sunt mentis
amputande lascivie quo mentari cuq
onis vitium detrecundum. qui enim qui le
superfluos appetitus inhibere non potuit.
quomodo estus carnalis concupiscentiae
valebit extinguere. Et qui non quibit
passiones in propatulo sitas parvasque
compescere. quemadmodum occultas nulloque
homine teste prurientes moderatrice dis-
cretione poterit debellare. Et ideirco
per singulos motus et in quolibet desiderio
robur anime comprobatur. Quae si in mi-
nimis apertisque cupiditatibus superatur.
quid in maximis ac fortioribus occultisque
sustineat. unicuique sua conscientia testis
est.

XXI Non enim est adversarius noster extrinsecus
formidandus. In nobis metipsis hostis
inclusus est. In nobis cotidie geri-
tur bellum. devicto eo omnia que forin-
secus sunt reddentur infirma. hac

(c) Real Academia de la Historia

militat xpi. uniuersa patiuntur et
subdita. Non habemus aduersarium nobis
extrinsecus metuendum. si ea que intus nos
sunt. spiritui deuicta subduntur.
Nec solum nobis sancta ieiunium uinculum.
ciuitas ad perfectionem cordis et corporis
puritatem. sufficere posse credunt.
nisi fuerit huic anime quoque ieiunium
copulatum. Habet namque et illa suos
noxios cibos. quibus inpinguata etiam
sine escarum habundantia. ad luxurie
precipitia deuoluitur. Detractatio cibus
est ei. et quidem peruabilis. Ira. etiam cibus
est ei. licet minime lenis. ad horam tamen
infelicitatem saturans. hac pariter letalis
sapore prosternens. Inuidia. cibus est
mentis uirulentis eam sucis corrumpens.
et prosperitate alienum successus iugiter
miseram excruciare non desinens.
Cenodoxie. id est uana gloria. cibus est eius
qui delectabili eam esca permulceat ad
tempus. post uero uacuam omni quirtute
expoliatam reddat hac nudam. cunctis
eam spiritalibus fructibus sterilem inanemque
dimittens. Fatua non solum inmanium
laborum facta meritis deperire. uerum
etiam supplicium maiorum conquirat.
Omnis concupiscentia et peruagatio cordis
instabilis. pastus quidem est anime
noxius escis eam nutriens. et postmodum
celestis panis hac solidi cibi in posterum
derelinquens. Ab his itaque quantum nobis
est uirtus. sacratissimo ieiunio con
tinentes. utilem habebimus commodumque
obseruantie ieiunii corporalis.
Labor enim carnalis. spiritus contritione

coniungatur. acceptissimum deo sacrificium.
dignumque sciatur habitaculum puris
mundisque secretis exhibebit. Ceterum
si corporaliter ieiunantes periculosissimis
anime uitiis implicamur. nichil bonis nobis
proderit carnalis afflictio. pretiosiori
parte polluta. per eam scilicet substan
tiam qua delinquentibus nobis qua efficimur
habitaculum spiritus sancti. Non enim tam
corruptibilis caro. quam cor mundum habi
taculum dei. templumque spiritus sancti perficiatur.
Oportet exteriore homine ieiunante. In
terior quoque similiter cibis noxiis temperetur.
Quem precipue exhiberi mundum deo. ut hos
pitem in se xpm recipere mereatur.
Beatus apostolus monet his uerbis. In inter
iorem inquiens hominem. habitare xpm
per fidem in cordibus nostris. XCII
Nouerimus nos itaque idcirco laborem con
tinentie carnalis inpendere. ut ad
puritatem cordis hoc possimus ieiunio
peruenire. ceterum labor nobis incassum
inpenditur. Nisi hunc quidem contem
platione finis. infatigabiliter sustin
entes. finem uero propter quem toleramus
afflictiones tantas obtinere nequimus.
Melius quoque fuit interdictis escis anime
temperasse quam uoluntarius minusque
noxius corporaliter ieiunasse.
In his enim simplex. et innoxia creatura
dei perceptio est. nichil per se mali habens
peccati. In illis uero primitus fit per
niciosa detractatio. de qua dicitur noli
diligere detrahere. ne eradiceris. et de ira
uel inuidia beatus iob. Etenim stul
tum interficit iracundia. Simulque

© Real Academia de la Historia

notandum quod qui lasciviat saciatus
est, et qui in invidia parvulus iudicatur.
Ille numquam non inmerito saciatus pronun
tiatur, voluntarie sui mortem. Iste
similis et infelicitatis indicatur, et his
dum libet parvulorum minoremque reprobat.
Dum enim invidia estuatur meliorem se esse
eum cuius prosperitate cruciatur.
xxiii Igitur eligendus est cibus non tantum
qui concupiscentiae fraglantis estus et in
censa minusque succendat, verum etiam
quid paratu sit facilis, et quem ad
comedendum opportuniorem vilioris pretii
conpendium praestet, quique sit conversati
oni fratrum usuique communis. Triplex enim
natura est gastrimargiae: una quae canoni
cam refectionis horam praevenire con
pellit; alia quae tantummodo ventris inglu
vie et voracitate quarumlibet gaudet
escarum. Tertia quae accuratioribus
epulis et exculentioribus oblectatur.
Ideoque adversus eam necesse est monachum
observantiam triplicem custodire. Id est
ut primum legitimum tempus absoluti
onis expectet; deinde ut castigatus (?)
satietati (?); ut qualibet quamque escis vilioribusque
contentus sit. Quicquid autem extra con
suetudinem praesumitur usumque communem,
vanitatis gloriae aut ostentationis
morbo pollui antiquissima patrum
traditio notat. Nec quemquam ex his
quos meritis scientiae ac discretionis
eminuisse perdidimus, ut quos ad imitandum
gratia Christi velut splendidissima lumi
naria hominibus praelocabit, repperimus
qui apud eos vilis habeatur hac facilis

abstinuisse cognovimus. Nec etiam quem
piam qui hanc regulam declinaret,
praeter visso panis usu leguminum vel
olerum seu pomorum refectione sectatus sua
inter provectissimos vitam aliquando
prospeximus, sed nec discretionis quidem
vitae scientiam grandem consecutum.
Non solum enim ceteris inusitatas escas
expetere monachum non debere decernunt,
ne videlicet cursus eius velut in propatulo
cunctis expositus inanis fucatus huic
vitae cenodoxiae morbo depereat.
Sed ne ipsa quoque ieiunii castigationem
communem cuiquam facile patere fieri opor
tere pronuntiant. Verum quantum
fieri potest contegi pariter et abscondi.
Adventantibus autem fratribus magis humili
tatis hac dilectionis offerri debere
virtutem, quam continentiae districti
ores et cotidiani praeponi rigorem
manifestari probabiliter censuerunt.
Nequid voluntatis nostrae vel aviditatis quantasve seu
desiderii ardor expostulat attendere,
sed quod advenientis requies ut vel in
firmitas exigit praeponere et gratant
er implere. xxiiii
Quum desertae partibus senior sentiatur
discere cupientes Egipti provinciam
petissemus, ibique cunctos alacritate nos
suscipi miraremur, ut nulla prorsus
sicut fuerunt in Palestinae monasteriis
instituti usque ad praestitutum ieiuni
orum refectionis regula servaretur,
sed ubique legitimi, quarta feria et sexta
feria, quocumque praeterimus cotidiana
statio solveretur. Quidam seniori

(c) Real Academia de la Historia

pconatunatib; nobis. quis latu indifferen
ter apud eos preteritenatur. cotidianu
ieiuniu. respondit. Ieiuniu semp mecum
est. Uos autem continuo dimissurus.
mecu iugiter tenere non potero. Et ieiu
nium licet utile sit hunc necessarium.
autem uolum tatis muneris est oblatio.
Opus autem caritatis impleri exigit pre
ceptinecessitatur. Itaq; suscipiens in
uobis xpm. reficere eum debeo. Deducens
autem uos. humanitatem est obtentu pre
mat distriaciore ieiunio. Iniuriea
ipso potero conpensare. Non enim
possunt filii sponsi ieiunare. donec
cu illis est sponsus. Quu autem disces
serit. tunc licito ieiunabo. XXV

Quidu senior. quu reficientem me ua
adhuc paululu qui de desidem oratus erat
iung; me dixisse non posse. respondit.
Ego iam sexies diuersis aduenientib;
frib; mensa posui. hor tantu singu
los cu omib; cibu sumsi. et adhuc esurio.
Et tu primitatis nunc reficiens iam te
dicis non posse. XXVI

Vidim aliu in solitudine conmorante
qui numquam se sibi solitariu indul
sisse testatus erat. sedet qui super
totos quinq; dies ad eius cellu nullus
frib; aduenisset. refectionem iugiter
distulisset donec sabbato ut dnico
die deuote congregationis obtentu
procedens ad tectum peregrinos quem
piam repperisset. Quem exinde redu
cens ad cellu. consortio eo refectionem
corpori non tam sue necessitatis ob
tentu. quam humanitatis gratia causa q;

frs adsumeret. Itaq; qua nostra ad
uentu frm. indifferenter soluere cotidiana
ieiunia. ita discedentib; eis refectionem
ob illos indultam continentia e maiore
conpensant. perceptionem ciborum par
simi ucriore castigatione. nec solu
panis. sed etiam salis quoq; prius deminuti
one durius exigeret. XXVII

Apud senem paesium. in heremo uastissimo
conmorantem. quu senes iohannes magno
cenobio. hac multitudine frm prepositus
aduenisset. et ab eodem uelut antiquis
simo sodali pquisisset quidnam pomis qua
draginta annos quib; ab eodem separa
tus in solitudine minime a frib; interpel
latus egisset. numquam me sol iam
reficientem uidit. et ille. nec me ieiunantem.

XXVIII Eundem senem quu aliorum tamquam
ad propriu sensum migrantem in extremo
loco anelitu positu. anxii frs. circumuallatos
suppliciter precarentur. ut aliquid eis
memoriale mandatu relinqueret p quod
possint. uelut hereditario iure quod dicimus legaret.
ad pfectionis culmen precepti conpendio
facilius puenire. Ingemiscens ille nunquam
ait feci mam uoluptatem. nec ei quam
mandaui quod ipse prius non feci.

XXVIIII Uidimus senem machetem nomine a turbis frm omnib;
conmorantem. hanc a dno gratiam diuinis
precib; inpetrasse. ut quod quod diel;
hac noctib; agitaretur conlatio spalis.
numquam somni torpore penitus laxaretur.
Si quis uero detractionis uerbu seu otiosoru
temtasset inferre. in somnu protinus
concidebat. hac ne usq; ad aures quidem eius
pollutionem uirus obloquii posset peruenire.

(c) Real Academia de la Historia

XXX Hic idem senex cum instrueret nos neminem
iudicare debere. In tria uero fuisse in
quibus discusserit. ut reprehenderit fratres.
Quod scilicet uuam sibi nonnulli paterentur
abscidi. quod uberim in cellulis sucum
quod oleum benedictum et portarentur
sotularibus dederent. Et in haec omnia se incurrisse
dicebat. Nam egritudinem uue contractam
tamdiu inquid est languore distabui.
donec tam doloris necessitate. quam seniorum
omnium adhortatione conpulsus abscidi
eam permitterem. Cuius itaque infirmitatis
obtentu sucum quoque habere coactus sum.
Oleum etiam benedicere hac supplicantibus dare
quod prae omnibus execrabar. ita pro eo iudicans
illud ex magni cordis praesumptione descen
dere circumdantibus me repente saecularibus
multis ita constrictus sum. ut aliter eos
euadere nullatenus possem. nisi me sum
mis ui et obsecrationibus coartarent.
Ut oblato a se uasculo manum meam in
expresso signaculo crucis supponerem.
Itaque se credentes benedictionis oleum con
secutos. tandem me aliquando relaxarunt.
Quibus mihi manifeste conpertum est idem cursus
hac uitiis monachum obligari. in quibus de
aliis iudicare praesumserit. Oportet enim
unumquemque semetipsum tantummodo iudi
care. et circumspecte cautumque in omnibus custo
dire. Non aliorum conuersationem uitamque
discutere. secundum illud apostoli praeceptum.
Tu autem qui iudicas fratrem tuum. suo domino stat aut
cadit. Et Nolite iudicare ut non iu
dicemini. In quo enim iudicio iudicaueri
tis iudicabimini. Praeter hanc enim quam
diximus causam etiam ab hoc iudicare talis
periculorum est. quod ignorantes utrum

onem ut necessitate quam illi hac in quibus
offendimur. uita fecerint coram deo. uita uenia
liter aliquando inuenimus eos temere iudicasse.
Et per hoc admittimus non leue peccatum.
secus quam oportet de fratribus aliquid sentientes.

XXXI Hic idem senex otiosas fabulas diaboli
esse fucatorem hac spiritualium conlationum
inpugnatorem semper extitisse. his declarauit
indiciis. Nam cum fratribus quibusdam de rebus
necessariis hac spiritualibus disputaret. conside
raret eos quodam sopore dimergi. nec
posse ab oculis suis pondus somni depellere.
otiosam repente fabulam introduxit.
Ad cuius oblectationem. quam eos euigilasse
confestim uelut erectas aures habere
uidisset. ingemescens ait. Nunc usque
de rebus celestibus loquebamur. et omnium uestrum
oculi letali dormitatione deprimebantur.
At quum otiosa fabula intromissa est.
omnes experge facti. ac torporem somni
deuincti excussimus. Ut et hoc ergo perpendite.
quis nam conlationis illius spiritalis fuerit
inpugnator. uel quis ubi infructuose
atque carnalis insinuator extiterit.
Ille etenim esse manifestissime deprehendi
tur. qui malis adgaudens. ut istam fouet.
ut illam inpugnare non desinit.

XXXII Nec minus hoc quoque opus fratris. erga puritatem
et sui cordis intentionem. et erga contempla
tionem diuinam ualde sollicitam comme
morare necessarium reor. qui cum ex patria
annorum XV puer is hac uenisset. amicorum
que multarum de prouincia ponti con
plures epistolas delatae fuissent. accipiens
grande fasciculum litterarum. diuque apud
semetipsum uoluens. quantarum inquid cogi
tationum causa erit mihi istarum lectio.

(c) Real Academia de la Historia

quam ut ad intentam quamdiu. ut adtenta-
tur instructatoris inpellitur: quod diebus
orum recordatione qui scripserunt. in inten-
tione peccatoris mei ut proportiat contem-
platione reuocabunt. postquam tantum
temporis digerendum erat hec mentis con-
ceptam confusio. quantoque labore rursum
ipse tranquillitatis sepositus erat sta-
tus. si semel animus lectis permotus
affectu. eosque recensendo se monstraculatur
quos tanto tempore dereliquid. iterum
eos reuisere. ipsisque quos uitauerit animo
hac mente ceperit interesse. quos pro-
fecto corporaliter deseruisse nihil pro-
derit. si corde eos inceperit iterum hac
memoria quam toto uite finiunt
quisque uelut mortuos ubi dicubita seui-
uescant eidem rursum admittit.
haut uolens in suo pectore. non solum nullum
reuoluere exemptum definibit. sed nec primum
quidem fasciculum designari. Nec silicet
eos qui scripserunt. ut nimium recensendo.
ut uideatur recordando spiritus sui intentione
testatet. Itaque uetitum consertantum
susceperunt. igni erudiditate concremandum.
Iterum inquietas cogitationes pueritie pariter
concremaueritis. nec me ulterius ad illum
quem fugi reuocare temptetis. XXXIII

Vidimus etiam abbatem theodorum summa scientie
hac scientiam preditum. non solum in hac
actualitate uerum etiam notitiam scrip-
turis. quam ei non tantum studio lectionis
ut litteratura mundi contulerat quantum sola
puritas cordis. Siquidem uix ipsius
quoque grecie lingue perpauca uerba ut
intelligere posset ut proloqui. hic cum
explanationem cuiusdam obscurissime
questionis inquireret. septem diebus hac
noctibus in oratione infatigabiliter perstitit
donec solutionem propositae questionis
domino reuelante cognosceret. XXXIIII

Hic ergo quibusdam fratribus admirantibus tam
preclarum scientie eius lumen et ab eodem
quosdam scripturarum sensibus inquirentibus
ait. monachum ad scripturarum notitiam
pertingere cupientem. nequaquam debere
labores suos erga commentatorum libros
inpendere. Sed potius omnem mentis in-
dustriam. et intentionem cordis erga emen-
dationem uitiorum carnalium detinere.
Quibus expulsis confestim cordis oculis ab-
lato uelamine passionum. sacramenta scrip-
turarum naturaliter contemplantur.
Siquidem nobis non ut essent incognita
ut obscura spiritu sancto promulgata sunt.
sed nostro uitio uelamine peccatorum cordis
oculos obnubente redduntur obscura.
Quibus rursum naturali. reddita sanitate.
ipsa scripturarum satis lectio. ad contem-
plationem uere scientie. abunde etiam
sola sufficiat. Nec eos commentatorum
institutionibus indigere. sicut oculi isti
carnales ad uidendum. nullius egent doctri-
nam. si modo fuerint a suffusione ut cali-
gine. cecitatis inmunes. Ideo namque
tanta uarietas. et errores inter ipsos
exorti sunt quod plerique minime. erga
purgationem mentis. adhibita diligentia
prosilientes. ad interpretandum eas pro
pinguedine ut inmunditia sui cordis.
diuersa uel contraria ut fidei ut sibimet
sententes. ueritatis lumen conprehendere
nequiuerunt. XXXV Hic idem cum inopinatus
ad meam cellulam intempesta nocte uenisset:

29

quid ūru dis aduc unacostatu solus agentem
puerinu curiositate pueriliter explorant.
mox que ilico finita uespertina sollemnitate
incipientes ferrum corporis lu reficere et alneu
buntem repperissent. protinus intimo
corde suspiriu. moxque inuocant nomen d(omi)ni.
quiunti inquid. o homines horu huiusmodi con
locutiatur cumque intentia ipsis implecatun
tur ut retinentia. et ab spiritu ducis attincto
lumine. intentio opere soluatur. et quam minor
adulis modi nutritione diuersitate puerum
uirtute et agrum prouocaturunt. necessarium
esse tor memorabile opus curiositatis. quia summi
uiri a crebri humanitate summus ex parte huic
uolumine commendare. quo pariter con
tinentiae operi curiositatis inserta pro
pensius enitescat pulcra uarietate dis
tincta. Et enim tunc etiam d(e)o i(n) elunu
muri efficiatur. quam his fructibus curiosita
tis fuerit consummatum. XXXVI

Itaque cum de pulcritudine monasterio. ad
oppidum egipti quod diolcos appellatur
ui deratum modum uenissemus. ibique plurima
turbam cenobii disciplina consertatum
et obtime ordine monita et quiettium
primis etiam instituta mirifice uideramus.
Aliu quoque ordinem qui excellentior habetur
id est unacoritarum cunctarum preconiis in
tatiquati suauissimo corde uidere pro
peruimus. In unum in cenobiis primum
diutissime commorantes. omnem patientiae
hac discretionis regula diligenter edocti
et humilitate pariter et mansuetudine
uirtute possessi. uel adpurum uitiorum
uniuersitate consumata. districtius de
monum prelia congressuri penetrant
heremi profunda secreta. His igitur

proponiti uiros conperientes. circa nili flu
minis alueum commorari. in loco qui uni
uersae eodem flumine. alto maris uastitate
circumdatur insula reddita. Nullis aliis
quam monachis secreta experimentibus humani
ulem necem cuiquam cultura ubi tamen terre
eis fulsit uitas solis huc sterilitatis putatur
ascriptorum. Ad hos inquam summo desiderio
festinantes. uterum modum summis laboribus eos
quos contemplatione uirtutum et admodum
solitudinis coleruntur admiratur.
Nam ipsius utique tantum penuria constringun
tur ut nec alii diligentia scripulos
dispertita qualis nemo singularissima
speciem pretiosissimi uini conseruat
etiam partia. Tribus namque milibus uel eo
amplius eis depredicant fluminis alueo
necessariis usibus aduehunt. quod etiam
in crudelis ascensus. durius monachis
laboris difficultate grauissima dupli
catur. XXXVII

His igitur uiris. quam imitationis eorum
nos ardore accenderet. predicatusque
a crebris prouocati ssimus inter eos humu
nitatis quem adstruit cellam proteruxissent
exploratio desiderio nostro confinxit se
de eodem loco uelle discedere. hac nobis
cellulam suam uelut exinde migraturus
offerre. sese id fecisset. et quam siminime
adfuisset adfirmant. quam ob rem nos
et desiderio commorationis accensi. et
assertionibus tanti uiri indubitatum
commodantes. fidem libenter amplexi. cellam
cum omni supellectili. uestibusque suscepimus.
Itaque religiosa potius circumuentione
paucis diebus. quibus consumendae celle
pararetur inpendia. de loco discedens.

Revertitur post haec ad cellam suam summo labore
constructam. Quam rursum non longo post
tempore supervenientibus fratribus eodemque de-
siderio cupientibus ibidem commorari
simili caritatis mendacio circumvenit
cum universo ei reddidit instrumento. Ipse
vero et quo opus caritatis insatiabilis
preuenirent. etiamque sibi cellam in qua
maneret exstruxit. · LXXXVIII

Opere pretium mihi videtur aliud quoque
eiusdem viri caritatis opus memoriae tradere
quo non fuit parentum monachi non solum con-
tinentiae rigorem, verum etiam sincerissimum
tenere dilectionis affectum unius eius-
dem viri instituantur exemplo. ·
Hic namque non ignobili oriundus familia
a monasterio quod a predicto oppido
ferme quattuor milibus distat mundi huius
hic parentum affectione contempta.
a puerilibus annis aufugit. Ubi tantum
vixerit ut omnem exegit aetatem ita ut num-
quam postquam pater quinquaginta
annos non solum vicum ex quo egressus
erat nec fuerat ingressus nec viderat sed
nec ullius quidem feminae vel prius ma-
tris suae conspexerit vultum. Interea
pater morte preventus. Centum sibi dotis
debitum reliquid. Cumque hic esset omni
inquietudine penitus alienus ut pote
qui universis facultatibus paternis exstiterat
exsortis. A creditoribus tamen inqui-
etari vehementer coepit in monasterio. ·
Tum hic ille evangelico illo rigore quo inte-
hucreauau. propterea paternalibus contra-
ctatur. nec putavere se in aeternum noverat
abusse nec in ceteris pietatis considera-
tione mollitur. Iam se habere credidit

mutuum eique rubuante feramulia opifice.
uaticil apropotiau dereticatione luxuria. ·
Interim monasterium numquam clausuram perdurant.
solitarii operis pensum sibi met explicari po-
portia. · Et albi paratum unius spatium diebus
pariter nocabusque desudant. · Debitam modum
· operis sudore pactum creditoribus soluent.
mercedem omni inquietudinis iniuriam liberabit. ·
Iam exurrentem. deuitatum tantum uaticil de
preposita rigore pie necessitatis obtinat
paternae Inminui. Iam derelictionem
solitam custodiuit. ita nequaquam pietatis
opus maternis uisceribus denegavit. ·
Quam pro Christi caritate prius despexerat pro eis
rursus pietatis cognoscitur. · LXXXVIIII

Quidam frater nouus ob tame cursus nomine Simeon
penitus Graeci sermonis ignarus. e partibus
Italiae conuenerat. quidam senum erga eum.
ut pote peregrinum caritatis opus quodam
reddi ... oris. colore cupiens exhibere. Inquit
erat ab eo quis ociosus sederet in cella. ·
Per hoc coniciens eum cum otii impugnatione.
quam ... penuriae necessariarum rerum diutius
in cella durare non posse. · Certus neminem
posse inpugnationem solitudinis tole-
rare nisi eum qui propriis manibus victum
sibimet fuerit parare contentus. ·
Quo respondente nihil se nec nosse. nec
praeualere exhibere quae illic exercebantur a fratribus
operari praeter librarii munus quod tamen
illius in Aegypti regionem Latinum codicem
usui esset habiturus. · Cui ille eandem
actus occasione quam possit desiderabatur
pietatis opus velut debiti colore mercari.
Ex deo hoc inquid inuenio ut erat occasio. ·
Nam olim quaerebam qui epistolas Latinum
hunc mihi manu prescriberet. · Et enim abeo fratrem

militiae laqueis obligatum. et ad primę
latinis institutum. Cui de scripturis
scis aliquid ad legendum edificationis
huius obtentu. et sunt mihi ista cupio.
Ait ergo simeon. hanc occasionem uelut a deo
oblatam sibi. gratanter suscipientem.
tenet quoque colore cuius pretextu opus
pietatis. libenter porrecta implere libe
ratus amplectatur. Conferat non solum
uniuerse rei necessitatem ob textum mercedis
adquisiturum conuectat. uerum etiam mem
branas et uestimentum que ad scribendum
necessaria erant comparauit. Recepta
postea codicem scriptum nullis usibus ut commo
dis profuturum. Quippe uniuersis in illa
regione lingue huius penitus ignaris
preter id quod hec subtilitate sumptuque
prolixiore mercatur ita quemadmodum
et ille sine confusionis uerecundie
mercedem laboris et operis sui necessarium
uictus alimentum perciperet et ipse sue
munificentię pietatem. cum quum
dei ita necessitate compleret eo abun
dantius mercedem sibi conquireret quo
ambitu maiore peregrino fratri non solum
uictus necessarium. uerum etiam operis
instrumenta et operando occasionem
pariter contulisset. X
Sed quoniam in loco ubi de ieiuniis et conti
nentię rigore dicere aliquid propo
suimus affectio et operis caritatis
uidentur admixta. Rursum ad pro
positum reuertamur. quod de pueris
etate non sensu factum. memorabile
opusculo huic inserimus. Nam cum
ulteriu omnem admirationem sicut qui
dam damasceose. uelut semenunce
in loco non multum ab urbe thmuim. et quo nomo
in eremo sciatię. detulisset. quidem per
uisitationem in prius gesta temporibus beati
pafnutii presbiteri ubi eodem tunc tempo
rum gubernabat. hec conferret eas
ad senem quendam. qui in interioribus de
serti multa uastitudine laborabat.
per duos adulescentulos missa.
Siquidem decem et octo milibus longe
ab ecclesia commanebat. qui poma suscep
ta. cum ad predictam senis tenderent cellam
quod ibi perfacile solet etiam senioribus
euenire. in sumo repente densissima
nebula. etiam iter rectum itineris. per
diderunt. quumque totum diem atque
noctem discurrentes per inuia heremi uasti
tatem. nequaquam potuissent egro
tantis cellulam repperire. et lassitudine
lassitudine quam inedia sitique con
fecti. fixis genibus in orationis officio.
spiritum domino reddiderunt. Qui postea he
uestigiorum indiciis diligentissime per
quisiti. que in locis harenosis tamquam
nubibus impressa signantur. donec ea
ut leui uentorum flatu tenuis arena
discurrens rursum operiat. Inuenti
sunt sicut intactas uti acceperant
seruauisse eligentes scilicet animam
magis quam fidem depositi prodere.
Uitamque potius amittere temporalem
quam senioris uiolare mandatum.
XLI Adhuc unum beati macarii proferatur
nobis salutare mandatum. quod libelli
ieiuniorum et continentię cuncta istius
claudat sententia. Ita inquid
debere monachum ieiuniis operam dare
tamquam centum annis in corpore commoraturum

(c) Real Academia de la Historia

lati motus animi transfertur et in futuri
oblivisci. transacta quoque respuere dolores
quoque ac detrimenta contemnere cum
quem cotidie moriturum. In illo namque
utilis est prudentisque discretio equuli
monitum de temptatione facta semper in
cedit. nec permittit sub occursione de
lectati corporis devenit ad proxi
simi praerupta devolvi. In hoc ergo
vero magna nimietas salutaris que va
leat non solum que videntur prospera
mundi presentis despicere. verum etiam
adversis tribulationibus que non fugi
est velut parva illaque contemnere
illic ubi est defixum lugere sue mentis
intuitum quo cotidie singulisque mo
mentis accersiendum esse se credebat.

INCIPIUNT TIT. DE SPU. FORNICATIONIS

I De duplici pugna adversus spiritum fornicationis
II De principali correctione adversus spiritum fornicationis
III Quantum ad superandum fornicationis vitium remedia conferat cum continentia solitudo
IIII Quid sit in esse continentiam actu sanctitatem
V Quod sit inpugnatio fornicationis solo humano studio non possit evinci
VI De gravitate inmunditie castitatis
VII Exemplum de agone mundi iuxta sermonem apostoli
VIII De conparatione purificationis eorum qui in terreno agone certamen adacti sunt
VIIII Quanta semper cordis puritate prestudiosi esse debeamus
X Quod sit indicium perfecte et integre puritatis
XI Unde ratio inlusio nocturna procedat
XII Quod castitas puritatis sine humilitate cordis nequaquam obtineri
XIII Quanta purgationis cautela sit prima custodie
XIIII Quod non laudem sanctitatis fructus castitatis re de effectum eius exponere
XV Quod specialiter castitas virtus ab apostolo sanctimonium vocatur
XVI De illo apostoli testimonio super eodem sanctimonio castitatis.
XVII Quod per sublimioris praemium beate studium castitatis augetur
XVIII Sicut absque humilitate castitas obtinere non potest. Ita sine castitate scientia
XVIIII Sententia sancti Basilii episcopi de qualitate virginitatis sue
XX Quis finis vel integritatis huic puritatis sit
XXI Quemadmodum perfecte puritatis statum retinere possimus
XXII Usquequo quemadmodum possit integritas corporis nostri perduci ut quod indicium sit ad puritatem mentis excocte
XXIII Remedium castigationis quibus perfectam possit cordis et corporis nostri puritatem permanere.

INCIPIT LIBER VIS

Secundum nobis eruditionem patrum adversus spiritum fornicationis certamen est longum quam praeceteris. hoc diuturnum et paucis ad purum devictum inmane bellum. et quod cum primo tempore pubertatis inpugnare incipiat humanum genus non nisi prius ceteris vitiis superatis extinguitur. Duplex namque est eius inpugnatio gemino armata vitio consurgens ad proelium. Et ideo similiter et gemina est acie resistendum. Siquidem ita morbo corporis animeque concretum uiter nequiria. Ita nisi utrisque pariter dimicantibus nequaquam devellitur. Nec enim sufficit corporale ieiunium ad conquirendum vel possidendum perfecte castimonie puritatem nisi praecesserit contritione spiritus. Et oratio contra hunc inmundum spiritum perseverans. Deinde continuata

Real Academia de la Historia

meditatio scripturarum. huic fuerit sci-
entiam spiritalis adiuncta. Labor etenim
opus que manuum instabiles cordis pervagu-
ationes quoque tenens. huc revocant. et ante
omnia fundata fuerit humilitas vera.
Sine qua nullus penitus vitam poterit
umquam triumphus acquiri.
III Principaliter enim vitam huius correctio de
cordis perfectione descendit. Ex quo etiam
huius morbi virus domini voce prodire signatur.
De corde inquid exeunt cogitationes male
omicidia. Adulteria. fornicationes. furta
falsa testimonia. et cetera. Illa ergo
est primitus expiandum. unde fons vite
mortisque manere cognoscitur. Dicente
Salomone. Omni custodia serva tuum
cor. ex his enim fons exitus vite. cuius enim
est arbitrio vel imperio famulatur.
Et ideo summo studio patrimonium solu-
tionis secundum est. Ne et tantum abun-
dantiam refectam curo. precepit anime
salutaribus adversatur. secatorem suum spiritum
delectat insolescens. Ceterum si omnem summam
in castigatione tantum corporis conlocemus.
anima non similiter a ceteris vitiis solu-
nate. nec meditatione divina et spiritalibus
studiis occupata. nequaquam ad illam
sublimissimam vere integritatis fastigium
poterimus ascendere. illo quod in nobis est
principali puritate nisi corporis infectum.
Oportet ergo nos mundare prius intus
sententiam domini. id quod intus est calicis
et paropsidis. ut fiat et id quod foris
IIII est mundum. Deinde cetera vitia. et quicquid
que et usu hominum et exercitatione cot-
tidiana purgari solent. et quod dummodo

prius lapsus offensione cursus. vapula-
bit. tristitie. impatientie. rancor. meditati-
one cordis hac pervigili sollicitudine
spiritum etiam frequentia. et assidua provo-
catione sanantur. Dumque continua muni-
tione feruntur saepius et crebrius arguuntur.
ocius perveniunt ad salutem. Sic vero morbus
quoque corporis afflictione et contritione
cordis. solitudine quoque vel remotione in-
digetur. ut possit ad integrum sanitatis
statum pristinorum et a tunc febre depositam
pervenire. sicut plerumque certa egritudine
laborantibus. utile est. ut etiam noxii ne
oculorum quidem ipsorum obtutibus offeran-
tur. ne quod ipse tactus occasione desi-
derium ex latente gignatur. Ita plurimum
confert ad depellendum hunc specialiter
morbum. quies hac solitudo ut mens
egra minime diversis figuris interpellata
ad puriorem perveniens contemplationis
intuitum. facilius pestiferum concupiscen-
tie fomitem radicitus possit evellere.
IIIII Nemo tamen ex hoc neque nos putet. ut qui
in congregatione fratrum positus. inveniri
continentem. quod perfacile posse fieri
confitemur. Aliud enim est continentem
esse id est enkratis. aliud castum et ut ita
dicam in affectu integritatis. ut incorrup-
tionis transire quod dicitur agnon
quae virtus illis solis tribuitur. maxime qui
virgines. ut carne. ut mente perdurant.
Ut est iohannes. in novo testamento.
In veteri quoque. elias. hieremias. daniel fu-
isse noscuntur. in quorum gradu. hi quoque
non inmerito reputabuntur. qui post ea
experimenta corruptionis. ad similem puri-

tatis statum. plurimum longum et induratum
ad integritatem mentis et corporis pudi-
citiae. Et ut uel eos cursus. non a tum inpu-
gnatione concupiscentiae carere. quam
naturae tantummodo motum sentiunt.
quem statum dicimus difficillime posse inter
homines turbas adprehendi. Verum uero
et inpossibile sit unusquisque non ista sententia
experientia agnoscere. sed conscientiae sue
timeatur examine. Ceterum continentes
multos existere non dubitamus. qui inpug-
natione carnis. quae uel raro uel cotidie
sustinentur. seu metu gehenne. seu desiderio
regni celorum extinguunt aeque conpescunt.
Quos senes nostri. sicut pronuntiant. posse
non penitus incentiui robur uitiorum lau
securos et in statu castitatis semper existere non
posse definiunt. Necesse est enim quemque in
conluctatione positum. quamuis frequenter
aduersarium uincat. hac superet. et ipsum
tamen aliquando turbari.

Quapropter si nobis cordi est agonem spiritalem
cum apostolo legitime decertare. hunc inmun-
dissimum spiritum superare omni mentis inten-
tione. non nostris uiribus confidentes hoc enim
perficere industria humana non praeualet.
sed opitulatione domini festinemus. Tamdiu
namque hoc uitio animam necesse est inpu-
gnari. donec se bellum gerere supra uires
suas agnoscat. nec labore nec studio pro-
prio uictoriam obtinere posse. nisi domini
fuerit protectione suffulta.

Et se ita quamuis in omnibus uirtutum profectibus
et cunctorum inpugnatione uitiorum domini sit
gratia et uictoria. in hoc praecipue peculiare bene-
ficium dei hac speciale donum patrum sententia

et experimentis purgationis ipsius manife-
stissime declaratur. his qui eum meruerint
possidere. Quodam modo enim exire de carne est
in corpore conmorantem et ualde naturam
fragili carne circumdatam. carnis aculeos
non sentire. Et ideo inpossibile est
hominem suis ut ita dixerim pennis ad tam
praecelsum celesteque praemium subuolare. nisi
eum gratia domini de terrae caeno munere casti-
tatis eduxerit. Nulla etenim uirtute
tam proprie carnales homines spiritalibus angelis
imitatione conuersationis equantur
quam meritis et gratia castitatis. per quam
adhuc in terra degentes habent secundum apostolum
municipatum in celis. Quod deposita corrup-
tela carnali habituros sanctos promittit
in futuro. hic iam in carne fragili possidentes.

XIIII Audi quid dicat apostolus. Omnis qui in agone
contendit. ab omnibus se abstinet. A quibus omnibus
dicat inquiris ut possit nobis spiritalis ago-
nis instructio conparatione carnalis agnosci.
Illi etenim qui in agone uisibili stadium legi-
time decertare uolunt. ne his omnibus escis. quas
desiderii libido suggesserit. non habent facul-
tatem. Sed illis tantum quas eorundem
certaminum statuta disciplina. et non solum
inlicitis escis. et ebrietate. omnique crapula
eos necesse est abstinere. uerum etiam cuncta
inertia. otio. ac desidia. ut cotidianis
exercitiis. iugique meditatione uirtus eorum
possit adcrescere. Et ita omni sollicitu-
dine hac tristitia negotiisque saecularibus
affectu etiam et opere coniugali efficiun-
tur alieni. ut praeter exercitium disciplinae
nihil aliud nouerint. nec ullis mundialibus
curis penitus inplicentur. Ab eo autem

(c) Real Academia de la Historia

qui certamini presidet. sperantes coti-
die uictores subrogantur. et corone glo-
riam condignamque premia uictorie laude con-
quirere. Itaque in actu se mundos ab omni
coitus pollutione custodiunt. ut equum
se preparunt. ad agonum certamini.
ne qua fortiam per somnum nocturni delusi
fallacia uires minuant. multo tempore
conquiritur laminis plumbeis renum contegunt
loca. quo scilicet metalli rigor genita-
libus membris adplicitus. obscenos humores
ualeat inibere. Intellegentes se procul
dubio esse uincendos nec tam posse pro-
portatum certamen dominantes uiribus adim-
plere. si prouisum pudicitie solidatum
fallax noxie uoluptatis imago corruperit.

XIII Itaque si agonis mundialis intellegimus disci-
plinam. Sub exemplo beatissimus apostolus
nos uoluit erudire docens. quanta in illa
sit obseruatio. quanta diligentia quan-
taque custodia. quid nos conuenit facere.
Qua puritate oportebit. custodire nostri
corporis atque animi castitatem. quos
necesse est. cotidie sacro sancti agni carnibus
uesci. quas neminem inmundum. contin-
gere etiam ueteris legis preceptum prohi-
bet. In leuitico namque precipitur.
Omnis mundus manducabit carnem et ani-
ma quecumque comederit. de carnibus sacri-
ficii salutaris quod est domini. in qua est
inmunditia. peribit coram domino.
Quanta est igitur integritatis munus.
si qui et illi. qui erunt in ueteri testamento.
sacrificiis accipere non poterunt inmersse
Et qui mundi his corruptibilem coronam
cupiunt adipisci nequeunt coronari.

XIIII Itaque omni custodia cordis nostri latebre
primitus expiande. Quod enim illi in corpo-
ris puritate cupiunt adsequi. nos de-
uentem in cordis conscientia possidere.
In qua dominus arbiter. ac agonithete residens.
pugne cursus et certaminis nostris iugiter
expectat. Ut et usque in propatulo osten-
dimus admittere. ne intrinsecus quidem coalescat
In cuiusque cogitatione pudeamur.
Et in quibus humana cognitione confun-
dimur. Ne occulta quidem combinati
polluamur. que scilicet et si possint homi-
num preteriisse notitiam. sanctorum tamen angelorum
ipsius que omnipotentis dei scientiam. quam nulla
subterfugiunt secreta latere non possint.

X Cuius puritatis. hoc erit potens indicium
hac plenum probatio. si ut nulla imago
decipiens. quiescentibus nobis et in sopore laxa-
tis occurrerit. ut certe interpellans nulla
concupiscentie motus ualeat excitare.
Licet enim ad plenum peccati noxam talis
commotio minime reputetur. tamen non-
dum perfecte mentis indicium est. nec ad puri-
tatem coacti. uitii manifestatio. quum per fallaces
imagines huiusmodi operentur inlusiones.

XI Qualitas enim cogitationum que diu tenta-
tionis diei neglegentius custoditur. probatur
quiete nocturna. Et si de isto cum in se
sensaria aliqua. talis inlusio. non culpa
somni credenda est. sed neclegentia
temporis precedentis. et manifestatio
morbi latentis intrinsecus. quem non
primitus noctis hora parturit. sed in
latus animi secondis febris ad extra
superficie somni refectionis produxit.
At quis occultis et antea febres. quas per

totum diei spatium. noxiis cogitationibus
paratum construximus. Sicut oleum quoque male
valitudines corporis. non enim colligi tem-
peratur. in quo videtur emergere. sed
neglegentia sua praeteriti temporis
adquiritur. Quo sit paratus quis inprudenter
esse. consuetior noxios humores. sibimet
latenterque construxit. XII

Ideoque humani generis creator et condi-
tor deus opificii sui naturam praeomnibus
emendationemque cognosceret. Illuc curam
adhibuit medicinae. unde causas morbi
principaliter noverat eminere. quicumque in-
tuitus viderit mulierem ad concupiscendum
eam. iam moechatus est eam in corde suo.
Postulantes oculos nocentes. nocent cor
utique. quia illum interiorem sensum. qui
officio eorum male utitur ad videndum.
Cor namque aegrum et sauciatum infirmitatis
telo. quod ad concupiscendum videt.
beneficium intuitus. sectatoribimet
ac suasore concertum. suo utitur ad operum
privatorum ministerium contagiant. et abire
mentalium secundiarum concupiscentiae
morbum contemplationis occasione pro-
ducit. Idcirco ergo huic praecipitur
salvator mandatum. cuius utique pessimus
langor visus occasione procedit.
Non enim dicitur omni custodia serva actus
oculos quos utique potentia principaliter
custodiri. nisi et plus concupiscentiis
proditrix efficitur. Nihil enim amplius
oculi quam simplex animae praebent visi-
onis officium. Reddidit. Omni custodia
servatum cor. ille potentissimam imposuit
medicinam. quo verum ubique habet potentia oculorum
ministerio.

XIII Haec ergo igitur purgationis huius prima
custodia. ut aequum mentem nostrae memoriae
rexerit feminei subtilem suggestionem diabo-
licae calliditatis obrepserit. primus recorda-
tione praemissum naturis. sororis ut puernex.
seducente feminarum sexus. quam adaequis eum
dentis sensibus excludere festinemus.
Nisi fuerimus inebriati in morosa occasione
sexus semel indepti. in se malorum videmus
pronos et inde subtiliter devolvat praeci-
pitata mente. per quas noxias cogitationes
possit inserere. Quam ob rem illius praecepta
meminisse debemus. Omni custodia serva-
tum cor. Et sed deus principale mandavit.
Sollicite serpentis observare noxium caput.
id est cogitationes malorum principium. quibus
serpere in animam nostram diabolus temptat.
Nec sinamus per neglegentiam penetrare in cor
nostrum. vel saltim vel corpus id est oblectationis ad
sensum. qui procul dubio si fuerit intro
missus. mortis violentia mentem intrinsecus
occupabit. Emergentes itaque peccatores
terrae nostrae. id est sensus carnales. in matutinis
nisi oraverimus. non oportet extinguere.
Et dum adhuc parvuli sunt allidere filios
babylonis ad petram. qui nisi dum tenerrimi sunt
fuerint necati. adulti per consensum
in perniciem nostram validiores consurgunt. sine
causa. non sine magno gemitu vel labore
vincentur. Dum enim fortis spiritus. scilicet
noster. domus suae custodia armatur.
secreta cordis sui dei amore communit
in pace erunt omnia quae possidet. id est sine
lumenatu labor. hucurtatur. longo
tempore conquisitur. Si autem fortior
supervenerit vincerit eum. id est diabolus

33

cogitationis consensu. ut invenit diripiat in
quibus confidebat. Id est memoriam scriptu-
rarum ut a timore Dei. Et spolia eius dividat:
virtutes scilicet meritaque per contraria vitia
queque dispergens. LXIIII

Et ut a cunctam praefatam. quae in textis scrip-
turis ob laudem virtutis ubi inserta sunt.
non tantum in eis proportionata laudem exer-
citationis sed aequalitate ipsius. ut quem-
admodum adquiri et custodiri debeat.
quique sit finis. parum eruditionibus explicare.
Unum tantummodo ponam. beati apostoli sententiam
qui pueritiam qualiter illam Thessalonicensibus
scribens. virtutibus praeclara universis
articulum verbi nobilitate commendans:

XV Haec est inquiens. voluntas Dei sanctificatio
vestra. Et ne forte dubium nobis relinqueret.
ut obscurum. quidnam sanctificationem vellet
appellare. utrum luxuriam an castitatem.
an humilitatem. an patientiam. In omnibus
enim his virtutibus. creditur. adquiri
sanctificatio. Infert et manifeste designat.
quod proprie sanctificationem vellet
appellare. Haec est voluntas Dei sanctificatio
vestra ut abstineatis vos inquid a fornica-
tione. ut sciat unusquisque vestrum vas suum
possidere in honore et sanctificatione non in
passione desiderii sicut et gentes qui igno-
rant Deum. Unde quibus eum laudibus prose-
quatur. honorem vasis id est corporis nostri
et sanctificationem appellans eum.

XVI Igitur e contrario. qui in passione desiderii
est. in ignominia et in inmunditia con-
sistit. et alienus a sanctificatione veritatis.
Ceterum quoque post paululum. infert rursum eum
castimoniam pronuntians. Non enim vocavit

nos Deus in ignominiam. sed in castimoniam.
Itaque qui haec spernit. non hominem spernit
sed Deum. qui etiam dedit spiritum sanctum suum in nobis.
auctoritate et praecepto suo inviolabilem
iussit dicens. Qui haec spernit id est quae de
castimonia praefati sumus. non hominem
spernit. id est me qui haec praecipio sed Deum qui
in me loquitur. Qui etiam spurco commercio
humanitatis depulsa etenim simplicibus
verbis haec persuasit. quibus eum praeconiis. quan-
tisque et laudibus. primum virtuti
huic sanctificationem proprie tribuendo.
Deinde per hunc adserens vas nostri corporis
inmunditiam lavandum. Ceterum. quod
abiectat ignominia et contaminet illa.
in honore sit et sanctificatione mansurum.
postremo quae summa est praefati premium huic
beatitudinis remuneratio. per hunc
inhabitatorem pectoris nostri. sanctum fore spiritum
designabit. Et licet ad finem libelli
tendat oratio. ultra adhuc simile huic
praeter promissum eiusdem apostoli testimo-
nium ponam. Ad Hebreos namque scribens.
pacem inquid sequimini cum omnibus et castimo-
niam sine qua nemo videbit Deum.
Hic quoque evidenter sine castimonia quam
solet integritatem mentis ut puritatem
corporis appellare. pronuntiabit Deum
penitus videri non posse. Siquidem
et his similiter. infert eundem sensum
explanans. ne quis fornicator. aut
profanus ut Esau. Itaque quantum
sublime caelesteque est praemium castita-
tis. tanto gravioribus adversariorum
insidiis lacessitur. LXVII

Et idcirco propensius nobis est non

solam continentiam corporis · uerum etiam con
tritione cordis · assiduis orationum
gemitibus adibendam · Ut clibanum carnis nostre
quem rex babilonius incentiuis suggestionum
carnaliũ non desinit succendere · descen
dens in corda nostra rore sancti spiritus extinguatur ·

xuiii Uerum hunc ipsum tenorem castitatis adprehendi
non posse nisi prius humilitatis in corde
fundamenta fuerint conlocata

Itaque ad fontem quidem bone scientie per
ueniri non posse definiunt · donec pene
trabilibus anime nostre · radix uitiorum fuerit in
secata · et posse quidem esse integri
tatem sine scientie gratie repperiri ·
Inpossibile uero scientiam spiritalem sine in
tegritatis castimonia possidere ·
quia et diuersa sunt dona · et non omnibus
una gratia tribuitur · sed ea que unicuique se se
unusquisque studio ut indueret sua dignit
tatemque prebuerit ipsa facile diuini
tus inspiratur · Denique cum in omnibus apostolis
sanctis uitam integritatis perfectam fuisse
credatur · abundantiam tamen scientie
donum exuberabit in paulo · qui ipse ad
hoc ubertatis sollertiam studio uasis indueret
preparabit · xuiiii

Fertur sancti basilice sariensis episcopi distincta
sententia · Et mulierem inquid ignoro ·
et uirgo non sum · Intantum intellegebat
incorruptione castitatis non tantum in muli
eris esse abstinentiam · quantum in integri
tate cordis · que ut incorrupta in per
petuo sanctimonium corporis · ut timore dei
ut castitatis amore custodiat ·

Itaque hic erit integritatis finis hac
perfecta probatio · si quiescentibus nobis
et illa ita uoluptatis nulla subrepserit
hac pro necessitate nature · nobis in consensu
concretione segregatur obscene · quam
sicut absciderit potuit · et in perpetuum
inputatur supra naturam erit · Ita seruo
esse ad inerrabilem · rarissimumque
nature necessitatem · summa iustitiatis erit ·
que pulsus monitum · duobus interpositis
mensibus solet · Quod tamen dicamus sit ·
secundum nostram experientiam non secundum sententiam
sentiant · a quibus etiam memoratum temporis
induetem · admodum iudicabuntur aliquid esse ·
Nec hoc modo que ubi ipsi precipimus uoluerimus
exponere · historiae qui pro necelegentia sua
ut fame ministro studio puritatem hunc mihi
expatiuna in credibilia uel inpossibilia
descripsisse credamur · xx

Quem tamen latitudinem peccato pot erimus · hac
numquam naturale modum necessitas excedere
superius comprehendimus · si deum non solum secretary
actuum nostrorum · uerum etiam cogitationes cunc
tas · diuinis pariter · noctiumque inspec
torem esse · et conscium cognitem · Ac pro
omnibus que in nostro corde uersantur · sicut
pro factis et operibus nostris · rationem nos ei
reddituros esse credamus · xxi

Hucusque feriamur dumtaxat nobis · et eo usque
adversus anime motus · ut castitas incertiua
pugnandum · donec ita castitas condicio
necessitatem nature expleat · non suscitata
uoluptate · Concretam exuberantiam ·
sine ullo prorium noxamque propellat · non
pugnam suscitaunt castitati · Ceterum
mens dum adhuc dormiens imaginum uisione
deluditur nouerit se necdum ad integram
perfectionem castitatis excoctum · xxii

Igitur inlusiones hee ne dormientibus quidẽ
nobis subripere ualebunt equalẽ modera
tumq̃ tenere semp tenendũ scimus.
quisquis enĩ intrusum discretionis excessum
necesse est ut modũ quoq; remissionis exce
dat. Quibus equalitate destinatur ab hoc
tranquillitatis placidissimo statu.
sine dubio reuocabitur. Nam quidem
nimia inanitate defecatur. nũc autem ciuo
propensiore distenditur cũ inmutatione
siquidem refectionis qualitatem quoq;
puritatis nostre necesse est inmutari.
Unde lugis humilitas hec puritatem cordis
adhibendum pperatio est usq; in finem ad
uersus irã. ut caueatur passiones per diẽ cu(s)todio.
Ubi enĩ furoris insidentia uirus liuidinis
quoq; necesse est incendiũ penetrare.
Ante omia uero puigili necessaria est
sollicitudo nocturna. Nã sicut puri
tas et custodia diei nocturnã prepurus
castitatem. Ita nocturne uigilie cordis
puritati et obseruationi diurne statũ
solidissimum roburq; premittunt.

INCIPIT KAPITULA SPŪ FILARGIRIE

I Quod peregrinum sit bellum filargirie et eundem
nonsit in homine naturalis ut cetera uitia
II Quam periciosũ sit morbus filargirie
III Quem nono inuitat naturalibus sit uitiis
IIII Quod in nobis quendã naturalium sine offensa carnis dicuntur (fluria)
V De iniquitatis quesierunt naturale modũ nostrũ uiciatio contrahitur
VI Quod receptus filargirie morbus quã difficile pellatur
VII Quibus inanis filargirie generatur ut qui malorum sit eadẽ pro(ce)ratrix
VIII Quod filargiriam omnis uirtutes inpedit
VIIII Quod monachi ubi aliquid pecuniae in cenobio permanere nõ possit
X Quid filargirum laborem subeat detractor monasterii qui
iniquitate sua prolaturisit operibus murmuratura
XI Quod occasionem curandi endeo per hominem inutl cõcaliter in cognitio
XII Exemplũ cuius dicitur crepidi monachi filargirie laqueis obligatur
XIII Quod confertur a senioribus limoribus in deiudicatione uitiorum
XIIII Quibus exemplis morbus filargirie triplex esse docetur
XV Quod aliter tenuit dum non renuntiauerit quod differtur
XVI Cui sacramentum colore retineatur qui ecclesie facultates
ab se noluerit
XVII De renuntiatione apostolorum et ecclesie primitive
XVIII Quod si apostolos imitari uoluerint non debeant nostris
sermonibus uiuere sed illorum exempla sectari
XVIIII Sententia sancti basilii episcopi aduersus syncleticum prolata
XX Quam ignominiosum sit a filargiria superari
XXI Quomodo sit superanda filargiria
XXII Quod possit quis et cum non habeat pecuniam filargirius (esse) (aur)
XXIII Exemplum de Iuda
XXIIII Quod filargiria sine nuditate uinci non possit
XXV De exitu Annanie et Saffire quem filargirie ut pellerent subire
XXVI Quod filargiria lepra animi inferat spiritui
XXVII Testimonium de scripturis quibus perfectionem desiderare
docetur non secum ut quae renuntiauit ubicumque
XXVIII Quod aduersus filargiria uictoria non aliter possit
nisi nuditate conquiri
XXVIIII Quemadmodum possit nuditas monacho seruari
XXX Remedia contra morbũ filargirie
XXXI Quod non possit sit quis filargiriam uincere nisi
in cenobio perseuerans et quemadmodum possit ibi permanere

INCIPIT LIBER SEPTIMUS

TERTIUM nobis certamen conflictus aduersus
filargiriam. quam nos amorem pecuniae
possumus apellare. peregrinũ bellum
et extra naturam nec aliunde in monachis
sumens principiũ. quam de corrupte hac
torpide mentis ignauia ea plerumq;
initio abrenuntiationis male arrepto

etiamque dum ex pedo amore fundatur certa
numquam uitiorum incitamentis humanae in
serta naturae · uelut ingenita uidentur
in nobis habere principium · Et quo dumtaxat modo
in uisceribus carnis · ipsisque prope modum
coaeua natiuitate · discretionem boni malique
preueniunt · et licet prima arripiant
hominem · longo tamen labore uincuntur ·
II Hic uero morbus posterius superius supe
ueniens extrinsecus accedens animae ·
quanto facilius cauere poterit hac ter
put ante neglecatur et intro missus
semel cordis fit prauior tenetur · diffi
cilius que propellitur · multorum namque omnium
efficitur radix multiplicatum fomes uitiorum
III Vapuit castis simpliciter motus ·
Non enim uidemus non solum in pueris in quibus adhuc
innocentia · boni malique preuenit discre
tionem · uerum in paruulos atque lactantes ·
qui cum ne initium quidem ullius libidinis in se
metipsis habeant · motum carnis natu
rali incitamento sibi inesse designant ·
Ita quoque aculeos · irae · nonne simili
ter in paruulis iam uigere conspicimus ·
Et antequam patientiae uirtutem agnos
cant · in iniuriis eos cernimus commoueri ·
et uerbos sentire etiam per iocum contu
melias inrogatas ac nonnumquam cum
desint uires · uoluptatem ultionis ·
ira inferre quam non deest · Nec hoc dico
uocem naturae condicionis inculpam ·
sed quod assertum motus hos qui proce
dunt ex nobis · quosdam quidem utiliter
ac cautius nobis insertos · quosdam
uero neglegentia uitio hac male uolup
tatis arbitrio extrinsecus introduci ·

Numquid hii quos supra diximus motus carnales ·
ob repullulationem subolis et posteritatis
propaginis suscitandum · utiliter insita
corpori nostro prouidentia creatoris
inserta · non ad perpetranda flagitia
stuprorum et adulteria quae lege etiam
auctoritatis damnantur : Ire etiam
aculeos · nonne saluberrime nobis in
telligimus adtributos · ut nostris uitiis erroribus
indignantes uirtutibus potius hac spiritalibus
studiis occupemur · Omnem caritatem
deo et patientiam nostris fratribus exhibentes ·
Tristitia quoque quanta utilitas sit nouimus ·
quae inter cetera uitia · cum in contrarium
affectauerit mutata numeratur ·
Est enim et secundum dei timorem pro necessaria ·
est secundum seculum admodum pernitiosa · ut docet
apostolus dicens · Quae enim secundum deum est tris
titia · paenitentiam ad salutem stabilem
operatur · Saeculi autem tristitia mortem
IIII operatur · Non ergo dixerimus hos motus
a creatore nobis insertos · ex eo culpabiles
illi uideantur · si neque eis hi abusi
maluerimus · eos ad noxia potius ministeria
detorquere · et uelimus pro instructioris
huius saeculi lucris · non pro salutari
paenitentia et uitiorum correctione contristari ·
Ut certe si non nobis metipsis · uel etiam
contra indicatum dominum nostrum fratribus irascamur ·
Et si ferrum quis ad necessarium · et utile
ministerium contributum · ad necem uoluerit
innocentium retorquere · non ex hoc infirmabit
materiae conditorem · si quod ille ad usum
bene uiuendi utilem ac necessarium praestitit ·
iste hoc usus est ad nocendum ·
V Dicimus tamen quaedam uitia sine ulla

© Real Academia de la Historia

precedentie naturali occasione sed tantum
sed solius corrupte hac male uoluntatis
arbitrio. uitia enim inuidie prius que etiam
filargirie. que cum nulla habeant in nob(is)
de naturali instinctu principium extrin
secus concipiuntur. que tamen quanto
facilia sunt ad cauendum. et oportuna ad
declinandum. tanto occupatam mentem
atque possessam miseram faciunt. ut uix ad
sanitatis concedant remedia peruenire.
Siue quod non merentur curari celeri medi
cina quibus sauciati sunt.
Quos ut ignorare. ut uitare. ut facillime
uincere potuerunt. uel certe quod male fun
dati instituti seruitutis. ea perfectionis
suscipere culmen indigni sunt.

VI Quam ob rem. nulli despectus uilisque uideatur
hic morbus. qui sicut potest perfacile decli
nari. ita siquidem quem possederit ad sa
nitatis remedium uix peruenire concedit.
Receptaculum namque erit uitiorum malorumque
omnium radix. et inextricabilis nequitie
fomes efficitur. Dicente apostolo radix
omnium malorum est filargirie id est amor pecunie.

VII Hec igitur. cum remissum tepidumque monachi
possiderit mentem. primitus eum in exigu
issima sollicitat. Insistens quosdam iuste
uel rationabiles excolores. ob quos uel
reseruare sibi aliquid pecunie debeat uel
parare describit. Non enim eum quod prebetur
in monasterio queritur non esse sufficien
tem et uix sano robustoque corpore posse
tolerare. Quid faciendum si aliquando
male cum incederit aliquid peculiare
quo sustentetur infirmitas preparationem
esse penitus. et ne elegantiam ergo egro
tantis maximam si proprium aliquid non
fuerit quo curam corporis ualeat adhibere
miserum esse moriendum. Ipsum etiam uesti
mentum non sufficere quod prebeatur nisi
procurauerit unde sibi aliud ualeat
exhiberi. postremo nec diu posse in eodem
loco uel monasterio commorari.
Et nisi parauerit sibi unde maiores sumptus et
actionis et transmarine mercedem non posse
cum uoluerit transmigrare et necessitatis
inopie coartatum laboriosam hac misera
bilem absque ullo profectu uitam degentem
toleraturus inopem semper ac nudum.
Itaque cum his semel cogitationibus laqueauerit
mentem. qualiter saltim unum denarium
adquirere possit excogitat. Tum pecu
liare opus quod exerceat abbate nesciente
sollicita mente perquirit. Quod uendens
clam et obtento eundem nummo qualiter
eum duplicet uehementius intentus adque
tur ubi reponat. Tunc etiam erudiat
ambiguus. deinde quid exeo quod emerit
qualiter illo commercio ualeat duplicare
cura grauiore distenditur. Quumque illi
et hoc ex uoto cesserit auidior fames
exercitatur. tantoque uehementior susci
tatur. quanto etiam summa lucri maior
apponitur. Cum pecunia enim incrementa
rabies cupiditatis augetur.
Tum deinde uita longeua promittitur
senectus incurua. Infirmitates diutine
uel prolixe. que nisi maior summa in iu
uentute fuerit preparata tolerari
in senectute non possint. Agitatur itaque
infelix animus serpentinis nexibus obli
gatus. dum male coaceruatum

nequiori cura concupiscentia augetur. per om-
nia quadam vi inflammatur ipsa parsimonia.
totaque lucri cogitatione possessa nihil
aliud respicit cordis intuitu quam
unde pecuniam parare valeat per quam
possit de monasterii disciplina quan-
tocius evolare. Nullam servabit fidem
ubi potentia nummi spes aliqua refulserit.
pro hanc non mendacium non periurium non
furtum facinus admittere pertimescit non
fidem frangere. Non iracundie noxio
furore succendi. Si quoque ultra spe-
ratum deciderit. Non honestatis non hu-
militatis modum transcendere pertimescit
fiatque ei pomum sicut aliis venter. Ita huic
aurum et spes lucri pro deo. Unde beatus
apostolus huius morbi noxium venenum prospi-
ciens non solum eam radicem esse omnium malorum
verum etiam idolorum servitutem pronuntiavit
dicens. Et avaritiam quod in greco dicitur
filargiria que est simulacrorum servitus.
Cernis igitur ad quantum lapsum sensim hec per-
gradus singulis crescat. ut etiam idolorum
et simulacrorum servitus apostoli voce pro-
nuntietur. Eo quod figuram dei et imaginem
preter missam quam devote serviens deo
inmaculatam in se mediocriter debuit custo-
dire omnium figuras impressas auro
diligere pro deo maluit et excolere. XIII
Talibus igitur successionem profectibus in
deterius crescens. nullam deinceps humi-
litatis. nullam caritatis. nullam obedi-
entie. non dicam virtutem. sed ne umbram
quidem retinere contendit. Indignatur
ad omnia. et ad singula opera murmurat
et suspirat. Nullusque iam refrenatus

velut equus durissimus ad precipitium fertur
infrenis. Nec victu cotidiano nec solito
indumento contentus. non se diutius hec
toleraturum esse testatur. Deumque non ibi
solummodo non esse proclamat. nec salutem
suam in illo tantum loco esse conclusam.
Et nisi quoquam se celerius portaverit peri-
turum protinus ingemiscit. XIIII
Itaque in ista utilitatis sue viaticos habens
nummos in quorum presidio velut sibi instructus
alis. iamque ad emigrandum para-
tus insolenter ad omnia precepta respondet
et quemque peregrinum externeum se gerens.
quecumque indigentia correctione perspexerit.
neglegit atque contemnit. quamquam furtim
possideat reconditam pecuniam. nec cal-
ciamenta quidem hec vestimenta se habere
conqueritur. durisque sibi actus dicit indigna-
tur. Ac si forte dispensatione senioris ei
qui prius nihil penitus habere cognoscitur
aliquid horum fuerit impertitum. maioris hic
stimulis invidentie sed despici velut et
externum putat. Nec ad ullum opus manus
suas ad commodare contendit. reprehendit
omnia que necessarium fieri monasterii con-
pellit utilitas. Unde occasiones quibus
offendi vel irasci debeat. sedulo perquirit.
Ne levitas motus de cenobii disciplina videatur
egere. nec solus curam exire sed migrare con-
tendit. ne cumque suo vitio decedere esse
credatur. Quantos potuerit susurrati-
onibus clam decipit depravare non desinit.
Quod si etiam temporis asperitas iam his
se nunc inquietationis eius in excelsis con-
movetur. per omne illud tempus suspenso
anxioque residens corde sustinet se esse.

ut exierit non certe · discesserit solu
tium et exercitationem leuitatis. non aliter
credens quam nota uel macula monas
terii repperiatur. · IX

Agitatur itaque facilibus pecuniis sic sit magis
hac magis accensus · quae possessa numquam
monachum ut in monasterio residere uel uiuere
sub regulae institutione permittit. quumque
excludens eum uelut ferus quaedam bestia de
cepit a grege separatum pecus opportunum pro
deprecatione sodalium factum et deuora
tioni facilem. contubernii praeuaricationi
reddiderit. eumque qui prius opera monasterii
leuia exercere despexerat. die ac nocte fre
quentius infatigabiliter laborare compellit.
Non orationis sollemnia. Non ieiuniorum modum.
non uigiliarum regulam custodire permittit
Non intercessionis explere officium sinit.
Dummodo ut auaritiae rabiem satiare · uel
cotidianis quibus possit occurrere cupiditatis
ignem dum quem se do extinguendum credit accendit

XI Hic licet nonnulli paupertatis praecipitatum lapsi.
inreuocabili ruina feruntur ad mortem.
et non contenti soli possidere quae numquam
habuerunt. ut in initio male seruauerunt pecu
nias. inquirunt contubernia feminarum. que
deuent eas quae male congregauerunt. ut seruent
sunt custodire. · Tantis itaque occupati
omnibus noxiis hac perniciosis inuoluuntur. usque
ad profundum inferni deuoluantur dum adquiescere
illi apostolicae sententiae contemnunt. ut habentes
uictum et tegumentum his contenti essent. que
monasterii frugalitas exigebat.
Sed uolentes diuites fieri incidunt in tempta
tionem et laqueum diaboli. et desideria
multa et inutilia et noxia quae mergunt
homines in interitum et perditionem. Radix enim
omnium malorum est cupiditas. id est filargyria
Quam quidam appetentes errauerunt a fide
et inseruerunt se doloribus multis. · XII

Non ignoro quendam · qui se nec ipsum uo
citat monachum · sibique quod est deterius
de perfectione blanditur. · Qui susceptus
in cenobio quum a suo monasterio abbate
ne reuolueretur ad illa quae renuntiauerat
ab dicabat. · seseque de radice omnium malorum
filargyriae sententiisque laqueis expedisset
hac si mallet pristinis passionibus emun
dari. quibus eum grauissime singulis mo
mentis uidebat urgeri. ceterisque affe
ctibus eas quae nec ante quidem possiderat.
quarum sine dubio nexibus conpediatur. ad
purgationem uitiorum suorum pensatur putasse
non posse. aruculentiam uilaueidem res
pondere non est ueritus. Si aut haberet pluri
morum unde sustentet. me similiter habe

XIII quis prohibet. · Haec autem nemini uideantur
ut superflua uel molesta. · Nisi enim prius
exposita fuerint genera uulneris. et ex
origines causaeque morborum fuerint inda
gatae. nec infirmis poterit adhiberi con
grue medicinae curatio. nec ualidis
conferri perfectae custodiae sanitatis
Nam et haec et multa his plura. ad instru
ctionem iuniorum solent a senioribus qui
innumeros diuersarum casus uel ruinas
experti sunt in conlatione proferri.
quorum multa saepenumero cognoscentes
in nobis tam senioribus exponentibus. hac
reuelationibus. uelut quibusdam ipsi quoque
passionibus pulsaremur. absque confusi
onis nostrae uerecundia curabamur. ·

(c) Real Academia de la Historia

quam et remedia pariet. et caueatur in istis
antiquum nos maiorum auctoritate discentium
quenos non fructum mutauit uel tactu corporis
ut obteximus ut pretractabimus. sed ne forte
dilapsus liber in manibus eorum qui in hoc pro
posito minus instructi uidentur pute
factus inexpertis quoque et rudioribus solis
hucusque tantummodo culmen perfectionis ad
tingere debere esse conperta. XIIII

Triplex itaque esse huius ualitudinis morbi
quia ab uniuersis patribus aequali detesta
tione damnatur. unus hic cui superius
descripsimus iubet qui decipiens mirabiles
quosque ea quae ne tunc quidem quum in seculo
degerent possidebant congerere persuadet.
Alius qui ea quae in primordiis sue renun
tiationis abiecerat. post haec resumere
hac rursum desiderare conpellit.
Tertius qui in initio malo uitiosoque consecra
tur. et ab imperfectione incipientes eos
quos semel hoc tepore imbuerit in sectaria
paupertatis hac diffidentiae timore per
territos spoliare se cunctis mundi facul
tatibus non sinit. eorumque pecunias uel
substantias quas utique renuntiantes
abicere debuerant reseruantes. ad euan
gelicam perfectionem numquam peruenire
concedit. quorum trium ruinarum exempla
etiam in scripturis sanctis inuenimus non
leui pena fuisse damnata. Nam gezi
ea que ne ante quidem possederat uolens
adquirere. non modo gratiam prophetie
possidere non meruit. quam per successi
onem uelut hereditarium a suo habuit
magistro suscipere. uerum etiam e contra
rio aeterna lepra sancti helisei iussu perfunditur.

Iudas uero dum uoluit resumere pecunias quas
ante ad christum ueniens abiecerat. non solum
ad proditionem domini lapsus apostoli gradum
perdidit. sed etiam uitam ipsam communi
exitu finire non potuit eamque biothanati
morte conclusit. Annanias uero et saffira
reseruantes partem quandam ex his que pos
sederunt. apostolico ore morte mulctantur.

XI. Debilis igitur qui dicentes renuntiantes se
hic mundo. rursus incredulitate frustra
nudari terrenis opibus timent. Inde Deutero
nomio mistice precipitur. Siquis est
homo qui formidolosus et corde pauido.
non egrediatur ad bellum. uadat et reuerta
tur in domum suam. ne pauere faciat corda
fratrum suorum. sicut et ipse timore perterri
tus est. Hoc testimonio quid euidentius
quero. nonne manifeste maluit eos
scriptura professionis huius nec initium
sibimet usurpare. nec nomen quam exorta
tione exemplo correptos. et quam alios
ab euangelica perfectione reuocare et in
fideli infirmitate terrore. iubetur itaque
eis. uadi recedentes repugnare reuertantur
in domum suam. quia non potest quisquam
duplici corde bella domini proeliari.
Uir enim duplex animo. inconstans in
omnibus uiis suis. et cogitantes secundum illam
euangelii parabolam eum qui cum decem
milibus progreditur contra regem uenientem
cum milibus uiginti non posse confligere
adhuc eo longe posito postulet pacem.
Id est ut ne initium quidem renuntiati
onis arripiant potius quam tepide
eam postea exequentes maiori discrimine
semet ipsos inuoluant. melius est enim

© Real Academia de la Historia

non uouere quam uouere et non reddere. Pulchre autem hic cum decem milibus et ille cum uiginti uenire describitur. Amplior enim inpugnantium nos uitiorum numerus erat quam uirtutum pro nobis dimicantium esse dignoscitur. Nemo autem potest deo seruire et mammone. Nec ponentis quisque manus suam super aratrum et aspiciens retro aptus erit regno dei.

XIII Hi ergo occasionem auaritiae pristinae sibi met intermittere quaedam scripturae sanctae auctoritate conantur. quam iam otiose intellectu interpretantur apostolicam domini sententiam corrumpere. atque suum desiderium gratiam depriuare. Non sui animi uel intellectum scripturis sensui coaptant sed animum scripturis pro desiderio suae libidinis inferentes contendunt eas suis opinionibus uolunt. Aiunt namque scriptum esse. Beatius est magis dare quam accipere. cuius interpretatione peruersissima euertendum domini putant illam sententiam qua dicitur. Si uis perfectus esse uade uende omnia quae habes et da pauperibus. et habebis thesaurum in caelo et ueni sequere me. Et hoc sub pietatis colore diuitias suas se abicere non debere. Beatiores scilicet semet ipsos pronuntiantes si ipsi et facultatibus substantiis aliis quoque de eorum super abundantia largiantur. dum erubescunt pro christo contemptorum cum apostolo suscipere nuditatem. nec opera manuum nec monasteriorum patrimonia uolunt esse contenti. quibus superest uitae uiae circumuenire. nouerint semet ipsos et nequaquam sentiant se huic mundo diuitiis pristinis incubantes. uacui professionem monachi esse. atque operari cupiunt et perfecti discipuli ablatisque omnibus nihil extra quae sibi nunc habuerunt se seruauerunt cum apostolo contenti. in fame et siti in frigore et nuditate.

XIIII Qui si uero et ille similiter non potuit facultatibus propriis sustentari quisque non ignoro uilem et quam in huius mundi ordine fuisse estimatur. quamuis et assertatur antiquitate ciuis romani dignitate prolatum. si hoc esse ad perfectionem dignius iudicabis sed et illi qui in hierusalem quam essent possessores agrorum hac domorum uendentes omnia nihilque sibi ex his penitus reseruauerunt. adferebant pretium eorum et ponebant ante pedes apostolorum. Non potuerunt necessitatem corporis sui facultatibus propriis sustentare. si hoc perfectius fuisset ab apostolis iudicatum ut ipsi haec ualerent esse probabilis. Sed uniuersi simul abicientes substantiam multi fuerunt labore proprio uel conlatione gentium aquam sustentari. De quorum sanctis scripsit apostolus ad romanos scribens. suumque eis in hoc ministerium predicans. hic sub alia eos ad hanc conlationem prouocans ait. Nunc uero proficiscar hierusalem ministrare sanctis. Conplacuit enim macedoniae et achaiae conlationem aliquam facere in pauperes sanctorum qui sunt hierusalem. conplacuit enim et debitores sunt eorum. quoniam si spiritualium eorum participes facti sunt gentes. debent et in carnalibus ministrare eis. Ad corinthios quoque hanc sollicitudinem similiter gerens. monet eos ut ante aduentum suum conlationem quam audierat eorum

(c) Real Academia de la Historia

mitte disponebant. sollicitis prepa
rata. De collectis autem que fiunt in sanctis.
sicut ordinaui ecclesiis galatie. Ita
et uos facite. Unusquisque uestrum una sabbati
thesaurizet. et apud semetipsum recon
dens quod ei bene placuerit. ut non cum
uenero tunc collecte fiant. Cum autem
uenero. quos cumque probaueritis per epistu
las. mittam ferre gratiam uestram in
hierusalem. Et ut eos ad largiorem prouoca
ret conlationem infert. Quod si dignum
fuerit ut et ego eam. mecum ibunt idest. si
tanta hec talis fuerit oblatio uestra que
omnium quoque mereatur prosecutione deferri.
Adiungitur quoque. quam predicationis
ministerium. cum apostolis partitur. hoc idem
sed et post eam. cum iacobo. petro et iohanne
statuitur ut scilicet predicationem susci
peret gentium. pauperes tamen qui erant
hierusalem. nequaquam sollicitudinem curamque
respueret. quippe per christum. uniuersis rebus
suis renuntiantes. spontaneam subiciebant
egestatem. et cum uidissent inquid gratiam
dei que data est mihi; iacobus et cefas.
et iohannes qui uidebantur columnas esse.
dexteras dederunt mihi. et barnabe societa
tis ut nos in gentes predicaremus.
ipsi autem in circumcisione tantum. ut pau
perum memores essemus. Quam tamen omni
sollicitudine et actu implesse dicens.
quod etiam sollicitus fui hoc ipsum facere.
Quibus igitur sunt beatiores. uerum nam hii
qui de numero gentium congregati. nec pre
ualentes euangelicam perfectionem conscen
dere. adhuc suis substantiis inherebant
in quibus magnus fructus apostolo ducebatur.

si saltim ab idolorum cultu et fornicationis
et suffocatione. et sanguine reuocati
fidem christi cum suis facultatibus suscepissent.
Uerum illi qui euangelice sicut facientes
sententiam crucem cotidie portantes.
nichil sibi de propriis facultatibus superesse
uoluerunt. quamque ipse beatus apostolus
uinculis et cursibus obligatus. seu occupa
tiones itineris impediretur. et ob hoc con
sueta uictus substantiam paruisse ut
erat solitus suis manibus non occurreret.
a fratribus qui de macedonia uenerunt.
supplementum sue necessitatis ut testatur
accepisse. Nam quod mihi inquid deerat.
suppleuerunt fratres qui uenerunt de macedonia.
Et ad filippenses ipse refert. Scitis enim
et uos filippenses. quia in principio euan
gelii. quando profectus sum a macedonia.
nulla ecclesia mihi communicauit in ratione
dati et accepti. nisi uos soli quia et
tesalonicam. et semel. et bis in usum mihi
misistis. Erunt ergo secundum istorum sententiam.
quam mente tepida conceperunt. et bea
tiores apostolo. qui de suis inueniuntur
substantiis impertire. quod ut mens qui
libet dicere non uidebit. LXVIII

Quam ob rem si euangelico precepto uolumus
obedire. et apostolice atque illius
primitiue. seu patrum qui in nostris hec
perfectionis nostris temporibus successerunt
imitatores existere. non nostris definitionibus
adquiescamus. de hoc tepido et misera
bili statu perfectionem nobis euangelicam
pollicentes. sed illorum sectantes uestigia.
ceterum ut nemo nos metipsos minime seducamus.
Et ea monasterii disciplinam.

38

© Real Academia de la Historia

instantiam oneraque pariter expetent. et ali
veraciter renuntiantes huic mundo. Nihil
exhibit que contentionis infidelitate nos retinu-
erant servaverunt. cotidianum victum non stu-
diat pecunia ex opere proprio conquirunt.
XVIIII Fertur sententia sancti Basilii Caesariensis episcopi
ad quendam prolata senatorem qui aliquid
dixit ex ore tepentem. qui cum se diceret
renuntiasse huic mundo. quedam de propriis
facultatibus sibimet reservabat.
Nolens exercitatione suarum manuum sustentari
et humilitatem verum nuditate
et operis contritione monasterii
subiectione conquirere. et senatorem inquid
nicleam perdidisti. et monachum non fecisti.
XX Itaque filargyriae radicem spiritalem certare legitime
cupimus. hunc quoque perniciosum hostem unis
cordibus excludunt. quem quamvis supe-
rare non magne virtutis sit. tamen
ab eodem vinci ignominiosum plenumque
dedecoris. A potente enim elidi licet sit
inde lectione dolor. et gemitus in amis-
sione victorie. tamen quodammodo
de adversarii robore victus nanciscitur
consolatio. Si vero et inimicus fuerit
exiguus conluctationis infirmum. ultra
delectationis dolorem confusio turpior.
et ignominia detrimento gravior infertur.
XXI De quo etiam summa victoria est et perpetuus
triumphus. ita quemadmodum dicitur.
ne minimo quidem nummo conscientia
monachi polluatur. Inpossibile namque
est eum qui victus in exiguitate con-
cupiscentiae semel in corde suo radicem
susceperit. non maioris deinde protinus
incendio conflagrari. Et ideo tamdiu namque
miles Christi victor hac securus. cunctasque
cupiditatis inpugnationes est effectus.
Donec in ista concupiscentiae ullus hic
nequissimus spiritus in eius corde non seminaverit.
quippe quia in cunctis generibus vitiorum
generaliter serpentis caput oportet
observari. In hoc praecipue diligentius
convenit praecaveri. quod si fuerint
intromissa. sua materie convalescunt
ipsum sibimet vehementiorum suscitant
incendium. Ideoque non solum pecuniarum
cavendum possessio. verum etiam voluntas
ipsa de animo penitus est extrudenda.
Non enim tam effectus filargyriae vitan-
dus est. quam affectus ipsius radici-
tus amputandus. Nihil enim pro-
derit pecunias non habere. si voluntas
in nobis fuerit possidendi. XXII
Possibile namque est etiam non habentem
esse nequaquam filargyriae morbo carere.
Nihilque ei prodesse beneficium nuditatis
quia cupiditatis vitium resecare non
valuit. paupertatis bono non virtutis
merito delectatur. sed necessitatis
onere. non sine cordis languore contentus.
quemadmodum enim quos corpore non polluit
evangelicus sermo pronuntiat corde
moechatos. Ita pecuniae quoque pondere
minime sarcinatos. affectu ac mente
cum filargyris condemnari possibile est.
Occasio enim eis habendi fuit non voluntas.
quae semper apud deum solet magis quam
necessitas coronari. Itaque festinan-
dum est nobis. ne inanium labor nostrorum
emolumenta depereant.
Miserabilem namque est paupertatis hu-

nuditatis. exitus adolescentis fructus uero eius esse uoluntatis uitio perdidisse.

Ut nosse quam pretiosa quam noxie fomes sit. nisi fuerit diligenter excersus. ut ab lnitio tantum quicum conceperit fruticet et omigeri pullulet ramus cubis maior. Respice iudam apostolum numero deputatum. quia noluit serpentis ubi caput calcule conterere. qualiter eum suo ueneno peremerit. et concupiscentie laqueis lnretitum. ut eum adrupta precipitem crimen lnpegerit. ut redemtorem mundi et humane salutis auctorem triginta argenteis pretii teria uendere. qui nequaquam esset ita tam sceleste proditionis facinus deuolutus. si non filargirie morbo fuisset lnfectus. Nec dominice necationis reus et sacrilegus extitisset. nisi prius fur esse solitus crederetur sibi cumulos compilasse. LXXIII

Inmune satis et eiusdem adsumi discipuli exemplum. quod semel iam diximus. anime capacitate. nullam permittat honestatis regulam custodire. Nec ullam queratur adlectatione suaquri. Finis enim sibi est non diuitiis sed nuditate conquiritur. Denique hic Ipse ob hoc loculos dispensationis pauperum deputatus sue potestati creditos accepisse. ut saltim pecuniis habundantia satiatus. Concupiscentie sue modum inponeret. Tantum copia aurum habundantiam fomitem cupiditatis exarsit. Talem non loculos clanculo compilasset sed ipsum

LXXII dominum uenundare maluerit. Denique princeps apostolus his erudiat exemplis. sciat habentem quippiam cupiditatis frenum non posse moderari. nec finem ab lnpuritia sumere. magnumque consistere. sed lnsola nuditate. unum cum eius suffisum. quas superius fecimus mentionem. qui ea sua quippiam de sua facultate reseruauerunt morte mulctauit. Talis enim quem ille uitiorum proterua dominice proditionis lnuoluerat. his pro mendacio cupiditatis exspectat. quia et lnhoc quoque facinoris hac suppliciis militando concursit. Ibi filargirie proditio. hic falsitatis subrectua erat. Ibi uenditur proditor. hic mendacii crimen admittitur.

Licet enim operis eius dissimilis uideatur effectus. unus tamen finis. In utroque concursit. Ille namque repugiens paupertate. sese ume qui ablata concupiebat. hi negarant pauperes de subtrahere suam. quam tam apostolis offerre fideliter ut attenti dispergere pauperibus debuerant.

Quidam retinere estimauerunt. et ideo isto uterque requirit mortis dampnatio. quia uterque de filargirie crimen pullulabit radicibus. Tamque si hi, qui non aliena concupierunt. subtraxerunt. sed proprias parcere estimauerunt. nec habere desiderium adquirendi. sed reseruandi tantummodo uoluntatem processit. cum se uero senserunt quid dicendum de his. qui numquam possessas pecunias cupiunt congregare et nuditate coram hominibus preferentes affectu concupiscendi eorundem diuites conprobantur.

© Real Academia de la Historia

XXVI Qui secundum similitudinem Giezi spiritualiter morbo
leprosi esse noscuntur. qui mundi lubricas cadu
cas pecunias concupiscunt. Inmunde lepre
contagione respersus est. per quam nobis evidens
relinquit exemplum. omnem animam cupidi
tatis labe pollutam spiritali vitiorum lepra
respergi. inmundamque apud dominum perenni male
dictione reputari. XXVII
Igitur si perfectionis desiderio dimisisti omnia
secutus es Xpistum dicentem tibi. vade vende
omnia que habes et da pauperibus et habebis
thesaurum in celo et veni sequere me.
quid missa super aratrum manu respicis retro.
ut eiusdem domini voce pronuntieris non esse
habilis regno celorum. Super tectum evange
lici culminis stabilitus. quid descen
dis tollere aliquid de domo tua. ex his
videlicet que antea contempseras. constitutus
autem in agro. id est operatione virtutum.
subtunicam mundi qua te renuntians
expoliasti. quid recurrens induere festinas.
Si vero paupertate preventus nihil quod
mitteres habuisti. multo minus adquirere
non debes. quod ne antea possideras.
Ob id enim tali beneficio domini preparatus es.
ut expeditior ad eum nullis pecuniarum
laqueis impeditus adcurreres.
Verumtamen nullus in hoc egens frangi
tur. Nemo est enim qui non habeat
quod dimittat. universas facultates abdicat
facultatibus mundi. quisquis affectum
possidendi eas radicitus amputabit.
XXVIII Hec est igitur de filargiria perfecta
victoria. ut ne parvissime cuiuslibet capis
in corde nostro non sinamus residere igniculum.
Certe quod sit tangendi eam non habemus
facultatem ulterius. si quam nacti cumque
scintillae vel in nobis nutrimentum foverimus.
XXVIIII Quam virtutem non aliter retinere valebimus
inlibatam. nisi in monasterio consistentes.
secundum apostolum habentes victum et tegumentum
his contenti fuerimus. XXX
Damnationem ergo Anania et Saffire
memoriter retinentes. horreamus aliquid
ex his reservare. que renuntiantes penitus
abdicare devovimus. Giezi quoque per
timescamus exemplum. qui ob filargiriae
culpam eterno supplicio lepre mulcta
tur. Et timeamus aliquid exigere. que
ne antea possidimus adquirere. necnon
etiam Iude et mortem et exitum formi
dantes. quidquam pecuniae resumere. quam
semel abiecimus a nobis caveamus
vitemus. Super hec omnia. considerantes
condicionem fragilitatis incerteque
nature nostre. Caveamus ne dies domini
sicut fur inveniens nos. macu
latam vel uno obolo nostram conscientiam
deprehendat. Qui omnis fructus nostre renun
tiationis evacuans. illud quod in
evangelio dictum est ad divitem ad nos
quoque faciat voce dominica dirigi.
Stulte. hac nocte animam tuam expe
tunt a te. que autem paraveras cuius
erunt. nihilque de crastino cogitantes.
XXXI Numquam nos de cenobii disciplinam
patiamur avelli. Quod sine dubio
nequaquam permittemur implere.
Sed neque sub instructionis quidem regulam
permanere. nisi prius patientiae virtus
que non aliunde quam de humilitatis
fonte procedit. in nobis fuerit firma

solidicate fundatae · Illa numquam nulli commotionem nobis inferre. hec ergo in lucaruit magna nimias colorare ·

INCIPIT DE SPIRITU IRE K

I Quod quartum certamen adversus irae vitium est quantaque mala generet haec perturbatio

II De his qui iram dicunt non esse noxium, sed de iustis irascimur, quia et deus irasci dicitur

III De his quae de deo humana consuetudine nuntiantur

IIII Qualiter de affectibus membrisque humanis quae in deo inmutabiliter incorporeo adscribi legimus sentiendum est

V Cum placiditate animi monachum esse conveniat

VI De inlicita iracundie commotione tollenda

VII In quo tantummodo ira nobis necessaria

VIII Quibus beatus David exemplis ira salubriter adsumatur

VIIII De ira adversus nosmet ipsos suscipienda

X De quo sole dicatur: non occidat super iracundiam vestram

XI De eo quod iracundie ne occasum quidem solis irae modum ponat

XII Quod hic finis est irae ut hoc quod praevalet unusquisque

XIII Quod nemo monachorum quod est ira liceat servare

XIIII De reconciliatione fraterna

XV Quod vetus quoque lex iram non actum tantum deprecatur sed etiam in cogitatione non vellet

XVI De utili successione eorum qui in emendatione moribus non succedunt

XVII Quod tranquillitas cordis nostri non in alterius arbitrio sed in nostra debeat ditione consistere

XVIII Quo studio eremum debeamus expetere

XVIIII Qua conpuratione exercitium dicitur sunt quae actu ac punctione exercitati qui in omnino provocantur

XX De amputanda ira secundum evangelium

XXI In eo quod in evangelio scriptum est: qui irascitur fratri suo, vere recipiendum sit quod ablatum est sine causa

XXII Remedia quibus iram de cordibus nostris eradicare possimus

INCIPIT LIBER OCTAVUS

Quarto quoque certamine irae mortiferum virus de penetralibus animae nostrae funditus eruendum. Haec enim nostris in cordibus insidens et oculum mentis noxiis tenebris obcaecante nec iudicium rectae discretionis adquirere nec honestae contemplationis intuitum nec maturitatem consilii nos sinit possidere nec vitae participes nec iustitiae tenaces esse sed ne spiritalis quidem huius veri luminis capaces poterimus existere: Quia turbatus est inquid prae ira oculus meus. Nec sapientiae participes effici, licet omnium prudenti opinione videamur, quia ira in sinu insipientium requiescit. Sed ne vitam quidem inmortalitatem consequi poterimus, quamvis prudentes videamur definitione hominum iudicari, quia ira perdit etiam prudentes. Nec iustitiae moderamina perspicaci directione cordis valebimus obtinere. Licet perfecti sanctique cunctorum opina[...]tionibus aestimemur. Quia ira viri iustitiam [...] non operatur. Ipsum quoque [...]onestatem gravitatemque quae etiam viris saecularibus solet familiaris existere nullo modo possidere poterimus, licet nobiles et consanguinitatis praerogativa putemur, quia vir iracundus inhonestus est. Consilii etiam maturitatem nullatenus valebimus obtinere, quamvis graves et scientiae fama praediti videamur, quia iracundus vir agit sine consilio; sed nec quieti esse a perturbationibus noxiis nec poterimus carere peccatis cum

et sine quiquam nobis inquietudine
abolis inferuntur. quia uis animorum
patitur. uis autem iracundie propter peccatum
III Nonnullos audiuimus hunc anime pernicio-
sissimum morbum. ita excusare temtantes.
ut eum detestabiliore interpretatione
scripturarum extenuare contendant. dicentes
non esse noxium si delinquentibus fratribus iras-
camur. Siquidem ipse deus. conatur eos
qui eum uel scire nolunt. uel scientes contem-
nunt. furere uel irasci dicatur. ut ibi.
Et iratus est furore dominus in populo suo. ut cum
orat propheta dicens. Domine ne in ira
tua arguas me. neque in furore tuo corri-
pias me. Non intellegentes quod dum
omnibus occasionem pestiferi uitii uolunt
concedere. inmensitati diuine ac fonti
totius puritatis iniuriam carnalis
passionis admisceant. IIII
Si enim hec que dicuntur de deo carnaliter
et pinguiter secundum litteram significatione
precipienda sunt. ergo et dormit
cum dicitur.
exurge quare obdormis domine.
De quo dicitur. Ecce non
dormi neque obdormiet
qui custodit israhel. Et stat et sedet
cum dicit. Celum mihi sedes. terra autem
scabellum pedum meorum. qui metitur celum
palmo. et terram suo pugillo concludit.
Et crapulatur a uino cum dicitur.
Et exsurrexit tamquam dormiens dominus. et
sicut potens crapulatus a uino. qui
solus habet inmortalitatem. et lucem
habitat inaccessibilem. Ut pretermittam
ignorationem et obliuionem que de ipso

legimus. scripturis sanctis frequenter in-
sertam. Deinde lineamenta membrorum
que cumque de homine figuraliter
compositio describuntur. Capillos
scilicet caput. et naribus. oculis et faciem
manibus et bracchio digitis. uentro pedibus.
que omnia secundum uilem littere sonum. si uo-
luerimus admittere. deum lineamentis
membrorum. et corporea figura conpo-
situm. quod dictu quoque nefas est. quod absit
nobis necesse est extimari.
IIIII Itaque hec secundum litteram non absque nefando
sacrilegio possunt intellegi super eo
qui inuisibilis. ineffabilis. inconprehen-
sibilis inestimabilis. simplex. incon-
positus sanctis scripturis auctoritate
definitur. Itaque furoris quidem
et ire perturbatio illi indemutabili
nature. sine ingenti blasfemia pote-
rit coaptari. Nam ut per sermonis signi-
ficatione membrorum. diuinas effici-
entias dei et inmensas operationes rele-
uentur debemus. Que nobis nisi per hoc
usitata membrorum uocabula nequeunt
intimari. Ut per os significatione
oris conlocutionem eius. que in sensu nos-
trarum mentium solet clementer infundi.
ut quod in patribus nostris uel prophetis
idem locutus sit agnoscamus. In oculis
inmensitatem eius perspicacie. qua uni-
uersa pluseruat hac perspicit.
Et quod nichil eum eorum que a nobis geruntur
aut gerenda erunt seu cogitantur
latere scire possimus. manuum nunc
nuncupatione prouidentiam et opera-
tionem quo omnium ipse sit creator

(c) Real Academia de la Historia

et condictor sentiatur. Bracchium quoque
virtutis et gubernationis eius insignia
qua cuncta sustentat moderatur hac
regit. Et ut de ceteris taceam canities
capitis quid aliud quam longevitatem
dicitur. et antiquitatem eius significat.
qua sine ullo principio est. et ante omnia
tempora creaturas excedit universas.
Sic igitur et de ira Dei vel furore cum
legimus NON AEPWANAEWC id est non secundum humi
litatem humane perturbationis. sed
digne de Deo qui omni perturbatione alienus
est. sentire debemus. Scilicet quo per hoc
eum iudicem et ultorem omnium que iniuste
geruntur in hoc mundo possimus advertere
et retributorem terribilem actuum nostrorum
his verborum significationibus formidantes
contra illius voluntatem quicquam
timeamus admittere. Illos enim timere
consuevit humana natura. quos in
dignari sibi noverit et veretur offendere.
Ut in nonnullis equissimis iudicibus solet.
ab his qui aliquo stimulantur conscientie
remordentur. ira ultrix metuitur.
Non scilicet quod hec in animis eorum qui
iuste iudicaturi sunt perturbatione
consistat. sed quod illis metuentibus
ille sentiatur affectus. qui pro exsecu
tione legum et examinatione et equi
libratione procedit. Que tamen
quantalibet animi fuerit mansuetu
dine hac lenitate prolata. ab his
qui pro suo merito pene plectendi sunt.
furor gravis et ira severissima iudica
tur. Longum est. nec presentis operis
si voluerimus omnia que de Deo humani

significatione figuraliter in scripturis
dicta sunt explanare. Hec autem presenti tempore
necessaria. ut ea que contra furoris vitium
pertinebant. dixisse sufficiat.
Ut nullus ergo inde sibi metat occasionem morbi.
mortiferique per prave ignorantiam sumat.
unde sciat et in moralibus ut vite
salutis que remedia conquirantur.
V Paulus monachus ad perfectionem tendens.
et agonem spiritalem legitime cupiens de
certare. ab omni ire furorisque vitio alienus
existat. Et audiat quid sibi vas
electionis precipiat. Omnis inquid ira
et indignatio et clamor et blasphemia.
tollatur a vobis cum omni malitia.
Quod dicit omnis ira tollatur a vobis.
nullam penitus velut necessariam et utilem
excepit. Delinquentem sane si necesse est.
ita curare festinet. ut dum medellam
leviori forsitan febricula laboranti
procurat inferre. non sese ipsum ira
sua deteriori morbo cecitatis involvat.
Oportet namque illum. qui desiderat vulneri
mederi cupit. ab omni langoris morbo
alienum sanumque subsistere. ne illud evan
gelicum dicatur ei. Medice. prius
cura te ipsum. Et ut videns festucam in
oculo fratris sui. trabem in oculo suo non
videat. ut quomodo videbit eicere
festucam de oculo fratris sui. qui trabem
gestat furoris in oculo suo.
VI Quamlibet ex causa iracundie motus effervens
excecat oculos cordis. Et acuminis
visum exitialem validioris morbi ingerens
trabem. solem iustitie non sinet in
tueri. Nihil interest utrum aurea

© Real Academia de la Historia

lamina plumbea ut e sericub' libet
metalli oculos obauratis imponatur.
Differentiaque tantum tantum non facta pretiosi
tatis metallorum. XII
Habemus nunc iste ministerium suum commode
nobis insitum. ad quod solum eum recipere.
Valde nobis erit et salubre. quam contra
lascivientis cordis nostri motus indignan
tes insurgimus. et eatenus agere confundimur
coram hominibus ut proloqui in lucem
ascendisse nostri peccatoris indignamur.
angelorum scilicet hac del prius presentia
ubique et omnia penetrantes oculum que eius
tanta formidine timentes. quam ne
quaquam possunt conscientie sue velle secreta.
XIII Vel certe contra hunc ipsum iram qui nobis
adversus fratrem inspiraverit commovemur.
et salvari leniter in tractationes et erudiri.
nec in iudicio peccatoris nostri noxius et lu
bricus habere permittamur. Valet nobis
irasci et quam ille propheta docet. qui in
tantum hunc sensus absque gerat sensibus
ut ne inimicis quidem propriis. et quidem
a deo sine iudicio. multa sed detes
tationem. Irascimini inquiens et
nolite peccare. Ille enim quam aquam
de cisterna bethleemitica concupiscentia
cumque a viris fortibus per medios hostium
cuneos fuit susceptam. adlatam pro
tinus effudit in terram. et ad voluptatis
tuorum concupiscentie passionem
iratus extinguens. libavit eam domino.
et cupiditatis sue desiderium non ex
plevit dicens. Propitius mihi sit dominus.
ne faciam hoc. Num sanguinem hominum
istorum qui profecti sunt. et animarum
periculum bibam. Ut cum Semei in regem
David audientes et lapides et maledicta
coram omnibus irrogaret. vellentque Abisai
filius Sarvie princeps militum. contume
lias regalis ultione et truncatione capitis ei
explere. beatus David adversus dirum sugge
stionem. indignatione pia commotus.
humilitatis modum et patientie rigorem
in concussa lenitate servavit dicens.
Quid mihi et vobis filii Sarvie dimittite
eum maledicat. dominus enim precepit ut
malediceret David. et quis erit qui audeat
dicere quare sic fecerit. Ecce filius meus
qui egressus est de utero meo querit animam
meam. quanto magis hunc filius Gemini.
Dimittite eum ut maledicat iuxta pre
ceptum domini. Si forte respiciat dominus
ad afflictionem meam. et reddat mihi bonum
pro maledictione hac odierna die.
XIIII Iubemur itaque irasci salubriter. sed nobis
metipsis et suggestionibus ascendentibus
pravis. et non peccare. ad effectum scilicet
noxium eas producentes. Denique hunc eundem
sensum evidentius explanat versiculus
sequens. Que dicitis in cordibus vestris con
pungimini id est. quecumque in cordibus vestris
ingruentibus repentinis hac lubricis instin
gationibus cogitatis. consilii modera
tione omnem strepitum hac perturbationem
furoris amoventes velut in cubili
quietis posita conpungatione salu
berrima emendate atque corrigite.
Denique beatus apostolus usus illius versiculi
testimonio. quum dixisset Irascimini
et nolite peccare. subiunxit.
Sol non occidat super iracundiam vestram.

neque detis locum diabulo. Si noxium erit
super iracundiam nostram occidere solem, iram
esse et iram conferentem diabulo locum
dum in corde nostro, quomodo superius pre
ceptum est irascimur dicente: Irascimini
et nolite peccare. Nonne evidenter hec
dicta irascimini vitiis et furori vestro
ne contubernalibus vobis sol iustitie Christus
incipiat per iracundiam vestram mentibus
obscuratis occidere, et discedente illo
locum diabulo ursis in cordibus preparetis.
X De quo sole propheta mundis evidenter commemo
rat ita dicens: Timentibus autem nomen
meum orietur sol iustitie et sanitas in
pinnis eius. Qui rursum peccatoribus et
seudo prophetis illisque irascuntur occidere
dicitur in medio die dicente propheta:
Occidit eis sol meridie ut certe secundum
tropicum sensum mentis lux. Nolo si intuatio
que propter quod omnis cordis cogitationis
directionisque plus erat sol meridie nun
cupatur. Ire vitio non extinguatur:
nec eadem occidente perturbationis tenebre
cum auctore suo diabulo universum nostri
cordis occupet sensum, et tenebris ire
possessi velut innocentes quid nos
agere oporteat ignoremus. Talis sensu
huic capituli locum insinuavit. seniores
tradiderunt nobis quia necesse fuit. quibus
cumque modum de his sententiis licet lon
giore sermone protulimus. quietum ne
admonementum quidem confirmem pertinere
permittatur. Illud evangelii omnis
modis observent qui irascitur fratri suo
reus erit iudicio. Ceterum si usque ad oc
casum solis licitum sit irasci. unde

furoris tueatur. et ulterius ire commo
tionem possit ut noxie perturbationis
explere quam sol ire ad locum suum usque occasum.
XI Quid vero dicendum de his quod quidam dicere
sine mentis confusione non possum quasi
in placabilitate vel his quidem sol
occidens et minus ponit. sed per dies eum
plurimos protelantes. usque adventus eos
in quos commoti fuerint rancorem animi
servaverint. ne quid quidem se verbis irasci
sed et ipso et opere indignari gravissime
comprobantur. Nunc neque eos congruo
sermone compellant nec affabiliter
eis solita loquantur. Et in eo se minime
delinquere putant quod vindictam sue
commotionis non expetant. Quam autem
quia proferre publice et excedere vita non
audent, vita certe non possunt. In suum
pernitiem virus iracundie secreto quiescentes
conlocant eum in corde at tacite ut silentes
in se medullis consumunt amaritudi
nem iracundie. non vitant autem animi pro
tinus expellentes reddi gerentes procursu
dierum et vita cumque pro tempore mitigantes.
XII Quasi vero non sufficit unicuique vindicte
et abunde quis furore proprio vel
iracundie sue fecerit si id quod pre
valet ira instigante compleverit.
Quod hi quoque faciunt ira instigante
noscuntur qui motos suos non appe
titu placiditatis: sed
in opere cohibent
ulationis.
Nihil enim
inferre

amplius his quibus irati sunt pos
sunt. nisi tacitis uel affabilitate solita
minime conloquuntur. ita quasi in
affectu operis solummodo sit iracundia
moderanda. et non potius ubi sanitatis
nostri pectoris seruanda. Ne tenebris
illius obscuratione consilii salubris
scientiae lumen admittere. sed nec
templum spiritus sancti habitantes in nobis
spiritum nequaquam ualeamus existere.
Cohibitus enim in corde furor ut lateat
quidem hominis non offendit sed eque
spiritus sancti splendidissimum iubar hac re
prolatus excludit. XIII

Aut quemammodum ut admonitum
uult a te dominus sentiamus. qui ne sacri
ficium quidem spiritale orationum nostrarum per
mittit offerri. si ut alium contra nos
aliquid rancoris habere cognoscimus
dicens. Si ergo offers munus tuum ad
altare. et ibi recordatus fueris quia
frater tuus habet aliquid aduersum te.
relinque ibi munus tuum ad altare uade
prius reconciliare fratri tuo. et tunc ueniens
offeres munus tuum. quomodo ergo non
dicimus quelibet plures. sed ullaque ad oc
casum solis irasci permittimur contra
fratrem retinere tristitiam. quin ne illo
quidem aliquid habentem aduersum nos.
orationes nostras deo offerre concedi
mur. Quibus precipitur
ab apostolo. Sine
intermissione
orate.
et in omni
loco

leuantes puras manus sine ira et dis
ceptatione. Superest igitur ut aut
numquam orantes hoc in semet ipsis uirus
retinentes in cordibus nostris. et rupti
huic precepto siue euangelico quod
indesinenter et ubique iubemur orare
simus obnoxii. aut si nos metipsos
circumuenientes precem fundere contra
eius interdictum presumimus. non oratio
onem domino sed rebellionis spiritum contu
maciam nos eidem nouerimus inferre.

XIIII Et quia plerumque sauciatos fratres et con
tristatos contemnimus. ut certe non
uitio nostro dicentes eos offensos despicimus.
animarum medicus et occultarum conscius
occasiones iracundiae uolens radici
tus a cordibus euellere nostris. non solum
si lesi fuerimus iubet nos remittere. et
reconciliari fratribus nostris. nullamque
aduersus eos iniuriae seu lesionis memo
riam retinere. sed si illos aduersum nos
seu iuste siue iniuste habere aliquid
nouerimus. Similiter precepit ut
munus nostrum relinquentes id est competentes
orationes nostras. ad eorum prius satis
factionem tendere festinemus. et sic a
fratris curatione premissa. orationum
nostrarum munera inlibata deferre.
Non enim tam nostris obsequiis communis
omnium dominus delectatur. ut quod in uno
adquirit perdat in altero dum uel tristi
tiam in cuiuslibet namque dispendio unius
patiatur detrimentum. qui eodem modo
omnium famulorum suorum salutem deside
rat et expectat. Et ideo sic erit oratio hu
bentem aduersus nos fratrem inefficax erit

oratio nostra huiusmodi aduersus eum cu
mentis spiritu indignationis uim iracundie
XI nem seruauerimus. Sed quid dicatur pre
ceptis euangelicis uel apostolicis inmora
mur. cum etiam uetus lex que aliquid ha
bere remissionis uidetur hec eadem pre
cipiat dicens. Ne oderis fratrem tuum in
corde tuo. et alterum. non eris memor in
iurie ciuium tuorum. et rursum. Itinera eorum
qui memoriam retinent mali ferunt in
mortem. Uides et ibi nequitiam non solum in opere
amputari. sed etiam in arcanis cogitati
onibus resecari. Quum de corde odium et iniu
rie non solum retributio. sed etiam ipsa
memoria radicitus iubeatur euelli.
XII Interdum superbia ut impatientia superati.
cum incondita mores nostros uel inordi
natos nolumus emendare. solitudinem
nos desiderare conquirimur. tamquam
ibi nullis nos concitantibus. illico uirtutem
patientie reppertori excusantes neglegen
tiam nostram causasque commotionis non nostre
dicentes impatientie. sed fratrum uitio gene
rari. Dumque in alios erroris nostri uergimus
causas. numquam ad patientie hac perfectionis
culmen ualebimus peruenire. XIII
Summa igitur emendationis hac tranquilli
tatis nostre non est in alterius arbitrio
conlocanda. quod nequaquam nostre sub
iaceat potestati. sed in nostra potius con
dicione consistat. Itaque ut non irasca
mur non debet ex alterius perfectione sed
ex nostra uirtute descendere. que non aliena
patientia sed propria longanimitate
XIIII conquiritur. Porro eremum perfectos
omnique uitio purgatos oportet expetere

sed excoctis usque ad purum in congregatione
fratrum uitiis. non pusillanimitatis perfugio.
sed diuine contemplationis obtentu et
desiderio inhiantur sublimioris intuitus
qui non nisi in solitudine a perfectis solum
modo potest adprehendi. quecumque
enim uitia incurata in heremum detulerimus.
operta in nobis non abolita sentiemus.
Solitudo namque sicut his qui emendati sunt
moribus contemplationem purissimum
reserare. et in intuitu sincerissimo spiritalium
sacramentorum scientiam reuelare. ita eorum
qui minus emendati sunt uitia non solum
seruare. uerum etiam exaggerare consueuit.
Tamdiuque sibi patiens quis uidetur et hu
milis. donec nullius hominis commisceatur
consortio. Naturam pristinam mox
reuersurus. cum interpellauerit cuiuslibet
commotionis occasio. Emergunt quippe
extemplo confestim uitia que latebant. et
uelut equi infrenes. certatim e suis sepu
qulis otio longiore nutriti. ocius ad
perniciem aurige proprii. ferociusque pro
rumpunt. Augetur enim exercitio usque
humano cessante efferuntur in nobis
uitia. nisi fuerint ante purgata.
Ipsamque umbram patientie quam possidere
imaginarie permixti fratribus saltem pro eorum
reuerentia et notitia publica uidebamur
desidia securitatis amittimus.
XIIII Quasi uero uniuersa uirulenta serpentium
genera uel ferarum. quum in solitudine suisque
cubilibus inmorantur. non innoxie per
seuerant. nec tamen ex eo pronuntiari
possunt innoxia quia nulli
nocent. hoc enim eis non

63

(c) Real Academia de la Historia

affectu bonitatis. sed necessitatis soli-
tudinis conferat. Quod cum legendi adeptus
fuerit copiam in remedio ipsum recondita(m)
uirus et animae feritatem pro tantis aegritu-
dines non seruit. Ideoque perfectionem quae
temporalibus non sufficit contra hominem non
irasci. meminimus in solitudine commoran-
tibus nobis contra calamum. quatenus cras-
situdo eius uita excitatur displiceret.
Contraque scalpellum cum incidendo ebetatur
sequitur extersio. contra querulae sortae
ex eius spiramentis nobis ad delectationem
ardius scintilla ignis emicuit. Iam in
dignationis in se prius motum ut non ullus
perturbationem mentis quae uel contra insen-
sibiles mouetur. ut certe conuertitur diabolum
maledictione prolata digesta. uel excitare uel eua-
porari possimus. quae ob rem adfectionis dumtaxat
rationem non sufficit prodesse. ubi esse homines
in quos iram moueatur. quam si perfectam prius
non fuerit conquisitam. et quasi sermonis ex-
certi similiter iracundiae posse affectatur.
Qui resides in corde nostro. ne locum possideat
tranquillitatis sensuum. nec stridoris mox
cassas perimatur. nisi fortem in eos putemus
commotionibus nostris lucrum aliquod ut remedium
conparari. quod maledictionibus uel iracundiae
nostrae. minime sensibus mutaeque respondeant.
et in extemperantiam cordis nostri. ad mulos
nequaquam prouocent exardescere furo-
ris in sanum. XX Quapropter si illum
remunerationis diuini praemii cupimus adipisci de quo
dicitur. Beati mundo corde quoniam ipsi deum
uidebunt non solum haec uiuis actibus
amputanda erat. Sed etiam
interius animi radicitus

extirpandum. Nam enim ualde prodest
iracundiae prohibetur furor in uerbo ne
in effectum proferatur. et illum utcumque
peccatoris nostri deus quem secreta cordium
non latent in esse perspexerit.
Radicem enim uitiorum potius excidi prae-
cepit euangelicus sermo quam fructus.
Qui procul dubio ex ultris fomitibus. nequa-
quam penitus pullulabunt. Atque lau-
mentis poterit lugere in omni puritate ex-
stitutae durus. quam haec non de superficie
operationis et actuum sed de cogitationis
fuerint ex ultris penetrabilibus. et idcirco
ne homicidium perpetretur. Ira odiumque
succiditur sine quibus homicidii crimen
nullo modo ualebit admitti.
Qui irascitur enim fratri suo reus erit iudicio.
Et qui odit fratrem suum homicida erit.
In eo scilicet corde quo eum cupiat interire.
Cuius cruorem propria manu uel telo apud
homines minime fudisse cognoscitur.
Affectu irae homicida pronuntiatur
a domino. qui non solum pro operationis effectu
redditurum prouolutatur actuo desiderium.
Unicuique uel praemium reddet uel poenam.
Secundum illud quod ipse loquitur per prophetam.
Ego autem opera eorum et cogitationes eorum
uenio ut congregem cum omnibus gentibus et lin-
guis. Et supplicis. In esse in uita cogita-
tionibus uel occurrentibus. uel et eum defendentibus
in die qua iudicaberit deus occulta omnium
secundum euangelium meum per Ihesum Christum.
XXI. Sciendum autem in eo quod in quibus deum ex
pluribus inuenitur. qui irascitur fratri suo
sine causa reus erit iudicio. Superfluum
esse sine causa et adiectum esse. ab his

quam inpatientiam irarum prolusam causis
minime praecaverunt. Quicumque nullus
quamlibet abstractione commotus sine
causa rediciat irasci. Quam ob rem appo-
sitam ab eis adiectam qui propositum non in-
tellexerunt scribatur, volentes fomitem
iracundiae omnis modis amputare, nullamque
indignationis occasionem penitus reservare.
Ne dum iubemur irasci cum causa, etiam sine
causa irascendi nobis ingeratur
occasio. Finis enim patientiae non irascendo
iuste sed penitus non irascendo consistat.
Licet a quibusdam hoc ita quod dicitur
sine causa, ita interpretari sciam quod
scilicet irascatur his cuius expetere ultio-
nem irato non liceat. Melius est tamen
ita tenere, ut et novella exemplaria multa
et antiqua omnia inveniuntur esse praescripta.

xviii Quapropter athleta Christi legitime decertantem
iracundiae motus radicitus oportet evellere,
cuius morbi haec erit medicina perfecta.
Ut primitus credamus nullo modo sive iustis
sive iniustis ex causis licere nobis irasci.
Scientes nos discretionis lumen statimque
consilii firmitatem ipsam quoque honestatem
et iustitiae moderamina protinus amissu-
ros, si principale cordis nostri ob fuerit
tenebris obscuratum. Tum deinde puritatem
mentis nostrae mox perturbandam, templumque
sancti spiritus effici omnino non posse, iracundiae
in nobis spiritu conmorante. Postremo,
ut cogitemus nequaquam licere nobis orare,
nec iratos fundere preces ad dominum. Et prae
omnibus incertum statum condicionis humanae
prae oculis habentes cotidie nos credamus
e corpore migraturos. Nihilque nobis
continentiae castitatem, nihil abrenun-
tiatione omnium facultatum, nihil divi-
tiarum contemptu, nihil ieiuniorum vigilia-
rumque laboribus conferendum, quibus propter ira-
cundiam solum et odium ab universitatis
iudice supplicia promittuntur aeterna.

INCIPIT LIBER DE SPIRITU TRISTITIAE

I Quod quintum certamen sit adversus spiritum tristitiae,
et quae ipsum mentis inferat detrimenta
II Qua cautione morbus tristitiae sit curandus
III Cui comparatione habeat anima quae tristitiae morbo devoratur
IIII Inde quibus modis tristitia gignatur
V Quod non aliorum sed nostro vitio commotiones excitentur in nobis
VI Quod nullus repentino lapsu corruat, sed paulatim
prolonga incuria decidens pereat
VII Quod non sit nitendum fratrum deserendi consortium ut perfectio
conquiratur, sed debeat patientiae virtus excolenda
VIII Quod si mores nostros emendaverimus, ab universis possimus cum omnibus convenire
VIIII De alio genere tristitiae quod desperationem salutis inportat
X In quo tantummodo sit nobis tristitia utilis
XI Quemadmodum discernatur quae sit utilis et secundum
deum tristitia, et quae diabolica atque mortifera
XII Quod absque illa salutari tristitia quae tribus modis
generatur, omnis tristitia quasi noxia sit repellenda
XIII Remedia quibus tristitiam de cordibus nostris exterminare possimus

INCIPIT LIBER NONUS

I Quinto nobis certamine edacis tristitiae
stimuli retundendi sunt. Quae si
passim per singulos incursus et incertos
hac variis casibus obtinendi animum nostrum
habuerit facultatem, ab omni nos per momen-
ta singula separat divinae contempla-
tionis intuitu, ipsamque mentem ab universo
puritatis statu delectam fundit

© Real Academia de la Historia

latet furtiua ac deprimit. Non totum oneretum explere. cum solitudo cordis ula etiam te permittit. non succurrit lectionum sinitate remedium incubare. Et tranquillum quoque hunc mitem fratribus esse non patiatur. et ad cuncta operationum uel religionis officia inpatientem. et ausperum sed et omnia quae praedicator salubri consilio et cordis constantia perturbat. Uel tamen etiam fuit et ebrium sensum. frangitque et ebrius de peruasione penuli. III

Quamobrem non minore prae spectu si spiritalis agonis certamina legitime cupimus desudare. hic quoque curandus est morbus. Sicut enim tinea uestimento. et uermis ligno. ita tristitia uiri nocet cordi. Satis euidenter hac proprie uim noxii uel hunc perniciosi uitii spiritus diuinus expressit.

IIII Uestimentum namque tineatum nullus pretii ut honestatis poterit ullum habere commercium. Ita idemque lignum uermibus exaratum. non iam ad ornatum uel mediocris edificii. sed ad conbustionem ignis merebitur deputari. Ita igitur anima quae edacissimis tristitiae morsibus deuoratur inutilis erit. ut uestimentum illo pontificali quod unguentum spiritus sancti de celo descendens prius in barbam aaron. deinde in oram suam solere suscipere sancti dauid uaticinio perhibetur sed nullum. Sicut unguentum in capite quod descendit in barbam. in barbam aaron quod descendit in ora uestimenti eius. Sed nec ad structuram templi illius spiritalis uel ornatum poterit pertinere. cuius paulus ut sciens architectus sapiens posuit fundamentum dicens.

Uos estis templum dei. et spiritus dei habitat in uobis. Cuius qualitatem sua ligna sponsa describit in cantico canticorum. Et trabes inquiens nostrae cypressus et tecta domorum nostrarum cedrina. Et ideo huiusmodi ad templum dei lignorum genera describuntur. quae sunt et bone fragrantiae et inputribilia. quae nec corruptele uetustatis nec usui uermium ualeant

IIII sub iacere. Nonnumquam autem ista precedentis uitio subsequi solet seu concupiscentiae lucriue. cum dum minus inde pecuniam generari solet. quam sibi harum rerum quadam mente spe conceperat. quis uiderit excidisse. Interdum uero etiam nullis existentibus causis. quibus ad hunc labem corruere prouocemur inimici subtilis instinctu tanto repente merore deprimimur. ut nec carorum quidem hac necessariorum aduentum nostrorum solita suscipere affabilitate possimus.

Et quicquid ubetis conpetentia fuerit confabulatione prolatum. inportunum a nobis hac superfluum iudicatur.

Nullaque eis a nobis redditur grata responsio. Uniuersos cordis nostri secessus felle amaritudinis occupante.

V Unde manifestissime conprobatur. non semper nobis aliorum uitio commotionum stimulos excitari. sed potius nostro qui reconditas in nobis met ipsis habemus offensionum causas hac temptationum semina. Quae cum mentem nostram temptationum imber adluerit. in germina confestim fructusque

VI conrumpunt. Numquam enim quis alterius uitio lacessitus peccare conpellitur.

(c) Real Academia de la Historia

Si repositum mentem delicatis in suo
corde non habeat, nec tunc subito
quispiam deceptum esse credendus est,
quum conspectu mulieris forma in bara-
trum concupiscentie turpis inciderit.
Sed potius occultos in latentes medulli-
tus morbos occasione uisus in superficie
tunc fuisse producatur. VII
Ideoque creator omnium Deus opificii sui
curationem pre omnibus noscens, et quia
non in aliis sed in nobis metipsis offen-
sionum radices causasque consistere, non
deserendum precepta sua censorium. nec
uitauit eos quos lesos a nobis. ut a quibus
nos arbitramur offensos. se delinire
iubet. Sciens perfectionem cordis non
tam separatione hominum. quam pacien-
tie uirtute conquiri. Quis sine pos-
sessu sicut potest nos etiam quibus qui
oderunt pacem pacificos consistere.
Satis paratum non fuerit ab his quoque
qui perfecti hac meliores nobis sunt.
Facit longe dissidere. Occasiones enim
commotionum quas eos quibus iungimur
deserere fecerunt. In conuersatione hu-
mana deesse non poterunt et ab ipso
christiane caritatis. ob quas a prioribus
separamur. non euadimus sed mutamus.
VIII Procurandum itaque nobis est. ut antu potiat-
ur emendare. uitia et mores corrigere
festinemus. Que procul dubio si fuerint
emendata. non dicam cum hominibus sed etiam
cum feris hac uestis. facillime nobis con-
ueniet. Secundum illud quod in libro
beati Iob dicitur. Bestie enim terre
pacifice erunt tibi. exerint secur quippe

uenientia. non uerebimur offendiculum.
nec ullum esse poterit scandalum nobis
metipsis. si innatas radices eorum receptaque
in terra non fuerint. pax enim multa
diligentibus nomen tuum et non est in illis
VIIII scandalum. Est atque ultra detestabi-
lius tristitie genus. quod non correctionem
uite nec emendationem uitiorum. sed peru-
ersissima desperatione anime in qua
delinquunt. Quod nec culpa facta potest
sic homicidium perpetrare. nec iudicium potest
eruditione adsumat fructionem remedii
sectantes. sed ad suspendium laquei suum
desperationi perduxit.
X Ideoque ualde est nobis una se tantum
tristitia iudicandum. quam hanc ut plenitu-
dine delicati, uel desiderio perfectionis
accensi ut futuram beatitudinis con-
templatione concipimus. de qua etiam beatus
apostolus: Que secundum Deum est inquid tristitia
penitentiam ad salutem operatur. Seculi
autem tristitia mortem operatur.
XI Sed illa tristitia que penitentiam ad salutem
stabilem operatur. obediens est, affa-
bilis. humilis. mansueta. suauis. hac
patiens. ut a poena sed iam ... descen-
dens. et ad omnem dolorem corporis hac spiritus
contritionem infra quamlibet. semet-
ipsum desiderio perfectionis accendens.
Et quodammodo leta hac spe profectus
sui uegetata. cuncta affabili-
tate et longanimitate et mansue-
tudine habens in semetipsa
omnes fructus quos enumerat idem apostolus.
Fructus autem spiritus est caritas. gau-
dium. pax. longanimitas. bonitas

(c) Real Academia de la Historia

[illegible marginal note]

benignitas. fides. mansuetudo. conti
nentia. Haec uero. asperrima. inpatiens.
dura. plena rancore et merore. infruc
tuosa. hunc desperatione penali eum
quem conplexa fuerit ab industria
et salutari dolore frangens hac reuo
cans. Utpote inrationabilis. et inter
cipiens. non solum efficatiam orationum.
Verum etiam uniuersos quos prediximus
fructus spiritus euacuans quos nobis
XII illa conferre. Quapropter absque illa
que uel pro salutari penitentia uel pro
studio perfectionis. seu desiderio susci
pitur futurorum. omnis tristitia tam
quam saeculi. et quae mortem inferat
equaliter repellenda est. hac sicut
fornicationis spiritus. seu filargyrie. uel ire
de nostris cordibus penitus exsecanda.
XIII Hanc ergo perniciosissimam passionem
ita de nobis expellere poterimus. ut men
tem nostram spiritali meditatione iugiter
occupatam. futura spe et contem
platione repromisse beatitudinis
erigamus. Hoc namque modo uniuersa tristi
tiarum genera siue quae ex praecedente
ira descendunt. siue quae amissione lucri
uel detrimento inlato nobis adueni
unt. seu de inrogata generantur
iniuria. siue que de inrationabili
mentis. confusione. procedunt. seu
que letale nobis desperationem indu
cunt. ualebimus superare. cum aeterno
rum rerum haec futurarum intuitu semper
leti atque inmobiles perdurantes nec casibus
deiecti presentibus. nec prosperis fuerimus
elati. utraque uelut caduca et mox
transitura contemplantes.

INCIPIT LIB(ER) X DE SP(IRIT)U ACEDIE

I Quod sextum nobis certamen sit aduersus spiritum acedie et qualis eius sit natura
II Expositio acedie ut quemadmodum sorpat in corde monachi que ut inferat menti dispersio
III Quibus generibus monachum superet acedia
IIII Quod acedia excecat mentem ab omni contemplatione uirtutum
V Quod duplex acedie sit inpugnatio
VI In quantum acedia ceperit unicuique quantum quo labuntur
VII Apostoli testimonia contra spiritum acedie
VIII Quod necesse sit inquietum esse eum qui opere manuum suarum non uult esse contentus
VIIII Quod non solum apostolus edixit quae cum illo erant manibus suis operati sunt
X Quod ob hoc manibus suis apostolus operatus sit ut nobis operandi preberet exemplum
XI Quod non solum exemplis sed etiam uerbis predicauit monens operari
XII De eo quod dicitur si quis non uult operari non manducet
XIII De eo quod dictum est audiuimus enim inter uos quosdam ambulare inquiete
XIIII Quod multa uitia nutriat otiositas operatio manuum
XV De humanitate quam otiosis hac neglegentibus inpendenda
XVI Quod non oportet in cura sed dilectionis aliquid de tunica corripere debemus
XVII Diuersa testimonia quibus apostolus precepta operum decreuit ut ipse operatus fuisse monstratur
XVIII Quod tantum operatus sit apostolus quantum non sibi soli sed his etiam qui secum erant posse sufficere
XVIIII Quemadmodum intellegi debeat beatius dare quam accipere
XX De fratre desidioso qui uoluit egredi de cenobio sollicitudine
XXI De diuersis testimoniis de Salomone contra acediam
XXII Quod per Egyptum patres ita manibus suis operentur ut non solum propriis necessitatibus sufficiant sed etiam his qui in carceribus sunt subministrent
XXIII Quod otium causa fuerit in partibus occidentis non esse cenobia monachorum
XXIIII De abbate Paulo qui singulis annis omne opus manuum suarum igne subposito concremabat

(c) Real Academia de la Historia

xxv Verba abbatis Moysi que dixerat mihi de remedio anime

INCIPIT LIBER DECIMUS

I

Sextum nobis certamen est contra acediam
quod greci AKHΔIAN vocant. quam nos tedium
sive anxietatem cordis possumus nuncupare.
Adfinis hec tristitiae hac solitariis magis ex
perta. et in heremo commorantibus infestior
hostis. hac frequentius maxime circa horam sextam
monachum inquietans. ut quedam febris ingru
ens tempore prestituto ardentissimos
aestus accensionis sue solitis hac statutis
horis anime inferens egrotanti. Denique
nonnulli senum hunc esse pronuntiant meri
dianum demonem. qui in psalmo nonagesimo
nuncupatur. Qui cum miserabilem obsederit
mentem, horrorem loci. celle fastidium
fratrum quoque qui cum eo vel eminus commorantur.
tamquam neglegentium hac minus spiritalium
aspernatione gignit vel contemptum.
Ad omne quoque opus quod intra septa sui
cubiculi est. facit desidem et inertem.
non eum in cella residere. et non operam sinet
inpendere lectioni. nihilque se proficere tanto
tempore in eadem commorantem crebrius
ingemescit. nec habere se fructum aliquem
spiritalem. donec fuerit illi consortio copula
tus. Queritur usque se sine fructu et ab omni se
dolet spiritali questu inanem in eodem loco
vacuumque consistere. Et utpote qui cum
possit et alios regere hac prodesse plu
rimis nullum edificaverit. nec quemquam
institutione doctrinaque sua lucratus sit.
Absentia longeque posita magnificat
monasteria. Locaque illa magis
ad profectum utilia et saluti congruentiora
describit. Consortia quoque ibidem fratrum
suavia plena et spiritali conversatione depingit.
Et e contrario que habentur in manibus aspera
et non solum nihil edificationis in fratribus
qui morantur in loco. sed ne ipsum quidem
victum corporis absque ingenti labore con
quiri. Postremo non posse salvari in eo
loco durantem. nisi relicta cellula cum
qua sibi si adhuc in ea fuerit. se moratu
rus pereundum erit. nisi se inde semet ipsum
quantocius exportaverit.

II Deinde lassitudinem corporis cibique esuriem
quintam sextamque horam suscitat. tantam
ut velut in itinere longo gravissimoque
labore confectus sibimet lassusque videatur.
Aut quasi refectionem cibi biduano ieiunio
triduanoque distulerit. Tunc praeterea huc
illucque anxius circumspicit. et ne fratrum
sibi quempiam advenire suspirat. sepius
ingreditur et egreditur cellam. hac sole
velut ad occasum tardius properantem
crebrius intuetur. Et ita quodam irrati
onabili mentis confusione. velut tetra
suppletur caligine. omnique actu spiritali
redditur otiosus hac vagus. ut nullum
se aliquid tante obpugnationis remedium.
quam visitatione fratris cuiuspiam. seu
somni solacio solius posse existimet in
venire. Deinde hortatur idem morbus
hac necessarias suggerit visitationes fratribus
exhibendas. visitationesque infirmorum vel
eminus vel longius positorum.
quedam etiam pia hac religiosa dictat
officia. illos vel illas debere parentes in
quiri. et ad salutandum eos crebrius
properari. Illud religiosum deo devotumque

46

(c) Real Academia de la Historia

di feminae. omni praeterea tam pertinaci sub
sidio destitutum. augustiis ospitali
tatis frequentiam inuisere. acsi quidem sit
necessarium quae propriis pertinacibus nec
legitur neque despicitur. sancrissimum pro
curari. magisque oportere in his operam
pietatis inpendi. quam infructuosiorum
uersine ullo profectu in cella residere.

VIII Agitur taliterque infelix anima. diuersis ini
micorum machinis inpetita donec acediae
spiritu uelut ariete ualidissimo fatigata
aut in somnum discat concidere. aut ex
cussa clausura cellulae suae consolati
onem inpugnationis huius in uisitatione
fratris consuescat inquirere. hoc quod
utitur adpraesens remedio paulo post
acrius infirmanda. frequentius enim
aduersarius acrius adtemptabit eum
quem conserto proelio praebiturum
continuo sibi terga cognouerit. Sibi usitatumque
suis nondeuicatoria nec de conflictu
ex defuga rperaturus uideat. donec paula
tim pertrahatur e cella uocationis pro
fessionis incipiat obliuisci. quinon
est alius. quam intuitu et contempla
tio diuinae illius et excellentiae supra omnia
puritatis. quae non aliunde potest. nisi in si
lentio et iugi cellae perseuerantia hac
meditatione conquiri. ut sic tali miliciae
suae fugitiuus hac desertor Christi miles
effectus implicet negotiis saecularibus
et quire probabit minime placiturus.

VIIII Huius egritudinis uniuersa incommoda
uno uersiculo beatus dauid eleganter ex
pressit. dormitauit inquiens anima
mea prae taedio. id est prae acedia.
proprie satis dixit animam non dormi
tasse non corpus. Uere enim ab omni
contemplatione uirtutum et spiritualium
sensuum dormitat anima quae perturba
tionis huius solo fuerit sauciata

X Uerus itaque uerus atleta Christi qui agone per
fectionis cupit legitime decertare. hunc
quoque morbum de latebris animae suae
festinet expellere. et aduersus con
hunc quoque nequissimum acediae spiritum
utrubique contendat. ut neque somni telo
elisus concidat. neque de monasterii
clausuris expulsus quamuis sub praetextu
coloris pii fugitiuus abscedat.

XI Quaecumque enim in partem qualibet ceperit
superare uita cumque in eum eadem
dietim rumpuntur ab eo ullo pro
fectu spiritus in cellula commorari. uitae
securum et inde instabilem. de talibus
reddet uacuum et a domo opus dedidit.
cellas semper lugiter hac monasteria
circuire. Nihil aliud procurare.
quam ubi quoque occasione refectionis
fructus ualeat praeparare. mens enim
otiosi nihil aliud cogitat. quam
de esca et uentre donec inueniat quandoque
solidi aues cuius dum uiri ut feminae aequali
tepore torpentis. rebus huc nec
ssitatibus inuoluatur. et talium paulatim
reddatur noxiis occupationibus inserd
atur. ut tamquam serpentinis spiris
obtenebratur. numquam deinceps ad perfec
tionem professionis antiquae resolui

XII modum. Hunc morbum quidem acediae
spiritum narrat beatus apostolus. ut uerus
uerspulis medicus. ut tamen lucem conspici

serpere ut cancer rursum. si pure seu et lente
perspiciat. salutaribus preceptis suis
medicamenta pervenire festinat thessalo
nicensibus enim hec scribens. Et primo ut
peritissimus. quidam perfectusque medicus. in
primitate eam susceptis blanda lenique
verbi curatione fomentavit. ut de cari
tate incipiens. eosque in ea pure conlau
dans. quosque lectule vulneris leniore
remedio delinitam deponat tumoris
indignationem facilius medicamina
austeriora sustineat. Ita ut ait.
De caritate autem fraternitatis non ne
cesse habemus scribere vobis. Ipsi enim
a deo docti estis ut diligatis invicem.
Et enim facitis illud in omnes fratres in universa
macedonia. Premittit laudis fomentum
lenia fecit eos. austeritatem ad curam salutaris
verbi placidius et patiatur. rursum
infert. Rogamus autem vos fratres ut habu
ndetis magis. ad ut eos blanda verborum
lenitate demulceat. potest nec dum habeat
ad perceptionem perfecte curationis in
venit. Quod est quod rogat apostolus.
ut in quo habundant magis. scilicet in
caritate de qua superius dixerat.
de caritate autem fraternitatis non
necesse habemus scribere vobis et quid
necesse erat ut diceret. rogamus autem
ut habundetis magis. Qui superius hac
te. ne scriberet quidem aliquid indi
gere. quam preteritam et infert curam
seclusione egeat dicens. Ipsi enim vos
a deo docti estis ut diligatis invicem.
Iteratum quoque multis adicit. quod non solum
a deo doctrina verum etiam complenta

opere quod docetur. Et enim facitis illud
in quid. non in uno ut duobus. sed in omnes fratres.
Nec in vestros tantummodo cives ut nostros
sed in universa macedonia. Dicit
tamen quid erat quod tantum ph[?] premittat
lectum infert. Rogamus autem vos fratres ut
habundetis magis. Et vix aliquando
in id quod olim moliebatur erumpit. et
operam detis ut quieti sitis. Dixit pri
mum causam. et inde infert sedatum. et ut
vestra negotia agatis. Iteratum quoque. et
operemini manibus vestris sicut precepimus.
Quare autem. et ut honeste ambuletis ad eos
qui foris sunt. quin autem. et nullius
aliquid desideretis. Ecce illa cunctatio.
que tantis proferre prius differebat.
Quid in nobis peccato purtaturis agnoscitur.
Et operam detis ut quieti sitis. id est in
vestris cellulis commoremini. nec diversis
humoribus qui solent otiosi vacare vel
fabulis generari. inquietem efficiat. alius
quoque inquietudines efferat. et ut vestra
negotia agatis. Non curiositate
vestra actus mundi velitis inquirere.
Ac diversorum conversationes exploremini.
Operum vestrum. non ergo correctione vestrum
seu virtutum studia. sed ad destructiones
fratrum velitis inpendere. Et operemini
manibus vestris sicut precepimus vobis.
Quia illa fierent que monuerat superius
ne egerent. id est ne inquieti essent. et
aliena curarent negotia. ut honeste
ambularent ad eos qui foris sunt. ut
alterius aliquid desiderarent.
Nunc in aula dicens. Et operemini
manibus vestris sicut precepimus vobis.

© Real Academia de la Historia

Ut enim pretenta illa que superius conprehendit
otiositas evidenter expressa. Nullus
enim potest ut inquietus esse ut aliena curare
negotia, nisi qui operam manuum suarum non itaqui
etiam inserere. quantum quoque in alia
morbum qui hoc et hoc pro otio nutriatur. Id est
ut inhoneste non ambulet dicens.
et ut honeste ambuletis ad eos qui foris sunt.
Numquam potest ne ut pudeat quidem qui
sicut homines sunt honeste incedere. qui ne
quaquam claustris celle et opere manuum
suarum inesse contentus est. Sed necesse
est eum inhonestum esse quum necessaria
victus requirit. Adulationis quoque
operam dare, novitates etiam rumorum
sectari causas fabularumque occasiones
conquirere, per quam sibi mensam ipse victum
paret. ac saeculariter quam divitiorum domus
valeat penetrare. et nullus aliquid
desideretur. Non potest aliter eamu
neribus inhiare, qui non delectatur pro
quietoque labore operis sui cotidianum
victum parare substantiamque sui.
Videtis tota causa tam graviter tamque per
unam otii labe generari. Denique hos ipsos
quos inepta primum molli fovebat pul
pitatione verborum qualiter inscedunt vel a
qui non profecissent ad remedia meli
ora, austeris quibusdam et acutissimis
medicamentis sanare adgreditur.
Nullamque lenitatem verborum fomenta
praemittit, non illam tenerum vocem ac
blandam. Rogamus autem vos fratres in nomine
domini nostri Ihesu Christi ut subtrahatis vos ab omni
fratre ambulante inhoneste. hic denun
tiat ibi rogat. In illa blanditiam
offeratur. In hac obtestatione severitatem
etiam minatur. Denuntiamus vobis fratres quia
prius rogantes contemnitis audire
saltem nunc denuntiantibus obaudite.
Ipsamque denuntiationem non nudo verbo
sed obtestatione nominis domini nostri Ihesu Christi
terribilem inferat, ne fortasse simplicem vel
humana voce prolatam rursum con
temnentes, ne tam magnopere ducerent
observandum. Sicutque ut peritissimi
medicus putridis membris quibus leni
medicamento remedium ferre non potuit
mederi, spatiis ferri incisione pertemptat.
Ut subtrahatis vos inquiens ab omni fratre
ambulante inordinate et non secundum
eruditionem quam acceperunt a nobis.
Itaque ab his qui vacare operi nolunt
iubet subtrahi. ut illa membra ita
corrupta putredine desecari. ne in se te
morbus velut ad letale contagium etiam
sanis membris partes tabido serpente
corrumpat. Dicturusque de his qui
operari suis manibus nolunt et panem
suum cum silentio manducare. a quibus etiam
praecipit subtrahendum, qualibet eos a prin
cipio probris inuria adtendit.
In primis inordinatos dicit nec secundum
suam eruditionem ambulare. Alius
verbis contumaces eos ut apote qui no
lente luxatu infatuatione ne ab incedere
et contentos esse designans, id est non pro
cessionis, non visitationis, non verbi
non temporis opportunitatem congrua
onestatemque sectantes. Omnibus enim
vitiis inordinatum quemque necesse est
sublucere et non secundum eruditionem

(c) Real Academia de la Historia

quam acceperunt. a nobis et in hoc se uelle
eos quodammodo et confirmat et sic notat
qui traditione quam acceperunt ab eo
tenere contemnunt. Nec in ita se uelint
in quo imitari eum non solum uerbum docu
isse meminerint. sed etiam opere noue
rint praecessisse. Ipsi enim scitis quem
admodum oporteat nos imitari. In ma
nem cumulum reprehensionis exaggerat.
quia eos asserit non obseruare quod
et memorie eorum inheret. et ad imitan
dum non solum uerbo instruendi didicerant.
sed etiam exemplo operum prouocante
susceperunt. xiiii

Quia non inquieti fuimus inter uos. quum
se uita in inquietum inter eos non fuisse
per operis exercitium conprobare eos
qui operare nolunt abunde notat
ostendit ut ita inquietos semper
extitisse neque gratis panem manduca
bimus ab aliquo. Per singula uerba
increpationis uires addit ut auxen
tem faciat doctor gentium praedicator
euangelii. Dicit se non gratis panem
ab aliquo manducasse. quid dominum scit
praecepisse. ut qui euangelio denun
tiant. de euangelio uiuant.
Et utique dignus erat operarius cibo suo.
Qui utique non gratis qui euangelio prae
dicant et tam sublime ac speciale opus exercent.
cuium sibi dominice iussionis auctori
tate praesumere. Quid nos facimus.
quibus non solum nulla praedicatio
uerbi commissa erat. sed ne illa quidem
anime nostre solius cura mandatur.
Qua fiducia otiosis manibus gratis
panem comedere audeamus. quem uir
electionis euangelica sollicitudine.
et praedicatione consecratus. sine opere
manuum comedere non praesumit. sed in
labore inquid et fatigatione nocte
et die operantes ne quem uestrum grauaremus.
Adiecit ad ista merita sue castigationis
exaggerat. Non enim simpliciter dixit
non comedimus gratis panem ab aliquo
uestrum. et uacuus fecit. Poterat enim
uideri proprio otio se sumtum hunc con
dictu pecunia. ut ab aliis liceat non istorum
conlatione. seu muneribus sustentatus
fuisse. sed in labore inquid et fatiga
tione nocte et die operantes. Id est nostro
opere specialiter sustentatur. et hoc in
quid non pro nostra uoluntate perturbamus
nec pro delectatione. ut sequitur et exer
citium corporis intuebatur. sed ut
necessitatis inopia uictus non sine
fatigatio corporis facere conpellebat
non solum namque per totum diei spatium.
sed etiam noctis quod quietem corporis.
uidetur indultum. hoc opus manuum
protecte sollicitudine indesinenter agere
uiiii urguebat. Nec tamen se solum talis
inter eos conuersatum fuisse testatur
ne forte non magna nec generalis uide
retur haec forma. si ipsius tantum tra
deretur exemplo. sed etiam omnes qui secum
secus administrationem euangeli deputatur.
Id est siluanum et timotheum. qui haec eadem
cum eo scribunt. eo asserit similiter
laborasse. In eo etiam. quod dicit ne quem
uestrum grauaremus. uerecundiam incutit
magnam. Sicut enim ille qui euangelium

(c) Real Academia de la Historia

predicabat. sicut illa uirtutibus
que commendant, nec subiecta quemquam
gratis panem manducare non audeat.
quomodo illi non exanimati sequi uult,
qui cotidie eum uiuentem otiositate presumunt.

x Non quasi non habuerimus potestatem,
sed ut nos formam daremus uobis ad imi-
tandum nos. Audiant hec quibus hanc
autem simulatoris indixerit ut aliquid
formam daremus uobis ad imitandum nos.
ut si forte doctrina uerborum auribus uestris
frequenter ingesta obliuioni traderetur.
saltem conuersationis exemplum sub ocu-
lorum fide uobis traditum memoriter reti-
neatis. ut a leuitate eorum. et in hoc reprehensio.
quam dicit nullum aliud. quam exempli
gratia laborem hunc et fatigationem
die noctuque corporis exegisse et eos
nec hominum erudiri uelle. propter quod
ipse necessitate non habent. autem
sue fatigationis indixerit.

Et quidem inquid cum haberemus potestatem
ex pueritia nobis famulauerit omnium usum
uel substantie et uiuendi eis dominus
nos tamen habere permissum. non sumus tamen
usus ea potestate. ne quod a me bene-
ficio fieret. aliis etiam noxium pre-
beret exemplum et doctor euangelium
predicans. meis manibus uel opere meo
sustentaui. uobis quoque uolentibus lec-
tionis incedere uiam perfectionis
aperire et conuersationis formam
meo labore preueni.

xi Sed ne forte auctoritas operantis exeru-
dire eos uolens exemplis minime illos
etiam preceptorum meritis instruxisse
uideretur inserta. Nam et cum essemus
apud nos hoc denuntiauimus uobis. quoniam
si quis non uult operari nec manducet.
Ad illorum desidiam qui sciebant eum ut
magisterium bonum doctrine gerere. et in tracta-
tionis obtentu suis manibus operatum
eam tamen contemnunt. et diligentiam
cuiuslibet denique suam exegerit dicens.
Non contentus se hoc illis exemplo erudisse
preteritum. sed etiam uerbis iugiter pre-
dicasse ut si quis scilicet non uult
operari nec manducet. Non leui doc-
toris ut medici utitur ad eos con-
silio. sed de districtione in eos iudicium
pronuntiationis inuenitur. et apostolica
potestate seruata uelut et tribunali
in contemptores sententiam dicit. Illa
nempe potestate. quam cum in excommuni-
catione scribens ad corinthios a domino
sibi seruitam gratiam. quam eos inde-
licato positos premonerat. ut ante
aduentum suum semetipsos corrigere
festinarent tamquam precipiens.
Rogo uos ne presens compellar audere
in quos dum potestate illam que data est
mihi in uobis. Et alterum. Si enim uoluero
aliquid gloriari de potestate quam dedit
mihi dominus in edificatione et non in de-
structione uestra non erubescam. illam inquam
potestatem de qua pronuntiat.

xii Si quis non uult operari nec manducet
non gladio carnali eos addicens. sed
auctoritate spiritus sancti habitantis in eo
dicens subtraeatur. ut si forte penitus
fatigare mortis minime cogitauerit
adhuc uel in timore conservare con

(c) Real Academia de la Historia

tamuletis saltim necessitate naturali
constringat salutaria precepta susci-
pere cogantur. Post tantam itaque
rigorem evangelice districtionis nunc
cautum exponit quur hec universa premiserit.
XIII Audivimus enim inter vos quosdam ambulare
inquiete nihil operantes sed curiose agen-
tes. Nusquam eos qui dedita operi esse
nolunt unum tantummodo morbo corrup-
tos pronuntiare contendit. In priori
namque epistola inordinatos eos appellat.
nec secundum eruditionem ambulare quam
acceperunt ab eo. Inquietos esse de-
finit et gratis panem manducare.
Rursum hic. Audivimus inquid quosdam in-
ter vos ambulare inquiete. Et subiun-
git statim secundum languorem qui inquietu-
dinis habebat radix. Nihil inquid operan-
tes. Tertium quoque morbum qui ex ista velut
quidem rumusculus oritur. sed curiose
XIIII agentes. Itaque formam vitiorum tantorum
congruam nunc emendationem conferre
festinantem et illam apostolicam qua usus
fuerat paulo ante deponit potestatem
rursum in viscera pii patris ut clemen-
tis revertitur medici. et velut filiis
susceptis suis. consilio salubri ingerit
remedia sanitatis dicens. His autem
qui eiusmodi sunt. denuntiamus et obse-
cramus in domino Ihesu ut cum silentio operantes
panem suum manducent. Cuncta tantorum
ulcerum que de radice otiositatis emergunt
uno operationis salutari precepto cura-
bit. Ut peritissimus medicorum. ceteras
quoque valitudines malas. eodem certe
pullulantes. sciens protinus extinguendas

origine morbi principalis extincta.
XV Nihilhominus tamen ut perspicatissimus
hic providus medicus. non solum infirman-
tium cupit mederi vulneribus. sed etiam
sanis quibus eos possit perpetuo sospitatis
custodiri. similiter congruentia precepta
commendat dicens. Vos autem nolite deficere
benefacientes. Illos qui vias nostras sectantes et exem-
pla vobis tradita operis imitationis comple-
tis. hoc nequaquam eorum desidiam imitantium
que sectamini nolite deficere benefacientes.
Id est humanitatem vestram erga eos si forte
neglexerint observare que diximus similiter
impartire. Videtis itaque illos qui fuerint
infirmi. ne totum dissolvat inquietudini
et curiositati operum destina.
Itaque eos qui sani sunt premonet ut huma-
nitatem quam bonis hac malis impartire domini
precepto iubemur. Si forte quidam
pervitiadrunt doctrinam converti nolu-
erint non ab recedunt ab eis. sed bene-
facere et fovere eos tum consolationis
et correptionis sermone quam beneficiis
solitis et humanitatem non desinunt
XVI Rursum tamen ne per hanc lenitatem pro-
vocati quidem preceptis eius obedire con-
temnant. Intermiscet apostolicam severi-
tatem. Quod si quis non obedierit verbo
nostro per epistolam. hunc notate et nolite
commisceri cum illo ut confundatur.
Monens quoque eos pro reverentia sui et vita-
litate communi quid oporteat observari.
qua cautione apostolica mandata custo-
diant. subiunxit confestim pietatis
indulgentissime lenitatem. ut filios suos
quem erga predicator procuratie

(c) Real Academia de la Historia

fructum mittat ut efficiatur de utraque fecundus. Similiter docet et nolite quasi inimicum existimare. sed corripite ut fratrem sed ut ratione iudiciaria. pietatem mitigat pietate et sententiam quam apostolico rigore protulit clementia mansuetudine temperabit. Nunc etenim notari iubet eum qui obedire suis preceptis contempserit. et cum illo non commisceri. Et tamen hoc fieri non odii vitio precepit. sed fructu dilectionis et caritatis emendationis intuitu. ut non liceat in quo commisceri cum illo ut confundatur. Ut qui non erat in suis preceptis moralibus emendatus. saltim publica omnium ab se segregatione confusus ad verum item salutis incipiat aliquando revocari.

XVII Inepta quoque videtur. de hoc pro opere lau precepta dicens. Qui furabatur iam non furetur. magis autem laboret operando manibus suis quod bonum est ut habeat unde tribuat necessitatem patientibus. In actibus apostolorum hec eadem non solum docuisse eum. sed etiam opere perfecisse similiter invenimus. Nam cum venisset Corinthum. alium remanere non putavit. nisi apud Aquilam et Priscillam. Et quod eiusdem artis esset opifex. quam ipse etiam solitus exercere. Ita enim habetur. Post hec paulus egressus ab athenis. venit corinthum. et inveniens quendam iudeum nomine aquilam ponticum genere. et priscillam uxorem eius. Accessit ad eos et quod eiusdem esset artis. et manebat cum eis et operabatur. Erat enim scenofactorie artis.

XVIII Deinde procedens mileto. et exinde mittens ephesum. convocansque ad se presbyteros ecclesie. et adunatis preceptum quemadmodum regerent. et tamen de se ubi recte deberent agere. Argentum et aurum nullius concupivi ipsi scitis. quoniam ad ea que mihi necessaria erant. et his qui mecum sunt ministraverunt manus mee. Omnia ostendi vobis quia sic laborantes oportet suscipere infirmos. hac meminisse verbi domini Ihesu. quoniam dixit. beatius est magis dare quam accipere. Grave nobis sine conversatione reliquid exemplum. quia se non solum ipsum operatum esse testatur. quod necessitatibus suis tantummodo corporis expediret. sed etiam quod usibus eorum qui secum erant posset sufficere. his videlicet qui cotidie necessariis ministeriis occupati nequaquam sibi parare similiter victum suis manibus occurrebant. Et sicut videtur sub omni genere operatum se dixit ut illis formam daret ad imitandum eum et hic tale quid in actibus dicens. Omnia ostendi vobis. quia sic laborantes oportet suscipere. Infirmo scilicet ut mente ut corpore. id est ut nostro potius labore. suamque operis sudore quesitam et non de habundantie cumulo. seu repositam pecuniam. sed ne de aliena quidem largitate hanc substantiam et hoc ipsum domini dicens esse mandatum eos suscipere pertinentem.

XVIIII Et hoc dicentem se ipsum domini mandatum quod inquit ipse dixit. id est dominus Ihesus. Beatius est magis dare quam accipere. hec est impendentis beatior largitas quam accipientis penuria. que non de pecunia per infidelitatem ut diffidentiam reservata. nec de reconditis

auaritie thesauris inpenditur. sed que de
fructu operis proprii ac pio sudore pro
fertur. Et ideo beatius est magis dare
quam accipere. quia quamuis illius qui accipit
hic querentibus habeat paupertatem, nicil
hominis labore proprio non solum sue neces
sitati sufficientiam. uerum etiam quod tribuat
Indigentibus pia sollicitudine parare fece
rit. duplici gratia decoratur. quod et per
fectam nuditatem christi. uniuersarum rerum sub
lectione possideat. et munificentiam
diuitis labore suo exibeat et affectu.
Hic quidem honorat dominum de suis iustis laboris
et delibat ei de fructibus iustitie sue.
Ille uero otii corpore et inertia resoluitur.
Indignus se etiam cibum punit. apostoli probat
sententia contra est scilicet intellectum.
otiosus eum non sine reatu peccati conta
minet eo presumens. xx Nobimus fratrem cui
etiam nimis amplius aliquid ex hoc in
structionis accederet prodesset.
Qui cum in cenobio moraretur, eumque necessi
tas coartaret ut statutum operis pensum
quotidie redderet eo quo nomo. ne in nimu
lorem operis modum alicubi propensius
laborantis ostenderetur ut confunderetur
exemplo. Quem in cenobio fratrem quem prium
uidisset ingressum. qui ardore fidei uellet
aliquid amplius operis consignare.
Cum clam de stamine eum prouisionibus reuocare
abbas eiusmodi intentione minime potuis
set. consilius prauis huiusmodi suasionibus
ad eorum migrandum ex inde prauidebat.
Ex quo eum facilius ut portauerat. sequoque
loca olim multarum occasionis offensum confin
gebat uelle discedere. si solacium laniens

ut omnia reppererit. Quumque eum ad constantiam
occulatis obsecrationibus monuisset ut pellexisset.
condicens etiam que de non uisitatio deberet
exire. ut locum quo se preueniret expectaret.
Ipse uelut ilico subsecutus est. Ibidem sub
sistebat. Illo quasi iam prodisset rursus uero
cunctu non audeat ad monasterium de quo
aufugerat ulterius adgrequi in loco fuge
eius in cenobio residebat. Hoc unum exemplum
delectatur modi hominum genere pro incipi
entium cautione posuisse sufficiat.
Quod operetur euidenter. quantum mala
otiositas secundum scripture sententiam in
monachi mente parturiat ut quemadmodum
corrumpunt mores bonos conloquia mala.
XXI Quod otiositatis uitium etiam sapientissimus
salomon euidentissime notauit in multis
locis dicens. qui sectatur otium. replebitur
paupertate. ut uisibili scilicet. ut inuisibile:
qua necesse est otiosorum quemque et diuersis
uitiis inuolutum teneri. et alienum semper
exsistere. a contemplatione dei. ut diuitiis
inuolutum teneri. et alienum semper exsistere.
a contemplatione dei. ut diuitiis spiritalibus.
de quibus beatus apostolus. quia in omnibus in quo
diuites facti estis in illo in omni uerbo et
in omni scientia. De hoc autem otiosi pau
pertate alibi quoque ita describitur. et
uestietur concissa ueste et pannosa omnis
somniculosus. Sine dubio enim non merebi
tur illo incorruptionis uestimento ornari.
de quo apostolus precepit. Induite uos dominum iesum
christum. et alterum. Induti loricam iustitie
et caritatis. De quo etiam dominus ad hierusalem
loquitur per prophetam. Exurge exurge hierusalem
Induere uestimenta glorie tue.

(c) Real Academia de la Historia

quisque somnolentia accedieque superatus non
induerit se laboribus et inertiae pannis
operiri meruerit. quos ubi sciderit de perfec-
ta plenitudine et corpore scripturarum
non vestimentum gloriae neque decoris sed igno-
miniorum confusionis sibi texuerit. quod
apostolus in detrimentum praecavens ut nobis exci-
cere praecepit. quibus enim testimoniis
scripturarum quibus quosdam in otio suo
velamen imponunt. dicentes scriptum
esse. Operamini cibum qui non perit.
sed qui permanet in vitam aeternam. et meus
cibus est ut faciam voluntatem patris mei.
Sed haec testimonia quidem panni sunt de
solida evangelicae lectionis plenitudine
et ad hoc adsuuntur ut contegant
potius ignominiam otiositatis huc
verecundiae nostrae. quam ut calefaciant
et exornent nos. Illa pretiosa veste
perfectaque vistatam quam in proverbiis
mulier illa sapiens. quae fortitudine et
decore induta erat. vel sibi vel viro suo fecis-
se describitur. De qua etiam consequen-
ter infertur. Fortitudine et decore
induta est et laetata est in diebus novissimis.
Hoc inertiae morbo. rursum idem Salomon
commemorat. Viae nihil operantium
stratae sunt spinis. id est in illis his similibus
vitiis quae apostolus in superioribus de otio
pullulare pronuntiaverat et ceterum.
In desideriis est omnis otiosus de quibus
apostolus commemorabat dicens. Nihil
operantes sed curiose agentes. Huic
quoque vitio sublunxit aliud. et operam
dent ut quieti sint. Et deinde ut suum
negotium agant. et ut honeste ambu-
letis ad eos qui foris sunt. et nullius
aliquid desideretis. Quos etiam inordi-
natos hac rebelles notat. ab his
quoque se segregari praecipiens. ut subtra-
hatis vos ab omni fratre ambulante
inordinate et non secundum traditionem quam acceperunt a nobis.

XCII His itaque exemplis aegyptiorum patres eruditi
nullomodo otiosos esse monachos ac
praecipue iuvenes sinunt. actum cordis
et profectum patientiae et humilita-
tis sedulitate operis metientes. et non
solum ab ullo quidquam ad usum victus sui
accipere patiuntur. sed etiam de laboribus
suis non tantum supervenientes ac peregri-
nos reficiunt fratres. verum etiam per loca
libiae. quae sterilitate ac fame labo-
rant. necnon etiam per civitates his qui
squalore carceris contabescunt.
inmensa conferentes dirigunt alimonia.
victusque substantiam de fructu
manuum suarum rationabile hac verum
sacrificium domino. ab his oblatione se
offerre credentes. XCIII

Hinc est quod in his regionibus nulla
videbimus monasteria tanta fratrum
celebritate fundata. quia nec
operum suorum facultatibus fulciuntur
ut possint in eis iugiter perdurare.
Et si eis subpeditare quoquo modo va-
leant. sufficientia victus. ut eius
largitate voluntatis tamen otii et
pervagatio cordis. diutius eos in loco
perseverare non patiatur. Unde haec est
apud aegyptum ab antiquis patribus
sancita sententia. operantem monachum de-
mone uno pulsari. otiosum vero

Innumeris spiritibus deuastauit. XXIIII

Denique abba paulus probatissimus patrum. qui in heremo uastiore consistebat. que porfirion nuncupatur. palmarum fructibus et orto modico. securus haberet sufficientiam alimonie sue uictusque substantiaque. nec posset aliquid aliud unde sustentaretur operis exercere. eo quod ab oppidis uel habitabili terra septem mansionibus uel eo amplius. deserta illius separaretur humanitate. plusque expeteretur pro mercede uecture. quam uideret posse pretium operis deriuari. Collectas palmarum folios. cotidianum pensum uelud ex inde sustentaturus. usi necessitas pro ligaret exigebat.

Cumque opere totius anni uniuersa ebfuisset impletam. id quod sollicita cura laborauerat. anni singulis igne subposito concremabat. in tantum probans opere manuum. nec in loco posse monachum perdurare. nec ad perfectionis culmen aliquando conscendere. ut quamuis hoc fieri nequaquam necessitas uictus exigeret. pro sola purgatione cordis et cogitationum solidatate ac perseuerantia celle. ut accedie ipsius uictoria expugnatione perficere. Quamuis in heremo incipiens commonuit ab his mollissimum scorum summo dixisse meu et magnitudine accedie et etnodie grauissime fuisse confectam nec ab ea potuisse aliter liberari nisi ad abbatem paulum procursus eucurrisse. ille non ea uia ab ea liberarat sed magis ei dedicatum ac subdiatum prebuisset. Grauiusque enim ua deserto ac fugiatum deinceps

XXV

aduersarius inpugnabit. quem de conflictu superatum pro tantum aufugisse conspexit. Nisi de ecastro commissa congressione non de desertione celle. ut omni corpore ingruentes cauit et adorum erumpulisse mulieris. sed ad lerunatum potius ex conflictu didicerit triumfare. Unde experimento probatum est accedie inpugnationem. non declinando fugiendam sed resistendo superandum.

INCIPIT LIBER DE SPIRITU CENODOXIE

I Quod septimum certamen aduersus cenodoxie sit. et de natura eius
II Quod cenodoxie non solum in parte carnali sed etiam in spiritali monachum pulsat
III Quod cenodoxie multiplex sit ac multas formas
IIII Quomodo cenodoxia monachum ex dextris et sinistris inpugnet
V Qua conparatione monstretur natura cenodoxie
VI Quod cenodoxia nec beneficio solitudinis exstinguatur
VII Quod cenodoxia cum de leuatu fuerit acrius resurgat ad lucem
VIII Quod cenodoxia nec ex nouitate careat despiciat
VIIII Quod cenodoxia periculosis uitiis sit mixta
X Exemplum regis ezechie quemadmodum zelo cenodoxie deiectus sit
XI Exemplum regis ozie eiusdem morbi superatus
XII De diuersa testimonia contra cenodoxia
XIII Quibus modis cenodoxia monachum pulsat
XIIII Quemadmodum elatus gradus usurpare ambiendum
XV Quomodo cenodoxia mentem inebriat
XVI De eo quem senex superuenient repperit in cella sua cenodoxie uanitate deludi
XVII Qualis sit uitia curare non possunt nisi eorum radices fuerint publicate
XVIII Quod monachus uitare debeat mulieres et episcopos
XVIIII Remedia quibus cenodoxia superare possimus.

INCIPIT LIBER UNDECIMUS

(c) Real Academia de la Historia

I Sextum nobis certamen est contra spiritum
cenodoxie. quem nos uanam seu inanem gloriam
possumus appellare. multiformem uariam
ac subtilem. ita ut quibus libet perspica
cissimis oculis non dicam caueri sed peruideri
II deprehendique uix possit. Non solum enim
ut cetera uitia in parte carnali sed etiam
in spiritali monachum pulsat. Subtilioreque
nequitia ingerens mentem ita ut qui non
potuerunt carnalibus uitiis decipi spiritalibus
successionibus acrius sauciantur. Tantoque
est perniciosior ad confligendum. quanto obs
curior ad cauendum. omniumque uitiorum mani
festior. apertiorque congressus est. et in uno
quoque eorum. contradictione rigida confutatur.
Incentor inualidior efficitur ab sedibus
uictorem quem suum deiectus aduersarius dein
ceps infirmior adtemptabit.
Hic uero quum preliatione carnali pulsabit
mentem. et refutata responsionis scuto repul
sus. rursus ut quedam multiformis nequitia
priori habitu pronitusque mutato. sub
uirtutum specie uictorem confodere et
III iugulare pertemptat. Etenim cetera uitia
seu perturbationes. uniformes ac simpli
ces esse noscuntur. Hec uero multiplex
et multiformis ac uaria undique bella
tori ex omni parte uictori occurrit.
Nam et in habitu. et in forma. in incessu.
in uoce. in opere. in uigiliis. in ieiuniis. in
oratione. in remotione. in lectione. in sci
entia. in taciturnitate. in obedientia.
in humilitate. in longanimitate. militem
xpi uulnerare conatur. et uelut quidam
perniciosissimus scopulus. tumentibus undis
obtectus improuisum ac miserabile nau
fragium. secundo nauigationibus infert dum
non cauetur. nec prouidetur in portu.
IIII Itaque qui uolunt regia uolentem incedere per arma
iustitie que a dextris sunt et a sinistris
oportet apostoli disciplina transire.
per gloriam et ignobilitatem. per infamiam
et bonam famam. Et tanta cautione inter
tumentes temptationum fluctus gubernante
discretione flante nobis spiritu domini iter
dirigere. scientes quod a dextera leuiusque si pau
lulum deflexerimus. scientes nos perniciosis mox
cautibus inlidendos. Ideoque prisapientissimus
salomon monet nos. Ne declines
ad dexteram. neque ad sinistram. id est. ne uel de
uirtutibus blandiaris et a dextris successibus
spiritalibus adtollaris. Nec deflectens
ad sinistram semitam uitiorum. secundum apostolum
gloriam tibi queras in tua confusione queras.
Nam cui sub specie tincte uestis
uanitate cenodoxie non potuit generare
per squalidam et incultam uel uiliorem
conatur inserere. quem non potuit per
honorem deicere. humilitate subplantat.
Quem scientie et elocutionis ornatu
nequiuit extollere. grauitate taci
turnitatis elidit. Si ieiunet palam.
gloria uanitatis pulsatur. Si illud
contemnende glorie causa contexerit.
eodem uitio elationis obtunditur.
Ne uane glorie cogitatione maculetur.
orationes prolixas sub fratrum oculis cele
brare conspectu. et quod eas secreto
secreto agit nullumque habeat conscium
fuerit. non effugiet aculeos uanitatis.
V Pulchre seniores naturam morbi huius in
modum cepe. bulborumque describunt.

Que uno decoris actu et lumine aliorum suis
inueniuntur induta. actutumque repperi
untur obtecta quotiens fuerint expoliata.

VI In solitudine quoque cunctorum mortalium
consortia que te cursu fugientem persequi
non desistant. quanto quisque amplius uniuersitatis
quis uitia uel latebra mundi. tanto et uitia
insectatur. Aliu quoque quod patientiam
assumunt operum laboris. aliu quod ad obe
diendum promptissimus. aliu quod humilitate
ceteros preponere conatur et extollere.
Alius scientie. alius lectionis. alius uigili
arum prolixitate extollatur. Nec alius
quemquam hic morbus nisi suis uitiat uirtu
tibus sauciare. In his offendicula tendens
intentat. In quibus uite stipendia conqui
runtur. Uolentibus quippe per iter pietatis
ac perfectionis incedere non alius inimici
insidiantur nisi in uia qua ambulant. laqueos
deceptionis abscondunt. secundum illud beati
Dauid sententiam. In uia hac qua ambulabam
absconderunt laqueum mihi. Ut in ipsa
scilicet uirtutum uia qua gradimur ten
dentes ad brauium superne uocationis nostre
elati successibus corruamus obliquatisque
pedibus anime concidamus cenodoxie
laqueis compediti. et ita fiat ut qui ad
uersarii conflictu non potuimus superari
nostri triumphi sublimitate uincamur. seu
certe quod est alia deceptionis genus
ut excedentes continentie modum preue
niamur nostri cursus infirmitate corporis

VII intercedente per deum. Omnia uitia superata
marcescunt. et deuicta per singulos
dies infirmiora redduntur. et ut loco
ut tempore minuuntur. uel deferunt
seu certe a contrariis uirtutibus dissidentia
ut cauentur facilius ut uitantur.
Hoc uero deiectum acrius de surgit ad luctam
et cum putatur extinctum suo morte
uiuacius conualescit. Cetera genera
uitiorum. eos tantum inpugnare solent
quos in certamine superarint.
Hoc uero suis uictores acrius insectatur.
quantoque fuerit ualidius elisum tanto
uehementius uictorie ipsius elatione con
greditur. et hec est subtilis inimici uersutia
ut militem Christi propriis faciat telis ob
cumbere quem mortalibus cumis superare non potuit.

VIII Alia interdum uitia sicut diximus etiam
locorum beneficio conquiescunt. et mitescere
peccati. uel ut oportunitatis eius occa
sione subtracta lentescere solent et
minui. Hoc uero quem fugientem deserta
penetrat nec loco nobis excludi nec ex
trinsecus materia subtracta marcescere.
Non enim aliunde quam uirtutum est quem
impetit successibus animatur. que dum
cetera processu temporis ut prefuit sunt
interdum molliuntur atque uanescunt.
Hunc longe uitatur. nisi fuerit in diuersu
sollerti ac prudenti discretione fundatum
non solum non sufficit. uerum etiam
multorum nobis fomentum congerere uenatur.

VIIII Postremo cetere perturbationes ut contrariis
suis uirtutibus. dissidentes. et sub aperto
quasi die claro bellantes. et a suspirantibus
facilius et uincuntur. Hec autem insertum
uirtutibus et acie permixta uelut in
nocte ceca dimicans ut incautos inopi
natos decipit et incautos.

X Itaque numquam exercitium regem in uide uirum.

in omnibus consummate iustitie. et sicut eum
scripturarum testimonio comprobauit.
post innumera uirtutum preconia uno
elationis uitio legimus fuisse deiectum.
Et qui in extinctione centum octoginta
quinque milium de exercitu assiriorum angelo
sub una nocte uastante una prece uultum
in peccatum uanitatis elatione superatur.
quibus ut pretermittam uirtutum cuius proli-
xum catalogum quem replicare per longum
erat. Hoc unum dicam quia post indictam
terminum uite mortisque diem domini sententia
prefinitum quindecim annis uite metas exce-
dere una oratione promeruit.
Solem per decem gradus quos ad occasum des-
cendens lumine lustrauerat reuertente lineis
quas ubicumque umbra subsequens occu-
pauerat. suo rursum reditu fugiente. du-
plicatum diem uniuerso orbi contra statutas
nature leges inaudito miraculo pre-
buit. Post tanta tamque incredibilia
signa post tanta immania documenta
uirtutum qualiter fuerit successibus suis
elisus. audi scriptura narrante.
In diebus inquid illis egrotauit ezechias
usque ad mortem. et orauit dominum et exaudi-
uit illum. et dedit ei signum. Illud scili-
cet quod legimus de solis ductum esse reditum.
per ysaiam profetam. in quarto regnorum
libro. sed non iuxta beneficium quod acce-
perat retribuit. quia eleuatum est
cor eius. et facta est contra eum ira
et contra iudam et hierusalem.
Humiliatusque est postea. eo quod ex-
altatum esset cor eius. tam ipse quam
habitatores hierusalem. et ideo non
uenit super eos ira domini in diebus ezechie. quam
perniciosus. quam grauis elationis est
morbus. tanta iustitia. tante uirtutes.
tanta fides atque deuotio. que naturam
ipsam ac mundi leges inmutare
meruerunt. una elatione depereunt.
Ita uniuersis uirtutibus suis sicut non
fuissent. obliuioni traditur. Iramque con-
festim domini suscepisset. nisi eum satisfactio
humilitatis placasset. Ut qui de tanto
excelso meritorum fastigio elatione in-
pellente deciderat. non nisi per eosdem
rursum humilitatis gradus ad summum
xi culmen ascenderet. Uis aliud quoque
exemplum similis ruine perspicere. Ozias huius
quem commemorauimus atauus. in
omnibus ipse quoque scripture testimonio
conlaudatur. post ingentia uirtutum
suarum premia. post innumeros triumphos.
quos deuotionis ac fidei sue merito
perceperat. disce qualiter sit uanitatis
elatione deiectus. Egressum est inquid
nomen ozie procul quod auxiliaretur ei dominus.
et corroborasset illum. et cum roboratus
esset. eleuatum est cor eius in interitum
suum. et neglexit dominum deum suum. Cernis aliud
exemplum ruine grauissime et conspicis
duos uiros tam iustos atque perfectos triumphis
suis uel uictoriis fuisse confectos.
unde uideatur. quam perniciosi rerum secundarum
soleant esse successus. Ita ut qui non
potuerunt aduersis frangi. prosperis
si incauti fuerint acrius eliduntur.
Et qui in conflictu uel acie mortis euaserant
discrimina. tropheis propriisque triumfis
xii succumbunt. Ideoque apostolus monet.

(c) Real Academia de la Historia

Nolite fieri inanis glorie cupidi. Et dominus
fariseis curatiquunt. quomodo inquid potes-
tis vos credere. qui gloriam ab invicem
accipitis. et gloriam que a solo deo est non
queritis. De his et beatus david cum in-
terrogatione dicit. quoniam dissipabit ossa
XIII eorum qui sibi placent. Solent enim insi-
pientium mentes. et eorum qui minus adhuc
ut virtute animi. ut scientia profece-
runt. vel pro sonum vocis extollere. quod
scilicet modulantur psallunt. vel
quod sani et exercitibus carnibus ut corpore
validiores. vel quod parentes divites. ac
nobiles habeant. et quod militie hono-
ris que contempserint. Interdum enim digni-
tatem et opes que forte adprehendi quidem
aliquando potuissent. prudentes quem-
piam perfacile fuisse adeptarum si per-
severasset in seculo. vana spe enim delin-
ctantur inflantes eum. et de spe quamquam
porrecta. velut quietem contempserint.
XIIII gloria vanitatis extollunt. Nonnum-
quam vero clericatus gradum. et desiderium
presbyterii ut diaconatus in mente.
Quem si ut invitus fuisset indeptus.
actu explevit sanctitatis vigore de-
pingit. ut ceteris quoque sacerdotibus pre-
vere potuerit sanctitatis exemplum.
Deinde multos non solum conversationis
forma. verum etiam doctrina sua sermo-
ne que lucratus fuerit. etiam in soli-
tudine ut in cella commorantem diver-
sorum domos vel monasteria mente
vagus animo circuire. et plurimos con-
versatione sub incitamento inma-
ginarie exortationis acquirere.

XV Agitur itaque infelix animus tali vanitate
velut profundissimo sopore delusus. ita
plerumque huiuscemodi cogitationum inlectus
dulcedine et his oppressus simulacris.
ne presentia quidem videat. ut fratres valeat
contemplari. dum his que cogitationum
perquisitione vigilans somniabit. de-
lectatur in se et quasi viderit. XVI
Memini cuiusdam senis quem in heremo sciti con-
morante. qui cum ad cellam cuiusdam fratris
gratia visitationis adveniret ostio
proximus et audisset quod eum obmurmu-
rantem intrinsecus. paululum substitit.
Cognoscere volens quidnam de scripturis
legeret. ut sicut est mos operantis
memoriter recenseret. quumque piissimus
explorator aure diligenter applicita
curiosius auscultasset. invenit eum repperit
huius spiritus inpugnatione pellectum.
Velut nec ut ipse facere crederet exortatorium
plebi sermonem. Quumque substitisset senex
audisset eum finisse tractatum. et mutato
ad rursus officium celebrare. velut
diaconem caticuminis missam. tunc demum
pulsabit ostium. Qui egressus occurrensque
seni. veneratione solita introducentesque eum.
quia olim venerat cogitationis suarum olim
conscientiam remordente perquirit.
Nescilicet diutius adorantis stetit in foribus
paulisper. locutusque senex gratanter respondit.
modo inquit veni. quando tu missam
caticuminis celebrabas.
XVII Et alio circo inserere huic opusculo neces-
sarium duxi. ut de inpugnatione vane
glorie ordine videatur quibus miserabili
anima laceratur. non solum ratione

53

© Real Academia de la Historia

redeant exemplis in eruditionem adde..
laqueos. et multiplices decipulas inimici
cautiores esse possimus. Itaque, nunc quae de his
differenter ab egiptiis patribus proferuntur
in medium, ut omnium maiorum certamina ut
illa que pugnantur, ut que passuri sunt a
iunioribus solutione suo. ..
eus sustinebunt apud eos deaequanda
erudienda. quos exponentibus eis in illusione
somnium. passionum quicumque incipientium
sunt hic ferbentiumque spiritu. conlucutionum
suarum arcana cognoscunt. et tamquam
in speculo contemplantur. et causas maiorum
quibus pulsantur et remedia docentur.
futurorumque certaminum congressibus antequam
superveniant erudiuntur. qualiter praecavere
et occurrere eis. ut confligere debeant
instruuntur. ut solent peritissimi
medicorum non solum mederi praesentibus
morbis. verum etiam futurorum peritia
occurrere. et eos praecepta ut poculis salu
taribus praevenire. Itaque quoque verissimi
animarum medici emendatur ualitudines
cordium spirituali conlatione uelut quoddam
celeste antidotum praevenientes. seniorum
mentibus non patiuntur adolescere aperi
entes eis et causas imminentium passionum.
et remedia sanitatum. LXVIII
Quapropter haec est sententia patrum permanens
nunc usque sententiarum. quam proferre sine ..
confusione non possum. quia nec germanum
uitare nec episcopum euadere monachum non potuit
omnibus modis monachum fugere debere mulie
ribus et episcopos. Neutri enim sinet eum
quem semel suae familiaritatis defixerit.
ut quieti cellae ulterius operam dare

ut diuinae theorie per sacrata. uitium in intuitum
purissimis oculis inhaerere.
XVIIII Ideoque adletae Christi qui uitium hoc spiritalem
agonem legitime decertare desideras.
hanc multiformem uarietatem bestiam.
omnibus modis superare festinet. quam nobis
ex omni parte uelut multiplicem nequi
tiam occurrentem tali remedio poterimus
euadere. ut cogitantes illud dauiticum
eloquium. Dominus dissipabit ossa eorum
qui hominibus placent. primitus nihil
proposito uanitatis. et laudis gloria
cupiendae gratia nos metalis facere p
mittamus. Deinde quae bono initio fece
rimus obseruatione simili custodire
nitamur. ne omnis laborum nostrorum fructus
postea in praesumptione cenodoxie morbis
euacuetur. quicquid etiam in conuersa
tione fratrum minime communis usus recipit
ut ostentatio. omni studio uitamus et
dedicatum declinemus. et ea quae nos possint
inter ceteros notabiles reddere. uelut
solis facientibus laus apud homines
conquirenda uitemus. his enim ut maxime
indicus cenodoxie letale contagium
nobis inesse monstrabitur. quod
facillime poterimus effugere si con
siderauerimus non solum fructum
laborum nostrorum nos perdituros amissuros quos
cumque cenodoxie fecerit proposito sed
et quam reos magni criminis factos et terna
supplicia uelut sacrilegos soluituros
ut potest qui ad iniuriam dei opus quod ei
obtentum nos oportebat agere. hominis
gratia maluimus exercere. ab eo qui
occultorum est conscius. hominis deo

et gustum mundi. quid ex Deo tanti praecellit se conuincat.

INCIPIT DE SPIRITU SUPERBIE

I Quod octauum certamen sit aduersus spiritum superbie et de natura eius.
II Quod superbie duo sint genera.
III Quod superbia omnes pariter uirtutes auferat.
IIII Quod superbia Luciferum de archangelo diabolum fecerit.
V Quod fomites uitiorum hominis de superbia pullulauerint.
VI Quod superbie uitium quamuis sit in ordine conluctationis extremum tempore tamen et origine primum sit.
VII Quod tantum malum sit superbie ut ipsum Deum aduersarium habere mereatur.
VIII Quemadmodum Deus superbiam diaboli uirtute humilitatis extinxerit et aduersa per hoc testimonium.
VIIII Quemadmodum nos quoque superbiam uincere possimus.
X Quod nemo possit perfectionem uirtutis ut promissam beatitudinem suis tantum uiribus obtinere.
XI Exemplum latronis et David ut uocationis nostre ad Dei gratiam demonstrandum.
XII Quod nullus sit labor qui possit repromisse beatitudinis conparari.
XIII Traditione seniorum de consequenda puritate.
XIIII Quod adiutorium Dei laborantibus tribuatur.
XV A quibus perfectionis uiam discere debeamus.
XVI Non posse nos sine misericordia et inspiratione Dei ad summum laborem obtinendi perfectionis ascendere.
XVII Testimonia diuersa quibus euidenter ostenditur nec nil posse nos quod ad salutem nostram pertinet sine adiutorio Dei perficere.
XVIII Quod non solum in naturali condicione sed etiam cotidiana dispositione Dei gratia muniamur.
XVIIII Quod hec fides ab antiquis patribus eruditis tradita sit de gratia Dei.
XX De eo qui propter blasphemiam traditus est in inmundissimo spiritu.
XXI Exemplum Ioas regis Iude quid propter superbiam meruit.
XXII Omnem animam superbie subditam spiritalibus nequitiis inludendam.
XXIII Quod perfectio ad integritatem nisi per humilitatis uirtutem non possit.
XXIIII Quod spiritales superbia plures et quos quecumque mulcet.
XXV Quo describatur qui per superbiam aliusque deierre desideret.
XXVI Quomodo superbia uincenda ut ad perfectionem non possumus peruenire.
XXVII Quomodo destructrix omnium uirtutum superbia per ueram humilitatem possit extingui.

INCIPIT LIBER DUODECIMUS

Octauum quod extremum aduersus superbie nobis certamen est. qui morbus licet ultimus sit in conflictu uitiorum. atque in ordine ponatur. extremus. origine tamen tempore primus est. Seuissima et superioribus cunctis inmanior bestia. perfectos maxime temptans et propemodum iam positos in consummatione uirtutum. morsu duriore depascens.

II Cuius duo sunt genera. unum hoc quod diximus spiritales summosque pulsare uiros. aliud quod etiam incipientes carnalesque complectitur. et licet utrumque superbie genus tam in Deum quam in homines noxia inflet elatio. tamen illud primum specialiter refertur ad Deum. Secundum ad homines proprie pertinet. cuius originem ac remedia in posterioribus libelli huius donante Deo inquantum possumus exequimur. Necnon de illo priore quo prefati sumus perfectos precipue temptari propositum nobis est pauca disserere.

III Nullum est igitur aliud uitium quod ita omnes uirtutes consumat. cunctaque iustitia ac sanctitate hominem spoliet atque denudet. ut superbie malum. tamquam generalis quidem hic pestifer morbus. Non unum membrum partemque eius

debilitate contentus · sed solidum corpus
letali corruptione uitiato · Et in uirtutum
iam fastigio conlocatum · Grauissima
ruina deicere ac trucidare conatur ·
Omne namque uitium suis tantummodo terminis ac fine
contentum · Et licet conturbet alias
quoque uirtutes · contra unam tamen prin
cipaliter tendit eamque specialiter opprimit
et impugnat · et ut hoc ipsud quod diximus
clarius possit intellegi · gastrimargia
id est appetitus uentris seu concupiscentiae
gulae intemperantiae rigore corrumpit ·
Castitatem libido contaminat · Ira pati
entiam uastat · ita nonnumquam unus
quisque deditus uitio · aliis uirtutibus non
penitus destituatur · sed illa tantum
uirtute truncatur quae diuerso aemulo sibi
uitio repugnante succubuit · Reliqua
possit utcumque retinere uirtutes ·
Haec uero cum infelicem possederit mentem ·
ut quidam saeuissimus tyrannus sublimissima
capta arce uirtutum uniuersam funditus
ciuitatem diruit atque subuertit ·
Excelsa quondam sanctitatis moenia uitiorum
solo coaequans atque permiscens · nullam
deinceps imaginem libertatis animae
sibi subditae superesse concedit ·
quantoque ceperit ditiorem · tanto gra
uiore seruitutis iugo subditam · uniuersis
uirtutibus facultatibus · crudelissima
depraedatione nudabit ·
IIII Et ut grauissimae tyrannidis eius poten
tiam cognoscamus · angelum illum qui pro nimi
etate splendoris ac decoris sui lucifer
nuncupatus erat · nullo alio quam hoc
uitio deiectum caelitus inuenimus ·
Et ex illa beata sublimia quam angelorum sta
tione celo superbiae uulneratum · ad inferna
fuisse conlapsum · Igitur si tantam
uirtutem ac potentiae praerogatiua
decoratum una elatione cordis potuit
de celestibus ad terrena deuoluere · quanta
nobis obseruantia quos tanta fragilitate
circumdati · cauere oportet · Ipsius
ruinae magnitudo demonstrat ·
quemadmodum uero huius morbi uirus pernicio
sissimum deuitemus · Initium potissimum sui ruinae
ipsius causas atque originem persequamur ·
Numquam enim curari languor nec remedia
potest una malis ualitudinibus exhiberi nisi
prius inquisitioni sagaci origines eorum
inuestigentur et causae · hic namque
indutus diuina claritate et inter ceteras
uirtutes conditoris largitate praefulgens
splendorem sapientiae et uirtutum pulcri
tudine qua ornabatur gratia creato
ris naturae suae potentia non munifi
centiae illius beneficio se credidit obtinere ·
Et ob hoc elatus · tamquam qui ad perseue
rantiam puritatis huius non egeret diuino
auxilio · deo se similem iudicauit ·
Utpote qui nullius indigeret quemadmodum
deus liberi scilicet arbitrii facultate
confisus · per illam credens affluenter sum
meret omnia sub lucere · quae ad consumma
tionem uirtutum uel perpetuitatem summae
beatitudinis obtineret · haec ei sola
cogitatio facta ruina est · ob quam
desertus a deo quo se credebat non egere
instabilis repente ac nutabundus
effectus et infirmitatem propriae
naturae persensit · et beatitudinem

(c) Real Academia de la Historia

quam dei munere fruebatur amisit. Et
quia dilexit verba praecipitationis quibus
dixerat. In caelum conscendam. et linguam
dolosam qua in ut de se dixit ero similis
altissimo. ut deus deum et tu. erit
sicut adamas. Propterea deus destruet eum in fi
nem evellet eum et emigrabit eum
de tabernaculo suo et radicem eius de
terra viventium. Tunc iusti vide
bunt et timebunt. et super eum
ridebunt dicentes. quod et aequum ad hor
quis est sine proectatione auxilioque dei
summum bonum perficere posse confidunt.
iustissime dirigatur. Ecce homo
qui non posuit deum adiutorem suum.
sed speravit in multitudine divitiarum
suarum. et praevaluit in vanitate sua.

VI Haec est primae ruinae causa et origo prin
cipalis morbi. quae rursum per illum qui fuerat
ante deiectus in protoplastum subrepens.
infirmitatis omnium vitiorum et materias
germinavit. Qui enim credidit se arbi
trii libertate et industria sua secretam suam
posse conquirere. etiam illam perdidit. quam
adeptus fuerat gratia conditoris.

VII Itaque exemplis hac testimoniis scriptu
rarum manifestissime conprobatur.
superbiae labem cum sit posterior in ordine
conflictuum. origine tamen anteriorem
esse omniumque peccatorum et criminum
esse principium. Nec sicut cetera vitia
solummodo contrariam sibi virtutem. id est
humilitatem tantum extinguere. verum
etiam cunctarum simul interemptricem esse
virtutum. Nec mediocres tantum
parvosque temptare. sed maxime in forti

tudine culmine praesidentes. Ita enim de hoc
spiritu propheta commemorat. Escae eius electae sunt.
Ideoque beatus David licet tanta circumspectione
cordis sui custodiret arcana. ut ad eum
quem secreta conscientiae suae non latebant
auderet proclamare. Domine non est
exaltatum cor meum neque elati sunt oculi
mei neque ambulavi in magnis neque in mira
bilibus super me. si non humiliter sentiebam.
Et iterum. non habitabit in medio domus meae
qui facit superbiam. Sciens tamen quam
sit difficilis etiam perfectis istius custodia.
non de tanta sui praesumit industria.
sed oratione domini implorat auxilium. ut huius
inimici telum possit inlaesus evadere
dicens. Non veniat mihi pes superbiae.
pavens ac metuens ne illud incidat quod
dicitur de superbis. Deus superbis adversatur.
Et iterum. Inmundus est apud deum omnis
VIII qui exaltat cor suum. Quantum enim est
malum superbiae. ut non angelum non alias
virtutes sibi contrarias sed ipsum deum
adversarium habere mereatur. Notandum
siquidem est quod nequaquam dixerit super
his qui ceteris sunt vitiis involuti.
quod habeant sibi deum resistentem. id est
deus gulosis. fornicariis. iracundis.
seu filargyris adversatur. sed solis
superbis. Illa namque vitia. ut in unum
quemque delinquentium tantummodo retor
queantur. ut in suos participes. id est in alios
homines videantur admitti. haec vero
proprie pertingit ad deum. Et ideo eum
specialiter dignum est habere contrarium.

VIIII Ideoque universitatis creator et medicus
deus causam principiumque morborum superbiam esse

cognoscens contrariis sanare contraria
procurabit. ut eu scilicet que per superbiam
corruerant, per humilitatem resurgerent. VIIII
Ille namque dicit: In celum conscendam.
Hic dicit: humiliata est in terra anima mea.
Ille dicit: ero similis altissimo. Hic cum esset
in forma dei, exinaniuit semetipsum formam
serui accipiens. humilis factus
obediens usque ad mortem. Ille dicit: super
astra celi exaltabo solium meum. Iste dicit:
Discite a me quia mitis sum et humilis
corde. Ille dicit: nescio dominum et israhel non
dimitto. Iste dicit: si dixero quia non noui
eum, ero uobis similis mendax. sed noui eum
et mandata eius seruo. Ille dicit: mea sunt
flumina et ego feci ea. Iste dicit: non possum
a me ipso facere quicquam. Sed pater meus
in me manens ipse facit opera.
Ille dicit: mea sunt omnia regna mundi et gloriam
eorum et cui uoluero do ea. Iste qui diues
esset propter nos pauper factus est, ut eius in-
opia nos diuites redderemur. Ille dicit:
Sicut colliguntur oua que derelicta sunt,
sic uniuersam terram ego congregaui, et non
fuit qui moueret pinnam et aperiret os et gan-
niret. Iste dicit: similis factus sum
pelicano solitudinis; uigilaui et factus sum
sicut passer solitarius in tecto.
Ille dicit: excubabo uestigio pedum meorum omnes
riuos aggerum. Hic dicit: Numquid non
possum rogare patrem meum et exhibebit
mihi plus quam duodecim milia legionum angelorum.
Si principalis ruine causam et salutis nostre
fundamentum perspeximus, ut quo equaliter
ut iste lucratus sit, ut ille amiserit,
quemadmodum deuitare aut uero commendare

superbie debeamus, ut illius ruina uel alius
modi docemur exemplo.
Iamque nequissimi spiritus laqueum ualebimus
possimus euadere, si in singulis quibus senserimus
nos uirtutibus proficisse, illud apostoli
dixerimus: non ego sed gratia dei mecum. et gratia
dei sum id quod sum. Et deus est qui opera-
tur in nobis et uelle et perficere pro
bona uoluntate. Dicimus et quod ipso auc-
tore saluati sumus. Qui manet in me et
ego in illo, hic fert fructum multum, quia
sine me nihil potestis facere.
Nisi dominus edificauerit domum, in uano
laborauerunt qui edificant eam. Nisi dominus
custodierit ciuitatem, frustra uigilat
qui custodit eam. Et in uanum est uobis ante
lucem surgere. quia non est uolentis neque
currentis sed miserentis dei.
X Nullus namque quamuis feruentis et cupi-
entis esse idoneus poterit uoluntatis uel
cursus et cum ne spiritui repugnante circum-
datur. ut leuata tamen perfectionis
premium et palmam integritatis ac puri-
tatis adtingere, nisi subtria diuina
miseratione protegatur, ut ad illud
quod magnopere uult et ad quod currit
peruenire mereatur. Omne enim datum
bonum et omne donum perfectum desursum est
descendens a patre luminum. Quid enim
habes quod non accepisti? Quod si accepisti
quid gloriaris quasi non acceperis?
XI Sicut et illum latronem ob unam confessionem
introductum paradiso recordamur. In-
telligimus eum non cursus sui merito eum
beatitudinem consecutum, sed dono
dei miserentis adeptum. ut et ipsum munificentie

(c) Real Academia de la Historia

et regis duorum grauium atque inmanium
crimina uno paenitudinis sermone deleta.
Ne hic uidemus ad indulgentiam tanti
criminis obtinendam laboris equiperasse
meritum. sed dei gratiam super abundasse.
Qui uere paenitudinis occasione percepta
tantam peccatorum molem sub unius uerbi
confessione consumsit. Principium quoque
discutientes uocationis hac salutis hu
manae. qua non ex nobis. nec ex operibus nostris.
secundum apostolum. sed dono gratiaeque dei saluati.
liquido poterimus aduertere quemadmodum
perfectionis summa. non uolentis neque curren
tis. sed miserentis sit dei. qui nequaquam
laborum ut cursus nostri meritis conpensante.
uictores facit esse uitiorum. Nec equi
pertinet nostre uoluntatis industria. cum
arduum integritatis culmen sublimeque
pacimur conscendere. Nulla siquidem
corporis ubi applicatio. nulla cordis
contricio. ad capescendum uerum illum
interioris hominis puritatem possit esse
condignum. Ut tantam puritatis
uirtutem angelis solis ingenitam celique
uernaculam. nudo humano labore. id est
sine adiutorio domini ualeat obtinere
quia totius boni effectus. ab illius
profluit gratia. qui tantam perpetuitatem
beatitudinis. et inmensitatem glorie
exique uoluntati breuibusque ac pusillo
cursui nostro multa prolicitate largitate donauit.
XII Omnis enim longeuitas uite presentis cum
ad illam futuram glorie perpetuitatem prospicie
ris. euanescit. et dolores cuncti con
templatione illius inmense beatitu
dinis effugantur. atque uapore ad
nichilum redacti uelut fauilla consumpta
non apparent. XIII Quapropter licet tempera ualentes quibus eruditi sunt
uerbis patres senectutis protulerunt. eorum scilicet
qui iam perfectionis. et qualitatem eius non uerborum
lenocinio depinxerunt. sed potius re
et opere habuerunt. spiritu possidentes experi
mentis eam propriis. exemplis certissimis
erudierunt. Aiunt namque non posse ad purum
quempiam carnalibus uitiis emundari. nisi
uniuersum laborem suum atque conatum. ad tantam
perfectionis finem intellegerit non posse
sufficere. nec eam nisi domini miseratione. et
adiutorio conprendi non tantum erudientis
institutione quam affectu atque uirtute.
experimentis propriis studiis agnoscat.
ad capescendum namque tam magnificum atque
praecelsum puritatis et integritatis praemium.
quamuis liberali ieiuniorum. uigiliarum. lectionis.
solitudinis labor fuerit inpensus. condignus
esse non poterit qui hec industria sue meritis
ut sudoris obtineat. Numquam enim
diuinum uirtutis labor proprius humanus con
pensabit industria. nisi desiderio eius
fuerit diuina miseratione concessum.
XIIII Nec hoc dico. ut humanos conatus euacuans.
ab industria et laboris intentione quempiam
reuocare contendam. sed plane constan
tissime. non mea sed seniorum sententia de
finio. perfectionem quidem sine his omnino
capi non posse. his autem solis. sine gratia
dei posse eam minime consummari. Ut enim
dicimus conatus humanos adprehendere
eam per se ipsos non posse sine adiutorio dei.
ita pronuntiamus laborantibus tantum
hac desudantibus misericordiam dei gratiamque con
ferri. et ut uerbis apostoli loquar.

uolentibus et currentibus in patria sed miserantis
quod et quam in psalmo lxxxiii ex persona
domini cantatur. Posui adiutorium in
potentem. exaltaui electum de plebe mea.
Dicimus enim secundum saluatoris sententiam.
Dare quidem petentibus. aperire pulsantibus.
et quaerentibus inueniri. Sed petitionem
et inquisitionem et pulsationem nostram
non esse condignam. nisi misericordia dei id quod
petimus dederit. ut aperuerit quod pul
samus. uel illud quod quaerimus fecerit in
ueniri. praesto namque est occasionem sibi
tantummodo nobis bonae uoluntatis oblatam
Ad haec omnia conferendum. amplius enim ille
quam nos perfectionem salutemque nostram
desiderat et expectat. et in tantum
beatus dauid prouentum sui operis uel laboris
proprium tantum industria non posse
nouerat obtineri. ut a domino promereri
directionem suorum operum iterata prece de
posceret dicens. et opera manuum
nostrarum dirige super nos. et opera manuum nostrarum
confirma. et rursus. Confirma hoc deus
quod operatus es in nobis. xvi
Ideoque si uoluerimus consummationem uirtutum
uolumus effectu et opere peruenire. illis
debemus adquiescere magistris ac ducibus
qui hanc non uani loquacitate somniatione
disputauerunt. sed re ac experimentis
adprehenderunt. Nos quoque docere ac
ad eam dirigere similiter possunt. et quam
quemadmodum peruenimus ad eam. certissimo
tramite demonstrare. Qui quoque ad hanc fide
re potius peruenisse quam laborum merito
detestabantur. Quibus et quam hoc prae
cipuum sui cordis adquirit puritas

conferebant. Ut magis magisque sed
primi peccatis agnoscentes.
Tantum namque in eis delictorum conpunctio
per dies singulos augebatur. quantum
puritas animi profecisset.
Ingemiscentes iugiter intimo corde suspi
rium. eo quod semetipsos sentirent.
nequaquam posse delictorum neuos
ac maculas deuitare quae eis per multi
plices cogitationum minutias inurebantur.
Et ideo certo futuri uitae stipendium non
operum spe sua se sentire. sed misericordiam domini
proclamantes. nichil sibi de tantum circum
inspectatione cordis alacritas conpunc
tione donantes. Quippe qui hanc
ipsam non suae industriae. sed diuinae gratiae
ascribebant. Nec blandientes sibi
de inferiorum acceptione nec legentium.
sed contemplatione potius illorum.
quos uero peccata carere. ac in regnum
caelorum. aeterna beatitudine perfrui
nouerunt. humilitatem per eadem
conquirebant ac illam considera
tione hac. et elationis ruinam pariter
declinabant. Intellegentes semet
ipsos ad illam puritatem cordis quam
cupiunt obsistente carnis sarcina
peruenire non posse. xvii
Igitur secundum traditiones et institu
tiones eorum. sic ad eum festinare
debemus. Ieiuniis. uigiliis. orationibus.
contritione cordis et corporis
operam dantes. ne haec omnia morbo hoc
inflante uacuemus. Non solum namque
ipsam perfectionem oportet credere.
industria nos ut labore nostro possidere

(c) Real Academia de la Historia

non posse. sed ne hec ipsa quidem que
illius spiritum obtinent. sic laboris conti
tus que nostros hic tradidit. Sine diuine
protectionis auxilio inspirationisque
eius. et castigationis uel exortationis
gratia posse perficere quum scilicet
cordibus nostris ut pullum solet ut praemia
ipsum nos uirtutis clementer infundere.
xiiii Postremo in seruata uictor salutis nostre
quid nos oporteat in singulis quibusque
egerimus non modo sentire sed etiam
confiteri. Non possum ego in quid a me
ipso facere quicquam. pater autem in
me manens ipse facit opera.
Ille enim ex persona hominis adsumpti
dicit nichil a semet ipso facere.
Et nos scimus ut etiam. In his que ad nostram
salutem pertinent arbitrium nos
adiutorio domini non egere. discamus
laudem et nos singuli nostrum. simul
infirmitatem et illius adiutorio ten
entes cotidie proclamare cum sic
Inpulsus uersatus sum ut caderem et dominus
suscepit me. Fortitudo et laudatio
mea dominus et factus est mihi in salutem.
Et nisi dominus adiuuisset me. paulo minus
habitauerat in inferno anima mea.
Si dicebam motus est pes meus misericordia tua
adiuuabat me. Secundum multitudinem
dolorum meorum in corde meo exortationes
tue delectauerunt animam meam.
Uidentes [illegible] pectus etiam cor nostrum in timore
domini et patientiam robortatum dicamus.
Et factus est dominus firmamentum meum
et eduxit me in latitudine.
Scientiam quoque profectum operum in

colligentes nobis augeri dicamus. quoniam
Inluminas lucernam meam domine deus meus inlu
mina tenebras meas. quoniam te eripiar
a temptatione et in deo meo transgrediar
murum. Deinde sentientes nos et
ipsos fortitudinem tolerantie con
quirere. et in semitam uirtutum facilius
ac sine labore dirigere. dicamus.
Deus qui precinxit me uirtutem. et posuit
inmaculatam uiam meam. qui perficit
pedes meos tamquam ceruorum. et super excelsa
statuit me. Qui docet manus meas
ad prelium. consecuti etiam discretionem.
qua roborati possimus aduersarios
elidere. proclamemus ad dominum.
Disciplina tua ipsa me docebit et doc
trina tua dirigit me in finem.
Dilatasti gressus meos subtus me et
non sunt infirmata uestigia mea.
Et quia taliter sum roboratus scientia
tua uel uirtute. Inferam confidenter
eaque secuntur et dicam. persequar ini
micos meos et conprehendam illos et non
reuertar donec deficiant. confringam
illos nec poterunt stare cadent sub
tus pedes meos. Rursus infirmitatis
nostre memores. nec posse nos tam acerbos
uitiorum hostes fragili carne circumdatos
sine illius adiutorio superare dicamus.
In te inimicos nostros uentilauimus et in nomine
tuo spernimus insurgentes in nos.
Non enim in arcu meo sperabo. et gladius
meus non saluabit me. Saluasti enim
nos ex affligentibus nos. et odientes nos
confudisti. Sed et tum precinxisti me
uirtutem ad bellum. et supplantasti omnes

(c) Real Academia de la Historia

Insurgentes in me subtus me. et inimicorum
meorum dedisti mihi dorsum. et odientes nos
confudisti. Sed ne curantes nostris posse nos
uincere cogitantes dicamus. Adprehende
arma et scutum. et exurge in adiutorium mihi
Effunde frameam et conclude aduersus eos
qui me persecuntur. dic anime mee salus
tua ego sum. Et posuisti ut arcum ereum brachia
mea. Dedisti mihi protectionem salutis
tue. quia nec pueritia nostri in brachio suo
possiderunt terram. et brachium eorum non
saluabit eos. Sed dextera tua et bra
chium tuum. et inluminatio uultus tui quoniam
conplacuit tibi in illis. Postremo uni
uersa beneficia est cum gratiarum actione
mente sollicita pluraruntes super his
omnibus. quod ut pugnemus. ut inluminati
one sciencie. ut disciplinam discretionis
a deo consecuti sumus. ut quod suis nos
armis instruxit. et uirtutis uinculo
comuniuit. ut quod inimicorum nostrorum
nobis prebuit dorsum et tribuit uirtutem
etiam conminuendi eos ut puluerem ante
faciem uenti. Ex intimo cordis affectu.
ad deum: clamemus ad dominum. Diligam te domine uirtus
mea. dominus firmamentum meum et refugium
meum et liberator meus. Deus meus adiutor meus
et sperabo in eum. protector meus et cornu
salutis mee et susceptor meus. Laudans
inuocabo dominum et ab inimicis meis saluus ero

XVIIII Non solum pro his gratias referentes quod uel
rationabiles nos condidit uel liberi
arbitrii potestate donauit ut baptismi
largitus est gratiam ut scientiam legis
adiutoriumque concessit. sed etiam pro
his quibus nos coadiuta est pro
uidentia confitentur. Quod scilicet ad
uersariorum nos insidiis liberat quod cooperatur
atur in nobis. ut cunctis uitiis superare
possimus. quod a periculis nos etiam ignorantes
protegit. quod a lapsu peccati comunit
quod ad lubrica nos et inluminat. ut ipsum
adiutorium nostrum. quod non ulla quidem
interpretari uolunt. quam legem intelli
gere et agnoscere uolentium.
Quod pro neglegentia in delictis nostris est
inspiratione lacrimis conpungimur.
Quod dignatione eius uisitati salubrisime
castigamur. quod a deo nonnumquam
etiam inuitati trahimur ad salutem.
Postremo quia ipsum liberi arbitrium nostrum.
quod procliuius fertur ad uitia. ad
meliorem dirigit frugem. et ad uirtutum
cumulum instigationis sue uisitati
one concorquet. XVIIII

Propria humilitatis equidem hec erat.
Sinceram fidei antiquissimorum patrumque
successorum. ipsorum munera. nunc usque per
durat. Cuius fidei uirtute et supplicemque
sepe numero preces munifecte sunt.
Non solum apud nos. sed etiam apud in
fideles et incredulos. indubitatum
testimonium reddunt qui simplicem pisca
torum fidem. corde simplici sectantes.
Non enim sillogismis dulcedinis. et illi
anc fecundiam spiritu concipere mundano.
sed experimento uite sinceris. actusque
purissimo conuersatione quoque uitiorum.
et ut uerius dixerim in ipsa perfectionis
in terrenarum. oculati indicii
deprehenderunt sine quo. nec pietas
in deum. nec uitiorum purgatio. nec enim

(c) Real Academia de la Historia

dicatione. nec uirtutum consummatio
XX potuit adprehendi. Nonum quoque tentandi de septem
numero. quem tacitum minime scire sem-
siquidem post haec ordinis mei gradum
se passus est praegrauari. qui probatis-
simo cuidam seruum uitio cuius semet pro
grauissimo confessus est inpugnari.
Nam cum et ipse natur[?] desiderio puniendi
magis quam inferendi ignominiam intolera-
bilis turpitudinis urebatur. cum illum
uapulantem uerumque medicum in exteriorem
curam morbus ex origine protinus
prodisset. qui grauiter suspirans nequi-
quam ulterius neque spiritu [?] dare
promisisset. nisi aliquid blasfemasset in
eum. Quo ille conpunctus confestim pro-
cidit ad pedes eius in terram. sumusque admi-
ratione perculsus. atque quia de cetero
arcana sui pectoris patefecit. con-
fessus est in dire [?] filium cogitatione
simpliciter blasfemasse. Unde perspicuum
est eum qui superbie spiritu possidetur. ut
qui in deum blasfemus extiterat. cum quam
qui inrogat illi iniuriam a quo potius
sit se purgandus. ut donum perfectionis
integritate priuari. et castificatione
castimonie non mereri.
XXI
Legimus autem aliquid in paralipomenon
libro. Ioas enim rex iuda. septem annos
ab ioiade pontifice eruditur. in regnum
usque in omnibus quo aduixit memoratus
pontifex et testimonio scripture laudatus est. De quo post obitum ioiade
audi quid scriptura commemoret. et
quomodo elatus superbia ignominiose
traditus fuerit passioni.

post quam uero obiit ioiada. ingressi sunt
principes iuda et adorauerunt regem.
qui delinitus obsequiis eorum. acquieuit
eis. et dereliquerunt templum domini dei patrum suorum.
Seruieruntque lucis et sculptilibus. et facta
est ira domini contra iudam et hierusalem propter hoc
peccatum et post parum. quumque euolu-
tus esset annus. ascendit contra eum exercitus
sirie. uenitque iudam et hierusalem. et interfecit
cunctos principes populi. et uniuersam
predam miserunt regi damasco.
Et certe cum permodicus uenisset numerus
siriorum. tradidit dominus in manibus eorum. infinitam
multitudinem eo quod dereliquerunt dominum
deum patrum suorum. In ioas quoque ignominiosa
exercuerunt iudicia. Et abeuntes dimi-
serunt eum in langoribus magnis.
Uides quam flagitiosis hic sordidis
passionibus tradi meretur superbia. qui
enim elatus arrogantia ut deum se passus
est adorari. traditur secundum apostolum
in passiones ignominie. et in reprobum
sensum. ut faciat ea que non conueniunt.
Et quia dicente scriptura. Inmundus est
ante deum omnis qui exaltat cor suum.
Iste qui tantum in elatione cordis influ-
tus est. turpissime confusionis est
traditur deludendus. ut humilitatis castitatis
sentiret semet priuatum esse et inmunditiam
carnis et conscientiam inpure passionis
inmundum quod animi sui noluerat ele-
tione sentire. sentiat ut carnis ignominiosa
contagio. post fuerat in-
mundiam cordis eb[?]
occultam quam
superbie

malo contraxerat hac manifesta pollu-
tione corporis sui probetur inpu-
rus, qui per elationem spiritus fuerat se esse
non sentiebat inmundum. XXII

Quibus manifestis probatur omnem animam
que superbie fuerit tumore possessa in car-
nalibus sinis, id est nequitiis spiritalibus
erudiri que passionibus carnis inuolui.
Ut saltim istis humiliata terrenis in-
mundam se carnaliter pollutam cognoscat.
que tepore mentis se esse inmundam se
in conspectu dei per elationem cordis effectam
intellegere ante non potuit. quo uel sic
humiliatus quis a pristino tepore
discedat. et ignominia carnalium passi-
onum deiectus atque confusus ad spiritus fer-
uorem deinceps tenendum ardentius
conferre festinet. XXIII

Euidenter itaque monstratur non posse
quemquam perfectionis finem ac puritatis
adtingere nisi per humilitatem uerum
quam primitus fratribus reddens. deoque in
penetrabilibus cordis exhibeat. credens
sine protectione eius atque auxilio per
singula sui momenta de lucto per-
fectione quam cupit. et ad quam magno
pere cursu tenditur obtinere non posse.

XXIIII Huc usque de spiritali superbia quam diximus
perfectos quosque pulsari, quantum
sentiatur ingenii nostri peruilitate dixisse
sufficiat domino donante. quod superbie
genus non multorum cognitum nec expertum
est. quia nec plures student
perfectam cordis ad
prendere puri
tatem.

uitam ad hos proeliorum gradus uel eorum per-
uenire. nec praecedentium uitiorum quorum
in singulis libellis naturam partes
mediumque promisimus procurauit illa per
quam sed illo solummodo pulsare solet.
qui deuictis superioribus uitiis iam prope
modum sunt in uirtutum culmine pro-
lati. quos quia lapsu carnalis subla-
tionis hostis supplantare non quiuit, spiri-
tali ruina deicere ac supplantare conatur.
per hunc illos uniuersis uirtutum suarum ante-
meritis multo labore quesitis spoliare
contendens. ceterum nos qui adhuc terre-
nis passionibus inuoluti nequaquam
hoc modo temptari dignamur, sed
crassiore uel ut ita dixerim carnali
elatione supplantamur. et ideo de
hac quoque quam maxime nos seu nostre
mensure homines hac precipue lumina
ut incipientium mentes periclitare solent,
necessarium reor secundum promissionem
nostram pauca depromere. XXV

Hec igitur que diximus carnalibus superbia
cum tepido ac male est repacto tenui
abrenuntiationis principio in monachum sederit
mentem de pristino hac secularis tumore
tumore ad uerum christi humilitatem
descendere non permittet. primum
inobedientem eum reddet et asperum.
Deinde mitem atque affabilem esse non
patietur. equalem quoque fratribus et com-
munem non sinit. nec secundum dei hac
saluatoris nostri mandatum expoliari
terrenis opibus nudarique concedit. et cum
renuntiatio nihil aliud sit nisi
mortificationis et crucis indicium.

Nec uulneratus incoari ut consurgere
fundamentis quam uere nonsolum uetabs
ubi mundi spiti nouerint interitum.
Uerum etiam corporaliter cotidie credunt
esse moriturum. et conuersio facta eum
uitam speruisse longeuam. Infirmitatem
preponere ei probo se simulans.
confusionem quoque incutiat. ut pudorem
sinuus effectus alienus et non proprius.
facultatibus ceperint sustentari.
persuadet etiam multis esse melius uic
tum indumentumque sibi suum potius quam
alienum substantiam ministrari. secundum
illud scilicet quod quendam quemadmodum dicatum
est actuitudine accepere cordis
obtunsi. ne intellegere quidem aliquando
potuerunt. beatius est magis dare
quam accipere. XXVII

Talis igitur diffidentiam mentis obsessi
et ascita illa fidei quamuis fuerint
in primordiis sue conuersationis accensi
diabolica infidelitate reuocati in
cipiunt pecunias. quas ante dispergere
ceperunt diligentius custodire. et
eis quiuelut semel propinquantes ulte
rius separari non possunt. auaritiam
uehementiori conseruant. seu quod est
deterius. eas que prius abiecerunt
resumentes ut certe quod erat et tamen
uelut deterrimum nequitie genus que ne ante
quidem possederunt congregant etiam et
amplius et terris directo quam nomen adqui
sisse tantummodo. hac uocabulum monaci
conprobantur. Super hec igitur in ma
male uitio res fundatum. nec esse erat
deinceps uitiosius sestitutum con
surgat. Nec quisquam supponi pessimis
uuletur fundamentis. nisi quod mirera
bilem animum ruina lugubriorum prosternat.

XXVIII Talibus quidem mentis passionibus obduratam
uero detestabili tempore incipiens. nec esse
erat uel in deterius cotidie proficiat. et
reliquam quoque uitam suam deformiori fine
concludat. Dumque cupiendi talibus prisantis
oblectatur. hac secundum apostolum sacrilegum
filargiriam. que est simulacrorum et idolorum
seruitus. et cetera. Radix inquid omnium
malorum filargiria. Numquam possit
in corde suo humilitatem Xpi simplicem
uerumque suscipere. quam sibi ut de nobilitate
natalium gestiat ut influat directi quam
corpore non mente destruit dignitatem.
ut pecuniis quas ad ruinam suam sustentat
extollitur. per quam etiam non monasterii
lugorum sustentari contemptus est.

Non senioris ullius instituti disciplinam.
et non solum nullam sublectionis uite obedi
entie. regulam custodire dignatur. uerum
nec proprium quidem auribus suis doctrinam
perfectionis admittat. Tantumque con
crescit in corde eius spiritus uerbi perditum.
ut quamuis possit talis fuerit oboratu
conlatio uno in loco sanare nescitur eius
obtinetur. sed huc illucque stupidus circum
ferens inhabitatur. alio rursum et de nob
licum quam moris erat oculis despiciunt.
pro suspiriis enim salutaribus.
spiritu de sicco quatiatur
consadunatur.
Ex cetuationes
etquum
sine

(c) Real Academia de la Historia

ulla interpellatione flagitantis pro
uocantur. Digiti ludunt, et in modum
quidem scribentis uoluuntur, atque depingunt
et lingua hac atque illac uniuersa membra
corporis commouentur. Uadis pulsus agi
tur conlatio totum sed scutentibus
uernibus ut acutissimis sudibus credat in
serere. Et quidquid simplex conlatio
ad edificationem protulerit audientium
obruat sugillatione et arme esse prola
tum. Totoque tempore uite spulis examina
tiones uentilatur. suis suspicionibus occu
patur. Non quod exinde ad propositum suum
capere debeat aucupatur. Sed curiosus
quis unum quodque sit dictum sollicitam mente
perquirit. ut quid eis possit obicere. auctam
in acuta cordis uolutatione conlocat..
Uaniel exeisque sullberrime sunt digerat
penitus adprendere uitat in multiloquio ualeat
emendari. Et alia sia uanon solum in nullo
ei proficiat conlatio spiritus. uerum etiam
damnoso magis extrahat. efficiatur quae ei
causa maioris peccati. Dum enim pro con
scientia sua totum conetur suspicatum
esse prolatum. uehementiore cordis obsti
natione duratur. Itaque sui multis uerius
insequatur. Deinde post hec. excelsa
uox. sermo rigidus. amara turbulentaque
responsio. Incessus erectus hac mobilis.
lingua facilis. procax loquella.
Nec umquam quietus manet
amicum. nisi quam
conetur suum sun
corem quandiu
in suo corde
con

ceperit. Sicque silentium eius non conpunc
tionis nec humilitatis illius. sed superbie
et indignationis indicium. Ita ut aliquid
in eo detestabilius sit ut uix facile discerni
tur utrum difusum illum petulansque loquentem
audias an hoc ipsum tacentem sustineas..
In illo namque. sermo oportunus. risus leuis.
hac fatuitas effrenata. atque indiscipli
nata cordis elatio. In isto uero tota
plenum uirulentiumque silentium. et quod
ob hoc tantum concipiatur ut aduersus
fratrem rancor acriter stimulatus seruatur
proculsi dicatur possit non ut ex eo
uisitatur humilitatis hac patientie
presentatur. tectum pro timore possessus
facile cunctis oriatur infestatusque
ad satisfactionem legis fratris. semet ipsum
submittere dedignatur. etiam ab illo sibi
metu obluctantis turpiter atque contemnit..
Et non solum nulla fratris satisfactione
conpungitur neque mollitur. uerum etiam
cur ab eo sit inhumilitate preuentus
grauius indignatur.. Fitque ei salu
taris humilitas uertat satisfactio que
sine diabolicis incentionibus solet inferre
causam uehementioris incendii.. XXVIII
Audiui dum adhuc in hac regione quod
offert pudetque reuolbere. Quendam
iuniorem quum a suo increparetur abbate
quis humilitatem quae mununtur per
modica temporum. retinere cepisset
excedere hac diabolica in suis
rupuit summa contumacia respon
disse. Numquid ob hoc mecum ipsum
humilabi pro tempore ut semper sub
ditus sim. Et quod satis effrenatum

sceleratisque responsum. Iactantia senioris ob
stupefactus. omnisque est increpatus
est sermo. Velut qui ab illo ipso uniat
quo lucifero verba haec prolata non ab
homine percepisse. ut nullam vocem ad
versus cunctum protervium de ore suo
prorsus admittere. nisi cogitat de corde
suo cunctimodo hac turpitudine procul
ta. Illa auctore in eius ore melius voluer
quod de dono dicitur salvatore.
Quisque in forma dei esse humilitas re
fugatur obedientiaque admoratum.
Non vacare illa diabolico spiritu possessus
hac tumore pro tempore reduxque ad mortem.
Ut autem breviter eaque dicta sunt de hoc sup
erbiae genere perstringamus. quaedam signa vel
indicia possumus colligentes. quibus
qui de perfectione singula erudiri. quod dum
carnalis est exterioris hominis
motibus exprimuntur. Necessarium puto.
paucis eadem replicare. ut compendio
sius agnoscamus. quibus eam discernere hanc
deprehendere valeamus indiciis.
Quo nudata vel in superficie producta pas
sionibus ut radices. ex oculata deprehense
vel perspecte. ut convelli facilius va
leant ut vitari. Tunc enim potestiva pesta
fer morbus ad integrum declinari. quam con
tra ipsius perniciosos status et impetus
noxios. non sera observatio quamlum
dinatur adsumitur. sed cum praecedentes
et ut ita dixerim lineis agnoscentes.
providam cum sagaciter discretione per
currimus. De exterioris namque sicut
prediximus hominis motu. status in
terioris agnoscitur. In his igitur

indiciis carnalis. Ista quam prefati sumus
superbia declaratur. Id est primitus.
In loquella est clamor. In taciturnitate
amaritudo. exercitus in laetitia.
Risus inrationabilis. In tristitia
insipiens interpositione rancor. In re
sponsione verba passim sine ulla cordis
gravitate erumpentia ex passim interiecta
era. cum ut ulterius. Audax ad contu
melias inrogandas. ad tolerandas
pusillanimis. ad obediendum difficilis.
nisi in quo eum desiderium suum voluntatisque
praevenerit. Ad suscipiendum exortationem
inplacabilis. ad resecandas voluptates
suas infirmus. ad subcumbendum aliis
durissimus. Semperque suas definitiones
statuere contendens. Ipsa vero nequa
quam credere aliorum adquiescens.
Et sic fit. ut etiam in capax consilii salu
bris effectus. In omnibus suo potius credat
quam seniorum iudicio. XXXIIII

Quibus detractum gradibus his quem semel
possiderit devolvatur. ut ipsam disciplinam
coenobii possessio hac velut qui sicut
consoratio de perfectione statuatur
ac de bono patientiae vel humilitatis
aliorum utatio et impedimento. sevocetur
habitatione cellulae solitariae de
siderat. seu certe ut plures alios
lucraturus construere monasterium.
ex quos doceat quae instituere debeat
adgregare festinat. ex discipulo neque
detestabilior magister effectus est.
Nam cum ulius modi elatione cordis
in perniciosissimum tempore. noxiumque
consuetudia. et sancti viri monachus.

nec sciturus efficiatur sit. quod erat de
terius. et qui professionem sibi et spem mise
rabilis fuit et conversatione promittat

XXX Quā obrem. si edificiū nři fastigiū pfecti
uolum̄ huc placitū dō consurgere.
fundamentu eb. non secundum nostre libidinis
uoluntatem. sed secundum districtionis euan
gelice disciplinā iacere festinem̄. que
aliue esse non possunt quā timor dei.
atq; humilitatis que de mansuetudine.
et cordis simplicitate descendit. humi
litas uero nullatenus poterit absq; nuditate
conquiri. qua p̄ regrinante. nec obedien
tie robur. nec tranquillitas mansuetu
dinis. nec consummatio caritatis poterit
adprehendi sine quib; commissum habitaculū
sps sci penitus esse non poterit. ita pro
nuntiante dño p prophetam.

Sup quem requiescit sps meus nisi super
humilem. et quietū et trementem uerba
mea. Sic etenim exemplaria que ebraicū
exprimunt ueritatem. a quem autem
respicit nisi ad pauperculū. et contritū
spm. et trementem uerba mea. XXXI

Quapropter athleta xpi. qui spiritalem agonem
legitime certans a dño desiderat coro
nari. hunc quoq; ferocissimū uitiū.
ac deuoratricē cunctarū uirtutum.
omnimodis festinet extinguere.

Certus quod hunc in suo pectore commo
rantem. non solū omni genus uitiorum carere
non poterit. Uerū etiā siquid uirtu
tis habere uidebatur ub ueneno depe
ribit. Nullo enim modo poterit
In anima nřa uirtutū. structura
consurgere. nisi prius iacta fuerint.
uere humilitatis in nostro corde fundamina
Que firmissime conlocata. perfectionis
et caritatis culmen ualeant susti
nere. Ita scilicet. ut que ante modū diximus.
primū fratrib; nris humilitatem uerum
In intimo cordis exhibeam̄ affectu.
In nullo scilicet ut quiescere eos con
tristari uel ledere. Quod nullatenus
poterim̄ Implere. nisi abrenuntiatio
uera que in expoliatione omniū facul
tatum et nuditate consistat. in nobis
fuerit xpi amore fundata. Deinde
obedientie iugum et subiectio simplici
corde. ac sine ulla fuerit simulatione
suscepta. Ita ut preter abbatis
mandatū. nulla penitus uoluntas
uiuat in nobis. quod non aliter poterit
obseruari. nisi quis non solū se mortuū
huic mundo. Uerū etiā insipientem
iudicauerit hac stultum. uniuersa
que sibi fuerint a senioribus imperata.
sine ulla discussione pficiens sacro
scā ea credens ac diuinitus promulgata.

XXXII In qua constitutionib; qualitate. procul
dubio status ille humilitatis uere
tranquillus atq; inmobilis subsequatur.
Ut nosmet ipsos inferiores omnib; iudicantes.
uniuersa que fuerint inrogata.
etiam et si iniuriosa sint uel tristia
uel damnosa tamquam a superiorib;
nris inlata patientissime toleremus.
Quequidem a nobis non solum facillime
tolerabuntur. uerū etiā parua iudica
buntur ac nulla. Si mente igitur
recolam̄. ut dñi nři. ut scorū omnium
passiones considerantes tanto leuiorib;

(c) Real Academia de la Historia

(Iste liber est ... pro abbate cassiano ... in xpo ... conlationis ...)

nos inlusus adtemtauit · quanto longius
a mentis sectis · et a conuersatione discessit ·
pariter et eam cogitaueris in breui nos de
hoc seculo migraturos et eos quos scelerum
hui fine mox futuros esse conspexer ·
per meditatiua numquam erat hec contemplatio ·
Non solum rupine · uerum etiam generaliter
omnium uitiorum · Deinde post hec · hunc
eundem humiliauerim · et quidem firmissi
me tenuerim · quod a nobis late comple
tur · ut nichil nos mentalis pro uobis illius
opitulatione · ut grum quod uir tantum
consummatione pariter · posse perficere
cognoscimus · sed ad hoc ipsum quod quod
intelligere meruimus eius esse muneris
inueritate credimus ·

IN NOMINE DOMINI INCIPIT LIBER CON
LATIONUM PATRUM SCORUM A BEATO
CASSIANO PRESBITERO TRIPERTITO

ORDINE EDITUM NAM IDEM CASSIANUS IDEM
que et Iohannes est appellatus qui
spatii fratus ardore hoc opus
in uiginti quattuor conlationes
disponens decem ex his celestibus
preceptis optimus ad elladium et leon
tium epos ordine primo hoc modo confecit ·
Conlatio prima abbatis mosi de monachi destinatione uel fine ·
Conlatio secunda eiusdem senis de discretione ·
Conlatio tertia abbatis pafnuti de tribus abrenuntiationibus ·
Conlatio quarta abbatis danielis de concupiscentia
carnis et spiritus ·
Conlatio quinta abbatis sarapionis de octo uitiis
principalibus ·
Conlatio sexta abbatis teodori de nece sanctorum ·
Conlatio septima abbatis sereni de animae mobilitate
et spiritali nequitia ·
Conlatio octaua eiusdem sereni de initio principatuum ·
Conlatio nona abbatis isaac de oratione ·
Conlatio decima eiusdem isaac item de oratione ·

ITEM SECUNDO ORDINE AD HONORATUM
EPISCOPUM ET EUCERIO EAMULO XPI CON
LATIONE SEPTEM

Conlatio prima abbatis ceremonis de perfectione ·
Conlatio secunda eiusdem ceremonis de castitate ·
Conlatio tertia ipsius ceremonis de protectione dei ·
Conlatio quarta abbatis nesteros de spiritali scientia ·
Conlatio quinta eiusdem nesteros de carismatibus diuinis ·
Conlatio sexta abbatis ioseph de amicitia ·
Conlatio septima eiusdem ioseph de diffiniendo nichil ·

ITEM TERTIO ORDINE IOBIANUM MI
NERUUM LEONTIUM ET TEODORUM ALIE VII
CONLATIONES

Conlatio prima abbatis piamonis de tribus generibus monachorum ·
Conlatio secunda abbatis iohannis de fine cenobite et heremite ·
Conlatio tertia abbatis pinufii de penitentie satisfactionis indicio ·
Conlatio quarta abbatis theone de remissione quinquagesime ·
Conlatio quinta eiusdem theonis de nocturnis inlusionibus ·
Conlatio sexta eiusdem supra de animum ascetton ·
Conlatio septima abbatis abraam de mortificatione ·

INCIPIT PREFATIO

Debitum quod beatissimo pape castorio
in eorum uoluminis prefatione promissum
erat · que de institutis cenobiorum et de octo

principalium uitiorum remedius duodecim
libellis domino adiubante digerat sua.
In quo etsi nutat nostri sufficientia ingenii
utcumque sufficiatum et uiderim sine quid
super hoc ut illius ut uri fuerit examinis
equitate perpensum uerum in rebus tam profun
dis tamque sublimibus etque in usum tali. ta
arbitror interdum non inuenietur una. dignum
aliquid cognitione uestra omniumque sanctorum
fratrum desiderio promiserim. Nunc autem
quia derelinquens nos pontifex supra
dictus migrabit ad Christum. his interim
decem conlationes sumat puerum lectis
anachoritarum. qui in heremo sciuntur mora
bantur quas ille inconparabili fraglans
studio scitatur similiter ut lisserua
sermone conscribi. non extimans pre
multitudine curiositatis. quantum in
firmus ceruices pondere pregrauaret.
uobis potissimum. O beatissimo papa
leonati et sancto fratri elladii credidi confe
rendas. Alter siquidem uestrum memo
ratus uiro et germanitatis affectu
et ceterum dignitate et quod his maiora
sancti studii ferbore coniungitur heredi
tario fructum debitum iure deposcat.
Alter anachoritarum instituta sublimia
non ita quidem propria adgressurus et pre
sumptione sectatur. sed legitimum doctrine
stramitem sanctorum patrum suggerente pene antequam
discederet adprehenderis. non tamen fuit ad
inuentionibus. quam illarum erudicionibus ma
luit erudiri. In quibus mihi nunc in portu
silentii constituto in mentium pelagus
aperiatur. uel scilicet de institutu. uelque
doctrina tantorum uirorum. quaedam erudire

audeam. memorie litterarum. Tantum mihi
profundioris nauigationis periculis
fragilis ingenii cumba. iacitanda erat. quantum
et nobis anachoritis et ubi tamen uita
que in congregationibus exercetur. in contem
platione dei cui illi inextimabilis uiri
semper intenti sunt. maior atque sublimior
erat. Uestrum igitur erat conuictos nostros piis
orationibus uestris adiubare. ne tantam tamen
materiam inperitum quidem sed fideli sermone
promendam. periclitetur in nobis. ita
rursus eius demum materie abstrusis obruatur
nostra suscitetur. proinde ab exteriore
actiuitate monachorum cum tam quam in prioribus
digessimus libris. ad inuisibilem interioris
hominis habitum transeamus. et de diuino
ritu orationum modo ad illius quam apostolis
preceptis orationis perpetue iugitatem ueterem
dua eloquio. ut quisquis iam superioris
operis lectione. iam ad illius intelligibilis
hominis cumulum uirtutum supplantatione
promeruit. Nunc etiam non tantum eum qui
puerum institutu suscipient. diu uelut
puritatis in actuali ad meritum et ualitu
dixerit dignitate transierit sollicitus. quid
in hoc quoque perfectionis culmine debeat
obseruare. similiter instruatur.
Obtinenda laus orationes uestre a beo
qui dignos nos. ut uirtute. ut discipulatu.
ut consortio iudicabit. ut nobis eorundem
eruditionum memoriam plenam. et sermonem
ad dicendum facilem conferre dignetur.
Quod autem sancte eorum atque integre quasi sub ipsis
accepimus explicantes. ipsos quoddammodo
sui institutis incorporauit. et quod dicta
mus latino disputantes eloquio uobis

exibere possimus. Hoc tamen uolumus ante omnia auditorum conlationum, quam superiorum uoluminum praemonitum esse lectorem. ut si qua forte in his pro statu ac professione sive qualitate sive pro ritu et conuersatione communi ut inpossibilia putauerit esse uel dura, non eius secundum suae facultatis modulum, sed secundum dignitatem atque perfectionem loquentium metiatur. quorum prius studium ac propositum mente concipiat, quod uere mortui huic conuersatione mundanae nullis affectibus parentum carnalium, nullis actuum saecularium nexibus obligantur. Deinde locorum quoque in quibus commorantur considerent qualitatem. qui in solitudine uastissima constituti atque ab universo mortalium consortio separati, et ex hoc inluminatione sensuum possidentes contemplantur ut proloquuntur, ea quae inexpertis atque ineruditis pro conditione et mediocritate conuersationis suae inpossibilia forsitan uidebuntur. De quibus tamen si quis uoluerit uerum proferre iudicium eaque impleri quae quae desiderat experiri, festinet ut prius eorum propositum simili studio et conuersatione suscipere. Et tunc demum ea quae supra facultatem hominis uidebuntur, non solum possibilia, uerum etiam suauissima adprehendet. Sed nunc iam ad conlationes eorum et instituta properemus.

CONLATIO PRIMA ABBATIS MOYSI DE MONACHI DESTINATIONE UT FINE. K

I De habitatione sciti et proposito abbatis Moysi

II De interrogatione abbatis Moysi quaerentis quid monachi scopon ut quis sit finis

III De responsione nostra

IIII De interrogatione abbatis Moysi super propositione praedicta

V De conparatione eius qui destinatum ferire contendunt, et puritate cordis sequitur studendum maxime

VI De his qui contemnentes mundo pro rebus paruis sine caritate scandalizantur

VII Quia omni studio ut labore appetenda sit tranquillitas cordis

VIII De principali contemplatione ergo diuinarum rerum contemplationem et similitudinem Mariae et Marthae

VIIII Interrogatio quomodo efficientia uirtutum non cum homine perseueret

X Responsio quod non ista earum merces sed actio cessat

XI De caritatis perpetuitate

XII Interrogatio de necessaria temporis cogitandum et perseuerantia spiritalis theoriae

XIII Responsio de directione cordis in deum et de regno dei et regno diaboli

XIIII Quod illi regioni eo officio quis digne sit deputandus, cuius hic puritate speculatione semper praebeat ea de uitae perpetuitate

XV De contemplando deo multifarie accipiendum

XVI Interrogatio de cogitationum mobilitate

XVII Responsio quid possit mens super cogitationes et quid non possit

XVIII Conparatio a quarum mole et animae

XVIIII De tribus cogitationum nostrarum principiis

XX De discernendis cogitationibus ad similitudinem probabilis trapezitae et in lusione abbatis Iohannis

XXI De quadripartita discretionis ratione

XXII De sermone doctoris secundum audientium meritum et discretionis modo in hominibus tenendo

EXPLICIUNT KAPITULA

Quum in heremo sciti ubi monachorum probatissimi patres et omnis commorabatur perfectio, abbatem Moysen qui inter illos

ego cassian

© Real Academia de la Historia

egregios· florentes suauius non solum actuali
uerum etiam theorice uirtutis fraglabat·
Institutione eius fundari cupientes expetisse
m una cum sancto abbate germano cum quo mihi
ab ipso initio ac rudimentis nouitatis
militie spiritalis ita indiuiduum deinceps
contubernio tam in cenobio quam in heremo
fuit· ut cuncti ad significandum solidita
tis ac propositi nostri parilitatem pronun
tiarent· unam mentem atque animam duobus
inesse corporibus· pariterque ab eodem abbate
edificationis sermonem fusis lacrimis
posceremus· quippe cum hunc animi rigorem
manifestissime nossemus ut nisi fideliter
desiderantibus· et cum omni cordis contritione
querentibus· nequaquam adquiesceret ianuam
perfectionis aperire· Ne scilicet passim
uel nolentibus eam uel tepide sitientibus exhibe
ret res necessarias· et que solis perfectionem
cupientibus debent esse conperta· Indignis
et fastidiose suscipientibus pandens uel
iactantie uitium· aut proditionis crimen
uideretur incurrere· tandem fatigatus
precibus nostris ita exorsus est· III

Omnis inquid ars ac discipline scopon
quendam id est destinationem et telos hoc est
finem proprium habent· Ad quem respici
ens uniuscuiusque artis industrius appe
titor· cunctos labores et pericula atque
id est detrimenta equanimiter libenterque
sustentat· Nam et agricola· nunc torri
dos solis ardores· nunc pruinas et glaciem
non declinans terram infatigabiliter
scindit· et indomitas agri glebas fre
quenti subigit uomere dum scopon seruans
ut eam cunctis sentibus expurgatam· uni
uersisque graminibus absolutam· In modum
solubilis arene· excoquendo communiat
finem id est perceptionem copiosarum frugum
et exuberantiam segetum non aliter adepturum
se esse confidens· qua ut ipse deinceps
uitam securus exigere uel suam possit amplifi
care substantiam· referta etiam frugibus
orrea· libenter exaurit· eorumque putribus sulcis
instanti labore commendat· presentem
deminutionem futurarum messium contempla
tionem non sentiens· Illi etiam qui nego
tiationem solent exercere commercia·
non incertos pelagi timent casus· non
nulla discrimina pertimescunt· dum ad finem
questus spe celeri prouocantur·

Nec non etiam hi qui militie mundialis am
bitione flammantur· dum prospiciunt
honorum hac potentie finem· peregrinationis
exitia ac pericula non sentiunt· nec pre
sentibus erumnis bellisque franguntur· dum
propositae sibi dignitatis finem cupiunt obtinere·

III Habet ergo et nostra professio scopon pro
prium ac finem suum· pro quo labores cunctos
non solum infatigabiliter uerum etiam gra
tanter inpendimus· ob quem nos ieiuniorum
inedia non fatigat· uigiliarum lassitudo
delectat· lectio ac meditatio scrip
turarum continuata non satiat·
Labor etiam incessabilis· nuditasque et
omnium rerum priuatio· horror quoque huius
uastissime solitudinis non deterret·
Ob quem uos ipsi procul dubio parentum spre
uistis affectum et patrium solum hac
delicias mundi tot peruasistis regionibus
despexistis ut ad nos homines rusticos·
et idiotas atque in hoc eremi squalore de

(c) Real Academia de la Historia

genere peruenire possetis. Propter quod res-
pondete inquid mihi que sit destinatio
uestra uel finis, qui uos hec omnia libentissime
sustinendo uos prouocant. Et cum pro-
positum nostrum elicere sup hac interro-
gatione sententiam, respondimus: regni
celorum causa hec cuncta toleramus.
Ad quod ille: Bene inquid quantum argumen-
tum cito inuenit in loquendo definite
dixistis. Qui uero debeat esse scopos
noster id est destinatio, cui iugiter inherentes
finem ualeamus adtingere pre omnibus nosse
debetis. Et cum ignorationem confessi
simpliciter fuissemus, adiecit: In omni
ut dixi arte ac disciplina precedit
quidem scopos id est animae destinatio
siue incessabilis mentis intentio.
quam nisi quis omni studio perseuerantiaque
que seruauerit nec ad finem desiderati
fructus poterit peruenire. Nam ut dixi
agricola finem habens securus et copi-
ose uiuendi in prouentu segetum
fecundas scopon id est destinationem
gerit agrum suum cunctis sentibus
expurgare eumque uniuersis infruc-
tuosis euacuare graminibus.
Nec aliter requietis finis opulentiam
adepturum esse confidit, nisi id quod
usu obtinere desiderat quadam
prius operis ac spei sue ratione pos-
sideat. Negotiator quoque conpa-
randarum mercium desiderium non deponit,
per quod possit questuosius diuitias
congregare, quia frustra concu-
pisceret lucrum nisi uiam qua adten-
dere elegisset. Et qui certis qui-
busdam dignitatibus mundi huius cupiunt
honorari, cui se officio uel ordini debeant
mancipare ante proponunt ut legi-
timum spei etiam finem quoque ualeant
desiderate dignitatis adtingere.
Ita et uite nostre finis quidem est regnum
dei. Qui uero sit scopos debet diligenter
inquiri. Qui si a nobis similiter con-
pertus non fuerit, frustra nitendo fati-
gabimur, quia sine uia tendentibus labor
est iter non profectus. Ad quod
obstupescentibus nobis senex intulit:
Finis quidem nostre professionis ut diximus
regnum dei seu regnum celorum est. Desti-
natio uero id est scopos puritas cordis
sine qua ad illum finem inpossibile est
quempiam peruenire. In hac ergo destina-
tione defigentes nostre directionis obtutum
uelut ad certam lineam cursum rectissi-
mum dirigamus. Et si paululum quid ab hac
cogitatione intentio nostra deflexerit,
ad contemplationem eius ilico recurrentes
rursus eam uelut quandam normam rec-
tissime corrigamus. Que semper omnes
nostros ad unum hoc reuocans signum arguet
statim si a proposita directione mens
nostra uel paululum deuiauerit.
Quemammodum hi quibus usus est bellica
tela tractandi quando ante reges mundi
huius artis sue cupiunt peritiam de-
monstrare in paruissima quedam
scutula que depicta in se continent
premia, iacula uel sagittas intorquere
contendunt. Certi quod non aliter
nisi destinationis sue linea ad finem
possint desiderati premii peruenire.

63

(c) Real Academia de la Historia

Quod cum demum uidetis posse uenire quam pro
positum scopon uolueritis obtinere.
quisi forte fuerit subtractus ab eorum in
tuitu, quantum libet a recto erumnie
cursu imperitus de terreno intentio excidisse
secum tamen ab illius disciplinae lineae
directione non sentiatur, quia nullum habet
certum signum, ut quod peritiam directione
probet, ut usquequaque peruenire tamen.
Ita ideo qui in uite huius uacuum fuderint iac
tur, in quo peccauerint, quo ita deceperint,
diiudicari non possunt. quippe
quos nullum uecurrat indicium quantum
ad directione discesserint, ne quod de
incepit corrigere ut reuocare debeant
lineam disciplinae docere possit peritis
inuitatur. Ita igitur etiam preposita
finis quidem secundum apostolum uitam eternam uo
lat eodem pronuntiante: habentes quidem
fructum uestrum in sanctificatione, finem uero
uitam eternam. Scopos uero est puritas
cordis, quam sanctificatione non inmerito
nuncupauit, sine qua predictus finis
non poterit adprehendi. Ac si dixisset
aliis uerbis: habentes quidem scopon uestrum
in cordis puritate, finem uero uitam eternam.
De qua destinatione docens nos idem beatus
apostolus ipsum nomen id est scopon signifi
canter expressit dicens: que posteriora
sunt obliuiscens, ad ea uero que ante
sunt extendens me, ad destinatum perse
quor brauium superne uocationis domini, quod
euidentius in greco ponitur: KATACK
OΠON ΔIωKω, id est secundum destinationem
persequor, ac si dixisset: hac destina
tione qua illa que posteriora sunt

obliuiscor, id est anterioris hominis uitia,
ad finem brauii celestis peruenire con
tendo. Quicquid ergo nos ad hunc scopon
id est puritatem cordis potest dirigere
tota uirtute sectandum est.
Quicquid autem ab hac retrahit ut perniciosum
ac noxium deuitandum. Pro hac enim
uniuersa agimus atque toleramus. Pro hac
parentes, patria, dignitates, diuitiae,
delicie mundi, uniuersa uoluptas uniuersa
contemnitur, ut scilicet puritas cordis
perpetua retineatur. Hac itaque nobis desti
natione proposita semper actus nostri
et cogitationes ad eam obtinendam rec
tissime dirigentur. Que si pre oculis
nostris iugiter statuta non fuerit, non
solum cunctos labores nostros uagos pariter
atque instabiles reddens in cassum eos ac
sine ullo fructu laboris conpellet
effundi, sed etiam cogitationes omnes
diuersas sibique contrarias suscitabit.
Necesse est enim mentem quo recurrat
cuique principaliter inhereat non habentem
per singulas horas atque momenta pro in
cursuum uarietate mutari, atque ex his
que extrinsecus accidunt in illum
statum continuo transformari qui
sibi primus occurrerit.

VII. Hinc namque est quod nonnullos mundi
huius maximas facultates, et non solum
multa auri atque argenti talenta,
uerum etiam predia magnificentia
contempnentes, postea uidemus pro
scalpello, pro graphio, pro acu, pro
calamo commoueri. Qui si contempla
tione cordis mundi fixum tenerent.

numquam tamen propriis rebus contenti. quod omne pro magnis acquisitoris incurre rint opibus. eas dem perditas abicere malu erunt. Nam et plerumque nonnulli cum tanto zelo codicem seruant. ut eum ne legentes quidem legi. ut contingi a buliquo sinant. et ab eo occasiones in patientiae ac mortis incurrunt. unde monentur stipendium patientiae et caritatis acquirere. quumque omnes diuitias suas pro Christi amore disper serint. pristinum tamen cordis affectum in rebus minimis retinentes et pro his nonnumquam mobiliter irascentes. uelud qui non habent apostolicam caritatem ex omnibus infructuosi steriles que redduntur. quod in ipsum beatus apostolus preuidens. Et si distribuero in cibos pauperum quidem omnes facultates meas. et si tradidero corpus meum ita ut ardeam caritatem autem non habuero. nihil mihi prodest. Unde liquido con probatur perfectionem non statim nuditate nec priuatione omnium facultatum. seu dignitatum ablatione contingi nisi fuerit karitas illa. cuius apostolus membra describit. que in solo cordis puritate consistit. Nam quid est aliud non emulari. non inflari. non irritari non agere perperam. non querere que sua sunt non super iniquitate congaudere. non cogitare malum et reliqua. nisi cor perfectum atque mundissimum deo semper offerre. et ab intactum cunctis perturbationibus custodire.

VIII Omnia igitur huius generis gerenda atque appetenda querunt nobis. pro hac solitudo sectanda est. pro hac ieiunia. uigilie. labores. corporis nuditatem. lectionem.

et ceteras uirtutes debere nos suscipere nouerimus. Ut scilicet per illas ad uniuersis passionibus noxiis inlesum puritate cor nostrum et conseruare possimus. et ad perfectionem caritatis his gradibus innitendo conscendere. Et non propter has obseruantias. si forte honesta ac necessaria occupatione preuenti sollemnitatis districtionem nostre non potuerimus implere. incidamus in tristitiam uel iram siue indignationem. ob quas expugnandas. illud quod pretermissum erat. fecerimus actitari. Non enim tantum est lucri ieiunii quantum ire dispendium. Nec tantus lectioni capitur fructus. quantum contemptu fratris incurritur detrimentum. Et igitur que sequentur. idest ieiunia uigilie. anacoresis. meditatio scripturarum. propter principale scopon idest puritatem cordis quod est caritas. nos conuenit exercere. et non propter illas principalem hanc perturbare uirtutem. qua in nobis integra inlesaque durante. nil oberit. si aliquid eorum pretermissum fuerit. pro necessitate fuerit pretermissum. Siquidem nec proderit uniuersa fecisse ademta hac quam diximus principali causa. cuius obtentu sunt omnia patranda. Ob hoc enim quis ferramenta cuiuslibet artis instituere sibi et hec preparare festinat. non ut ea possideat otiosa. nec ut emolumentum illius fructus qui speratur ex ipsis in nuda instrumentorum possessione constituat. Sed ut eorum ministerio peritiam finemque illius disciplinae cuius hec adiumenta sunt efficaciter apprehendat. Igitur ieiunia uigilie. meditatio scripturarum. nuditas hac priuatio omnium facultatum.

64

non perfectio. sed perfectionis instrumenta
sunt. quia non in ipsis consistit disci
pline illius finis. sed per illa peruenitur ad fi
nem. In cursum hec exercitia moliuntur quisque
his uel a summo bono conectatur intentione
sui cordis hoc usque defixerit. et non ad capi
endum finem propter quem hec aspectanda sunt
omne studium uirtutis extenderit.
Habet quedam discipline illius instrumenta.
finem uero in quo omnis fructus consistit
ignorant. Quicquid igitur possit instru
mentis nostre puritatem et tranquillitatem
turbare. quamuis utile uel necessarium
uideatur. ut noxium deuit
andum est. Hec enim
norma seruata peruagationumque omnium
digressiones poterimus euadere. et ad desideratum
finem linea certe directionis adtingere.

XIIII Hic ergo nobis principaliter debet esse conti
tus. hec inmobiliter destinatio cordis iugiter
adfectanda. ut diuinis rebus et deo mens semper
inhereat. Quicquid ab hac diuersum est. quamuis
uis magnum. secundum tamen uel certum infimum.
seu certe noxium iudicandum est. Ubi mentem
ut uocatur figura. et quam in euangelio per
Martham et Mariam pulcherrime designatur.
Quum enim Martha sancto uique ministerio deseruiret.
ut post ipsi domino eiusque discipulis minis
trabat. Et Maria spiritali tantummodo
intenta doctrinam Ihesu pedibus inherens. quos
osculans. bone confessionis lenibat
unguento. prefertur tamen a domino quod
et meliorem elegerit partem. et eam
que ab ea non possit auferri. Nam cum labo
raret Martha. pia sollicitudine hac
dispensatione distenta. sola

se uideret ad tantum ministerium non posse
sufficere. adiutorium sororis a domino postu
lat dicens. Non tibi sed est quia soror
mea reliquid me sola ministrare. dic ergo
illi ut me adiuuet. Uocatque non ad uile opus
sed ad laudabile eam ministerio prouocabat.
Et tamen quid audiat a domino. Martha Martha.
sollicita es et turbaris erga plurima.
paucis uero opus est. uel etiam uno.
Maria bonam partem elegit. que non aufe
retur ab ea. Uidetis ergo principale
bonum in theoriam solam id est in contemplati
one diuina dominum posuisse. unde ceteras
uirtutes licet necessarias. et utiles pro
nuntiemus. secundo tamen gradu constitutas
esse decernimus. quia uniuerse hi ob unius
perpetuantur obtentum. dicens enim dominus.
Sollicita es. et turbaris erga plurima.
paucis uero opus est. uel etiam uno.
Summum bonum non in actuali. quamuis lau
dabilis opere et multis fructibus abun
danti. sed in sola contemplatione.
que uere simplex et una est conlocauit.
paucis opus esse pronuntians. ad perfectam
beatitudinem id est illa theoria. que prius
in paucorum seruatur consideratione sanctorum.
ad quorum contemplatione conscendentes
his qui adhuc in profectu positi sunt.
ad illud quoque quod unum dicitur. id est dei
solius intuitum. ipso adiuuante peruenient.
Uel sicut licet etiam sanctorum uocatur a ministerio
mirifica supergressus. solius dei lucis pulchri
tudine scientiaque pascatur. Maria
ergo bonam partem elegit que non aufere
tur ab ea. Et hoc diligentius intuen
dum est. Nam cum diceret Maria bonam

partem elegit. Licet autem eam dominus
nequaquam eam uideatur uituperare
illam tamen laudans hanc inferiorem esse
pronuntiat. Rursum quod dicit que non
auferetur ab ea. ostendit quod ab hac
sua portio possit auferri. Nec enim
ministerio corporali cum homine iugiter
poterit permanere. Illius uero studium
nullo prorsus euo docet posse finiri.
Ad quod nos ualde permoti. quid ergo diximus.
labor ieiuniorum. lectionis instantia cum
operum mercede. et lucratione. pietatis et
humanitatis. auferuntur a nobis et
non permanebunt cum auctoribus suis.
presertim cum ipse dominus retributionem regni
celorum his operibus repromittat dicens.
Uenite benedicti patris mei percipite regnum
paratum uobis a constitutione mundi.
Esuriui enim et dedistis mihi manducare.
Sitiui et dedistis mihi bibere. et cetera.
quomodo ergo auferentur hec que in [?]
ducunt factores suos in regnum celorum.
Moyses. Nec ego mercedem boni operis
auferendam dicimus eodem domino. Qui
potum dederit uni ex minimis istis calicem
aque frigide. tantum in nomine discipuli.
amen dico uobis non perdet mercedem suam.
Sed actionem dico. quam ut necessitas
corporis. uel inpugnatio carnis seu
mundi huius. inequalitas administrari
exigit auferendam. Nam lectionis
instantia. uel ieiuniorum afflictio.
ad emendationem cordis et castiga-
tionem carnis. in presenti tantummodo
utiliter exercentur. donec caro
concupiscit aduersus spiritum que non-

numquam. uel labore nimio. seu egritudine
corporis senio. ut desistunt. etiam in pre-
senti uidemus auferri nec ab homine posse
iugiter exerceri quanto magis ergo hec in
futuro cessabunt. quum corruptibile
hoc induerit incorruptionem. corpusque istud
quod nunc animale est. resurrexerit spiritale
et ceperit caro non esse talis. ut aduersus
spiritum concupiscat. de quibus etiam beatus
apostolus manifeste pronuntiat. Corporalis
inquiens exercitatio ad modicum utilis est.
pietas autem. que sine dubio caritatem intellegitur.
ad omnia utilis est. promissionem habens
uite que nunc est et future. que ergo
dicitur ad modicum esse utilis. manifeste
pronuntiantur. nec per omne tempus exerceri.
nec summam perfectionis per se solam laborantibus
posse conferre. modicum quippe ad utrumque
referri potest. id est ut ad breuitatem tempo-
ris quod scilicet omnino tam in presenti
quam in futuro. exercitatio corporalis
quo eternum esse non possit. uel certe
ad paruitatem utilitatisque de carnali
exercitatione conquiritur. Et quod ad-
flictio corporalis. initia quedam profec-
tuum. non ipsam perfectionem parturit cari-
tatis. que promissionem habet. uite pre-
sentis et future. Et ideirco exercitia
operum predictorum. necessaria esse censemus.
quia sine ipsis ad caritatis fastigia
non possit ascendi. Hec etiam que dicitis
opera pietatis ac misericordie. necessaria sunt
in hoc tempore. dum adhuc inequalis diuersi-
tas dominatur. Quorum nec hic quidem
expectaretur operatio. nisi inopum
indigentium infirmorumque pars maxima

sed dum durat ea. que inequaliter omnium facultates.
eas scilicet. que cunctis omnibus. ad communem creatoris
concessa sunt. in suos tantum occupare usur-
pant. nec tamen retinendum statuerunt. Donec ergo
in hoc mundo inequalitas ista grassatur.
erit haec actio necessaria et utilis exercendi.
sperantem quidem bono officio et pie volun-
tati retributionem hereditatis eterne. ipsa
uero in futuro seculo paritate regnante.
cessabit. cum iam non fuerit inequalitas.
propter quam hec debent exerceri. sed cuncti
ab hac multiplici licet utili operatione
ad caritatem dei. et diuinarum rerum contempla-
tionem perpetua cordis puritate transibunt.
Cui se hi quibus cura est ut scientie uel mun-
dationi mentis insistere. iam in hoc seculo con-
stituti elegerunt omni conatu atque uirtutibus
mancipare. illi scilicet tenentes pro officio
adhuc in carne corruptionis positi depu-
tantes. in quo erunt corruptione deposita.
permansuri. peruenientes ad illam promissionem
domini saluatoris. que dicitur. beati mundo
corde quoniam ipsi deum uidebunt.

XI Et quid mirum nisi ista officia superius
comprehensa transibunt. quando res apostolus
etiam sublimiora spiritus sancti carismata
transitura describat. solam uero caritatem
designet sine fine mansuram. Siue enim
prophetie euacuabuntur. siue lingue
cessabunt. siue scientia destruetur.
De caritate autem. caritas numquam excedit. Omnia
namque dona. pro usu ac necessitate tribu-
untur ad tempus. Consummata dispensa-
tione. mox procul dubio transitura.
Caritas uero nullo intercidetur tempore.
non solum enim in presenti mundo utiliter

operatur in nobis. sed etiam in futuro sarcina
corporee necessitatis abiecta efficacior (gloss: & fragil…)
(gloss: largior) multo uero excellentior permanebit. nullo
umquam corrumpenda defectu. sed in incor-
(gloss: fulgidius atque) ruptione perpetua fervidius deo uero
(gloss: ardentior uidens) XII inherebit adeo. Germanus. Quis ergo
posita fragili carne circumdatus ita uere
hanc theoriam semper adfixus. ut numquam
cogitet de fratris aduentu. de uisitatione
infirmi. de opere manuum. certe de hu-
manitate peregrinis ut aduenientibus exhibenda.
(gloss: Inpeditur) Postremo. quis non interpellatur corporis
ipsius prouisione et cura. Aut quem-
admodum mens. ut in quo illi inuisibili.
et incomprehensibili deo ualeat quod esse
XIII cupimus edoceri. Moyses. Inherere quidem
deo iugiter. et contemplationi eius. quem-
admodum dicitis inseparabiliter copu-
lari. impossibile est homini ista
carnis fragilitate circumdato. Uerum
oportet nos scire. ubi nostre mentis in-
tentionem debeamus defixam. et ad quem
destinationem semper anime nostre reuocemus
intuitum. quam cum potuerit obtinere
mens gaudeat. et cum inde distrahi
se doleat uero suspiret. tantumque se
a summo bono sentiat recessisse.
Quotiens se ab illo intuitu deprehenderit
separatum. fornicationem iudicans
ut momentaneum a christi contemplatione
discessum. A quo cum deuagatus fuerit paululum
noster obtutus. rursus ad eum cordis
oculos retorquentes. uelut rectissima
linea mentis aciem reuocemus.
Totum namque in anime consistit recessu.
Unde expulso diabolo. ac nequaquam

In eum locum regnantibus uitiis. consequenter
regnum dei fundatur in nobis. Dicente
euangelista. Regnum dei non uenit cum
obseruatione. neque dicent ecce hic. aut
ecce illic est. Amen amen dico uobis.
quia regnum dei intra uos est. Intra nos
uero. nihil aliud potest esse. quam scientia.
aut ignorantia ueritatis. Et uitiorum
amicitia. uel uirtutum. per que uel diabolo
uel christo regnum paratur in corde.
Cuius quoque regni qualitatem. describit
apostolus dicens. Non enim regnum dei est
esca et potus. sed iustitia et pax.
et gaudium in spiritu sancto. Itaque si regnum dei in-
tra nos est. et ipsum regnum dei. iustitia et
pax et gaudium est. Ergo qui in istis commo-
ratur. sine dubio in regno dei est.
Et e contrario illi qui in iniustitia. et discordia
et tristitia morte operante uersantur.
in regno diaboli et in inferno et morte sunt
constituti. His enim indiciis uel dei uel
diaboli. discernitur regnum. Et si uere
sublimi mentis intuitu consideremus
statum illum in quo degunt celestes supne-
que uirtutes. que uere in regno dei sunt.
quid regnum dei nisi aliud credendum est quam
perpetua iugisque letitia. quid enim tam
proprium uere beatitudini. tamque con-
ueniens. quam tranquillitas iugis et gau-
dium sempiternum. Et ut hoc ipsum quod
dicimus latius. non mea coniectura sed
ipsius domini auctoritate certius insinu-
emus. audi eum qualitatem et statum mundi
illius apertissime distribuentem.
Ecce inquid ego creo celos nouos et terram
nouam. et non erunt in memoria priora.

neque ascendent super cor. Sed gaudebitis
et exultabitis usque in sempiternum in his que ego
creo. Et rursus. gaudium et letitia inue-
nietur in ea. gratiarum actio et uox laudis.
Et erit mensis ex mense et sabbatum ex sabbato.
Et iterum. Gaudium et letitiam obtinebunt.
fugiet dolor et gemitus. Et si adhuc
clarius de illa conuersatione et ciuitate
sanctorum uultis agnoscere. audite que ad
ipsam ierusalem. uoce domini dirigantur. Et ponam
inquid uisitationem tuam pacem et preposi-
tos tuos iustitiam. Non audietur ultra
iniquitas. in terra tua. uastitas et con-
tritio in terminis tuis. Et occupabit
salus muros tuos. et portas tuas laudatio.
Non erit tibi amplius sol ad lucendum per diem.
nec splendor lune inluminabit te. Sed erit
tibi dominus in lucem sempiternam et complebuntur
dies luctus tui. Et ideirco beatus apostolus.
non generaliter neque simpliciter omne gaudium
regnum dei esse pronuntiat. sed signanter
hoc specialiter illut solum quod in spiritu sancto est.
Nouit enim esse aliud inprobabile gaudium
de quo dicitur. mundus autem gaudebit.
Et ue uobis qui ridetis quia plorabitis.
Regnum sane celorum tripliciter accipiendum est
Aut quod regnaturi sunt celi. id est sancti in aliis
subditis. Secundum illud. Esto tu super i
quinque ciuitates. et tu super decem.
Illud quoque quod dicitur ad discipulos.
Sedebitis super sedes .xii. iudicantes .xii. tri-
bus israhel. Aut quod ipsi celi incipiant cum christo ii
regnari. quod scilicet omnibus sit subiectum.
ceperit esse omnia in omnibus deus. Aut certe quod sancti
in celis sint cum domino regnaturi iii
xiiii Quam ob rem. in hoc corpore constitutus la-

(c) Real Academia de la Historia

nouerit unusquisque illis regioni ut minister sit
deputandum. cui in hac uita sentencia prum
participem culturamque prebuerit. illis quoque
se etiam in illo perenni toto consortem fuisse
esse non ambigat. cui nunc ministerium se
sociumque mulierem exhiberet. secundum sententiam
domini laudis dicentis. Siquis michi ministrat
me sequatur. et ubi sum ego. illic et minister
meus erit. Nam quem admodum diaboli regnum
per confessionem suscipiatur. uicissim. laus regni
dei per exercitationem uirtutum. puritate
cordis in hac sepuli sentencia possideatur.
Ubi uitam regnum dei erit. ibi et procul dubio
et uita eterna. Et ubi regnum diaboli
erit. ibi mortem atque infernum esse non dubium
erit. In quo qui fuerit. nec laudare dominum
poterit secundum prefatam sententiam dicentis.
Non mortui laudabunt te domine neque omnes qui
descendunt in infernum. Sine dubio peccati.
Sed nos inquid qui uiuimus non utique scilicet.
sed nec mundo huic. sed deo. benedicimus
dominum ex hoc nunc et usque in seculum.
Non enim erat in morte qui memor sit tui
in infernum autem peccati quis confitebitur
domino. Id est nemo. Nullus enim tam est sibi
militet sentencia ipsum. ut christianum profiteatur
esse ut monachum. quum peccata confitetur
dominum. Nullus admittit. eu quedam per ce
cruatur seminis creaturi. Nec se uera
crescet seruum illius profitetur. Cuius pre
cepta contumaci contemptu contemnit.
In qua morte. illam uiduam. que erat in deliciis.
beatus apostolus esse pronuntiat.
Uidua inquiens que in deliciis est uiuens
mortua est. Sunt ergo multi. qui ui
uentes in corpore. mortui sunt. et in inferno
iacentes dominum laudare non possunt.
Et e contrario. Sunt qui cum mortui sint
corpore. dominum spiritu benedicunt. atque conlau
dant secundum illud. Benedicite spiritus et
anime iustorum dominum et omnis spiritus laudet
dominum. Et in apocalipsin. anime occisorum
non solum laudare dominum. sed etiam interpellare
dicuntur. In euangelio quoque
euidentius dominus adstruit dicens.
Non legistis inquid quod dictum est a domino
dicente. Ego sum deus abraam. deus isaac. et
deus iacob. non est deus mortuorum sed uiuen
tium. omnes enim ei uiuunt. de quibus et apostolus.
Propter quod inquid non confunditur deus
uocari deorum. parauit enim illis ciuitatem
sanctam. Nam quia nec otiose sint post
separationem ab corporis. neque nichil sen
tiunt. etiam euangelii parabola que
de illo paupere et lazaro. et diuite pur
purato profertur ostendit. quorum
unus beatissimum sedem id est sinum abrahe.
requiem promeretur. alius in intolerabili
ardore eterni ignis cruciatur.
Si uitam et illud quod dicitur ad latronem.
hodie mecum eris in paradiso. uoluerimus
intendere. quid aliud manifeste signi
ficat quam perdurare in animabus non solum
pristinum intellectum. sed etiam uicis
situdinem eius congruam promeritatis
actuumque suorum perfrui qualitate.
Hoc enim illi dominus nequaquam promisisset.
si eius animam sciret post separationem
carnis. ut priuatam dei sensu ut in nichilum
resoluendam. Non enim caro eius in para
diso. sed anima erat ingressura cum christo.
Cubandum sane immo. atque et ipse erat

(c) Real Academia de la Historia

detractandum · promissima retentorum illa
distinctio · quid non credat Christum
potuisse eodem die quo in inferna descendit
et quem in paradiso repperiri · latroni dixit in
quit · Amen dico tibi hodie · et inter
posita distinctione infertur · mecum
eris in paradiso · ut scilicet haec pro
missio non statim post transitum uite ubi
impleatur · sed post resurrectionis aduentum
intellegatur impleta · Non intellegentes
illud · quod ante resurrectionis sue diem
procul sit ut ludeor · quem ut tamen et ipsos
credebant humanis angustiis et carnali
infirmitate concludi · Nemo ascendit
in celum nisi qui descendit de celo filius
hominis qui est in celo · quibus manifeste
probatur animas defunctorum non solum
suis sensibus non priuari · sed ne istis quidem
affectibus · id est spe · uel tristitia · gaudio
ac metu carere · et quae sit quibus in illo
generali examine reseruantur · quidam
etsi iam incipere praefigurare · nec secundum
opinionem · quorundam infidelium in incertum
eius reuolui · post habitam commorationem
corporum · reducuntur subsistere · dei
que laudibus intenti inserere cateruarum ·
uatesque seruantur paulisper certaminis
temporalis · de prius anime natura ·
secundum mediocritatem sensus nostri paucis
aliqua disputemus nonne ut latuit omnis in epte ·
non dicam suauitate · sed in numine erat ·
ut leuiter suspicari · illam prestantiorem
hominis portionem in qua et tam imago dei ·
secundum beatum apostolum hac similitudo
consistat · deportatam hac que iam con
ditur in pristinam sarcinam corporis.

in sensibilem fieri que omnem rationis
uim in se continens et quam imitatur uel in
sensibilem natura cum sui participatione
sui fecit esse sensibilem · quamuis con
sequenti ratione ex hoc situatione in prius ordo
contineat · Ut exutam mentis istam carnali
qua nunc hebetatur pinguedine · intelle
ctualem uirtutem suam · in melius reparata ·
Sed priores eius uiuaciores recipiat potius
quam amittat · Intuentibus eum hoc quod
dicimus · beatus apostolus uerum esse cognoscitur ·
Uetantem obire adhuc carne discedere · ita
reparatione eius anxius uoluit a domino copu
lari dicens · Desiderium habeo dissolui et
esse cum Christo · multo enim melius quamdiu sumus
in corpore peregrinamur a domino ·
Et alibi scito uidentes · et bonam uoluntatem habemus
magis peregrinari a corpore et presentes
esse ad dominum · Propter quod et contendimus ·
siue absentes siue presentes placere illi ·
Commorationem scilicet anime que in hac
carne est · peregrinationem a domino uel
absentiam a Christo esse pronuntians · et eius
adhuc carne · separatione · uel discessu
presentiam esse ad Christum tota credulitate
confidens · et euidentius legis super hoc
ipso uiuacissimo animarum statu idem apostolus ·
Sed accessistis inquit ad Sion montem ·
et ciuitatem dei uiuentis Hierusalem celestem ·
et multorum milia angelorum frequentiam
et ecclesiam primitiuorum qui conscripti sunt
in celis · et spiritibus perfectorum · de quibus
spiritibus in alio loco · Deinde patres inquit
carnis nostre habuimus eruditores et reue
rebamur non multo magis subiciemur
patri spirituum et uiuemus · ·

(c) Real Academia de la Historia

XI Contemplatio uero dei multifarie concipitur.
Nam dum non incomprehensibilis illius substantie
sue admiratione cognoscitur, quod tamen
ad uel in spe promissionis absconditum est.
Sed etiam cum eternitatis suae magnitudine.
ut equitatis sue consideratione. ut coeterne
dispensationis auxilio providetur. quando
scilicet etiam cum sciscitatur per generationes singulas
gesta mente purissima plurimum. quum
potentiam ipsius qua universa gubernat.
moderatur haec et regit. Quum inmensitatem
scientie eius et occulta que secreta cordium
latere non possunt, et mente corde miramur.
quum ad summum numeris undarumque numeri dimensumque et
et cognitum cogitamus. quum pluviarum guttas
quum seculorum dies et horas. Quum praescientiam
futurorum. universa obtemperantes scientie
eius adsistere contemplamur. quum ineffabi
lem clementiam eius consideramus. qua innu
mera flagitia que singulis quibusque momen
tis sub ipsius committuntur aspectu. inde
ferat longanimitate sua etiam.
quum vocationem qua nos nullis precedentibus
meritis gratie sue munerationis adscribit.
quum denique quod occasiones salutis tribuit
ad obaudiendum. quum quod dum admirationis
intuemur excessu. quod tam nos nasci
precepit. ut ab ipsis cunabulis gratie nobis
legisque sue notitiam erudiretur.
Quod ipse adversarium vincens in nobis
pro solo bone voluntatis adsensu eterne
beatitudine ut appetat nos premiis
muneratur. quum postremo dispensa
tionem incarnationis sue pro nostra
salute suscepit. haec mirabilia misteri
orum suorum in cunctis generationibus dilatavit.

Sunt autem alie quoque huiusmodi innumere
contemplationes. que pro qualitate uite.
hac puritate cordis. in nostris sensibus oriuntur.
quibus deus ut videatur mundis obtutibus. ut
cernatur. quas profecto nullus perfecto
sentire valebit. in quo adhuc aliquid carnalium
vitiorum affectum. quia non poterit ita deum
videre faciem mei. Non enim videbit
me homo et vivet. Scilicet mundo huic
affectibusque serviens. Gennadius.

XVII Quid ergo est. quod etiam nolentibus nobis
immo etiam nescientibus. tam superflue cogi
tationes subtiliter velut clam irrepunt.
ut non solum eas expellere. verum etiam
intelligere ac deprehendere difficultatis
immo discretio. posset ergo mens aliquando
ab ipsis vacua repperiri. et numquam
ab huiusmodi illusionibus incursari.

XVIII Moyses. Mentem quidem non interpellari
cogitationibus impossibile est.
Suscipere vero eas ut respuere hominum
studentium possibile est. que cum modum
igitur orientur non omnis modis pendet
ut a nobis tam reprobatio ut electio
consistit in nobis. Nec tamen ex eo
quod diximus impossibile esse. mentem
cogitationibus non adiri. totum vel
incursui. vel illius spiritibus tribuendum est.
qui eum nobis incitant ingerere.
Alioquin nec liberum in homine maneret
arbitrium. nec in nobis cautela nostre correc
tionis industria. Sed est inquam
nostrum magna ex parte. ut cogitationum
qualitas emendetur. et ut sancte hac
spiritales in cordibus nostris. ut terrene carna
lesque concrescant. Ideo numque frequens

Inpedirut
Inpugnare

lectio. et iugis adhibetur meditatio scrip
turarum ut exinde nobis spiritalis memorie
prebeatur occasio. Idcirco decantatio
crebra psalmorum ut assidua nobis exinde
conpunctio ministretur. Idcirco vigiliis
ac ieiuniis orationumque sedulitas adhibe
tur. ut extenuata mens. non terrena
sapiat. sed celestia contempletur.
quibus rursum neglegentia interveniente cessan
tibus. necesse est ut mens vitiorum squa
lore concreta. in carnalem partem mox
inclinetur et corruat. XVIII

Quod exercitium cordis non incongrue molarum
similitudini conparatur. quas meatus
aquarum precipiti impetu rotat. que pro
volbit quamvis cessare quidem non possunt
ab opere suo aquarum inpulsibus circumacte.
in eius vero qui preest situm est potestate.
verum nam triticum molat an ordeum loliumve conmittit.
Illut quippe est procul
dubio conmolendum. quod ingestum ab illo
fuerit. cui operis illius cura conmissa est.
Ita namque et mens presentis vite in
cursus undique ingruentibus temptationum
torrentibus circumvecta. vacua quidem
cogitationum estibus esse non poterit.
quales vero ut admittat. ut paret sibi
debeat studii ac diligentie sue pro
videbit industria. Sicut ut diximus ad
sanctarum scripturarum meditationem iugiter
recurrimus. ac memoriam nostram ad recordationem
spiritalium rerum et desiderium perfec
tionis spemque future beatitudinis
erigimus. necesse est ut orte cogitationes
exinde spiritales in his que meditati sumus
mentem faciant inmorari. Sin vero
desidia seu neglegentia superati vitiis et
otiosis confabulationibus occupemur. seu
curis mundanis et superfluis sollicitudinibus et
laboribus inplicemur. consequens est exinde
velut quedam zizaniorum species generatam
operationem quoque nostro cordi noxiam ministrabit.
Et secundum sententiam domini salvatoris. ubi fuerit
thesaurus operum nostrorum seu intentionis nostre.
ibi et cor nostrum necessario permanebit.

XVIIII Illud ante omnia nosse debemus. tria cogita
tionum nostrarum esse principia. id est ex deo. ex
diabolo. et ex nobis. Ex deo quidem sunt.
cum sancti spiritus inlustratione nos visitare
dignatur. erigens nos ad sublimiorem
profectum. et in quibus vel minus adqui
sivimus. vel desidiose agentes superati sumus.
saluberrima conpunctione castigat.
vel cum celestia nobis reserat sacramenta.
et propositum nostrum ad meliores actus volun
tatemque convertit. ut ibi. cum rex Asuerus
castigatur a domino libros annales inquirere.
quibus Mardochei beneficium
recordatur. et summo eum gradu honoris exaltat.
At propria crudelissimam super se gentis
Iudee sententiam revocat. ut cum propheta
commemorat. audiam quid loquatur in me
dominus deus. Alius quoque. et dixit inquid
angelus qui loquebatur in me. ut cum
dei filius venturum se una cum patre. et
mansionem apud nos facturum esse
promittat. et non estis vos qui loqui
mini. sed spiritus patris vestri qui loquitur in vobis.
Et vas electionis. experimentum queritis
eius qui in me loquitur Christus.

Ex diabolo vero cogitationum nascitur
series. cum subvertere nos tam vitiorum

Idest pigritia

[illegible]

[illegible]

[illegible]

(c) Real Academia de la Historia

oblectatione. quam etiam oculatus contu-
itus inridens. subtilissima calliditate.
multo probabilius fraudulenter ostentat.
et sicut figuris se nobis in angelum lucis.
Ut cum euangelista refert. Et cena facta.
cum diabolus iam misisset in corde Iude
Simonis Scariotis. ut traderet dominum.
Et iterum. post bucellam inquid. introibit in
illum satanas. Petrus quoque ad Ananiam.
et Saffiram. Quur temtauit sata-
nas cor tuum. mentire uos spiritui sancto.
Et illud quod in euangelio multo ante
per Ecclesiasten predicatum legimus. Si spiritus potesta-
tem habentis ascenderit super te. locum
tuum ne dimiseris. Illud quoque quod dicitur
ad dominum contra Achab. in tertio regnorum libro.
ex persona spiritus inmundi. egrediar et ero spiritus
mendax in ore omnium profetarum eius.

Ex nobis autem oriuntur. quotiens que
gerimus uel gessimus uel audiuimus. naturali-
ter recordamur. De quibus beatus David.
Cogitaui inquid dies antiquos. et annos
eternos in mentem habui. Et meditatus
sum nocte cum corde meo. et exercitabar
et sculpebam spiritum meum. Et iterum.
Dominus scit cogitationes hominum quoniam
uane sunt. Et cogitationes iustorum
iudicia. In euangelio quoque dominus ad fa-
riseos. quid cogitatis mala in cordibus
uestris. Hanc igitur tripertitam rationem.
oportet nos iugiter obseruare. et uni-
uersas cogitationes que emergunt in corde
nostro. sagaci discretione discutere. ori-
gines earum. et causas. et auctores
primitus indagantes. Ut quales nos
eis prebere debeamus. ex illorum merito

Indicant

qui eas suggesserunt considerare possimus.

XX. Ut efficiamur secundum preceptum domini pro-
babiles trapezite. quorum summa peritia (numularii)
disciplina est probare. quod nummo
aurum purissimum. ut uulgo dicitur
obrizo. quodue sit minus purgatione
ignis excoctum. et eo quoque uili denario
superatorum nomisma. sub colore auri
fulgentis imitatur. prudentissima
discretione non fallat. et non solum
nomisma. tyrannorum uultus exper-
tia sapienter agnoscere. sed et quae
illa que sunt ueri quidem regis imagi-
nes. et non legitime figurata.
peritia sagaciore discernere. Deinde
ne quid illis a legitimo pondere demi-
nutum sit. mensura examine diligenter
inquirere. Que omnia nos quoque spiritaliter
obseruare debere. euangelicus sermo
sub hoc nomine demonstrat exemplo.
primum. ut quidquid cordibus insederit
nostris. uel si quod nobis dogma fuerit
intromissum. utrumne sit diuino illo. et
celesti spiritu sancti igni purgatum. an
ad Iudaicam superstitionem pertineat.
seu de secularis filosofie tumore descen-
dens. in superficie tantum proferat
pietatem. diligentissime pertractemus.
Quod ita poterimus implere. si illud
apostolicum fecerimus. Nolite omni spiritui
credere. sed probate spiritus si ex deo sunt.
quo genere quoque illi decepti sunt. qui post
professionem monachi. in ornate sermonis.
et quibusdam sunt filosoforum dogmatibus
inlecti. que prima fronte pro quibusdam
sensibus ac religioni consones audientes

(c) Real Academia de la Historia

cidorit

uelut auri fulgore fallerent. quos semel
superficie ingesserunt uelut nomis inuatib'
ecit fulsisq deceptos. proprio nudos
ac miseros reddiderunt. ut ad reticeos
serepiat reuocentes. ut uideretur cor
errores ac perseuerantio nesaumidus peru
enter. quod etiam auctor in libro thimitate
legim' fuisse. p pessū. quidetarent illo
filos regulam auream concupiscent uel
furtiuis unathenue p eiuriis eterna
morte meruit damnari.

Secundo sollicite nos explorare conuenit.
ne uiro purissimo scripturis praua
interpretatione quo abutitur metalli
pretiositate nos fallat. In quo etiam
dns saluatoris callidissim' diabolus
uelut homini simplici et manubia inpo
nere. dns ei que generaliter sunt sup
omnium iustorū intellegenda pronis.
male bola interpretatione corrumpens.
specialiter hunc qui angelorum custodia
non egebat conatus ab aure dicens.
quia angelis suis mandabit de te ut
custodiant te in omnib' uiis tuis.
In manib' portabunt te ne forte offen
das a lapide pedē tuū. preterita scili
cet eloquia scripturis. callida ad
sumtione conuertens. et et contrariū
sensū noxiumq detorquens. ut damna
ginem carnifici uulnus sub colore
nobis auri fulgentis obicit. siue cū
puritate suximus nos conatus inludere.
quod dns scilicet peccatum op' admo
nens affectandū. quod non elegit
ma sensus procedens monetam supra
ecclesiam institutū. ducta aduitatio

Ut inmoderata inconpetentib' q'lelunur.
seu uigiliis nimis. ut orationib' inordi
natis. ut inconcinnata lectione. de
cipiens. ad noxiū perducat finem. ut cum
intercessiones hac uisitationes plus per
suadeat inpendere. quib'. nos spalib' mo
nasterii clauserit. et certe tanto amice qui
etis exequitur. Sollicitudines etiam
curarumq suscipere. religiosis uederat
autorū suggerit feminarū. Talib' modi
laqueis. monacū inexercitabiliter inretitū.
perniciosis sollicitudinis occupatione
distendat. Ut certe cū deriderare sem
clericatus officiū supra ecclesiam edifica
tionis mulatus. et amore lucri spalis
instigat. p quod nos ab humilitate pro
positi hub hac deseruatione diuellat.
que omnia cū sint a nre salute professionisq
contraria. tamen ut anime quodam
in recto ac religionis obtentu. facile in
peritos incautosq decipiunt.
Imitantur enī nomisma adulterinū.
quia uidentur ad presens plena pietati.
sed non sunt a legitimis monete uirtu
tis probatis et catholicis patrib' figurata.
Nec de cardinali hac publica conlatione
scorū prodeunt officina. sed furtiuam
fraude demonū fabricata. Non sine
detrimento inperitis quib'q. et agno
rantib' ingerantur. Que quauis uir
utilia ac necessaria uideantur ad
presens. tamen soliditati professi
onis nre. incipiunt postea esse con
traria. Et tota quodāmodo corp'
nri labe fucaturi proponit atquā
necessariū quidem. Sed scandaliza

(c) Real Academia de la Historia

membrum. Et quod exercere nos putamus ut pedis
agere videatur officium. proicere nobis
vel abscidi salubre est. Satius enim
est absque unius praecepti membro id est
operatione. ut fructu in ceteris sanum
firmumque durare. et tamquam debilem
introire in regna caelorum. quam cum solidi
tate mandati incedere in aliquod scan
dalum. Quod per prioris consuetudine
separans nos a destrictione regulae
vel a statuti propositi disciplina. indu
cat in tale dispendium. quod nequaquam
futura detrimenta conpensant. omnis
praeteritae fructus et totum opera
tionis nostrae corpus gehennae faciat in quibus
concremari. De his generibus inlusionis
etiam in proverbiis eleganter exprimitur.
Sunt viae quae videntur rectae esse viro.
novissima vero earum veniunt in pro
fundum inferni. Et aliter. Malignus nocet
cum se commiscuerit iusto. Id est diabo
lus decipit. cum sub iustitiae colore sociatus
obtectatur. Odit vero sonum cautelae.
Id est discretionis. quae de seniorum verbis
vel commonitione procedit.

XXI In quo etiam abbatem Iohannem qui lici
commorabatur novimus nuper inlusum.

Nam cum exhausto corpore vel defectu
perceptionem cibi iam biduano ieiunio dis
tulisset. accedente ei ad refectionem
die postero. veniens diabolus in figura
ethiopis taetri vel ad eius genua provo
lutus. Indulge inquit mihi. quia ego
tibi hunc laborem indixi. Itaque ille
vir tantus et ad discretionis ratione
perfectus. sub colore continentiae in
congrue exercitatur. Intellexit se
ob hoc calliditate diaboli circumventum.
ut liquidissimum ieiunio. ut lassitudinem
non necessariam. immo etiam spiritui nocituram
fatigato corpori supponeret. ecapura
curuximo. scilicet inlusus nomisma
etdum in illo veri regis imagine venera
tur. parum discutit. an rite legitime
figuratum. ultima vero observatio huius
probabilis trapezitae. quam de inquisi
tione ponderis praediximus taliter implebitur.
Si quidquid gerendum cogitatio nostra sugge
serit. omni scrupulo tractantes
vel in nostri pectoris statera collocantes.
aequi libratione subtilissima perpendamus.
An plenum sit ab honestate communi.
An timore dei sit grave. Ad integrum
sensum. An humana ostentatione.
vel aliqua novitate. praesumptione
sit leve. An meritis eius pondus inanis
cenodoxiae non imminuerit ut abraserit
gloria. Et sic ea protinus ad examen pub
licum revocantes. id est ad professorum. et
apostolorum vel actus vel testimonia conferentes.
ut cuncta quae integra. vel perfecta. et
illis conpensantia tenemus. ut cuncta quae
inperfecta vel damnosa. nec illorum
ponderi consonantia. omni cautione
ac diligentia respuamus. XXII

Erit ergo hoc quadripartito quod diximus
modo. necessaria nobis. haec discretio.
Id est. ut primum materia nos utrum veri
fucatave non lateat. Secundo ut eas
easdem cogitationes quae mentiuntur
opera pietatis. tamquam adulterina
nomismata. ecapuracuruxim u separabimus.

antea

Uapore quoque fulvum imaginem regis non legi
time signatum contineant. ut illa
que in auro pretiosissimo scripta fuerit
uitio extrinseco sensu non ueri regis
sedantunni. preberint uilitatem similiter
discernentes respuare possimus. Siue illa
quorum pondus acceptatum erugo uiciatum
adroderit. ex quo sensum non sit ita ad
equari. Ita nomismata leuia atque
diminora minusque pensata recusemus.
ne in illam incederet. quod obseruare
tam uitalibus preceptis domini conmone
mur. cunctis iubentes nostros metitis saepen
diusque studemus. Nolite thesaurizare
uobis thesauros in terra. ubi erugo et tinea
demolitur. et ubi fures effodiunt
et furantur. Quicquid enim contem
platione humane glorie fecerimus in terram
nos thesaurizare secundum domini sententiam
nouerimus. Et consequenter illum antiquum
humi reconditum in terraque depositum. ut
diuersis demonibus populandum. ut educi
cenodoxie erugine consumendum.
ut laus superue cineris deuorandum ut
ad nullum recondentis utilitatem emo
lumentumque respiciat. Omnis igitur
cordis nostri recessus lugetur preteru
mundi sunt. Et ascendentium in eo
utraque saguerrima indignatione
resuscitandum. neque forte intellec
tualis. Ibidem utraque ut leo ut draco
perunsient pretiosa utraque lucentes
in perterrita. Quibus accessus etiam
ceteris in ubdiam peccatoris nostri. pcogi
tationum. neglegentiam preueuatur
Et tam pringulus ortus atque momentum.

terram cordis nostri. euangelico aratro hpetra
ligni dominice. crucis recordatione sulcantes.
ut noxium ex nobis serpentium cubilia. uel
uirulentorum serpentium exterminare
latibula possimus. XXIII

Adhec obstupe factos nos in auditis sentio.
et ad uerba narrationis sue. inexplebili
ardore succensos. pro admiratione desi
derii nostri. paulisper sermone suspenso.
rursus adiecit. Quoniam nos o filii ad dis
putationem tam longum usum reduxit
prouocauit. et ignis quidam conlati
oni nostre ferbentiores sentitis. pro uestro
desiderio subministrat. Ut ex hoc ipso
etiam munificentie contemplet. In uestram
uos perfectionis sitire nostre doctrinam.
Uolo uobis adhuc super discretionis excellentiam
ut gratiam. que in usu cunctis uirtutes
arcem hac primatum tenet. pauca disserere
excellentiam que eius. et utilitatem. non
solum cotidianis exemplis. sed etiam
unicuique patrum conlationibus. ut sentien
tiis adprobare. Frequenter namque
memini nonnullis huiusmodi sermonem
cum gemitu lacrimisque poscentibus.
me quoque aliquid eis doctrine conferre
cupientem. nullatenus potuisse. et tam
in me non solum sensus. uerum etiam ipsum
eloquium defecisse. Ita non inuenissem
quemadmodum eos. ut cum leui consolatione
dimitterem. quibus indiciis. euidenter
agnoscitur dominum gratum pro meritio hoc
desiderio audientium dispensantibus ad
spiritale sermonem. Que quia breuissimum
spatium quod superest. noctis spatium
non occurrit explere. Indulgentes illam

(c) Real Academia de la Historia

potius quieti corporis. cum necesse erat
totum prolixi- sed quod modicum erat. fuerat
detrectatum. plenum narrationis ordinem.
in integro futuri diei. reuocans examini
reseruant. Dicta namque discretionis ob
tamen consulatores in hoc primum pate
fecere uetementer induserunt.
exactorum sint ut esse prosint ob cupiunt.
hoc indicio uetustatem eius comprobare.
Unde illa quae moderationis genetrix erat
uirtutis exultauit. nequaquam utrum
quod ipsi concessum erat. nimietate in
currunt. Uim rationis adnuauit
et. quam uerbis excoluit. effectu uel
opere uiolauit. In hoc ergo nobis dis
cretionis bonum de qua quantum dominus dederit
adhuc in ueritate quaere disponimus.
Primitus proposita uanos de ipsis excellen
tia et moderatio neque primum eidem
uirtutis in esse cognoscitur differenter.
disputationis quoque ut temporis modum
non permittat excedere. his lauque beatus
moises conlationi nostre dans finem. adhuc
nos auidos ac uelut ore pendentes.
de quo ad somnum paululum hortatus erat
his idem ipsis quibus insidebamus psiathis
cum monet incubare embrimis pariter
capiti nostro. ceruicalium uice suppositis.
quae grossioribus papiris in longos graci
lesque fasciculos quod ut cum sesquipedali
interuallo pariter conligatum.
Num quidem humillimum sedile. ad scabelli
uicem fratribus in synaxi consedentibus
praestabant. Nunc uero sublectum ceruicibus
dormientium praebent capiti; non nimie
durum. sed tractabile ubertatis fulcimentum.

Ad quos monachorum usus haec idcirco uel
maxime oportuna habentur et congrue.
Quod non solum sint aliquatenus molliu.
paruoque et opere praeparentur et pretio.
Utpote passim papiro per ripas nili
fluminis emergente. sed etiam quod ad
remouendum. habilis materie leuisque
naturae sint. Ad illa praecepto senis
eundem sumus ad degustationem somni
onerosa quiete consortati.
Tum digestae conlationis in futurum quid
dio. quam se promisisse disputationis
expectatione suspensi.

CONLATIO SCI ABBATIS EIUSDEM

SENIS MOISI KAPITULA

I Prooemium abbatis moisi super discretionis gratiam
II Quod discretio sola conferat monacho et dispu
tatio super hoc sci antonii
III De errore saulis et achab quod per discretionis
inperitiam sunt decepti
IIII Quae de bono discretionis in scripturis referuntur
V De morte eronis senis
VI De ruina duorum fratrum ob discretionis imperitiam
VII De alterius inlusione quam per inperitiam discretionis incurrit
VIII De lapsu et deceptione monachi mesopotamii
VIIII Interrogatio quomodo debeat adquirenda uera discretio
X Responsio quod per humilitatem et cogitationum non celandum
XI Uerba abbatis serapionis de nudatione et obiectione
cogitationum et de periculo propriae confidentiae
et quia omnis artes et scientia magisterio
XII Confessio uerecundiae de qua cogitationes nostras
confundebamur senioribus reuelare
XIII Responsio quod non omni tempore cuncti senes sint imi
tandi sed eorum persuasione ducendum et periculo non condo
lentium

XIIII De vocatione samuelis
XV De vocatione pauli apostoli
XVI De adpetenda discretione
XVII De inmodicis ieiuniis et uigiliis
XVIII Interrogatio de conpetentia abstinentiae et refectionis mensura
XVIIII De optimo cibi cotidiani modo
XX Obiectio de facilitate continentiae qua duobus paxi matiis sustentatur
XXI Responsio de uirtute et mensura continentiae
XXII Quinam generalis continentiae ac refectionis sit modus
XXIII Quemadmodum abundantia humorum genitalium castigetur
XXIIII De qualitate refectionis labore et difficultate uetusti Iohannis inducta
XXV Interrogatio quomodo possit una semper eademque mensura seruari
XXVI Responsio de non excedendo refectionis modo atque quia commodius sit iam nonam reficere

INCIPIT LIBER SECUNDUS

DE DISCRETIONE

Degustato itaque matutino sopore quum matutina lucis aurora nobis iam inlucesceret quidem et repromissam narrationem reposcere coepissemus beatus Moyses ita exorsus est. Quum uideam uos tanto desiderio ardore flagrare ut ne illud quidem paruissimum quietis momentum quod spiritali conlatione subtrahens refectione corporis indulseram ad requiem credam uestri corporis profecisse mihi quoque hunc uestrum consideranti feruorem sollicitudo maior incumbit. Necesse est enim et tanto me in persoluendo debitum attentius ac deuotionis curam gerere quanto uos ardentius uideo postulare. Secundum illam sententiam. Si sederis cenare ad mensam potentis sapienter intellege quae apponuntur tibi et mitte manum tuam sciens quia talia te oportet praeparare. Quam ob rem de bono discretionis et uirtute dicturi in quam sermo nocturnae conlationis ingressus sub finem disputationis dedit congruum credimus excellentiam eius patrum primo consignari sententiis ut cum patuerit quid de illa senserint uel pronuntiauerint maiores nostri tum proferatur cum unusquisque quam sectati sunt ueteres casibus diuersorum qui pro eo quod minime eam fuerunt adsecuti praecipitio delectationis lapsi sunt. Inquantum possumus utilitatem eius ac commoditatem exequamur quibus discussis quemadmodum expetere eam uel colere debeamus efficacius instruamur. Considerantes meritum eius et gratie dignitatem. Est enim non mediocris quaedam uirtus neque humana passim uel facile industria conprehendi nisi diuina fuerit largitate conlata. Siquidem inter nobilissima spiritus sancti dona hanc quoque laetum legimus ab apostolo numerari. Alii datur per spiritum sermo sapientiae alii sermo scientiae secundum eundem spiritum. Alii fides in eodem spiritu. Alii gratia curationum in uno spiritu. Et post pauca. Alii discretio spirituum. Deinde conpleto omni catalogo spiritalium carismatum subdidit. Omnia autem haec operatur unus atque idem spiritus diuidens unicuique prout uult. Uidetis ergo non terrenum nec paruum esse discretionis munus sed diuinae gratiae maximum praemium. Quam nisi monachus omni intentione fuerit adsecutus et ascendentes in se spiritus certa ratione

possederit . necesse est eum uelut in nocte
ceca . et istis tenebris oberrantem . non
solum in praecipitiis foueis ac praeruptis
decidere . sed etiam in planis ac directis
frequenter offendere . III

Memini igitur quondam in annis adhuc
puerilibus constitutus in partibus thebaidos .
ubi beatus antonius morabatur .
seniores ad eum de perfectionis inquirende
gratia conuenisse . quumque a uespertinis
ortus usque ad lucem fuisset protractum
conlatio . questionem hanc maximum
noctis spatium consumpsisse . Nam diu
acerrime querebatur . quenam uirtus
uel obseruantia monachum possit . a dia-
boli laqueis ac deceptionibus custodire
semper inlesum . ut certo recto tramite
firmoque gressu ad perfectionis culmen
euehere . quumque pro captu mentis sue
proferret unusquisque sententiam . et alii
quidem hoc in ieiuniorum uigiliarumque
studio conlocarent . quod his uidelicet
extenuata mens . ac puritatem cordis
et corporis adsecuta . deo facilius uni-
retur . Alii in contemptu uniuersarum
rerum quibus mens penitus nudata fuerit .
tamquam nullis deinceps retentaculis
laqueis . ad deum expeditior perueniret .
Alii necessarium esse censebant remoti-
onem et extremi secretum censerent . in qua
commanens quis familiarius interpellare
deum . eique possit peculiarius inherere .
Nonnullis sectanda caritatis id est
humanitatis officia definirent . quod
his regnum celorum ducatur specialius in euange-
lio . uelut specialius repromittatur dicens .

Uenite benedicti patris mei possidete para-
tum uobis regnum a constitutione mundi .
Esuriui enim et dedistis mihi manducare
sitiui et dedistis mihi bibere . et cetera
quumque in hunc modum diuersis uirtutibus
aditum certiorem ad deum posse de-
cerneret . et tota quoque noctis maximum tempus
hac inquisitione consumptum . In ultima beatus
antonius . omnia quidem hec que
dixistis . necessaria sunt et utilia
sitientibus deum . uel ad eum cupientibus peruenire .
Sed his principalem tribuere gradum ne-
quaquam nos innumerabilium casus
et experimenta permittunt . Nam sepe
numero acerrime ieiunus . seu uigiliis
incubantes . et mirifice in solitudine
secedentes . priuatione quoque omnium facul-
tatum ita secantes . ut ne unius
quidem diei uictum sibimet unius denarii
superesse paterentur . humanitatis
etiam studia . cum tota deuotione complen-
tes . Ita uidimus repente deceptos . ut
arreptum opus non potuerint congruo exitu
terminare . summumque feruorem et conuersatione
laudabilem detestabili fine concluderent .
Quamobrem . quid principaliter ducat ad
deum . manifeste poterimus agnoscere . si ruine
ac deceptionis illorum causa diligentius
a nobis fuerit indagata . In illis namque
cum exuberaret predicatarum opera uirtutum .
discretio sola deficiens . usque ad finem ea
durare non siuit . Nec enim alia lapsus
eorum causa deprehenditur . nisi quod minus
a senioribus instituti . nequaquam potu-
erint rationem discretionis adipisci .
que preteriens nimietatem . utramque nimietatem .

uiu sequi · monuit cum doceat · semper incedere
tanto decet eum uirtutum primitia · excolli.
ut seruoris excessu · luxe continentiae
modum · inepatu presumtione · transcendere.
nec oblectandum · remissione deflectere
ad utraque sinistra concedit hoc est supre
statu gubernandi corporis contrarios per
corpore lenietrocere · Haec namque est discretio
que oculus et lucerna corporis in euange
lio nuncupatur · sed in illud sententiam sal
uatoris · Lucerna corporis tui est oculus
tuus · Quod si oculus tuus simplex fuerit ·
totum corpus tuum lucidum erit · Si autem oculus
tuus nequam fuerit · totum corpus tuum
tenebrosum erit · eo quod ipsius cogitationis
hominis uniuersas · actusque discernens ·
cunctaque gerenda sunt · preuidet atque
plures et · que si in homine nequam fuerit ·
id est non uero iudicio · et scientia commonitus
seu quolibet errore uel presumtione deceptus.
totum corpus nostrum fuit tenebrosum hoc est
omnem aciem mentis · actusque nostros reddit
obscuros · cecitate scilicet uitiorum et perturbationem tenebris inuoluitur · Si enim lumen
in quid quod in te est tenebre sunt · tenebre
ipse quante erunt · Nulli namque dubium est
etiam ne iudicio cordis nostri · et ignorantionis
nocte porrecto cogitationes quoque et opera
nostra · que ex discretionis deliberatione
descendunt · multorum peccatorum tenebris
IIII implicari · Denique ille qui primus iudicio di
regnum populi israhel meruit · quia hunc
discretionis oculum nequaquam habuit ·
ut toto corpore tenebrosus et quem ipso
delectaret regno · dum lucerne huius tenebris
atque errore deceptus · acceptabiliorem

do sacrificium suum quam preceptum samuelis.
obedientiam iudicabit · atque ex illa magis
parte cuius offensionis incurrit · Et qua
se propitiandum sibi diuinum · sperauerit
multatum est · huius inquam discretionis ignorantia.
uitam regem israhel post illum sublimissimum
uictorie triumphum quia ei fuerit di fauore
concessus conpulit credere meliorem se
in cedum suum · quam diuinis austerissimum execu
tionem precepti · Et quemadmodum ipsi uidetur
crudelis imperii · quia consideratione
mollitur · magis uult cruentem uictoriam
clementia quam temperare · oblandiri se tamen mitatu ·
uelut toto corpore redditur tenebrosus ·
In reuocabili morte damnatur ·
IIIII Haec est discretio que non solum lucerna corpo
ris · sed etiam sol ab apostolo nuncupatur ·
Sed in illud · Sol non occidat super iracundiam
uestram · haec enim uite nostre dicitur gubernatio ·
Sed in illud · quibus non est gubernatio ·
cadunt sicut folia · haec consilium secre
tissime nominatur sine quo nihil agere ·
omnino scriptura auctoritate permittimus
Ita ut ne ipsum quidem spule uinum quod
letificat cor hominis · sine ipsius sinamur
moderatione percipere · sed in illud · Cum
consilio omnia fac · cum consilio uinum bibe ·
Et alterum · Sicut ciuitas muris diruta
et non circumdata · sic est uir qui non cum
consilio aliquid agit · Cuius priuatio quam
perniciosa sit monuit · et ratione nunc exemplum
ut figura declarat · Dirute enim ac sine
muris conparatur ciuitati · In hac sapien
tia · In hac intellectus sensusque consistit ·
Si quibus nec interior nostra edificari domus
nec spolia possunt diuitie congregari ·

(c) Real Academia de la Historia

Secundum illud: Cum sapientia edificatur
domus, et cum intellectu erigitur; cum
sensu implentur cellaria omnibus diuitiis
pretiosis et bonis. Hec inquam est solidus
cibus, qui nisi a perfectis atque a robustis
non potest sumi. Secundum illud: Perfectorum
est autem solidus cibus eorum qui pro consuetu
dine exercitatos habent sensus ad discre
tionem boni ac mali. Que in tantum
utilis nobis ac necessaria conprobatur,
ut etiam uerbo dei eiusque uirtutibus coequetur.
Secundum illud: Uiuus est enim sermo dei et efficax,
et penetrabilior omni gladio ancipite,
et pertingens usque ad diuisionem anime hac
spiritus, conpagum quoque ac medullarum,
et discretor cogitationum et intentionum
cordis. Quibus manifestissime declaratur
nullam sine discretionis gratia perfectam
posse uel perfici uel stare uirtutem.
Et ita et beati antonii quam uniuersorum
sententia definitum est discretionem esse
que fixo gradu intrepidum monachum perducat
ad deum, predicatasque uirtutes iugiter
conseruet illesas, cum qua ad consumma
tionis excelsa fastigia minore possit
fatigatione conscendi, et sine qua
multi etiam propensius laborantes per
fectionis nequiuerunt culmen adtingere.
Omnium namque uirtutum generatrix, custos
moderatrixque discretio est.
Et ut hanc eandem definitionem antiquitus
a sancto antonio et ceteris patribus promul
gatam, recens quoque sicut promisimus
confirmet exemplum, recolite id quod nuper
gestum est. et oculos uestros uidistis obtu
tibus. Senem uidelicet eronem ante

paucos admodum dies inlusione diaboli
ca summis ad ima delectum, quem quin
quaginta annis in hac heremo conmora
tum singulari discretione rigorem
continentie tenuisse meminimus,
et solitudinis secreta ultra omnes hic
conmorantes miro feruore sectatum.
Hic igitur quo pacto, quaue ratione post
tantos labores ab insidiatore delu
sus grauissimo corruens lapsu cunctos
in hoc heremo consistentes luctuoso
dolore percussit? Nonne quia minus
discretionis uirtute possessa suis
definitionibus regi quam consiliis uel con
lationibus fratrum atque institutis maiorum
maluit obedire? Siquidem tanto
rigore inmutabilem ieiunii conti
nentiam semper exercuit, et solitudinis
quietem celle iugiter secreta sectatus
est, ut ne ob participationem in eun
dicu fraternitatis conbibii nec obse
ruatio quidem diei paschalis aliquando
potuerit obtinere, in qua fratribus
cunctis pro anniuersaria sollemnitate
in ecclesia residentibus solus non potuerit
adsequi, ne quantulumcumque per
ceptione leguminis parui a suo uidere
tur proposito relaxasse.
Qua presumptione deceptus, angelum
satane uelut angelum lucis cum
summa ueneratione suscipiens, eiusque
preceptis prono obediens famulatu,
semet ipsum in puteum, cuius profunditatem
oculorum non adtingit intuitus, pre
cipitem dedit, de angeli uidelicet sui
sponsione non dubitans, qui eum

ut hodie ingenio [illegible]

[illegible]

[illegible]

(c) Real Academia de la Historia

pro meritis uirtutum ac laborum suorum
nequaquam posse firmauerat ulli iam
discrimini sublacere cuius rei finem ut ex-
perimentis suae sospitatis euidentissime
conprobaret supradictum se puteum nocte
intempesta inlisus inlisit. magnum
scilicet uirtutis suae meritum probatu-
rus quum inde exisset inlesus.
De quo quum paene iam exanimis ingenti fra-
trum fuisset labore extractus die tertio
finiturus. quod his deterius erat. i-
ta in deceptionis suae obstinatione
permansit ut ne experimento quidem
mortis suae potuerit persuaderi quod fuisset
daemonum calliditate inlusus. quamobrem
pro meritis laborum tantorum et annorum
numerositate quibus in heremo perdurabat.
hoc miseratione et humanitate summa
ab his quib; conpatiebantur extorto.
uix a presbitero abbate papnutio potuit
obtineri ut non inter biothanatos de-
putatus etiam memoria et oblatione
pausantium iudicaretur indignus.
Quid dicam de illis duobus fratribus qui cum ultra
illam heremum thebaidos ubi quondam fuerat
beatus antonius abitauerat minus cauta
discretione permoti euntes per extentam
solitudinis uastitatem nullam escam
penitus sumere decreuerunt nisi quam
praeter eam ipsis dominus praestitisset.
quumque errantes eos per deserta et deficientes
in fame a longe mazices conspexissent.
quae gens cunctis paene nationibus feris
inmanior atque crudelior est. Non enim
eos ad effusionem sanguinis ut non
nullos gentes desiderium produxerat.

solum feritatis mentis instigat. e reg
contra naturam feritatis suae cum panibus
occurrissent. unus ex eis subueniente dis-
cretione uelut a domino sibi porrectam
cum gaudio et gratiarum actione suscepit.
reputans escam sibi diuinitus ministratam.
Nec sine deo factum ut hi qui semper hominum
cruore gauderent deficientibus iam
hac tabescentibus uitae subsidia largi-
rentur. Alius uero recusans cibum uelut
ab homine sibi oblatum inediae defectione
consumptus est. quorum licet initium
ex reprehensibili persuasione descenderint.
unus tamen subueniente discretione id quod
temere inconsulteque conceperat emendauit.
Alius autem in stulta praesumptione perdurans
hac penitudinis discretionis ignarus.
mortem quam dominus auertere uoluit sibi
ipse consciuit. Nequaquam credens
instinctu factum diuino quod inmites barbari
propriae feritatis obliti panes eis
pro gladiis obtulissent.
VII Quid etiam de illo commemorem cuius nomen
quia adhuc superest nolumus facere mentionem.
qui diu longo tempore daemonem in angeli
suscepit claritate reuelationibus eius
innumeris saepe deceptus credidit nuntium
esse iustitiae. Nam excepit his etiam
per omnes noctes in cellula eius lumen absque ullius
lucernae praebebat officium. Ad extremum
iubetur a daemone ut a deo filium suum qui cum eo
pariter in monasterio manebat offerret
ut scilicet hoc sacrificio abrahae patri-
archae meritis aequaretur. cuius in tantum
est persuasione seductus ut parricidium
opere perfecisset. Nisi eum uidens puer

[illegible]

93

(c) Real Academia de la Historia

culerum & eru conruetudinem uctendo pre parure & cumeolu quib; eu uelut obluau rur. udinmolundu conreringere dirpone but inquirere. pretugio rceleris fuauri

perrrtutr uufugirret. XIIII

Longu erat decepaonir illiur quoq; monaci meropoaumie nurrundo percurrere quiinilla prouincia ppuucir imataubile continenta aqu etenet. qua punnor multor ringu lurieer incellu rearurur exegerua.

Jauera udexperamu diubolicir reuelutionib; romnirq; delurur. ut poreaunaor lubo rer ueq; uirtuaer quib; excererua omr mona cor ibide rerideneer. udludu irmu eccircu cirione cuturr luprumirerubili uolberat.

Ne cum uolenreu conruetudine uirionu uderuderiaue fuaure decepaionir eli cere. uerirrimu quoq; multat tempore diubolur ut ueritaratir nuntiur reuelurret ud experamu orcendia xpianu pptm unu cu principib; religionir uc fidei nre upstir rcilicet ueq; murarirb; tenebrorum ucettaru omiq; mucie aubidu ueq; deformen.

Et econeru iudeorum pleue unu cummosri puerarcir propetar. rumu eripudianeer letatiu. eerplendidirrimo lumine corur cuneem. ruudenr uerimullet meriair ac beuatitudinir illorum purticepr fieri. circuicirione quoq; rurcipere feratauret.

horu lauq; profecao. nullur aut lugubriter fuirreti inlurur. rituaione direrecaionir ulur udrequi luborurret. quamobrem quuntair pniciorum rit. direrecaionirgrum nonhubere. multorum curur. eat experi menau declururuit. XIIII

Adhec germuni rrpetar. Et anobellir exem

plir. eadifiniaionib; unaiquorum rucar ubun deq; ppuaina. direreaione fontem quod umodo rudicem q; cunctorum erre uirtutu.

Quomodo ergo udquiri debeat cupimur edoceri. Aut quem umodu uerum uerbu expedo. unfulru et diubolicu rit. porria ugnorci. Ut reamillum euun gelicu. qua ruperiori erucaaau dir rerruiaair purubolu qua iubemur fieri probubiler trupezitee nomirmuae in prerri ueri regir imaginem puidenter. deprendere uuleum. quod non rit inmonetuu legiaimu figuruau. ueq; illut ricut uulgurur verbo exprimu conlucaone dixirai. eum quu puru curuximu reprobem illu inreruecaa periau. quu ruair copiore et in etgre pro recuaur. r puli ueq; euungelico trupezitee inerre debere rignurai. quid enim prodeeria uirtur eb. et gruatu meriau cognoscere riquem umodu expetendu ut uequirendu rinar nerciam. Cum morrer

x Uetu inquid direreaio. nonnisi uera humi liaaute conquiriaur. Cub humiliatuar hecerit prima probuaio. rit unuerru nonrolu quegendu runa redetquem quecoguauaur. reniorum rerruuaur et unmini uatacil ruo quir iudicio credenrillorum porriu definiaionib; uequierceur. et quid bonum ut mulu debeut iudicure. eatorum erudiaione cognorcuat. que inrtatuaio nonrolu pueru direreaionir uiu iubere recao erumice docebia incedere. uerum et qua ucuncair. fraudib; et inridur inimici. rerutabit inlerum. Nullu etm enim decipi poterit quirq; qui nonrolu

suo iudicio. sed maiorum ubi exemplo.
Nec ualebit ignorationi eius callidus
hostis inludere. qui uniuersas cogitationes
in corde nascentes. perniciosa uerecundia.
nescit obtegere. sed eas maturo exa
mine seniorum. ut reprobat ut admittit.
Illico namque ut patefacta fuerit cogi
tatio maligna. marcescit.
Et antequam discretionis iudicium pro
feratur serpens taeterrimus. uelut a tene
broso. ac subterraneo specu uirtute
confessionis protractus ad lucem
traducatur. quodammodo tunc dehonesta
tus abscedit. tamdiu enim suggestiones
eius noxie dominantur in nobis. quamdiu
celantur in corde. Et ut uirtutem
sententiae huius efficacius colligatis.
referam uobis abbatis serapionis factum.
quod ille iunioribus frequentissime
instructionis causa proponebat.

XI Cum adhuc inquid essem puerulus. et cum
abbate theone commanerem. hec mihi
inimici inpugnatione ingesta
fuerat consuetudo. ut postquam
refecissem hora nona cum sene. unum
paximacium. cotidie in sinu meo latenter
abscondere. quod sero ignorante illo.
occulte edebam. quod furtum licet
conlibentiam sine cessatione con
mitterem. expleta tamen concupiscen
tia fraudulenta. ad me rediens tum
reatu tenebar grauius que sup admisso furti
crimine cruciabar quam sup esu ei
fueram iucundatus. quumque istud
molestissimum opus uelut ab exacto
ribus mici faraonis indictum uice
laterum singulis diebus explere. non sine
cordis mei dolore conpellerer. Nec tamen
eruere me possim ab hac tam seuissima
tirannide. et clam detegere furtum
seni manifestare confunderer. contigit
di nutu. de hoc me captiuitatis iugo
uellentis eripere. ut quidam fratres cellam
senis obtentu edificationis expeterent.
Quumque refectione transacta. conlatio
spiritalis cepisset agitari. respondensque
senex propositis interrogationibus eorum
de gastrimargie uitio. et occultarum
cogitationum dominatione disserere. eorumque
naturam. et atrocissimam uim quam
haberent. donec celarentur. exponeret.
ego conlationis huius uirtute conpunctus.
et conscientia redarguente perterritus.
uelut que sederant ob hoc tantum fuisse pro
lata quod seni dominus secreta mei pectoris
reuelasset. in occultos primum gemitus
excitatus. Dein cordis mei conpunctione
crescente. in apertos singultus lacrimasque
prorumpens. paximacium quod consue qū
tudine uitiosa subtraxeram clanculo
commedendum. de sinu furtim mei conscio
baiulare ceperam produxi. cumque in medium
professus quemadmodum cotidie latenter
ederem. prostratus in terra cum uenie
postulatione. confessus et uberiam pro
fusis lacrimis. ut absolutionem durissime
captiuitatis. a domino poscerent implorarem.

Tunc senex. confide inquit o puer.
absoluit te ab hac captiuitate. etiam
me tacente confessio tua.
Uictorem namque aduersarium tuum odie
triumfasti. ualidius enim eum

(c) Real Academia de la Historia

confessione prosequens. quod pro se fuerat
ab eo tam taciturnitate celatum.
Quem utique nequaquam ut ante ut alterius
responsione confutaturus in tantum curam
permiserat dicens. Sed cum illam salomonis
sententiam. Quia non fit contradictio
ab his qui faciunt malum cito. ideo
repletum est cor filiorum hominum in ipsis
ut faciant mala. Et ideirco tu mete
post hanc publicationem tuam iste
nequissimus spiritus inquietare non poterit.
nec in te latibulum sibi ceterum serpens
deinceps usurpabit. de tenebris cordis
tui salutari confessione protractus
ad lucem. Necdum senex verba con
pleverat. et ecce lampas accensa de
sinu procedens ita cellam replevit
odore sulphureo. ut vehementia foetoris
ipsius vix in ea nos residere permitteret.
Iterumque admonitionem senex.
ecce inquid dominus attestatus est sermoni
meo visibiliter approbavit.
Ut passionis illius incentorem de corde
tuo salubri confessione depulsum
oculis pervideres. praesentem fugatumque hostem
nequaquam locum in te ulterius habiturum
aperta eius expulsione cognosceres.
Itaque secundum sententiam senis locum est in
quo iam confessionis huius virtute
dominatio diabolicae illius extincta
est in tantum atque in perpetuum consopita
ut numquam mihi nec in memoriam quidem
concupiscentiae huius ulterius temptator
ista inimicus ingereret. nec me porro
hac illa quando pulsatum furtivi illius
desiderii instigatione praesenserim.

Quem sensum in ecclesiaste quoque pulcherrime
legimus figuratum. Si momorderit in
quid serpens non in sibilo. non est abun
dantia incantatori. Taciturnitatem serpen
tis morsum perniciosum esse designans.
Id est. Si confessioni non sit suggestio seu
cogitatio diabolica incantatori
cuidam spiritali scilicet viro. qui cum mi
nibus scripturarum mederi protinus
vulneri. et exsecare de corde consuevit
noxia venena serpentis prodita fuerit.
non fuerit. succurrere periclitanti
penitusque non poterit. Hoc igitur
modo ad scientiam discretionis verae
pervenire facillime poterimus ut seniorum
vestigia subsequentes. neque agere
quicquam novi. neque discernere nostro iudicio
praesumamus. Sed quemadmodum
nos ut illorum eruditio ut vitae pro
babilitas informaverit in omnibus gra
diamur. Qua institutione firmatus
non modo ad perfectam discretionis
rationem quisque perveniet. verum etiam
ab omnibus insidiis inimici tutissimus
permanebit. Nullo namque alio vitio
tam praecipitem diabolus monachum
pertrahit ac perducit ad mortem quam
cum eum neglectis consiliis seniorum
suo iudicio persuaserit definitionique
confidere. Etenim cum omnes artes ac
disciplinae humano ingenio repertae
et quae nihil amplius quam vitae huius
temporariae commodis profuturae licet
manu palpari queant et oculis
perviderí. recte tamen a quoquam
sine instituente doctrina.

nequeunt conprehendi. quam in ea parte
est credere hunc solum non egere doc
tore. que et invisibilis et occulta
est. et que non nisi corde purissimo
pervidetur. Cuius error non temporale
dampnum. nec quod facile reparetur.
sed anime perditionem parit. mortemque
perpetuam. Habet enim non adversarios
visibiles sed invisibiles. atque inmites
ostes. diurnum nocturnumque conflictum.
Nec contra unum seu duos. sed contra
innumerabiles acies. spiritale certamen
Cuius tanto periculosior cunctis.
quanto et infestior inimicus. et con
gressus occultior. Et ideo seniorum.
summa cautione sunt sectanda vesti
gia. vel adducenda cuncta que in nostris cordibus
oriuntur. sublato confusionis vela
mine deferenda. GERMANUS
Occasionem nobis perniciose verecundie.
qua cogitationes malas suademur
obtegere. Illa precipue credo accidisse.
quia nobismet quendam in Sirie partibus
constitutis. ut credebatur precipuum
seniorum. cum idem frater cogitationes suas.
simplici confessione prodidisset. post
modum quadam indignatione conmo
tus. easdem graviter exprobrasse.
unde fit. ut dum eas in nobis premimus
et senioribus erubescimus publicare.
curationum remedia consequi nequeamus.
MOISES Sicut non sunt omnes iuvenes
pari modo. ut fervore spiritu. ut disciplinis
hac moribus optimis instituti. Ita nec
senes quidem cunctos uno modo ut perfecti
sunt. ut probatissimi repperiri.

Divitie enim senum. non sunt canitie
capitis. sed industria iuventutis.
hac preteritorum laborum. stipendiis
metiende. Que enim non congregasti
in iuventute tua. quomodo invenies
in senectute tua. Senectus
numquam honorabilis. non diuturna.
nec numero annorum conputata. cani
enim sunt sensus hominis. et etas
senectutis. vita inmaculata.
Et ideo non omnium quorum capita
canities texit. quosque vite longevitas
sola commendat. nobis sunt sectanda
vestigia. seu traditiones ac monita
suscipienda. sed eorum quos laudabiliter
vitam suam hic probatissime conperimus
in iuventute signasse. Nec presumptionibus
propriis. sed maiorum traditionibus
institutos. Sunt enim nonnulli
quorum etiam quod est lugubrius. maior
est multitudo. qui in tepore suo
quem ab adulescentia susceperunt
vel ignavia senescentes. auctoritatem
sibi non maturitate morum sed annorum
numerositate conquirunt.
De quibus probatio illa domini proprie
tatis dirigitur per profetam. Et co
mederunt alieni robur eius. et ipse pre
nescivit. sed et cani effusi sunt
in eo et ipse ignoravit. hos inquam
in exemplum iunioribus
non vitae pro
vitur.

(c) Real Academia de la Historia

ne ulla preposituris laudabilis etas in
iuventute discretione · sed in moribus solu
provecta · Quod cum ita sit, callidissimus
inimicus ad deceptionem iuniorum in pre
iudicatu · auctoritate preponens · eta
illos qui ad vitium perfectionis · ut suis
ut aliorum potuerint ammonitionibus incitauri ·
subvertere · hac decipere · exemplis eorum frau
dulentia subtilitate ferantur ·
ut in personam eos scilicet noxium · ut in naufra
gium eos desperatione detruderet · In tan
tum quod perducantur sub seniorum · uolentes uobis exempla
proferre · auctoris nomine preteriti · mitto
nenor quoque illius qui perpetravit sibi spiri
tus utilitatem publicavit · similem aliquid ad
instructionem · sed tantum gratum · que instruc
tionem necessarium · uobis conferre possit
exponam · Quidam igitur ad senem quendam
nobis optime cognitum · quidam non ignavissimus
iuvenis · pro utilitate sua · profectus erat
et senis preces · et cum carnalibus incentivis
ac fornicationis spiritu · se temptari ipsum
inquietari simpliciter prodidisset ·
consolationem credens laboribus suis
orationibus senis · ac remedium inflictis
uulneribus reparaturum · Ille amarissimis
eum increpans verbis · miserabilem quoque
et indignum nec monachi nomine censendum
esse pronuntians · qui potuerit huius
modi vitio · et concupiscentia titi
llari · taliter suis increpationi
bus · corruptionis
uulneratum ·

vitae suae rumina desperatione deleturum ·
hac tristitia contemptus meditatione · et tru
dimittens cellam · quin etiam alimento
de preterito · ne solum de remedio passionis ·
sed de expletione concepte concupiscen
tie profundam cogitationem · et tractaret ·
Abbas Apollo senior probatissimus occur
risset laborem quem et oppugnationis
vehementiam · que in corde eius · aestua
bat · de contemplatione vultus ·
et delectatione colligitur · causam
tante perturbationis inquireret · Et
ille molliter se compellantem · ne
responsum quidem ullum posset referre ·
magis ac magis eum sentiens senex
non inaniter · causam tante tristitie
silentio velle contegere · quam ne
uultu quidem dissimulare prevaleret ·
instantius ab eo causas occulti doloris
coepit inquirere · quibus ille convictus ·
pergere se confitetur ad vicum · ut quia secundum
sententiam illius senis · monachum esse
non posset · nec refrenare stimulos carnis
et impugnationis remedium consequi
valeret · uxorem duceret · hac relicto
seculo monasterio · reverteretur ad seculum ·
Quem senex blanda consolatione demulcens ·
seque eisdem cotidie incentivis
stimulis · atque aestibus agitari · et ideo circo
non debere eum prorsus desperatione
concidere · nec mirari super impugnationis
ardorem · qui non tam laboris studio
quam misericordia domini et gratia vinceretur ·
unius tantum diei ab eo indutias poposcit ·
et ut ad suam reverteretur ad cellulam
deprecatus · admonuit et iussit predicta senis ·

(c) Real Academia de la Historia

actu feruentiatione prostratus · quique eidem
proximus esset · expansis manibus oratione
cum lacrimis fundens · ait · Conuerte domine
qui occultarum uirium et infirmitatis hu
manae solus arbiter · pius ac secretus es
medicus · impugnationem iuuenis illius
in istum senem · ita condescendere infirmi
tatibus laborantium · et conpati fragili
tatem iuniorum · ut in senectute doceatur ·
Cumque ille hunc precem · cum gemitu con
clusisset · cernit ethiopem tetrum contra
illius cellulam stantem · atque igneas ad
uersus eum iacula dirigentem ·
Quibus quum fuisset ille protinus sauciatus
et progressus e cella · huc illucque uelut
amens · et ebrius cursitaret · atque egredi
ens et ingrediens · iam se in ea continere
non posset · eadem uia pergere coeptauit
qua iuuenis ille discesserat ·
Quem cum abbas Apollo uelut amentem factum ·
quibusdam furiis conspiciens agitari ·
intellexit ignitum diaboli quod uiderat
telum in corde eius fuisse defixum · Illumque
in eo confusionem mentis hac perturba
tione sensuum · intolerandis estibus operari ·
Accedensque ad eum · quo inquid properas;
aut quae te causa senilis · illius grauitatis
tis oblitum · tam puerili inquietudine
ac mobilitate cursitare conpellit ·
Quumque ille pro conscientia sue · reatu
ac turpi exagitatione confusus · crederet a
ardorem sui pectoris depraehensum · ac secre
tis senis condisuauntur · nullam respon
sionem perconctanti reddere prorsus
auderet · Reuertere inquid ad cellulam
tuam denique · et intellege ut ignoratum

ac contemptus a diabolo ut despectum · Nec in eorum
numero conputatum quibus ille cotidie
confligere et conluctari profectibus eorum
ac studiis incitatur · qui unum uel · in te
distentum iaculum · post tantum annorum seriem ·
quae in hac professione exuisti · non dicam
repellere · sed ne uno quidem die differre
potuisti · quod et idcirco dominus passus est
sauciari · ut saltim in senectute discas
conpati infirmitatibus alienis · et fragi
litati condescendere iuniorum · ac exemplis
atque experientia doceeris · qui suscipiens
iuuenem in infestatione diabolica laborantem ·
non modo nulla consolatione fobisti ·
sed eum in perniciosam desperationem delectatum
inimici manibus tradidisti · quantum in te erat
ab eodem lugubriter deuorandum · quem sine
dubio nequaquam tam uehementi conflictu
fuisset adgressus · quod etiam nunc usque ad te
ad praesens dignatur · nisi sua ei profectu
eius inuidens inimicus · illam uirtutem quam
animis eius inesse cernebat · anticipare
ac pre uenire suis igniatis iaculis festi
nasset · procul dubio intellegens fortiorem
cui tantu uehementia confligere operae
pretium iudicaret · Disce itaque tuis
exemplis laborantibus conpati · et peri
clitantes · nequaquam perniciosa despera
tione ~~terrere~~ · nec durissimis sermonibus
asperare · sed potius leni blandaque con
solatione reficere · et secundum praeceptum
sapientissimi salomonis · Erue eos
qui ducuntur ad mortem · et redimere eos
qui interficiuntur ne parcas · Nostrique
saluatoris exemplo · Arundinem quas
satam non confringere · et linum fumigans

76

non extinguere. neque illum a domino gratiam
posse. qui ipse quoque fiducialiter ualeat
opere exercitatus et cunctare dns de inimici
linguae eruditum uastum sustinuisse eum
qui lapsus est a uerbo. Nullus etenim sufferre
inimici potest insidias seu cumulos etiam
naturali quodammodo igne fraglantes
uel extinguere uel reprimere. nisi di gratia
uel laborantem fragilitatem nostram uel protegat
uel muniat. Et ideo isto saluatoris nostri
dispensationis ratione finita. qua ut
illum liberum a perniciosis certaminibus dns liberasse
ut de inpugnationis sue euentu et con-
patiendi affectu et uoluit erudire. con-
munibus eum precibus imploremus. quo flagellum
istud. quod ualitudinis grauem. et ab ipso dns
inferre dignatus est. iubeat amoueri.
Ipse enim dolere facit et rursum medetur.
percutit. et manus eius sanabunt.
Ipse humiliat et exaltat. ipse occidit
et uiuificat. ducit ad inferos et reducit.
Et ignita diaboli iacula que me arbitror
tibi primitus infligi. redundante spiritu
uirtute restinguat. qui etenim temptationem
licet eadem celeritate qua inferri dns
passus est ad unius senis orationem
rursus abstulerit. euidenti tamen
experimento docuit. non modo non ex-
probari patefactam culpam quietam sed
ne leuiter quidem laborantis dolorem debere
contemni. Idcirco nequaquam uos unius
senis seu paucorum ut inperitia allectus
subillam saluatoris qua predicimus uia
et eruditione maiorum detrimenta excolu-
dat. Quorum cunctis ad deceptionem
iuniorum callidissimus abutatur inimicus

sed absque ullo confusionis operimento
omnia debent senioribus reuelari. atque
ab eis ut remedium uulneris. ut exemplum
conuersationis hauriri. et fiducialiter
sumi. in quibus parem operam et similem
experiemur effectum. si nichil penitus
ut affectu nostro iudicio hac presumptione temptemus.

XIIII Denique in tantum placitum deo hoc esse institutum
conprobatur. ut etiam in scripturis
scis. hanc eandem institutionem. non
otiose repperiamus insertam. Samuhelem quippe
samuelem iudicium prelectum suo nollet
per semet ipsum diuini conloquii disciplina
dns erudire. sed recurrere semel et iterum
patitur ad senem eumque ad rudimentum quod
uocabatur alloquii eius instrui illius qui offen-
derat deum. dummodo senioris doctrina
uellet instituí. Et quem sua uoca-
tione dignissimum iudicauit. senioris
uellet institutione formari.
Ut scilicet illius qui ad diuinum ministerium
uocabatur probaretur humilitas
et iunioribus forma subiectionibus
huius preponeretur exemplo.

XV Paulum quoque per semet ipsum uocans et ad-
loquens xps cum posset ei perfectionis
uiam reserare. conferatim dirigere
ad ananiam maluit. et ab eo iubet uiam
ueritatis agnoscere dicens. Surge
et ingredere ciuitatem. et ibi dicetur
quid te oporteat facere. Mittit itaque
et hunc ad seniorem eumque illius potius
doctrina quam sua censet institui
Ne scilicet quod recte gestum fuisset
in paulo. pessimum presumptionis
preberet exemplum. dum unusquisque

(c) Real Academia de la Historia

sibimet ipse prouiderat. Similimodo se quoque
debere dicit solius magisterio ut a quoquam doceri
non poterat quam seniorum institutione
formari. Quam praesumptionem et qualis praesumptio
apostolus non solum litteris sed etiam opere
uel exemplo docet omnimodis detestandam.
Ab hoc solummodo se asserens
Hierosolimam conscendisse ut euange
lium quod comitante gratia spiritus sancti cum
potestate signorum et prodigiorum gentibus
praedicabat cum suis quoque apostolis et ante
se consortibus priuata quodammodo hac
domestica examinatione conferret.
Et contuli inquiens cum illis euangelio
quod praedico in gentibus ne forte
in uacuum currerem aut cucurrissem.
Quis ergo tam praesumptor et caecus
qui se audeat suo iudicio discretioni
que committere quam uas electionis
indiguisse se quo apostolorum suorum con
latione testatur. Unde manifes
tissime conprobatur nulli a domino
uiam perfectionis ostendi qui habens
unde ualeat erudiri doctrinam
seniorum ut instituta contempserit
paruipendens illud eloquium quod
oportet diligentissime custodiri.
Interroga patrem tuum et adnun
tiabit tibi seniores tuos et dicent
XVI tibi. Omni igitur conatu debet
discretionis bonum uirtute humilita
tis adquiri quae nos inlesos ab utraque
poterit nimietate seruare.
Uetus namque sententia est AKPOTNTECICO
TNTEC id est nimietates equalitates sunt.
Ad unum enim finem nimietas ieiunii

et uoracitatis peruenit. Eodemque dispendio
uigiliarum inmoderata continuatio
monachum quo somni grauissimi torpor
inuoluit. Nam per excessum continentiae
debilitatum cumque ad illum statum reuocari
necesse erat in quo neglegentiam quisque per in
curiam detinetur. Ita ut frequenter
quos per gastrimargiam decipi non potuisse
conspeximus per inmoderationem ieiuniorum
uidemus fuisse deiectos et ad eundem
quam uicerant passionem infirmitatis
occasione conlapsos. Uigiliae quoque
et pernoctationes inrationabiles deiece
runt quos somnus superare non potuit.
Quapropter secundum apostolum per multas aciae
que a dexteris sunt et sinixteris.
Regio moderamine transeundum est
et inter utrasque nimietates discre
tione moderante gradiendum ut nec
exudata continentia eruamur nos ad qui
escentiam abduci nec rursum remissione
noxia in quae uentris desideria con
XVII cidamur. Etenim memini me
frequenter tam adpetitum cibi
respuisse ut duobus diebus ac tribus refec
tione dilata nec memoria quidem
ullius edulii interpellaret
mentem. Et rursum ab oculis meis tam
somnum diaboli inpugnatione sub
tractum ut pluribus noctes ac dies
paululum quid somni meis oculis a domino
precarer infundi grauiusque me peri
clitatum somni cibique fastidio quam
soporis et gastrimargiae conluctati
one praesensi. Itaque sicut procurandum
nobis est ne appetentia corpore

a transgressionem

(c) Real Academia de la Historia

uoluptatis in dissolutionem noxium
delabemur et tunc praeteritam semper ut
cibo indulgere ut modum eius excedere
praesumimus. Ita etiam et excessus somnique refectio.
horam legitimam et quietem necessariam ingerendo.
Verumque enim uellem pretiosius continentiam
atque inmoderatam quam saturitatis remissa
decipit supplantata. Abhuc namque ad mentem
sursum derelictionis intercedente salutare
conpunctione conscendi poterit ab
illa non poterit. GERMANUS

XVIII Quis igitur est continentiae modus. quem
aequo moderamine tenentes. inter utramque
nimietatem inlaesi transire possimus.
MOYSES Super hac re inter multos seniores nostros
frequenter nouimus habitum fuisse tractatum
Nam discutientes continentias
diuersorum qui uel solis leguminibus uel oleribus
tantum uel pomis. uitam iugiter exigebant
praeposuere cunctis illis refectionem
solius panis. cuius aequissimum modum in
duobus paximatiis statuerunt.
Quos paruulos panis. uix librae unius pondus
habere certissimum est. GERMANUS

XVIIII Quod nos gratanter amplecti respondimus
hunc modum nos minime pro continentia
reputare quippe qui integrum
eum nequaquam possimus insumere.

XX MOYSES Si uultis experiri uim tantae
huius modum istum iugiter tenete.
Nullum exterius cogitationis pul
mentum. die dominico uel sabbati. neque sub
aliqua aduenientium fratrum occasione
sumentes. Nam his refectae cibo non
solum minore quantitate diebus
residuis poterit sustentari.

Verum etiam cotidianam refectionem sine
labore differre illos scilicet cibos
quos extrinsecus sustentat uel lectione
suffultus. quod nullo modo facere nec
refectionem panis differre in diem posterum
praeualebit. quisque fuerit semper praedicta
mensurae quantitate contentus.
Etenim memini seniores nostros quod nos quoque
tentantes frequenter fuisse perpessos.
Cum tanto labore ac difficultate hunc
parsimonium sustentauerimus. cunctique
uel inedia praedicati curaque dirrem en
sursum ualuimus quodam modo nec sine
gemitu uel tristitia hunc finem sibi
refectionis inponentes. XXI

Generalis autem hic continentiae modus
est. ut secundum capacitatem uirium
uel corporis uel aetatis. tantum sibi met
cibi unus quisque concedat. quantum
sustentatio carnis non quantum
desiderium saturitatis exposcit.
In utraque enim parte sustinebit maxi
mum detrimentum quisquis inaequa
litatem tenens nunc uentrem ieiuniorum
ariditate constringit nunc escarum
nimietate distendit. Ut enim mens
cibi inanitate lassata perdit oratio
num uigorem. dum cum multi lassitu
dine nimie praegrauata condormitare
conpellitur. Ita rursum nimietate
uoracitatis oppressa. emittere
ad dominum preces puras et leues nequaquam non poterit
Sed ne castimoniae quidem ipsius
puritatem indisruptam ualebit
iugiter seruare. dum etiam diebus illis
quibus castimonia uerior uideatur

continentiae castitatisque perturbant. cum
in uestrum ignem carnalis concupiscentiae
xxiii subministrant. Nam quod semel per
escarum abundantiam congestum fuerit
in medullis. necesse est egeri atque ipsa
naturali lege propelli quae exuberan
tiam cuiuslibet humoris superflui. uelut
noxium sibi atque contrarium intra semet
ipsam residere non patitur. Ideoque
rationabili semper et aequali est corpus
nostrum parsimonia castigandum. ut si
naturali hac necessitate commorantes
in carne. omnimodis carere non possumus.
saltim non saepius et non amplius
quam ter in uice istam conluuione respersos
totius anni cursus inueniat.
Quod tamen sine ullo pruritu quietus
egerat sopor. non fallax imago inde
ex occulte uoluptatem elicuat.
Quam ob rem. haec est temperantia quam
diximus continentiae qualitas atque
mensura quae patrum quoque iudicio con
probatur. ut cotidianam panis refec
tione cotidiana comitetur esuries.
in uno eodemque statu animam pariter
corpusque conseruans nec ieiunii fati
gatione concidere. nec grauari
mentem saturitate permittens. Tanta
namque frugalitate finitur. ut interdum
se post uesperum nec sentiatur aut
xxiiii meminerit se refecisse. Et in tantum
hoc non sine labore perficitur. ut
multi hi qui perfectionem discretionis
omnis ignorant. etiam biduo protelare
ieiunium malint. et quod hodie sumturi fuerant
in crastinum reseruare. dummodo
ad refectionem peruenientes desideratam
saturitate potiantur. Quod nuper
uenerabilem ciuem nostrum Beniamin obstinatissime tenuisse
cognoscitis. qui ne cotidie paximatia
duo perciperet. aequali castigatione
continuum parsimoniae rigorem seruaret
maluit uiduana semper continuare
ieiunia. dummodo ad refectionem ueniens
duplicatam mensuram repleret uentris
ingluuiem. Nam id quod in duo fuerat
praeparatus differens. uno die absolu
tione ieiunii. post biduum. pariter
in rumine. ita ut quattuor paximatia
comederet desideratam saturitatem frueretur.
expletionem uentris sui biduano ieiunio
quodammodo conparatam. qui obstinati
one capitis sui definitionibus potius propriis quam seniorum
eruditionibus adquiescens. qualis fine
suum propositum terminauerit procul
dubio meministis. Siquidem relicto
heremo rursum ad inanem filosofiam
mundi huius ac uanitatem saeculi deuolu
tus. praedicatum sententiam seniorum
rui cursus signet exemplo. Ruinaque sua
cunctos docet neminem definitionibus
suis ut proprio iudicio confitentem
perfectionis culmen aliquando posse
conscendere. et ne diabolo quidem
periculosiore inlusione non decipi. xxv
GERMANUS. Quomodo igitur nobis
hic modus indisrupte poterit custodiri.
Nam nonnumquam hora nona soluta
ieiunii statione superuenientibus
fratribus necesse est ob eorum aduentum adici
aliquid ad statutam solitamque mensuram

(c) Real Academia de la Historia

Aut certe humanitatem quam iubemur omnibus exiberi penitus auferri. Mos fratrum

XXVI Verumque uno modo ac sollicitudine pari continentia observari. Nam et mensuram cibi cautela continentiae ac puritatis cum omni scripulo custodiri debemus et humanitatem usque ad horam refectionem venientibus fratribus caritatis obtentu simul liter exibere. quia satis absurdum est ut fratri immo Christo mensam offerens non cum eo pariter cibum sumas aut ab eius refectione te facias alienum. Sic namque erimus pure inreprehensibiles invenimur. Si haec a nobis consuetudo teneatur. Ut ad horam nonam de duobus paximacis quae nobis canonica mensura iure debentur unum paximacium prelibato alium ut expectatione fratrum in vesperum reservemus. Quem si pervenerit quispiam fratrum cum ipso pariter insumamus. Nihil consuetudini solitae amplius adiungentes. et hac dispensatione quaquam nos fratris conventu bita adveniat quin nobis debeat esse gratissimum. Siquidem ita exhibebimus humanitatis obsequia ut nihil a rigore continentiae relaxemus. Si vero nullus advenerit hunc quoque velut debitum canonico modo debitum nobis libere praesumamus. qua parcitate nec stomachus vespere poterit adgravari. quippe cum unus paximacii sumptio sic premisso. quod plerumque his qui districtiorem abstinentiam se tenere credentes totam refectionem ad vesperum differunt evenire consuevit. Nam stomachum esce praeparatio cum in vespertinis quae innocitur orationibus etiam levantque sensu non sinit invenire. Ideoque commodum satis et vitale horam nonam refectionis tempus indulgere. In quo reficiens monachus non solum innocatus vigiliis levis ac vacuus verum etiam in superiori vespertinis sollemnitatibus digesta luctuo invenietur aptissimus. Talibus nostris moribus geminae institutionis epulis saginatis non solum discretionis gratiam usque in vitae presentis eruditione verborum sed etiam abrenuntiandi rationem et desertationem finemque propositi antea tam disputatione demonstrarunt ut quod ante fervore tantum spiritus ac zelo dei clausis quodammodo oculis sectabamur luce clarius aperirent. facerentque sensato quantum a puritate cordis et districtione omnis longe fuissemus idem temporis usque quippe cum et tam omnium artium in hoc secto artium disciplina usque determinationis ratione subsistere haec ne contemplatione certe finis ad attingi omnino non possit.

INCIPIUNT KAPITULA CONLATIO ABBATIS PAFNUNTII

I De conversatione et virtute abbatis Pafnuntii
II De sermone eiusdem senis ac responsione nostra
III Propositio abbatis Pafnuntii de tribus vocationum generibus et de tribus abrenuntiationibus
IIII Expositio trium vocationum
V Quod et deterioris vocatio prima non prosit et segnius positum nonobsit

(c) Real Academia de la Historia

vi Expositio trium renuntiationum
vii Quemadmodum singulas renuntiationes sicut adpre-
hendi oportet, et quid sit habitatio non habita
viii De propriis divitiis in quibus consistat anime
pulchritudo vel foeditas.
viiii De tripartito genere divitiarum
Non posse quemquam primo tantum renuntiationis
omnis gradus esse perfectum
xi Interrogatio de libero arbitrio hominis et gratia Dei
xii Responsio de dispensatione divine gratie manente
libertate liberi arbitrii
xiii Quod scientia legis magisterio et illuminatione Domini conferatur
xiiii Quod intellectus quo mandata Dei possumus agnoscere
et bone voluntatis effectus a Domino condonetur
xvi Quod ipsa fides a Domino condonetur
xvii Quod moderatio et tolerantia temptationum nobis a Domino tribuatur
xviii Quod perpetuitas timoris Dei a Domino conferatur
xviiii Quod initium voluntatis bone et consummatio ab
Domino sit, et a vero obediatur homo
xx Quod nihil in hoc mundo sine Deo agatur
xxi Obiectio super liberi arbitrii potestate
xxii Responsio quod liberum arbitrium nostrum adiutorio Domini semper indigeat.

INCIPIT LIBER TERTIUS

DE TRIBUS ABRENUNTIATIONIS

In illo sanctorum coro, qui velut astra purissima in nocte mundi istius refulgebant. Vidimus sanctum Paphnutium vice luminaris magne claritatis scientie coruscantem. Hic namque presbyter congregationis nostre id est illius que in heremo Scithi commorabantur fuit. In qua usque ad extremam durabat etatem, ita ut numquam e cella quam iunior ceperat habitare, que de ecclesia quinque milibus distabat, vel ad viciniora migraverit. Nec fessus annis die sabbati vel dominico venturus ad ecclesiam tanti laboris spatio vexaretur. Sed ne vacuus quidem reverteretur, sed inde continuo vas aque, quod per totam ebdomadam sufficeret, suis cervicibus supponens reportabat ad cellam. Quique nonagenarius effectus etiam, numquam passus est ex aliorum sibi labore deferri. Hic itaque ab adulescentia tanta ita scopolis cenobiorum cunctos ardore se erudiit, ut exiguo tempore commoratus, cum sublectionis bono, quae universorum virtutum scientia pariter ditaretur. humilitatis namque et obedientie disciplina omnes suas mortificans voluptates, et per hanc extinctis universis vitiis, cunctisque virtutibus consummatis, que monasteriorum instituta et antiquissimorum patrum doctrina fundabat, sublimioris profectus ardore succensus, heremi secreta penetrare festinat, ut adherens Domino cui inherere in conventibus positus sitiebat, inseparabiliter inhereret. Nullo deinceps humano consortio retardatus facilius uniretur. Ubi rursum tanto fervore etiam ipsorum anachoretarum virtutes superans desiderio et intentione iugi et divine illius theorie cunctorum devitabat aspectus. vastiora et inaccessibilia solitudinis penetrans loca, ac multoque in eis tempore delitescens, ut ab ipsis quoque anachoretis difficile et rarissime deprehenderetur, angelorum cotidiano consortio delectari hic perfrui crederetur. Ac pro merito virtutis ab

(c) Real Academia de la Historia

ubi prius inditi fuerant. bubali cognominant.
Huius igitur magisterio institui cupientes.
cogitationis aestu quem famulis fugiunt.
ad cellam eius lu die aduesperante peruenimus.
qui uiam aliquantis per silentio. quam pro
positum nostrum praedicare cepisset. quod
scilicet patriam relinquentes. ac tot pro
uincias pro amore domini plures circuit. egyp
tum ac uastitatem heremi adierimus.
et talium rigorem conuersationis illorum
tanto opere niteremur. quem uix ipsi qui
in eadem necessitate uel inopia nati
educatique fuerunt sustinent.

III Respondimus nos. ob id ad doctrinam
hanc magisterium tetendisse. ut imbui uti
queremus tantorum uirorum institutionibus hac
perfectione possemus. quam innumeris docu
mentis inesse eidem senserimus.

Non ualli quoque tamen in nobis non esset ita
laudibus grauaremur. ut ad elationem animi
qua in nostris quoque cellulis. nonnumquam
suggestione titillabamur inimici. et a
sub conspectu ipsius quoque sermonibus in
flamaremur. quam ob rem illa nobis potius
precabamur infundi. quibus conpungi
ut humiliari. Non quibus nobismet ipsis
blandiri et extolli possemus.

[illegible]

IIII Tunc beatus pafnutius. Tres inquid
uocationes sunt ordines. tres quoque renun
tiationes monacho in quacumque uoca
tionis ordine constitutum necessarias
nouerimus. Et primum quidem causam
qua tres esse uocationum ordines diximus.
oportet nos diligenter inquirere. ut cum
agnouerimus nos ad dei cultum primo gradu
uocationis adscitos. sed tamen et sublimi
tatem.

conuersationis quoque nostrae congruentiam
temperemus. Nihil enim proderit sublimem
incoasse. si similem principiis non exi
buerimus et finem. quod si et aeque ultimo
ordine nos a conuersatione sola extractos
fuisse cognoscimus. quanto minus proba
bili ad religionem principio uidemur
initiati. tanto acrius nosmet ipsos — Incip.
ad meliorem finem spiritali feruore inci
tare curemus. Secundum quoque causam trinae
abrenuntiationis omnimodis nosse
nos conuenit. quia nullo modo perfectionem
poterimus adtingere sicut ut ignorauerimus.
ut scientes non contenderimus opere consummare.

IIIII Ut igitur tres hae uocationum modis specialis
distinctione pandantur. Primum ex deo est.
Secunda per hominem. Tertia ex necessitate.
Ex deo quidem est quotiens inspiratio
quaedam inmissa in cordibus nostris nonnumquam
etiam dormientes nos ad desiderium aeternae
uitae ac salutis excitat.
Dominique sequi et eius inherere praeceptis con
punctione saluberrima cohortatur.
ut in scripturis sanctis abraham uoce domini
de genitali solo et a cunctis cogitati
onis affectibus paternaque domo legimus — dilectionis
euocatum. Dicente domino. exi de terra
tua et de cognatione tua et de domo
patris tui. Quo etiam modo beatum
antonium ascitum esse cognouimus.
qui occasionem suae conuersationis
a sola diuinitate percepit.
Ingressus namque ecclesiam ibique audiens
in euangelio dominum praedicantem.
Qui non odit patrem et matrem et filios
et uxorem et agros. insuper animam suam.

non poterit meus esse discipulus. Et si vis
perfectus esse. vade vende omnia que habes.
et da pauperibus. et habebis thesaurum in celo.
et veni sequere me. Preceptum hoc domini.
velut specialiter ad se directum cum summa
cordis conpunctione suscepit.
Conferentiamque renuntiationis cunctis secutus
est xpm. Nulla exortatione que docetur
na hominum provocatus. Secundus vocati
onis modus est. quem fieri per hominem diximus.
quando exemplis quorundam sanctorum ut monitis
instigati. ad desiderium salutis accendi
mur. Quo nos quoque gratiam domini sectatos esse
adsciatos. qui predicati viri monitis
ac virtutibus incitati. huic nos studio
professionique erudidimus. Quo ordine etiam
in scripturis sanctis per Moysen filios Israhel.
de Aegypti afflictione legimus liberatos.
Tertius vero vocationis modus est. qui
ex necessitate descendit. cum divitiis
mundi huius ut voluptatibus obligati.
ingruentibus repente temptationibus. que vel
mortis pericula comminantur. vel
amissione bonorum. ac proscriptione
percutiunt. ut carorum morte conpungunt.
ad deum quem sequi in rerum prosperitate
contempsimus. saltim inviti properare
conpellimur. Cuius vocationis neces
sitatem in scripturis quoque sepissime
repperimus. cum filios Israhel ob merita
peccatorum legimus a domino traditos hostibus
suis. ob quorum dominationem crudelitatemque
sevissimam. rursus conversos ad dominum
proclamasse dixit. Et misit eis in
quid dominus salvatorem. Aoth filium Gera
filium Gemini. qui utraque manu utebatur

pro dextera. Et rursus. Clamaverunt
inquid ad dominum. qui suscitavit eis salvatorem.
et liberavit eos Othoniel. filium Cenez fratrem
Caleph iuniorem. Et de talibus in psalmo
legitur. Cum occideret eos tunc querebant
eum. et revertebantur. et diluculo
veniebant ad deum. Et recordati sunt
quia deus adiutor eorum est. et deus excelsus
redemtor eorum est. Rursumque. Et cla
maverunt ad dominum cum tribularentur.
et de necessitatibus eorum liberavit eos.
Ex his itaque tribus modis licet priores duo
ut melioribus initiis principiis videantur. Incipi
nonnumquam invenimus etiam de tertio
gradu qui inferior videtur ac tepidior.
perfectos viros ac fervore spiritus ferventissimos exti
tisse. Illisque consimiles. qui obtimo
principio adgressi domini famulatum. reliquum
quoque vite cum laudabili fervore spiritus exegerunt.
et e contrario de illo superiori gradu plurimos
tepefactos ad deteriorem finem
sepissime cecidisse. Et sicut illis
nihil obfuit. quod non suo videntur
arbitrio. sed necessitatis conpulsione
conversi. quippe quibus hanc ipsam occasionem
qua conpungerentur. domini benignitas
procuravit. Ita etiam istis omnino nihil
profuit sublimiora conversionis habuisse
principia. quia non studuerunt reliquum
vite fine congruo terminare. Nec enim
abbati Moysi. qui habitabat in loco solitudinis
heremi qui Calamus nuncupatur. quicquam
defuit ad perfecte beatitudinis meritum.
quod metu mortis. que ei propter homicidii
crimen inminebat. inpulsus ad monas
terium decurrit. quia tam necessitatis

conuersionis arripuit. ut etiam in uoluntate
promtu animi uirtute conuertatur. ad
perfectionis fastigium summum peruenerit.
Sicut etiam e contrario plurimos quos no
minatim memorare non debeo. Nichil pro
fuit dnm seruitute meliore arripuisse
principio. qui de incepti cordis ignauia
ac duritia subsequente. in tepore noxium
hac profundum mortis ruisse. consideratum
Quia tam. in apostolis quoque uocatione. uidemus
euidenter expressum. quid enim profuit
iude apostolatus sublimissimi gradus eodem
ordine quo petrus. ceterique apostoli adscita
sunt uoluntarie suscepisse. qui uoca
tionis sue preclarum principium. cupiditati
tis hac filargirie peracfero fine corrum
pens. usque ad proditionem dni. crudelis
simus patricida prorupit. aut quod
obfuit paulo. quod repente cecatus.
ad uiam salutis uelut inuitus uideatur
adtractus. qui postea dnm toto
animi feruore secutus. initium necessi
tatis. uoluntaria deuotione consummans.
gloriam actam uirtutibus uitam inconpa
rabili fine conclusit. Totum ergo in
fine consistit. in quo potest quis et ob
time conuersationis initiis dedicatus.
inferior per neglegentiam repperiri. et neces
sitate adtractus ad normam monachi pro
ficiendum effici. per timorem et diligentiam
II que perfectus. Nunc de abrenuntia
tionibus disserendum est. quas tres esse
et patrum traditio. et scripturarum sanctarum
demonstrat auctoritas. Quas quidem unum
quemque nostrum omni studio debet implere.
Prima est. que corporaliter uniuersas

diuitias mundi. facultatesque contemnimus.
Secunda. qua mores ac uitia. affectusque
pristinos. animi carnisque respuimus.
Tertia. qua mentem nostram. de presentibus
uniuersis. ac uisibilibus euocantes futura
tantummodo contemplamur et ea que sunt
inuisibilia concupiscimus. Que tria
ut simul perficiantur etiam abraam legimus
dnm precepisse cum dicit. Exi de terra
tua et de cognatione tua. et de domo
patris tui. Primum dixit de terra tua. idest
de facultatibus mundi huius. opibusque
terrenis. Secunde de cognatione tua.
idest de conuersatione et moribus uitiisque
prioribus que nobis a natiuitate
quoddammodo. uelut affinitate quadam
et consanguinitate coniuncta sunt.
Tertia. de domo patris tui. idest de omni
memoria mundi huius. que oculorum occurrit
obtutibus. De duobus enim patribus. idest sibe
de illo qui deserendus. siue de eo qui expe
tendus erat. Ita per dauid ex persona dicitur dei.
Audi filia et uide et inclina aurem tuam.
et obliuiscere populum tuum. et domum patris
tui. Nam qui dicit audi filia. pater utique
est. illum tamen cuius domum et populum obliuioni tradi
debere testatur. patrem nichilominus sue filie
fuisse testatur. Quod tunc fit. cum mortificati
cum xpo ab elementis mundi huius
contemplamur secundum apostolum. non ea que
uidentur. sed que non uidentur. que enim
uidentur. temporalia sunt. que autem
non uidentur. eterna sunt. et egredientes
corde. a temporali ac uisibili domo.
in illa in qua sumus iugiter permansuri nostris
oculos mentemque dirigimus. Quod tunc

impleuerimus. qui in carne ambulantes non secundum carnem militare domino ceperimus. Illa beati pauli apostoli sententia quam opere hac uirtute clamantes. Nostra autem municipatus in celis est. His igitur tribus abrenuntiationibus proprie etiam libri salomonis aptantur. Nam prouerbia prime abrenuntiationi conueniunt. quibus concupiscentie carnalium rerum ac terrena uitia resecantur. Secunde abrenuntiationis ecclesiastes. ubi omnia que aguntur sub sole. uanitas pronuntiantur. Tertie cantica canticorum. in quo mens uniuersa uisibilia transcendens uerbo dei celestium rerum contemplatione coniungitur. VIII

Quapropter non multum proderit primum nos abrenuntiatione cum summa deuotione fidei suscepisse. si eadem non eodem impleuerimus ardore. et ita cum eam quoque hanc fuerimus inde pertendere ad illam quoque tertiam peruenire potuerimus. qua de domo prioris nostri patris egressi. qui ab exordio natiuitatis nostre secundum ueterem hominem. quando eramus natura filii ire sicut et ceteri. paternam nobis fuisse meminimus. hominem mentis intuitum ad celestia deflectamus. De quo etiam patre ad israel. que uero patrem dominum contemptum dicitur. Pater tuus amorreus et mater tua cethea. Et in euangelio. Uos ex patre diabolo estis. et desideria patris uestri uultis facere. quem cum dimiserimus de uisibilibus ad inuisibilia transmigrantes cum apostolo dicere poterimus. Scimus autem quoniam si terrestris domus nostra huius habitationis dissoluatur. quod habitationem habemus ex deo domum

non manu factam eternam in celo. et illa quod paulo ante commemorauimus. Nostra autem municipatus in celis est. Unde et saluatorem expectamus dominum ihesum. qui reformabit corpus humilitatis nostre. conforme corpori claritatis sue. Et illa beati dauid. Quia incola ego sum in terra et peregrinus sicut omnes patres mei. Ut secundum domini uocem tales efficiamur. quales illi de quibus hec dominus ad patrem in euangelio loquebatur. De mundo hoc non sunt sicut et ego non sum de hoc mundo. Et rursus ad ipsos apostolos. Si de hoc mundo essetis. mundus quod suum erat utique diligeret. Sed quoniam de hoc mundo non estis. sed ego elegi uos de hoc mundo propterea odit uos mundus. Huius ergo renuntiationis tertie. ueram perfectionem tunc merebimur obtinere. quando mens nostra nullo carnee pinguedinis obtunsa contagio. sed peritissimis elimationibus expolita. ab omni affectu et qualitate terrena. per indesinentem diuinarum rerum meditationem spiritalesque theorias ad illa que inuisibilia sunt ita transierit. ut ceitudinali fragilitate carnis ac sui corporis supernis et incorporeis intenta non sentiat. Atque in huiusmodi rapiatur excessus. ut non solum nullas uoces auditu recipiat corporales. nec in transeuntium preteriuntium imaginibus occupetur. sed ne ad iacentes quidem moles et ingentes materias obtutibus oculis carnis aspiciat. cuius rei fidem atque uirtutem nemo nisi his capiat. qui hec que dicuntur experientia magistrante perceperint. quorum uidelicet laudans oculos cordis de uniuersis presentibus auocauit. ut ea non tamquam

[Marginal glosses, left: liberat; right: incitatur / de carnis / et fragilitate / carnis / sancto / spiritu / positam / in …]

(c) Real Academia de la Historia

stantia tua. sed quasi erant uelut sepulti.
et uelut in unum fumum in nichilum resoluta
conspicitur. ambulantque ut in nocte cum die.
Haec de humana conuersatione moribusque
stant sublatur. non inuenitur in presenti secto
uniuerse. quod in illo etiam corporaliter
factum. lectio generis latu commemorata.
Ambulantque in nocte cum die et non inuenient.
qui tantum saeculo illudit. apostolus quoque.
Fide enoc translatus est. ut non uideret mortem.
De qua morte dominus in euangelio. qui uiuit in
quidem et credit in me. non morietur in eternum.
Quapropter festinare debemus. si perfectionem uerum
desiderauimus adtingere. ut sicut quodammodo
corpore permanentes peritura diuitiasque mundi
uoluptatesque despicimus. ita etiam corde
haec omnia relinquentes. nulla rursus ad haec
quae dimisimus concupiscentia reuertamur.
Sicut illi qui educti per moysen. quamuis cor
pore non redissent. corde tamen reuersi
dicuntur in egyptum. relicto scilicet deo.
qui eos eduxerat cum tantis uirtutum
signis. idola egypti que contempserant
uenerantes sicut scriptura commemorat.
Et reuersi sunt cordibus suis in egyptum. dicen
tes ad aaron. Fac nobis deos qui precedant
nos. cum illis etiam pariter condemnamur.
qui in heremo commorantes. post tantum munus
celeste desiderabant uictus fetidior
ac sordidior. nosque cum eis similiter murmurare
uideamur. Bene nobis erat in egypto. ubi
sedebamus super ollas carnium. et comedebamus
cepas. et alleos. et cucumeres. et pepones.
quae figura. licet in illo precesserit populo.
tamen nunc quoque. et cotidie in nostro
ordine ac professione uidetur inpleri.

omnis enim quicumque post abrenuntiationem mundi
huius ad ea atque reuertitur studia. et
ad pristina desideria reuocatur. hoc eidem
cum illis opere ac mente proclamat dicens.
Bene mihi erat in egypto. quorum uereor
ne tanta inueniendus sit multitudo.
quanta tunc sub moyse preuaricantium
turbas legimus extitisse. Nam cum sexcenta
tria milia armatorum de egypto numeratum
sint egressa. ex his non sunt amplius quam
duo tantum in terram repromissionis in
gressi. Unde festinandum est nobis. ut
a paucis ac rarissimis. sumamus exemplum
uirtutum. quia secundum illam quam diximus figuram
in euangelio quoque. multi uocati. pauci
tamen dicuntur electi. Nihil ergo nobis
proderit abstinentia corporalis.
et localis quodammodo. ex egypto transmi
gratio. si abrenuntiationem cordis. que
sublimior et utilior est non ualuerimus
similiter obtinere. De illa enim quam diximus
abrenuntiatione corporali. ita pronuntiat
tibi apostolus. Si distribuero in quidem omnes
facultates meas in cibos pauperum et tradi
dero corpus meum ita ut ardeam. caritatem autem
non habuero. nihil mihi prodest.
Quod beatus apostolus numquam dixisset.
nisi quia futurum spiritu preuidebat.
Ut aliqui facultatibus uniuersis in pauperum
alimentum dispersis. ad perfectionem euan
gelicam. et ad istud arduum culmen per
uenire non possent. quia scilicet prista
na uitia. mores incontinentiam ut superbiam
ut inpatientiam dominantes in suis cordibus
retinentes nequaquam se ab illis expur
gare curarent. et [illegible]

(c) Real Academia de la Historia

quantumque cupidi minime pervenerant.
quibus tamen inferiores effecti. hoc est donum
agnitionis gradum mutato meritis illum. etiam
qui procul dubio est sublimior adprehenderit.
Diligentius autem intuentes quod hoc in te perpendite.
quod non simpliciter dixerit. Si distribuero
facultates meas. videretur enim forte de illo
dixisse. qui nec dominum evangelicum implens man-
datum. ad vite sibi gestis sicut nonnulli
cupidos fecerunt aliquid reservasse.
Sed si distribuero inquid omnes facultates
meas in cibos pauperum. Hic etiam si se fecit
abstinentia vero divites Israel etiam hinc
quoque sententia gentium. aliud multis adiunxit
et si tradidero corpus meum ut ardeat. caritatem
autem non habeam nichil sum. Aut talis verba
dixisset. Si distribuero in cibos pauperum
omnes facultates meas. secundum evangelicum
illud mandatum quod dicitur. Si vis
perfectus esse. vade vende omnia que habes et
da pauperibus. et habebis thesaurum in celo.
Tam scilicet abstinentiam suam ut agens peni-
tus nichil mihi reservaverim. et hinc cogi-
tationi miseratione me cupiens ad-
iungere. Tam ut corpus meum tradam proximo
et caritate ut impatiens. ut iracundus. vel
invidus. ut superbus sim. ut aliorum inflamer
iniuriis. ut querar quam multa sunt. ut ea que
mala sunt cogitem. ut universa que mihi
sunt possunt inferri. non patienter. libenter
etiam sustinerem. nichil mihi prodesse. Et
exterioris hominis abstinentia vel
combustio interiore adhuc vitiis pristinis
involuto. Eo quod simpliciter substan-
tiam mundialem prime conversionis
fervore contemnens. que nec bona esse

nec mala. sed media definitur. Vitiosi
cordis noxias facultates similiter abiecte
non curasti nec adtingi dominicam caritatem.
que patiens. que benigna est. que non
emulatur. non inflatur. non irritatur.
non agit perperam. non querit que sua sunt.
non cogitat malum. que omnia sufferat.
omnia sustinet. Portemus quoque sanctitatem
suam numquam cadere sine supplantatione peccati

VIII Festinare igitur debemus omni instantia.
ut interior quoque noster homo vitiis suis
divitiatur quas in interiore conversatione
construxit. universus abiciat vel disperdat
Que corpori vel anime lugeat quod tenet.
proprie non sunt. Etenim si adhuc in hoc
corpore constitutis a nobis abiecte
fuerint et lubricis. et quia post excessum
nos non desinent comitari. Uel enim virtutes
ut ipsa habitat que suum sunt in hoc
seculo conquisiat post finem quoque sui vite
pulcrum vel splendidum a vitiositate suo reddit.
Tam vitiorum ad illum pennam commotionem
offocuat mentem. quod tamen modo coloribus variis
infectum que sunt mittatur. pulcritudo
enim ut deformitate anime virtutes seu
vitiorum gignitur qualitate. quibus
quidam adheretur color. vel a lavat eum
splendidam reddet. ut propheta merebatur
cur audire. et concupiscet rex decorem
tuum. Dicat etiam vitiorum et fetidum vel
deformem. Tam ut fetorem proprie turpi
audimus ipsa confitetur et dicit.
Conputruerunt et corruperunt cicatrices
mee. a facie insipientie mee. et ipse
dominus ad eum. Quare inquid non est obducta
cicatrix filie populi mei. Et alio loco hec tua

bonum faciendi
simulatur
non est inflata
malitiam
non querit que sua sunt
proprie
congregabit
offuscatum
anticorum
speciei
mutauit
coopertu

(c) Real Academia de la Historia

propriae nostrae divitiae, quae cum anima iugiter commorantur; quas nobis nullus regum, nullus hostium nec conferre potest nec auferre. [maxime] Haec sunt propriae nostrae divitiae, quas nec ipsa quidem mors valebit ab anima separare, quibus ut sanctitas acquiritur, ad perfectionem possumus pervenire, ut implicati aeterna morte mulctamur.

XIIII Tripertito enim modo in scripturis sanctis intelleguntur divitiae: id est malae, bonae, medietate. Malae quidem sunt, de quibus dicitur: Divites eguerunt et esurierunt. Et: Vae vobis divites, quia recepistis consolationem vestram. Quas etiam divitias abiecisse summae perfectionis est; atque eius distinctione pauperes illi sunt, qui in evangelio Domini laudantur: Beati pauperes spiritu, quoniam ipsorum est regnum caelorum. Et in psalmo: Iste pauper clamavit et Dominus exaudivit eum. Et alibi: Pauper et inops laudabunt nomen tuum. Sunt etiam bonae, quas ut acquisisse magnae virtutis hac merita est. Quas vir sanctus possidens, conlaudatur dicente Deo: Generatio rectorum benedicetur; gloria et divitiae in domo eius, et iustitia eius manet in saeculum saeculi. Et alibi: Redemptio animae viri propriae divitiae. De quibus divitiis in Apocalypsin dicitur ad illum, qui eas non habet: ut miserabiliter pauper et nudus es. Incipiam te evomere ex ore meo: quia dicis quod dives sum et locuples et nullius egeo. Et nescis quia tu es miser et miserabilis et pauper et caecus et nudus. Suadeo tibi emere a me aurum ignitum probatum, ut locuples fias, et vestimentis albis induaris, et non appareat confusio nuditatis tuae. Sunt quoque medietatis, quae possunt ut bonae esse ut malae.

Ad utrumque enim pertinent pro arbitrio, ut qualitas voluntatum eorum erunt, sortiuntur. De quibus beatus apostolus: Divitibus huius mundi praecipe non sublime sapere, neque sperare in incerto divitiarum, sed in Deo qui praestat nobis abunde omnia ad fruendum. Bene agere, facile tribuere, communicare, thesaurizare sibi fundamentum bonum in futurum, ut adprehendant veram vitam. Quas iste dives ille in evangelio retinens, huic nequaquam indigentibus subministravit, de cuius micis saturari pauper Lazarus, unde postea ei positus cupiebat in ardoris gehennae ignibus extremo depuatur ardori.

X Has igitur visibiles mundi divitias sollicite quaerunt nonnulli sedulitatis avaritiam peculiaverit. Quamvis eas quaerimus ut nostro labore quaeratur, ut postmodum ad nos hereditate venerunt, missus nisi scilicet ut adiximus est, nisi hoc tantum quod corde possessum utique animae nostrae quod etiam a nemine possit prorsus auferri. De illis autem visibilibus divitiis adeo quilibet cui quicumque proprias retinet, ut nec communicare indigentibus volunt, increpans loquitur Christus: Si in alieno fideles non fuistis, quod vestrum est quis dabit vobis? Evidenter igitur has divitias alienas esse non solum cottidiana experientia, a Domino ipsa appellatione signabit. De invisibilibus vero perennibusque divitiis loquitur Petrus ad Dominum: Ecce nos reliquimus omnia et secuti sumus te; quid ergo erit nobis? Quos utique nihil amplius quam vilissima consortia quae retia certum est dimisisse, quae omnia nisi in hac abrenuntiatione maiorum

que uero magna et summa et fuerint in
collatione. nec praeteritorum aliquid inuenimus
apostolos reliquisse. nec dominum abusive pro
quod illis tantae beatitudinis gloriam
largiretur. ut ab eodem mererentur audire
Uos qui secuti estis me in regeneratione
cum sederit filius hominis in sede maiestatis
suae. sedebitis et uos super sedes duodecim
iudicantes duodecim tribus israhel. Si igitur
qui perfecte terrenis ita uiles que abdicant
facultates. tantis excausis ad illam
apostolicam caritatem peruenire non possunt.
nec illa sublimiorem peruenire quadmodum
renuntiationis. et tertium gradum expectant.
quae tanta uigore conscendere. quid illi
de semetipsis dicere debeant. qui nec
primam quidem … perfacilis est per
fecte arripientes. ueteres antiquas pecunias
suarum sordes cum infidelitate pristina
retinentes nudo tantum sibimet
iactant monachorum uocabulum gloriari.
Ergo prima quam diximus abrenuntiatio
rerum alienarum est. Ideoque per se solam per
fectionem renuntianti conferre non
sufficit. nisi peruenerit ad secundam quae
uere abrenuntiatio rerum nostrarum est.
Quam adepti expulsione omnium uitiorum.
tertiae quoque abrenuntiationis fastigia
conscendemus. per quam non solum omnia
que in hoc mundo geruntur. et peculiariter
ab hominibus possidentur.
uerum etiam ipsam cunctorum elementorum
plenitudinem que putantur esse magni
ficentiae. quam uanitati subiectam. et
mox transituram. transcendentes animo
ac mente despicimus. Sicut apostolus dicit

secundum apostolum. non quae uidentur. quae enim
uidentur. temporalia sunt. quae autem
non uidentur. aeterna sunt. Ut illam
demum illud supremum mereamur audire
quod dicitur ad abraham. ueni in terram
quam tibi demonstrauero. Per quod
euidenter ostenditur quod nisi quis etiam
superiores illas abrenuntiationes omni
impleuerit mentis ardore. ad quartam
hoc peruenire non possit. quod renuntia
tionis huic praemii uice perfecte renuntianti
tribuitur. Ut terram repromissionis
mereatur ingredi. Nequaquam sibi iam
uitiorum spinis ac tribulos germinantem.
quae post expulsionem passionum. cunctarum
puritate cordis in hoc corpore possidetur.
Quam non uirtus uel industria laborantis
sed ipse dominus ostensurus esse promittit.
et ueni inquiens in terram quam tibi demonstra
bero. Per quod manifeste probatur
et initium salutis nostrae domini uocatione
fieri dicentis. exi de terra tua.
et consummationem perfectionis ac puri
tatis ab eodem similiter tribui quam dicit.
et ueni in terram quam tibi monstrabo. id est.
Numquam tu eam temet ipso nosse uel in
dustria tua ualens repperire. …
… sed
quam ego tibi non solum ignoranti sed
etiam non inquirenti monstrauero.
Ex quo manifeste colligitur quod que
ammodum inspiratione domini prouocati
ad uiam salutis adcurrimus. Ita etiam
magisterio illius et inluminatione
deducti ad perfectionem beatitudi
nis peruenimus. Explicit

(c) Real Academia de la Historia

xi In quo ergo liberum consistat arbitrium nisi quod in illis adiuuabiles sumus retribuitur in diuersis? si in nobis omnia que ad nostram perfectionem pertinent et incipit et consummat.

xii Pronuntiatur. Hoc uos tecum nobis est. si in omni opere ut disciplina principium actuum esse ac finis consummationem quedam mediatur inter esse. Itaque sicut occasionem simulatis diuersis modis dum cognoscimus operari. Itaque nostris occasionibus hac diuinitate concessis ut eniximus ut sentimus famulari. (possimus laborare)

Nam sicut dei fuit uocantis obsequio et destruamus. Itaque fuit exeuntis obedientia. Et quemadmodum illa quod dicitur: exi de terra tua, fuit obtemperantis et opus. Ita illud quod additur que tibi monstrauero, iubentis dei uel promittentis est gratia. Certe tamen esse nos conuenit quod omnem uirtute indesinenter conatibus exercentes nequaquam diligentia ut studio nostro perfectionem possumus attingere, nec sufficit humana sedulitas laborum meritis ad tam sublime beatitudinis premium peruenire, nisi cum domino nobis cooperante et ipsum ad illa quod expedit dirigente fuerimus in de parte. Ideoque debemus cum deo orantes singulis dicere:

Perfice gressus meos in semitis tuis ut non moueantur uestigia mea.

Et statuit supra petram pedes meos et direxit gressus meos. Ut enim arbitrium quod producitur uel ignoratione boni uel oblectatione passionum fertur ad uitia, ille inuisibilis rector mentis humane ad uirtutem potius studia retorquere dignetur. Quod uno uersiculo expressum manifestissime legimus decantari. Inpulsus uersatus sum ut caderem. In quo liberi arbitrii infirmitas designatur: et dominus suscepit me.

Rursus adiutorium domini iunctum eidem semper ostenditur, quo ne penitus libero concludatur arbitrio, qui cum dixisset nos ut de pristina positione quodammodo manuum suarum sustentata uel confirmata: et dixerat rursum.

Si dicebam motus est pes meus: lubricum scilicet speculatiue. Misericordia tua adiuuabat me.

Iterum mobilitatem sue deus coniuncta auxilio quia nemo uideatur per fidei sue non in uirtute proprie fuisse, sed misericordia domini confitetur.

Et dicit: Secundum multitudinem dolorum meorum in corde meo. Qui libero utique motu nascebantur arbitrio. Consolationes tue letificauerunt animam meam. Per tuam scilicet inspirationem uenientes in cor meum et futurorum contemplationem futurorum bonorum que pro actionibus laborantibus preparasti.

Non solum ubi ista ueniunt omnem anxietatem cordis mei uerum etiam summa letitia concusserunt. Et rursum: Nisi quia dominus adiuuit me, paulo minus habitauerat in inferno anima mea. Liberi utique arbitrii prauitate in inferno se fuisse testatur.

Nisi domini fuisset adiutorio, hac pro actione saluatur. A domino enim non a libero arbitrio gressus hominis dirigitur.

Et cum ceciderit iustus non conturbabitur. Libero dumtaxat arbitrio, quia dominus subponit manum suam. Hoc est apertissime dicere: Nullus iustorum sibi sufficit ad obtinendum iustitiam, nisi per momenta manus sue subponeret diuina clementia ne prosternatur in terra premitur. quem fuerit

(c) Real Academia de la Historia

luerit arbitrii infirmitate conlapsus.

XIII Nec tamen umquam uirtutis directionem in
qua gradiebantur: ad profectum uirtutum
consummationemque tendentes industria se
propria obtinuisse fatentur. sed eam potius
a domino precabantur dicentes. Dirige me
in ueritate tua. et dirige in conspectu
tuo uiam meam. Alius autem non solum fide
sed etiam experimento et quodammodo ipsa
rerum natura hoc ipsum se deprehendisse pro
clamat. Cognoui domine quia non est in ho
mine uia eius. nec uiri est ut ambulet et diri
gat gressus suos. Et ipse dominus ad israhel.
et dirigam eum ego in quid ut abietem uiren
tem. ex me fructus tuus inuentus est.

XIIII Legis quoque ipsius scientiam. non lectionis
industria. sed magisterio inluminationeque di
cotidie desiderant adipisci. dicentes ad eum.
Uias tuas domine demonstra mihi. et semitas
tuas edoce me. et reuela oculos meos
et considerabo mirabilia de lege tua.
et doce me facere uoluntatem tuam quia tu es
deus meus. et alterum. qui docet hominem scientiam.

XV Ipsum etiam intellectum beatus dauid quo man
data dei possit agnoscere quae utique in li
bro legis nouerat esse perscripta a domino
postulat promereri dicens. Seruus tuus
sum ego. da mihi intellectum ut discam man
data tua. Utique intellectum semel sibi
per naturam praestitum possidebat. notitiamque
quoque mandatorum dei. quae descripta tenebant
ur in lege. utique habebat in promptu. et
tamen ut hanc plenius adprehenderet a
domino precabatur. Sciens nequaquam
sufficere sibi id posse id quod per naturam
condicionis insertum est. nisi cotidiana
domini inluminatione ad intellegendum spiritaliter
legem. ac mandata eius apertius agnoscenda
sensus ipsius ab eodem fuerit inlustratus.
Ipse etiam uas electionis hoc quod dicimus clarius
predicant. Deus enim qui operatur in uobis
et uelle et perficere pro bona uoluntate.
Quid potuit apertius dici. quam ut et bonam
uoluntatem nostram et operis consummationem
a domino in nobis pronuntiaret impleri. et alterum.
Quia uobis donatum est pro Christo non solum
ut in eum credatis. sed ut etiam pro illo patiamini.
hic quoque et initium conuersionis hac fidei nostrae
et passionum tolerantiam donari nobis a domino
declarabit. quod intellegens dauid quoque.
similiter orat sibi hoc ipsum domini miseratione
concedi dicens. Confirma deus hoc quod
operatus es in nobis. ostendens non
sufficere sibi salutis principium dono dei
gratiae conlatum. nisi fuerit eidem miseratu
atque ipsius et cotidiana opitulatione
perfectum. Non enim liberum arbitrium. sed
dominus soluet conpeditos. non nostra uirtus.
sed dominus erigit elisos. Non lectionis in
dustria. sed dominus inluminat cecos.
Quod grece dicitur ~~[illegible]~~. id est
dominus sapientes facit cecos. Non racautio.
sed dominus custodit aduenas. Non nostra
fortitudo. sed dominus alleuat siue suffulcit
omnes qui corruunt. Haec autem dicimus. non
ut studium nostrum. uel laborem atque industriam.
quasi inaniter et superfluo inpendenda
uacuemus. sed ut nouerimus nos sine auxilio dei.
nec adniti posse. nec efficaces nostros esse
conatus ad capescendum tam inmane
premium puritatis. nisi nobis adiutorio
domini ac misericordia fuerit contributum.

eque se enim putavit in die velle. a domino autem esse
adiutorio. quia non erat in fortitudine
potentie sue. Oportet nos ergo semper cum
beato david canere. Fortitudo mea et lau-
datio mea. non liberum arbitrium. sed dominus
factus est mihi in salutem. quod doctor
quoque gentium non ignorans. Idoneum se
factum ministerio novi testamenti non
suo merito nec sudore. sed dei miseratione
proclamat. Non quod simus inquid idonei
cogitare aliquid nobis quasi a nobis. sed
sufficientia nostra ex deo est. Quod minus latine.
sed expressius dici potest. Idoneavit nos ex deo
est. Denique sequitur. qui et idoneos nos
fecit ministros novi testamenti.

idoneavit

XII Intantum universa que ad salutem pertinent
apostolis sibi munere a domino largiente senserunt.
ut ipsam quoque fidem praestari sibi a domino
postulasse dicentes. Adde nobis fidem.
plenitudinem ab non libero arbitrio pre-
sumentes. sed deo sibi credentes munere con-
ferendum. Denique docet nos ipse auctor
salutis humane. quam ipsa fides lubrica
sit et infirma. et nequaquam sibi suffi-
cere posse. nisi fuerit auxilio domini robo-
rata. dicens ad petrum. Simon simon.
ecce satanas expetivit vos ut cribraret
sicut triticum. sed ego rogavi pro te ut non
deficeret fides tua. quod alius in se-
metipso sentiens fieri. et quodam modo
fidem suam infidelitatis fluctibus ad per-
niciosa naufragii videns scopulos per-
urgueri. ad eundem dominum auxilium fidei sue
postulans dicit. Domine adiuva infideli-
tatem meam. Intantum itaque senserunt
evangelici apostolici viri universa que

ut eonus

bona sunt auxilio domini consummari. et ne
ipsam quidem fidem suam conservari sua in se
se posse viribus ut arbitrii libertatem
servare. ut hanc ut adiuvari in se vel
donari sibi a domino postularent. que si in
petro defecisset domini eguit auxilio.
quis tam praesumptor et caecus. qui se ergo
ad custodiam cotidiano domini credat ad-
iutorio non egere. presertim cum ipse
dominus in evangelio hoc ipsum evidenter
expresserit dicens. Sicut palmes non
potest fructum facere a semetipso nisi
in vite manserit. sic et vos nisi in me
manseritis. Et alibi. Quia sine me
nihil potestis facere. quam stultum in se pari-
atque sacrilegum. quisquam de bonis actibus
nostris indueret. et non dei gratie ut adiutorio
deputare manifeste probatur domini apostoli pro-
testantis sententia sine sua inspiratione.
ut cooperatione spiritales fructus exhibere
neminem posse. Omne enim datum bonum.
et omne donum perfectum desursum est descen-
dens a patre luminum. Sicut ait quoque.
quia si quid boni ipsius est. et si quid
obtinemus ab ipso. Et ideo contestatur
beatus apostolus. quid inquid habes quod
non accepisti. quod si accepisti.
quid gloriaris quasi non acceperis.

XIII Summa quoque tolerantie. qua temptationes
in vita sustinere possimus non tamen in nostris
viribus. quam in dei misericordia et modera-
tione consistere. beatus apostolus ita
pronuntiat. Temptatio vos non ad-
prehendat nisi humana. Fidelis autem
deus qui non permittat vos temptari supra
quod potestis. sed faciat cum temptatione

et gratiam vestram in eterno possitis. Dominus quoque
abitu confirmavit animos vestros a domino
opus bonum et operum in nobis et que sibi sunt
placita. Idem apostolus docet. Deus autem pacis
qui eduxit de tenebris pastorem magnum
ovium in sanguine testamenti eterni ihesum xpm.
aptet vos in omni bono faciens in vobis quod
placeat coram se. Quod etiam Thessalonicensibus
ut eveniat ita precatur dicens.
Ipse autem dominus ihesus xps et deus pater noster qui
dilexit nos et dedit consolationem eternam
et spem bonam in gratia exortetur corda
vestra et confirmet in omni opere et sermone bono.
xiii Ipsum denique timorem dei quo firmatur cum
tenere possimus a domino nobis id etiam per
prophetam dominum manifestare testatur in hieremie
loco dicens. Et dabo eis cor unum et viam
unam ut timeant me universis diebus
et bene sit eis et filiis eorum post eos.
Et feriam eis pactum sempiternum et non desinam
eis bene facere et timorem meum dabo
in corda eorum ut non recedant a me.
Ezechiel quoque. Et dabo eis cor unum et spiritum
novum tribuam in visceribus eorum. Et auferam
cor lapideum de carne eorum et dabo eis cor
carneum ut in preceptis meis ambulent
et iudicia mea custodiant faciantque
ea et sint mihi in populum et ego sim eis in deum.
xiiii Quibus manifestissime perdocemur et in malo
ut devitatur bene nobis domino inspirante
concedi. Quia autem potest ita perfecta
tione cui libera hominis ita per necessitatem
sicut etiam nos ad salutem adiuvat unum
et perfectionem virtutum ubi ad eodem similiter
condonari. Nemo vero hoc esse ut audeat
orationem auxilium dei ut remissius

ut enixius exequamur. Et pro hoc nos
ut remuneratione ut supplicio dignissime
promereri. Quod ubi dispensatione huius
providentie et ita nos benignissime digna
tione conlatum ut neglegentia ut studium
nostre obedientie congruere. Quod evidenter
inde vetero nomio a perfecte discribitur.
Cum inquid introduxerit te dominus deus tuus in
terram quam possessurus ingrederis et de
leverit gentes multas coram te. Etheum
et pherezeum et amorreum cananeum et gergeseum
et eveum et iebuseum septem gentes multo maio
ris numeri et robustiores te. Tradideritque
eas tibi percusseris eas usque ad internicionem.
Non inibis cum eis foedus neque sociabis
cum eis coniugia. Quod igitur introdu
citur in terram repromissionis; quod
delentur gentes multe coram eis; quod tru
cidantur in manibus eorum nationes multo maioris
numeri et robustiores quam populus israhel. dici
esse gratiam scriptura pronuntiat.
Verum autem percutiat eas sibi usque ad internicionem;
ut exterminet eas et expugnat; et verum ineat
necum eis fedus; et verum sociat cum eis con
iugia ut non sociata ipso esse testatur.
quod testimonio manifestissime discernitur.
quid liberi arbitrio quidve dispensatione
ut coadiuvatio adiutorio dei debeamus
adscribere. Et quod divinitati grate prestante
nobis occasio naturaliter et provenit
rector ut equitatem. Nemo ergo ut con
cessa dei beneficia ut inveniatur ut signum
exequamur et gratiarum actione et quae illorum
cecorum curatione sua se evidenter videntur
expressum. Quod enim eruntia unde eorum
divine providentie et dignationis et gratiae.

(c) Real Academia de la Historia

Quod uociferantur et dicunt: miserere nostri
domine fili dauid. fidei ipsorum et credulita-
tis erat opus. quod uisum receperunt oculorum
diuine miserationis erat munus. quod autem
etiam post receptionem cum libertate munus is-
tum gratia dei qui ex parte liberi praecesserat
arbitrii leprosorum quoque decem qui pariter
curati sunt declarat exemplo. et quibus
dum unus per arbitrii sui bonum gratiarum retu-
lit actionem domino nouem requiruntur unumque
conlaudant sollicitudine adiutoris sui
etiam circa inmemores beneficiorum suorum
lugentem se etiam inesse demonstrat. hoc ipsum enim
uisitationis sue donum erat. quod ut suscepit
et adprobat gratum. uel requirit ac
reprehendit ingratos.

xx Credere autem inconcussa fide nos conuenit
nichil in hoc mundo geri nisi per uoluntatem
aut permissum dei nostri. sine deo prorsus in hoc
mundo geri. At uero non uoluntate eius aut per-
missu agi uniuersa fuerint dubitanda. uariis licet
haec quae bona sunt uoluntate dei perfici auxilioque
creduntur. que autem contraria sunt. secundum
duritiam nostri cordis deserentes nos clementiam
saluatoris permissu quidem pro nequitia sic hac
duritiam cordis nostri deserens nos diuina pro
tectio. diabolum nobis ut ignominiosas
corporis passiones pateretur donaris.
Quod etiam apostoli uocibus euidentissime per
docemur dicentis. propter quod tradidit illos
deus in passiones ignominiae. et ceterum.
quia non crediderunt deum habere in notitiam.
tradidit illos deus in reprobum sensum ut faci-
ant ea que non conueniunt. et ipse dominus
per prophetam. et non audiuit populus meus uocem
meam. et israhel non intendit mihi. propter quod
dimisi eos secundum adinuentiones cordis eorum.
ambulabunt in adinuentionibus suis.

xxi Germanum hoc testimonium apertissime liberum
arbitrium demonstrat quod dicitur si populus
meus audisset me. et alibi. et non audiuit
populus meus uocem meam. quem enim dicit si audisset
et ostendit in potestate illius fuisse uel
adquiescendi uel non adquiescendi iudicium.
Quomodo igitur non in nobis nostra salus esset
conlocanda. quibus et audiendi et non au-
diendi ipse nobis concessit facultatem.

xxii Responsio. Acute quidem consideratur
hoc quod dicitur si audisset me. sed ne-
quaquam queritur qui audientes et non audi-
entem loquitur ut attendatur. Nec illud
quod sequitur. pro nichilo utique inimicos
eorum humiliassem. et super tribulantes eos
misissem manum meam. Nemo igitur hecque
procul nimium uatis geri. sine domino proba-
remur probabilitatis patrocinatione decertesque
ad defensionem liberi arbitrii laute conte-
tur adsumere. ut ab homine gratiam dei
prouisionemque cotidianam extenditur
auferre per hoc quod dicitur. et non au-
diuit populus meus uocem meam. et ceterum.
Si populus meus audisset me israhel si in uiis meis
ambulasset. et ceterum. Sed perspicuum
quod si tunc liberi arbitrii facultas propter
inobedientiam demonstratur. ita coti-
diana circa eum prouisio dei clamatur
quod quomodo et monetur ostenditur.
Quid enim dicit si populus meus audisset me.
priorem utique se locutum esse euidenter ostendit.
Quod fieri a domino non solum per legem scriptam
liceret. uerum etiam cotidianis monitis
solet. secundum illud quod per alium dicitur.

Et cum dicit: Expandi manus meas ad populum non cre-
dentem et contra dicentem mihi. Utrumque
ergo potest hoc testimonio conprobari
quod dicitur: Si populus meus audisset me,
Israhel si in uiis meis ambulasset, pro nichilo
utique inimicos eorum humiliassem, et super
tribulantes eos misissem manum meum.
Nam sicut liberum arbitrium per inobedientiam
populi demonstratur, ita dispensatio dei
et auxilium eius uersiculi prius initio declara-
tur hac fine, quo ipse et locutum fuisse
priorem commemorat et postea inimicos
eorum humiliaturum sub eodem fuisse audiatur.
Non enim per haec quae prosecuti sumus non liberum
arbitrium hominis uolumus submouere, sed huic
adiutorium et gratiam dei per singulos dies hac
momenta necessarium conprobare.
His nos sermonibus erudiuit abba Pafnutius,
esse a cella nona iam eluceret qua conpunctos
corde uncta medium noctis tempus
Hoc nobis praecipuum conlationis conferens
munere, ut quae per abrenuntiationis primae
consummationem quam toto nisu atque studio
debuimus implere, ad adtingenda nobis perfec-
tionis culmina crederemus. Inciperemus
agnoscere nec dum nos coepisse monachorum
fastigia somniasse, quippe qui de secunda
abrenuntiatione parum quid in coenobiis
eruditi, etiam quae in qua omnis perfectio
continetur, quae illas inferiores duas
multis praecedit modis, ne audita
quidem nos umquam percepisse nosremus.

INCIPIT CONLATIO ABBATIS DA-NIELIS K EIUSDEM

I De uita abbatis Danielis
II Inquisitio unde oriatur repentina commutatio mentium ab ineffabili laetitia in maestissimam animi deiectionem
III Responsio super proposita quaestione
IIII Quod dispensationis hac probationis diuinae duplex causa sit
V Quod studium atque industria nostra nihil sine adiutorio dei praeualeat
VI Quod utile nobis sit interdum a domino derelinqui
VII De utilitate obpugnationis quam apostolus ponit in luctatione carnis hac spiritus
VIII Interrogatio quid sit ab apostolo quae aduersum se sibi concupiscentia carnis hac spiritus et tertia dicatur uoluntatis
VIIII Responsio de intellectu recte interrogantis
X Quod uocabulum carnis non in una significatione ponatur
XI Quid in hoc loco caro ab apostolo nominetur
XII Quae sit uoluntas nostra quae inter concupiscentiam carnis et spiritus ponitur
XIII De utilitate cunctationis quae ex conluctatione oritur carnis et spiritus
XIIII De inemendabili malitia spiritalium nequitiarum
XV Quid nobis proficiat carnis aduersus spiritum concupiscentia
XVI De incentiuis carnis quibus nisi humiliemur grauius ruinis patimur
XVII De eunuchorum tepore
XVIII Interrogatio quid inter carnalem et animalem intersit
XVIIII Responsio de triplici animarum statu et tepore mentium
XX De male abrenuntiantibus
XXI De his qui contemnentes magnis occupantur in paruis

INCIPIT LIBER IIII DE CONCUPISCENTIA CARNIS ET SPIRITUS

Inter ceteros christianae filosophiae uiros abbatem
quoque uidimus Danielem, aequalem quidem
in omni uirtutum genere his qui in heremo
Scitii commanebant, sed peculiariter
gratia humilitatis ornatum. Qui merito
puritatis hac mansuetudinis suae
a beato Pafnutio solitudinis eiusdem presbytero

(c) Real Academia de la Historia

equidem quem imulatus iunior etate tantum.
et diaconii est prelectus officio. In tantum
enim idem beatus pafnutius virtutibus ipsius
adgaudebat. ut quem vite meritis et gratia
parem noverat. quoque iure sibi etiam sacerdo
tii ordine festinaret. Siquidem nequa
quam ferens in inferiore eum ministerio diutius
inmorari. obtansque sibi meliorem successorem dignis
simum providere. superstes eum presbiterii
honore provexit. qui tamen prioris hu
militatis consuetudinem non omittens.
nichil umquam sibi illo presente sublimioris
ordinis ablectione donavit. Sed semper
abbate pafnutio spiritales ostias offerente
sicut vel diaconus in prioris ministerii per
mansit officio. In quo tamen beatum
pafnutium quamvis talis vir esset hactenus;
ut in multis etiam prescientie gratia possi
deret. haec per subrogationis electio
que speraverat. Nam multo post hunc
quem sibi paraverat successorem. premisit ad dominum

II Hic igitur beatus daniel. inquisitantibus nobis.
quare interdum residentes in cellula. tanta
alacritate cordis quam ineffabili quodam
gaudio. et exuberantia sacratissimorum
sensuum replemur. ut eam non dicam sermo sub
sequi. sed nec ipse quidem sensus occurrere
oratio quoque pura et prompta esset. hac propterea
et mentis plena spiritalibus fructibus presertim
efficientes hac leves. et quam propterea suppli
cans ad dominum pervenire sentiret. Et rursum
nullis existentibus causis tanta subito
repleamur angore. et irrationabili quadam
mestitia premeremur. ut non solum nos
met ipsos huiusmodi sensibus arescere
sentiamus verum etiam ipsa cella sordescat.
lectio. Ipsa quoque instabilis hac nutabunda
et quodammodo ebria. emittatur oratio.
Ita ut ingemescentibus et conantibus. ad di
rectionem pristinam revocari mens nostra
non possit. Quantoque intenditur ad dei
reducere eam intuitum. tanto vehementius
ad discursus instabiles lubrico superfertur
excessu. et ita omni spiritali fructu redde
tur effeta. ut nec desiderio regni celorum.
nec metu gehenne propositis ab hoc letali
quodam somno valeat excitari. Ita respondit.

III Tripartita nobis a maioribus traditio. super hanc
que dicitur sterilitatem mentis est
eruditio. aut enim de neglegentia nostra.
aut de inpugnatione diaboli. aut de
dispensatione domini hac probatione descendit.

II De neglegentia quidem. quum vitio nostro tepore
precedente incircumspecte nos medipsos
tractaverimus exhibentes. et per ignaviam desidiam
ut pigritiam noxiis cogitationibus pasci
terram cordis nostri spinas et tribulos facimus
germinare. quibus in ea pullulantibus.
consequenter efficimur steriles. atque ab omni
spiritali fructu et contemplatione ieiuni.
De inpugnatione vero diaboli. quum etiam
bonis nonnumquam studiis dediti. callida
subtilitate mentem nostram adversarius penetraverit.
ut ignorantes ab obtimis intentionibus
abstrahamur vel inviti.

IIII De dispensatione vero hac probationis
duplex causa est. primum ut paululum
a domino derelicti et mentis nostre infirmi
tatem humiliter intuentes. super precedenti
puritate cordis que nobis est illius
visitatione donata. nullatenus extollamur.
probantesque nos ab eodem derelictos.

(c) Real Academia de la Historia

quentia cordis nostri et induratio, illum lectione
huc properantis statum recuperare non
posse intellegunt. Et pro statu tam cordis
alacritate non nostro studio, sed illius nobis
dignatione conlatum, et presentem de spiritu
sancto gratiam et inluminatione esse portendunt.
Secundum uero probationis est cautum, ut preue-
nientiam nostram ut mentis constantia eade-
siderium conprobetur. Et qui in intentione
cordis ut orationum instantia deserentem
nos uisitationem sancti spiritus requirimus manu-
festatur in nobis huc properanter agnoscentes.
quia non solo labore admissum. Ita ut spiritus quan-
dum ea properantis lectio conquiritur.
sollicitius in mente custodire hunc intente
attentius studeamus. Quodammodo enim
neglegentius custodire solet, qui credit
facile posse patrari. Per que euidenter
probatur gratiam hunc in secundum tempus operari
in nobis ea que bona sunt.
Qua de re tante mihi ualere studium laborum
est. Et quanta libertate adnitentur induratum
sine prius adiutorio statum pristinum
recuperari non posse. Illud quoque in nobis
liquet adimpleri non uolentes neque curren-
tes, sed miserentis esse dei. Que gratia
nonnumquam e contrario neglegentes hac
stolidos inspiratione hucusque dicitur
sed et habundantia spatium cogitati-
onum uisitare non sinunt. Sed inspi-
rat indignos. Et resuscitat dormientes
et inluminat ignorantie cecitate
possessos. Clementer enim nos arguit a ceteris
curis quietos. Infundens secordibus nostris, ut aut
nel nostrum somno, conpunctione prius
instigati consurgere prouocemur.

Denique frequenter et quandoque odoribus uelut omnem
suauitatem conpositionis humane in spiri-
tualibus uisitationibus adimplemur. Ita tamen
hac oblectatione sollicitati inquiendum spiritus
suspiratur eternum. sed commorari obliuiscatur tamen
Incunctanter uero illud quod diximus, ubi certum et tacita
locutione de sermone dei bonitatis dominum qualem
esse cognoscit. ut nequaquam ostenso mulieria
nec ut deo penitus in nullo relinqueretur.
Hoc enim sciebat incongruum esse uel sibi
uel humane nature, ut qui in libertate permanserat
prescriptionem, sed semper eum potius de
precauturis dicens. Non me derelinquas
usquequaque. Et si dicere et aliis uerbis. Scio
quod derelinquere soleas auersos uariter
ut eos probes. Aliter enim a bono uero uiro
etinenti non posse uanitatis uitia nisi paululum per
fuerint derelicti. Et ideo non rogo ut non
quam me derelinquas, quia non expedit mihi,
ut non ut meam infirmitatem sentiens dicam.
Bonum mihi est quod humiliasti me domine.
Ut gratiam non habeam preliandi quod sine
dubio habere non possem, si mihi semper et in
disrupte quo esse etiam diuina protectio
suffulta. Numquam me ad defensionem temptare
diabolus non audebit. Illud obiciens
et exprobrans ut mihi ut tam quod aduersus
adleta actor solet calumniosa uoce proferre.
Numquid gratis Iob timet deum? Nonne
tu uallasti eum ac domum eius uniuersamque
substantiam eius per circuitum? Sed magis
peto ne me usquequaque deseras. Quod graece
dicitur ecua sfodra, id est usque adnimietatem.
Quantum enim mihi utile erat, si me paululum
subrelinquas, ut desiderii mei constantia
conprobetur. Quantum noxium erat, si pro

(c) Real Academia de la Historia

meritis hac delicatis militibus nequaquam deseri patiatur. quia nulla virtus humana si diutius in temptatione a deo destituatur auxilio, sua potest constantia perdurare, et non protinus adversarii vel potentia vel factione succumbere. nisi ille qui est humanarum virium conscius velut aequissimus moderator non permiserit nos temptari supra quod possumus. Sed faciet cum temptatione etiam exitum ut sustinere possimus.

Tale quid et in Iudicum libro super exterminatione gentium spiritualiter adversantium Israheli mystice legimus designatum. Hae sunt gentes quas dominus dereliquit ut erudiret in eis Israhelem, et ut haberet consuetudinem cum hostibus proeliandi.

Et alterum post paucula: Dimisitque eos dominus ut in ipsis experiretur Israhelem utrum audiret mandata domini quae praeceperat patribus eorum per manum Mosi an non. quam utique pugnantium non invidens deus quietem Israheli nec male eis consulens, sed sciens esse utilissimam reservavit.

Ut dum gentium istarum semper inpugnatione deprimatur, numquam se sentiret auxilio domini non egere. et ob id semper in eius meditatione et invocatione persisteret. Nec inertiae otio solveretur, nec bellandi usum et exercitia virtutum amitteret.

Frequenter enim quos non potuerunt adversa superare, securitas et prosperitas deiecerunt.

VII Hanc pugnam utiliter quoque nostris insertam membris et apostolo legimus. Caro enim concupiscit adversus spiritum. Spiritus vero adversus carnem. Haec enim invicem sibi adversantur ut non quaecumque vultis illa faciatis. Habes et hic pugnam insertam quodammodo corpori nostro dispensatione domini procurante. Quicquid enim generaliter et sine ulla exceptione omnibus inest, quid aliud iudicari potest, nisi ipsi humanae substantiae post ruinam primi hominis velut naturaliter adtributum? Et quod universis congenitum connexumque deprehenditur, quomodo non credendum est arbitrio domini non nocentis sed consulentis insertum? Causam vero huius belli, id est carnis et spiritus, hanc esse pronuntiat: ut non in quid quaecumque vultis faciatis.

Ergo id quod providentia dei ut a nobis non possit impleri, id est ut non quodcumque volumus illud faciamus, si impletur, quid aliud credi potest esse quam noxium? Et ita quodammodo utilis haec pugna nobis dispensatione creatoris inserta, et ad meliorem nos statum provocans utique compellat. Qua sublata, procul dubio pax e contrario perniciosa succedet.

VIII Germanus: Licet nobis quadam intellectus linea lumen praelucere videatur, tamen quia necdum possumus apostoli sententiam ad liquidum pervidere, volumus haec nobis apertius explanari.

Tres enim hic res indicare videntur. primam carnis adversus spiritum pugnam. Secundam spiritus adversus carnem concupiscentiam. Tertiam voluntatem nostram quae velut media conlocatur, de qua dicitur: Ut non ea quaecumque vultis illa faciatis.

Super qua re licet ut dixi suspiciones quasdam ex his quae exposita sunt intellegentiae colligimus, volumus tamen quia rebus contulit conlationis occasio, aliquid nobis lucidius disputari.

VIIII Daniel: Discernere divisiones et lineas quaestionum proprium intellectus est, et maxima pars intellegentiae scire quid nescias. Propter quod dicitur: Insipienti interroganti sapientia reputabitur.

Qualiter et his qui interrogant. tam propositae
quaestionis ignorent. tamen quia prudenter
inquirunt. intelligunt quod non intellegebant.
hoc primum illis reputatur ad sapientiam. eo
quod quid nescirent prudenter agnoverint.
Secundum hanc quoque divisionem verum. etiam hoc loco. ter
ab apostolo narrari videtur: concupiscentia
carnis adversus spiritum. et spiritus adversus
carnem. Quae si adversus se invicem pugnant.
hanc videtur habere causam. ut neque rationem
vitae quae volunt in quid facere nequeant.
quarta igitur superest causa. quae minime
vos videtis. ut illa scilicet quod nolumus
faciamus. Nunc ergo opera nobis ut prius
duarum concupiscentiarum. id est carnis
et spiritus cognoscamus. et tunc demum quae
voluntates sint nostrae. quae inter utrasque positae
sunt. discutere valeamus. Deinde qui possit
voluntatem nostram non esse similiter discernamus.
x Vocabulum carnis in scripturis sanctis multi
fariae legimus nominari. Nonnumquam signi
ficat hominem integrum. id est qui ex corpore
constat et anima. ut ibi. et verbum
caro factum est. et videbit omnis caro
salutare dei nostri. Nonnumquam homines
peccatores et carnales. ut ibi.
Non permanebit spiritus meus in hominibus istis.
eo quod sint caro. Interdum pro ipsis pec
catis ponitur. ut ibi. Vos autem non
estis in carne. sed in spiritu. et alterum.
caro et sanguis regnum dei non possidebunt.
et alterum sequitur. Neque corruptio. in
corruptelam possidebit. nonnumquam
pro cognatione. et propinquitate. ut ibi
Ecce nos ossa tua et caro tua sumus.
et apostolus. Si quomodo in aemulationem

Inducam carnem meam. et salvos faciam aliquos
ex illis. Quaerendum ergo nobis secundum quam signifi
cationem ex his quattuor carnem hic debeamus
accipere. manifestum namque est. sed etiam illud
quod propositum est. et verbum caro factum est.
Ut illud et videbit omnis caro salutare dei.
penitus sentire non posse. Sed neque secundum illud
quod dicitur. Non permanebit spiritus meus in
hominibus istis eo quod sint caro. quia non sicut
ibi. abrupte de homine peccatore. ita
et hic ponitur caro cum dicit. caro con
cupiscit adversus spiritum et spiritus adversus carnem.
Neque enim de rebus substantialibus loquitur. sed
de actualibus. quae in uno eodemque homine
ut pariter sint illa etiam quamquam dum tempo
ris vicissitudine et mutatione luc
xi tantur. Quamobrem in hoc loco carnem
non hominem. id est hominis substantiam.
sed voluntatem carnis. et desideria per
sima debemus accipere. Sicut et spiritum
quidem aliquam rem substantialem. sed
animae desideria bona. et spiritalia designari.
Quem sensum idem beatus apostolus superius
evidenter expressit dicens. Dico autem
spiritu ambulate. et desideria carnis non
perficietis. Caro enim concupiscit adversus
spiritum et spiritus adversus carnem. haec autem in
vicem sibi adversantur. ut non quaecumque
vultis illa faciatis. quae cum utraque id est
desideria carnis et spiritus in uno eodemque sint
homine intestino. cotidie intra nos
geritur bellum. dum concupiscentia carnis
et spiritus quae praecipitanter fertur ad vitia
his quae ad praesentem requiem pertinent delectatur
gaudet. quibus econtrario concupiscentia
spiritus adversatur. ita desideria totius spiritalibus

(c) Real Academia de la Historia

sauciat interire. uel certe quam necessario custos
uisus obesa excludere. Sic illis lugentes cupi
ent occupari. ut a nullis ob hanc fragili
tatem curis premantur in parte. Caro
luxuriis et libidine delectatur; spiritus ne
ipsis quidem naturalibus desideriis uel qui
escit. Illa cupit futurorum bonis repleri
cito. hic lau ieiuniis et uigiliis fatigatur.
ut ne ad ipsum quidem necessarium
uite usum somnum cibumque uelit admittere.
Illa uniuersis et uberrime concupiscit. hic
nec ipsius quidem. et quibus punitur cotidianum
substantiam habere contentus erit.
Lubens illa in mercede excitatur adolan
tium cuneis. appetit contemptum. hic
squalore sordium et in necessariis litterarum
uirtutum se concludet. Cum autem id mortalium
labor presentium portendit. honoribus illa
et laudibus hominum confobeatur. hic in
roquam sibi in iuriis hac pressurationibus
·XII· gaudet. Inter has igitur utrasque con
cupiscentias anime uita perutilior
consistit. nec uitiatis flagitiis oblec
tatur. nec uirtutum doloribus uequietur.
Si quae tam passionibus temperate carnalibus.
ut nequaquam uelit dolores necessarios
sustinere. sine quibus desideria spiritus nequaquam
possideri. Absque castigatione carnis
castimoniam corporis desiderat obtinere.
Sine uigiliarum labore. et quiescere puritate
cordis. cum sequi e carnis sepulcis et a bene
uiuentibus. abstollitur et ut per castigationem
conuiuii. puritatem gratiam possidere.
Humilitatem xpi sine onoris mundum
exercere laetatur. Religionis simplici
tatem. cum secturi ambitione sectatur.
xpo cum hominum laude hic sub honore seruire.
desperationem uertatur. sine culpis prium.
ut etenim offensionem proferre. Post temo
ris metu uita futura consequi bona. ita
presentia non admittat. que uoluntas
nisi quam nos ad perfectionem uenire fecerit
peruenire. Sed in tempore quodam et acerrimo
conlocare. Talesque fuerit. quales
illi sunt illi. qui in apocalipsin increpatione domini castigantur. Scio
opera tua. quia neque frigidus es neque calidus.
Utinam frigidus esses aut calidus. Nunc
autem tepidus es. Incipiam te euomere ex ore meo.
Nisi hunc tepidissimum statum. uelocius
hec insurgentia bella disrumperent.
Nam cum famulantes huic uoluntati nostre ad
hanc remissionem uoluerimus nos met
ipsos paululum relaxare. confestim
aculei carnis insurgunt suisque nos
uitiis et passionibus sauciant. nequaquam
in illa que delectamur puritate qua
litate sancte permittant. ut ad illam
quam optamus frigidam uoluptatem plenitudinis
sanctitatibus perueniamus. Durum sit spiri
tus feruore succensi opera carnis uolentis
extinguere. sine ullo respectu fragi
litatis humane. at si nos met ipsos
temptauerimus ad inmoderatam uirtutum
sanctitatem cordis relaxatione conferre. Inter
pellunt inbecillitatem ab illa repetenti
uili nimietate spiritus reuocata uertantur.
Calefiat uterque concupiscentia
tali conlectatione. ut et me sibi mea
repugnantia anime uoluntas. quoniam
et aut se carnalibus desideriis dedere.
nec uirtutum uita laboribus desudare.

Quodammodo iusto moderamine temperetur. Dum hoc inter utrumque contentio illum periculorum extremum excludent. animae uoluntatem uel quidam aequitatis libramen in castitate nostri corporis conlocat.

Quae spiritus quaedam confinia iusto discretionis examine. Nec ad excessum incentiuo spiritus ardore succensum. nec ad tepida carnis uitiorum uota leuis praeponderare permittant. Dumque expugnatio cotidianis diebus utiliter exagitatur in nobis. ad illum quem quod nolumus salubriter uenire conpellimur.

I Ut puritas cordis non otio nec securitate. sed iugi sudore et contritione spiritus adquiratur.

II Castitatemque carnis districtis ieiuniis fame. siti. ac uigilantia retinendam.

III Directionem etiam cordis lectione. uigiliis oratione contritione et sollicitudinis squalore.

IIII Patientiam tribulationum exercitiis retinendam.

V Cum blasphemis etiam ob propriae salutis auctori nostro seruitium auctori.

VI Uitam autem cum inuidia huius mundi et inimicitias sinceritate fuerit sequamur. Et adulti conluctatione in nostro corpore militantes. protrucant nobis adhuc ignauia securitatis uel quietem quam nolumus laborem ac uirtutum studia prouocant et aequitas optima medie temperatur. Hinc tepidum nostrae uoluntatis arbitrium. hinc spiritus feruor. Illinc carnis gelidissimus rigor. moderatissime calore contemperatur. Ac neque ad dissolutionem uitiorum mentem pertrahit concupiscentia spiritus. nec rursus ad uirtutum inrationabiles appetitur. fragilitas carnis spiritus patiatur excolli. Ne ut inde omnigena pullulent fomites uitiorum. ut hinc elatio morbi principalis emergat. et longos supplicio grauiore confodiat. Sed ab ipsa pugnae aequilibratione sic suo succedens. sanum et moderatum inter utrumque uirtutum statera uiam latam regio docet militem Christi semper incedere. Nam si laxa fuerit uacuum pro tempore habet quem diximus. Ignauissimae uoluntatis propensius. mens ad desideria carnis fuerit deuoluta. spiritus concupiscentia refrenatur. Nequaquam eo uitiis terrenis assentit. Rursumque si inmoderato feruore praecessum cordis ad inpossibilia fuerit spiritus noster. et inconsiderata praeripitur infirmitate carnis. ad suum retrahatur examen. et transcendens uoluntatis nostrae tepidissimum statum commodissima temperie planoque tramite cum sudoris indurentia uiam perfectionis incedat.

Similem quidem etiam in illius turris extructione legimus a Domino dispensatum in libro geneseos. ubi linguarum oborta repente confusio sacrilegas ausus hominum nefariosque conpescit. Permansisset enim etiam ibi aduersus Deum. immo aduersus eos qui diuinitatem adtemptare ceperunt malesuada consensus noxios. si non eos dispensatio Dei repugnare inter se diuersitate linguae per dissonantiam uocis in melioris status profectum conpulisset. Et quod ad exitium suum inimicabilem perniciosa conspiratio adtulerat reuocasset bonum salutisque discordia. Incipientes scilicet humanam fragilitatem intercedente diuisione sentire. quam per noxiam conspirationem elati antea nesciebant.

(c) Real Academia de la Historia

XIII In tantum uero utilis nobis est huius pugne
diuersitas et cunctatio nascitur et resulu
tatis ex hac concertatione dilatio. ut
si desit haec soliditas corporea. dum habeat
effectum quicquid mente concipimus.
secundamur. nonnumquam in meliorem sta
tum. seu paenitudine subsequente. seu emenda
tione quadam que solet procrastinatu
tione operis ex recogitatione instruentes
discendere corrigimur. Denique hos quos in
tellegimus ad uoluptatem suam desideria per
cipienda. nullo carnis obstaculo retardari
Demones scilicet hac spiritales nequitiae.
equidem quum sint de eminentiori angelorum
ordine reuoluti. detestabiliores esse
hominibus contemplamur. et quod possi
bilitatem eorum desideriis adiacente: id
quod nequiter semel conceperint. in irreuo
cabili malo perficere non moretur.
quia sicut est animus eorum uelox ad exco
gitandum. sic ad perficiendum pernix. et ab
soluta substantia: dumque sub pedi
tantes his quippe promptum facilitatur. et que
uoluerint agendi conceptum malum nulla
intercedens deliberatio salutaris emendat.

XIIII Spiritalis namque substantia. nec ulla carnis
soliditate deuicta. excusationem exterius
in se praue non recipit uoluptatis.
Iam uenia malignitatis excludit. quia
nulla quemadmodum nos ad peccandum.
impugnatio carnis. exterius sed interius lacer
sita est. seductio solius male uoluntati
tis accensa: et ob hoc sine uenia peccatum
eius longe sine remedio est. Sicut enim
nulla terrena sollicitante materia corru
[illegible] indulgentiam quidem uel locum
poterit paenitudinis obtinere. quibus ex rebus
euidenter colligitur. quod non solum noxia
non sit haec que contra se inuicem suscita
tur in nobis carnis et spiritus conflictio. uerum
etiam nobis confert utilitatem.

XV Primo quod desidie huic neglegentie
nostrae statim arguit. et uelut quidam diligen
tissimus pedagogus. ad seueritatis et
disciplinae lineam. numquam nos deuiare
consentiens. si paululum quid securitas
nostra mensuram congruam seueritatis
excesserit. flagellis incentiuorum stimu
lat conferatim et increpat. utque ad con
petentem reuocat puritatem. Secundo.
quod pro castimonie ac puritatis in
tegritate cum digna concedente diu nos
longo tempore. genitali pollutione uide
rimus inmunes. ut ne ipsa quidem sim
plici commotione carnis ulterius nos
inquietandos esse credamus.
Et per hoc uelut qui non gestemus corruptelam
carnis infectos conscientie nostre fuerimus
elati. suo nos rursum. quamuis quieto
ac simplici. uisitans fluxu humiliat
hac secunditate. nosque homines esse si
mulis suis admonet. quod dum modo tam
quam in ceteris generibus uitiorum. equidem
grauioribus magisque noxius indifferenter
solemus incurrere. Nec tamen facile
in eorum conpungimur admisso. In hoc specia
lius humiliatur conscientia nostra.
per quae hanc illusionem nec lectatorum
quoque passionum recordatione mordetur.
euidenter intellegens inmundum se fucatum
naturalibus incentiuis. quae cum esse in
mundior spiritalibus uitiis ignorabat.

(c) Real Academia de la Historia

Et secuntur pro certo ad emendationem ulterioris ignavie commoneantur pariter, ne se pro successibus praesentis puritatis debere confidere, quam se prospiciat pusillum quod de limo natum a Domino perdidisse. Nec posse hujus purificationis donum nisi propitius Dei gratiam possidere, docentibus nos quodammodo ipsius rei experimentis. Ut si integritatem cordis perpetuo consequi delectamur, humilitatis studeamus virtutem jugiter obtinere.

XII Hujus igitur puritatis elationem perniciosiorem futuram cunctis sceleribus atque flagitiis et ob hanc nihil nos emolumenti consecuturos pro qualibet castitatis integritate. Etenim sunt ille virtutes quarum superius fecimus mentionem, que cum nullas hujusmodi titillationes carnis habuisse credantur, ob solam cordis elationem perpetua ruina de illa celesti sublimique statione delecti sunt. Istorum itaque peritura absque remedio tepiditate non habentes indicem neglegentiae nostrae vel in corpore nostro vel in conscientia stimulum proprius indesinentem, nec tandem ad perfectionis umquam pervenire fervorem. Sed ne frugalitatis quidem districtionem ut continentiam teneremus, nisi nos haec titillatio carnis incessens humilitate atque retunderet et adduceret, spiritalium quoque vitiorum purgatione sollicitos redderet

XIII et intentos. Denique in his qui spadones sunt corpore idcirco hunc animi teporem plerumque inesse deprehendimus, quia velut absoluti ab hac necessitate carnali, nec labore continentiae corporalis, nec contritione cordis se existimant indigere, et ab hac securitate resoluti numquam perfectionem cordis, sed ne spiritalium quidem vitiorum purgationem vel querere intente vel possidere festinant. Qui status carnali qualitate descendens efficitur animalis, qui est procul dubio deterior gradus. Ipse est enim qui de frigido ad tepidum transiens detestabilior Domini voce signatur. Germanus

XIIII De utilitate conluctationis que inter carnem ac spiritum suscitatur, quamvis videatur nobis evidenter expressum esse, tamen, ut eam ipsis quodammodo manibus nostris palpabilem esse factam credimus, et idcirco hanc quoque rationem nobis similiter cupimus aperiri, quid inter carnalem et animalem sit, ut quemadmodum animalis possit esse deterior.

XV Daniel. Secundum definitionem scripturae tres sunt animarum status: primus carnalis, secundus animalis, tertius spiritalis, quos in apostolo legimus. Nam de carnali dicitur: Lac vobis potum dedi non escam. Nondum enim poteratis, sed nec adhuc quidem potestis. Adhuc enim estis carnales. Et ceterum: Ubi enim est inter vos zelus et contentio, nonne carnales estis? De animali quoque taliter commemoratur: Animalis autem homo non percipit ea que sunt spiritus Dei; stultitia enim est illi. De spiritali vero: Spiritalis autem examinat omnia, ipse autem a nemine iudicatur. Et ceterum: Vos qui spiritales estis, instruite eos qui huiusmodi sunt in spiritu lenitatis. Itaque festinandum nobis est, ut cum renuntiantes desierimus esse carnales, id est saecularium coeperimus conversatione seiungi et ab illa manifesta carnis pollutione cessare.

(c) Real Academia de la Historia

spiritalem statum protinus adprehendere acta-
uitate nitimur. Ne forte blandiatur
nobis. quod uidemur secundum exteriorem hominem
huic renuntiasse mundo. ut carnalium
fornicationum destruxisse contagia. cum
quasi summam perfectionem hoc adpren-
derimus. remissiores deinceps erga emundati-
onem. ceterarum passionum lentioresque red-
dimur. et inter utrumque destituti. gradum
spiritalis profectus adsequi nequimus.
Existimantes ad perfectionem nobis abundeque
sufficere. quod exteriore homine uidemur
de conuersatione mundialibus ac uoluptatibus
segregati. uel quod inmunes sumus a corrup-
tela et inmixtione carnali. et sic inuen-
ti in illo tepido statu. qui deterrimus iudi-
catur. euomendos nos ex ore domini secundum
eius sententiam nouerimus ita dicentis.
Utinam calidus esses aut frigidus. Nunc autem
tepidus es. et incipiam te euomere ex ore meo.
Nec inmerito eos quos in uisceribus recepe-
rit caritatis nausia tepefactos.
cum quadam conuulsione pectoris sui
euomendos esse pronuntiat. qui cum
salutare quoddammodo ei potum praebere
substantiam. euelli ab eius uisceribus maluerunt.
tanto deteriores effecti illis. qui numquam
ori domini conlati sunt cibis. quanto id
quod nausia conpellente proicimus odibilius
detestamur. quidquid enim frigidum est.
tamen ori nostro susceptum uertitur in calorem
et salutiferum suauitate percipitur.
quod autem semel uitio perniciosi teporis ab-
lectum est. non dicam labiis admouere.
sed etiam eminus intueri sine ingenti horrore
non possumus. Rectissime ergo pronun-

tiatur esse deterior. quia facilius ad
salutarem conuersionem ac perfectionis
fastigium carnalis quis id est saecularis uel genti-
lis accedit. quam his qui professus monachum.
nec tamen iter perfectionis arripiat secundum
regulam disciplinae. ab illo semel spiritalis
feruoris igne discessit. Ille numquam corpo-
ralibus sublatis uitiis humiliatur. neque inmun-
dum se sentiens contagione carnali.
ad fontem uere purificationis. culmen
quandoque conpunctus adcurrit. et horrescens
illum in quo erat infidelitatis. gelidissimum
statum. spiritus ardore succensus. ad perfectionem
facilius conuolabit. Nam quis semel ut
diximus. tepido exorsus initio monachi coepit
abuti uocabulo. nec tamen humilitate
hac feruore quo debuit iter uel professionis
arripuit. infectus semel a miserabile
luce. et in ea quodammodo resolutus. nec
per se ulterius perfectum sapere. nec ulterius
poterit monitis erudiri. Dicit enim in
corde suo secundum illam domini sententiam.
Quia diues sum et locuples. et nullius egeo.
Cui illud quoque quod subsequitur conse-
quenter aptabitur. Tu autem es miser
et miserabilis. et pauper et caecus et nudus.
In eo factus est quam saecularis deterior. quod
nec miserum se. nec caecum ac nudum. aut
emendatione dignum. ut est. monitis ali-
cuius uel instigatione cognoscit. et ob
hoc. nec exhortationem quidem alicuius uerbis
salutaris admittit. Non intellegens
ipso monachi se nomine praegrauari. ac de primi
opinione cunctorum. quia dum creditur
ab hominibus et uelut dei famulus colitur.
necesse est ut in futuro uehementiori

(c) Real Academia de la Historia

iudicio patrisque subducatur. Postremo quid
diutius immoramur? In his que nobis experi
mento patet conspecta sunt ut probatum.
Frequenter uidemus de frigidis uel carnali
lis saecularibus hac pugnantes uel palam peruer
sisse seniorem. Decrepitis uel animalibus
omnino non uidemus. quos etiam per prophetam
ita legimus dominum detestatum esse. uel paruulis uiris
uel doctoribus precipitatur. ut ab eis mo
nendis docendisque discedunt. et nequaquam
uelut in sterili uel infructuoso terre.
noxiisque sentibus occupato. semen uerbi salu
taris expendunt. Sed ut contemnentes
eum nobis potius extollunt etrum. Sic
pugnos uel calces. omnem doctrine cul
turam hunc uerbi etiam ferunt salutaris
ris intimatam. Quod ita legitur.
Haec dicit dominus uiro iuda et habitatoribus
hierusalem. nouate uobis nouale. et nolite
xx serere super spinas. Denique quod quod
pudet dicere. ita plerosque ubi tantum iusse
conspicimus. ut nihil amplius inmutasse
de uetustioribus uitiis uel moribus conprobe
tur. nisi ordinem tantummodo. uel ubi tantum
saecularem. Nam et quisque pecunias gerat
unt. quas nec cuncta possiderunt. ut certe
quas habuerunt. retinere non desinunt.
Alia quod est lugubrius. etiam amplificare
desiderant. sub hoc pretextu quod uel
parentes suos. et inde sumptu ut fratres habere re
debere iustum esse contendunt. Ut certe
sub obtentu congregandi ceteris seruitia
quem uelut abbates instituere se posse
presumunt. qui si inuestigantes uitam
perfectionis inquisierint. hoc potius actu
uiriliter perficere instituuntur. uel saltem

et equitate non solum pecunias. uerum etiam
affectionibus priuatis. et distentionibus
uniuersis semetipsos singulariter hac
nudos. ita sub seniorum imperio conlocarent.
ut cuius non modo aliorum nullam. sed ne sui
quidem gererent. Et e contrario uitam eunia.
ut ad fratribus preesse desiderant. numquam
senioribus ipsi subiciuntur. et a superiu
inconuenter dum alios instituere cupiunt.
nec discere ipsi. nec agere. ea que sunt docendi
mentiuntur. qui. nec esse etiam. uel etiam
sententiam salutaris ceci duces cecorum effecti.
pariter in fobeam cadunt. Cuius superbie
licet uniuersa genera. duplex tamen est species.
i Unum. que seniorum grauitatemque lugentes imitatur.
ii Aliud. que effrenata libertate. in cachinnos.
fatuos risusque dissoluitur. et illa quidem
auctoritate congaudet. hec uero
dedignatur silentio coartari.
Nec confunditur passim proloqui etiam
res incongruas. et inhebauit dum superbia ut
inferior esse. ut indoctior iudicari.
iii Aliud. ob elationem clericatus siue officium
iiii Alterum. despicit ita posse iudicari. illud
ut a dignitate priuatione. ut a uite. ac nutu
sub iure suorum meritis incongruum ut indignum
Quorumque deterior pronuntiandus sit. unius
cuiusque discretione perpendatur exemplis.
Unum sunt uel idem inobedientie genus. uel
propter contemptum desiderium. senioris uiolare man
datum. Tum que dispendiorum est pro
somno quam pro uigilantia monasterii
statuta conuellere. Cunctaque ita
abbatis et unius precepta uel aliquis.
quam etiam contemnitur ut adormiat. Nec
alius superbie fomenta pro ieiunio sum-

(c) Real Academia de la Historia

quam profectione neglegere. Nisi quod perniciosiora et ad remedium longinquiora sunt uitia, quae sub specie uirtutum et in imagine spiritalium rerum uidentur emergere, quam illa quae ex aperto pro carnali uoluntate gignuntur. Haec enim uelut palam exposita atque manifesta languores et arguuntur continuo et curantur. Illa uero dum sub praetextu uirtutum teguntur incurata perdurant, et deceptos quosque periculosius faciunt ac desperatius aegrotare.

XXI Nam illud ridiculum qualiter expromatur, quod nonnullos post illum quem primum renuntiationis ardorem, quo uel res familiares uel opes plurimas ac militiam saeculi relinquentes ad monasteria se contulerunt, tanto cernimus studio in his quae penitus abscidi non possunt, et quae nequeunt in hoc ordine non haberi, quamuis parua uilia quae sunt esse deuinctos, ut horum cura priorum omnium facultatum superet passionem. Quibus profecto non magnopere proderit maiores opes ac diuitias contempsisse, quia affectum earum ob quas illae contemnendae sunt in res paruas uel exiguas transtulerunt. Nam uitium cupiditatis et auaritiae, quod erga speciosiores exercere non possunt, circa uiliores materias retinentes, non abscidisse sed commutasse se probant pristinam passionem. Nam nimia deuincti diligentia erga curam psiathii, sportellae, sagelli, mattae, codicis aliarumque similium rerum quamuis uilissimarum, eadem tamen qua antea uel libidine detinentur. Quae et quae tanta aemulatione custodiunt ac defendunt, ut pro ipsis aduersus fratrem commoueri eos, et quod est turpius etiam litigare non pudeat. In quibus adhuc ex aegritudine cupiditatis pristinae laborantes, haec etiam quae huius corporis possidere monachum uel necessitas cogit, secundum numeri mensuramque communem non sua habere contemnat. In hoc quoque sui cordis inuriatam designantes, quia uel ea quibus uti necesse est, propensius studentes habere quam ceteri, ut excedentes diligentiae modum peculiaria ea ac tenacius custodiunt et ab aliorum contrectatione defendunt, quae uniuersis fratribus debent esse communia. Quasi uero differentia quaedam tantummodo metallorum et non ipsa passio cupiditatis habeatur in noxa, et pro rebus quidem magnis irasci non liceat, pro uilioribus uero hoc ipsum facere sine culpa sit. Et non ideo circumspectiores ablectarum materiis ut facilius discerni uiliorum contemnere. Quid enim differt utrum quis perturbatione cupiditatis erga opes amplas uel magnificas an erga uiliores exerceat species, nisi quod in eo reprehensibilior iudicandus est, quod qui maxima spreuerat minimis obligatur. Ideo perfectionem cordis abrenuntiatio istiusmodi non obtinet, quia quamuis sensum habeat pauperis, non abiecit diuitis uoluntatem.

INCIPIT CONLATIO ABBATIS SARAPIONIS DE OCTO PRINCIPALIBUS VITIIS

I Aduentus noster ad abbatem Sarapionem collatio et inquisitio de generibus et inpugnatione uitiorum
II Narratio abbatis Sarapionis de octo principalibus uitiis
III De duobus uitiorum generibus et efficientia eorum quadripertita
IIII Recapitulatio de gastrimargia et fornicationis

passione et curatione earum
v Quomodo dominus noster solus absque peccato temptatus sit
vi De temptationis modo qua dominus ab diabolo impetitus est
vii De consummatione cenodoxiae et superbiae sine ministerio corporali
viii De filargyria quod extra naturam sit et quid inter
ipsam et naturalia uitia intersit
viiii De tristitia et acedia quod non ut plerumque cetera
x De cognatione concordiae sex duorum
aliter dissidentium cognatione
xi De origine et qualitate uniuscuiusque uitii
xii In quo sit utilis cenodoxia
xiii De uaria obpugnatione omnium uitiorum
xiiii De lucta aduersum uitia certamine
secundum ipsorum inpugnatione
xv Nihil nos posse aduersum uitia sine auxilio dei nec
debere nos extolli in eorum uictoria
xvi De significatione septem gentium quarum terras Israhel accepit
esse et quare alibi septem alibi multae gentes esse dicantur
xvii Interrogatio de conpunctione septem gentium
et octo uitiorum
xviii Responsio quomodo septem cum octo uitiis octo
gentium numerus impleatur
xviiii Quare una quidem gens deserenda septem uero iubeantur exstingui
xx De natura gastrimargiae ad similitudinem aquilae conparatae
xxi De perseuerantia gastrimargiae aduersus filosofos disputata
xxii Quare uoluerit praedixerit deus decem gentes
expugnandas a populo Israhel
xxiii Quomodo nobis utiles terras eorum esse possidere
xxiiii Quod terrae de quibus expulsi sunt populi Chananeorum
semini Sem fuerint deputatae
xxv Testimonia diuersa super significatione
octo uitiorum
xxvi Quod deuicta passione gulae inpendendus sit
labor ad uirtutes ceteras obtinendas
xxvii Quod non idem praeliorum ordo sit qui ponitur in
catalogo uitiorum

INCIPIT LIBER QUINCTUS

In illo coetu antiquissimorum senum fuit uir nomine
Serapion, ad prime gratia discretionis orna-
tus, cuius conlationem operae pretium reor
litteris intimare. ambientibus enim nobis ut de
inpugnatione uitiorum aliqua disputaret,
quibus origines eorum et causae manifestarentur,
panderentur, hoc modo exorsus est.

II Octo sunt uitia principalia quae humanum
infestant genus, id est primum gastrimargia,
quod sonat uentris ingluuies; secundum
fornicatio; tertium filargyria, id est
auaritia siue amor pecuniae; quartum ira;
quintum tristitia; sextum acedia, id est
anxietas siue taedium cordis; septimum
cenodoxia, id est iactantia seu uana gloria;
octauum superbia. III Horum igitur uitiorum
genera sunt duo. aut enim naturalia sunt,
ut gastrimargia, aut extra naturam, ut
filargyria. efficientia uero quadripertita
est. quaedam uero sine actione carnali
consummari non possunt, id est gastrimargia
et fornicatio; quaedam uero etiam sine
ulla corporis actione conplentur,
ut est superbia et cenodoxia. nonnulla
commotionis suae causas extrinsecus
capiunt, ut est filargyria et ira;
alia uero intestinis motibus excitantur,
ut est acedia uel tristitia.

IIII Et ut haec eadem non solum disputatione,
quantum possumus breui, sed etiam scrip-
turarum testimoniis manifestatione
reddamus: gastrimargia et fornicatio,
cum naturaliter nobis insint, nam
nonnumquam etiam sine ullo animae in-

(c) Real Academia de la Historia

Quae sunt vitia quae dicuntur carnalia quae spiritalia

tantummodo solius instigatione pruritus
carnis oriuntur. Tantum vero tamen ut con
summentur egent extrinsecus et in effectum
corporali unctione perveniunt.
Unusquisque enim temptatur a proprio con
cupiscentia. Deinde concupiscentia quum
fuerit concepta, parit peccatum.
Peccatum vero cum fuerit consummatum,
generat mortem. Nam nec primus adam
per gastrimargiam decipi potuisset, nisi esce
materiam habens in promptu abusus eam
fuisset inlicite. Nec et dei filius sine ullius
materiae inlicitatione temptatur, cum
dicitur ei: Si filius dei es, dic ut lapides
isti panes fiant. Fornicatio quoque
quod non nisi per corpus perficitur, omnibus
patet. Sicut de hoc spiritu dicente deo ad
beatum Iob: Et virtus eius in lumbis eius,
et potestas eius super umbilicum ventris.
Ideoque haec specialiter duo, quae ministerio
carnis explentur, praeter illam spiritalem
animae curam egent peculiariter etiam
corporalis continentiae. Siquidem
ad retundendos horum stimulos non suffi
cit sola mentis intentio, ut nonnum
quam solet adversus iram seu tristitiam
ceterasque fieri passiones, quas etiam sine
ulla carnis adflictione sola nobis ex
purgare mentis industria. Nisi etiam
castigatio corporalis accesserit, quae
ieiuniis, vigiliis et operis contritione
perficitur, his quoque fuerit remotio localis
adiuncta. Quia sicut ambo vitio
animae et corporis generantur, ita
superari nisi utriusque labore non poterunt.
Et licet beatus apostolus omnia vitia genera

liter pronuntiaverit esse carnalia, si
quidem inimicitias et iras et haereses
inter cetera carnis opera numeraverit,
nos tamen ad illarum curationes ut earum natu
ras diligentius colligendas, duplici ea
divisione distinguimus. Nam ex his quaedam
dicimus esse carnalia, quaedam vero spiritalia.
Et illa quidem carnalia, quae specialiter
ad fomitem sensumque pertinent carnis, quibus
illa ita delectatur hisque pascitur, ut
etiam quietas inquietet mentes, invitasque
eas nonnumquam pertrahat ad sue volun
tatis adsensum. De quibus beatus apostolus
in quibus ait: Et nos omnes aliquando con
versati sumus in desideriis carnis nostre, facien
tes voluntates carnis et cogitationum,
et eramus natura filii irae, sicut et ceteri.
Spiritalia vero dicimus, quae instinctu animae
solius orta, non solum nihil voluptati
conferunt carnis, sed etiam gravissimis
eam languoribus afficientia, quam miserrimae
iocunditatis pastu animam nutriunt
egrotantem. Et idcirco haec quidem simplici
cordis indigent medicina. Quae vero
carnalia sunt, nonnisi duplici, quem
admodum diximus, ad sanitatem curatione
perveniunt. Unde puritati studentibus
plurimum confert, ut harum carnalium
passionum ipsas materias sibi primitus
subtrahant, quibus potest vel occasionum
egrotanti adduci animae generari.
Necesse est enim, ut morbo duplici dupl
ex adhibeatur curatio. Nam corpori
ne concupiscentia in effectum etiam et
prorumpere, necessario effugiet ea mate
ria inlicitis subtrahenda est.

et anime incolomin ne tum ut cogitatione
concipiat. ut et maior medicatio scriptu-
rarum et sollicitu pervigil hac temptatio soli-
ditatis ualiter adponenda. In ceteris
autem uitatur humana consortia incol-
obrunt. Quin immo et tamen plurimum
conferunt his qui curare eis in uerita tem
desiderunt. quia frequentia hominum
magis arguuntur. et dum lacessitu
crebrius manifestantur. celeri medi-
cina perueniunt ad salutem.

u. Ideoque dominus noster ihesus xpistus qui a sapientibus pronun-
tiatur sententia. temptatum fuisse per
omnia secundum similitudinem nostram.
Dicitur enim absque peccato. id est absque hac
passionis contagio. Nequaquam scilicet
aculeos concupiscentiae carnalis expertus.
quibus nos necesse est etiam ignorantes et
inuitos conpungi. quippe cui nulla
inerat similitudo seminationis uel
conceptionis humane sectatione con-
ceptus est. archangelo nuntiante.
Spiritus sanctus superueniet in te. et uirtus altissimi
obumbrabit tibi. Ideoque quod nascetur
ex te sanctum. uocabitur filius dei.

ui Nullis enim passionibus ex quibus ipse temptari
debuit incorruptam imaginem dei ac
similitudinem possidens. In quibus et adam
temptatus erat. quando adhuc in illa inuio-
lata imagine dei perdurasset. hoc erat
gastrimargia. cenodoxia. superbia.
Non in quibus post praeuaricationem mun-
datam imaginem dei ac similitudinem
uiolata. suo lamuitate deuoluitur in-
uolbitur. Gastrimargia namque erat
qua in eo dicit ligni praesumitur edulium.
cenodoxia. qua dicitur aperientur oculi uestri.
Superbia. qua dicitur eritis sicut dii. scientes
bonum et malum. In his ergo tribus uitiis
etiam dominum saluatorem legimus fuisse temptatum.
Gastrimargia. quando dicitur ei a diabulo.
dic ut lapides isti panes fiant.
Cenodoxia. si filius dei es. mitte te deorsum.
Superbia quando ostendens illi omnia regna mundi
et gloriam eorum. dicit. Haec omnia tibi dabo.
si cadens adoraueris me. ut his docem-
quibus ille temptationum lineis appetitur
nos quoque quemadmodum temptatorem uincere
debeamus. suo docemur exemplo.
Ideoque et ille adam dicitur. et iste adam.
Ille prius ad ruinam et mortem. hic primus
ad resurrectionem et uitam. per illum omne
genus hominum condemnatur. per istum
omne genus hominum liberatur.
Ille de rudi ac intacta fingitur terra.
hic de maria uirgine procreatur.
huic ergo ut suscipere eum temptatione oportuit.
ita excedere necessarium non fuit.
Nec enim qui gastrimargia uictus potuit
fornicatione temptari. quae sic illius abun-
dantia hac radice procedit. quia nec
ille quidem primus adam fuisset elisus.
nisi antea generationem passionem de-
ceptus in lecebris diaboli recepisset.
Et ob hoc filius dei non absolute in carne
peccati uenisse legitur. sed in similitu-
dine carnis peccati. quia cum esset in eo
uera caro. manducans scilicet et bibens.
et dormiens. clauos quoque fixionem. in ueri-
tate suscipiens. peccatum est quod prae-
uaricatione contraxit. uerum non habuit.
sed imaginarium. Non enim igniteas

aculeos concupiscentie carnalis expertus est
que etiam nolentibus nobis naturalium ad
ministerium. consurgunt. Sed ubi quandam
similitudinem naturarum participando
suscepit. Nam cum omnia que officiunt si-
bi naturaliter conpleret; et universas
infirmitates gestaret humanas. conse-
quenter huic quoque passioni putatur esse
subiectus. Ut per has infirmitates eiusdem
condicionem huiusque vitii vel peccati
videretur in se tulisse portare. Denique
in his eum tantummodo vitiis diabolus
temptat. In quibus et illum primum deceperat
quoniam et hunc quoque velut hominem simi-
liter incitaris inludendum. sicut in illis quibus
priorem deiecerat sensisset elisum.
Verum et secundum hunc morbum. qui de radice
prioris vitii pullulaverat. primo certa-
mine confutatur. Inferre non potuit.
Videbat enim nullatenus eum in talem
causam huius egritudinis suscepisse.
et utique superfluum sperare ab eo fructum
peccati. cuius eum semina ut radices nullo
modo recepisse cernebat. Licet secundum
lucam. qui posteriorem temptationem illam
ponit in qua dicitur si filius dei es mitte te
deorsum. hec superbie passio possit intellegi.
ita ut illa superior. quam matheus tertiam
ponit in qua iuxta predicationem luce evan-
gelistam. omnia regna mundi in puncto
temporis ostendens. diabolus repromittit.
accipiatur passio filargirie. quod scilicet
post gastrimargiam victoriam fornica-
tionis eum temptare non presumens. ad
filargiriam transierit. quam radicem esse
malorum omnium noverat. In qua iterum
superatus. nullum ei vitiorum ex his que reque-
bantur eum ausus ingerere quippe noverat
de eius radice huc fomite pullulare.
Adgreditur superbie transiens passionem.
qua noverat etiam perfectos quosque devictos
omnibus vitiis posse pulsari. qua etiam
ut se ipsum. quondam esse lucifer ut conplures
alios. absque ullo incitamento precedentium
passionum de celestibus meminerat corruisse.
Iuxta hunc quem prediximus ordinem qui
ab evangelista luca describitur etiam
ipsa inlicitatio et figura temptationum.
quibus ut illum primum ut ita secundum adam
callidissimus adgreditur inimicus. ob-
iunctissime congruit. Illis namque dicens,
aperientur oculi vestri. huic ostendit
omnia regna mundi et gloriam eorum. Ibi dicit
eritis sicut dii. hic si filius dei es. et ita de efficientur
ceteris quoque passionum. quarum intercedere
nos rationem expositio. gastrimargie.
ut dominice temptationis necessario con-
pulit. eodem quo proposuerimus ordine
VIII. disseramus. Cenodoxia vel superbia.
etiam sine ullo consummari solent.
ministerio corporali. In quo enim egena
actione carnali. que pro conplendam
et voluntate sola conquirende laudis.
et humane glorie conquirende ruinam
generant anime captive. aut que in
effectum habuit corporalem predicat
luciferis illius unitaque superbia nisi
quod eum tantummodo animo et cogi-
tatione concepit. Ita ipsa commemorante
moruntet. qui dicebas in corde tuo in
celum ascendam; super astra dei ponam solium
meum. ascendam super altitudinem nubium.

(c) Real Academia de la Historia

et similis ulcerissimo. qui sicut hab-
rupuit neminem habuit Incentorem. laueri
consummatione criminis. ruineque perpetue
cogitatio sola perficit. equidem cum affec-
tus etiam nidem nulla fuerit opera sub-
VIII secuta. Filargiria et ira. non sunt
unius nature. Nam prior extra naturam
est. Sequens uero. originale uidetur
In nobis seminarium possidere. Simili
tamen oriuntur modo. extrinsecus siqui-
dem causas. commotionis plerumque conci-
piunt. Etenim frequenter hi qui adhuc In-
firmiores sunt. uel Instigatione uel Instantia
quorundam In hec corruisse uitia con-
questantur. et precipitatos se. uel ad iracun-
diam. uel ad filargiriam aliorum prouocati-
one causantur. quod autem extra naturam est.
hic liquido peruidetur. quia nec origi-
nale peccatum In nobis habere principium
nec de carne concipitur. que pertangit
ad animae uel carnis participationem.
uiteque substantiam. Nihil enim aliud.
ut necessitatem communis nature.
preter escam cotidianam uel potum certum
est pertinere. Reliqua uero uniuersa materie
quanto libet studio uel amore seruen-
tur. aliene tamen ab humana Indigentia
et usu uite Ipsius adprobantur.
Ideoque hoc uelut extra naturam existens.
non nisi tepidos hac male fundatos mo-
nachos pulsat. que autem naturalia
sunt. etiam probatissimos monachos.
quidem In solitudine commorantes adtem-
tare non desinunt. et In tantum hoc
uerissimum conprobatur. ut etiam gentes
nonnullas. ab hac passione Id est filargiria.

liberas agnoscamus quia nequaquam uitium sub
egritudinem usu. et consuetudine receperunt.
Illum quoque priorem mundum. qui ante dilubium
fuit. diutissime concupiscentie huius
rabiem credimus Ignorasse. que etiam
In unoquoque nostrum. recte abrenuntiante
sine ullo labore prouatur extingui.
quam scilicet uniuersis. qui facultatibus
ablatis ita experientia cenobii disciplinam
uetetis ne unum quidem denarium sibimet
superesse patiatur. Cuius rei testes. multa
hominum milia possumus Inuenire.
qui cum sub momento breuissimo. dispersis omnibus
substantiis suis. Ita eradicauerint
hanc passionem. ut ne tenuiter quidem ab ea
pulsentur ulterius. nihilominus omni tempore
contra gastrimargiam pugnantes. nisi In-
genti circumspectione cordis. et abstinentia
corporis dimicauerint. securi esse non possunt.
VIIII Tristitia et accedie nullam quemadmodum
superiorum diximus. accedentes extrinsecus
prouocatione generari solent.
Nam solitarios quoque. et In heremo constitutos
nulliusque humano commixtos consortio.
frequenter uel amarissime uexari noscuntur.
Quod esse uerissimum quisque cum fuerit In soli-
tudine commoratus. et pugnas hominis
Interioris expertus. Ipsis experimentis
perfacile conprobabit.
X Hec igitur octo uitia. licet diuersos ortus
et dissimiles efficientias habeant. sex
tamen priora Id est. gastrimargia. forni-
catio. filargiria. Ira. tristitia. acedia.
quadam Inter se cognatione et ut ita
dixerim. concatenatione conexa sunt.
ita ut prioris exuberantia. sequenti

(c) Real Academia de la Historia

efficiatur exordium. Nam de habundantia
gastrimargie fornicationem. De fornicati
one filargiriam. De filargiria iram.
De ira tristitiam. de tristitia acediam
necesse est pullulare. Ideoque simili contra
hec modo atque eadem ratione pugnandum
est. et a precedentibus semper ad uersus sequen
tes oportet nos inire certamina.
Facilius enim cuiuslibet arboris noxia lati
tudo ac proceritas exarescet. si ante
radices eius quibus innititur. ut nudate fuerint
uel succise et inferantur. humores aquarum
continuo siccabuntur. quum generatoris
earum fons ac profluentes uene sollerti
industria fuerint obdurate. quamobrem
ut accedia uincatur. ante superanda
tristitia est. Ut tristitia propellatur.
ira prius extrudenda est. Ut extinguatur
ira. filargiria calcanda est.
Ut euellatur filargiria. fornicatio con
terenda est. Ut fornicatio subruatur.
gastrimargie est uitio castigandum.
Residua uero duo. id est cenodoxia et superbia.
sibi quidem similiter illa que de superioribus
uitiis diximus ratione iunguntur.
Ita ut alterius incrementum prioris ortus efficia
tur alterius. cenodoxie enim exuberan
tia. superbie fomitem parit. Sed ab illis
sex prioribus uitiis penitus dissidentia. nec
simili cum eis societate federantur.
Siquidem non solum nullam ex illis occa
sionem sue generationis accipiunt.
sed e contrario modo atque ordine
suscitantur. Nam illis excisis hec
uehementius fructificant. et illorum morte
uiuacius pullulant. atque subcrescunt.

Unde et quum diuerso modo. ab his duobus
uitiis inpugnamur. In unumquemque eorum
illorum sex uitiorum cum incedimus. quum
a precedentibus eorum fuerimus elisi.
In hec uero duo uictores et tum maxime peri
culosius periclitamur incurrere.
Omnia igitur uitia. quemadmodum incremen
tum precedentium generantur. ita
illorum deminutione purgantur. et hac
ratione ut superbia possit explodi. ceno
doxia est prefocanda. et ita semper
prioribus superatis sequentia conquiescunt
et extinctione precedentium. residue
passiones absque labore marcescunt.
Et licet hec que prediximus. octo uitia illa
qua conmemorauimus. ratione inuicem
sibi conexa atque permixta sint. specialius
tamen in quatuor coniugationes et
copulas diuiduntur. Gastrimargie
namque fornicatio peculiari consortio
federatur. Filargirie. ira. tristitie
accedie. cenodoxie. superbia familiari
XI coniugabitur. Et ut singillatim
nunc de uniuscuiusque uitii generibus
disputemus. gastrimargie genera sunt
tria. primum quod ad refectionem ante
urguet monachum. ante statutam
horam ad legitimam festinare.
Secundum. quod expletione uentris et quarum
libet escarum uoracitate letatur.
Tertium. quod accuratiores et delicatis
simos desiderat cibos. que tria non
leui dispendio monachum feriunt. nisi
ab omnibus his pariter studio atque obser
uantia. semet ipsum expedire conten
derit. Namque quemadmodum absolutio

solum. anteorum canonicam nulla tenus
presumenda est. Ita etiam et in ingluuies
exercitum sumat orta. atque ex quietate propa
ratio. similiter est amputanda. Ex his tantis
omnibus causis diuerse hac pessime ualitudines
i anime procreantur. Nam de primo
monasterii odium gignitur. atque ex inde error
et intolerantia eiusdem conuersatio ubi tanti.
quam sine dubio mox discessio ac fuga uelo
ii cissima subsequitur. De secundo ignauie luxu
rie. uel liuidinis aculeis suscitantur.
iii Tertia enim. Inextricabiles filargirie laqueos
necat ceruicibus captiuatos. nec aliquando
monachum sinit perfectam christi humilitate fun
dari. Cui nobis passionis inesse uestigium
hac quoque deprehendimus indicio. Quum forte
uestificationem declinat ab aliquo fructum
contemnat non sumus eos superare. cum ostendere.
quo ab hac libertate condicio sunt. sed quidam
superfundies ut adici inportuna atque
effrenata potestate liberantur. quod fieri
penitus non oportet eis decauris.
i Primum quia mens monachi semper debet
in omni tolerantie hac paratione exerci
tatione uersari. et secundum apostolum dicere.
In quibus est sufficiens esse. Nulla etenus
enim potestas ut occulte ut malorum corpo
ris desideria refrenare. quisque de gusta
tione modice. Insinuatur offensus ne
ad momentum quidem delicias gustaturus
sui uoluptatem curatique. Secundum quod
nonnumquam euenit uacatorum desit
illa species que postulatur a nobis. et
uerecundia necessitatis ut fragilitati
suscipientis in necessitatibus publicantur
scilicet ex paupertate et quam solido
cognitum esse manifesta.

iii Tertio quod interdum solet tepor ille quem
nos adicit potestatis. aliis displicere. et in uanitatis
in luxuria multos dominos quilibet hac desiderio.
tantis facere cupimus in ea quere. propter quod
omnis modis hec in nobis est castigando
liberatur. Fornicationis genera sunt tria.
i Primum quod per conmixtionem sexus utriusque
ii perficitur. Secundum quod absque femineo
tactu. pro quo et iude patriarche filius onan
percussus legitur. quod in scripturis sacris in
munditia nuncupatur. Super quo apostolus.
Dico autem innuptis et uiduis. bonum est illis.
si sic manserint. sicut et ego. quod si se
non continent. nubant. melius est enim
iii nubere quam uri. Tertium quod animo hac
mente concipitur. de quo dominus in euangelio.
qui uiderit mulierem ad concupiscendum eam.
iam mechatus est eam in corde suo. que tria
genera beatus apostolus pari modo docet
extinguenda pronuntiatur. mortificate
inquid membra uestra que sunt super terram.
Fornicationem; inmunditiam; libidinem.
Et cetera. Et iterum ad efesios. Fornicatio.
et inmunditia. nec nominetur inter uos.
Et iterum: Illud autem scitote. quod omnis forni
cator; aut inmundus; aut auarus quod
est idolorum seruitus. non habet hereditatem
in regno christi et dei. que tria ita a nobis pari
obseruatione cabentur. similiter nos
eos a regno christi atque una decernet exclusio.
Filargirie genera sunt tria. i Primum
quod renuntiantes dimittit ac facultatibus
suis expoliari non sinit. ii Secundum quod ea
que a nobis dispersa sunt ut indigentibus
distributa. rursum nos maiore cupidi
tate prouidit. iii Tertium. quod ea ne
quidem possedimus. desiderari atque quaerere
conpellit.

(c) Real Academia de la Historia

Ire genera sunt tria. i Unum quod exardescit
intrinsecus quod grece ΘΥΜΟϹ. timos dicitur.
ii Aliud quod in uerbum et opus et effectum quoque prorumpit.
quod ΟΡΓΗ. orge nuncupatur. de quibus apostolus.
Nunc autem deponite et uos omnia; iram; indi
iii gnationem. Tertium quod non ut ille feruens
ad horam digeritur. sed per dies et tempora
reseruatur. que grece ΜΗΝΙϹ dicitur.
que omnia equaliter sunt a nobis horrore damnanda.
v Tristitie genera sunt duo. Unum quod
i iracundie sinente. uel de inlato damno uel
desiderio prepedito. cassatoque generatur.
ii aliud quod de inrationabile mentis anxietate
vi seu desperatione descendit. Acedie genera
i sunt duo. unum quod ad somnum precipitat
ii estuantes. aliud quod cellam deserere hac fugere
vii cohortatur. Cenodoxia licet multas formis
hac multiplices sit. et in diuersas species diuidatur.
i genera tamen eius sunt duo. primum quod
pro carnalibus hac manifestis extollimur
ii rebus. Secundum quod pro spiritalibus et occultis
desiderio uane laudis inflammamur.

XII Unum sane tamen cenodoxia utiliter ab incipi
entibus adsumitur. ab his dumtaxat qui adhuc
uitiis carnalibus inquietantur. Ut uerbi gratia
si illo tempore quo fornicationis spiritu perur
guentur. mente conceperint ut sacerdotalis
officii dignitatem. ut opinionem cunctorum
qua sancti et inmaculati esse creduntur. et ita
inmundos concupiscentie stimulos quasi
turpes ac uel indignos. ut commutationis sue
ut illi ordini iudicantes. hac ratione contem
platione declinent. minore malo. id quod
maius est. retundentes. Satius quippe est enim
cenodoxie uitio quemquam pulsari
quam incidere in fornicationis ardorem. unde
et resurgi aut non ualeat. aut uix ualeat.

post ruinam. quem sensum exprimendi unus
profetarum eleganter expressit dicens.
Propter nomen meum longe faciam furorem meum et laude mea
infrenabo te ne intereas. Id est ut ad cenodoxie
laudibus conpeditus. nequaquam ad inferni
profundum procurras. et in sese uocabiliter morta
lium peccatorum consummatione mergaris.
Nec mirum autem passioni huic inesse uirtutem
ut in se uenientem. quempiam in fornicationis
lubrum ualeat refrenare. quam sit a multorum
experientiis sepissime conprobatum.
Quod tamen eum. quem semel uenenum sui peste
corruperit. insatiabilem reddat. ut facile
ab eo ne biduana quidem ieiunia uel triduana
sentiri. Quod etiam nonnullos in hac heremo
frequenter nobimus fuisse confessos se in cenobiis
sirie consistentes. quinis diebus sine labore
cibi refectionem tolerasse. Nunc autem
autem se fame etiam usque ad horam tertiam per
urgueri. ut usque nonam uix queant differre
cotidiana ieiunia. Super qua re. pulcre
abba macarius cuidam percontanti quare
fame usque ad horam tertiam in heremo pulsaretur.
qui in cenobio ebdomadibus integris refec
tionem sepe contemneret. non sensisset
esuriem. respondit. quia hic nullus est
ieiunii testis qui te tuis laudibus nutriat
ac sustentet. Ibi autem te digitur hominum
et cenodoxie refectio saginat. Huius autem
rei figuram quam diximus. superueniente cenodoxia
uitium fornicationis excludi. pulcre satis
in regnorum libro hac significanter exprimitur.
ubi populum israhelitem a nechao rege egipti cap
tiuatum. ascendens nabuchodonosor rex
assyriorum de finibus egipti adduxit suam
in terram regionem. scilicet non ut eos
libertati pristine et genitali restitueret

(c) Real Academia de la Historia

regione. sed tantum ab his abducere eos. et longius a patria quam fuerant in aegypto captivitate. Quae figura in hoc quoque
conpetenter aptabitur. Licet enim ab altera
libidinis cenodoxiae. quam fornicationis
vitio deservire. difficilius tamen a cenodo
xiae dominatione discedatur. quod dummodo
tantum longiore laceris spatio captivus
abducatur. laboriosius ad genitale solum
et libertatem patriae revertatur.
Merito quoque ad eum increpatio illa prophetae
dirigitur. Quare inveteratus es in terra
aliena. Recte siquidem inveteratus dicitur
in terra aliena. quisquis et terrenis vitiis non
nobiliatur. Superbiae genera sunt duo.
primum carnale. secundum spiritale quod et quam
perniciosius est. Illos namque specialius in
pugnat. quos in quibus dam virtutibus proficisse
XIII repperit. Haec igitur octo vitia. quamvis
omne hominum genus pulsent. non tamen uno
modo impetunt cunctos. In alio namque
spiritus fornicationis locum obtinet principalem.
In alio cenodoxiae vindicat tyrannidem.
In alio superbiae iracundia furor. In alio acedia
superiu ... tenet. et quamvis constet omnes ab
omnibus inpugnari diverso modo. tamen
et ordine singuli laborant. XIIII
Quamobrem taliter nobis adversus haec arri
pienda sunt proelia. ut unusquisque vitium
quo maxime infestatur exploratus ad
versus illud arripiat principale certa
men. omnem curam mentis hac sollicitu
dine erga illius inpugnationibus observa
tionem defigens. adversus illud cotidiana
ieiuniorum dirigens spicula. Contra illud
cunctis momentis cordis suspiria.
crebrosque gemitum telum contorquens.
Adversus illud vigiliarum labores hac medita
tionem sui cordis inpendens. Indesinenter
quoque orationem fletus ad dominum fundens. et
inpugnationis suae extinctionem ab illo
specialiter hac iugiter poscens. Inpossibile non
numquam est. de qualibet passione triumphum
quempiam promereri. prius quam intellexerit
industria. ut labore proprio. victoriam certa
minis semet obtinere non posse. quam tamen
ut valeat emundari. necesse est ei die noctuque
in omni cura et sollicitudine permanere.
Quumque se ab eo senserit absolutum. rursus
latebras sui cordis. simili intentione perscru
tet et excipiat sibi quam inter reliquas perspexerit
diriorem. ut adversus eam specialius omnia
spiritus arma commoveat. et ita semper validioribus
superatis. celerem deterioribus habebit
facilemque victoriam. Quia et mens triumphorum
successu redditur fortior. et infirmorum pugna
succedente. promptiorem et proventum facit
proeliorum. Ut fieri solet his. qui coram
regibus mundi huius omni genere congredi ut erant
premiorum contemplatione consueverunt.
quod expectaculi genere vulgo pan carpum
nuncupatur. Hi namque feras quascumque
fortiores robore ut feritatis rabie conspe
xerint diriores. adversus eas primae con
gressionis certamen arripiunt.
quibus extinctis. reliquas quas minus terribiles
minusque valentes esse noverunt. ex tam facilioribus
prosternunt. Ita et vitiis semper robustioribus
superatis. atque infirmioribus succedentibus.
parabitur nobis absque ullo discrimine perfecta
victoria. Nec tamen putandum
quod principaliter contra dimicans vitium.
et caetera incuriatur aliorum telo. proprie inserit.
inopinato hic tam facilius valeat sauciari.

mō.

quod nequaquam fieret. Inpossibile namque est eum qui pro cordis sui emundatione sollicitus erga inpugnationem uitii cuiuslibet intentionem suae mentis armauerit aduersus cetera quoque uitia generalem quendam horrorem et causa odium similem non habere. Quomodo enim ut de illo quis ab solo desiderata passione mereatur obtinere uictoriam; qui se indignum purgationis premium ultroneum facit contagio uitiorum.

Sed cum principalis nostri cordis intentio uelut specialem sibi pugnam aduersus unam ceperit passionem. pro ipsa orabit adtentius peculiari sollicitudine hac studio. supplicans ut eam diligentius obseruare et per hoc mereatur obtinere uictoriam.

XI Hunc namque nos ordinem proeliorum gerere debere. nec tamen de sua uirtute confidere legislator his docet uerbis. Non timebis eos quia dominus deus tuus in medio tui est. Deus magnus et terribilis. Ipse consumet nationes has in conspectu tuo paulatim atque per partes.

Non poteris delere eas pariter ne forte multiplicentur contra te bestiae terrae. Dabitque eum dominus deus tuus in conspectu tuo. et interficiet illos donec penitus deleantur.

Sed neque debere nos in eorum extolli uictoria similiter monet. Ne postquam comederis inquid et saturatus fueris; domos pulchras aedificaueris; et habitaueris in eis; habuerisque armenta et ouium greges; argenti; et auri; cunctarumque rerum copiam. eleuetur cor tuum. non reminiscaris domini dei tui qui eduxit te de terra egipti; et de domo seruitutis; et ductor tuus fuit in solitudine magna atque terribili. Salomon quoque in prouerbiis. Si ceciderit inquid inimicus tuus noli gratulari. In supplantatione autem eius noli extolli. ne uideat dominus et non placeat ei. et auferat iram suam ab eo.

Id est. Ne perspiciens elationem cordis tui ab eius inpugnatione discedat. et incipias derelictus ab eo. rursus illam quam per dei gratiam ante superaueras passione uexari.

Non enim orasset propheta dicens. Ne tradas domine bestiis animam confitentem tibi. nisi scisset propter elationem cordis quosdam ut humilientur eisdem rursus uitiis quae uicerant tradi. quam ob rem. certos nos conuenit esse tam ipsis rerum experimentis quam innumeris scripturae testimoniis erudiatos nos nostris uiribus. nisi dei solius auxilio fulciamur tantos hostes superari non posse.

Et ad ipsum cotidie summam referre uictoriae nostrae debere. Latius super hoc quoque per moysen dominus commonet. Ne dicas in corde tuo cum deleuerit eos dominus deus tuus in conspectu tuo propter iustitiam meam introduxit me dominus ut terram hanc possiderem.

Cum propter impietates suas istae deletae sint nationes. neque enim propter iustitias tuas et aequitatem cordis tui ingredieris ut possideas terras eorum. sed quia illae egerunt impie. introeunte te deletae sunt.

Rogo quid apertius potuit dici; contra perniciosam opinionem praesumptionis nostrae qua totum quod agimus. uel libero arbitrio uel nostrae uolumus industriae deputare.

Ne dicas in corde tuo. cum deleuerit eos dominus deus tuus in conspectu tuo. propter iustitiam meam introduxit me dominus ut terram hanc possiderem. Nonne dictum his qui oculos animae serenatos et aures habent ad audiendum euidenter expressit.

quum tibi prospere uitiorum carnalium bella
successerint et uideris te de lapsu eorum et
conuersatione mundi iam liberatum.
non tue industrie nec sapientie prouentui
pugne atque uictorie inflatus ascribas.
credens te per labores et studium tuum
et ubi eam libertatem de spiritalibus nequitiis
ut carnalibus uitiis obtinuisse uictoriam.
quibus procul dubio et domini communis
preualere potuisses. nisi te dominico munis
set hac protexisset auxilium. XVI

Hec sunt septem gentes quarum terras egressi
ex egipto filiis israhel daturus se dominus repro
mittit. que omnia secundum apostolum in figura
contigerunt illis. ad nostram communia
onem scripta debent accipere.
Ita enim dicitur. quum introduxerit te
dominus deus tuus in terram quam possessurus es.
et deleberit gentes multas coram te. etheum;
et gergeseum; et amorreum; et cananeum;
et ferezeum; et eueum; et iebuseum;
septem gentes multo maioris numeri quam
tu es. et robustiores te; et tradiderit eas
dominus tibi. percuties eas usque ad internicionem
Quod uero multo maioris numeri esse
dicuntur. hec ratio est quia plura sunt
uitia quam uirtutes. et ideo in catalogo
quidem dinumerantur septem nationes
In expugnatione uero earum. sine numeri
adscriptione ponuntur. Ita enim
dicitur. et deleberit gentes multas
coram te. Numerosior est enim quam israhel
carnalium passionum populus. qui de hoc septe
nario fomite uitiorum procedit. ex inde
enim pullulant homicidia; contentiones;
hereses; falsa testimonia; furta; blasfemie;
comesationes; ebrietates; detractationes;
ludibria; turpiloquia; mendacia; periuria;
scurrilitas; inquietudo;
rapacitas; amaritudo; clamor; indignatio;
contentiones; murmuratio; temptatio; desperatio;
multaque alia que commemorare prolongum est.
Et quum a nobis leuia iudicentur: quid de illis
apostoli sententia. ut quam superbis sentiamus
auteria audiamus. Neque murmuraueritis
inquid sicut quidam illorum murmurauerunt.
et perierunt ab exterminatore. et de temp
tatione: Neque temptemus christum sicut quidam
illorum temptauerunt et a serpentibus perierunt
De detractatione. Noli diligere detrahere. ne
eradiceris. et de desperatione: qui desperantes
semet ipsos tradiderunt inpudicitie. in opera
tionem omnis erroris in inmunditia. quod uero
clamor sicut ira et indignatio et blasfemia
condempnetur. eiusdem apostoli uocibus manifes
tissime perdocemur. Ita precipientis.
Omnis amaritudo; et ira; et indignatio; et
clamor; et blasfemia. tollatur a uobis cum
omni malitia. Alia quoque conplura his
similia. que cum sint multo maioris numeri
quam uirtutes. deuictis tamen illis octo
principalibus uitiis ex quorum natura eas certum
est emanare. omnes protinus conquiescunt.
hac perpetua pariter cum his internicione
delentur. De gastrimargia namque nascun
tur comesationes et ebrietates.
De fornicatione turpiloquium scurrilitas.
ludibria. hac stultiloquium. De filargiria;
mendacium; fraudatio; furta; periuria;
turpis lucri appetitus; falsa testimonia;
uiolentia; inhumanitas hac rapacitas.
De ira. homicidia; clamor et indignatio.
De tristitia. rancor; pusillanimitas;
amaritudo. desperatio. De acedia.

(c) Real Academia de la Historia

otiositas; somnulentia; inportunitas;
inquietudo; pervagatio; instabilitas men
tis et corporis; verbositas; curiositas.
De cenodoxia. contentiones; hereses; iactantia;
haec presumptio novitatum. De superbia. con
temtus; invidia; inobedientia; blasfemia;
murmuratio detractio. Quod autem per se et
robustiores sunt. minus ferre nituntur. Ipsius
inpugnationes sentimus. Fortior enim nobis
a natura in membris nostris oblectatio carnalium
passionum. quam studia virtutum. quae non nisi
summa cordis et corporis adquiruntur.
Si autem et illas innumerabiles hostium turbas
spiritalibus oculis contemplaris. quas beatus apostolus
enumerat dicens. Non est nobis conluctatio
adversus carnem et sanguinem. sed adversus
principatus hac potestates. adversus mundi
rectores tenebrarum harum. contra spiritalia
nequitiae in celestibus. et illud quod de viro
iusto in XC. mo dicitur psalmo. cadent
a latere tuo mille et decem milia a dextris tuis.
Liquido providetur. quod multo maioris sint
numeri. et validiores quam nos carnales
scilicet vel terreni. quippe quum illis spiritalis
vel aeria concessa sit substantia.

ITEM BEATI GREGORII DE OCTO VITIIS PRINCIPALIBUS EXPOSITIO

Radix quippe cuncti mali superbia est. de
qua scriptura adtestante dicitur. Initium
omnis peccati superbia. Primae autem eius sub
oles. septem nimirum principalia vitia de
hac virulenta radice proferuntur. Id scili
cet. Inanis gloria; invidia; ira; tristitia;
avaritia; venter ingluvies. luxuria.
Nam quia his septem superbiae vitiis nos
captos doluit. idcirco redemptor noster ad
spiritale liberationis proelium spiritu gratiae plenus venit. sed habent contra nos haec sin
gula exercitum suum. Nam de inani gloria. inobe
dientia; iactantia; ypocrisis; contentiones;
pertinacie; discordie; et novitatum presumptiones
oriuntur. De invidia. odium; susurratio;
detractio; exultatio in adversis proximi.
adflictio autem in prosperis nascitur.
De ira. rixe; tumor mentis; contumelie;
clamor; indignatio; blasfemie prorumpunt.
De tristitia. malitia; rancor; pusillanimitas;
desperatio torpor; circa precepta vagatio
mentis erga inlicita nascitur. De avaritia.
proditio; fraus; fallacia; periuria; inquietudo;
violentia; et contra misericordiam obdurationes
cordis oriuntur. De ventris ingluvie. inepta
letitia; scurrilitas; inmunditia; multi
loquium; ebetudo sensus circa intellegentiam
propagatur. De luxuria. caecitas mentis;
inconstantia; inconsideratio; precipitatio;
amor sui; odium dei; affectus presentis seculi.
horror autem vel desperatio futuri generatur.
Qui ergo septem principalia vitia tantam
de se vitiorum multitudinem proferunt quum
ad cor veniunt. quasi subsequentis exercitus
catervas trahunt. Ex quibus videlicet septem
quinque spiritalia. duoque carnalia sunt.
Sed unumquodque eorum tanta sibi cognatione
iunguntur. ut non nisi unum de altero
proferantur. Prima namque superbiae sub
oles. inanis est gloria. quae dum oppressam
mentem corruperit. mox invidiam gignit.
quia nimirum dum vani nominis potentiam
appetit. ne quis hanc alius adipisci valeat
tabescit. Invidia quoque iram generat.
quia quanto interno livoris vulnere animus
sauciatur. tanto etiam mansuetudo

(c) Real Academia de la Historia

tranquillitatis uitiatur. Sed quia quasi dolentis membrum tangitur, idcirco preposite habitationis mansueta grabius perturbatur. Extra quoque tristitia oritur, quia turbata mens quo inordinate se concutit, eo addicendo confundit. et quam dulcedinem tranquillitatis amiserit, nichil hanc nisi ex perturbatione subsequens meror pascit. Tristitia quoque ad auaritiam diriuatur, quia dum confusum cor bonum letitie in semetipso intus amiserit, unde consolari debeat foris querit.

Et tanto magis exteriora bona adipisci desiderat, quanto gaudium non habet ad quod intrinsecus recurrat. Post hec uero duo carnalia uitia, id est uentris ingluuies et luxuria, supersunt. Sed cunctis liquet quod de uentris ingluuie luxuria nascitur, dum in ipsa distributione membrorum uentri genitalia subnexa uidentur. Unde dum unum inmoderate reficitur, aliud procul dubio ad contumelias excitatur.

Bene autem duces exortantes dicuntur, exercitus ululatus, quia prima uitia decepte menti quasi sub quadam ratione se inserunt. Innumera que secuntur, dum hanc ad omnem insaniam pertrahunt, quasi bestiali clamore confundunt. Inanis namque gloria deuictum cor quasi ex ratione solet exortari cum dicit: debes maiora appetere, ut quo potestate ualueris multos excedere, eo etiam ualeas pluribus prodesse.

Inuidia quoque deuictum cor quasi ex ratione solet exortari cum dicit:

In quo illo uel illo minor es? quur ergo eis uel equalis uel superior non es? quanta uales que ipsi non ualent! Non ergo tibi uel superiores esse, uel certe equales debent.

Ira quoque deuictum cor quasi ex ratione solet exortari cum dicit: quod habes unde gaudeas, cum tanta mala de proximis portas?

Perpende cum quo merore omnes intuendi sunt. hec immo patienter tolerare peccatum est, quia et si non eis cum magna exasperatione resistitur, contra te deinceps sine mensura cumulantur. Tristitia quoque deuictum cor quasi ex ratione solet exortari cum dicit: quod habes unde gaudeas, cum tanta mala de proximis portas? Perpende cum quo merore omnes intuendi sunt, qui in tantum contra te amaritudinis felle uersantur. Auaritia quoque deuictum animum quasi ex ratione solet exortari cum dicit: ualde sine culpa est quod quedam concupiscis, et quod male alius retinet, ipse melius expendis.

Uentris quoque ingluuies deuictum cor quasi ex ratione solet exortari cum dicit:

Ad esum Deus communia omnia condidit, et qui satiari cibo respuit, quid aliud quam munere concesso contradicit? Luxuria quoque deuictum cor quasi ex ratione solet exortari cum dicit: cur te in uoluptate tua modo non dilatas, cum quid te sequatur ignoras?

Acceptum tempus in desideriis perdere non debes, quia quam citius pertranseat nescis.

Si hominem enim Deus misceri in uoluptate coitus nollet, in ipso humani generis exordio masculum et feminam non fecisset. Hec est ducum exortatio, que dum incaute ad secretum cordis admittitur, familiarius iniqua persuadet. Quam uidelicet exercitus ululans sequitur, quia infelix anima semel principalibus uitiis capta, dum multiplicatur in insaniam, iniquitatibus efferatur, ferali cru-

(c) Real Academia de la Historia

inmunitate vastatur. Similiter ii qui
sollerter praevidere vitiorum certamina nitun-
tur, bellum procul odorantur, quia multa
praecunctatu quid mentes praevidere valeant
cogitatione sollicita respuunt.
Exortationem ducum naris sagacitate
reprehendit. Et qui longe prospiciendo
subsequentium iniquitatum confusionem
conspicit, quasi ululatum exercitus odo-
rando cognoscit. Igitur qui praedica-
tores dei ut quaelibet militem populi certa-
minis descriptionem, ex quorum instructione cognovimus.
XVII Germani. Quomodo igitur octo sunt
vitia, quae nos inpugnant, cum Moyses
septem dinumeret sint gentes quae adversan-
tur populo Israhel, ut quemadmodum nobis ea
XVIII possidere. Serapion. Octo esse prin-
cipalia vitia, quae inpugnant monachum,
cunctorum absoluta sententia est. Quae figu-
raliter sub gentium vocabulo nominata id-
circo omnia ponuntur, eo quod egressis Israhel
de Aegypto et liberatis ab uno genere vali-
dissimo, id est Aegyptiorum, Moyses ut plurimum
dominus in deuteronomio loquebatur.
Quae figura in nobis quoque rectissime ita
deprehenditur, qui de saeculi laqueis expediti
gastrimargie, id est ventris, ut quale vitium
cursuisse cognoscimus. Et habentium
conexa hac residua septem genera simili-
tudine conflictatum. Primum scilicet
quod eum devicta est minime conputatur,
cuius terram in possessionem Israhel non
ducitur, sed ut deserat tantum perpetuo
et egrediatur ubi voce domini sanciatur.
Et idcirco sunt moderandum ieiunia ut
non necessaria plenam moderatione conti-
nentiae quae defectione cursus ut infirmitate

constituta erat, rursus ad Aegyptum
se terram, id est pristinam gulae et carnis con-
cupiscentiam quam cum mundo huic abrenun-
tiantes abiecimus. Quod figuraliter illi per-
pessi sunt, qui egressi in solitudine in
tantum rursus desideraverunt ollas carnium
super quas sederant in Aegypto.
XVIIII Quod cum illae gentes in quantum sunt filii
Israhel non penitus extingui sed tantum-
modo deseri eorum terram praecipiatur. Hoc ergo
septem usque ad internicionem iubentur
extingui. Haec ratio erat, quod quantum-
libet spiritus ardore succensi heremum invitati
fuerimus ingressi, vicinitate hac minus se fio
gastrimargie et quod unum modo cotidiano
eius commercio nequaquam carere possimus.
Semper etenim in nobis edulium et escarum
vita ingenitur hoc naturalis velut affe-
ctatur, licet amputare superfluos appe-
titus hac desideria festinemus, quia sicut
penitus deleri non possunt, ita debent
quadam declinatione vitari. De hac
enim dicitur: Et curam carnis ne fece-
ritis in desideriis. Dum huius ergo curam
percipimus omnino abscidere, sed ab eius desi-
deriis exhibere festinemus affectum evidenter
Aegyptiam nationem non extinguimus, sed
ab ipsa quadam discretione separamur.
Non de superfluis sed de lautioribus epulis
cogitamus, sed secundum apostolum victu
cotidiano indumentoque contenti.
Quod lata figuraliter etiam in lege mandatur:
Non abominaberis Aegyptium, quia fuisti incola
in terra eius. Necessarius enim victus corpori
non sine ipsius periculo et animae scelere
denegatur. Illorum vero septem per-
turbationum velut omnimodis noxiarum

(c) Real Academia de la Historia

detestabilib(us) amentie · penitus extermina
ta sunt notatur · de his enim lau dicitur ·
Omnis amaritudo · et ira · et indignatio ·
et clamor · et blasfemia · tollatur a vobis
cum omni malitia · Et alibi · Fornicatio
autem · et omnis inmunditia · et avaritia ·
nec nominetur in vobis · aut turpitudo ·
aut stultiloquium · aut scurrilitas ·
possumus ergo haec que natura super inducta
sunt radicitus abscidere vitia · Usum vero
gastrimargie · nequaquam valebimus ampu
tare · Non enim possumus quantumlibet
profecerimus · in hoc non esse quod nascimur ·
quod lau esse a summa quisumus etiqui
quam omnium peccatorum vitia et conversa
tione monstratur · qui quum reliquarum
passionum ceciderint · stimulos · usque here
mum adtemtat · ferbore et corporis
et peccatum nudavit nichil hominis coti
diani vitatur · providentia et cunni punis ·
prepurgatione nequeunt liberari ·

xx Sub passeris figura · quia necesse erat
quia vir spiritualem summumque monacum · co
aptari · proprie sua is aquile similitu
dine designatur · quequum et celsissimo
volatu nubium fuerit altitudine sub
limata · seque ab oculis cunctorum mortalium
hac facie esse tota quasi absconderit ·
russus ad vallium ima submissa · et ad
terrena descendere huc mortalitatis cadu
beribus implicari · ventris necessitate
compellitur · quibus manifestissime con
probatur gastrimargie spm nequaquam
posse vacca teru vitia resecari · ut pomu
similiter extingui · Sed aculeo relus
huc superfluor appetatur ut saltem
animi secundi alimentum usque cohiberi ·

xxi Nam sub huius vitii egritudinem · quidam etiam
cum filosophis disputant qui eum pro simpli
citate christiana · velut rusticum credentes
fuisse quandum · sub hoc profanitatis figurant
colore · eleganter expressit · Cautelis inquid
creditoribus · putentis me de reliquo obnoxium ·
Ceteris ad integrum solvens ab omni conven
tionis eorum molestia liberatus sum · Un
tais sufficere cottidie solvendo non possum ·
quemque illi ignorantes et vim proposite questionis
absolutione est praecavi postulata ·
multis etenim vitiis fui naturali condicione
constrictus · sed inspirante domino desiderium
libertatis · cunctis illis a quibus molestati
simus · creditoribus renuntians huic mundo ·
et omnem substantiam quamque mici successione
patris advenerat a me pariter abici ens
tatis faciusque liberissimum omnimodis abso
lutus · Gastrimargie vero stimulis nullo
modo cavere praevalui · nec enim quamvis etiam
in parvum modum vilissimumque redigerim
quantitatem · vim cotidiane compulsionis
non evado · Sed necesse erat me per perpetuis et
conventionibus pulsari et interminabilem
quandam solutionem iugi functione de
pendere usque inexplebilem indictionibus
et inferre vectigal · Cum illi hunc quem
velut idiotam hac rusticum unde despexerant ·
pronuntiaverunt primus filosofie · Iste
et hic eam disciplinam adprime conprehendisse ·
mirati quomodo potuisse eum naturaliter
adsequi quod nulla eis saecularis eruditio
contulisset · cum ipsi sudore multo longoque
doctrina hec adtingere nequivissent ·
Haec specialiter de gastrimargia dixisse
sufficiat · Nunc revertamur ad dispu
tationem quam de generali vitiorum

99

(c) Real Academia de la Historia

cognitione ceperunt exponere. XXII

Quod autem ibi dominus de septem gentibus loquebatur, non septem gentes dinumerasse legitur sed decem, quarum terras semini Abrahe daturum promittebat; qui numerus ubique idolatriae vel blasphemiae videtur impleri.

Quibus ante notitiam Dei Aegyptum habitaremus, ut impie gentilium, ut blasphemie Iudeorum multitudo subiecta erat, donec in intellectu alia equipato commoriatur. Sicut ab semen tantis quis egressus inde per fidei gratiam devicta pariter quaerimus quia adherentium pertinentia spiritualem deinde dominationem gentium liberatur, contra septem autem quae per Moysen dinumerantur bellum suscipiet.

XXIII Quod vero Israhelitarum praeliorum gentium terrarum regiones salubriter possidere praecipimur, tale intellegitur: habeat unumquodque vitium in corde nostro propriam rationem, quam sibi vindicans in anima nostra secessum exsistit hominem terrestrem contemplationem rerum summarum vastaturum, et quem semper adversari non desinat. Non enim possunt virtutes cum vitiis pariter commorari: quae enim participatio iustitiae cum iniquitate, aut quae societas luci cum tenebris. Sed cum ab Israhelitis pro idolatria virtutibus contra se dimicantibus fuerit vitium superatum, locum quem sibi in corde nostro concupiscentiae et fornicationis spiritus sedem habuit, deinceps castitatis obtinebit.

Quem furor ceperat, patientia vindicabit. Quem tristitia mortem operans occupaverat, salutaris et plenitudo laetitiae possidebit. Quem accedia vastabat, incipiet excollere fortitudo. Quem superbia conculcabat, humilitas honestabit. Et sic singulis vitiis expulsis eorum locum terra affectus virtutes contrarie possidebunt, quae filii Israhel animae videntur dum non immerito nuncupantur. Qui cum universas cordis expulerint passiones, non tam alienas possessiones pervasisse quam proprias recuperasse credendum erat. XXIIII

Et enim quinta ti docet vetus eruditio: haec eadem terras Chananeorum in quas introducuntur filii Israhel filii Sem fuerunt condicionem in orbis divisione sortiti, quas deinceps per vim vel potentiam possederunt, cum pervasionis iniquitate possedit, in quo et divino iudicio rectissimum comprobatur, qui et illos de locis alienis quae male occupaverunt expulit, et istis una cum quam paterni possessionem quae pro stirpe eorum in divisione orbis fuerat deputata restituta: quae figura in nobis quoque evidenti certissima ratione cognoscitur.

Nam volumus autem possessionum corporis nostri non vitiis sed virtutibus naturaliter deputabit, quae post praevaricationem a de insolentibus vitiis, idest pro istis Chananeis a propriis regione depulsae, quam et rursum per Dei gratiam diligentia nostra hic labore fuerint restitutae, non tam alienas occupasse terras quam proprias credendum erat recepisse. XXV

De his octo vitiis et in evangelio latu significatur: Quod cum inmundus spiritus exierit ab homine, ambulat per loca arida quaerens requiem et non invenit. Tunc dicit: Revertar in domum meam unde exivi. Et veniens invenit vacantem scopis mundatam et ornatam. Tunc vadit et adsumit alios septem nequiores se et ingressi habitant ibi. Et fiunt

(c) Real Academia de la Historia

novissima hominis illius peiora prioribus.
Ecce et ibi septem leguntur excepta Egypto
de qua egressi fuerant filii Israhel. Ita
et hic septem referuntur spiritus dicuntur inmun
di excepto eo qui ab homine prius fuerat
egressus. De hoc septenario fomite vitiorum
Salomon quoque in Proverbiis ita describit.
Si te rogaverit inimicus voce magna, ne
consenseris ei. septem enim nequitiae sunt
in anima eius. id est. si superatus gastrimargiae
spiritus coeperit tibi sua humiliatione blandiri.
rogans quodammodo ut aliquid relaxans
accepto fervore. in petitione eius. quod conti
nentiae modo et mensuram iustae discretionis
excedat ne resolvaris eius subiectione.
Ne securitatem inpugnationis securitate et
quia videris paulisper a carnalibus incitamentis
factus quietior. ad pristinam remissionem.
vel praeteritae gulae concupiscentiam revert
aris. per hoc enim dicit ille spiritus quem
viceras. Revertar in domum meam unde
exivi. et procedentes ex eo confestim septem
spiritus vitiorum erunt tibi nequiores quam illa
passio quae in primordiis fuerat superata
quae te mox ad deteriora pertrahent peccata.
XXII Quapropter ieiuniis et continentiae incu
bantibus nobis festinandum est ut gulae
passione superata animam nostram
vacuam esse necessariis virtutibus non
sinamus. Sed eis universos secessus cordis
nostri sollicitius occupemus. ne revertens
concupiscentiae spiritus inanes nos ab illis
vacantesque repperiat. et non sit illum
solum aditum patere contentus in eo introducat
secum in anima nostra septenarium hunc
fomitem vitiorum. et faciat novissima
nostra peiora prioribus. Turpior enim

erit post haec et ea inmundior anima haec
supplicio graviori plectetur. quae se renun
tiasse seculo gloriatur. dominantibus sibi
octo vitiis quam fuerat quondam in seculo consti
tuta. quia nec disciplinam monachi fuisset
professa nec nomen. Nam ea nequiores hi
septem spiritus illo priore qui egressus fuerat
idcirco dicuntur. quia desiderium gulae.
id est gastrimargiae per se non esset noxium.
nisi intromitteret graviores alias passiones.
id est fornicationis. filargyriae. irae et tristitiae.
sive superbiae. quae per se manifeste noxia animae. haec
perniciosa esse non dubium est. et idcirco
perfectionem spiritalem numquam poterit
obtinere. quisquis enim de hac sola conti
nentia. id est ieiunii corporalis speraverit
adquirendum. nisi noverit ob illud hanc
exercere debere. ut humiliata carne ieiuniis
facilius possit adversus alia vitia inire
certamina. non insolescente carne sa
XXIII tiatur ingluvie. Sciendum tamen
non eundem esse in omnibus nobis ordinem
proeliorum. quia sicut diximus non uno modo
inpugnamur. omnes et oportet unumquem
que nostrum secundum qualitatem belli quo princi
paliter infestatur concertationum luc
tamen arripere. Ita ut alium necesse sit
adversus vitium quod est tertium ponitur pri
mum exercere conflictum. Alium contra
quartum sive quintum. et ita prout ea
vitia in nobis obtinent principatum.
ita et inpugnationis exigit modus. nos quoque
oportet ordinem instituere proeliorum.
secundum quem prosequatur quoque victoria
triumphi. quae succedens faciat nos ad
puritatem cordis. et perfectionem pleni
tudinem pervenire. Hucusque abbas

(c) Real Academia de la Historia

sarapion · de natura octo principalium
uitiorum nobis disserens lucentia quae in corde
nostro passionum genera · quarum causas
usque ad finitum est quamuis ipsis concitati
uastaremur nec cognoscere penitus
antea · nec discernere poteramus · tam lucide
reserabit · ut eas quodammodo ante oculos
positas · in auer in nobis · uelut in speculo
uideremur ·' EXPLICIT CONL. ABS SARAPIONIS D VIII uitiis

CONLATIO ABS TEUDORI

DE NECE SCORUM EIUSDEM

K I Descriptio heremi et inquisitio de nece scorum
II Responsio abbatis teudori ad propositam questionem
de eo quibus in hoc mundo sunt · id est bonis malis mediis
III Quid uere malum quid bonum · et quia malum nulli
inuito possit inferri
IIII Obiectio quemadmodum ipse dns dicatur creasse malum
V Responsio super interrogatione proposita
VI Interrogatio an sit culpa · qui iusto in alia
mortem cum iustus ab ea denoret mercedem ·
VII Responsio ad interrogationem
VIII Exemplum iob a diabulo temtati · et dni a iuda
traditi · et quia iusto tam prospera quam aduersa
proficiant ad salutem · et omnia aduersa uiros sapientia
X De uirtute uiri perfecti qui figuraliter ambidexter nuncupatur
XI De dupli genere temtationum · et multiplici temtationum genera
XII Quomodo uir iustus non cere sed adamantino signa
culo esse consimilis
XIII Interrogatio si possit mens in uno eadem
qualitate durare
XIIII Responsio cum similitudine nauis contra flu
minis impetum ascendentis
XV Quod detrimentum sit · discedentem e cella
XVI De mutabilitate etiam quae supernis celestibusque uirtutibus
XVII Quod nemo subitanea ruina conlabatur
cum similitudine domus cadentis

INCIPIT LIBER SEXTUS DE NECE SCORUM

In palestinis partibus iuxta tecue uicum
qui amos prophetam meruit procreare ·
solitudo uastissima est usque ad arabiam
hac mare mortuum · quo ingressa deficiunt
fluenta iordanis et cineres sodomorum ·
amplissima extensione porrecta · in hac
summe uite hac scientie monaci diutissime
commorantes · repente sunt a discurrentibus
saracenorum latrunculis interempti ·
quorum corpora licet scirem tam a pontificibus
regionis illius · quam ab uniuersa plebe arabum
tanta ueneratione precepta · et inter
reliquias martyrum condita · ut innumeri
populi e duobus oppidis concurrentes · grauis
simum sibi certamen indixerint · et usque
ad gladios conflictu proso rapina sit
eorum progressa contentio dum pia inter se
deuotione decertant · quinam iustius eorum
sepulturas hac reliquias possiderent ·
Alii scilicet de uicinitate commorationis ipsorum ·
alii de originis propinquitate gloriantibus ·
Nos tamen ultra nostra ut quorundam · non medio
criter et hunc patrie scandalizantium
fratrum offensione permoti · inquirentes quur
tanti meriti hac tantarum uirtutum uiri ·
latrunculis interfecti · tantaque
dns passus fuerit · et qui suos seruos fuerint
perpetrare · ut uiros cunctis mirabiles in
manus traderet impiorum · merentes ad scm teudorum ·
singularem in conuersatione actuali
perfectionis uirum · hic namque morabatur
in cellis · qui locus inter nitria · et sciatum
situs est · et a monasteriis quidem nitrie
quinque milibus distans · octuaginta milium
solitudine ab heremo sciati · in qua commo

(c) Real Academia de la Historia

subimur in retributionem discutiatur. Cu-
dum praedicanti viro sancto querimonium
fudisset, admisit nec tantum dei patien-
tiam, quod viro scilicet illius meriti
taliter in extremis permisisset. Et qui talis
quoque sue scientiae pondere debuit modi-
liverasse temptatione debuerint. nec se
ipsos quidem eripuerint de manibus impiorum.
Ita quisquis admittit in servos suos
tantum fuerit concessisset.

II Beatus Isidorus episcopus. Haec quaestio illorum
solet animos commovere, qui puram
fidei ut scientiam possident, merita sanctorum
ut premia que non in presenti redduntur,
sed reposita sunt in futurum, ubi erunt
in ubi vite temporalis brevitate sectantur.
Ceterum nos qui non sumus in actibus tantum
sperantes, sed in Christo, nec etiam apostolum misera-
biliores sumus omnibus hominibus, qui scilicet
in hoc mundo nihil promissionum recipientes,
tamen in futuro prout in credulitate expendimus.
Opinionibus eorum non debemus errare, ne igno-
rare vere definitionis sententiam, attri-
buentes hoc cupidi in temptationibus movea-
mur. Quae eidem nos quoque eruditos videri-
mus ut in iustitiam scilicet ut in curiam
humanarum rerum deo quod dicitur quoque
nefas est adscribentes, quasi sanctos viros
recte viventes in temptatione non protegat.
Nec bonis ea quae bona sunt nec malis mala
retribuat in presenti, et cum illis damnari
meremur, quos Sophonias propheta accusat,
qui dicunt in quid in cordibus suis non
faciet bene dominus et non faciet male.
Ut certe cum illis inveniamur, quibus modi
querimoniis deum blasphemare dicuntur.
Omnis qui facit malum bonus est in conspectu

domini et ab illis ei placent. Aut certe ubi est deus
iustitiae. Illa quoque blasphemia, que in sub-
sequentibus describitur, similiter adiungentes:
Vanus est qui servit deo. Et quod emolumentum
quia custodivimus praecepta eius, et quia
ambulavimus tristes coram domino. Ergo nunc
beatos dicimus arrogantes. Siquidem edificati
sunt facientes impietatem et temptaverunt
deum et salvi facti sunt. Quam ob rem ut hanc
ignorationem, que pravissimi ubertoris erroris
radix extitit, eo possumus evadere, primum
nosse debemus quid vere sit bonum, quid malum.
Et istud demum sophis non pulsu vulgi, sed
verum scripturarum definitionem tenentes
minime infidelium hominum decipiemur errore.

III Tria sunt omnia que in hoc mundo sunt, id est
bonum, malum, medium. Debemus itaque nosse
quid proprie bonum, quid malum, quid vero sit
medium. Verum si fides vera scientiaque commo-
niat, in cunctis temptationibus inconcussa
perdurat. Nihil igitur in rebus dumtaxat
humanis principale bonum esse credendum est
nisi virtus animi sola, que per fidem sinceram
nos ad divina perducens illi immutabili faciat
inherere in aeterno. Et e contrario nihil malum
esse dicendum nisi peccatum solum.
Quod a bono deo nos separans malo faciat
diabolo copulari. Media sunt que in
utramque partem pro affectu et arbitrio
utentis diriguntur possunt. Utputa
divitiae, potestas, honor, robur corporis,
sanitas, pulchritudo, vita ipsa, ut mors,
paupertas, infirmitas, ceteris iniuria.
Et cetera his similia, que pro qualitate et
affectus utentis, ut ad bonum possunt
partem proficere, ut ad malum. Nam et
divitiae proficiunt frequenter ad bonum.

(c) Real Academia de la Historia

sectm apstm · quid diuitib' huius mundi precepit ·
ut facile tribuant communicent indigentib' ·
Itaque rursus fiunt fundamentum bonum in futurum
ut apprehendant bonam uitam et secundum
euangelium · Bona sunt illis qui faciunt
sibi amicos de iniquo mamona · quae rursus
sectatoribus suis ad malum · quia ad recondendum
tantummodo uel ad luxuriam congeruntur
et non ad usus indigentium dispensantur ··
Potentia quoque et honores · roburque corporis haec
sunt · quae ita media et utrubique conueni
entia · et quam ex hoc facillime conprobatur ··
quod multis sanctorum in ueteri testamento potenti
bus ex summis diuitiis et culmine digni
tatum · hac fortitudine corporis contentis ·
deo quoque acceptissimi fuisse noscuntur ··
Et e diuerso qui his male usi sunt · et eas
administrationis suae nequitiae deputauerunt ·
non inmerito · ut puniti sunt ut et teneat ·
Quod frequenter regnorum librorum indicat textum ·
De ipsa etiam uita ac morte quia mediae sunt ·
ut sci Iohannis · ut Iudae natiuitas proba
tur · Unius namque in natiuitate sibi multi · uita
profutura · alterius quoque gaudium oriturus est
contulisse dicitur · Sed in illo · et multi
in natiuitate eius gaudebunt · De illo enim
uero dicitur · Bonum erat ei si natus non
fuisset homo ille · De morte etiam Iohannis ·
omniumque sanctorum dicitur · preciosa in conspectu
domini mors sanctorum eius · et mors peccatorum
pessima · Infirmitas etiam causis · interdum
quae sit commoda · elegari illius pauperis
ulcerosi beatitudo demonstrat ··
Cui nulla alia uirtutum merita scriptura
commemorat · pro hoc solo quod egestatem ·
et infirmitatem corporis patientissime
tolerauerit · sinu abrahe possidere beatissima

sortae promeruit · Egestas quoque ac possessio
nes · et iniuriae · quae male esse dicuntur
uulgi opinione censentur · quam sint utiles
et necessariae · etiam ex hoc liquido conpro
batur · Quod sancti uiri non solum eas numquam
uitare uoluerunt · uerum etiam · ut uirtute sumerent
ut appeterent · ut fortiter tolerarent · amici
dei effecti · et aeternae uitae sunt stipendia con
secuti · beato apostolo dicente · propter quod
placeo mihi in infirmitatibus · in contumeliis
in necessitatibus · in persecutionibus · in angustiis
pro Christo · Quando enim infirmor · tunc potens sum ·
quia uirtus in infirmitate perficitur ·
Et ideo illi qui summis sectis diuitiis ·
et honoribus extolluntur · Nonne et his
principale bonum obtinuisse credendi sunt ·
quod in solis esse uirtutibus definitur · sed
medium quiddam · Quia sicut aliis utilia sunt
ac necessaria · ita aliis inutilia · talia
haec esse repperiuntur et commoda ·
Occasionem namque operis boni fruuntur ·
quae in illius uitae aeternae parati sunt ·
loca illis qui male opibus abutuntur in
utiles sunt · atque incommode et occasionem
peccati mortemque concinnant ··
IIII Has itaque diuisiones sexus atque inmobiles
tenentes · scientesque nihil esse bonum · nisi
uirtutum solamque ex amore dei · hac dilectione
descendit · Nec malum quicquam esse nisi
peccatum solum · et reputationem a deo ·
Diligenter namque nunc discutiamus · utrum deus
umquam sciis suis aut prospere aut adversum quemquam
inferri permiserit malum · Quod sine dubio
nusquam omnino reperies · Nec enim p[…]
aliquando cuiquam noluit · ut ips[…]
malum peccati alteri inferre · ut illi soli
qui illud in se receperit ignauiae et corrupti

voluptate suscepit. Denique cum beato Iob diabolus abstulit universis nequitie sue machinis malum hoc peccati voluisset inferre. Hunc non solum cunctis facultatibus expoliasset verum etiam illum de morte septem filiorum atrocem atque insperatum orbitatis dolore. vulnere etiam pessimo a capite vertice usque ad plantam pedum. et in adolescendis cruciatibus onerasset. nequaquam ei peccati maculam quivit infligere. quia in cunctis immobilem perseverans. nullum blasfemie adcommodabit assensum.

L Gregorius. Frequenter legimus in scripturis sanctis dominum creasse mala. ut omnibus innotuisse. Ut est illud. Quoniam absque me non est. ego dominus et non est alter. formans lucem et creans tenebras. faciens pacem et creans mala. Et alterum. Si erit malum in civitate quod

VI dominus non fecerit. Teudorus. Nonnumquam solet scriptura divina abusive mala pro afflictionibus ponere. Non quia per naturam proprie mala sunt. sed secundum hoc quod ab his sentiuntur mala. quibus taliter inferuntur hominibus. Et bonum disputant divina censura. necesse est ut humanis verbis affectibus eloquatur. Etenim sectio ut ustio salutaris que illis qui ulcera habent illis cogitatione putrefacta sunt pie infertur a medico mala dolentibus creditur. nec equo calcatur. nec emendatio suavis est delinquenti. omnis etenim disciplina his qui erudiuntur amara sentitur ad presens. sicut apostolus dicit. Omnis autem disciplina in presenti non videtur gaudii esse sed meroris. Postea autem fructum pacatissimum his qui per eam exercitati sunt reddet iustitie. Et quem diligit dominus corripit. flagellat autem omnem filium quem recipit. Quis est enim filius quem non recepit. Itaque mala nonnumquam pro afflictionibus solet secundum illud. Et penituit dominus super malitiam quod locutus erat ut faceret eis et non fecit. Et alterum. quia tu domine misericors et miserator patiens et prestans super misericors et penitens in malitiis. id est super tribulationibus et erumnis. que nobis pro peccatis nostris merita inferre compelleris. quas scilicet taliter esse perspicue nonnullis iudicat.

Utique non invidentis salutem eorum. sed consulentis interpretatur. Unde illis mala dicere. ut de mala gloriosis esse. et alibi dominus. ecce in quid inducit super eos mala id est dolores hac vastitatis. quibus inferentis salubritatem curat quasi. ut me quem in felicibus prosperis contempserunt. severitatem eandem ac feritatem se cognoscant. Ideoque hec principaliter mala non possumus definire. multa enim ad bonum proficiunt. et ac vicissim et maiorum pariunt gaudiorum. et idcirco ut ad rationem propositam securum universa que putantur mala nobis ab inimicis ut a quibuscumque aliis inrogare. non sunt credenda mala esse sed media. Non enim talia inveniuntur qualia putata esse qui in alia animo furibundo. sed qualia senserit ille qui sustinet.

Ideoque cum in luctu fuerit mors virorum. non est malum in luctum esse credendum vera. sed medium quidem quod cum peccatori malum sit. iusto requies et absolutio sit a malorum. mors enim viro iusto requies cui via abscondita est.

Et ideo nec iustus est hic aliquod appetatur. detrimentum qui nichil pro aliis novit. sed id quod ei accessurum est. nec est iustitie.

(c) Real Academia de la Historia

inimici nequitia non sine praemio vitae perennis excepit, ut debitum mortis humanae, quod insecutabili lege reddendum erat, cum fructu uberrimo passionis, ut magnae remunerationis mercede persolvit. Germanus

VII Ergo si in necem taliter iustus non solum nihil mali perpessus est, sed etiam mercedem passionis adsequitur, quomodo insectatur vocabitur, qui non nocuit mortem inferendo, sed profuit?

VIII Teudorus. Nos de proprietate boni malique et eius quod diximus esse medium disputamus. Non de affectu eorum qui ista committunt. Nec enim quis impius et iniquus scelestus inpunitus erit, quia malignitate sua iusto nocere non potuit. Tolerantia enim et virtus iusti, non illi qui mortem et supplicium intulit, sed illi proficit ad mercedem qui inlata sibi patienter excepit. Ideoque et hic merito punietur pro crudelitate saevitiae, quia malum voluit inferre, et ille nihil omnino mali perpessus est, quia virtute animi sui patienter temptationes doloresque sustinuit, et quae male proposita inlata sunt ad profectum melioris status et aeternae vitae fecit beatitudinem pertingere.

VIIII Neque enim patientia Iob mercedem diabolo, quia eum inlustriorem suis temptationibus reddidit, sed illi ipsi qui eas viriliter pertulit adquisivit. Nec Iudas inmunitate aeterni supplicii donabitur, quia proditio eius ad salutem generis profecit humani. Non enim proventus considerandus est operis, sed operantis affectus. Quapropter haec debet in nobis definitio inmobiliter custodiri, quod nulli malum ab alio possit inferri, nisi qui illud ignavia sui cordis hac pusillanimitate contraxerit. Hanc eandem sententiam beatus apostolus uno versiculo confirmante: Scimus autem quoniam diligentibus Deum omnia cooperantur in bonum. Dicens enim omnia cooperantur ad bonum, universa non solum quae prospera, verum etiam quae putantur adversa, pariter conprehendit. Per quae etiam in alio loco idem apostolus se transisse describit, cum dicit: Per arma iustitiae quae a dextris sunt et a sinistris, id est per gloriam et ignobilitatem, per infamiam et bonam famam, ut seductores et veraces, ut tristes, semper autem gaudentes, ut egentes, multos autem locupletantes, et cetera. Omnia ergo quae prospera putantur, quae a dextris dicuntur, quae sanctus apostolus gloriae et bonae famae vocabulo designavit; illa etiam quae existimantur adversa, quae per ignobilitatem et infamiam evidenter expressit, quae a sinistris esse describit, efficiuntur viro perfecto arma iustitiae, in quibus sibi magnanimiter quantum sustinetur, quod videlicet per haec dimicans, et his ipsis quibus inpugnatur adversis, tamquam armis utendo, eisque velut arcu et gladio scutoque validissimo contra illos qui haec ingerunt communitus, profectum suae patientiae hac virtute adquirit, gloriosissimum constantiae triumphum ex ipsis quae letaliter inferuntur hostis telis, nec prosperis dum attollitur elatus, nec deiectus adversis, sed latere plano hac via regia semper incedens, ab illo tranquillitatis statu nequaquam laetitia ruptus evertitur, quasi in dextera motus, nec in ingruentibus adversis in sinistra parte quae dimittit, velut ad laevam rursus inpulsus. Pax enim multa diligentibus

(c) Real Academia de la Historia

nomen tenet. De illis vero qui per singula [illegible]tur
sinister usus pro eo quod qualitates huius vitae
tantae mutantur: leva dicitur. Diligentibus
omnia cooperantur in bonum. Leva de insipientibus
pronuntiatur hec taliter. omnia adversa
viro insipienti. Nec prosperis enim robur
proficit. nec temperatur adversis.
Plus enimnumque virtutis est. et si tantum
fortiter tolerare. cui et quae secta modestum
et eum qui in uno eodem superatur. neverum
sufferre certissime vera. Facilius tamen
quis elidi potest prosperis quam adversis.
Hec etiam interdum etquam inviatores tantur
atque humiliant et conpunctione salubri-
ter. ut minus peccare faciant. ut emendant.
Illa vero mollibus mentem aspectioris et
attentatque blandimentis. securos feli-
citatis sue provenit. ruina maiore pro-
sternunt. Iustitia ergo. quae figuraliter
est in scripturis a modo dextre et sinistre. idest
ambidexteri nuncupantur. ut ille Aoth
in libro Iudicum fuisse describitur.
Qui verumque manu utebantur pro dextera
quae utraque possiderit. nos quoque intellectu
aliter possidere. sicut quae prosperitatis sunt
dextera quae sentiantur. et quae adversa sunt
a sinistra dicuntur. Bono siquidem usu
ad putationem fecerint dexteram fuerint.
Utraque cumque fuerint in luto. fiunt a nobis
secundum apostolum simulatione. Dualibus namque
partibus et sinistra dixerint manibus in exteriore
homine nostro subsistere prevident. Nec
quisquam recte carere hac sinistra quam
dicimus potest. Sed in hoc virtutis perfectio est.
si utrumque dexteram bene utendo convertat.
Et ut manifestatur hoc quod dicimus possit

intelligi. habeat dexteram sicut sunt videlicet
spirituales inquantum consistit. quando servor
spiritus desideriis et concupiscentiis omnibus
dominatur. quando ab omni diabolica inpu-
gnatione securus absque ullo labore hac
difficultate mittit ut strepita vel
abscidit. quando sublimi terra universa pro-
sternit atque terrena velut in navem fumum
umbram quae vacua contemplatur. et ut mox
transitura contemnit. quando futura
per certum mentis. non solum ardentissime
concupiscit. verum etiam clarius intuetur.
Cum efficacius spiritualibus participatur a theoriis.
quanto lucidius serenitate sibi conspicit
celestium sacramentorum quantorum orationis
puritas atque alacrius emittit ad deum.
Cum tanti spiritus ardore succensus. adeo quod invisi-
bilia sunt excelsa attamen unimitibus alacritate
transmigrat. ut nequaquam se iam credat
in carne consistere. habeat similiter et si-
nistram. quando temptationum turbinibus im-
plicatur. Quando ad desideria carnis incenti-
vorum stimulis inflammatur. quando ad iracundiam
furorem perturbationum igne succenditur.
quando superbiae seu cenodoxie elatione pulsatur.
quando tristitia mortifera deprimitur
quando maciem accedie et inpugnatione
concutitur. quando omni spirituali fervore
subtracto quodam tempore atque insustentationa-
bili merore torpescit. Ut non solum cogi-
tationibus sed et ferventibus desideriis
sed etiam psalmis. oratio. lectio. semotio
celle. simul obsistant. et intolerabili
quodam etiam quoque fastidio universa sordeant
instrumenta virtutum. quibus cum pulsatur
monetur. sinistris partibus se cognoscat urgeri.

Real Academia de la Historia

Quisquis igitur in illis que dixeram paratus
esse predixim(us) minime fuerat sublimatus
ita vanitate elatus. Et in istis quem mixtos
paratus fuit viriliter dimicans. nullam
desperatione concideret. ut potius de con-
stitutis arma quae dum pugnantium utraque ge-
stantium virtutis adsumeret. utrumque manu
tenens prodesset. Et in utroque huius
triumphator effectus est tam de sinistro tantum
quam de dextero palmam victorie consequitur.
qualem beatum Iob legimus meruisse.
Quantoque p(er) dexteram coronabatur: quando
septem filiorum pater opulentus habebatur
Incedens. cotidiana pro eorum purificatione
sacrificia deo offerebat. non tantum timens.
quam deo susceptor hanc familiaritatem cupiens
exhibere. quando ianua eius omni advenienti
patebat. Quando erat pes claudorum et
oculus cecorum. quando velleribus ovium eius
humeri calefiebant infirmorum.
quando erat orfanorum pater et viduarum
quando nec in corde quidem suo super inimici
ruinam gavisus erat. Idem quem sursum
premiseram paratum sublimiore virtute.
de adversitatibus triumphabat. quum
septem filiorum uno orbatur momento
non ut pater acerbo luctu conficieba-
tur. sed ut verus dei famulus superstitio-
ris sub humilitate gaudebat.
Quam ex locuplete pauperrimus. nudus ex
divite. squalido tabidus. ex inclito
aegroto. Ignobilis utique despicitur.
Incorruptam animi fortitudinem retin-
ebat. quam denique omne substantia
utique opibus detrahitur. sterquilinio erat
habitator. Et tabebat quidem corporis
sui severus carnifex testa radebat saniem
profluentem. Atque ex omni parte membrorum
glebis vermium meatus in profunda vulne-
digitis reducebat. In quibus cunctis in
nullo desperando prolapsus est ad blasfemiam.
nec adversus creatorem suum in aliquo
murmuravit. Quin immo tantae temptatio-
num mole nequaquam attritus se con-
teritur. Ipsum quoque quo ex omni parte privatum
peculiare suo corpori superfuerat indu-
mentum. quodque solum quia pro veste habebatur
a diaboli potestate visitatione salvari.
Rescindens utique abiciens ad terram supellectilem.
quam durissimus predo inauferret sponta-
neam voluntatem. Comma quoque cupiens
querela depriores ita reliquit in tantum
remunerantem. ut ex auctori suo prolatam
librorum et aumpiatum et quod Id quod
seruant reliquerat inimicus illa celeriter
adversus eum voce eripuerat. Et in sola ita
Si bona suscepimus de manu domini. mala quare
non sustineamus. Nudus egressus sum
de utero matris meae. nudus revertar illuc.
Dominus dedit. dominus abstulit. sicut placuit
sic factum est. Sit nomen domini benedictum.
ambidexterum merito dixerim. Et alos et
qui in prosperis gratior pietate religiosior
fratribus. Acceptior deo in adversis carior
domino. fidelis cum eo. Castissimus tamen
iniuriarum inmemor. Beneficus inimicis
et invidis. Et quantum ipsis fuit inter
peccatoribus fratribus non solum pius sed etiam
munificus inveniatur. Hic ergo et quod
consimiles. si esse ambidexteri nunc
cupiuntur. utraque enim manu utantur
prodesse. Et in utraque aptis adnumerentur

(c) Real Academia de la Historia

et in se unitet pariter dicunt. per multa etiam
que ad sinistram sunt et sinistre. per signum
et ignobilitatem. per infamiam et bonam
famam. et cetera. De qua dextera et sinis
tra sicut Salomon ex persona sponse loqui
tur in canticis canticorum. Leua eius sub ca
pite meo. et dextera eius amplexabitur me.
Quamquam licet utraque ualere esse significet.
tamen leuam illa sub capite suo ponit.
quia sublucere debet aduersa pariter
principali cordis. ad hoc si quidem tantum
ualere sunt. ut pro tempore nos exerceant.
et erudiant ad salutem. ut prospera corpu
extenuaque sedeant. dexteram uero ad con
fouendum se. ut perpetuo conseruandum
salutaris amplexu sponsi sibi mereat co
here. neque insolubiliter et obtinet innecti.
Et sinistra igitur ambidexteri. quando nos
quoque rerum presentium copia uel inopia
non mutabit. et ne ab illa nos ad uolup
tates noxie. temptationis impulerit.
nec ista ad desperationem adduxerit
et querellam. sed similiter deo gratias in
utroque referentes. purum fructum dextere ad
uentura capiamus. Qualem se ille uerus
ambidexter doctor gentium fuisse testa
tur dicens. Ego enim didici in quibus sum
sufficiens esse. Scio et humiliari.
scio et habundare ubique. et in omnibus insti
tutus sum. et saturari et esurire. et habun
dare et penuriam pati. omnia possum in eo
xi qui me confortat. Ergo licet dixerimus
bi paratum esse temptationem. Id est in rebus
tam prosperis. quam aduersis. Sciendum est
tamen non omnes homines triplici temptatio
tione temptari. plerumque ob probationem

Nonnumquam ob emendationem interdum. ob meritum
i delictorum. Ob probationem quidem ut beatum
Iob uel Tobiam. multos quoque sanctorum tribulationes
innumeras legimus pertulisse. ut illud quod
in deuteronomio dicitur ad populum primo Israel.
Et recordaueris cuncti itineris illius per quod
adduxit te dominus deus tuus xl annis per desertum.
ut adfligeret te atque temptaret. et nota
fierent que in tuo animo uersabantur.
Utrum custodires mandata illius an non.
Et illud quod in psalmis dicitur. probabit te
ad aquas contradictionis. Ad Iob quoque.
An putas me tibi aliter loquutum.
ii Ob emundationem uero. quia iustos suos pro
pterea quibusdam leuibusque peccatis seu pro
elationis sue patratis humilians. diuersis
temptationibus erudiet. ut eos mentes sorde
cogitationum. et a uerbis prefe dicti scoriam
quam in oculis eorum preuidet esse contractam.
excoquens in presenti uelut aurum purum.
futuro seruans in tanto examini. nihil in eis
residere permittens. quod seruandum sit ab hoc
iudicii ignis. penali cruciatu expurga
tur inueniat. Secundum illud. multe
tribulationes iustorum. et fili noli negligere
disciplinam domini. neque fatigeris ab eo dum in
creparis. Quem enim diligit dominus corripit
flagellat autem omnem filium quem recipit.
Quis est enim filius quem non corripit pater.
Quod si extra disciplinam estis. cuius parti
cipes facti sunt omnes. ergo adulterini
et non filii estis. Et in apocalipsin.
Ego quos amo. arguo et castigo. De quos
etiam sub figura Ierusalem ex persona dei
latet per Ierusalem sermo dirigitur. Faciam enim
consummationem in cunctis gentibus in quibus

(c) Real Academia de la Historia

dispicit. et uitam non fuerit in consum-
mationem. sed curat quibus et in iudicio uta
non tibi uideris innoxius. pro qua
salute sui emendatione ore uatis dicitur.
Proba me domine et tempta me. ure renes meos
et cor meum. Exulus quoque uel alia uia ulus
temtationis intellegitur. corripe inquid
nos domine. Uerumtamen in iudicio et non in
furore tuo. Et alterum. Confitebor tibi
domine quoniam iratus es mihi conuersus est furor
tuus et consolatus es me.

g pro uistis pctorp tentat(io) ... III Pro meritis uero peccatorum plaga tempta-
tionis infertur. ut ibi. plagas propter scelera
inmissas se dominus comminatur dicens.
Dentes bestiarum inmittam in eos. cum furore
trahentium super terram. et frustra percussi
filios uestros et disciplinam non receperunt.
In psalmis quoque. multa flagella peccatorum.
et in euangelio. Ecce sanus factus es. Iam
noli peccare. ne deterius tibi aliquid con-
IIII tingat. Inuenimus tamen et quasdam
temtationem quam ob manifestandam solummodo
gloriam et opera dei inferri quibusdam aliquas
passiones scribturarum auctoritate
cognoscimus. secundum illud euangelii. Neque
hic peccauit neque parentes eius. sed ut manifestentur
opera dei in illo. Infirmitas haec
non est ad mortem. sed pro gloria dei ut glorifice-
tur filius dei per ipsum. Sunt uero et alia
ulationum genera. quibus nonnulli qui malitiae
super gesserunt cumulum. percutiuntur ad
presens uindictam. et ubi sunt sine cesse.
legimus fuisse damnatos. et ut maxime illos
de quibus apostolus dicit. propter quod tradidit
illos deus. in passionibus ignominiae in reprobum
sensum. quod etiam. cetteris penis grauius

iudicandum erit. De his namque psalmista
ait. In laboribus inquid hominum non sunt
et cum hominibus non flagellabuntur.
Non enim merentur saluari uisione domini nec
temporalibus plagis consequi medicinam
qui desperantes semetipsos tradiderunt
inpudicitiae in operationem omnis erroris.
In inmunditiam quique obduratione cordis.
et usu ac frequentia delinquendi. purga-
tionem breuissimam habent. et ultionem
uitae presentis excludunt. quibus etiam
per ipsum sermo diuinus exprobat. Subuerti
uos sicut subuertit dominus sodomam et go-
morram. et facti estis sicut torris raptus
de incendio. et nec sic redistis ad me dicit
dominus. Et Hieremias. In eis feci et perdidi populum
meum. et tamen non sunt reuersi.
Et alterum. percussisti eos et non doluerunt. adtriuisti
eos et renuerunt accipere disciplinam.
Indurauerunt facies suas super petram
noluerunt reuerti. et quia quorum curationem
omni tempore latet. medicinam dicit
per ipsum incassum fuisse consumtam. desperans
quod ammodo. iam de eorum salute procla-
mat. Defecit sufflatorium in igne.
consumatum est plumbum frustra conflauit
conflator. malitiae enim eorum non sunt con-
sumptae. argentum reprobum uocate eos quia
dominus proiecit illos. Hinc salutare legimus
purgationem ei uacet eos. qui praedurauerunt
in sceleribus suis. in quo mittit se dominus adiburre
sub persona Hierusalem conceptae profunda
rubigine peccatorum. ita conqueritur.
Pone inquiens eam super prunas uacuam ut in-
calescat. et liquefiat aes eius. et conflatur
in medio eius inquinamentum eius.

(c) Real Academia de la Historia

mulato labore sudatū est. et non exibit
rubigo eius. neq(ue) p(er) ignem. In inmunditia tua
execrabilis. quia mundare te uolui et
non es mundata a sordib(us) tuis. quam
ob rem. ut peritissim(us) medicus expertus
omnib(us) salutaris curis nec ullum iam remedii
genus quod infirmitati eor(um) possit ab
esse. dns super esse conspicitur. quod tan
modo iniquitatum magnitudine supera
tur. ad discedendum ab illa clementia sua
castigatione compellitur. Inde ei
denuntiatur dicens. Iam non irascar tibi.
et zelus meus recessit a te. Dedit uero
quor(um) non p(ro)durabit cor frequentia pecca
tor(um) nec illa seuerissima et utilis dispen
satione igitur indigent medicinam sed
erudito salutaris uerbis sufficit ad
salutē dū dicitur. Emendabo eos in tri
bulatione sue. Non ignoram(us)
alias quoq(ue) etiam adulatores siue ultion(um)
causas que inferuntur his qui grauissime
dereliquerunt. Non ad expiandam eor(um)
crimina nec ad abolendam meritum peccator(um)
sed ad emendatione meritiq(ue) inuentum.
Que uidentur in Ieroboam filium nabat.
baasa quoq(ue) filium ahia et achab atq(ue).
iezabel in lucem cognoscim(us). Ita pro
nuntiante diuina censura. ecce ego
inducam super te malum. et demetam poste
riora tua. et interficiam de achab min
gentem ad parietem et clausum et ulti
mum in isrl. et dabo domum tuam. sicut
domum Ieroboam filii nabat. et sicut domum
baasa filii ahia. quia egisti ut me ad
iracundiam prouocares et peccare fecisti
isrl. canes etiam comedent zezabel.

in agro iezrael. Si mortuus fuerit achab
in ciuitate comedent eum canes. Si autem
mortuus fuerit in agro. comedent eum uolucres
celi. et illud quod pro ingenti comminatione
denuntiatur. Non inferatur cadauer tuum.
in sepulcro patrum tuor(um). Non quo ut illius
etiam profana contempta. quia uitulos aureos
adpetiuit p(er) preuaricatione plebis. impiumq(ue)
a dno separatione. primus instituit. illor(um)
etiam innumera. cetaq(ue) nefaria sacrilegior(um)
crimina hec ex quo q(ue) crebris hac momentanea
pena sufficeret. Sed ut ceteris quoq(ue) qui
futuri erant ne legerent. ut penitus non re
dirent consideratione tamen presentium
frangebantur. et eor(um) istorum quas metuebant
ultionum incuterentur exemplo. Nec ut puta
illud summi numinis ulciscentis esse huma
narum serum et concordiam dispensationis
incurrit documentis ubi seueritatis uti
nos certum. ac retribuat se dm cunctor(um)
uitam p(er) hec que grauissime formidabant
manifestatur p(ro)uidentia. Inuenim(us) tamen
etiam pro leuiorib(us) culpis nonnullos
eandem mortem adstrenus eandem excepisse
sententiam que sunt et illi puniti. quos
predixim(us) et atasse sacrilege preuari
cationis auctores uitulos aureos. In illo
qui sabbato ligna colligebat.
Ut in ananiam et saffiram quipium
quidam de subtraxerunt sua in fideli
tatis errore serbabant. non quo equalia
fuerint pondera peccator(um). sed quia
repente in noue transgressionis preuaricatores
debuerunt prebere ceteris quem admodum
peccatis lata eterne pene hac terroris exempla.
Ut quisquis eandem deinceps ausus esse

(c) Real Academia de la Historia

estimatur esse. nos sit sibi secundum eundem formam
qua illi donati sunt. et quamuis in presentiarum sup
plicium differatur. In futuri iudicii exami
natione reddendum. Et quia uidemur a ceteris
quendam. duo genera estimationum et ultionum
percurrere uolumus. a proportionata instructione
fecisse quod dicebamus. utrum peccati in utrumque
estimatione semper inmobilem. ad eundem
nunc locum reuertamur. Itaque mens uirilis
non debet esse similis cere. ut ad singulas quam
materie mollioris que semper caracteris signum
accipit cedens. pro eo formam atque imagine
figuratur. quamquam in se tamdiu retineat
donec alio rursum super inpresso signaculo
reformetur. atque ita fiat ut numquam
in sua qualitate persistens. ad formam eius
qui inprimatur semper conuertatur hac
transeat. Sed potius debet uelut quod
dam adamantinum esse signaculum. ut in
uiolabilem mens nostra figuram sui semper custo
diens uniuersa que incurrerint sibi ad quali
tatem sui status signet atque transformet.
ipsa uero insigniri nullis incursibus possit.
XII Germanus Poterit mens nostra unum statum
iugiter retinere et in eadem semper quali
XIII tate persistere. Teudorus Necesse est eum
uaret m [illegible] apostolum. uita renouatur quis spiritu
mentis sue per singulos dies profi
ciat ad ea que in ante sunt semper exten
dens. aut si neglegentia consequens
est ut retro redeat atque in deterius delabe
tur. Et idcirco nullo modo poterit mens
in una atque eundem qualitate durare.
Uelut si quis contra aquas fluminis uiolen
ti nauem subrigere remorum inpulsione cone
tur. necesse est eum aut uiribus brachiorum

contra aluei impetum desecans ad supe
riora conscendere aut remissis manibus ad
praeceps prono amne reuocari. Quapropter
ista erit euidens nostri in iudicium detrimenti
si intellexerimus nos nihil amplius adquisisse.
Nec dubitemus statum nos omnimodis reuo
cari. quando nos senserimus nos ad superiora
progressos. Quia ut dixi. nec in eodem
statu mens hominis poterit iugiter permanere
in hac carne consistens. Ita ut uirtutum
apicem possideat quisque ille sanctus ut in
mobilis perseueret. Necesse est enim aut
aliquid adici illi semper aut minui.
Nullaque in omni creatura talis poterit
esse perfectio que inmutabilitatis non
subiaceat passioni. sed illud quod
in libro beati Iob legitur. quid est homo
quod inmaculatus sit et ut iustus appareat
natus de muliere. Ecce inter sanctos nemo in
maculatus nemo inmutabilis. et celi non
sunt mundi in conspectu eius.
Solum namque Deum inmutabilem confitemur.
qui etiam modo sancti illius prophete tali
conpellatur oratione. tu autem idem es.
et ipse dicit. ego sum inquid Deus et non mutor.
Quod scilicet ipse sit solus natura sua
semper bonus. semper plenus. semperque perfectus.
cui nihil nec addi poterit aliquando nec
minui. Ideoque debemus ad uirtutum studia
infatigabili cura hac sollicitudine nos
metipsos semper extendere. ipsisque nos iugiter
exercitiis occupare. Ne cessante profectu
confestim diminutio subsequatur.
Ut enim diximus. in uno mens eodemque statu
manere non preualet. Id est ut nec aug
menta uirtutum capiat nec detrimenta

sustinetur. Non adquisisse enim sed minuisse est: quia desinente proficiendi appetitu non abest periculo recedendi.

XIIII Ideoque iugis celle conmoratio semper tenenda est. Quotiens enim ex ea quis revertitur quis velut novus in ea et incipiens habitator rursum nutabit atque turbabitur quotiens ab eadem fuerit evagatus. Illam namque quam in cella possidens adquisierat animi intentionem si fuerit relaxata, recuperare rursus non sine labore poterit hac dolore. Et per hoc reductus retro non iam de misso cogitabit profectu quem nunc usque adicere potuit si ne cella non fuisset egressus. Et quidem debita potius illum statum de quo recidit semet ipsum sentiens recepisse. Nam sicut amissum ac praeteritum tempus ulterius revocari non potest, itaque ne illa quidem que perierunt possunt emolumenta reparari. Quantacumque liberatum post haec animi intentio fuerit operata, instantis diei profectus et praesentis temporis quaestus erit, non lucri semel

XV perditi reparatio. Mutabilitati autem eam quam superius posuimus, ut diximus, subiacere declarant illi qui de eorum numero corruptae voluptatis vitio corruerunt. Unde neque illi inmutabilis naturae esse putandi sunt qui in illa qua creati sunt beatitudine perstiterunt, eo quod in contrariam partem non fuerint similiter depravati. Aliud namque est inmutabilis naturae esse, aliud virtute industriae bonique custodia per inmutabilis dei gratiam non mutari. Quidquid enim per diligentiam ut adquiritur ut tenetur, potest per neglegentiam deperire. Ideoque dicitur: Ne beatificeris hominem ante exitum suum. Quod videlicet adhuc in conluctatione quis est, ut ita dixerim, certamine consertatur, qui, licet vincere soleat hac frequenter palmas victoriae consequatur, non potest tamen umquam hac suspicione incerti proventus esse securus. Et ideo deus solus inmutabilis ut bonus dicitur, qui bonitatem non industriae studio, sed naturaliter possidens non potest aliud quid esse quam bonus. Nulla igitur virtus inmobiliter ab homine possideri, sed ideo ut adquisita iugiter teneatur. Necesse est eam semper illa qua adquisita est sedulitate atque industria

XVI custodiri. Lapsus vero quispiam nequaquam subitanea ruina corruisse credendus est, sed aut pravae institutionis deceptus errore aut per longam mentis incuriam paulatim virtute animi decedente et per hoc sensim vitiis increscentibus casu miserabili concidisse. Ante contritionem enim praecedit iniuria et ante ruinam mala cogitatio. Quemadmodum domus numquam subitaneo ad ruinam proclivi habet impulsu, nisi vitio antiquo fundamentum vitia longa inhabitantium desidia, scilicet primum parvissimis penetrantibus corrupta sensim fuerint munimenta tectorum, quibus per diuturnam neglegentiam in maiorem modum progressis atque conlapsis diruitam post haec influat pluviis imbrium tempestas. In pigritiis enim humiliabitur contignatio et in infirmitate manuum stillabit domus. Quod animae spiritaliter evenire idem Salomon aliis verbis ita designat: Stillicidia inquiens eiciunt hominem in die hiemali de domo sua. Eleganter ergo mentem incuriae domus comparavit tectoque neglecto.

(c) Real Academia de la Historia

per quam primo quidem uelut munitissima quedam penetrarunt. ad animi nostri sollicitudinem passionum. que si uelut parua hac leuia neglegantur. corrumpunt atque uitiatum. ex parte hac influente imbre largissimo uitiorum per quem in die generalitatis in tempore temptationis. ingruente inpugnatione diaboli. expellitur mens de habitatione uirtutum. in qua scilicet aliquando circumspectandi licentiam. seca nens. uelut in domo proprie possessionis requieberat. his itaque preceptis. infimatum spiritualibus percepimus uoluptate. lautate hac conlatione maiore animi gaudio repleremur. quam ante fuissetis super nece sanctorum fuerunt affecti. Non solum enim de quibus ignorabant edocati sunt. uerum etiam illud pro ementitate sensus nisi meminisse inquirere noberunt. subilitur questionis interrogatione cognouimus.

CONLATIO ABBATIS SERENI

DE ANIME MOBILITATE ET SPIRITALIBUS NEQUITIIS

I De castitate abbatis Sereni

II Interrogatio senis super statu cogitationum nostrarum

III Responsio nostra super anime mobilitate

IIII Disputatio senis de statu anime in cogitationibus hac uirtute eius

V De perfectione anime ex similitudine euangelici centurionis adsumpte

VI De perseuerantia in qua custodia cogitationum custodia et hic premeditanda que sunt in futuro uentura

VII Interrogatio de mobilitate anime et inpugnatione cogitationum

VIII Responsio super adiutorio dei contra inpugnationes diaboli liberi arbitrii potestate et si homo non consentiat

VIIII Interrogatio super anime et demonis coniunctione

X Responsio in quem modum spiritus inmundi humanis mentibus copulentur

XI Obiectio utrum possint spiritus inmundi eorum quos repleuerint animabus uniri

XII Responsio quemadmodum inerguminis inmundi spiritus dominentur

XIII Quod spiritus spiritui penetrabilis esse non possit et adeo corpore solo

XIIII Obiectio quomodo demones credenda cogitationes hominum peruidere

XV Responsio quod possint demones in cogitationibus hominum quid ue non possint

XVI Similitudo qua spiritus inmundi cogitationes hominum doceantur agnoscere

XVII De eo quod non singuli quoque demones uniuersas hominum ingerunt passiones

XVIII Interrogatio an inter homines inpugnationis ordo hac disciplina seruetur

XVIIII Responsio in quem modum demonum consensio super inpugnatione subsistat

XX De eo quod non sint unius fortitudinis

XXI Quia qui hominibus non sine labore confligunt

XXII Quia non sit potestas nocendi in arbitrio demonum conlocata

XXIII De inminuta demonum potestate ex opere quorundam monachorum

XXIIII Qua ratione demones sibi in corpora quae arreptarunt aditum parent

XXV De eo quod miserabiliores sint hi quos uitiis quam qui demonibus possidentur

XXVI De morte prophete seducti a deo et infirmitate abbatis Pauli

XXVII De temptatione abbatis Moysi

XXVIII Quia spernendi non debeant hi qui spiritibus traduntur inmundis

XXVIIII Obiectio quur hii quibus spiritus uexantur a comunione dominica repellantur

XXX Responsio super posita questione et de curatione

(c) Real Academia de la Historia

abbatis Andronici
XXXI Quanta miseratione sint hi qui sub dei temporibus temptationibus non merentur
XXXII De diversitate voluptatis atque studii in aeriis potestatibus operantur
XXXIII Interrogatio unde differentia nequitiarum celestium pro
XXXIIII Dilatio suppositae quaestione. ... ceteria

INCIPIT LIBER SEPTIMUS

Summe sanctitatis continentie virum, nimique sui speculum abbatem Serenum, quem singularis summe venerationis pre ceteris admiratu studiosorum mentibus insinuare cupientes, aliter existimamus desiderium nostrum explere non posse, quam si conlationes eius nostris libellis studuerimus inserere. cuius super omnes virtutes que non solum in eius actibus vel moribus, sed etiam in ipso vultu per dei gratiam refulgebant,

castitatis vero peculiari beneficio donum castitatis infusum, ut ne ipsis quidem naturalibus incitationibus inquietari vel in sopore sentiret. ad quam tamen precipuam puritatem quemadmodum gratia dei adminiculante pervenerit, quia supra condicionem nature videtur humane, necessarium reor primitus explicare. hic igitur pro interna cordis atque anime castitate nocturnis diurnisque precibus, ieiuniis quoque hac vigiliis infatigabiliter insistens, cum vidisset se orationum suarum obtinuisse votum, cunctosque estus in corde suo concupiscentie carnalis extinctos, velut suavissimo gustu puritatis accensus in maiorem sitim zelo castitatis exarsit, et attentioribus cepit ieiuniis atque obsecrationibus incubare, ut mortificatio passionis huius, que interiori homini suo dono dei fuerat adtributa, ad exteriorem etiam hominis puritatem eveheretur, ut ne ipso quidem illo simplici atque naturali motu, qui etiam in parvulis atque lactantibus excitatur, ulterius pulsaretur. Inde per scilicet muneris experimentum, quod se non laboris merito sed gratia sortitum, vehementius animatur ad hoc quoque similiter obtinendum, credens multo facilius hos stimulos carnis iudicia dominum posse convellere, quos etiam humane artis industria nonnumquam solet quibusdam poculis vel medicamentis seu ferri sectione detruncare, quandoquidem illam spiritus puritatem, que sublimior erat, quamque inpossibile erat humano labore vel studio conprehendi, suo munere contulisset.

Cumque petitioni ceptam supplicatione iugi hac lacrimis indefessis insisteret, adveniens ad eum angelus in visione nocturna, alvumque eius velut aperiens, ignitum quendam carnis tumorem de eius visceribus avellens atque proiciens, suisque omnia ut fuerant locis intestina restituens: Ecce inquid incentiva carnis tue abscisa sunt, et obtinuisse te noveris hodierno die perpetuam corporis puritatem, quam fideliter poposcisti. Hec de gratia dei que memorato viro peculiariter adtributa est breviter dixisse sufficiat.

Ceterum de illis virtutibus quas cum reliquis summis viris communiter possidebat aliquid commemorare superfluum puto, ne specialis super nomine huius narratio aliis demere videatur, quod de his solo singulariter fuerit predicatum.

(c) Real Academia de la Historia

II Hunc igitur summo desiderio conlationis eius
atque instructionis accensi diebus qua
dragesime uidere curauimus. Qui cum
a nobis de qualitate cogitationum nostrarum
et interioris hominis statu atque tranquillis
sima conpellatione quesisset. ut quid
a nobis ad eius puritatem tanti temporis
heremi habitatio contulisset. his cum
querimoniis adorsi sumus.

III Supputatio temporis huius solitudinis
habitatio cub contemplatione conicit.
interioris hominis perfectionem nos consequi
debuisse. hoc solummodo contulit nobis
ut disceremus quid esse nequeamus. non tamen
fecit esse quod esse contendimus.
Nec enim ulla desiderate puritatis fixum
stabilitatis. ulla robur aliquod firmi
tatis nos hac scientia nobismet adsecutos.
Sed tantummodo confusionis ulla pudo
ris augmentum. Etenim cum omnium discipli
narum meditatio ad hoc cotidianis stu
diis exercetur ut quis proficiat. ut a tre
pidis rudimentis ad peritiam certam stabi
lemque perueniens incipiat nosse que primitus
ut ambigue nouerat. ut penitus ignora
bat. et firmo uelut dixerim gradu in illius
discipline qualitate procedens perfecte
in ea hac sine ulla iam difficultate pul
setur. E contrario me in hac puri
tatis studio laborantem. id solummodo
me proficisse repperio ut sciam quid esse
non possum. Ex quo nichil aliud mihi sen
tio. quam laborem tantum cordis contric
tione conferri. ut numquam scilicet
desit materia lacrimarum. nec tamen desiste
desinum quod esse non debeo. Et idcirco
quid profuit didicisse quod summum erat.
si cognitum nequeat adprehendi. Nam cum
directione cordis ad destinatum contendere
senserimus. insensibiliter mens inde reuoluta
ad priores euagationes impetu uehementiori
prolabitur. et tantis cotidianis distentionibus
occupata. innumeris captiuitatibus in
cessanter abducitur. ut propemodum
iam desperetur a nobis desiderata correctio.
et superflua hec obseruantia uideatur.
Siquidem per momenta singula lubricis
discursibus animus euagatur. cum ad ti
morem dei ut ad contemplationem reducitur
spiritalem. priusquam firmetur in ea. rursum
fugura eb euanescit. quumque eum uelut
expergefacti deprehenderimus ab intentione pro
posita deuiasse. atque ad illam interiorem
unde discesserat reducentes. uoluerimus
eum tenacissima cordis intentione uelut
quibusdam uinculis alligare. in ipso
conatu nostro culus dum anguilla de secretis
mentis elabitur. Ob quam rem cotidianis
huiusmodi obseruationibus exercentes.
nec tamen ex ipsis aliquod nostro cordi sta
bilitatis robur accessisse cernentes.
ad hanc opinionem fracti desperatione
eruns ducimur. ut non nostro iam sed
nature uitio has anime peruagationes
humano generi inesse credamus.

IIII SERENUS Periculose presumptionis est
necdum rebus rite discussis. nec certa
ratione collecta de natura cuius libet
rei propere definire. ac de consideratione
fragilitatis sue capere coniecturam
non de tantum et qualitate ipsius
discipline ut de aliorum experientia

proferre sententiam. Nec enim si quis natandi gnarus sciens pondus corporis sui facile aquarum licore non posse ex perimento sue uoluntati inperitie definire nemine posse liquidis penitus elementis solida cusne circumdatum sustineri. Idcirco uetus est opinio iudicandum cunduera. quia recte experientia suum uisus est a proculisse. quia hoc non solum non esse inpossibile. sed etiam perfacile ubulus fieri ratione certissima. et oculorum fide non dubia conprobetur. Terrenum inquid huius saeculi adgrabat mentem multa cogitantem. Haec igitur pro condicione naturae numquam poterit otiosa consistere. sed necesse est eum nisi prouisum habuerit ubi uos exerceat motus. et in quibus iugiter occupetur. propria mobilitate discurrere et omnia uolitare donec longo exercitio usuque adsuefacta. diuturno quo uos in cursum dicitis labore experiatur. et discat quas memorie sue materias debeat preparare. ergo quas circumquaque indefessos uolitat et in modo detundi robur adquirat. et latu preualebit aduersus inimici suggestiones quibus distrahebatur exeruderet atque ad illo quem desiderat statu et qualitate durare. Non ergo hunc euagationem cordis nostri ut naturae humane ut deo creatori ebdebemus adscribere Quia deus fecit hominem rectum. et ipsi quesierunt cogitationes multas. unoquoque ergo eorum qualitas pendet. quia cogitatio inquid bona . . . sententiis eum

adpropinquabit. Vir autem prudens inueniet eam. Quicquid enim ualde inueniri potest nostre prudentie industrieque subiectum erit. Si non fuerit inuentum sine dubio nostre desidie. uel inprudentie non naturae uitio reputandum erit. Cui sensui psalmista quoque congrua dicens. Beatus uir cuius est auxilium ab te domine. ascensus in corde suo disposuit. Videtis ergo in nostra condicione consistere. uel ascensus id est pertingentes ad deum cogitationes sibe descensus ad terrena scilicet. et a cumulu corruentes in nostris cordibus ponamus. quia non in nostra potestate consisteret. nec pharisseos dominus increpuisset. Quid cogitatis mala in cordibus uestris. nec per prophetam precepisset dicens. Auferte mala cogitationum uestrarum ab oculis meis. et usque quo morabuntur in te cogitationes pessime. Nec in die iudicii earum qualitas quemadmodum et operum exigetur a nobis. Ita per esaiam domino comminante. Ecce inquid ego uenio ut congregem opera et cogitationes eorum cum omnibus gentibus et linguis. Sed ne condemnari quidem earum testimonio ut defendi in illo terribili atque metuendo examine secundum beati apostoli sententiam mereamur ita dicentis. et inter se inuicem cogitationum accusantium. uel etiam defendentium in die qua iudicabit deus occulta hominum secundum euangelium meum. Huius ergo perfectae mentis figuram per illum euangelicum centurionem pulcerrime designatur. cuius uirtutis et constantia qua non quibuslibet ingruentibus cogitationibus abducebatur.

101

(c) Real Academia de la Historia

sed pro suo iudicio. ut admittebat
bonas ut contrarias absque ulla difficul
tate pellebat. Tropica significati
one descripta est. Dicit enim et ego homo sum
sub potestate constitutus habens sub me
milites et dico huic vade et vadit et alio
veni et venit et servo meo fac hoc et facit.
vi Si igitur nos quoque viriliter adversus pertur
bationes et vitia dimicantes potuerimus
ditioni nostre discretionique subicere. hac
militantes in carne nostra extinguere pas
siones. ut instabilem cogitationum nostrarum
cohortem rationis imperio subiugare
dominice crucis salutari vexillo durissimos
adversariorum potestatum cuneos a termi
nis nostri pectoris propulsare. pro tantorum
meritis triumphorum. ad spiritalis centuri
onis sub ordinem provehemur. quem
in exodo quoque per moysen mistice legimus
designatum. Constitue tibi centuriones
et quinquagenarios et decanos. et tan
nos quoque dignitatis sub apice sublimati
habebimus hanc imperandi potestatem.
ut neque vi raptem quam non quibus nolumus cogitati
onibus abducamur sed his quibus spiritaliter
delectamur inmorari vel instare possimus
malis quidem suggestionibus imperantes
abite et abibunt. Bonis vero dicemus
venite et venient. Servo quoque nostro id est
corpori. dicamus eque castitatis vel
continentie sunt similiter iniungemus.
et sine ulla contradictione deserviet
Non iam suscitant nobis
adversos concupiscen
tie stimulos. sed

omnem exhibens spiritui famulatum. Huius
centurionis que alia sint arma. vel que
proeliorum exercitia prosequantur. audi
beatum apostolum predicantem. Arma in
quid militie nostre non carnalia sed potentia deo.
Dixit qualia sint id est non carnalia nec
infirma. sed spiritu potentia deo. Deinde
ad que sint exercenda conplicatur. con
sequenter insinuat ad destructionem
munitionum cogitationes purgantes. et
omnem altitudinem extollentem se ad
versus scientiam dei et captivantes omnem
intellectum in obedientiam Christi. et prepa
rati ulcisci omnem inobedientiam. quum
impleta fuerit primum vestra obedientia.
que consigillatim percurrere. sicut necessarium
sit tamen alterius temporis est. Armorum
tantummodo volo vobis genera propri
etatesque pretexere quibus nos quoque si
volumus bellum domini proeliari et inter centu
riones evangelicos militare. accincti sem
i per debemus incedere. Sumite inquid
scutum fidei in quo possitis omnia tela
nequissimi ignita extinguere.
Ergo fides est que excipiens ardentissima
libidinum tela et obfuscat iudicio celestis
regni credulitate mortificat.
ii Et loricam inquid caritatis. Ipsa nempe
est que vitalia pectoris nostri circumdat.
atque comminus est letalium perturbationum
oblata vulneribus contrarios secundis
hicatur. ne ad interiorem hominem nostrum
iacula diaboli penetrare permittat.
Omnia enim suffert. omnia patitur. omnia
iii [illegible] sustinet. Et galeam

in spem salutis galea capitis est tantummodo
Quia ergo caput nostrum Christus est. debemus semper
pro spe futurorum bonorum velut inexpugna-
bili galea in cunctis temptationibus hac
protectionibus communire. et principaliter
fidem eius inlesam atque integram custodire.
aliorum membris truncatum licet quem-
piam debilem. possibile tamen est
utcumque supere(s)se. Sine capite vero nemini
ut brevis vite spatium prorogatur.
IIII Et gladium spiritus quod est verbum dei. penetra-
bilis namque est omni gladio ancipiti. et
pertingens usque ad divisionem anime hac spiritus
compagum quoque et medullarum. et discretor
cogitationum. et intentionum cordis dividet
scilicet. et abscidet quidquid in nobis
carnale est inimicumque reppererit. quibus
animis quisque fuerit communitus ab hostium
semper telis hac populatione defensus.
non captivatur. hac subditur adoralem
cogitationum castrum conteritur depredan-
tium vinculis abdicatur. Nec audiet a
profeta. quia se inveteratur in terra
aliena. Sed tamquam triumphator hac
victor. in illa qua voluerit cogita-
tionum regione consistit. Vis etiam ipsum
robur hac fortitudinem certationis ubi
quibus hec arma atque predixinus. non car-
nalem sed potentiam deo gerere agnoscere.
audi ipsum regem virorum fortium ad populum
militiam congregantem. Infirmus inquid
dicat quia fortis sum ego. et qui patiens
est sit pugnator. Videtis ergo bella
domini preliari nisi patientes infirmosque
non posse. Illa procul dubio infirmi-
tate que fundatur ille noster evangelicus
centurio. cum fiducia loquebatur. qui tamen
infirmor tunc potens sum. et alterum.
Virtus in infirmitate perficitur. de qua in-
firmitate vir propheticus. et ero inquid
qui infirmatur in eo sicut domus dō. patientes
et quem hec bella preliabitur. Nempe illa
patientia de qua dicitur. Patientia enim
vobis necessaria est ut voluntatem dei facientes
reportetis remunerationem. Debere tamen
hac posse nos domino coherere. et experientia
propria deprehendimus. si mortificatur
voluptates hac desideria mundi huius habeamus
abscisa et illorum victoriate docebimur
qui domino conloquentes fiducialiter dicunt.
adesit anima mea post te. et audenter etiam mo-
nus tui domine. et mici adesse deo bonum est.
et qui adheret domino unus spiritus est. Non ergo
debemus his temptationibus anime fatigati.
ab hoc studio relaxari. qui enim colit terram
suam. saturabitur panibus. qui autem secta-
tur otium. replebitur paupertate.
Nec ubi in temptatione huius observantie pretiosum.
desperatione frangamur. quia in omni
sollicitudine inest amplius. Numquid vobis
est sine dolore est. In generatione est.
et alterum. Vir in doloribus laborat sibi et
vim facit perditionis sue. Nec non etiam
Regnum celorum vim patitur. et violenti
diripiunt illud. Nulla numquam virtus
sine labore perficitur. Nec ulli possibile
est ad istum quem cupiat stabilitatis
mentis. sine ingenti cordis contritione
conscendere. homo enim ad laborem nascitur.
qui vel in iuventute perfectionis possit occurrere in
mensuram etatis plenitudinis Christi. melior
eum necesse est intentione semper esse

108

(c) Real Academia de la Historia

peruigilem longique sollicitudine desudare.
ad cuius tamen mensure plenitudinem nemo
perueniet. ulius in se fuerit. nisi qui ipse medi-
tatus et inbutus et fuerit in perfectum.
Etiamque adhuc in hoc saeculo positus pro libertate
Christi nomine et membri pretiosissimum designatur.
uerum conpugnis illius per quem corporeis uelut
copulari in hac carne possedit. unum dum
cuncta desiderant unum sapient. ad unum omnis
non solum actus suos uerum etiam cogitationem
semper intendens. ut illud quod in se fuerit dicitur
debeat conuersatione sanctorum. Iam sub istius tuti
tenetur in perfectum. Ipsa sic eidem omnia in omnibus

VII Germanus. Possit fortasse haec uolubilitas men-
tis aliquatenus cohiberi. si non tantus ad-
uersariorum numerus circumuallaret. atque eam
que non uitia. immo quod illa sue quoque naturae
mobilitas rapit indesinenter inpelleret.
Quos cum tam innumerabiles. tam potentes.
tamque terribiles circum uideamus. resistere illis
adhuc fragilitate carnis inpossibile credimus.
nisi ad hunc opinionem uestris sententiis uelut
caelestibus animaremur oraculis. VIII

Serenus. Aduersarios quidem nobis iugiter
insidiari. qui utique in exterioris hominis com-
pati sunt pugnas dubitari non possunt.
Sed ita dicimus hos nostris profectibus aduersari-
us esse tantummodo incitatores malorum non
etiam inpulsores esse credamus. Ceterum
nullus hominum posset omnino uitare
peccatum. quodcumque illi nostris cordibus
inserere uoluissent. sicut quemadmodum
ad suggerendum ita etiam ad conplendum facul-
tatis uiolentia subpeteret. quamobrem
sicut in illis est incitationis copia. ita
in nobis uitatur respuendi siue adquiescendi

liberatur est adtributa. Quorum tamen poten-
tiam et inpugnationes si pertimescimus. etiam
protectionem atque adiutoria dei e contrario
conferimus. De quo dicitur. maior enim qui
in nobis est. quam qui in hoc mundo. cuius auxilium
multo potentiore militia uincit aduersa pro
nobis quam aduersarii nos illorum multitudo
confligit. Deus bonarum rerum non tantum
suggestor sed etiam fautor atque inpulsor
creditur. Ita ut nonnumquam nos etiam in-
uitos et ignorantes adtrahat ad salutem.
Constat ergo neminem posse a diabolo
decipi. nisi illum qui praebere ei uoluntatis suae
uoluerit adsensum. quod ecclesiastes his
uerbis euidenter expressit. quia non fit
contradictio ab his qui faciunt malum cito. ideo
repletum est cor filiorum hominis in ipsis ut
faciant malum. Ergo manifestum est unum-
quemque delinquere quod incongruentibus cogi-
tationibus praeuius non eis confestim repulsam
contradictionis obiciat. Nam resistite

VIIII inquit diabolo et fugiet a uobis. Germanus.
Quod itaque quaero est animae. quae lasciuis spiritibus
nequaquam indiscretam permixtionem atque con-
sortium. ita sic eidem non dicam iungi
seduniri possint. ut etiam loqui eius insen-
sibiliter. et insinuare illi quaecumque
uoluerint. et ea quae placuerint eam uelut
incitare. eiusque cogitationes atque motus
uideant atque perspiciant. tantamque inter
ipsos atque mentem unitatem faciant. ut sine dei
gratia quid ex illorum incitamento. quid ex sua
uoluntate procedat. discernere paene non possit.

X Serenus. Non mirum est posse spiritum spiritui in-
sensibiliter coniungi et occultam
suadendi uim ad ea quae libitum fuerit exercere

[illegible]

Est enim inter eos sicut et inter homines quedam
substantie similitudo uel cognatio
siquidem definitio que de natura anime
adsumitur etiam illorum substantie simi
liter coaptetur. Alterutrum uero eos
sibi inseri ut uniri etiam atque capi se ab
alterius esse possit omnimodis inpossibile
est. Hoc enim quod solummodo deitati que sola
incorporea simplexque natura est rec
XI tissime tribuitur. Germanus. Huic ratio
nis satis arbitramur esse contrarium
illud quod uidemus in arrepticiis fieri quum
afflante spiritibus inmundis loquuntur et ea
nunquam tu que nesciunt. Quomodo ergo
animas eorum spiritibus illis non credamus quorum
illas uidemus uelut organum factas et de
relicto naturali statu ad illorum motus
affectusque transire, ita ut iam non suas
sed illorum uoces et gestus uoluntatesque depromant.
XII Serenus. Predicte definitionis nostre non esse
contrarium in quo dicitur inerguminis fieri
quum spiritibus inmundis arrepti loquuntur
ut agunt ea que nolunt ut in ea que
ignorant proferre conantur. Non enim
uno modo ita eos infusionem spirituum
sustinere certissimum est. Quidam enim
sic afflantur ut nequaquam ea que
gerunt uel loquuntur intellegant.
Quidam uero norunt et postea eorum recordan
tur. Quod fieri per infusionem spiritus inmundi
non ita putandum est ut in anime ipsius
penetrarit substantiam et uelut unitus
ei et quodammodo indutus sermones hac
uerba per os patientis emittat. Nullo
namque modo ita ab eis fieri posse cre
dendum est. Nec enim per aliquam animi de

finitionem sed per corporis debilitatem hoc
euenire manifesta ratione comprehenditur.
Quum scilicet in illis membris in quibus uigor
anime continetur inmundus spiritus insidens
eis quoque inportabile uel inmensum pondus in
ponens obscuritate teterrima intellectua
les eius obruit uel intercipiat sensus.
Quod nonnumquam etiam uini febrisque uitio
seu nimii frigoris aliisque ualitudinibus extrin
secus superuenientibus uidemus accidere.
Quod ne beato Iob diabolus qui carnis acce
perat potestatem molitetur inferre pre
cepto domini dicentis: Ecce trado eum in manus
tuas, tantum animam eius custodi. Ipsa
tantummodo amentem eum ne facias, ne
debilitato anime domicilio et obruas in
tellectum huius sapientiam resistendis. prin
cipali scilicet cordis eius tuo pondere prouocato.
XIII Nec enim sic ut se huicque materie solida
cumuis spiritus admiscetur. quod fieri facillime
posset, id est et anime que eidem spiritali
ter uniri posse credatur, ut eam quoque
sue nature reddat capacem. Quod solius est
possibile Trinitati, que sic uniuerse in
tellectuali nature efficitur penetrabilis
ut non solum circumplecti eam atque ambire
sed etiam illabi ei et uelut incorporea
corpori possit infundi. Licet enim pro
nuntiemus nonnullas esse spiritales naturas,
ut sunt angeli, archangeli ceterique uirtutes,
ipsa quoque anima nostra uel certe aer iste sub
tilis, tamen incorporeas nullatenus extimande
sunt. Habent enim secundum se corpus quo subsistunt,
licet multo tenuius quam nostra sunt corpora
secundum apostoli sententiam qua dicentis:
Et corpora celestia et corpora terrestria.

(c) Real Academia de la Historia

Et iterum. Seminatur corpus animale.
surgit corpus spiritale. quibus manifeste colli
gitur nihil esse incorporeum nisi solum deum.
Et ideo ipsi tantummodo posse penetra
biles omnes spiritales atque intellectuales esse
substantias. eo quod solus et totus et
ubique in omnibus sit. Ita ut et cogitationes
hominum et internos motus atque abdita mentis
uniuersa inspiciat atque perlustret. De ipso
siquidem solo pronuntiat beatus apostolus
dicens. Uiuus est enim sermo dei et efficax et
acutior super omnem gladium ancipitem.
Et pertingens usque ad diuisionem animae ac
spiritus. conpagum quoque ac medullarum et dis
cretor cogitationum et intentionum cordis.
Et non est creatura inuisibilis in conspec
tu eius. Omnia enim nuda et aperta sunt
in oculis eius. Et beatus dauid. qui finxit
inquit singillatim corda eorum. qui intellegit
omnia opera eorum. Et iterum. Ipse enim
nouit occulta cordis. Iob quoque. qui solus
nosti corda hominum. Germanus

xiiii Hac ratione qua dicis. ne cogitationes
quidem nostras intueri illi spiritus possunt.
quod existimari ualde putamus absurdum
dicente propheta. Si spiritus potestatem habentis
ascenderit super te. Et iterum. cum diabolus
misisset in cor iudae simonis scariothis ut tra
deret dominum. quomodo ergo credi potest
non patere eis cogitationes nostras quarum
seminarium pro parte maxima per eorum inmis
siones atque instigationes sentimus oboriri.

xu Serenus. Nulli dubium est quod possint spiritus
inmundi cogitationum nostrarum adtingere
qualitates. sed indiciis eas sensibilibus
forinsecus colligentes. id est aut ex nostris
dispositionibus. aut ex uerbis. et studiis
in quo propensius nos perspexerint incli
nari. Ceterum illas quae necdum de interioribus
animae prodierunt. adire omnino non
possunt. Ipsas quoque cogitationes quas
ingerunt. utrum susceptae uel quemadmodum
susceptae sint. non ex ipsius animae natu
ra id est pro illo interiore motu in medullis
ut ita dixerim ipsius latitantem. sed
ex motibus atque indiciis exterioris hominis
deprehendunt. uerbi gratia. cum suggesse
rint gastrimargiam. si uiderint monachum oculos
ad fenestram uel ad solem curiosius intende
re ut de hora sollicite inquirere. cognoscunt
desiderium gulae fuisse susceptum. Si forni
cationem ingerentes senserint eum patienter
telum libidinis suscepisse. et uiderint
carnis commotum uel certe non ut oportuit
aduersus suggestionem inmunditiae suspi
rasse. lasciuiae intellegunt in penetra
bilibus animae libidinis iaculum fuisse
defixum. Si tristitiam. si iram.
si furoris stimulos admouerint. utrum
cordi insederint. gestu corporis
et naturali commotione dinoscunt.
Cum scilicet eum uel infremuisse tacitum
uel cum quadam indignatione suspirasse
seu uultum considerauerint quodam
pallore uel rubore mutasse. ac sic sub
tiliter quis cui uitio deditus sit
deprehendunt. Illo namque unumquemque
nostrum delectari certa ratione cognoscunt
ad cuius instigationem mox quoddam
nutu uel motu corporis consensum
quae ab eo praestitum fuisse peruiderint.
quae ab illis ueniunt potestatibus. Ita

(c) Real Academia de la Historia

deprehendi non mirum est. Quod hoc a prudentibus quoque viris saepissime fieri videamus ut scilicet interioris hominis statum de figura et vultu seu qualitate exterioris agnoscant. quanto ergo certius haec ab his potest deprehendi quos ut spiritalis natura utique multo subtiliores hominibus

XII esse non dubium est. Quemadmodum enim non nulli latronum in his domibus quas furtim adgredi cupiunt occultas hominum solent substantias. qui per tenebras noctis et tenebris cautius spargentes manu minutas arenarum reconditas opes quas visu pervidere non possunt tinnitu quodam ad lapsum respondente deprehendunt et sic ad certissimam sibi ut metalli cuiusque notitiam quadam elicitae vocis proditione perveniunt. Ita hi quoque ut nostri cordis explorent velut arenas quasdam suggestiones noxias spargentes. quas secundum illas qualitatem affectum corporeum viderint emersisse velut quoddam de interioris conclavibus prodeunt et in nitent qui distinctius in abditis interioris hominis sit agnoscunt.

XIII Hoc tamen nosse debemus non omnes daemones universas hominibus inserere passiones sed unicuique vitio certos spiritus incubare. et alios quidem inmunditiis ac libidinum sordibus oblectari. alios blasfemiis. alios irae furoris peculiarius imminere. alios tristitia. alios cenodoxia superbiaque mulceri. et unumquemque illud vitium humanis cordibus quo ipse quidem inserere. Sed nec cunctos pariter suas ingerere pravitates. sed vicissim pro temporis ut loci ut suscipientis oportunitatibus pro vocari.

XIIII Germanus. Ergo credendum est ita inesse ordinatam et velut dixerim disciplinatam nequitiam atque quidam vicissitudinis ab eis ordo servetur. hac ratione utilis generatur impugnationis excursio quam constet nec modum nec rationem nisi inter bonos ut quis inest honestatis posse subsistere. sed tamen illud scriptura retinentem. quaere sapientiam apud malos et non invenies. et in inimicis inesse tantum. Illud etiam. Non est sapientia. non est fortitudo. non est consilium apud impios. Serenus.

XV Non esse inter malos perpetuam in omnibus consensionem nec posse perfectam servare concordiam etiam in illis ipsis vitiis quibus communiter oblectantur certa definitio est. Numquam enim potest quemadmodum dixistis in rebus indisciplinatis disciplinae modus servari. In nonnullis tamen ut scilicet ut opportunitatis communio vel necessitas exigit seu quibus lucri invitat consortium necesse est eos temporalem commodare consensum. Quod esse in hac militia spiritali nequitiae manifestissime providemus. ut non solum temporum inesse vicissitudinem custodiant sed etiam locis quibus diu spiritalibus inesse eumque sciunt obsidere noscuntur. Nam quia necesse sit eos in mutuatis temptationibus certissime vitiis atque temporibus excedere impugnationes suas hinc liquido comprobatur quia nullus potest simul cenodoxie vanitati deludi et concupiscentia fornicationis exuri. Nec potest tumida in flati elatione superbiae spiritalis et carnalis quaerimoniae pariter humilitate submitti. Nec potest quis cachinnis fluitans risuque dissolvi et iracundiae rubore tempore

famulis incitauit. Seu certe educit et sic tamen maerore suppleri. Sed necesse est unumquemque spiritum tali singillatim inpugnatione mentem arripere, ut cum uitiatam uiderit ubi esse repperit, ubi eum spiritui cedit acrius inpugnandum, uita certe, sui uictor et ceteria alteri intromittit, et aduocat similiter inludendum. XX

Illud etiam ignorare nequaquam debemus, non esse omnes daemones eiusdem ferocitatis ac desiderii, sed ne unius quidem fortitudinis uel nequitiae. Et incipientibus quidem adque infirmis non nisi infirmiores spiritus in certamine conparari. Et his nequitiis superatis gradatim semper aduersus athletam Christi robustiore pugna succedit. Pro conparatione siquidem uirium hac profectus humani etiam difficultas conluctationis augetur. Nullo enim modo quolibet sanctorum sufficeret talium tantarumque horarum sufferre nequitiam, ut insidiis eorum posset occurrere, sed nec crudelitatem quidem hac saeuitiam sustinere, si non certaminis nostri clementissimus arbiter uel agonotheta praesidens Christus, et aequas conluctantium uires, et inmoderatos eorum repelleret hac refrenaret incursus, faceretque cum temptatione etiam exitum, ut sustinere possimus.

XXI Hanc autem illos conluctationem non sine suo credimus labore conficere. Habent namque et ipsi in suo conflictu quandam anxietatem uel tristitiam, et maxime cum fuerint ualidioribus aemulis, id est uiris sanctis perfectisque congressi. Alioquin illis non conflictus nec conluctatio, sed simplex tantum et uitalis dixerim, securus illis erit hominum ad exhibitam deceptio. Et quomodo staret illud apostoli quod dicit: Non est nobis conluctatio aduersus carnem et sanguinem, sed aduersus principatus et aduersus potestates, aduersus mundi rectores tenebrarum harum, contra spiritalia nequitiae in caelestibus. Illud quoque: Sic pugno non quasi aerem uerberans. Et iterum: Bonum agonem certaui. Ubi enim agon dicitur et certamen et pugna, necesse est utrumque sudor et labor hac sollicitudo subeatur, et aequaliter illos super deiectione maneat dolor uel confusio, uel de uictoria gaudium consequatur. Ubi uero alio cum sudore laborante alius cum otio hac securitate confligit, et ad deiciendum aemulum sola pro uiribus utitur uoluntate, non pugna dicenda est nec conluctatio neque certamen, sed Iniqua quaedam et inrationabilis obpugnationis Inpertio. Sed plane laborant et ipsi non minimum inpugnantes humanum genus, et eandem desiderant uel desudant ut preualeant de nobis quoque illam quam cupiunt obtinere uictoriam. Et retorquetur in eos illa confusio quae in nos manebat, si ab ipsis fuissemus elisi. Secundum illud: Caput circumitus eorum, labor labiorum ipsorum operiet eos. Et conuertetur dolor eius in caput eius. Et iterum: Veniat illi laqueus quem ignorat, et captio quam abscondit adprehendat eum, et in laqueo incidat in id ipso. Scilicet quem super hominum deceptione molitur. Dolent aliquatenus etiam ipsi non minus, et quemadmodum nos elidunt ipsi quoque similiter eliduntur. Nec uicti sine confusione discedunt. Quas eorum ruinas uel conflictus ille qui sanos interioris hominis oculos possidebat.

(c) Real Academia de la Historia

cotidie temtent uidentesq(ue) eos sup(er) qua dere-
tunis et acutis singulos. hec tamen ne-
dere quoq(ue) euenisse eis Israhel sentit qui d(omi)n(u)m
deprecatur. Inlumina inquiens oculos
m(eo)s ne umquam obdormiam in morte.
Ne quando dicat inimicus m(eu)s preualui
aduersus eu(m). qui tribulant me exultabunt
si motus fuero. et d(icen)s m(ih)i ne sup(er) gaudeant
in me inimici m(e)i. neq(ue) dicant in cordib(us) s(ui)s
euge euge anime n(ost)re neq(ue) dicant deuora-
bimus eu(m). et firmauerunt sup(er) me dentib(us)
suis d(omi)ne quando respicies. Insidiatur
enim in occulto quasi leo in cubili suo. in-
sidiatur ut rapiat pauperem et querit a
deo escam sibi. Qui sursum cunctis conuallib(us)
exponitis qui deceptione n(ost)ram non potu-
erunt obtinere. sup(er) quos sit a labore suo
necesse est ut confundantur et erubes-
cant qui querunt animas n(ost)ras ut au-
ferant eas. Induantur pudore et con-
fusione qui cogitant mihi mala.
Iheremias quoq(ue) ait. confundantur illi
et non confundar ego. paueant illi
et non paueam ego. Induc sup(er) eos ira(m)
furoris tui. et duplici contritione con-
tere eos. Nulli etenim dubium est quin
a nobis fuerint superati. contritione
eos duplici contestandos. primum quod
hominib(us) expectantib(us) societatem illi et qui
possidentes uniserint cautusq(ue) expectatoria
p(er)ditionis humane. deinde quod sp(iritu)ales
subtrahunt et fuerint uitam nalib(us) ext(er)nisq(ue)
deuicte. huius igitur ruinas horarum
suarumq(ue) uictorias in auertis un(us)quisq(ue) s(e)c(un)d(u)m
cum exultatione proclamat. p(er)sequar
inimicos m(eo)s et conprehendam eos. et non

reuertar donec deficiant. conteram illos
nec poterunt stare. cadent sub pedes m(eo)s
Contra quos etiam orans idem profeta
iudica inquid d(omi)ne nocentes me. et expugna
inpugnantes me. adprehende arma et
scutum. et exurge in adiutorium mihi.
Effunde frameam et conclude aduersus eos
qui me persecuntur. dic anime mee salus
tua ego sum. Quos cum subdiderit et extincxerit
uniuersis passionib(us) uincerim(us). merebimur
illam benedictionis uocem consequenter
audire. exultetur manus tua sup(er) hostes
tuos. et omnes inimici tui interibunt.
Hec igitur omnia et his similia sacris in-
serta uoluminib(us) legentes siue cantantes
nisi contra istos nequitias sp(irit)ales que
nobis insidiantur dieb(us) ac noctib(us). acce-
perim(us) fuisse conscripta. non modo
ex eis edificationem nullam tenentes
hac patientie consequemur. sed et quam
dirum quendam uelut contrarium euangelice
p(re)dicationi concipiem(us) affectum. Non solum
enim non docebimur orare pro inimicis
n(ost)ris nec diligere illos. sed etiam detestari
eos inplacabili odio. prouocabimur
et maledicere eis uel orationem aduersus
eos indesinenter effundere. que talis p(ro)p(ter)
prouocatos uiros s(an)c(t)os et amicos dei
intellegere. p(er) quam scelera multa hunc pro-
uanum quibus ante aduentum Xp(ist)i idcirco
lex non erat posita. eo quod sunt cedentes
mundum ei. euangelici superius pre-
cepta. et ap(osto)lice p(re)dicationis radere
preueniente dispensatione temporis
XXII mulserunt. Non ualere uiam eos
posse autem q(uo)m(odo) quam homines ledendi

111

(c) Real Academia de la Historia

exemplum beati Iob manifesta ratione
demonstrat· Ubi non amplius eum temptas-
se uidetur· Inimicus quam diuinae dis-
pensatione concesserat· et confessio
eorundem spirituum euangelicis monumen-
tis Inserta· et rogantium dicentium·
Si eicis nos· mitte nos In gregem porcorum·
qui multo magis credendi sunt In nullum
hominem qui ad imaginem dei creatus est
Introire pro arbitrio suo posse· quum
In animalia Inmunda hac muta Ingre-
diendi ubi que dei permissum non habuerint
potestatem· Ceterum nemo posset non dicam
iuuenum· quos uidemus In hac eremo constan-
tissime permorari· sed ne perfectorum qui-
dem· cunctis aliquis horum hac montibus
circumseptus· In heremo singularis habi-
tare· si illis esset pro uoluntate
sua nocendi uel temptandi uolumtas
uel libertas· quod euidentius etiam domini
hac saluatoris nostri confirmat sententia il-
la dicentis ad pilatum· pro humilitate
hominis adsumpti· Non haberes In me
ullam potestatem nisi data tibi fuisset
XXIII desuper· Satis autem In nobis experien-
tia nostra et seniorum relatione conpertum
est· non eandem uim habere nunc daemones
quam in anteriore tempore Inter anacori-
tarum dumtaxat principia· In quibus
adhuc rariores monacorum In eremo comma-
nebant· Tanta namque erat eorum feritas·
ut uix pauci et admodum stabiles uel
aetate prouecti· tolerare habitationem
solitudinis possent· Siquidem In ipsis
cenobiis In quibus commorabantur octo
ut decem· tanta eorum atrocitas grassa-
batur· et frequenter ac uisibiles sentie-
bantur adgressus· ut non audeant omnes
pariter noctibus obdormire· Sed uicissim
aliis decumbentibus somnum· alii uigilias
celebrantes psalmis et orationibus seu
lectionibus Insisterent· Quumque illos ad sopo-
rem natura necessitatis Inuitasset· et
pergefacti alii aliorum qui dormientium
custodiam similiter excubie tradebantur
Unde dubitari non potest unum duobus hanc
nunc securitatem ut confidentiam non solum
nobis qui uidemur pro experientia senectu-
tis aliquatenus roboratos· sed etiam iunioribus
etiam conferre· Quia enim uirtutes crucis
etiam deserta penetrauit etiam· et ubique eius
gratia coruscante· retunsa est nequitia
daemonum· aut neglegentia nostra ab Inpugna-
tione prisca reddidit lentiores· dum
dedignantur aduersum nos illa Intentione
confligere· qua tunc contra illos proba-
tissimos Christi milites seuiebant·
Hac scilicet nos fraudulentia uisibilium
temptationum cessatione durius eludentes·
Inclinatos enim eo postea uidemus corruisse
nonnullos· ut ne tetterrima eos etiam
temptationibus moneat· ad palpus modo·
ne deserant cellulas suas· ad pruritiores
Inquietudines reuoluantur· et castum
eunter hac uagi· cursoribus ut ita
dixerim uitiis Inplicentur· aut quatenus
fruantur uberis obtinent credantur· si
solummodo etiam cum quolibet Ignobili-
uilem In solitudine continere hoc
pro Ingenti remedio soleant eis seniores
dicere· sedete In cellulis uestris· et quantum
libitum fuerit manducate et bibite·

uelut dormiat · dum modo in eis luceat perdurat ·
XXIIII Contra uero ergo inmundos spiritus non licet
posse in illis quorum obtinuerit una cor
pora penetrare · nisi prius eorum mentis
cogitationes possiderint · quos cum
timore hac memorie dei ut spiritali medi
tatione nudauerint uelut exstinctor
omni presidio hac munitione diuina fuerit
uincendos uidentes inuiduata · domici
lium deinceps in eis uelut in possessione
sibi traditam presumentes · XXV
Licet multi ab illo qui scribit confessi uel
mentiatur quod usque quique corporaliter
ab ipsis suppleri minime uideantur ·
ultimo tamen perfectius possidentur ·
Eorum felicitas in eis hac uoluptatibus
inuoluit · secundum apostoli numquam sententiam
a quo quis superatur · eius et seruus est ·
Nisi quod in hoc loco desperatur egro
tatio quod quem sint eorum mancipia ·
nec inpugnari se ab illis · nec dominatum
eorum ferre cognoscunt · Ceterum corporali
ter traditos se autem · ut in infirmitatibus
magnis etiam uiros sanctos nobimus pro le
uissimis quibusque delictis · quia in illis
nec tenuissimum quidem neuum uitia macu
lum in illo iudicii die patiatur inue
niri diuine clementie omnem sordis eorum
scoriam · secundum prophete in modi sententiam
excoquentis in presenti tamen uita ceu aurum
ut argentum ignitum · ut illi perpetuitatem
nulla indigeant penali purgatione trans
mittantur · ex quo quia inquid ad purum
scoriam tuam · et auferam omne stagnum
tuum · et post hec uocaberis ciuitas
iusta urbs fidelis · et ceterum · Sicut
probatur aurum et argentum in camino ·
ita eligit corda dominus · et alibi · argentum
et aurum probabit ignis · uiros autem proba
tur in fornace humiliationis · Illud
quoque · quem enim diligit dominus corripit fla
gellat autem omnem filium quem recipit ·
XXVI Quod in illo propheta uel homine dei
in tertio regnorum libro manifeste uidemus
impletum · qui pro culpe unius inobedientie
quia tamen non de indurata nequitia
proprie uoluntatis · seductus circum
uentione contraxit · conferatim a leone
consternatur · ita dicto scriptura narrante ·
Uir dei est qui inobediens fuit ori domini · et
tradidit eum dominus leoni · et confregit eum
iuxta uerbum domini quod locutus est ·
In quo fuit et solutione delicti pro
sentis uel erroris inuicti et future me
ritum quibus propheta suum tempora
liter dominus tradidit ultori · parcit autem
ipsum et continentie predatoris ostendit
quia nichil penitus uideat uoracissima
bestia de traditi sibi cadauere degustasse
Cuius in nostris quidem temporibus factis euidens
contigit uterque probatio ·
In urbe paulo ut mos est qui habitat ubi
locum hus solitudinis qui calumnus nun
cupatur · Nam prior commoratus est
in heremo quod adiacet pene phisiciuitati
quam solitudine non solitus fuit · ut
sulsissime in inundatione cognouimus ·
Que quotiens flebetur uentus aquilonis ·
detruncatis in pulsa hac ruptura ad
lactatibus terris · ita omnem illius super
ficiem contegit regionis · ut unaquos
ibidem uicos qui olim hac ipsa decauata

(c) Real Academia de la Historia

omnis tanta habitatore deserta facta
velut insulas apparere. Hic igitur
abba Paulus in tantam cordis puritatem
quiete solitudinis silentioque profecit
ut non dicam vultum femineum, sed ne vesti-
menta quidem sexus illius conspectui suo
pateretur offerri. Nam cum idem per-
geret ad cuiusdam senioris cellam una cum
abbate Arcebio eiusdem solitudinis ac-
cola, casu mulier obviasset, offensus
occursu eius tanta fuga ad suum monaste-
rium praetermisso quod arripuerat per-
visitationis officio recucurrit quanta
nullus a facie leonis vel immanissimi dra-
conis aufugeret. Ita ut ne memorati
quidem abbatis Arcebii revocantis eum
clamore hac precibus flecteretur ut ad
quaerendum senem quemadmodum proposu-
erant cepto itinere pergeret.
Quod licet zelo castitatis et puritatis
sit factum, tamen quia non secundum scien-
tiam praesumptum erat, observantiamque discipli-
nae iustaeque districtionis excessit
modus. Non enim sola familiaritate
quae vere est noxia feminarum sed ipsam
quoque figuram repulisse credidit execrandam.
Tali confestim correptione percussus est
ut eius universum corpus paralysis vali-
tudine solveretur. Nullumque in eo mem-
brum penitus expleret suum prevaleret
officium. Siquidem non solum pedes hac
manus sed etiam linguae motus quo locutionis
vocis exprimitur, ipse quoque auris audi-
tus proprium miserunt sensum ut in eo
nichil amplius ex homine quam immo-
bilis tantum atque insensibilis figura

permaneret. Eo usque reductus erat
ut infirmitati eius nullo modo virorum
diligentia servire sufficeret, nisi sola
etiam muliebris sedulitas ministraret.
Nam delatum ad cenobium sacrarum virgi-
nibus hac potus quem nutu quidem praestare
poterat, femineo ingerebatur obsequio.
Explendisque omnibus naturae necessitatibus
eadem illi diligentia per annos ferme
quattuor, id est usque ad vitae suae terminum
serviebat. Quamquam tanta esset omnium
membrorum debilitate constrictus
ita ut nullus in eo artus vivace motu hac
sensibili permanserit, nichilhominus
tanta ex eo virtutum gratia proce-
debat, ut cum de oleo cadaveri suo
potius quam corpori contigisset, un-
guerentur infirmi, confestim cunctis
valitudinibus curarentur. Ita ut ex
hac valitudine et quam ipsis infidelibus
evidenter apparet clarescerat ex debili-
tate membrorum omnium dispensatione
atque amore domini contributam et sanitatum
gratiamque praestitam mundi puritatis hac
munificentia meritum et spiritus sancti
virtute praestari. XXVII
Sed et vero quem dixi in hoc sermone commo-
ravi. quod ipse quoque singularis et in-
comparabilis vir esset, ob reprehensionem
unius sermonis, quem contra abbatem
Macarium disputantes paulo durius pro-
tulit. quam domini scilicet opinione prae-
venitur tam diro confestim erat traditio
demoni ut ab humana egestiones ore suo
ab eo suppleatur ingereret. Quod fla-
gellum purgationis gratia dominus inculisse.

ne scilicet inde ut momentaneis delectati
macula sordescant. velocitate cruciationis
et aequitate remedii daemonis erudita.
Nam continuo ab hac maculatione in vexatione sub
missi dicantur nequitie spiritalibus eo quam absceti [sic]
xxiiii Ex quo manifeste perpenditur: non debere eos
abominari ut despici quos videmus diversis
temptationibus sive vexari nequitiae spiritibus erudiri.
Quia duo haec credere inmobiliter nos oportet.
primo quod sine dei permissione nullus habeat
omnino temptatur. Secundo quod omnia quae
nobis a domino inferuntur sive tristitia
adversitatis ut laeta videantur velut
a piissimo patre clementissimoque medico
pro nostris utilitatibus inrogentur. Ideo certe
eos velut pedagogis erudientibus humiliari
ut descendentes ex hoc mundo ut purgati
ostes ad vitam aliam transferantur ut poena
leviore plectantur. Quia certum apostolum
erudierunt in presentia vitae in interi-
tum carnis. ut spiritus salvus sit in die domini nostri
xxv Ihesu Christi. Germanus. Et quomodo eos non
solum despici ab hominibus ut ostendi sed etiam
a communione dominica in nostris provinciis per-
petuo videmus abstineri secundum illud evange-
lii sententiam. Nolite sanctum dare canibus neque
mittatis margaritas vestras ante porcos.
Dum de illis quemadmodum dicis laudi credendum
sit quod eis purgationis utilitatis
obtentu hub temptationis humiliatio
xxx tribuatur. Sermo. Si habuerimus hanc scien-
tiam immo fidem quae superius conprehendi-
tur et omnia per deum fieri. et pro utilitate
animarum dispensari universa credamus.
non solum nequaquam despiciendi eos sed etiam
pro ipsis tamquam pro membris nostris incer-

santer orabimus. et toto animo visceribus
hac pleno conpassionis affectu. quoniam
patiatur unum membrum. conpatiuntur omnia
membra. Scientes nos absque illis ita posse
membris nostris omnimodis consummari non
posse. Quemadmodum legimus neque antecessores
quidem sine nobis repromissionis summam
consequi potuisse. Laude illis apostolo
pronuntiante. Et hii omnes testimonio fidei
conprobati non acceperunt repromissionem
deo pro nobis aliquid melius providente.
ne sine nobis consummarentur. Communionem
vero eis sacrosanctam a senioribus nostris numquam
meminimus interdictam. Quin immo si possi-
bile esset. etiam cotidie eis inpartiri eam
debere censebant. Nec enim secundum sententiam
evangelii quam incongrue huic sensui
coaptatis nolite sanctum dare canibus. ad daemonis
escam fieret sancta communio. et non potius ad
purgationem hac tutelam corporis animaeque
proficere credenda erat. Quae ab homine
percepta eum qui membris eius insidet spiritum
sed in ipsis latitare conatur velut quod
dum exurens conatur videatur fugiat incendio.
Hoc namque modo etiam abbatem Andronicum
curatum nuper perspeximus aliosque conplures.
Magis enim hanc magis inimicus insultabit
obsesso quem eum a caelesti medicina viderit
segregatum. Tantoque durius hac frequentius
adtemptabit quanto eum a spiritali remedio
longius senserit abdicatum.
xxx Certe illis tantum vere miseris hac miserabiles
quicumque semet universis criminibus flagitiisque
contaminata non solum nullam visibiliter
tneis signum diabolice supplementis
ostenditur. sed ne aliquam quidem operibus

(c) Real Academia de la Historia

condigna emendatio. nec ullum flagellum correptionis infertur. Non enim merentur celestem temporis istius expeditamque medicinam. quorum duritia et inpenitens cor plenam irae praestat accedens. et taurizat sibi iram et indignationem in die irae et revelationis iusti iudicii dei. In quo vermis eorum non morietur et ignis eorum non extinguetur.

Contra quos propheta velut anxius pro ad flictione sanctorum. videns eos erumnis variis hac temptationibus subiacere. et contra peccatores non solum ubique ullo humiliationis flagello circum mundi istius perurunt. sed etiam affluentia divitiarum hac summa rerum omnium prosperitate gaudere. Intolerabili zelo hac spiritu fervoris succensus exclamat: mei autem pene moti sunt pedes. paulo minus effusi sunt gressus mei. Quia zelabi super iniquis. pacem peccatorum videns. quia non est respectus in morte eorum. et firmamentum in plaga eorum. In laboribus hominum non sunt. et cum hominibus non flagellabuntur. Scilicet in futuro cum demonibus puniendi. qui in presenti non meruerunt in sorte hac disciplina filiorum cum hominibus flagellari. Hieremias quoque cum deo super hac impiorum prosperitate disceptans. liquet nequaquam dubitasse. sed delusitatu domino prophetatur dicens.

Iustus quidem es domine si disputem tecum. Causas tamen habitante in equalitatis inquirens. sublungit et dicit. Verumtamen iusta loquar ad te. quare via impiorum prosperatur. bene est omnibus qui prevaricantur et inique agunt. plantasti eos et radicem miserunt. proficiunt et faciunt fructum. prope es tu ori eorum et longe a renibus eorum. Quorum ruinam deflens a domino per prophetam et audeorum curationem medicos ut eos doctores sollicite dirigentes. et quo dudum modo eos ad planctum similem provocans hac dicens. Subito cecidit babilon contrita est. Ululate super eam. tollite resinam ad dolorem eius si forte sanetur.

Et respondent desperantes angeli quibus salutis humane cura commissa est. vel certe per prophetam ex persona apostolorum seu populum virorum ut eos doctorum videntiam duritiam mentis eorum et inpenitens cor. Curavimus babilonem et non est sanata. relinquamus eam. et eamus unusquisque in terram suam. quoniam pervenit usque ad celos iudicium eius. et elevatum est usque ad nubes. De hiis etiam igitur desperatio languore. ex persona dei loquitur Esaias ad hierusalem. a planta pedis usque ad verticem non est in eo sanitas. vulnus et livor et plaga tumens. Non est circumligata. nec curata medicamine. neque fota oleo.

XXXII. Tantam vim esse in inmundis spiritibus. quod in hominibus sepius non dubie comprobantur.

Nam nullos eorum quos etiam planos vulgus appellat. iam seductores et loculatores esse manifestatum est. Vacirata quoque loca seu vias luci et obsidentes. nequaquam admonent eos quos praeterirent potuerunt decipere delectantur.

Sed et dicitur tantum modo et delusione ementi. fuisse quosque eos potius sed eunt quam nocere. quosdam solummodo innocuis incubationibus hominum provocasse. alios etiam esse furoris hac truculentie deditos. ita non sunt contenti

illorum tantummodo corpora quos subplo-
berint uerocidi luctatione ut quieresedeantque
inruere superantes erunt seuientes uel efficere
illos seuissima cede feratinent. Alios lau-
eorum corda quos ceperint inani quodam
tumore uiderimus infecisse. quos etiam
baccos uulgus appellat. ut se ne ad ipsos
ultra proceritatem sui corporis erigentes.
nunc quidem se in quosdam fucatos gestusque
sustollant. Nunc uero uelut ad clines
ad quedam se tranquillitatis statum
comunes blandosque submittant. seseque
uelut inlustres et circumspectantes omnibus
excommunent. Nunc quidem adorare se
potestatibus sublimiores. corporis infle-
xionem monstrantes. Nunc uero ab
aliis se credentes adorari. et omnes
motus quibus uera officia uel superbe
uel humiliter pugnantia explerent.
Alios uidimus non solum fraudere mendacii.
sed etiam blasfemias hominibus inspirasse.
Cuius rei etiam nos testes sumus. qui uidimus
aperte se demonem confitentem per arrium
et eunomium se impietatem sacrilegi
dogmatis edidisse. quod etiam in quarto
regnorum libro. unus ex eisdem ipsis. mani-
feste legimus predicantem. egrediar in
quidem et ero spiritus mendax in ore omnium pro-
phetarum eius. de quibus apostolus. arguens illos
qui ab ipsis decipiuntur ita profert.
Adtendentes spiritibus seductoribus et doctrinis
demoniorum in ypocrisin. loquentium menda-
cium. esse uero et alia demonum
genera littera mutorum atque surdorum euan-
gelia testantur. Incentatores etiam
libidinis atque luxurie. quos dum spiritus se

propheta commemorat. spiritus inquiens forni-
cationis decepit eos. et fornicati sunt
a deo suo. Nocturnos quoque sive diurnos
hac meridianos demones. similiter scrip-
turarum auctoritas docet. De quorum
diuersitate per longum erit si uolumus omnia
scripturarum uolumina perscrutantes.
singillatim percurrere. qui prophetarum
onocentauri. qui pilosi. qui sirene. que lamie. uuer noc turnos
que ulule. qui struthiones. qui ericii.
designantur. qui aspis. qui basiliscus. in
psalmo. qui leo. qui draco. qui uel scorpius
in euangelio nuncupatur. qui princeps
mundi huius. qui rectores harum tenebrarum.
Qui uel spiritus nequitie ab apostolo nominantur.
que uocabula non casu nec fortuitu
indita illis debemus accipere. Sed signi-
ficatione istarum ferarum. que apud
nos. ut minus noxie. ut magis perniciose
sunt. illorum ferocitatem subiecti que dis-
tinguit. et hac similitudine nequitie.
uirulentie seu principatus quem istas
inter ceteras feras. siue serpentes quedam
excellentia atque malitie sue conferat. illos
quoque eorum uocabulis nuncupari ita scili-
cet. Alius quidem ob uehementiam furoris
ac rabiem hac ferocitatis sue leonis
appellatione. Alius basilisci ob illa
mortiferi uirus quo prius quam sentiatur
interimat. alius uero ob tempore malitie.
onocentauri. uel ericii. nomine struthio-
xxiii nisque sortiti sunt. Germanus. Non quidem
ambigimus. illos quoque ordines. quibus apostolus
enumerat. aduersos referri. quia non
erat nobis colluctatio aduersus carnem
et sanguinem. sed aduersus potestates

114

(c) Real Academia de la Historia

adversus mundi rectores tenebrarum
harum contra spiritalia nequitiae in caelestibus.
Volumus autem nosse unde tanta in eis sit
differentia ut quemadmodum cuncte nequitiae
ex aeterna genus. At ad hoc etiam tanta
uta hos ordines multiplices sortiantur: et
quemadmodum huic nequitiae militantia

XXIIII SERENUS Quamquam propositiones vestrae
tatum tempus noctis ut ne quietis lau nostris
sustinaur obstaculis uta ad propinquantis
aurore nequaquam vicinia sentiamus. et
usque ad ortum solis insatiabiliter conlati-
onis huius verbum contendere provocemur.
Tamen quoniam absolutio propositae quaesti-
onis quam coeperit in longum duci. id quod dum
amplissimum et profundissimum nos educit
pelagus quaestionis quod praesentia temporis
non sinit transmeari. commodius esse
vacuum fuisse noctis in dug... differri.
Quod et amici subdit quaestionis occasione
de ipso propensiore conloquio laetatu
spiritalis. huc fructus uberior conferuatur.
Et propositas quaestiones simus praebente
nobis spiritu sancto prosperos flatus liberius
penetrare possimus. Quamobrem soporis
modicum degustantes. discutiamus obrepente
oculis nostris vicinam iam lucem corporum.
At deinceps ad ecclesiam pariter procedamus.
quoniam nos hoc facere dominici diei sollemnitas
etiam monet. Revertentes post synaxim
ea quae dominus in instructionem communem pro
desiderio vestro largitus fuerit. dupli
cato gaudio conferemus. Explicit prima

CONLATIO SECUNDA EIUSDEM SENIS
DE PRINCIPALIBUS UIIIS ET EIUS...

I De humanitate abbatis Sereni
II Propositio de diversitate nequitiarum caelestium
III Responsio de multiplici etiam scripturarum sensu ad necessitatem conpetenti
IIII De geminis sententiis in illa lectione scripturae
V De eo quod propositae quaestionis in illa quae tenenda sunt media accipi debeant
VI De eo quod nihil a deo malum creatum sit
VII De initio potestatum caelestium
VIII De lapsu diaboli et angelorum
VIIII Obiectio quod ruina diaboli a deceptione Evae principium sumpserit
X Responsio de initio lapsus diaboli
XI De eius qui malo decipitur poena et consilio
XII De contrariatione daemonum et inquietudine quam in aere semper exercent
XIII Quod inpugnationem quam in homines ingerunt etiam inter se habeant
XIIII Unde factum sit ut potestates seu principatum nomina spiritales nequitiae sortiantur
XV De eo quod quae cuncta sanctis virtutibus angelorum nomina sortiantur
XVI De subiectione daemonum quam sibi praebent fratris visione perspecta cuiusdam monachi
XVII Quod unicuique nobis duo angeli adhaereant
XVIII De differentia nequitiae spiritalis per duos philosophos probata
XVIIII Quod daemones praevalere hominibus non possint nisi mentes eorum non ob rederent ... modis obediunt
XX Interrogatio de apostatis angelis qui in genesi cum filiabus hominum concubuisse dicuntur
XXI Absolutio propositae quaestionis et quomodo ... mugiatur ... in diluvio
XXII Obiectio quemadmodum generi Cain cum filiabus cum fuerit profana commixtio
XXIII Responsio quod naturali lege ... homines in iudicio reos poenae fuisse obnoxios
XXIIII Quod iure puniti sunt qui ante diluvium peccaverunt

XXI De eo quod dicitur in evangelio mendax est et pater eius

INCIPIT LIBER OCTABUS

Consummata quippe dies sollemnitatis . expleta
ecclesie congregatione . dimissa fratres
ad cellam senis refecti primum lectissime
rum . Nam quod pro muria vel stillicidio olei
quod cotidiane refectionis solebat
apponi modicum liquaminis miscuit et
olei quidem solito propensius superfudit
Nam illud olei quantum ob hoc unusquisque
cotidie refecturus stillat . non ut est
ex hoc gustum quem dudum percipiat suavitatis
quippe cum tantus sit modus ut vix
ipsius quantitatis hac fucum meatus non
dicam lenire . sed perunguere sufficiat .
Sed ut hoc habita tantum cordisque pro
abstinentia districtiore solet hac
latenter inrepere et stimulos elationis
obtundat . Quia quanto abstinentia
ipsa occultius exercetur nullo quoque homine
teste perficitur tanto subtilius occultam
temptationem ruinarum non desinit . Deinde
apposuit salem frictum . olibas ternas .
Quibus post haec in cultu canistrum ubi erat
frictum quod illi trogalia vocant .
ex quibus quina tantum sumsimus grana .
cum prunis binis . caricas singulas . hunc
enim numerum in heremo excessisse culpabile est .
Qua refectione finita hac tantum repromissam
questionis absolutionem qui reposcere
cepissemus . proferte inquid senex in certo
quaestionem vestram cuius in hunc eorum
distulerunt in diem . Tunc Germanus

II Unde quaesumus tanta varietas adversa
rum potestatum contra hominem hac
diversitate sit . pro certa beatus apostolus
laudinumerat . Non est nobis conluc
tatio adversus carnem et sanguinem .
sed adversus principatus adversus potes
tates adversus mundi rectores tenebrarum
harum . contra spiritalia nequitie in celesti
Celestium . Neque angeli neque principatus
neque virtutes neque creatura alia poterit
nos separare a caritate dei . que est in Christo
Iesu domino nostro . Unde ergo tante multitudinis
emula nobis sententia adversatur . an ut hoc
potestates has a domino conditas esse
credendum est . ut hi contra hominem
gradibus atque ordinibus militarent .

III Serenus Divinarum scripturarum auctori
tas . de his in quibus nos voluit erudire .
quedam ita quae hisque acumine ingenii cuncta .
tam lucide et evidenter effuata est ut
non solum nullius occultationis sensus
obscuritate velentur . sed nec ullo quidem
patrocinio interpretationis indigeant .
et in superficie vocis hac litterae suos in
tellectus hac sensus proferunt .
Quedam vero latent contecta et quibusdam
sunt obscuritatibus mysteriorum velata . dis
cussione et intellectu in meritum nobis
exercitia tumque hac sollicitudinis retributa .
Quae [illegible] multas ob causas deum dispensasse
manifestum est . primum ne sacramenta
divina nullum habentia spiritalis intellec
tus velamen obducti cunctis omnibus
id est tam fidelibus quam profanis equaliter
scientia et notitia panderentur
et per hoc inter ignaviosos atque studiosos nullum
esse virtutis ac prudentiae discrimen
c tum et quum inter plures domesticos fidei

(c) Real Academia de la Historia

dum intellectum spiritaliorum ipsis in-
mentis extenduntur et ea in quibus et
desidiorum alucinatur atque indiserta
probantur. Ideoque sancta proprie
scriptura divina agro optimo hac
fertili conparatur. qui quum multa
gignat hac proferat que ad hominum
victum sine aliqua ignis coctione profi-
ciant. quedam nisi prius flamme calore
mitigata atque mollita. omnem asperi-
tatem sue deposuerint cruditatis
ut incongrua usibus humanis ut noxia
sentiantur. Nonnulla vero latus utrique
usui cocta nascuntur. ut nec incocta
sua cruditate despiciant ut offendant.
Et tamen ignis calore decocta salu-
briora reddantur. plura quoque tan-
tummodo ad esca in usum nobilium iumen-
torum et animalium. ut ferarum hac volucrum
proferuntur. cibis hominum profutura.
Que etiam in sua asperitate munientia
absque ulla ignis confectione. vitalem
iumentis conferunt suavitatem.
Quam rationem sancti evidenter aspicimus
in hoc uberrimo spiritalium scripturarum
paradiso contineri. In quo tamquam quedam
significatione littere plana hac lucu-
lenta resplendent. Ita quum sublimiore
interpretatione non egeant. simplici
auditu littere sono habunde pascunt
hac nutriunt audientes. ut est illud.
Audi Israhel. dominus deus tuus deus unus est.
Et diliges dominum deum tuum ex toto corde
tuo. et ex tota anima tua. et ex to-
ta virtute tua. Quedam vero ni-
si allegorica explanatione extenuata

non fuerint et spiritalis ignis examinatione
mollita. nullo modo ad salutarem interi-
oris hominis cibum sine corruptionis
labore pervenient. magisque ex eorum lesio-
ne quam vitalitatis aliquid subvectetur ut est
illud. Sint lumbi vestri precincti. et lucerne
ardentes. Et qui non habet gladium ven-
dat tunicam suam. et emat sibi gladium.
Et qui non accipit crucem suam et sequitur me.
non est me dignus. Quod quidam districtis-
simi monachorum habentes quidem zelum dei
sed non secundum scientiam. simpliciter intelli-
gentes. fecerunt sibi cruces ligneas. eisque
iugiter humeris circumferentes non edificationem
sed risum cunctis videntibus intulerunt.
Nonnulla vero ad utramque perceptionem. id est
tam istoricam quam allegoricam tam commode
hac necessarie capiuntur. [ut] utraque expla-
natio vitalem sucum anime subministret.
ut est illud. Si quis te percusserit in dex-
teram maxillam tuam. prebe illi et alteram.
Et quum persecuti vos fuerint in civitate ista
fugite in aliam. Et si vis perfectus esse
vade vende omnia que habes et da pauperibus
et habebis thesaurum in celo. et veni sequere me.
Producit etiam et fenum iumentis. quibus
pabulis omnes scripturarum repleti sunt
campi. Simplicem scilicet purumque
narrationem istorice lectionis. Qua
simpliciores quique hac minus capaces perfecte
et integre regenerationis [gr rationis] de quibus dicitur.
Homines et iumenta salvabis domine.
Secundum statum hac mensuram sue condicionis
ad operationem actualem hac laborem hac actualis vite
vegetatiores robustioresque redduntur.
IIII Q uadere debisque apertam explanationem

prolata sunt quoque contra ea nec possumus
definire. evidenterque nostrum proferre sen-
tentiam. Ea vero quae meditationi exer-
citationi nostrae reservantur ob obscuritatis scriptu-
ris sacris divinis inserta, quibus dum ea
volens indicens ex opinionibus colligi de ca-
pedetentim debent caute conferri ut a-
stricta assertio. ut confirmatio indis-
putandis ut suscipiantur arbitrio conplo-
cata. Nonnumquam enim quaestio super una re
diversa promitur sententia, potest in
utraque ratione nulla diversitate sine detri-
mento fidei ut fixe ut medie suscipi.
Et tamen nec plena credulitate nec abso-
luta refutatione deputetur, priorique
sequens opinio derogare non debeat.
quum neutra earum fidei intimatur
obsistere. Quale est illud quod alius
venerit in Iohanne. Et alibi: Sic adven-
tum domini ipse precursurus. Et de abo-
minatione desolationis quod re[...]
in loco sancto per illud simulacrum Iobis quod
Hierosolimis in templo positum legimus.
Et alibi: Sicuti habeat in gloria per ad-
ventum antichristi. Illud quoque omnia quae in evan-
gelio sequuntur. Quae et impleta ante
captivitatem Hierosolimorum et in fine mundi
huius intelleguntur implenda. E quibus
neutra opinio inpugnat aliam nec sequentem
prior intellectus evacuat.

V Et discito propositam vobis quaestionem
licet non satis videatur nec frequenter
homines ventilatur nec apud plurimos
pateat, ex hoc ipso apud aliquos eaque
proferimus fortia videntur ambigui-
tate debemus nostram temperare sententiam.

quoniam fidei terminata nihil praeiudicant ut
illa habeantur quae media sunt tenenda.
Quamquam non aliis opinione qualis suspicionibus
tantum et coniecturis colligi solet. Sed
manifestis scripturarum testimoniis omnia
VI conprobantur. Arbitror ergo a Deo quidquid
creasse confitemur. quod subtractum aliis
multiformia dicente scriptura: Omnia quae fecit Deus
valde bona. Sicut ab eo caelestia creata
sunt ut ad hoc facti ut honor multae gradus
teneant hac tempora deceptionibus et ruinis
hominum vacent. contra predicente scriptura
sententiam: In summa bonitate Deum velut creatorem
atque inventorem malorum. quod scilicet per
similis voluntatem hac natura ipsius con-
diderit. ad hoc esse creatos tempore in ne-
quitia perveniunt et numquam erunt sine por-
tione in bono voluntate effectum.
hunc loquitur ratione diversitatis huius
eruditione puerorum decursis scripturarum
VII fontes percepimus. Ante condicionem huius
visibilis creaturae spiritales celestesque virtutes
Deum fecisse. quae pro hoc ipso quod scientia
se adiungant beatitudinis gloriam beneficio
creatoris quo conditio fuisse producatur. per
perpetuis eis gratia referentes indesinenter
eius laudibus inserviant nemo fidelium dubitat.
Nec enim existimare debemus creationis et
opificii sui principium ab ipsa mundi consti-
tutione Deum primitus incoasse. quasi
in illis anterioribus atque innumeris saeculis
a bonitate providentiae et dispensatione di-
vina fuerit otiosus. Hunc tamen non
abuerit in quos bonitatis suae conferret
beneficia. Solitarius atque a bono mune-
ficentiae alienus fuisse credatur.

(c) Real Academia de la Historia

quod de illa inmensa hac sine principio et in
comprehensibili magestate satis humile
est incongruum quod sentire. Ipso domino de illis
potestatibus hec dicente. quando facta sunt
simul sidera laudaberunt me uoce magna
omnes angeli mei. Qui in terra creationem
siderum ante istud principium in quo factum
dicitur celum et terram creatum fuisse mani
festissime conprobantur. quippe qui pro
latis omnibus uisibilibus creaturis quarum adebitum
geniculo processisse creatorem magna
uoce referuntur et admiratione laudasse.

Ante istud ergo temporale principium quod
in moysen dicitur. quod que mundialis secundum
historicum immo iudaicum sensum signat etiam
illud scilicet nostrorum. quorum interpretatum
omnium sensus xpm esse principium in quo omnia
creata esse patet. Sed et in illud. omnia per ipsum
facta sunt. et sine ipso factum est nichil.

Ante istud in quo generatum temporale prin
cipium. omnes illas potestates celestes quas utique
dominum creasse non dubium est. quas apostolus per
ordinem dinumerans ita describit.
quia in xpo creata sunt omnia in celis et in
terra uisibilia et inuisibilia. Siue angeli
siue archangeli. siue throni. Siue dominationes.
siue principatus. siue potestates.

Omnia per ipsum et in ipso creata sunt. De istorum
itaque numero nonnullos principes fuisse
conlapsos. lamentatio ezechielis uaticinio
manifestissime docetur. In quibus principem
tyri. ut illum luciferum qui mane oriebatur.
flebili planctu cognoscimus lamentari.

Et de illo quidem ita dominus ad ezechiel. Fili
hominis. leua planctum super principem tyri
et dices ei. Hec dicit dominus deus. Tu signaculum
similitudinis plenus sapientia perfectus decore.
In deliciis paradisi fuisti. Omnis lapis
pretiosus operimentum tuum. sardius. topazius.
et iaspis. crisolitus. et onix. et berillus. saffirus.
carbunculus. et smaragdus. aurum opus deco
ris tui. et foramina tua. in die qua conditus es
preparata sunt. Tu cherub extentus et pro
tegens. et posui te in monte sancto dei. In medio
lapidum igneorum ambulasti. perfectus in uiis
tuis a die conditionis tue. Repleta sunt
interiora tua iniquitate. et peccasti.

Et eieci te de monte dei. et perdidi te. O cherub
protegens in medio lapidum igneorum. eleuatum
est cor tuum in decore tuo. perdidisti sapien
tiam tuam in decore tuo. In terra proieci te.
ante faciem regum dedi te. ut cernerent te.
In multitudine iniquitatum tuarum et in
iquitate negotiationis tue. polluisti
sanctificationem tuam. Esaias quoque ita
de illo. Quomodo cecidisti de celo lucifer
qui mane oriebaris. Corruisti in terram
qui uulnerabas gentes. qui dicebas in
corde tuo. In celum ascendam. super astra dei
ponam solium meum. Sedebo in monte testa
menti. in lateribus aquilonis. ascendam super
altitudinem nubium et ero similis altissimo.

Quos tamen non solum cum illo beatissime
stationis apice corruisse. scriptura
commemorat dicens. Et cauda eius partem
stellarum draconem illum secum pariter pertra
xisse. Unus quoque apostolorum euidenter dicit.

Angelos uero qui non seruauerunt suum
principatum sed reliquerunt domicilium suum.
in iudicium magni dei uinculis eternis sub
caligine reseruauit. Illa etiam quod
ad nos dicitur. Uos autem sicut homines

mortiemini. et sicut unus de principibus cadetis.
Quid aliud quam multa de scatens esse principes signifi-
cat. quibus indiciis ratio diversitatis habi-
litatis colligitur. Hec differentia quorundam ordinum
quos in tantum scientie celsitudinisque virtutum ad-
esse potestates habere dicuntur. ut quilibet
unusquisque hominis gradu in quo unusquisque
creatus fuerit. nec etiam sortiuntur. ut certe
de celestibus devolvitur ad similitudinem illarum
virtutumque ibidem perseverant pro nequitie
sue merito in qua unaqueque in malum crebra-
bus in esse gradus et ordinum vocabula. in
parte contraria vindicasse. · Germanus

viiii Nos hucusque credebamus Lucifer utique initium
ruine. seu prevaricationis diabolice
qua de angelica statione delectus erat in-
vidia specialiter extitisse. quando adam
et evam libidinis calliditate decepit.

viiii Servius Non esse levia prevaricationis
illius seu delectationis initium generis [illegible]
manifestatur. que ante illorum deceptionem
serpentinis nostris notam eum credidit in verendum
· latu dicens. Serpens autem erat sapientior
· sive ut ebraici se primi habent libri. callidior
cunctis bestiis terre quas fecerat dominus deus.
Intelligitur ergo quod ante illam circumventi-
onem primi hominis de angelica dignitate re-
cidisse. ita ut non solum nominis sui insigni-
meretur infamia. sed etiam in nequitie
et versutie ratione ceteris preferatur bestiis
esse. Non enim tali vocabulo scriptura
bonum angelum designasset. nec de his qui in
illa beatitudine perstiterunt diceret.
Serpens autem erat sapientior omnibus bestiis terre.
Nam hoc cognomen non solum gabrieli vel
micaeli nullo modo posset aptari sed

ne bono quidem cui homini convenisset. Apertissime
itaque et serpentis vocabulum. et comparatio
bestiarum. Non sonat angeli dignitatem. sed
prevaricatoris infamiam. Denique laboris
huc reductionis meritum. quia ab homine deci-
perat. initiatus erat. de anterioris ruine [illegible]
[illegible]. Quod scilicet de limo esse nuperrime
figuratum. ad illum eum gloriam cerneret evocandum.
Unde quum esset unus de principibus. se meminerat
corruisse. et ob id eo priore et lapsum quo su-
perbiendo corruerat. quo etiam serpens meruerat
nuncupari. sed a ruina plenitudinis sublectus erat
que in numero eius aliquid adhuc in se retentum
habentem latitatque cui dum colloquii eiusque
consilii cum homine posset habere consortium.
sententia domini videlicet in limo delectus erat.
ut non licet sicut ante sublime aliquid in alti-
tudinis excelsius incederet. sed ut a solo quo
erat creatus. et humiliatus super ventrem
serpens vitiorum eius operibus pasceretur.
Occultum deinceps publicans inimicum huc
ponens inter ipsum et hominem velut inimicitias si-
mulationemque discordiam. Ut dum caveatur
et quasi hostis noxius. inimicitiis fraudu-
lentis ulterius homini nocere non possit.
x In quo tamen et illud nos precipue debet
instruere. ut a malis consiliis declinemus.
Quod scilicet deceptionis auctor congrua
pene et condemnatione plectatur. ne ille
quidem qui seductus est supplicio caruit.
licet aliquantulo leviore quam ille qui
auctor deceptionis extiterat. quod hic ex
persona plene commisit. Adam namque qui seduc-
tus erat. immo ut apostoli verbis eloquar qui
seductus non erat sed seducte adquiescens
in [illegible] iubilem videtur accessisse.

(c) Real Academia de la Historia

consensum sudore uultus modo condemnatur.
Qui tamen illi non per se sed per terre maledic-
tionem sentit laborem quo detinetur.
Mulier uero que huius rei persuasor extitit
multiplicationem gemituum hac dolorem
uel seruitute promeretur pro peccato puniens
hac (iugo) subiectionis additur addicta.
Serpens autem qui primus incitator huius offense
extitit perhenni maledictione mulctatur.
Quapropter summa sollicitudine cauendum
est a consiliis prauis. quia sicut auctorem
puniunt aliud deceptum nec peccato fuit
una cum eo nec pena. XI
Tanta uero spirituum distantia constituta
est ut istae qui in terre celum terramque diffundi-
tur in quo non quietat actoris prouidentia
uersatur taliter humanis ut peccatis eos
prouidentia diuina subtraxerit.
Tanta enim terrore concussus est ut (horrore) uultum
in quo se prouoluitur sua. cum sibi tantum
fuerit eius formam uel conuersationem
intolerabili formidine homines con-
sternantur uel deficiant. ne quan-
quam uidentes hec carnalibus oculis in-
tueri. uita certe nequiores cotidie
redderentur. exemplis eorum lugubi et imita-
tione uitiati. et per hec inter homines
et immundos uel uarios potestates fieret
noxia familiaritas. hac pernitiosa
coniunctio. quia hec fugitiua que in-
ter homines admittuntur. ut puritatem
separat ut locorum interuallo et quadam
uerecundie confusione celantur.
Que ipsa fugitiua uisione conspi-
cientes ad maiorem furoris incitaren-
tur insaniam. Nullo scilicet inter

ueniente tempore puncto. quo ubi istis seculi-
bus terminentur de istis etenim quippe quis nulla-
tus satietudo carnalis seu occupatio fami-
liaris rei hac sollicitudo cottidiani uictus
quem admodum non suscepit in temptationibus
et quam inuitissimos nonnumquam certare
XII compellunt. Harum namque inpugnationes
quibus homines inpetunt. etiam contra se
inuicem eos uel peccatis certissimum est.
Nam discordias uel conflictus super
nonnullis gentibus. pro quadam sui neces-
sitate uernacula familiaritate susceperunt
inde certo certamine similiter excitare
non desinunt. quod etiam in uisione
danielis prophete manifestissime legimus
figuratum angelo gabriel loquente.
Noli timere daniel. quia ex die primo
quo posuisti cor tuum ad intellegendum.
ut te adfligeres in conspectu domini dei tui.
exaudita sunt uerba tua. et ego ueni propter
sermones tuos. Princeps autem regni persarum
restitit mihi uiginti et uno diebus.
Et ecce micael unus de principibus primis
uenit in adiutorium meum. et ego remansi
ibi iuxta regem persarum. Veni autem
ut docerem te que uentura sunt populo
tuo in nouissimis diebus. Quem principem
regni persarum aduersarium potestatem
esse que fuerat gentis persarum inimice
populo dei minime dubitandum est.
quique ad inpendendum auxilium qui an-
uidebat per absolutionem questionis
pro qua propheta dominum exorauerat.
ab eius angelo ministrandum. liquet
tamen de ipsorum nescius ad danielem solu-
tionis angeli consolatione peruenire

(c) Real Academia de la Historia

Denique propter eum Gabriel archangelus pre
stitit confortaturus ob letitia · quia tamen
ad eum nec tunc quidem ob inpugnationis
illius uehementiam se ad eum peruenire potuisset ·
nisi in adiutorium sibi michael angelus
peruenisset · et occurrens principem regni
persarum seseque conflicatus obsistens
et obponens · eumque ab ipsius inpugnatione
defenderet · ad insecucationem profecte ·
post uicesimum et unum diem peruenisse fecisset ·
et post pauca · et ait inquid angelus ·
Numquid scis quare uenerim ad te · et
nunc reuertar ut proelier aduersus
principem regni persarum · cum enim
egrederer · apparuit princeps grecorum
ueniens · Uerumtamen adnuntiabo
tibi quod expressum est in scriptura
ueritatis · et nemo est adiutor meus in
omnibus his · nisi michael princeps uester ·
Et iterum · In tempore illo · consurget
micael princeps magnus · qui stat pro
filiis populi tui · Legimus ergo grecorum ·
quoque principem similiter alium nun
cupari · qui utique subiecte genti sibi
subdite contra populum israhel quam nationi
persarum uidebatur aduersus · e quo
liquido peruidetur · quod discordias gen
tium · et conflictus hac simulatates quas
inter se habent in suis gentibus gerunt etiam
contra se aduerse exercent potestates ·
et illarum uictoria gaudent · uel
diminutione cruciantur · et ob hoc
non possunt inter se esse concordes dum
unusquisque pro his quibus preest contra
ulterius gentis presulem inquieta
semper emulatione contendit · XIII

Hos ergo preter illas quas superius exposuimus
opiniones · etiam idcirco dici principatus
et potestates · euidenti possumus ratione
colligere · quod scilicet diuersis gentibus
dominentur hac presint · uel certe quod in
feriores spiritus uelque demonia · de quibus etiam
euangelium legiones esse propria ipsorum
confessione testatur · suos exerceant prin
cipatus · Non enim dominationes dici possunt ·
nisi habeant in quos dicione sue dominationis
exerceant · Nec potestates uel principatus
uocari queunt nisi fuerint super quos sibi
uindicent principatus · quod etiam in
euangelio designari ab blasfemantibus
fariseis manifestissime repperimus · In bel
zebul principe demoniorum eicit demones ·
Nam et rectores tenebrarum legimus appellari ·
et alium mundi huius principem nuncupari ·
quos etiam gradus beatus apostolus in futurum
cum omnia fuerint christo subiecta asserit
euacuandos · cum tradiderit inquit regnum
deo et patri cum euacuauerit omnem princi
patum et potestatem · et dominationem ·
quod utique non aliter fiet · nisi fuerint de ipsorum
dicione sublati · Super quos in hoc seculo
potestates seu dominationes uel principatus ·
administrare noscuntur ·

XIIII Nam quia bone parti eadem ordinum
uocabula non sine ratione causa habeantur ·
Indicia et officiorum uel meritorum seu dignitatum aū
sunt nimia nulli dubium est · Etenim de officio
nuntiandi angelos nuncupari manifestum est
appellari · Et ut angelos · eo quod ipsi sint
angeli pertinet nominis ipsius proprietas
docet · Dominationes etiam ab eo quod qui
busdam dominantur · principatus quoque

(c) Real Academia de la Historia

quod habeant quos sine principe esse credas
quod tam scilicet deo quos extant et dominentur
hac familiaritate sint ut in ipsis uel alia in
quadam sede diuina mulceantur peculiarius
requiescant. et quo dumtaxat inter se firmius
XVI retineatur. Regnum in inmundis spiritibus nequi
oribus potestatibus et quae esse sublectas praeter
illa scripturarum testimonia quae in euangelio
quoque calumniantibus pharisaeis domini legitur respon
sione conscripta. Si ego in belzebub prin
cipe demoniorum eicio demones. etiam perspicue
uisiones et experimenta sanctorum multa nos edocent.
Nam cum quidam fratribus nostris in hac solitudine iter
ageret. aduesperante iam die. antrum quoddam
repperiens ibidem substitit uespertinam uolens
in eo synaxi celebrare. ubi dum psalmos
ex more decantat tempus mediae noctis excessit.
cumque finita sollemnitate. refecturus lassum
corpus paululum resedisset. repente coepit
cateruas demonum undique confluentium
innumerabiles intueri. que infinita conspi
ratione uel ordine longissimo procedentes
alie praeibant principem suum. alie sequebantur.
qui tandem aliquando et magnitudine pro
cerior cunctis. et aspectu terribilior adueniens
apposito solio. quasi in tribunali quodam
sublimissimo consedisset. uniuscuiusque
actus coepit diligenti examine discutere.
Illos qui nec dum se circumuenire emulos suos
potuisse dicebant. uelut inertes ignauosque
a conspectu suo. cum nota et iniuria iubebat
expelli. spatium temporis atque operis
inaniter expensum. cum fremitu furoris expro
brans. illos uero qui se nuntiabant con
signatos sibi metu decepisse. summis laudibus
cum exultatione hac fauore cunctorum ut
fortissimos bellatores ad exemplum cunctorum
gloriosissimos coram omnibus emittebat.
In quorum numero quidam nequissimus spi
ritus adest quid dum triumfum sublimissimum
delaturus laetior aduenisset. nomen
monachi oblatum cognitum designabat.
adserens post quindecim annos quibus eum
iugiter obsedisset eundem aliquando se
praeualuisse. ita ut eum eadem ipsa nocte ruina
fornicationis elideret. Nam quandam
sacram puellam non solum inpulisse ut stupri
crimen incurreret. sed etiam persuasisse. ut
eum sibi iure coniugii sociaret.
Super cuius relatione quam immane cunctorum
gaudium fuisset exortum. summis a principe
tenebrarum laudibus eleuatus. magnisque
preconiis coronatus abscessit. Aurora
igitur superueniente. quam omnis ab oculis
euanuisset demonum multitudo. dubitans
frater de assertione spiritus inmundi magisque inuitans XVII
quod in solita consuetudinis suae fallacia
sibi uoluisset inludere. et innocentiam fratris
inurere crimen incesti. memor euangelice
sententie quod in ueritate non stetit. quia
non est ueritas in eo. Cum loquitur
mendacium de propriis loquitur. quia
mendax est et pater eius. pelusium petiit.
ubi illum quem spiritus inmundus asseruit esse
delectum nouerat commorari. erat siquidem
illi etiam notissimus frater. Quem cum requi
sisset. repperit quod eadem nocte qua
teterrimus ille demon suum ei sue cohorti
principi nuntiasset. monasterio
pristino derelicto. uicum petisse. et cum
designata puella fuisset lapsu misera
bili deuolutus. XVIII

Nam quod unicuique nostrum duo cohaereant
angeli. id est bonus et malus scriptura
testatur. Et de bonis quidem salvator.
Ne contemnatis inquit unum ex pusillis istis.
Dico enim vobis quod angeli eorum semper vident
faciem patris mei qui in caelis est. Illud
quoque. Inmittet angelus domini in circui
tu timentium eum et eripiet eos. Nec non etiam
quod in actibus apostolorum de Petro dicitur.
quia angelus eius est. De utrisque vero liber
Pastoris plenissime docet. Si vero con
sideremus etiam illum qui beatum Iob expetiit
apertissime intuemur illum fuisse qui semper
insidiatus ei numquam eum ad peccatum potuit
inlicere. Et ideo potestatem a domino
poposcisse. velut qui non virtute illius
sed domini defensione qui illum semper protegebat
vinceretur. De Iuda quoque dicitur.
Et diabolus stet a dextris eius.

XIII De differentia quae sunt daemonum. ex quibus illos
duos philosophos qui quondam magicis artibus
ut inertiam eorum ut fortitudinem saevitiamque
nequitiae fuerant frequenter experti
multam cognitionis acceperint. Unum quem
despicientes beatum Antonium velut impe
ritum hac sine litteris virum. volentes eum
nihil amplius laedere potuissent saltem
ut de cella sua magicis praestigiis et incursu
vexatione daemonum propulsarent spiritus ne
quissimos inmiserunt ad inpugnationem
hunc mostrulo livoris adducti eo quod maxime
hominum turbae ad eum velut famulum dei
cotidie convenirent. Quumque illos nunc
quidem inprimentem pectori suo fronti
que signaculum crucis. nunc vero orationi
suppliciter incubantem. ne adproximare

quidem dirissimi daemones eidem prorsus
auderent. atque adeo qui illos direxerunt
absque ulla reversi sunt efficacia. Et alios
illi nequiores vehementioresque rursus inmiserunt.
Isdemque ipsis incursum suum expendentibus
vires atque inaniter redeuntibus potentiores
nihilominus adversus militem Christi victorem
lassum detrimentum nihil penitus praevaluerunt.
Eo profecerunt autem tantaeque eorum insidiae
arte tam magica usae ... ut haec eidem
certissime comprobarent magnam professi
onem Christianorum inesse virtutem. quibus ille
tam saevae et atrae potentiae umbrae quae etiam
nubilarum solem lunamque si audeant discedere fuis
sent obducere potuissent. hunc non solum
nihil laedere sed ne adpunctum quidem
daemonum satellio suo valuerint perturbare.
Quumque pro hac admiratione confestim
venientes ad abbatem Antonium inpugnationis
suae magnitudinem et causas atque in
sidias pandere fecissent laboris occulti
Christianos se fieri protinus poposcerunt.
Requisito ab illis prodiere inpugnationis
die. asseruit se amarissimis cogitationum
stimulis tunc fuisse pulsatum.

XIIII Quod experimento nostrum sententiamque quam
hesterno die in conlatione protulimus
probabit hac definitione beatus Antonius.
nulli etenim daemonum ... posse mentem cuius
quam ut corpus invadere. nec habere facultatem
incubili et libera animae penitus inserendi.
nisi eam primo destituerint omnibus cogita
tionibus sanctis. hac spiritali contemplatione
vacuam nudamque reddiderint. Sciendum
tamen duobus modis spiritus inmundos hominibus
obedire. Aut enim sanctitate fidelium

© Real Academia de la Historia

diuina gratia hac uirtute subdantur
uita sacrificiis impiorum. seu quibus deuotis car-
minibus deliniti. uelut familiaribus aduolant.
Qua opinione pharisei quoque decepti. ut ipsi
existimarent et quidem dominum sub hac arte hu-
ius demoniis imperasse dicentes in bel
zebub principe demoniorum eicit demones.
Sed in illa scilicet consuetudine qua
nouerant suos magos et maleficos per inuo-
cationem nominis illius et oblationem sacrificiorum
quo eum et quidem cognoscunt uelut
domesticos et habere etiam in demones
eis subditos potestatem. Germanus
xiiii Quia generis lectio paulo ante in medium
dispensatione prolata est quod nos oportune
commonuit. ut quod idem semper discere
cupiebamus. nunc possimus congrue sciscit-
ari. Quid etiam de illis apostaticis
angelis sentiendum sit ob eum agnoscere
quire qui cum filiabus hominum miscuisse dicuntur.
Verum hoc possit spiritali naturae secundum litteram
conuenire. Illud quoque euangelii testi-
monium quod de diabolo paulo ante dixisti.
quia mendax est et pater eius similiter.
Desideramus audire quis nam pater eius intelle-
xx gendus sit. SERENUS Duas questiones
non mediocres pariter protulistis de quibus
quantum possumus eodem quo proposuistis
ordine respondebo. Nullo modo creden-
dum est. spiritales naturas coire cum femi-
nis carnaliter posse. quod si aliquando
hoc secundum litteram fieri potuisset. quo
modo nunc quoque id ipsum non utcumque con-
tingeret. et absque semine ut coitu uirili
aliquos nasci similiter de mulieribus con-
ceptu demonum cerneremus. quam praesertim

constet eos libidinum sordibus admodum de-
lectari. Quas procul dubio per semet ipsos
exercere. quam per homines mallent si id ullo
modo possent impleri. Ecclesiaste quoque
id ipsum pronuntiante. Quid est quod
fuit. ipsum quod erit. Et quid est quod
factum est. ipsum quod fiet. et non est
omne recens sub sole quod loquatur et
dicat. Ecce hoc nouum est. Iam fuit in
seculis que fuerunt ante nos. Sed hac questio
hac propositionis absoluitur.
Post necem abel iustum ne uniuersa parricida
et impio. omne hominum genus exordium sumeret
et in locum fratris extincti. nascitur seth.
Qui non solum posteritatem sed et quem fraterne
iustitiae pietatisque succederet. Cuius
progenies patris secuta iustitiam a socie-
tate et coniunctione cognationis illius
que ex caim sacrilego descendebat semper
diuisa permansit. sicut etiam geneologie
descriptio manifestat ita dicens.
Adam genuit seth. Seth genuit enos.
Enos genuit cainan. Cainan genuit malaleel.
Malaleel genuit iareth. Iareth autem genuit enoc.
Enoc genuit matusalam. Matusalam genuit
lamech. Lamech genuit noe. Ipsius genealogia
autem cain ita diuisa describitur. Cain
genuit enoc. Enoc genuit cainan. Cainan genuit
malaleel. Malaleel genuit matusalam.
Matusalam genuit lamech. Lamech genuit iobel
et iubal. Itaque illa generatio que de seth
iusti propagine descendebat. sine
linea iugiter huc nationisque permixta in
puerum usque ad tempus aliquod longa aetate durabit.
Nequaquam scilicet sacrilegis hac mulier
nequissime prolis. infecta quoque in semina

Impietatis germen uolutabat erudi
tione semetibus insertum. Donec ergo
preuerubia inter illos generationis eorum
stat discretio. Semen illud seth ita
post deo bitam radice procedens pro
meritis scientis angeli dei siue uadi
uerum exemplarium continentia filii dei
uocati sunt. Et e contrario illi per
impietatem utriusque ut puerorum suorum et opera
terrena filii hominis nuncupantur.
quam esset ergo inter ipsos utrosque ad illud tempus
talis secumque diuisio. uidentes postea
filii seth. qui dei filii erant filias eorum
qui de cain propagine nascebantur.
desiderio pulcritudinis succensi. acce
perunt de ipsis sibimet uxores. quibus
suis pestiferam nequitias infunderent
ab illa eos ingenita scientie hac sim
plicitate pessima procacitatem corruerunt.
Ad quos satis congrue dicitur illud
eloquium. ego dixi dii estis. et filii excelsi
omnes. uos autem sicut homines moriemini.
et sicut unus de principibus cadetis. quique
ab illa uera fisice filosophie disciplina.
eruditi sibimet moribus exciderunt. quam
primus homo ille qui uniuersis naturis
instauratione e uestigio subrectam esse
potuit euidentes adtingere. suisque poste
ris (cetera) ratione erant inmixte. quippe qui
mundi prius infantiam adhuc tenerum et
quodammodo palpitantem rudemque conspe
xerat. et in quem cuncta fuit non solum
sapientie plenitudo. sed etiam gratia pro
fetie diuina illa insufflatione erant
sita. ita uniuersis animantibus nimia
rudis adhuc mundi huius habitator in

poneret. Hinc non solum omne genus bestiarum
atque serpentium furores uirusque discerneret.
sed etiam uirtutes erbarum et arborum. ipsorumque
naturas. hac temporum necdum experatorum
uicissitudines putarisetur. Ita ut effi
caciter potuerit dicere. Dominus dedit
mihi eorum que sunt scientiam ueram. ut sciam
dispositionem orbis terrarum. et uirtutes
elementorum. initium et consummationem. et
medietatem temporum. uicissitudinis inmu
tationes. et diuisiones temporum. annorum
cursus. animalium et iras bestiarum.
Uim spirituum et cogitationes hominum. diffe
rentias arborum et uirtutes radicum. et
que cuncta sunt absondita et inprouisa
cognobi. Hanc ergo scientiam omnium natu
rarum per successiones generationum semen seth
paterna eruditione suscipiens. donec diuersum
sacrilegam propaginem perdurubia. quem
admodum sancte susceperat. ita et quam ut
ad dei cultum ut ad utilitatem uite communis
exercuit. Qui uero impie generationi fuissent
admixtum ad ipsos profanus hanc noxiusque
pie didicerunt. Instinctu quoque demonum
diriuubia. Curiosus que exerta maleficiorum
artes. ad prestigiis hanc magicas sup
prestitionis audacter instituit. docens
posteros suos. uasuero illo cultu diuini
numinis derelicto. ut elementa hec uel
ignem. uel aerios demones uenerarentur
et colerent. Hec igitur que diximus curio
sorum sermo noster. quomodo in diluuio
non perierit. hac sapientia natalibus retis in
notuerit. licet hoc minime absolutio
proposite questionis exposcat. tamen
quia nos occasio huius expositionis admonuit.

preteringendum breviter puto. quantum
utiq' eruditionem ferunt. Cum filius
Noe qui superstitionibus sacrilegis
hac profanis artibus et tota instantia vitasset
~~illam~~ non se potuisse super his memoriale librum in
arcam prorsus inferre. In qua erat una
cum puero lusat. hac tris frib' ingressurus.
scelestis artis hac profana commenta di
versis metallorum laminis. que scilicet
aquarum corrumpi inundatione non possent.
et durissimis lapidibus sculpsit. que post acto
diluvio eadem quia celaverat curiositate
requirens. sacrilegiorum hac perpetue nequitie
seminarium transmisit in posteros.
Hac itaque ratione illa vulgi opinio. qua
credunt angelos vel maleficia vel diversas
artes hominibus erudisse. in veritate con
pleta est. De illis ergo ut quemadmodum
diximus filiis Seth. et filiabus Cain. nequiores
filii procreati sunt. qui fuerunt robus
tissimi venatores. violentissimi hac
truculentissimi viri. qui pro inmanitate (?) immanitate
corporum. vel crudelitatis atque
malitie gigantes nuncupati sunt.
Hi namque finitimos populari hac rapinis
inter homines primi exercere ceperunt.
Preda potius exigentes vivere. quam sudore
operis hac labore contenti. et quorum usque
eo scelera supercreverunt. ut ex plurimum
aliter nisi diluvii inundatione non posset.
Iam filii Seth libidinis instigatione exunt
gressi. illud mandatum quod ab exordio
mundi sub naturali instinctu diutissime
fuerat custoditum. necesse fuit per litteram
legis postea reparari. Filiam autem
non dabis filio eius uxorem. Nec de filiabus
eorum accipies filio tuo uxorem. quia seducunt
corda vestra ut declinetis a domino deo vestro. et
sequamini deos eorum et serviatis eis.
xci Germanus. Meritum potius illis ex hac
prevaricatione coniugii crimen transmigra
tionis adscribi. si datum fuisset illis ita
preceptum. Ad aquam seiunctionis istius ob
servantiam. nec dum aliqua fuisset constitutione prefixa. Quemadmodum illis per
mixtio generis ad noxam debuit imputari
que nullo fuerat interdicto mandato.
Legem enim non prestitit tam solet crimina sed
xcii facere damnata. Serenus. Deus hominem
creans omnem naturaliter scientiam
legis inseruit. que si fuisset ab homine
secundum propositum domini ut cepit custodita.
non utique necessarium fuisset aliud. quod
litteris postea promulgavit. Sed quia
superfluum erat intrinsecus offerri remedium quod
adhuc intrinsecus vigebat insertum.
Sed quia hec ut diximus penitus corrupta
fuerat libertate atque peccandi velut
hub consuetudine hac unde. et ut apostoli
sermone verbis eloquar. ad luctum ap
portata est moralis legis severa districtio.
ut metu pene presentis. non penitus
bonum scientie naturalis extingueretur.
secundum prophete sententiam qui dicentis.
Legem dedit in adiutorium. quae etiam secundum
apostolum pedagogus velut parvulis datum
fuisse describitur. erudiens scilicet atque
custodiens. ne ab illa disciplina
in qua naturaliter fuerant instituti
quadam oblivione discederent.
Nam quia sicut omnis scientia legis ab
initio creationis insita. hinc manifeste

probatur quod mandata legis ubique lit-
tere lectione ante legem immo ante diluvium
omnes sanctos observasse cognoscimus. Quem-
admodum scire potuit Abel nec dum legem man-
dante. quod de primitiis ovium suarum
et de adipe ipsorum sacrificium deo deberet
offerre. nisi per instinctum sibi legem natu-
ralem fuisset edoctus. Quemadmodum
Noe quod mundum. et quod inmundum esset
animal discernisset. Nondum hoc lege
dictante que nunc mandat. nisi scientia
naturali fuisset instructus. Unde
Enoc didicit ambulare cum deo. nullam legis
inluminationem ab aliquo consecutus.
Ubi Sem et Iafet legerunt: turpitudinem
patris tui non revelabis. ut incedentes
retrorsum patris verenda velarent.
Unde monitus Abraham spoliis hostium
que sibi offerebantur. nec retributionem
laboris sui consequeretur Abraham noluit.
ut decimas sacerdoti Melchisedech que in
mosaica lege precipiuntur exsolvit.
Unde Isaac ipse Abraham. Unde Loth erga
sanctis hac peregrinis humanitatis
lavacro ablutione pedum evangelico
consuetum mandato suppliciter obtu-
lerunt. Unde Iob tantam devotionem
fidei. tantam caerimonie puritatem.
tantam humilitatis mansuetudinem
misericordie humanitatis sanctitatem consecu-
tus erat. quantam nunc nec illi quidem
qui evangelium memoriter tenent. videntur
implere. Quare sanctos legimus ante legem
illum legis non observasse mandatum.
Quia illos non curat eo divina. videris sibi dominus
dicatur deus ipsorum erat. quia non implebat

illos. non facies tibi sculptile. neque ullam
similitudinem eorum que in celo sunt. sive que in
terra. ut eorum qui in aquis sub terra. Quia eos
non servabat honorum parentum utique et matrem.
Vel illa que in decalogo subtexuntur. non
occides. non adulterabis. non facies furtum.
non falsum testimonium dices. non concupisces
uxorem proximi tui. Aliaque his multo
multorum quibus non solum legis sed etiam evan-
gelii prevenere mandata. XCIII

Iam ergo intellegimus ab initio deum omnia
creasse. peccatum nec fuisse quod ordinationis
principali velut inprovide et in peccatum
necesse erat adiungi. si in illo tantum hac
dispositione qua ab ipso creata sunt
universa mansissent. Ea de causa et eos
qui ante legem immo ante diluvium peccaverunt.
iusto iudicio animadvertisse dominum pro-
bamus. quia et naturalem legem
sine ullo meruerunt excusatione puniri.
Nec in illos inquam blasfemiam. qui igno-
rantes hunc in ea interrogatione derogant
deo veteris testamenti. ut decet veteres nostre
fidei subruunt atque respondeant.
Quid ergo placuit deo viro ut post tot
annorum milia legem voluerit promulgasse.
tantum tempus sine lege esse sivisse.
quod si potest eum melius aliquid adinvenire.
apparet eum in primordio mundi in-
feriora ut deteriora supplesse.
Ea porro hec velut experimento edoctum
cepisse peccatorum profluere. hac prin-
cipales ordinationes suas in melius
emendare. Quod humane prescientie
dei. placitis convenisse non potest.
Nec sine ingenti blasfemia hec de ipso

[Margin note:] quod peccato nullo fuerit sancta lex [illegible]

[Margin note:] quod [illegible] per tot annos [illegible] legem [illegible]

(c) Real Academia de la Historia

libertatem in tantum profecti sunt, dicente
ecclesiaste: Cognovi quod omnia que fecit Deus
ab initio ipsa erunt in aeternum. Super illa
non est quod addatur, et ab illis non est
quod auferatur. Et ad Timotheum: Iustis lex non
est posita. Iniustis autem et non subdi-
tis, impiis et peccatoribus, sceleratis et con-
taminatis. Illi namque habentes natura-
lis utique in se legis summam atque integram
disciplinam, nequaquam lege hac que postea insecuta
adhibita literis que descripta, queque in adiu-
torium illi naturali data est, indigebant.
Ex quibus apertissima ratione colligitur
nec legem prescriptam literis dari ab initio
debuisse. Quia enim hoc superfluum fieret
cum natura adhuc naturali lege necdum in integrum
violata. Nec evangelicam perfectionem
tradi ante legis potuisse custodiam.
Non enim poterant audire qui et percussi in
dextera maxilla, alteram praebe illi et alteram,
qui contenti non erant talionis aequalitate
iniurias vindicare. Sed letaliter calces
ac telorum vulnera et pro oculo pupillam levissima
rependebant, et pro uno dente plurium
animas expetebant. Sed nec dici illis
poterat: Diligite inimicos vestros. In quibus
magnum fructum aequalitas docebatur,
ut amicos suos diligerent, declinarent
vero ab inimicis et solo ubertim odio distin-
guerent, nec opprimere illos et in necem effi-
XCIIII cere desisterent. Illud vero quod
auctor de diabolo meruit, quia mendax
est et pater eius. Quod videlicet
pater
eorum ipse qui fuit mendax pronun-
tiatur, videatur a Domino sicut libri
dixit ... est hoc ut levius opin... ut

Ut enim paulo ante diximus, spiritus spiritum non gene-
rat, sicut nec animam quidem potest ani-
ma procreare. Licet concretionem carnis
non dubitemus humano semine coalescere,
tamen de utriusque substantia, id est carnis et
animae, que cui adscribatur, auctoritas spiritu sancto
manifestatur distinguente. Deinde patres
in quo carnis nostrae habuimus eruditores et
reverebamur, non multo magis subiciemur
patri spirituum et vivemus? Quid adhuc divi-
sione clarius potuit definire, ut carnis
quidem nostrae patres omnibus pronuntiaret,
Animarum vero Deum solum esse patrem con-
stanter exprimeret? Quamquam etiam ipsa
corporis concretione ministerium tan-
tummodo sit omnibus adscribendum, summa vero
conditionis Deo omnium creatori dicenda
dubio. Manus tue fecerunt me et plas-
maverunt me, ait beatus Iob. Nonne
sicut lac mulsisti me, coagulasti me
ut caseum. Ossibus et nervis instruxisti me,
et domus adherentia. Prius quam te formarem
in utero novi te. Ecclesiastes vero utriusque
naturae substantiam utique originem si-
mul unitatis ostendit, utique initio se quo
videlicet unumquodque processit et con-
sideratione finis utique unumquodque consti-
tuit. Sua res evidenter hic proprie in-
telligentis partesque de hulus corporisque
separatione discepunt. Et ad distinctum
prius quam convertatur pulvis in terram
sicut fuit, et spiritus revertatur ad Deum
qui dedit eum. Quid aperte dici potuit,
quam ut initium carnis quam pulvere terrae
nuncupat quam de hominis semine sumpsisse
exordium eius quidem videatur ministerio

seminari. uelut de astru ruinae. sectarum
reuera pronuntiauerit ad terram. spiritum
uero qui non commixtione naturae sequitur uestigia
generantis. sed peculiariter auctori suo solo
tribuitur ad auctorem suum redire signi
ficat. quod etiam ipsum illum dei insufflatione
qua adam primitus animatus est euiden
ter exprimitur. Itaque et testimoniis
manifeste colligimus patrem spirituum dici
neminem posse nisi deum solum qui eos ex ni
chilo quum uoluerit. homines uero carnis
nostrae patres tantummodo nominari.
Igitur et diabolus secundum hoc quod et spiritus
et angelus et bonus effectus erat. patrem
neminem habuit. Nisi deum conditorem
suum. qui cum superbia fuisset elatus et
dixisset in corde suo ascendam super al
titudinem nubium et ero similis altissimo.
factus est mendax. et in ueritate non
stetit. sed de proprio nequitiae thesauro
mendacium proferens. non solum mendax:
sed etiam pater ipsius mendacii factus
est. Quod deitatem homini repromittens.
et dicens. eritis sicut dii. In ueritate
non stetit. sed ab initio factus est homi
cida. ut adam in condicione mortalita
tis induceret. ut abel instigatione sua
per manum fratris interimeret. Sed iam disputa
tionem nostram diurnis ferme noctium
lucubratione confectam. subsequens
aurora concludit. ac de profundissimo
quaestionum pelago cymbam conlationis nos
trae ad tutissimum silentii portum con
pendium nostrae rusticitatis adtraxit.
In quo quidem profundo quanto nos in
terius diuini spiritus introduxerit flatus.
tanto diffusior praecedentibus oculis uastitas
semper aperitur inmensitatis. hoc secundum
sententiam salomonis. Longius facta
a nobis magis quam erat. et alta profun
ditas quis inueniet eum. Quamobrem dominum
deprecemur ut in nobis et timor eius uel
curiositas quae nescit cadere inmobiliter perse
ueret. qui nos et a rupientibus in omnibus faciat
et a diabuli telis prosequatur semper inlesos.
his etenim custodibus inpossibile est quempiam
laqueos mortis incurrere. Inter perfectos
autem et inperfectos distantia haec est. quod in
illis quidem fixa et ut ita dixerim maturior
caritas et tenacius perseuerans firmius eos
hac facilius facit in sanctitate durare.
In his uelut infirmius conlocata hac facilius
refrigerans citius et saepius eos peccatorum
compellit laqueis implicare. quibus uidimus
tantum nos conlationis huius sermo flammauit.
ut amuloso tenerent ardore ubertatem excella
tis. quam antea ueniremus doctrinae et
plenitudine sentiremus. Explicit conl. Sereni

CONLATIO ABBATIS ISAAC DE ORATIONE

I Proemium II Verba abbatis Isaac de orationis qualitate
III Quemadmodum sincera paretur oratio
IIII De mobilitate animae
V De causis quibus mens grauatur
VI De uisione senis super fratris cuiusdam inquietudine
VII Interrogatio de eo quod multo difficilius sit retinere cogitationes bonas quam parere
VIII Responsio de orationum diuersitate
VIIII De quadripertito orationum colore
X De ordinatione et qualitate
XI De obsecratione XII De oratione XIII De postulatione
XIIII De gratiarum actione
XV Utrum quattuor sint necessariae an singillatim

(c) Real Academia de la Historia

xvi Ad quam orationis speciem instituat dominus
xvii De quattuor supplicationum generibus
xviii De eo quod dicit ueniat regnum tuum
xviiii De eo quod dicit fiat uoluntas tua
xx De pane quotidiano
xxi De eo quod dicit dimitte nobis
xxii De eo quod dicit ne nos inducas in temtatione
xxiii De eo quod non portet ullum debere alia nisi hec
xxiiii De qualitate orationis
xxv De diuersis conpunctionum causis
xxvi De conpunctione uel qualitate
xxvii Interrogatio de eo quod non sit in potestate sine lacrime
xxviii Responsio de conpunctione que per lacrimas digeritur
xxviiii De eo quod non debeant lacrime protici nisi sponte
xxx Sententia beati Antonii super orationis statu
xxxi De exauditionis indicio
xxxii Obiectio de exauditione quod tantum sanctis conueniat
xxxiii Responsio de diuersis exauditionum causis
xxxiiii De oratione intra cubiculum et clauso hostio orationis

INCIPIT LIBER NONUS

De perpetua orationis atque incessabili iugitate, quod in secundo Institutionum libro promissum est, conlatione senis huius quem nunc in medium proferimus idonea ut arbitror domino iubente conplebitur. quibus explicitis et preceptis beatissime memorie pape Castoris et desiderio uestro o beatissime papa Leonti et sancte pater Elladi satisfecisse me credo, uoluminis nempe primitus excusata prolixitate, que studentibus nobis non solum sermone succincto narranda perstringere, sed etiam plurima silentio preterire, in multo tamen modum quam disposueramus extenta est. premissa namque super diuersis institutis disputatione copiosiore quam nos studio breuitatis resecare maluimus, hec ad extremum beatus Isaac intulit uerba.

II Omnis monachi finis cordisque perfectio ad iugem atque indisruptam orationis perseuerantiam tendit, et quantum humane fragilitati conceditur, ad inmobilem tranquillitatem mentis hac perpetuam nititur puritatem. Ob quam hominem cum labore corporis quam contritione spiritus indefesse querimus iugiter exercemus. Et est inter alterutrum reciproca quedam inseparabilisque coniunctio. Nam sicut ad orationis perfectionem omnium tendit structura uirtutum, ita nisi huius culmine hec omnia fuerint conligata atque conpacta, nullo modo firma poterunt uel stabilia perdurare. Quemadmodum enim sine illis adquiri uel consummari non potest hec de qua loquimur perpetua orationis iugisque tranquillitas, ita ne ille quidem uirtutes que hanc prestruunt absque huius poterunt iugitate compleri. Et ideo nec tractare de effectu orationis nec ad principalem finem eius qui uniuersarum uirtutum molitione perficitur subitanea disputatione poterimus intrare, nisi prius uniuersa que illius obtentu uel excidenda uel preparanda sunt per ordinem dinumerata fuerint atque discussa, et secundum euangelice parabole disciplinam cumque ad spiritalis uel sublimissime illius structionem pertinent ante fuerint supputata, fuerint hec diligenter ante congesta. que tamen nec proderunt preparata nec recte superponi sibimet excelsa culmina perfectionis admittent.

Nec egestio prius omnis purgatio uitiorum.

et effossis succiduis mortuisque ruderibus
passionum uiue ac uiuide solide terre pecto
ris nostri in mobili euangelice petre supplecte
fuerint simplicitatis et humilitatis
fortissima fundamenta quibus haec turris
spiritalium uirtutum molitionibus construenda
et inmobiliter ualeat stabiliri et ad summa
celorum fastigia confidentia proprie firmi
tatis adtolli. Fundamentis etenim
talibus innitens. quamuis enim passionum
imber largissimus profundatur. quamuis
persecutionum uiolenta torrentia instar
parietis inlidantur. quamuis in ruina ea
incumbat aduersariorum spirituum seua tempes
tas. non solum ruinam non diluetur. sed ne ipsa
aliquatenus quatietur inpulsio.

III Et idcirco ut eo feruore hac puritate
qua debet emitti possit oratio haec sunt
omnimodis obseruanda. Primo solli
citudo rerum carnalium generaliter absci
denda est. Deinde nullius negotii
causeue non solum cura sed ne memoria
quidem penitus admittenda. Detractio
nes. uaniloquia. seu multiloquia.
Scurrilitates quoque similiter amputande.
Ira pre omnibus siue tristitie perturbatio
funditus eruenda. Concupiscentie
carnalis hac filargyrie noxius fomes
radicitus euellendus. Et ita his huic si
milibus uitiis excisis penitus et abscisis.
que hominum possunt patere conspectibus.
Taliqu(e) ut diximus expurgatione et mundatione
premissa que simplicitatis et innocentie
puritate perficitur. iacienda sunt.
Primum profunde humilitatis incon
cussa fundamina. que scilicet turrem
penetraturam celos ualeant sustinere. Deinde
superponenda uirtutum spiritalis structura. et
ab omni discursu atque euagatione lubrica
animus inhibendus. Ut ita paulatim ad con
templationem dei ac spiritales intuitus inci
piat sublimari. Quicquid enim ante orationis
oru [erased] anima nostra conceperit. necesse est ut
orantibus nobis per ingestionem recordationis
occurrat. Quamobrem quales orantes uolumus
inueniri. tales nos ante orationis tempus
preparare debemus. Ex precedenti enim statu
in supplicatione formatur. Eorum denique
actuum procumbentibus nobis ad preces. uerborum
quoque seu rerum ante oculos imago preludens.
aut irasci nos secundum precedentem qualitatem
aut tristari. aut concupiscentias curasque
preteritas retractare. aut risu fatuo
quod etiam pudet dicere cuiusquam scurrilis
dicti ut facti illusione pulsari. aut ad
priores facit uolitare discursus. Et idcirco
quicquid orantibus nobis nolumus inrepere.
ante orationem de abditis nostri pectoris
excludere festinemus. Ut ita illud apostolicum
possimus implere. Sine intermissione orate.
Et in omni loco leuantes puras manus sine
ira et disceptatione. Aliter namque
mandatum istud perficere non ualebimus.
nisi mens nostra ab omni uitiorum purificata
contagio. uirtutibus tantum uelut naturalibus
bonis dedita. iugi omnipotentis dei contempla

IIII tione pascatur. Etenim qualitas anime
non inepte subtilissime plume. seu pinne
leuissime conparatur. que si humoris cuius
piam extrinsecus accedentis corruptione
uitiata non fuerit ut in supra. mobilitate
substantie sue. tenuissimi spiritus adiumento

(c) Real Academia de la Historia

celestique sursum attollitur. Si vero humoris
eius quamvis aspersione vel infusione fuerit
pregravatum, non modo in nullos aerios
volatur naturali mobilitate rapiatur,
sed etiam ad humum terre concepti humoris
pondere deprimetur. Ita mens quoque
nostra, si accidentibus vitiis curisque munda-
nis adgravata non fuerit, noxie vel
libidinis humore corrupta, velut natu-
rali puritatis sue beneficio sublevata
levissimo spiritalis meditationis afflatu
sublimabitur ad superna, et humilia dese-
rens atque terrena ad illa celestia et invi-
sibilia transferetur. Unde pro-
prie satis preceptis dominicis admonemur:
Videte ne quando adgraventur corda vestra
in crapula et ebrietate et curis secularibus.
Et ideo si volumus orationes nostras non solum
celos, sed etiam super celos usque penetrare,
curemus mentem ab omnibus terrenis vitiis expur-
gatam cunctisque mundatam fecibus passionum
ad sublimitatem perducere naturalem,
ut ita ad deum oratio eius nullo vitiorum pon-
dere pregravata conscendat.

Notandum

Notandum tamen quibus causis gravari
mentem dominus designaverit. Non enim adul-
teria, non fornicationes, non homicidia,
non blasphemias, non rapinas, que mortalia
esse et damnabilia nullus ignorat,
Sed crapulam, sed ebrietatem et cu-
ras sive sollicitudines seculares, que in
tantum nemo hominum mundi huius cavet
aut damnabilia iudicat, ut etiam nonnulli,
quod pudet dicere, semet ipsos monachos
nuncupantes hisdem ipsis distentionibus
velut innoxiis et utilibus implicentur.

Que tamen licet secundum litteram perpetrata tum
adgravent animam atque a deo separent
hac deprimant ad terrenam, est tamen
eorum facilis declinatio, et maxime nobis
qui tam elonga remotione ab omni seculi
huius conversatione disiungimur, et ita
visibilibus curis et ebrietatibus et cra-
pulis nulla penitus occasione miscemur.
Verum est alia quoque crapula noxia
et ebrietas spiritalis difficilius evitanda.
Cura quoque hec sollicitudo secularis, que
nos etiam post omnium facultatum nostrarum
perfectam renuntiationem et vini epularumque
cunctarum continentiam equidem in soli-
tudine constitutos frequenter in-
volvunt. Expergiscimini, ebrii, et non
a vino. Alius quoque: Obstupescite et
admiramini. Fluctuate et vacillate.
Inebriamini, et non a vino. Movemini,
et non ebrietate. Cuius ebrietatis vino
consequenter necesse est ut secundum prophetam
furor draconum sit. Ipsum quoque vinum
de qua radice procedat adverte.
Ex vinea inquid Sodomorum vitis eorum
et sarmenta eorum ex Gomorra. Vis etiam
fructum vitis istius atque sarmenti
germen agnoscere? Uva eorum uva fellis,
botrus amaritudinis ipsius. Quoniam
nisi fuerimus cunctis vitiis expurgati
et ab omnium passionum crapula sobrii,
absque ebrietate vini epularumque omnium
affluentia erit cor nostrum ebrietate et
crapula magis noxie pregravatum.
Nam quia seculares cure etiam in nos qui
nullis huius actibus nonnumquam usu admiscemur
cadere nonnumquam possint, mani-

(c) Real Academia de la Historia

feriati ratione monstratur secundum sequ-
lum senum. quicquid enim necessitatem
uictus cotidiani et inevitabilem usum
cursus excedit. ad sæcularem definierunt
curam et sollicitudinem pertinere. ut uerbi
gratia. Si quum possit operatio unius
solidi necessitatem nostri corporis expedire
adduci et eum solidorum adquisitionem
nosmetipsos propensiore uelimus opere
hac labore distendere. Et quum duarum
uel unius sufficiat cellulæ ubitati-
one scituri. ut eas amplitudine dilatati
quattuor siue quinque cellas. et eas decore
exquisitione ornatur. et capaciores quam
usus desiderat exstruimus passione libidi-
nis mundialis in quibus possumus præferentes.

XII Quod non sine instinctu daemonum fieri
manifestissima nos experimenta docu-
erunt. Nam quidam probatissimus senior
quum transiret iuxta cellam cuiusdam fratris
hac animi quam diximus aegritudine labo-
rantis ut posset qui in sedendis superfluis
inquietus cotidianis distentionibus desu-
daret. et eum intus conspexisset eum grauem malleo
saxum durissimum contendentem. uidisset quæ
æthiopum quendam adstantem illi. et eum una cum
eodem ligatis iunctis contextisque manibus
inlidentem. eumque ad operis illius instan-
tiam igniter facibus instigantem.
Diu tamen substitit. ut inpressionem
durissimi daemonis ut fraudem tantæ in-
lusionis admiratur. quum enim nimia las-
situdine fatigatus frater requiescere.
et finem operi uoluisset inponere.
Instigatione spiritus illius animatus rursum
resumere malleum nec desinere ab intentione

cepti operis urguebatur. Ita ut hisdem
eius incitamentis infatigabiliter susten-
tatus. tanti laboris non sentiret iniuria.
Tandem igitur senex tam diri daemonis ludi-
ficatione permotus. ad cellam fratris diuertit.
salutatumque eum. quod inquit est frater istud
opus quod agis. At ille. Laboramus inquit.
contra istud durissimum saxum. et uix quod illud
potuimus aliquando confringere. Ad hæc senex.
Benedixisti potuimus. Non enim solus eras
cum illud cæderes. sed adfuit alius tecum
quem non uidisti. qui tibi in hoc opere non
tam adiutor quam uiolentissimus inpulsor
adstabat. Et ad dictum morbum ambitionis
sæcularis nostris mentibus non inesse. Non uacat
concupiscentiam negotiorum ubi tamen haud compro-
babit quæque si uelimus exspectare. ut im-
plere non possumus. nec illas deprecaris sæculari-
um quas si affectauerimus. tam ipsa spiritales
uiros quam ipsa sæculi homines nobiles
primum fronte reddentur. Sed quum et quæ
illa quae nostra sufficiunt possessores et ho-
nestæ quaedam uidentur. ob nubi rigidam
mentis districtione spernimus. et spreuerimus.
Non minus hæc quam parua uidentur et minima
quæque ab his qui nostræ promissionis sunt
cernimus indifferenter admitti. pro qua-
litate sua. ad grauitatem mentis quam illa
maiora quæ secundum suum statum sæcularium sensus
inebriare consueuerunt. Non sinentes de
portu puro cælum ad dominum in quo semper
defixa esse debet intentio monachi cum
respirare. Cui ab illo summo bono uel
parua separatio mors præsens hac per-
niciosissimus inesse iudicatur.
quumque mens tali fuerit tranquillitate

(c) Real Academia de la Historia

perducat. ut ab omnium carnalium passionum nexibus absoluta. et illi uni summo bono. tenacissima adherentia cordis intentione. apostolicum illud impleuit. Sine intermissione orate. Et in omni loco leuantes puras manus sine ira et disceptatione. Hac enim puritate si dici potest sensu mentis absorpta. hac de terreno sicut ad euangelicam similitudinem reducta. quicquid inspirare ceperit. quicquid egerit purissima ac sincerissima oratio

vii Germanus. Utinam similitudine ita ut eadem facilitate. qua semina spiritualium cogitationum concepimus. etiam perpetualiter ea possidere possimus. Quum enim fuerint siue per memoriam scripturarum. seu per recordationem spiritualium quorumque actuum. ut certe per intuitum sacramentorum celestium nostro corde concepta. insensibili quadam fugacitate quam nascuntur euanescunt. Cumque alias quaslibet occasiones spiritalium sensuum mens nostra repperit. rursus aliis interuenientibus ipse quoque quae ad presens fuerant lubrica uolubilitate diffugiunt. Ita ut nullam constantiam sui retinens animus. nec potestate propria sanctas cogitationes possidens firmitate. Etiam tunc quum eas uideatur utcumque retinere fortuitu illas sed non de industria concepisse credendus. Quomodo enim ortus earum nostro arbitrio putabitur adscribendus. quarum perseuerantia non consistit in nobis. Sed ne forte sub quaestionis indagine. acceptae narrationis ordine longius euagantes expositionem pro positione orationis statu diutius retardemus suo hanc tempori reseruantes. de qualitate orationis instantissime quaesumus informari. Presertim quum nullo tempore. nos ab ea cessare beatus apostolus monuit dicens. Sine intermissione orate. Et ideo primum desideramus instrui. ista qualis debeat emitti semper oratio. Deinde qualiter hanc eandem quaecumque est possidere ut exercere sine intermissione possimus. Non enim paruo cordis intentione eam perfici posse. et experientia cotidiana. et prosecutione tuae sanctitatis ostendit. quae finem monachi hac adsignatur perfectionis culmen in orationis consummatione consistere definiuit.

viii Isaac. Uniuersas orationum species absque ingenti cordis atque animae puritate et inluminatione sancti spiritus arbitror conprehendi non posse. Tot enim sunt quot in una anima immo quot in cunctis animabus status queunt qualitatesque generari. Et ideo licet sciamus nos pro hebetudine cordis nostri uniuersas orationum species non posse perspicere. tamen in quantum mediocritas experientiae nostrae ad ea quae preualuerit. digerere eas utcumque temptabimus. Secundum mensuram namque puritatis in qua mens unaquaeque proficit. et qualitatem status in quo uel accedentibus inclinatur uel propriis renouatur industriis. ipse quoque momentis singulis reformantur. Et idcirco uniformes orationes emitti semper a nemine posse certissimum est. Aliter enim quisque supplicat quum alacer est. aliter cum tristitiae seu desperationis pondere grauatur. Aliter cum spiritalibus successibus uiget. aliter cum inpugnationum mole deprimitur. Aliter cum ueniam peccatorum. aliter quum ad quisitionem gratiae. seu cuiuslibet uirtutis exposcit. ut certe extinctionem cuiuslibet quomodo

uiam deprecatur. Aliter cum considera-
tione gehenne et futuri iudicii timore
conpungitur. Aliter quis spe futurorum
bonorum desiderio flammatur. Aliter quis
in necessitatibus et periculis. Aliter cum
in securitate et tranquillitate uersa-
tur. Aliter quis sacramentorum celestium
reuelationibus inlustratur. Aliter quis
sterilitate uirtutum uel sensuum aridi-
IIII tate constringitur. Et idcirco his
orationis qualitate digesta, licet non
quantum exposcit materie magnitudo,
sed quantum ut temporis admittit
angustia, ut certe capere potuit in-
genii nostri et cordis preualet hebitudo,
maior nobis nunc imminet difficultas,
ut singillatim ipsas orationis species
exponamus, quas apostolus quadripertita
ratione distinxit dicens.
Deprecor itaque primo omnium fieri obse-
crationes, orationes, postulationes,
gratiarum actiones. Que non inaniter
ab apostolo ita fuisse diuisa minime
dubitandum est. Et primitus indagan-
dum quid obsecratione, quid oratio-
ne, quid postulatione, quid gratiarum
actione signetur. Deinde perquirendum
hec, utrum hec quattuor species ab orante
sint pariter adsumende, id est ut omnes
simul una queque supplicatione iun-
gantur, an uicissim singillatimque sint
offerende, ut puta nunc quidem
obsecrationes, nunc uero orationes,
nunc autem postulationes seu gratiarum
actiones oporteat promi, an certe
alius quidem obsecrationes, alius uero

orationes, alius autem postulationes, alius
gratiarum actiones deo debeat exhibere, secundum
mensuram scilicet etatis sue in qua una-
queque mens per intentionis profectum industriam.
X Et ideo primum proprietates ipse nominum
uerborumque tractande, ut discutiendum quid
inter orationem et obsecrationem, postula-
tionem et gratiarum actionem intersit.
Deinde similiter pertractandum utrum singilla-
tim sint an pariter exhibende. Tertio in-
dagandum utrum etiam ipse ordo qui sic est
apostoli auctoritate disponitur aliquid
amplius instruat auditorem, an simpliciter
accipienda sit ista distinctio et indiffe-
renter putanda sit ab illo aliter fuisse
digesta. Quod mihi uidetur satis absurdum.
Non enim credendum est aliquid enuntiatorie
hac sine ratione spiritum sanctum per apostolum prola-
tum esse. Et idcirco eodem quo cepimus ordine
prout dominus donauerit singula retractemus.
XI Deprecor itaque omnium primo fieri obsecra-
tiones. Obsecratio imploratio est seu
petitio pro peccatis, qua uel pro presen-
tibus uel pro preteritis admissis suis
unusquisque conpunctus ueniam deprecatur.
XII Orationes sunt quibus aliquid offerimus
seu uouemus deo. Orationes quibus euxe id est
uotum. Nam ubi dicitur in greco tac eyxac moy
tw kw apodw, in latino legitur: uota mea
domino reddam, quod secundum proprietatem uerbi
sic exprimi potest: orationes meas domino
reddam. Et illud quod legimus in ecclesiaste:
Si uoueris uotum deo, ne moreris reddere
illud. Quod sic ab unoquoque nostrum imple-
tur. Oramus, cum renuntiantes huic
mundo spondemus nos mortificatos cunctis

(c) Real Academia de la Historia

hactibus et conuersatione mundane a tota
cordis intentione domino seruituros. orabimus
quum pollicemur seculari honore contempto.
hac terrenis opibus spretis. in omni contri
tione cordis. et paupertate spiritus nos domino
quesituros. Orabimus quum promittimus nos
purissimam corporis castitatem. seu inmo
bilem patientiam semper seruaturos esse perpetuo.
ut quum de corde nostro radices ire siue tristi
tie mortem operantes. nobis in fundi tus
euellendos. que quum desidia resoluti atque
ad antiqua uitia recurrentes minime
fecerimus. erimus orationum nostrarum hac uotorum
rei. Diceturque nobis. melius erat non uo
uere. quam uouere et non reddere. quod secundum
grecum dici poterat. melius erat non orare
quam orare et non reddere.
XIII Tertio loco ponuntur postulationes.
quas pro aliis quoque dum sumus in feruore spiritus
constituti solemus emittere. ut caris
scilicet nostris. ut pro totius mundi pace
poscentes. et ut apostoli uerbis elo
quar. quum pro omnibus qui in sublimitate
XIIII sunt supplicamus. Quarto deinde loco
gratiarum actiones ponuntur. quas
mens ut quum preterita dei recolit bene
ficia. ut quum presentia contemplatur.
seu quum in futurum. que et quanta pre
parabit deus his qui diligunt eum pros
picit. per ineffabiles excessus domino refert.
que etiam intentione nonnumquam
preces uberiores emittere solent. dum illa que
reposita sunt in futuro sanctorum premia
purissimis oculis intuendo. ineffabiles
deo gratias cum inmenso gaudio spiritus noster in
XV stigatur effundere. Ex quibus quattuor

speciebus licet nonnumquam solent occasiones
supplicationum pinguium generari. Nam
et de obsecrationis specie que de con
punctione nascitur peccatorum. et de
orationis statu qui de fiducia nascitur oblationum
et consummatione uotorum pro conscientie
profluit puritate. et de postulatione que
de caritatis ardore procedit. et de gratiarum
actione que beneficiorum dei et magni
tudinis hac pietatis eius consideratione
generatur. feruentissimas sepissime
nobis nimis preces igniasque prodire.
Ita ut constet omnes has quas prediximus
species omnibus hominibus utiles hac neces
sarias inueniri. ut in uno eodemque uiro
nunc quidem obsecrationum. nunc orationum.
nunc postulationum puras hac feruentis
simas supplicationes uariatus emittat
affectus. Itamen prima ad incipientes
uidetur peculiarius pertinere. qui adhuc
uitiorum suorum aculeis hac memoria
remordentur. Secunda ad illos qui iam in
profectu spiritali adpetituque uirtutum
quadam mentis sublimitate consistunt.
Tertia ad eos qui perfectionem uotorum suorum
operibus adimplentes intercedere pro
aliis quoque consideratione fragilitatis
eorum et caritatis studio prouocantur.
Quarta ad illos qui iam penali conscientie
spina de cordibus auulsa securi iam
munificentias domini hac miserationes
quas ut in preterito tribuit ut in presenti
largitur ut preparat in futuro mente
purissima retractantes ad illam ignitam
et que ore hominum nec conprehendi nec ex
primi potest orationem feruentissime

(c) Real Academia de la Historia

corde rapiuntur. Nonnumquam autem
mens quae in illum verum puritatis profectum
affectumque iam in eo lucem coeperit radicari,
solet haec omnia simul pariterque concipiens
atque in modum cuiusdam incomprehensibilis
hac rapacissimae flammae cuncta pervoli
tans, ineffabiles preces purissimi vigo
ris effundere, quas ipse spiritus interpellans
gemitibus inenarrabilibus ignorantibus nobis
emittit ad deum. Tantum scilicet in illius
orae momento concipiens et ineffabiliter
in supplicatione profundens, quantum
non dicam ore percurrere, sed ne in sensu quidem
mens valeat alio tempore recordari.
Et inde est quod in qua libet mensura
quis positus, nonnumquam puras inten
tasque preces invenitur emittere, quae
de illo primo et humili ordine qui est
super recordatione futuri iudicii, his qui
adhuc sub terrore sunt et poena, hunc metum
comminationis constrictatur, ita eo
tum conpungitur, ita non minore spiritus
alacritate de obsecrationis pinguedine
repleatur, quam ille qui per puritatem
cordis sui munificentiam dei perlustrans
atque percurrens ineffabili gaudio laetitiaque
que resolvitur. Incipiat enim secundum sen
tentiam domini plus diligere, cui sibi multa
amplius cognoscit indulta. XIII. Utrum quattuor

Tamen expetendae sunt nobis profectu
vitae consummatione que virtutum illae po
tius supplicationum species, quae vel de contem
platione futurorum bonorum vel de carita
tis ardore funduntur. Seu certe ut
humilius et secundum incipientium mensuram
loquar, pro adquisitione quarumcumque
virtutum, seu vitiorum cuiuslibet extinc

tione generantur. Aliter enim ad illam sub
limiorem quam praediximus supplicationum
generis pervenire nullatenus poterimus, nisi per ordinem
postulationum istarum sensim mens nostra fuerit
graduatim profecta. XIIII. Ad quas orationum species

Has quattuor supplicationum species laudabiliter
dominus exemplo suo nobis initiare dignatus est,
ut in hoc quoque impleret illud quod de ipso
dicitur: Quae coepit Iesus facere et docere.
Nam obsecrationis genus usurpavit cum dicit:
Pater, si possibile est, transeat a me calix iste;
vel illud quod ex persona eius canitur in psalmo:
Deus deus meus respice in me, quare me dereliquisti?
et alia his similia. Oratio est quam dicit:
Ego te clarificavi super terram, opus consum
mavi quod dedisti mihi ut faciam. Sive
illud: Et pro eis sanctifico me ipsum ut sint
et ipsi sanctificati in veritate. Postulatio
est quam dicit: Pater, quos dedisti mihi,
volo ut ubi sum ego et illi sint mecum, ut videant
claritatem meam quam dedisti mihi.
Vel certe quam dicit: Pater, ignosce eis
quia nesciunt quid faciunt. Gratiarum
actio est quam dicit: Confiteor tibi domine
caeli et terrae, quia abscondisti haec a sapien
tibus et prudentibus et revelasti ea par
vulis. Ita pater, quia sic fuit placitum
ante te. Vel certe quam dicit: Pater,
gratias ago tibi quoniam audisti me. Ego autem
sciebam quia semper me audis. Quae autem
quattuor supplicationum genera licet
singillatim et diverso tempore secundum illum
quem comprehendimus modum, idem dominus noster
distinxerit offerenda, tamen et eatenus
simul ea in supplicatione perfecta conprehe
ndi posse idem suo ostendit exemplo,
per illam scilicet orationem quam ad finem

126

euangelium secundum Iohannem legimus eum copiosissime
profudisse. ex quibus exempli causa quia longum erat uni-
uersa percurri, diligens inquisitor haec lecta esse
dilectionis spiritus serie praeterita edocetur.
quae tamen ut apostolus quoque in exemplo ad filippenses
has quattuor supplicationum species aliquando
inuicem ponens euidenter expressit, orandi
quae debere eos nonnumquam simul omnes suppli-
cationis offerri, ita dicens: Sed in omni ora-
tione et obsecratione cum gratiarum actione
petitiones uestrae innotescant apud deum. per quod
uoluit nos specialiter in hoc erudire, quod et in
oratione et obsecratione gratiarum actio-
nem debeat quis postulatione miscere. XVIII. De quattuor supplicationum generibus

Haec itaque supplicationum genera sublimior ad-
huc status hac praecelsior subsequetur, qui
contemplatione dei solius et caritatis ardore
formatur, per quem mens illius dilectione soluta
hac relata familiarissime deo uelut patri
proprio peculiari pietate conloquitur. quem
statum debere nos diligenter expetere formula
dominicae orationis instituit dicens: Pater noster.
quem ergo uniuersitatis deum hac dominum patrem
nostrum esse uoce propria confitemur, pro-
fecto de condicione seruili in adobtione
filiorum nos profitemur adscitos. adicientes
deinde: qui es in caelis, ut commorationem
uitae praesentis quam in hac degimus terra uelut
peregrinationem aeque quanto a patre nos longissime
separantem, toto horrore uitantes ad illam
potius regionem in qua patrem nostrum commorari
fatemur, summo desiderio properemus. Nihil
admittentes eiusmodi quod indignos nos
hac nostra professione hac nobilitate tantae
adobtionis efficiens, et hereditate paterna
uelut degeneres priuet, et iram nos faciet
iustitiae eius hac seueritatis incurrere.

In quem filiorum ordinem gradumque profecti
illa continuo qua est in bonis filiis pietate
fraglabimus, ut iam non nostris utilitatibus
sed patris nostri gloriae toto inpendamus
affectu dicentes ei: Sanctificetur nomen tuum,
nostrum desiderium, nostrum gaudium gloriam nostri patris
esse testantes, imitatores effecti illius qui dixit:
qui a semet ipso loquitur, gloriam propriam
quaerit; qui autem quaerit gloriam eius qui misit
illum, hic uerax est et iniustitia in eo non est.
Denique uas electionis hoc repletus affectu
etiam anathema fieri optabat pro Christo, dum-
modo familia multiplex adquiratur
et ad gloriam sui patris salus totius israheliticae
plebis adcresceret. Securus enim optabat in-
terire pro Christo, qui nouerat neminem mori posse
pro uita. et iterum: Gaudemus inquid quando
nos infirmi sumus, uos autem potentes estis.
Et quid mirum si uas electionis pro Christi gloria
et fratrum suorum conuersione generisque priuilegio
anathema fieri optabat pro Christo, cum
Micheas propheta uelit mendax fieri et ab
inspiratione sancti spiritus alienus, dummodo plagas
illas et captiuitatis exitium quas uati-
cinatione praedixerat plebis iudaicae de-
nuntiationis euadat: Utinam inquiens non
essem uir habens spiritum et mendacium potius
loquerer. ut praetermittamus illum legis-
latoris affectum, qui quidem fratribus suis et cum
perituris non renuit interire dicens:
Obsecro domine, peccauit populus iste peccatum magnum;
aut dimitte eis hanc noxam, aut si non facis,
dele me de libro tuo quem scripsisti.
Potest autem et ita congruenter intellegi quod
dicitur: Sanctificetur nomen tuum, et ita ut
accipiatur sanctificatio dei nostra perfectio esse.
Itaque dicentes ei: Sanctificetur nomen tuum.

(c) Real Academia de la Historia

aliis verbis hoc dicimus: Tales faciat nos
pater ut sanctificationem tuam ut intellegere
quanta sit ut capere mereamur: vel certe
ut in nostra conversatione sanctus esse appareat.
quod tunc efficaciter implebitur in nobis
quando videntes homines opera nostra bona
glorificent patrem nostrum qui in celis est. De eo quod dicit veniat regnum tuum
xiiii Secunda petitione mentis purissime adventum
illumque regni sui pueris exoptat. Ut istud
scilicet quod cotidie Christus regnat in sanctis.
quod iam fit. quum diaboli imperio per expulsi-
onem fetentium vitiorum de nostris cordibus pulso.
Deus in nobis per virtutum bonum fraglantiam
ceperit dominari. et devicta fornicatione
castitas. superato furore tranquillitas.
calcata superbia humilitas in istis mentibus
regnaverit. Vel certe illud quod perfecto
acto tempore. omnibus et perfectis huic dei
filiis generaliter repromissum in quo eis
dicitur a Christo: Venite benedicti patris
mei. possidete paratum vobis regnum a consti-
tutione mundi. Intentis illud quod
ummodo obtutibus hoc desiderans
et expectans dicit quod ad deum: Veniat regnum
tuum. Novit enim testimonio conscientie
sue quum apparuerit mox esse se futuram esse
consortem. Hec enim dicere vel optare
criminosorum nullus audebit. quia nec
videre tribunal iudicis valet. quisque sub
adventu eius non palmam nec premium sui
meriti. sed penam noverit protinus se percepturum. De eo quod dicit fiat voluntas tua
xv Tertia supplicatio filiorum est. Fiat vo-
luntas tua sicut in celo non poterit esse
maior oratio. quam optare ut terrena
mereantur celestibus coequari. Nam quid
est aliud dicere: Fiat voluntas tua sicut
in celo et in terra. quam ut sint homines
similes angelis. et sicut voluntas dei ab illis
impletur in celo. ita etiam ab his qui in terra sunt.
non suam sed eius universi faciant voluntatem.
Hoc quoque nemo ex affectu dicere videbitur nisi
his solus quidem credit omnia que videntur vel
adversa vel prospera. pro nostris utilitatibus dis-
pensare. tantoque eum pro suorum salute et com-
modis providum atque sollicitum. quam nos ipsos
esse pro nobis. Vel certe aliter accipiendum
voluntas dei salus omnium est. secundum illud beati
pauli sententiam qui omnes homines vult salvos
fieri et ad agnitionem veritatis venire.
De qua etiam voluntate Esaias propheta ex persona dei
patris: et omnis inquid voluntas mea fiet.
dicentes ergo ei. Fiat voluntas tua sicut
in celo et in terra. hoc enim aliis verbis
ut sicut hi qui in celo sunt. ita omnes qui in
terra sunt. per tui pater agnitionem salventur. De pane cotidiano
xvi Deinde panem nostrum cotidianum id est substanti-
alem da nobis hodie. quod alius evangelista
cotidianum dixit. Illud nobilitatem huius
substantie ibi significat qualitate. qua
scilicet super omnes substantias sit atque omnes
creaturas sublimitas magnificentie quibus hic
sanctificationis excedat. hoc vero proprietatem
usus ipsius atque utilitatem expressit.
Nec quum dicit cotidianum. ostendit quod sine
ipso nullo die spiritalem vitam capere valeamus.
quum dicit hodie. ostendit eum cotidie esse
sumendum. et hesternam prebitionem eius
non sufficere. nisi nobis hodie quoque similiter
fuerit attributus. Omnique nos tempore hanc
orationem debere fundere indigentia eius
cotidiana commoneat. quia non est dies
quo non oportet nobis huius esus ac perceptione
cor interioris hominis confirmare.
Licet istud quod dicitur hodie et ad presentem

(c) Real Academia de la Historia

uitae posita intellegi. Idcirco quoniam in hoc saeculo
commoramur praestat nobis hunc panem.
Nobis enim cum his qui meruerint uitae aeternae in
futuro esse praestandum. Sed rogamus ut etiam
nobis hodie largiatur quem nisi eum perceperit
quis in hac uita meruerit, in illa eum perci
pere esse non poterit. De eo quod dicit dimitte nobis
XII Et dimitte nobis debita nostra sicut et nos
dimittimus debitoribus nostris. O ineffabilis
dei clementia, qui non solum nobis orationis
eruditam formam, sed acceptabilem sibi
morum nostrorum instituit disciplinam.
Hac praecepit autem eruditae formulae quae
praecepit ut nobis temperaturi. Ita pariter
hac orationem uellit iudices, sed etiam occa
sionem rogantibus tribuit, et quam reseruat uitam
qua clemens hac primum quae prouocet in
dei iudicium promulgari. Ex quo dummodo
potestatem tribuit qua iudicis nostri possimus
sententiam superare. Ad ueniam delictorum
nostrorum exemplo eum nostrae remissionis artamur
dum dicimus ei: Dimitte nobis sicut et nos
dimittimus. Itaque securus huius orationis
fiducia deruit admissis ueniam postu
labit, qui sic remittit erga suos debitores
non erga dominum sui exactoris debitoris.
Solent autem nonnulli quod etiam decernimus
erga illa quidem quae admittuntur ad in
iuriam dei quamuis magna sint criminum
placidos nos et clementissimos exhibere,
erga nostras uero ut paruissimas offen
sionum debita exactores inmites ac
inexorabiles inueniri. Quisquis igitur
in se delinquenti fratri non ex corde remiserit,
non indulgentiam sed condemnationem
deprecatione hac sibimet ipse inpetrabit.
Sua quippe professione remedium proprium porcet

durius iudicari. Dicens remitte mihi sicut
et ego remisi. Quod quoniam illis secundum suae
petitionem fuerit responsum, quid aliud
consequetur quam ut exemplo suo in
placabili ira et inremissa sententia
puniatur? Ideoque si clementer uolumus
iudicari, nos quoque erga illos qui in nos
deliquerunt oportet esse clementes.
Tantum enim remittetur nobis quantum
nos remiserimus eis qui nobis quacumque
malignitate nocuerunt. Quid formi
dantes nonnulli, quando in ecclesia haec
oratio ab uniuersa plebe concinitur,
hunc locum tacite praetereunt, ne scilicet
liceat semetipsos obligare potius quam
excusare sua professione uideantur.
Non intellegentes quod frustra calumniam
iudici omnium praetendere moliantur,
qui quemadmodum iudicaturus sit supplicibus
suis uoluerit demonstrare. Dum enim ea quae
eo non uult inmitis uel inexorabilis
inueniri, formam sui iudicii designauit.
Ut quemadmodum nos ab illo iudicari cupimus,
ita nos fratres, si quid in nobis deliquerint,
iudicemus: quia iudicium sine misericordia
ei qui misericordiam non fecit. Deinde sequitur:
De eo XIII quod dicit ne nos inducas in temptationem
Et ne nos inducas in temptationem,
de quo non minima nascitur quaestio.
Si enim oramus ne permittamur temptari,
unde erit in nobis uirtus cons
tantiae comprobanda? Sed et illa
sententia: Omnis uir qui non est
temptatus, non est probatus. Et iterum:
Beatus uir qui suffert temptationem.
Non ergo sonat: ne inducas nos in tem
ptatione. Idest ut non permittas nos
aliquando temptari, sed ne permittas

(c) Real Academia de la Historia

nos in temptatione positos superari.
Temptatus etenim Iob. sed non inductus
est in temptatione. Non enim dedit in
sipientiam deo. nec ad illud ad quod eum
inducere temptator voluerat. ore impio
blasfemi inclinavit. Temptatus est Abraham.
Temptatus est Ioseph. sed nemo illorum duc
tus est in temptatione. quia nullus illorum
consensum prebuit temptatori. Deinde
sequitur. XXIIII De eo quod non oporteat aliud deprecari nisi haec
Sed libera nos a malo. Id est ne permittas
nos a diabolo temptari supra id quod
possumus. sed fac cum temptatione etiam exi
tum ut sustinere possimus. Videtis ergo
qualis nobis ab ipso quippe illo qui orandus
est iudice. orationis sit modus et
forma proposita. In qua nulla divitiarum
petitio. Nulla memoria dignitatum.
nulla potentatus hac fortitudinis
postulatio. Nulla corporis sanitati
aut seu temporalis vite mentio con
tinetur. Nichil enim caducum vult a se.
nichil vile. nichil temporale aeternita
tis conditor implorari. Itaque magni
ficentiae eius hac munificentiae maxi
mum inrogabit iniuriam. quisque his sem
piternis petitionibus praetermissis tran
sitorium aliquid et caducum ab eo maluerit
postulare. et offensam potius quam
propitiationem iudicis sui vilitate
orationis incurrit. XXV De qualitate orationis
XXV Haec igitur oratio licet omnem videatur
perfectionis plenitudinem continere. ut
pote que ipsius domini auctoritate vel
institutione sit instituta. provehit
tamen domesticos suos ad illum praecel
siorem quem superius commemoravimus
statum. eosque ad illam igneam hac per paucis
cognitam. ut expertum. immo ut proprius dixerim
ineffabilem orationem gradu eminentiori
perducit. que omnem transcendens humanum
sensum. nullo dicam sono vocis nec linguae
motu nec ulla verborum pronuntiatione
distinguitur. sed quam mens infusione
celestis illius luminis inlustrata non
humanis atque angustis sensibus velut de
fonte quodam copiosissimo effundit ubertim.
atque ineffabiliter eructuat ad deum.
Tanta promens in illo brevissimo tempo
ris puncto. quanta nec eloqui facile
nec percurrere mens in semet ipsa reversa
praevaleat. Quem statum dominus quoque noster
illarum supplicationum formula. quas ut
solus in monte secedens. vel tacitus
fudisse describitur. Similiter figuravit.
cum in orationis agonia constitutus.
etiam guttas sanguinis inimitabili in
tentionis profudit exemplo. De diversis conpunctionum causis
XXVI Quis vero possit diversitates et causas
atque origines conpunctionum quamvis
libera experientia praedicare possit. vel
interpretari sufficienter exponere. quibus
inflammata mens atque succensa ad orationes
puras hac ferventissimas incitatur.
quarum pauca quantum possumus adtestante
per inluminationem domini et exempli
gratia proponemus. Nonnumquam etenim
psalmi cuiuslibet versiculus occasionem
orationis ignite decantantibus nobis pre
buit. Interdum canora fraternae vocis
modulatio ad intentam supplicationem
stupentium animos excitavit. Novimus
quoque distinctionem gravitatemque psallen
tis. etiam adstantibus plurimum contulisse
fervoris.

(c) Real Academia de la Historia

Necnon et contuitio uiri perfecti et conlatio spiritalis frequenter ad uberrimas prouocat lacrimas aequum effectu affectum. Scimus etiam quoniam fratres seu curis cubilibet intractant, non minus nos ad plenam conpunctionem fuisse stupratos. Recordatione quoque temporis huius neglegentiae nostrae nonnumquam quae nobis subito spiritus iustitiae ardorem. Atque in hunc modum nulli dubium est occasiones innumeras non deesse quibus per dei gratiam tepor huic somnulentiaque nostrarum mentium ualeat excitare. Quemadmodum uero uel quibus modis ipsae conpunctiones ut intimis animae conclauibus proferuntur, non minoris difficultatis est inuestigare. XXVII

Frequenter enim per ineffabile gaudium et alacritatem spiritus saluberrimae conpunctionis fructus emergit, ita ut etiam in clamores quosdam intolerabilis gaudii inmensitate prorumpat et cellam uicini iocunditas cordis et exultationis penetret magnitudo. Nonnumquam uero tanto silentio mens intra secretum profundae taciturnitatis absconditur, ut omnem penitus sonum uocis stupor subitae inluminationis includat omnesque sensus adtonitus spiritus uel contineat introrsecus uel emittat atque ad deum desideria sua gemitibus inenarrabilibus effundat ad deum. Interdum uero tanto conpunctionis atque doloris huic dolore suppletur ut aliud eundem gerere nisi lacrimarum seu euaporatione non possit. XXVIII De conpunctione qualitate.

GERMANUS. Hunc equidem conpunctionis affectum ex parte aliqua mea exiguitas non ignorat. Frequenter enim recordatione delictorum meorum oborientibus lacrimis ita ineffabile gaudium ita uisitatione domini uegetatus sum, ut me illorum ueniam non debere desperare laetitiae ipsius magnitudo diceret. Quo statu ut reor nihil esse sublimius, si reparatio eius nostro subiaceret arbitrio. Nam nonnumquam cupientem me ad similem lacrimarum conpunctionem totis uiribus excitare, et omnes errores meos atque peccata ante oculos statuentem ubertatem illam fletuum reuocare non posse, et ita oculos meos in modum cuiusdam durissimi silicis perdurare, ut nulla prorsus ex eis humoris gutta destillet. Et ideo quantum me in illa lacrimarum profusione congaudeo, tantum modo doleo quod illam cum uoluero recuperare non possum. XXVIIII Interrogatio quapropter non est possibilitas lacrimae

ISAAC. Non omnis lacrimarum profusio uno affectu uel una uirtute depromitur. Aliter enim ille emanat fletus qui peccatorum spinis cor nostrum conpungendo profertur, de quo dicitur: Laboraui in gemitu meo, lauabo per singulas noctes lectum meum, lacrimis meis stratum meum rigabo. Et iterum: Deduc quasi torrentem lacrimas per diem et noctem, et non des requiem tibi neque taceat pupilla oculi tui. Aliter qui de contemplatione aeternorum bonorum et desiderio futurae illius claritatis exoritur. Pro qua etiam uberiores lacrimarum fontes de intolerabili gaudio et alacritatis inmensitate prorumpunt, dum sitit anima nostra ad deum fortem uiuum: quando ueniam et apparebo ante faciem dei? Fuerunt mihi lacrimae meae panes die ac nocte, cum eiulatu cotidie et lamentatione proclamans: heu mihi quod incolatus meus prolongatus est, multum

(c) Real Academia de la Historia

et mulcent incolam patrie animam. Aliter
profluunt lacrime quibus illa quidem
saeculi criminis conscientia, sed tamen
de metu gehenne et terribilis illius iudicii
recordatione procedunt. Cuius terrore
propheta perculsus orat ad dominum: Non intres
in iudicio cum servo tuo, quia non iustifi-
cabitur in conspectu tuo omnis vivens.
Est etiam aliud lacrimarum genus, quod non
pro sua conscientia sed pro aliena duritia
generatur. Quod Samuel Saulem, quod illam
quoque civitatem Hierusalem dominus in evangelio,
ut in profetia Hieremias flevisse descri-
bitur ita dicens: Quis dabit capiti meo
aquam et oculis meis fontem lacrimarum,
et plorabo die hac nocte interfectos filie
populi mei. Vel certe quales ille sunt lacrime
de quibus in psalmo centesimo primo canitur:
Quia cinerem sicut panem manducabam,
et poculum meum cum fletu miscebam. Quas certum
est non illo affectu primi quo in septimo
expressa paenitentis emergunt, sed pro
anxietatibus vitae huius atque angustiis et
erumnis, quibus iusti in hoc mundo positi
deprimuntur. Quod etiam psalmi ipsius
non solum exitur, sed etiam titulus evidenter
ostendit, qui ex persona pauperis illius
de quo in evangelio dicitur: Beati pau-
peres spiritu quoniam ipsorum est regnum celorum,
ita describitur: Oratio pauperis cum
anxiatus fuerit et in conspectu domini
effuderit precem suam. Ab his ergo lacrimis
multum distant ille que obdurato corde
de siccis oculis exprimuntur, quas licet
non penitus infructuosas esse credimus,
bono enim proposito earum adtemptatur
emissio, ab his praesertim qui necdum vel
ad perfectam scientiam pervenire seu
praeteritorum vitiorum potuerunt ad purum labe
mundari. XXX Responsio de conpunctione

Ab his tamen qui in affectum virtutum transierunt
nequaquam debet hoc modo extorqueri pro-
fusio lacrimarum. Nec exterioris hominis
magnopere affectandi sunt fletus.
Qui etiam si fuerint quomodo producti, numquam
pertingere ad illam spontaneam lacrimarum
poterunt ubertatem. Magis enim supplicantis
animum suis conatibus deicientes humiliabunt,
atque ad humana demergent, et ab illa caelesti
sublimitate deponent, in qua attonita mens
orantis indeclinabiliter debet esse defixa,
eamque conpellent precum suarum intentione laxata
ergo steriles et quo hac tacitus lacrimarum
guttulas egrotare. XXXI Sententia beati Antonii super orationis statu

Et ut orationis vere perspiciatis affectum,
non meam vobis sed beati Antonii sententiam
proferam, quem ita nonnumquam in oratione
novimus perstitisse, ut eodem in excessu men-
tis frequenter orante, cum solis ortus coepisset
infundi, audierimus eum in fervore spiritus procla-
mantem: Quid me inpedis, sol, qui ad hoc
iam oriris ut me ab huius veri luminis abstrahas
claritate? Cuius etiam hoc quoque est super
orationis fine caelestis et plus quam humana
sententia: Non est, inquid, perfecta oratio
in qua se monachus vel hoc ipsum quod orat
intellegit. Et nos quoque si tamen pro modulo nostro
huic admirande sententiae
super adicere aliquid audiamus, orationes
que exaudiuntur a domino in quantum experti
sumus indicia proferamus. XXXII De exauditionis indicio

Cum orantes nos nulla [illegible]
et fiduciam petitionis nostre quadam desper-
atione deiecerit, sed obtinuisse nos in ipsa

(c) Real Academia de la Historia

orationis effusione quod poscimus senserimus.
non ambigimus preces nostras ad dominum efficaciter
penetrasse. Tantum enim quisque exaudiri
atque obtinere merebimur. quantum uel
inspici se a deo. ut deum crediderit posse
prestare. Inretractabilis namque sententia domini
nostri illa est. quecumque orantes peti-
tis. credite. quia accipietis et uenient
XXIII uobis. Oblectio de exauditione quod tantum sanctis conueniat
Germanus. Hanc exauditionis fiduciam.
nimirum de conscientie puritate credimus
emanare. Ceterum nos quorum cor adhuc peccato-
rum spina conpungit. quemadmodum eam
habere possumus. Nullis patrocinantibus.
quibus exaudiendas orationes nostras fiducialiter
presumamus. XXIIII Responsio de diuersis exauditionis causis
Isaac. Diuersas exauditionis causas esse.
secundum animarum diuersum hac uarium statum
euangelica siue prophetica testantur
eloquia. Habes enim in duorum consensione.
fructum exauditionis domini uoce signatum.
secundum illud. Si duo ex uobis consenserint
super terram. de omni re quamcumque petierint.
fiet illis a patre meo qui in celis est.
Habes aliam in fidei plenitudine que grano
sinapis conparatur. Si enim habueritis
fidem sicut granum sinapis. dicetis monti
huic. transi hinc et transibit. et nihil im-
possibile erit uobis. Habes in iugitate
orationum quam pro perseuerantie
preuentione inportunitatem sermo dominicus
nuncupauit. Amen dico uobis. quia si non
propter amicitiam. ut propter inportunitatem eius
exsurget et dabit ei quantum opus habuerit.
Habes in elemosinarum fructu. Conclude in-
quid elemosinam in corde pauperis et ipsa pro te
exorabit pro te in tempore tribulationis.

Habes in emendatione uite et operibus miseri-
cordie secundum illud. Dissolue colligationes im-
pietatis solue fasciculos deprimentes.
Et post pauca quibus infructuositatem ieiunii
sterilis castigatur. Tunc inquid in-
uocabis et dominus exaudiet te. clamabis
et dicet. ecce adsum. Nonnumquam etiam
exaudiri et quum tribulationum nimietas
facit secundum illud. Ad dominum cum tribularer
clamaui et exaudiuit me. Et iterum.
Ne adflixeritis aduenam. quia si clama-
uerit ad me. exaudiam eum quia misericors sum.
Uidetis ergo quot modis obtineatur ex-
auditionis gratia. ita ut nullus ad inpetranda
ea que sunt salutaria et eterna. conscien-
tie sue desperatione frangatur. Ut enim
miserias nostras contemplatione concedam.
nos omnibus quas supra memorabimus penitus
destitutos esse uirtutibus. et nec illam
nos habere laudabilem duorum consensionem.
nec illam fidem grano sinapis conparatam.
nec illa opera pietatis que propheta
describit. Numquid inportunitatem que
omni uolenti subpeditatur habere non
possumus. per quam solam daturum se dominus
quidquid oratus fuerit repromittit.
Et idcirco absque hesitatione infidelitatis
precibus insistendum est. Obtineri nos
earum iugitate cuncta que secundum deum popo-
scerimus minime dubitandum. Hortatur
enim nos dominus uolens eterna et celestia
concedere ut prestare. ut eum inportunitate
nostra quodammodo cogamus. qui inportunos
non modo non despicit nec repellit. sed
etiam inuitat et laudat. eisque prestaturum
se quicquid perseueranter sperauerint
benignissime pollicetur dicens.

(c) Real Academia de la Historia

petite et accipietis. querite et inuenietis.
pulsate et aperietur uobis. Omnis enim
qui petit accipit. et qui querit inuenit.
et pulsanti aperietur. Et alibi. Omnia
quecumque petieritis in oratione credentes
accipietis. Et nichil inpossibile erit
uobis. Et ideo si cuncte nos exauditionis
quas prediximus cause omnino deficiant, saltem
unime et inportunitatis instantia
que absque ulla uel meriti uel laboris diffi
cultate. in uniuscuiusque uolentis sita est potes
tate. Procerto autem non exaudiendum se
supplicans quisque non dubitet. qui non se
dubitauerit exaudiri. Quod autem insua
quilibet sit a dno supplicandum etiam illo
beati danielis docemur exemplo. quod ex
auditur a primo die quo cepit orare.
post primum et uicesimum diem consequitur
sue petitionis effectum. Unde nos quoque
non debemus a cepta orationum nostrarum in
tentione cessare. si nos exaudiri tardius
senserimus. Ne forte aut exauditionis
gratiam dispensatione dni utiliter differatur.
aut angelus diuini ad nos beneficium
delaturus a facie omnipotentis egressus a diabolo
resistente moretur. quem certum erit
missum muneris desiderium ingerere non posse
si nos a proposite petitionis intentione
cessasse reppererit. Quod etiam supra
dicto prophete procul dubio accedere
potuisset. nisi uirtute inconparabili
in primum usque uicesimum diem orationum
suarum perseuerantia perstitisset.
Adhuc igitur confidentia nulla penitus
desperatione frangamur. cum orationum
nostrarum nos obtinuisse minime senserimus.
Nec enim etiam sup dni sponsione dicentis.

Omnia quecumque petieritis in oratione credentes
accipietis. Nec titubare numquam nos con
uenit illa beati euangeliste Iohannis
sententia. qua ambiguitas huius rationis
euidenter absoluitur. Hec est inquid fiducia
quam habemus ad deum quia quicquid petierimus
secundum uoluntatem eius audit nos. Ergo su
bis tantum plenam nos et indubitabilem
lustria exauditionis habere fiduciam. que
non nostris comodis nec solaciis temporalibus
sed dni congruunt uoluntati. quod etiam
in oratione dnica admittere precipimur
dicentes. fiat uoluntas tua scilicet non nostra.
Si enim et illud apostoli recordemur. quoniam quid
oremus secundum quod oportet nescimus. intelli
gimus nos nonnumquam saluti nostre contraria
postulare. et comodissime nobis ab eo
qui utilitates nostras rectius quam nos
uerius intuetur. ea que poscimus denegari.
Quod illi quoque magistro gentium accidisse
non dubium est. cum oraret auferri a se
angelum satane qui utiliter ad colofizandum
eum apponitur fuerat dni uoluntate dicens.
Propter quod ter dnm rogaui ut discederet a me.
Et dixit michi. Sufficit tibi gratia mea.
Nam uirtus in infirmitate perficitur. Quem
sensum etiam dns noster orans ex persona hominis
adsumpti. ut formam quoque orandi nobis
quemadmodum cetera suo preberet exemplo.
ita cum oraret expressit. Pater si
possibile est transeat a me calix iste.
Uerumtamen. non sicut ego uolo. sed sicut
tu uis. cum utique eius a patris uoluntate
non discreparet uoluntas. Uenerat enim
saluare quod perierat. et dare animam
suam redemptionem pro multis. de qua ipse
dicit. Nemo tollet animam meam

(c) Real Academia de la Historia

sed ego pono eam a me ipso. Potestatem habeo
ponendi eam et potestatem habeo iterum ad
sumendi eam. Et cubitu prona supinataque
volutatur sive quamquam puerile iugiter pos
sidebat. Perhibetur quoque deus in psalmo
tricesimo nono ita cantatur: Ut face
rem voluntatem tuam deus meus volui. Nam et
de puero legimus: Sic enim dilexit deus mundum
ut unigenitum filium suum daret pro mundo.
Et de filio nihil hominis invenimus qui dedit
semetipsum pro peccatis nostris. Et quem
admodum de illo refertur: qui etiam proprio
filio non pepercit sed pro nobis omnibus
tradidit eum. Ita de isto narratur:
oblatus est quia ipse voluit. Et ita
pueris et fili voluntas una prona designa
tur. Ut etiam in ipso resurrectionis dominice
sacramento operatio non dissona fuisse
docetur. Nam sicut resurrectione
corporis eius puerum operatum beatus apostolus
predicat dicens: Et de mortuis puerum qui susci
tavit eum a mortuis. Ita filius suscita
tus se exemplum sui corporis prestaverit.
Solvite inquid templum hoc et ego in tribus
diebus suscitabo illud. Et idcirco hisque
predicximus exemplis dominicis eruditi cunctas
observationes nostras similiter nos quoque
debemus oratione concludere et hanc
vocem cunctis peticionibus nostris semper ad
iungere: Verumtamen non sicut ego volo
sed sicut tu. Statu vero constat illum
trine curvationis numerum qui solet in
congregationibus fratrum ad concludendum
sinaxin celebrari eum qui intento animo
supplicat observari non posse.

xxiii Ante omnia sane illud evangelicum preceptum
diligentius observandum est ut ingressi
in cubiculum nostrum clauso ostio nostro oremus patrem
nostrum. Quod a nobis ita implebitur: In ora
mus cubiculum supplicamus quando ab omnium
cogitationum sive sollicitudinum strepitu
cor nostrum penitus avocantes secreto quod
ammodo ac familiariter precem nostram domino
reseramus. Clauso oramus ostio quando
strictis labiis omnique silentio supplicamus.
Non vocum sed cordium scrutatori.
In abscondito oramus quando corde tantum
et intenta mente petitiones nostras soli
pandimus deo. Ita ut nec ipse quidem adverse
valeant potestates genus nostre petitionis
agnoscere. Propter quod cum summo est orandum
silentio. Non solum ne fratres nostros adstantes
nostris susurris vel clamoribus avocemus
et orantium sensibus obstrepamus sed ut ipsos
quoque inimicos nostros qui orantibus nobis
maxime insidiantur lateat nostre peti
tionis intentio. Ita enim preceptum illud
implebimus: ab ea que dormit in sinu tuo
custodi claustra oris tui. Ob quod
frequenter quidem sed breviter est orandum
ne inmorantibus nobis inserere aliquid nostro
corde insidiator inimicus possit.
Ipsa namque sunt vera sacrificia quia
sacrificium deo spiritus contribulatus.
Hec salutaris oblatio. Ista sunt pura
libamina. Ista est sacrificium laudis
hec vere hac pinguis orate. Ista sunt
olocausta medullata que contritis
et humiliatis cordibus conquiruntur
que hac quam diximus disciplina et intentione
spiritus exibentes efficaci poterimus virtute
cantare: Dirigatur oratio mea sicut
incensum in conspectu tuo, elevatio
manuum mearum sacrificium vespertinum.

Quod etiam nos oportunitas commoneat de uo-
tatione prolixiore. hora et prius in ue noctis (?)
aduenerit. de quo quidem licet pro tenuita-
tis nostrae mensurae multa prolata uide-
antur. diu quae sit a protracta conlatio.
pro sublimitate tamen huc difficultatis
materiae. pauca quodammodo credimus disputata.
His itaque sermonibus stupefacti potius
quam repleti. uespertina synaxi celebrata
soporem paululum membra laxabimus. primoque
diluculo sub pollicitatione plenioris tractatus
lectulis reuersuri. abinde discessimus. cum de
perceptarum adquisitione quam de promissorum
securitate gauderemus. excellentiamque si-
quidem orationis. nobis tamen quodammodo pre-
monstratam. ordinem uero atque uirtutem
eius qua perpetuitas ei ut adquirenda uel a
ut tenenda. necdum nos integre precepisse.
illis disputationibus senseremus. explicit

INCIPIT EIUSDEM SENIS SECUNDA

DE ORATIONE INCIPIUNT BREBES

I Primum II De consuetudine quae de significatione in egipti in pro uincia seruatur
III De abbate serapione et antropomorfitarum erro
IIII De eo quod reuersi ad abbatem Isaac de inquisitione erroris
quem senex predicatur incurrisse
V Responsio de origine heresis superius conprehensae
VI Quibus causis unicuique nostrum uel humilis xps Ihs
uel glorificatus appareat
VII In quo nostri finis consistat
VIII Interrogatio super eruditione perfectionis
VIIII Responsio de efficacia intellectus
X De institutione orationis perpetuae
XI De perfectione orationis
XII Interrogatio quemadmodum spiritales cogitationes
immobiliter teneantur
XIII De mobilitate cogitationum
XIIII Responsio super interrogationem.

INCIPIT LIBER DECIMUS

I Inter haec anachoritarum instituta sublimia. quae
quamuis donante domino licet imperito digesta
sunt stilo. quae dum nos interserere uel con
serere. quod uelut pulcro corpori neuum
quendam uidetur opponere instructionis
ipsius ordo conpellit quamquam non dubitem
etiam hoc pro non minima instructione.
super omnipotentis dei que in genesi legitur imagi-
nem quibusque simplicioribus conferendum.
presertim cum tanta doctrinae causa ut etiam
ignoratio eius. sine ingenti blasfemia
et catholice fidei detrimento. esse non possit.

De consuetudine egipti

II In orientis egipti regionibus mos iste antiqua
traditione seruatur. ut peracto epifa-
niorum die quem prouinciae illius sacerdotes
uel dominici babtismi. uel secundum carnem natiui-
tatis esse definiunt. et idcirco utriusque
sacramenti sollemnitatem non bifarie.
ut in occiduis prouinciis sed sub una diei
huius festiuitate concelebrant. epistolae
pontificis. alexandrini per uniuersas
egipti prouincias. dirigantur. quibus
et initium quadragesime. et dies pasce
non solum per ciuitates omnes. sed etiam per
uniuersa monasteria designatur.
Secundum igitur hunc morem. post dies
admodum paucos. quam superior cum
abbate Isaac fuerat agitata conlatio.
theofili predicte urbis episcopi sollemnes
epistole. commearunt. quibus cum denun-
tiatione paschali contra ineptam
quoque antropomorfitarum heresem. longa
disputatione disseruit. eamque copioso

(c) Real Academia de la Historia

sermone descripta. quod tanta uero amaritudine ab uniuerso propemodum genere monachorum. qui per totam prouinciam egypti morabantur. pro simplicitatis errore susceptum. ita e contrario memoratum pontificem. uelut heresi grauissima depravatum. pars maxima seniorum ab uniuerso fraternitatis corpore decerneret esse detestandum. Quod scilicet inpugnare scribture sancte sententiam uideretur. negans omnipotentem deum humane figure conpositione formatum. cum ad eius imaginem creatum adam scribtura manifestissime testaretur. Denique et ab his qui erant in heremo sciti commorantes. quique perfectione hac scientia hominibus qui erant in egiptiis monasteriis preminebant. Ita est hec epistula refutata ut preter abbatem pafnutium nostre congregationis presbiterum. nullus eam ceterorum presbiterorum qui in eadem heremo aliis tribus ecclesiis presidebant. ne legi quidem hac recitari in suis conuentibus prorsus admitteret.

III De abbate serapione et antropomorfitarum heresi

Inter hos ergo qui hoc decipiebantur errore. fuit antiquissime destrictionis. atque in actuali disciplina per omnia consummatus nomine sarapion. cuius inperitia super predicti dogmatis opinione. tantum preiudicabat cunctis ueritatis tenentibus fidem. quantum ipse uel uite merito. uel antiquitate temporis. omnes fere monachos anteibat. quumque hic sancti presbiteri pafnutii multis adortationibus ad rectam fidei non posset adduci. eo quod nouella ei hec persuasio. nec ab anterioribus aliquando conperta ut tradita uideretur. Accidit quendam diaconem summe scientie uirum nomine fotinum desiderio uidendi fratres qui in eadem heremo degebant. de capadocie partibus aduenisse. Quem beatus pafnutius summa gratulatione suscipiens. ad confirmationem fidei que fuerat pontificis predicti litteris conprehensa producens in medium coram cunctis fratribus sciscitatur. quemadmodum illud quod in genesi dicitur. Faciamus hominem ad imaginem et similitudinem nostram. catholice totius orientis interpretarentur ecclesie. Quique ille non secundum humilem littere sonum. sed spiritaliter imaginem dei et similitudinem tradi ab uniuersis ecclesiarum principibus explanaret. Idque copioso sermone et plurimis scribturarum testimoniis adprobasset. nec posse in illam inmensam et inconprehensibilem atque inuisibilem maiestatem aliquid huiusmodi cadere. quod humana conpositione ualeat hac similitudine circumscribi. quippe quia incorporea et inconposita simplexque natura sit. queque sicut oculis deprehendi. ita mente non ualeat extimari. tandem senex multis ac ualidissimis doctissimi uiri assertionibus motus. ad fidem catholice traditionis adtractus est. Cumque super hoc eius assensu infinita ut abbatem pafnutium. ut nos omnes letitia repleuisset. quod scilicet uirum tante antiquitatis. tantisque uirtutibus consummatum inperitia sola et simplicitate rusticitatis errantem. nequaquam usque ad finem deuiare de tramite recte fidei permisisset. et pro gratiarum actione surgentes preces domino funderemus.

lauerat in oratione, senex mente confusus,
eo quod illam antropomorfon imaginem
deitatis quam proponere sibi in oratio-
nem consueuerat aboleri de suo corde
sentiret, ita in amarissimos fletus cre-
brosque singultus repente prorumperet. In
terram que prostratus cum heiulatu uali-
dissimo proclamaret: heu me miserum,
tulerunt a me deum meum, et quem nunc teneam
non habeo, uel quem adorem aut interpelle-
re iam nescio. Super qua re ualde permoti, nec
non etiam praeteritae conlationis uirtute
ad abbatem Isaac rediuimus, quem comminus
intuentes his sermonibus adorsi sumus.

IIII De reditu nostro ad abbatem Isaac. Licet
nos etiam consertu ubi se que nuper oborta
est nouitate praeteritae conlationis,
quae super orationis statu digesta est,
desiderium recurrere ad tuam beatitudi-
nem postpositis omnibus inuitaret, ad-
didit tamen aliquid huic cupiditati
etiam abbatis Serapionis tam grauis error
nequissimorum, ut arbitramur, daemonum
calliditate conceptus. Non enim paruula
disperatione deicimur, considerantes
eum laboribus tantis, quos per quinquaginta
annos in hac heremo tam laudabiliter
exegit, ignorantiae huius uitio non solum
penitus perdidisse, sed etiam perpetuae
mortis incurrisse discrimen. Unde
ergo uel cur ei tam grauis error inrepserit
primum desideramus agnoscere. Deinde
quaerimus edoceri quemadmodum ad illam
orationis qualitatem de qua pridem
non solum copiose sed etiam magnifice
disputatum est peruenire possimus. In hoc enim
profecit in nobis admirabilis illa con-
latio, ut tantum stupore attonitam mentem
incuteret, non quemadmodum eam perficere ut
adprehendere ualemus ostenderet.

Responsio de origine erroris superius conprehensi
V Isaac. Non est admirandum hominem
simplicissimum, et qui de substantia uel natu-
ra diuinitatis numquam penitus eruditum
rusticitatis uitio et consuetudine erroris
antiqui usque nunc decipi, ut decipi posse.
Et ut uerius dicam, in errore pristino perdurare,
qui non recenti, sicut putatis, daemonum in-
lusione, sed ignorantiae pristinae gentili-
tatis inferatur, dum secundum consuetudinem
erroris illius quo daemones hominum figura
compositos excolebant, nunc quoque illam
incomprehensibilem atque ineffabilem ueri
luminis maiestatem sub circumscriptione
alicuius imaginis existimant adorandum.
Nihil se tenere ut habere credentes, si propo-
sitam non habuerint imaginem quandam
quam in supplicatione positi iugiter in-
terpellent, eamque circumferunt mentem
hanc prae oculis teneant semper adfixam.
Super quorum hoc errore competenter dirigitur
illa sententia: Et mutauerunt gloriam
incorruptibilis dei in similitudinem ima-
ginis hominis corruptibilis. Hieremias
quoque: Populus, inquit, meus mutauit gloriam suam
in idolo. Qui error licet origine hac
quam diximus quorundam sensibus inoliatur,
nichilominus tamen in illorum quoque animis
qui numquam gentilica superstitione
polluti sunt, sub colore testimonii huius
quo dicitur: Faciamus hominem ad ima-
ginem et similitudinem nostram, imperitia
et rusticitate faciente concretus est.
Ita ut etiam heresis quae dicitur anteropomorfi-
[tarum]

(c) Real Academia de la Historia

sub occasione destruunt. hubi in ea praesumptionis emerserit. quae in mentem illam hanc simplicem divinitatis substantiam lineamentis nostris et humana figuratione corporatam pertinaci pueritate contendit. quae tamen si quis fuerit catholicis documentis instructus. ut gentilis blasfemiam detestabitur. Et ad illam orationis purissimam perveniet qualitatem. quae non solum nullam divinitatis effigiem. nec lineamenta corporeum. quod dictu quoque nefas est in sua supplicatione miscebit. Sed ne ullam quidem in se memoriam dicti cuiusquam vel facti speciem seu formam cuiuslibet caracteris admittit. Quibus secundum sus unicuique nostrum vel humilis xps vel glorificatus

VI appareat. Secundum mensuram namque puritatis suae sicut superiore conlatione praefatus sum. unaquaeque mens in oratione sua erigitur ut formatur. Tantum scilicet a terrenarum ac materialium rerum contemplatione discedens quantum eam status suae provexerit puritatis ac fecerit(que) ihesum humilem adhuc et carneum ut glorificatum. et in maiestatis suae gloria venientem internis obtutibus animae pervidere.

Non enim potuerunt intueri ihesum venientem in regno suo. qui adhuc sub illa quodammodo iudaica infirmitate detinentur. non queunt dicere cum apostolo. Et si cognovimus secundum carnem xpm. sed nunc iam non novimus. Sed soli illi purissimis oculis divinitatem ipsius speculantur. qui de humilibus hac terrenis et cogitationibus ascendentes. cum illo secedunt in excelso solitudinis monte. quibus ab omnium terrenarum cogitationum hac perturbationum cumulatione et cunctorum vitiorum permixtione secretur fide purissima. ac virtutum eminentia sublimatur gloriam vultus eius et claritatis revelat imaginem his qui merentur eum mundis animae obtutibus intueri. Cernitur vero ihesus etiam ab his qui in civitatibus et castellis hac viculis commorantur. id est qui in actuali conversatione sunt atque operibus conversantur. sed non in illa claritate qua illis apparuit. qui cum ipso in praedicto virtutum monte conscenderunt. id est petro iacobo et iohanne. Ita enim in solitudine et moysi apparuit et heliae locutus est. quod volens dominus noster confirmare et perfectae nobis derelinquere puritatis exempla. equidem cum ipse fons inviolabilis sanctitatis. ad obtinendam eam secessionis adiutorio. ac solitudinis beneficio extrinsecus non egeret.

Non enim poterat ullis turbis sordibus puritatis plenitudo maculari. nec contaminari humano consortio. qui universa polluta emundat atque sanctificat. Secessit tamen in montem solus orare. per hoc scilicet nos instruens suae secessionis exemplo. ut si nos appellare nos quoque voluerimus deum puro et integro cordis affectu. ab omni inquietudine et confusione turbarum similiter recedamus.

Ut in hoc corpore commorantes ad similitudinem quandam illius beatitudinis quae in futuro repromittitur sanctis. ut ex parte aliqua nos aptare possimus. sitque nobis omnia in omnibus deus.

VII Tunc enim perfecte consummabitur in nobis illa nostri salvatoris oratio. qua pro suis discipulis orabat ad patrem dicens. Ut dilectio qua dilexisti me. in ipsis sit et ipsi in nobis. Et iterum. Ut et ipsi in nobis sint. sicut tu pater in me et ego in te. quando illa perfecta dilectio qua prior nos ille dilexit. in nostri quoque transierit cordis affectum. hac domini oratione completa.

(c) Real Academia de la Historia

quę credimus. nullo modo posse curari. quod tunc fiet quum omnis amor omne desiderium omne studium. omnis conatus. omnis cogitatio nostra omne quod uidemus. quod loquimur. quod speramus deus erit. Illaque unitas que nunc est patris cum filio. et filii cum patre in nostrum fuerit sensum mentemque transfusa. Id est ut quemadmodum nos ille sincera et pura atque indissolubile diligit caritate. nos quoque ei perpetua et inseparabili dilectione iungamur. Ita scilicet eidem copulati. ut quidquid speramus quicquid intelligimus. quicquid loquimur deus sit. In illum inquam peruenitur quem prediximus finem. quem in oratione sua in nobis optat impleri. ut omnes sint unum sicut et nos unum sumus. ego in eis et tu in me ut sint ipsi consummati in unum. et iterum. pater quos dedisti mihi uolo. ut ubi ego sum et ipsi sint mecum. Hec igitur destinatio solitarii esse debet omnis intentio. ut imaginem futurae beatitudinis in hoc corpore possidere mereamur. et quodammodo arrarum celestis illius conuersationis et glorie incipiat in hoc uasculo pregustare. Hic inquam finis totius perfectionis est. ut eo usque extenuata mens ab omni sarcina carnali ad spiritalia cotidie sublimetur donec omnis eius conuersatio cordis una et iugis efficiatur oratio.

VIII Germanus. Maior nobis et preterite conlationis illius admiratione obstupefactis huc recurrimus magnitudo stuporis exorta. quantum enim incitamentis doctrine huius ad desiderio perfecte beatitudinis inflammamur. tantum maiore desperatione concidimus. ignorantes quemadmodum disciplinam tante sublimitatis expetere ut obtinere possimus. quapropter in cellula posita diutina meditatione uoluisse cepimus. quia necesse erat loquaci fortasse prosecutione proferri. querimus ut exemplaria nobis pariter et committatur quamquam sciamus beatitudinem tuam nullis offendi solere infirmos.

Que ut ob hoc etiam in medium proferende. atque in eis absurda etiam corrigantur. quantum itaque opinio nostra sese habet cuiuslibet artis seu disciplinae perfectio. necesse est ut a quibusdam mollibus incipiens rudimentis facilioribus primum hac tenerrimis initiis imbuatur. ut quodam rationabili lacte nutrita paulatim educata atque succrescat atque ita ab humilis ad summa sensim gradatimque conscendat.

Quibus quum fuerint planiora principia et quodammodo ianuas arrepte professionis ingressa ad penetrabilia et excelsa fastigia consequenter et absque labore perueniat.

Nam quemadmodum pronuntiare pueros quispiam simpliciter posset copulas syllabarum nisi prius elementorum cursu ceteros diligenter agnouerit. ut quomodo citatam legendi peritiam consequatur qui breues et angustas descriptiones nominum necdum est idoneus coniungere. qua autem ratione his qui peritia grammaticae disciplinae minus instructus erit. ut rhetoricam facundiam uel filosofiam scientiam consequatur. quapropter huic quoque sublimissime disciplinae per quam instruimur. deo iugiter inherere non dubito quedam inesse institutionis inesse fundamenta. quibus primum firmissime conlocatis post hec superposita excollantur perfectionis excelsa fastigia.

Cuius hec esse principia tenuiter suspicamur ut primum noverimus qua meditatione teneatur ut cogitetur deus. Deinde hanc eandem queque est materia quemadmodum ualeamus

(c) Real Academia de la Historia

Inmobiliter custodire quod etiam cum nondum
bigimus culmen adtigimus perfectionis scire esse
et idcirco quandam memoriae ubi ministerium
quod mente concipiatur ut perpetuo teneatur
a nobis cupimus demonstrari. Ut eam
prae oculis retentantes quam elapsos nos ab
eadem senserimus ubi eam in promptu scriptam
est ilico revertamur. Hac siquidem illam sine
ulla circuitus mora et inquisitionis diffi-
cultate possimus. Etenim numquamquam
de theoriis spiritalibus fuerimus evagati ad nos
metipsos ut a delectabili sopore convertamur
et tamquam expergefacti investigatum primusque
obruatum est spiritalem memoriam resuscitare
possimus. Retardat ipsius inquisitionis
mora prius quam reperimus et cum universo conatu
lectarum revolvimur etiam ne quam spiritalis quidam
parturiatur in actu conceptu evanescat
intentio. Quam confusionem idcirco nobis
accidere satis certum est quia specialiter ali-
quid prae oculis positum velut formulam
quandam stabiliter non tenemus ad quam
possit vagus animus post multos anfractus ac
varios discursus revocare et post longa
naufragia velut portum quietis intrare
laturque fit ut hac ignoratione ac difficul-
tate mens iugiter praepedita errabunda
semper et velut ebria per diversa iactetur
et ne illa quidem quod casu post aliquem
industria sibimet occurrerit spiritalem diu
hac firmiter teneat dum alia ex aliis semper
suscipiens sicut introitum eorum ita et principia
locum et quam fine discessumque non sentiat.

viiii ISAAC Inquisitio vestra tam minuta atque
subtilis proxime puritatis praesignat
indicium. Nec enim de his saltem interrogare
nondum introspicere atque discernere quis

pium praevalebit nisi qui indiligentia ac efficacia
mentis industria ac sollicitudine pervigil ad
perscrutandam earum profunditatem pro-
vexerit quaestionum. Curaque et quos usque
iugis intentio per experientiam fecerit ad caulae
adeo tantum puritatis huius limina iam usque
pulsare et idcirco quia video vos nondum
pro foribus orationis illius vere de qua disserimus
adstare esse sed ipsis quodammodo experientiae
manibus penetrabilia et eius interiora pal-
pare et quaedam membra eius iam iamque contingere
non me laboraturum credo ut adum in veri-
atrium quodammodo ipsius hoc introitum
induci quoque in quam dominus dispensatio in-
troducat nec vos ad inspicienda haecque
demonstranda sine ullo difficultatis
obstaculo retardandos. Proximus.
Proximus cognitioni est quicquid inquirere
debeat prudenter agnoscit. Nec longe a scien-
tia longe est qui coepit intellegere quid
ignoret. Et idcirco non vereor maculam
ut levitatis incurrere si ea quae in superiori
tractatu de perfectione orationis disse-
disputationi subtraxeram propalaro quorum
virtutem vobis in hac exercitatione versantibus
conlocutam etiam sine ministerio nostri
sermonis per Dei gratiam arbitror fuisse
x reserandam. Quippe secundum illam instituti-
onem quae parvulorum eruditioni pru-
dentissime conparatur qui alias ele-
mentorum eruditionem primum percipere non
possunt nec eos ut agnoscere lineas ut
intrepida manu quaeunt describere caracteres
nisi quaedam proaspicis quibusdam et formu-
lis cerae diligenter inpressis effigies eorum
exprimere contemplatione iugiter atque
cotidiana imaginatione consuetam

(c) Real Academia de la Historia

huius quoque repulsus a theoriae erudienda uobis est formula ad quam semper tenacissime mentis intuitum defigentes ut eadem salubriter uoluere indisrupta iugitate discatis . ut sublimiores intuitus scandere illius usu hac meditatione possitis . haec igitur uobis huius quam quaeritis disciplinae atque orationis formula proponetur quam unusquisque monachus ad iugem dei memoriam tendens incessabili cordis uolutatione meditari expulsa omnium cogitationum uarietate consuescat quia nec aliter eam ullo modo poterit retentare nisi ab omnibus fuerit corporalibus curis ac sollicitudinibus absolutus . quae sicut nobis a paucis qui antiquissimorum patrum residui erant tradita est ita a nobis quoque non nisi rarissimis ac uere sitientibus intimatur . erit itaque ad perpetuam dei memoriam possidendam haec inseparabiliter proposita uobis formula pietatis . Deus in adiutorium meum intende domine ad adiuuandum me festina . hic namque uersiculus non inmerito de toto scripturarum excerptus est instrumento .

Recipit enim omnes affectus quicumque inferri possunt humanae naturae . et ad omnem statum atque uniuersos incursus proprie et competenter aptatur . habet siquidem aduersus uniuersa discrimina inuocationem dei . habet humilitatem piae confessionis . habet sollicitudinem ac timoris perpetui uigilantiam . habet considerationem fragilitatis suae exauditionis fiduciam confidentiam praesentis semper adstantisque praesidii . qui enim iugiter suum inuocat protectorem . certus est eum semper esse praesentem . habet amoris et caritatis ardorem . habet insidiarum contemplationem inimicorumque formidinem quibus perspiciens semper se diebus ac noctibus uallatum . confitetur se non posse sine eius defensionis auxilio liberari . hic uersiculus omnium infestatione daemonum laborantibus inexpugnabilis murus est et inexpugnabilis lorica hac munitissimus clipeus .

Iste in acedia et anxietate animi constitutos seu tristitia uel cogitationibus quibusque depressos salutis remedia desperare non patitur . ostendens illum quem inuocat inspicere iugiter nostra certamina atque a suis supplicibus non abesse . iste nos in spiritalibus successibus cordisque laetitia constitutos admonet extolli penitus non debere nec inflari de prosperitate status quam sine protectore deo retineri non posse testatur .

Dum non solum eum semper sed etiam uelociter ut sibi auxilietur implorat . Iste inquam uersiculus unicuique nostrum in qualibet qualitate degenti necessarius et utilis inuenitur .

Nam qui semper atque in omnibus desiderat adiuuari manifestat quod non tantum in tristibus duris ac tristibus sed etiam in secundis hac laetis pari modo deo egeat adiutore . ut quem uti modo de illis eruit . ita in istis eum faciat inmorari . carne uero scitis humanam fragilitatem sine illius opitulatione subsistere . Gastrimargiae passione pertemptor . ciuos quos heremus ignorat inquiro . et in squalida solitudine . ingeruntur mihi odores regalium ferculorum . atque ad illorum desideria trahi me inuitum etiam sentio . dicendum mihi est proinde . Deus in adiutorium meum intende . anticipare horam refectionis statutae intentor seu modum iustae ac solitae

(c) Real Academia de la Historia

partitatur renuere quum magno cordis mei
dolore contendo. quum gemitu michi erat
clamandum. Ds in adiutorium meum
Ieiuniis me ob inpugnatione carnis detenc
tionibus indigentem ratio mea prohibeat luxu
riandi siue ueneris ardentis coniectio quoque
detersa. Ut efficiatur modo desiderio tri
buatur: ut certe uetetur carnalis concu
piscentie ubique temperamento detectio
oris ieiunii conquiescunt. orandum mici erat.
Ds in ad. Accedentem ad refectionem oris legi
tima. suggerentes perceptione parvis ecorreo
ueque ab omni saturitatis necessitate
excludor. quum eiulatu proclamandum erat
mici. Ds in ad. Volentem me ob stabilita
tem cordis insistere lectioni inexpellens
cupiat prohibet dolor. horum quoque
ergo faciem meum ad rectum paginam somni
adsidua hebetudine quieti tempus uel
ceterum tradi ut preuenire conpellor.
Ipsum denique canonicum sinaxeos pro [illegible] quoque
modum inexcidere. me grauissima somni
cogit inpterrio. Similiter proclaman
dum mici erat. Ds in adiu. Sublatum oculis
mis sopore mulcatis me nocturnis diabolicis
insomniis uideo fatigatum omnemque apul
sebris mis refectione noctis ne quietis
exclusum. quum suspiriis adorandum erat mici.
Ds in ad. Adhuc me in conluctatione postea
tionis titillatio carnis frequenter conpun
git et ad consensum peruerse dormientem
blandu oblectatione conuertit uel quis
aliter exercitans [illegible] uiolentes flosculos
curationis. clamandum erat mici. Ds in
Excitatum renatio libidinis incentiua et
genitalem membris mis inexpuitre. ferrore
uit pariam hec iratus Immo grauiter [illegible] in

me diuatur. ut peccati preuentus in [illegible]
dicendum erat mici. Ds in ad. Iste filargirie
eritatione simulis inquietor. cogor que
propositum usque amicus mici in [illegible]
lentiam. Ne innumeritudine fellis per
turbatione furoris abducar. quum
gemitu proclamandum erat. Ds in adiu.
Accedie. cenodoxie superbie elatione per
temptatior. ac de ulior neglegentia ut [illegible]
quod sibi mentis sub alii cogitatione
blandiatur. uel in me preualeat [illegible]
mici per uiciorum suggestio cum omni contem
ptione. cordis horrendum erat mici. Ds in ad.
Humilitatis et simplicitatis gratiam
superbie tumore deportat. iugi conpunc
tione spiritus adquiribi necessarius uenia mici
per superbie tumorem peccatoris non mo
beuntem. Gratiarumque de [illegible]
elatione confodiat. tacitis mici pro
clamandum erat uiribus. Ds in adiutorium
Eructationibus anime innumeris rediuiuis
et instabilitas cordis excertatio [illegible] cogi
tationum dispersiones uideo coertere
Ipsamque orationem meam fundere ubique in
terpellatione usque funditus [illegible] In
unum sermonisque et tacitum [illegible]
non possum [illegible] tamque me [illegible] stabilita
tis [illegible] conuertatis [illegible]
ominor [illegible] generationes [illegible]
rite me [illegible] de hoc animis qualis
[illegible] unde me gemitibus
usque suspiriis expedire non possum nec
[illegible] proclamabo. Ds in adiutorium meum
Directionem sursus anime stabilitatem
cogitationes alacritatem cordis quum
ineffabili gaudio et mentis [illegible]
uisitatione spiritus sancti me [illegible]

(c) Real Academia de la Historia

exuberantiam quoque spiritalium sensuum redu
ctus reuelatione sanctorum, ac tristitiam in
solitam et ariditatem mei penitus occulatione
repentinam domini inlustratione percepi. ut ab
his merear diutius inmorari sollicite
mihi et frequenter est clamandum. Ds in ad.
Nocturnis daemonum terroribus circumualla
tus exagitor et inmundorum spirituum fanta
siis inquietor et per ipsam mei salu
tis hac uitae exspectationis horrore sub
trahitur. ad salutare uersiculi huius portum
confugiens. totis uiribus exclamabo. Ds in
Rursum quum fuero consolatione domini repa
ratus et prius animatus aduentu
uel ut innumeris angelorum milibus me sensero
circumseptum. laetitia eorum quos metuere
grauiter ante sentiebam. et quorum tactum
immo uicinum horrore mente et corpore
sentiebam. repente congressus expetere
audeo. hoc prouocare conflictus
ut in me constantiae huius uigor per dei
gratiam diutius inmoretur. totis mihi
est uiribus proclamandum. Ds in adiu
Huius igitur uersiculi oratio in ad
uersis ut eruamur. in prosperis ut ser
uemur nec extollamur. Incessabili
iugitate fundenda est. Huius inquam
uersiculi meditatio in tuo pectore in
disrupte uoluatur. hunc in opere quo
libet seu ministerio uel in itinere
constitutus decantare non desinas.
Hunc et dormiens et reficiens et in ulti
mis naturae necessitatibus meditare.
haec uolutatio cordis uelut formula
tibi salutaris effecta non solum inlesum
ab omni daemonum incursione custodiet
Sed et quum cunctis ex uitiis terrenae cogi

tationis expurgans ad illas inuisibiles
theorias caelestesque perducet atque ad illum
ineffabilem hoc perpaucis expertum prouehet
et orationis ardorem. hunc uersiculum
meditantem tibi somnus inrepat donec in
cessabili eius exercitatione formatus
etiam per soporem eundem cantare consuescas.
hic tibi expergefacto primus occurrat.
hic te uigilantem cogitationes anticipet et
uniuersas. hic te de tuo surgentem cubili
curuationi genuum tradat atque illic de
inceps ad omne opus actusque deducat.
hic te omni tempore prosequatur. hunc
meditaberis secundum praeceptum legislatoris
sedens in domo et ambulans in itinere
dormiens atque consurgens. hunc scribes
in limine et ianuis cordis tui. hunc in
parietibus domus tuae hunc penetrabilibus tui
pec toris conlocabis. Ita ut haec ad
orationem procumbenti sit tibi adclinis
decantatio. et exinde consurgenti atque
omnis usus uitae necessarios incedenti
fiat erecta et iugis oratio.
XI Istam istam mens indesinenter formulam
teneat. donec usu eius incessabili et iugi
meditatione firmata cunctarum cogita
tionum diuitias amplasque substantias
abiciat hac respuat. atque ita uersiculi
huius paupertate constricta ad illam
euangelicam beatitudinem quae inter ceteras
beatitudines primatum tenet. prona
facilitate perueniat. Beati enim inquit
pauperes spiritu quoniam ipsorum est regnum caelorum.
Et talis quis per istiusmodi paupertatem
egregius pauper extiterit. Illud profeticum
implebit eloquium. pauper et inops
laudabunt nomen domini. et reuera

(c) Real Academia de la Historia

Que maior uel sanctior potest esse pau-
pertas quam illius qui nihil se presidii
nihil uirium habere cognoscens de aliena
largitate cotidianum poscit auxilium
et uitam suam atque substantiam singulis
quibusque momentis diuina ope intelle-
gens sustentari, uerum se mendicum domini non
inmerito profitetur supplicater ad eum
cotidie clamans: Ego autem mendicus
et pauper sum, deus adiuuat me. Et sic ad illam
quoque multiformem scientiam dei ipso in-
luminante conscendens incipiat de-
inceps sublimioribus ac sacratioribus misteriis
saginari, secundum illud quod dicitur per
prophetam: Montes excelsi ceruis, petra refu-
gium erinaciis. Quod satis proprie huic
quem diximus sensui coaptatur. Eo quod
quisquis in simplicitate atque innocentia
perseuerans nulli est noxius uel molestus
sed sua tantum simplicitate contentus
solummodo se ab insidiantium predatione
tueri contendit, uelut erinacius spiritalis
efficitur, iugi euangelice illius petre
uelamine protegitur, id est memoria
dominice passionis, predicatique uersiculi
incessabili meditatione muniatur, infes-
tantis inimici declinat insidias. De his
spiritalibus erinaciis et in prouerbiis ita dicitur:
Erinacii gens inualida qui fecerunt in
petris domos suas. Et reuera quid inua-
lidius christiano, quid infirmius monaco,
cui non solum nulla iniuriarum uindicta
subpeditat, sed ne leuis quidem ac tacita-
que commotio resultandi intrinsecus pullu-
lare conceditur. Quisquis autem ex hoc
proficiens statu non solum innocentie
simplicitatem possidet, sed etiam

discretionis uirtute munitur, uirulentorum
serpentium extinctor effectus, et habens
contritum satanan sub pedibus suis et ad
quorum rationabilis cerui imitatione alacri-
tate peruenit. Pascetur in propheticis
atque apostolicis montibus, id est in excelsissi-
morum ac sublimissimorum sacramentorum quorum
iugi pastu uegetatus omnes quoque psal-
morum affectus in se recipiens ita incipiet
decantare, ut eos non tamquam a propheta
conpositos sed uelut a se editos
quasi orationem propriam profunda
cordis conpunctione depromat, uel
certe ad suam personam estimet eos fuisse
directos, eorumque sententias non tantum tunc
tantummodo per prophetam aut in propheta
fuisse conpletas, sed in se cotidie geri
inplerique cognoscat. Tunc enim scrip-
ture diuine nobis clarius perpatescunt
et quodammodo earum uene medulleque
panduntur, quando experientia nostra
earum non tantum percipit sed etiam preuenit
notionem, sensusque uerborum non expositi-
onem nobis sed per documenta reserantur.
Eundem namque recipientes cordis affectum
quo quisque decantatus uel conscriptus
est psalmus, uelut auctores eius facti
precedemus magis intellectum ipsius
quam sequemur, id est ut prius dictorum
uirtutem quam notitiam colligentes quid
in nobis gestum sit, uel quotidianis geratur
incursibus superueniente eorum meditatione
quodammodo recordemur, et quid nobis
uel neglegentia nostra pepererit, uel
diligentia conquisierit, uel pro-
uidentia diuina contulerit, uel
instigatio fraudauerit inimici, uel

(c) Real Academia de la Historia

subreptione lubrica uel subtilis oblibio.
ut in actualibus humana fragilitatis seu in
prouida perpelleretur ignorantia decan
tantes reminiscamur. omnes namque hos
affectus in psalmis inuenimus expressos
ut ea quae incurrerit uelut in speculo pu
rissimo peruidentes efficacius agnoscamus.
Et taliter magistris affectibus erudienti non
ut audita sed tamquam perspecta palpemus
Nec tamquam memorie commendata sed
uelut ipsa rerum natura insita de interno
cordis parturiamus affectu. ut eorum
sensus non textu lectionis sed experien
tia precedente penetremus. atque ita ad
illam orationis incorruptionem mens
nostra perueniet ad quam in superiore tractu
atu quantum dominus donare dignatus est
ordo conlationis ascendit. quae non
solum nullius imaginis occupatur intuitu.
sed etiam nulla uocis. nulla uerborum
prosecutione distinguitur. ignita
uero mentis intentione per ineffabilem
cordis excessum inexplebili spiritus alacri
tate profertur. quamque mens extra omnes
sensus hac uisibiles effecta inuetur
gemitibus inenarrabilibus atque suspiriis
XII prorumpit ad dominum. Germanus
Non solum nobis eruditionem spiritalis
huius quam poposcimus disciplinae sed
ipsum plane perfectionem satis aperte
atque lucide putamus expressam. quid enim
potest esse perfectius quidue sublimius
quam dei memoriam tam compendiosa
meditatione conplecti atque uni
uersiculi uolutatione cunctarum
uisibilium terminos emigrare et quod
ummodo affectus orationum cunctarum
breui sermone concludere. et ideo
unum quod superest adhuc nobis precamur
exponi quemadmodum hunc eundem uersiculum
quem nobis huius formulam erudidistis ita ubi
libet tenere possimus. Varietate per diqrum.
rum arcturum cogitationum inlebris
liberati ita spiritales quoque inmobiliter
teneamus. XIII Quum enim capitulum cuius
libet psalmi mens nostra conceperit insensibiliter
eo subtracto ad alterius scripturae textum
nesciens stupensque deuoluitur. quumque illud
in semetipsa ceperit uolutare necdum ad
illud ad integrum uentilato aborta alterius
testimonii memoria meditationem materie
prioris excludit. de hoc quoque ad aliud
subintrante alia meditatione transfertur.
et ita animus de psalmis semper rotatur
ad psalmum transiens lectione de euangelii
textu. De hoc quoque ad prophetica deuo
lutus eloquia. et exinde ad quasdam spiritales
delatus historias per omne scripturarum
corpus instabilis uagusque iactatur nichil
pro arbitrio suo preualens ut abicere
uel tenere nec pleno quidquam iudicio et ex
aminatione finire. palpator tan
tummodo spiritalium sensuum hac degustator
non generator nec possessor effectus.
Atque ita mens mobilis semper hac uaga in
tempore quoque synaxeos uelut ebria per
diuersa uagatur. Nullum officium con
petenter exsoluens. Verbi gratia dum
orat psalmum aut aliquam recolit lectionem
quum decantat aliud quid meditatur
quam textus ipsius continet psalmi
quum lectionem recitat faciendum
aliquid uel factum reminiscitur.
Atque in hunc modum nichil disciplinate

(c) Real Academia de la Historia

nec opportune recipiatur ut emittatur velut
fortuitis ut videtur incursibus sententiarum
eis quibus delectatur ut in morandi in eis
non habeat potestatem. Necessarium ergo nobis
est pre omnibus nosse quemadmodum hec pulsu
competenter explere possimus officia ut certe
nunc eundem versiculum que nobis vice
formule erudistis inmobiliter custodire.
Ut omnium sensuum hortatus uesinis non in sua
voluntate fluctuantia sed in nostra condicione
XIII consistant. Isaac. Licet pridem sup
herius disputantibus nobis de orationis
statu quantum reor sufficienter expressum
tamen quia vobis hec eadem poscitis ite
rari de confirmatione cordis breviter in
timabo. Tria sunt que vagum mentem
stabilem faciunt. Vigilie meditatio et
oratio. quarum assiduitas et iugis intentio
confert anime stabilem firmitatem.
Que tamen aliis nullo modo potest adpre
hendi nisi ipso operis non filargirie sed sacris
cenobii usibus dedicati. In fatigabilem
lugiatem omnis hominino sollicitudines
excusse vite presentis prius fuerint abdi
cate. ut ita illud apostolicum mandatum sine
intermissione orate possimus implere.
Perparum namque orat quisquis illo tantum
tempore quo genua flectuntur orare
consuevit. Numquam vero orat quisquis
etiam flexis genibus evagatione cordis qualibet
quoque distrahitur. et ideo quales orantes
voluerimus inveniri tales nos esse oportet
ante tempus orandi. Necesse est enim mentem
in tempore supplicationis sue de statu
precedenti formari illis que eam cogitati
onibus orantem. ut ad celestia sublimari.
ut ad terrena dimergi quibus inherens

orationem fuerint immorata. Huc usque
abbatis Isaac adtoniti nobis secundam
collationem de orationis qualitate dissi
cuit doctrinam stupillius predicat versiculi
meditatione quam velut informationis
loco ab incipientibus erudiendis tenendi.
Admirantes tamen modum et expolere tenacissime
cupientes utpote quam compendiosum hunc
facilem credebamus difficiliorem sentiat
ad observandum experti sumus quam illam
studium nostrum quo solebamus antea per omnem
scripturarum corpus absque ullius observantie
vincula varia passim meditatione dis
currere. Constat igitur neminem
prorsus ob imperitiam litterarum a per
fectione cordis excludi. Nec rusticitatem
obesse ad capescendam anime puritatem
que compendiosissime adiacet cunctis.
si modo sanam integramque mentis intentionem
iugiter ad Deum versiculi huius meditatione
servaverint. EXPLICIT COLLATIO SECUNDA ABBATIS

INCIPIUNT ALIE SEPTEM COLLATIONES AD HONORATUM

EPISCOPUM ET AD EUGERIO FAMULO XPI.
CAPITULA CONLATIONIS ABBATIS CEREMONIS

I Descriptione athenetor hoppidi
II De episcopo Archebio et Panefisi oppido
III Descriptio heremi in qua conmorabantur
ceremones senex [illegible]
IIII De ablate ceremone et excusatione eius super
postulata doctrina
V De responsione nostra ad excusationem eius
VI Propositio abbatis ceremonis quod tribus
modis vitia uocantur
VII Quibus gradibus ad sublimitatem caritatis

porrigat ascendi et quieta in eum stabilitatis.

VIII Quanto sit excellentior qui per caritatis affectum delicta declinat quam qui timore.

VIIII Quod caritas non solum de seruis filios faciat sed etiam in imaginem Dei hac similitudinem conferat.

X Quod perfectio caritatis pro inimicis orare sit et quo indicio animus needum purgatus noscatur.

XI Interrogatio quare affectum timoris et spei dixerit imperfectum.

XII Responsio de diuersitate perfectionum.

XIII De timore qui de caritatis magnitudine generatur.

XIIII Interrogatio de consummatione castitatis.

XV Dilatio superpositionis postulata.

INCIPIT PREFATIO IN LIBRO XI

Quamuis uirtutes perfectionis uestre uelut magna quedam luminaria in hoc mundo admirabili claritate fulgeant multi sanctorum qui uero eruditi sunt exemplo queant emulari lumen uestrum. O sancti fratres Honorate et Eucheri tantum illorum sublimium uirorum a quibus primo anachoreseos instituta sunt suscepimus laude flammam inuitati sunt, quorum unus in ingenti fratrum cenobio presidens congregationem suam que cotidiana sancte conuersationis uestre docetur intuitu illorum quoque patrum preceptis obtat instrui. Alter uero ut etiam corporali uisione edificaretur ad aspectum eorum pene Aegyptum tendere uoluerit ut hanc quasi frigoris gallicani rigore torpentem prouinciam derelinquens ad illas quasi solis iustitie proximas terras et maturis uirtutum frugibus redundantes uelut casta turtur caritatis pennis uolaret.

Necessario hoc mihi uiolentia caritatis extorsit ut quantum uniuscuiusque desiderio uel meritis equum labori consulens cum ubi tanti scribendi periculum non uitauerim, dummodo et a priori captiua filios redderetur uiciatoribus et tecto cum periculore numquam omnis necessitatis deueneritur.

Proinde quia fidei uestre et seruori ne illa instituta cenobiorum que duodecim libellis ad beate memorie episcopum Castorem que potuimus sermone conscripsimus. Necnon et decem conlationes instituto eremo commorantium patrum quas preceptis sanctis Helladio et Leontio episcopis utcumque digessimus satis facere potuerunt. Nunc uero equum latere uestrum cognoscatis etiam in ulla eremo consistentium quosque primorum patrum septem conlationes pari conscriptas stilo uobis credidi consecrandas. Quibus et quod de perfectione in prioribus opusculis nostris obscurius fortassis conprehensum est his que patrum missa sunt supplebuntur. Si uero sanctum studium uestrum etiam haec statum quaeri non quierint septem alie conlationes que ad sanctos qui in Stoechadibus consistunt insulis emittendae sunt fratrum desiderium ut arbitror uestrum studiis etiam explebunt.

CONLATIO ABBATIS CHEREMONIS

DE PERFECTIONE

Quum in cenobio Syrie consistentes post prima fidei rudimenta succedentibus aliquantis incrementis maioris perfectionis desiderare gratiam cepissemus statuimus confestim Aegyptum petere hac penetrato remotissimo eo usque Thebaidos eremo penetrantes sanctos plurimos quorum gloria fama per uniuersum diffuderat. Si non emulandi saltem agnoscendi studio inuisere. Igitur ad oppidum Aegypti cui Thennesus nomen est nauigatione peruenimus, cuius accole ita ut mari ut stagnis salsis undique circumluuntur.

137

Uarolis quia terra de terra. nequaquam montibus de-
ditam. opere tamen subterraneo nubali commertio
parentem. tam uero edificetur. quam uoluerint ex
eruendis terra non suppetat nisi de longinquo
nauigiis adportetur. II Ubi quam adue-
nientibus nobis subeat desiderium nostri diuinitatis
tamen beatissimi precipui uiri ascebu episcopi
presentiam esse. aduentum quis rumpit deuncto
sanctorum. tamen episcopus pene sibi oppido duas tantum
de sanctificatione omni eius. suo proposito solitu
dinis cura adiuta. uanitati presentis se humili
tatis tenore luxeuerit. ut deo ad locum
honore sibi blandiatur sit. Non enim tam
quam idoneum se ulteriora officium extrahi tamen
adsciscit. se duelia indignum ab illa uniu
sereor disciplina que celebratur sepulcrum.
Eo quod eriginatum extrepe tam mutuis in eadem
commoratur ad puritatem tamen aut te profes
sionis nequaquam peruenire potuisset.
Hic igitur quam in rupta dicta tamen ero. quo
eum illic elidendi episcopus cura perduxerat
pignos tamen humanissime suscepit ut gratia
desiderio nostro quos coram pueros eaque in uberibus
exipat puraribus inquirere. desiderabant uenire
in quid uideat horeter. in cerimtener uulon
ge unto monasterio consistenter. quo tale
exinatquiatur in corporibus lumpurguat
exsciatur in ipso eaque fulgeat ut pretiu.
Uau tota contemplatio eorum magna in tu
entibus possit conferri doctrina. a quibus
id quod ego amissum quod quasi erudere lapidatum
nequeo. Non enim uerbis quam ipso sancte uite
discitur exemplo. Credo uero in opinione mea
hoc te audio aliquatenus sublevandum. si in
quirentibus uobis illa euangelica marga
ritam quam ipse non habeo. sal tamen pro
uideo ubi eum commodius conparetur.

III Sumpto igitur baculo ex pera. uadit illic
cunctis uia ingredientibus monuitis moris
ita. ad ciuitatem tamen nostrum illa sancta funere
in tamen eius dux ipse perduxit. Cuius terrus
in modo eaque contigue. regionis plurima
parentum condum opulentissima. siquidem
ex eo cuncta uero summa terra in regione suos
submittere tribuantur. De pretio tamen
excursum mutauerunt terris limitabus
occupabit. Atque tam consuprius fere
hominibus uiciis opimus olim terrus salis
paludibus superest. Uadit ut quod in proximo
spuliter deuntantur. post uia flumina
in deserta. excitatur aquarum initium.
Terra fructifera in sublimine amulitu
in hubitantium in eu. Sanctum lectorum de illa
regione prima predicatum. In his igitur
locis mulcta in hunc modum oppida eminen
tioribus cumulis conlocata. fugiant
ubi ut altioribus elubieri illa sedem uel in
sulas. que derelicte recedentibus scis
solitudinem prebent. In quibus etersit
illa. tamen non nescior eo hore per unu corpus
antiquissimi consistebant.
IIII Iam quia beatus ascebus primum nos perduxit
ad sermonem maluit quia ex monasterio
eius proprior eadem ubique alius prosecutor
esse tamen. Nam quam continuis uite
annum spatium aliter excessisset tam
dorsum eius temporis fuerat uetustate
tamen ossum omnium legitime curuatum ut quasi
in primum eaque in reducatur in funeque sum
missus ueprodeat. extra eam manibus
progrederetur. Hunc igitur excubiarum
miraculum ea incertum pariter in tueretur.
siquidem desecatis moratificatus quasi tum
omnibus membris. nequaquam consistum

(c) Real Academia de la Historia

praeteritae desertationis uitia. quum
sermonem tamen atque doctrinam suppliciter posce-
remus hoc desiderium tantarum spiritalium instru-
ctionum tuarum fuisse aduentus nostri
praetextum. grauiter ille suspirans
quid uobis ita possum conferre doctrinae.
cui inbecillitas senectutis uigorem
pristinorum relaxauit. sed loquendi quoque
ademit fiduciam. Quem enim modum docere
praesumam quod ipse non facio. uel aliquem
in eo instruam quod me iam ut minus uel tepi-
dius exercere cognosco. Ob quam rem nullum
iuniorum mihi in hunc usque diem quo habitu re
promisi nec exemplo meo alterius desertatio
luxuretur. Numquam enim erit efficax
instituentis auctoritas. nisi eam effectu
operis sui cordis adfixerit audientis.

Ad haec nos non mediocri confusione con-
puncti sic respondimus. Licet sufficere
nobis ad omnem instructionem et locorum
difficultas et ipsa etiam adhuc soli-
taria uita quam iubentis quoque robusti
uix tolerant. quae nos etiam et tacentes
satis abundeque instruunt atque conpun-
gunt. Rogamus tamen ut taciturnitatem
tuam paululum praetermittas et nobis
potius dignanter infundas per quae hanc
quidem in te uirtutem non tam imi-
tatione conplecti quam admiratione
possimus. Nam etiam si se reuelatur tibi
tepor noster imperitis. id quod experimus
non meremur. debet hoc saltem labor
tanti itineris obtinere. quo hoc debeat
lemniacii coenobii rudimentis institu-
tionis uestrae desiderio tam profectus nisi
VI amore properabimus. Tunc beatus
Chaeremon. tria sunt inquid. quae facient

homines. uitiis temperare. id est metus
gehennae. siue praesentium. legum uel spes
atque desiderium regni caelorum. uel affectus
boni ipsius. amor atque uirtutum. Nam amor
legitur tali coniugio legitur execrari.
Timor domini odit malitiam. Spes. Etiam uitiorum
omnium excludit incursus. Non enim delin-
quent omnes qui sperant in eum. Amor quoque
ruinam non metuit peccatorum. quia
caritas numquam excidit. Et iterum. Caritas
cooperit multitudinem peccatorum. Et ideo
circo beatus apostolus omnem salutis summam
in istarum trium uirtutum consummatione con-
cludens. nunc inquid manet fides. spes et
caritas. tria haec. I Fides namque est
quae futuri iudicii hoc suppliciorum metu
uitiorum facit contagia declinare.
II Spes namque mentem nostram. de praesentibus ad-
uocans uniuersas. corporis uoluptates.
caelestium praemiorum expectatione contemnit.
III Karitas quae nos ad amorem Christi et spiritalium
uirtutum fructum mentis ardore succen-
dens. quicquid illi contrarium fuerit. toto
facit odio detestari. quae tamen licet
ad unum finem tendere uideantur. prouo-
cant enim nos. ut ab inlicitis abstineamus.
magnis tamen excellentiae suae gradibus ab
inuicem dispertiuntur. Duo namque supe-
riora proprie hominum sunt eorum qui ad
profectum tendentes. necdum affectum con-
cepere uirtutum. Tertium. Specialiter dei
est uel eorum qui in se imaginem dei. hac
similitudinem receperunt. Ille namque
solus est qui bona sunt nullo metu. nullo
remunerationis gratia. prouocante sed
solo bonitatis. operatur affectu.
Omnia enim. inquit salomon. operatur dominus

paternae dilectionis suo numquam bonitatis et obten-
tu omnem bonorum copiam dignis indignisque
largitur, quia nec factis quibus iniuriis
potest nec iniquitatibus hominum passibiliter
permoveri, semper scilicet manens perfecta
bonitatis inmutabilisque natura.

Si quis igitur ad perfectionem tendit, de illo
primo timoris gradu quem diximus esse
servilem, de quo dicitur: Cum omnia feceritis,
dicite quia servi inutiles sumus, ad altio-
rem spei tramitem gradu proficiente
conscendat, qui iam non servo sed mercen-
nario comparatur, quia mercedem retri-
butionis exspectat et quasi de peccatorum
absolutione et poenali timore securus
ac bonorum sibi operum conscius, licet pla-
citum praemium videatur exspectare, tamen
ad affectum illum filii, qui de paternae indul-
gentiae liberalitate confidens omnia quae
patris sunt sua esse non ambigit, perve-
nire non potuit; ad quem etiam ille prodigus,
qui cum substantia patris etiam filii
nomen amiserat, aspirare non audet dicens:
Iam non sum dignus vocari filius tuus; fac
me sicut unum mercennariis tuis.
Post illas enim porcorum siliquas, quarum eum
saturari negabatur, id est vitiorum sordi-
dos cibos, quia in semetipsum reversus et
salutari timore conpunctus inmunditiam
porcorum horrere iam coeperat et edacis famis
supplicium formidabat, velut iam servus
effectus etiam mercennarius statum de
mercede iam cogitans concupiscit ac dicit:
Quanti mercennarii patris mei abundant
panibus, et ego hic fame pereo. Revertar
ergo ad patrem meum et dicam illi: Pater peccavi
in caelum et coram te; iam non sum dignus vocari
filius tuus; fac me sicut unum ex mercennariis
tuis. Sed illam humilis paenitentiae vocem
in occursum eius pater prosiliens maiore
quam antea fuerat pietate suscepit, et eum
non contentus minora concedere, per duos
gradus sine dilatione transcurrens, pristinae
filiorum restituit dignitati. Festinandum
proinde etiam nobis est ut ad tertium
filiorum gradum, qui omnia quae patris sunt sua
esse credunt, per indissolubilem caritatis
gratiam conscendentes, caelestis illius patris
imaginem hac similitudine recipere
mereamur, et ad imitationem veri illius
filii proclamare possimus: Omnia quae habet
pater mea sunt. Quod etiam de nobis beatus
apostolus profitetur dicens: Omnia vestra sunt,
Sive Paulus, sive Apollo, sive Cefas,
sive mundus, sive vita, sive mors, sive
praesentia, sive futura: omnia enim vestra
sunt. Ad quam etiam similitudinem salva-
toris praecepta nos provocant: Estote
inquid et vos perfecti, sicut et pater vester
caelestis perfectus est. In illis etenim non-
numquam solet interrumpi bonitatis
affectus, quando aliquo vel tepore vel laetitia
vel oblectatione vigor animi relaxatus
vel ad metum vel ad praesens gehennae vel
desiderium subeunt futurorum. Et est
quidem in illis gradus quibus dicitur profectus
inchoari, ut dum vel poenarum metu
vel praemiorum spe incipimus vitia declinare,
ad caritatis gradum transire possimus.
Quia timor inquid non est in caritate,
sed perfecta caritas foris mittit timorem.
Quia timor poenam habet; qui autem timet
non est perfectus in caritate. Nos ergo
diligamus, quia deus prior dilexit nos.

Non ergo aliter ad illam veram perfectionem
conscendere poterimus. nisi quemadmodum
nullius voluptatis sed virtutis tantum amoris
dilectionis obtentu. quam obstinate audendum
nobis esse video de hoc amore adpendere perfectionem
a caritate dei ut ipsius virtutum amore
perfectionem mentis conscendamus ardore.
Utantur migrantes in affectu boni ipsius
immobiliter quantum humane possibile
est nature quod bonum est teneamus.
Quantum excellant qui sanctitatis affectu de-
linquere vitant. Multum namque differt
inter eum qui metu gehenne et spe retri-
butionis futuri vitiorum restinguit
incendia. et eum qui divine castitatis
affectu ipsam malitiam et inmunditiam
postposita hac puritatis possidet bonum
amore tantum huius desiderio castitatis.
nec vel remunerationem futuri promissi-
onis aspiciens sed presentis boni delec-
tatus conscientia vigeat omnia non con-
templatione penarum sed delectatione
virtutum. Hic namque status nec summonitus
cunctorum omnium estimonis ab ulla occa-
sione peccati. nec occultis cogitationum
voluntatis oblectationibus potest. Dum
affectum virtutis ipsius medullitus
sentiens quicquid illi contrarium est non
solum corde non suscipit verum etiam
summo detestatur orrore. Aliud namque
est presenti bono quempiam delectatum
odium habere vitiorum animi sue contagio
aliud futuri remunerationis intuitu
inlicitas concupiscentias refrenare.
Aliud quippe est presens metuere detrimentum
et aliud futurum formidare iudicium.
Postremo multum interest per bonum

ipsum a bono nolle discedere. qui propter metum
mali malis non prebere consensum. In illo enim
voluntarium bonum est. In isto vero velut quo-
ducatu. et tamquam nolenti violenter extortum.
ut metu supplicii cupiditates premantur.
Nam qui amoris obtentu vitiorum abstinet
blandimentis ad eundem amoris obstaculo
rursum ad illud quod diligit revertatur.
et ob id nec stabilitatem boni iugiter ob-
tinebit. sed ne ab inpugnatione quidem
aliquando requiescet. quia nec firmum hunc
perpetuum pacem castimonie possidebit.
habitura est inquietudo bellorum. non enim
possunt non enim vulnera inter tantum
discrimina. Necesse est enim quempiam
in conflictu positum qui cum vis bellantibus
ac fortiter dimicans. letalia adversariis
vulnera frequenter infligat. Nonnumquam
et ipse mortali mucrone perstringi.
Qui vero superata inpugnatione vitiorum
pacis iam securitate perfruitur ac triumphat.
In ipsius virtutis affectum iugem statuit
illius boni cuius iam totus est tenebit.
quia dum non inanime castitatis nihil
credidit esse dulcius. nec enim cuius
hunc pretiosius quidquam presenti iudicat
puritate. cui pena gravius erat ut virtute
predictorum sanctus erit ut ipsius vitam
virulentia contagio. Huic inquam nec
reverentie humane presentie quidquam
adiciet honestatis. nec minuet solli-
citudo. sed ubique semper circumferens
arbitrum non solum hactenus sed etiam
cogitationum suarum conscientiam illi
potissimum placere contendit quem
nec circumvenire nec fallere nec subterfugere
se posse cognoscit. Quod castitas
-IIII

(c) Real Academia de la Historia

non solum dicitur filios facit sed etiam
imaginem dei hac similitudinem conseruat

Quem statim si quis de adiutorio dei non de studio sui laboris presumens meruerit possidere. de condicione seruili in qua timor est et mercennarii spes cupiditatis in qua non tam bonitas largientis quam premium retributionis expectatur. in adobtione incipiet esse inter filios. ubi iam non timor. non cupiditas. sed illa caritas que numquam excidit inuenitur.

De quo timore et caritate quorum in tempus dominus quidem propheta conuenientes ostendit.

Filius honorat patrem. et seruus dominum suum et si pater ego sum ubi est honor meus.

Necesse est enim timere eum qui seruus est. quia si sciens uoluntatem domini sui et fecerit digna plagis uapulabit paucis.

Per hunc itaque caritatem quisque ad imaginem dei similitudinemque peruenerit a bono ipsius delectabili iam uoluptatem.

Ac similem quodammodo possidens patientiam et clementiam affectum nullis deinceps peccantium uitiis irascetur. sed ueniam potius infirmitatibus eorum condolens et conpatiens implorabit. sed reminiscens quamdiu similium passionum stimulis inpugnatum donec miseratione domini saluaretur. Non suo studio ubi inpugnatione carnali. reddi protectione saluatum.

Non iracundiam sed misericordiam errantibus intellegit inpendendam. Illum uersiculum ad dominum qui omnis cordis tranquillitate decantans. Tu disrupisti uincula mea tibi sacrificabo hostiam laudis. et nisi quia dominus adiubit me. paulo minus habitauerat in inferno anima mea. et in hac.

humilitate consistens. potest etiam euangelicum illud perfectionis explere mandatum. Diligite inimicos uestros. benefacite eis qui oderunt uos. et orate pro persequentibus et calumniantibus uos. Et sic ad illud premium quod sublungitur merebitur peruenire. per quod non solum imaginem dei et similitudinem preferunt uerum etiam filii nuncupamur. Ut sitis inquid. filii patris uestri qui in celis est qui solem suum oriri facit super bonos et malos. et pluit super iustos et iniustos.

Quem affectum beatus iohannes ad se peruenisse recognoscens ait. ut fiduciam habeamus in diem iudicii quia sicut ille est et nos sumus in hoc mundo. In quo enim infirma et fragilis humana natura esse sicut ille est potest. nisi in bonos et malos. iustos et iniustos. ad imitationem dei placidum semper in corde suo extenderit caritatem. et ut a bonum propter bonum ipsius operetur affectum perueniet ad illam uere adobtionem filiorum dei. de qua idem beatus apostolus ita pronuntiat. Omnis qui natus est ex deo peccatum non facit. quia semen ipsius in eo est. et non potest peccare quoniam ex deo natus est. Et alibi. Scimus quoniam omnis qui natus est ex deo non peccat.

Sed generatio dei conseruat eum et malignus non tangit eum. quod intellegendum est non de omni genere peccatorum. sed de capitalibus tantum criminibus dici. a quibus si quis exuerit atque emundare noluerit pro illo in alio loco predicat apostolus ne horum quidem debere pronuntiat. Qui scit inquiens fratrem suum peccare peccatum non ad mortem. petat pro eo et dabitur

(c) Real Academia de la Historia

enutu dr. Sed peccata non ad mortem.
et peccatum ad mortem. non pro illo dico
ut roget. ceterum de illis que pronunti-
antur non esse ad mortem. a quibus etiam
hii qui fideliter xpo deserviunt. quanta-
libet sanctitate ipsos circumspectione custo-
diant. inmunes esse non possunt. ut au-
diatur. Si dixerimus quoniam peccatum non
habemus. ipsi nos seducimus et veritas in nobis
non est. et alibi. Si dixerimus quoniam non
peccavimus mendacem facimus eum et verbum
eius non est in nobis. Inpossibile namque
est. quemlibet sanctorum non in his saltim minutis que
per sermonem per cogitationem per ignorantiam
per oblivionem. per necessitatem. per voluntatem
per subreptionem admittuntur
incurrere. que licet ab illo peccato
quod ad mortem esse dicitur. aliena
sunt culpa tamen ut reprehensione
x careant non possunt. Quod perfectio cari-
tatis sit pro inimicis orare et quod indi-
cio anima necdum purgata noscatur
Dum ergo hunc quem predicimus bonitatis
affectum et imitationem dei fuerit ad-
secutus pro persecutoribus suis quoque orabit
similiter dicens. pater ignosce eis non enim
sciunt quid faciunt. ceterum evidens in-
dicium est anime necdum vitiorum sordibus
eliquate in criminibus alienis non affectum
misericordie condolere sed rigidam iudicantis
tenere censuram. Nam quemadmodum
perfectionem cordis poterit obtinere
his qui non habet illud quoque quod apostolus
plenitudinem legis consummare posse
signabit. Alter alterius inquid onera
vestra portate. et sic adimplebitis
legem xpi. Sed nec illam virtutem possidet

caritatis. que non irritatur. non inflatur.
non cogitat malum. que omnia suffert.
omnia sustinet. omnia credit. omnia sperat.
Iustus enim miseretur peccatorum suorum.
vis certe vitam impiorum sine misericordia. Ideoque id dein-
uitiis monitorum lucere certissimum est.
Quem nullo inclementia atque humana severi-
tatem condemnat. Rex enim rigidus in malu-
et qui obdurat aurem suam ne audiat infirmum
et ipse invocabit et non erit qui exaudiat eum.
xi Interrogatio quur affectum amoris et spei
dixerit inperfectum. Germanus. Potenter qui-
dem atque magnifice de perfectione dei caritatis
disseruisti. verum tamen illud nos permovet
quod quamvis eam tanta laude pretuleris
amore dei et spem retributionis et timorem in-
perfectum esse dixisti. quamvis atque multo aliud
videatur de his propheta sensisse dicens.
Timete dominum omnes sancti eius quoniam nichil deest
timentibus eum. et alibi in observandis
iustificationibus dei. retributionis se con-
templatione fateatur exercitum.
Inclinavi inquiens cor meum ad faciendas
iustificationes tuas in eternum. propter
eternam retributionem et apostolus. Fide in-
quid Moyses grandis factus. negabit
se esse filium filie pharaonis magis eligens
adfligi cum populo dei quam temporale peccati
iocunditatem habere. maiores divitias
estimans thesauris egyptiorum inproperium
xpi. aspiciebat enim in remunerationem.
Quomodo ergo inperfecti esse credendi
sunt qui habentur de retributionis
obtentu iustificationes domini se fecisse
fatentur. et legislatoris premia futura
prospiciens se preferre ad oblationem regie
dignitatis et affluctionem ditissimam

140

(c) Real Academia de la Historia

et auris eqipatiorum perfectulisse dicatur.

XII. Responsio de diversitate perfectionum.

Certe pro statu atque mensura uniuscuiusque mentis scriptura divina ad diversos perfectionum gradus ut his iunsi provocat libertatem. Nec enim potest uniformis omnibus perfectionis corona preponi, quia nec omnibus una virtus, una voluntas, una fervor est. Et idcirco ipsius quoque modo perfectionum diversos hordines diversasque mensuras sermo divinus instituit. Quod latu esse evangelicarum quoque varietas evidenter hostendit. Licet enim beati dicantur quorum sunt regnum celorum, et beati qui possidebunt terram, et beati qui consolationem recipient, et beati qui saturitatem potientur, tamen multum credimus interesse inter habitationem regni celorum et possessionem illius quamque est terre, et inter perceptionem consolationis et plenitudinem saturitatemque iustitie multumque distare; inter illos qui misericordiam consequentur et illos qui gloriosissima visione Dei perfrui merebuntur. Alia enim gloria solis et alia gloria lune et alia gloria stellarum. Stella enim ab stella differt in gloria. Sic et resurrectio mortuorum. Quum igitur iuxta hunc modum scriptura divina timentem Dominum laudet et dicat: Beati omnes qui timent Dominum, et plenam per hoc illis beatitudinem repromittat, et iterum tamen dicit: Timor non est in caritate, sed perfecta caritas foris mittit timorem, quoniam timor penam habet; qui autem timet non est perfectus in caritate. Et rursum: quum servire Deo gloriosum sit et dicatur: Servite Domino in timore, et magnum tibi est vocari servum meum. Et beatus servus ille quem cum venerit dominus suus invenerit sic facientem. Iam enim ad apostolos dicitur: Iam non dico vos servos, quia servus nescit quid faciat dominus suus. Vos autem dico amicos, quia omnia quecumque audivi a patre meo nota feci vobis. Et iterum: Vos amici mei estis si feceritis que precipio vobis. Videtis ergo perfectionem gradus esse diversos et de excelsis ad excelsiora nos provocari.

Ita ut is qui in timore Dei perfectus est beatus et perfectus ambulans sicut scriptum est de virtutibus in virtutem ad sequentem pro perfectoribus suis quoque et ubique similiter dicetur: Puer ignorat eis non enim sciunt quid faciunt. Certe evidens indicium est anime nec dum vitiorum ad unum citate soliditatem et adoptionem etiam filiorum. Secundum hunc ergo sensum nostrum quoque est intellegendam sententiam. Non quo contemplatione perfecte illius pene ut beatissime retributionis que promittitur scis nullius pronuntiemus esse momenti. Sed quia quum sint valles et secundum ... suos ad intima beatitudinis introducunt. Curiosissimi in qua plenior fiducia perfectum gaudium adsumentes de timore servili et mercennaria spe ad dilectionem et ut sint filiorum et quodammodo perfectio perfectiores facte de perfectis. Multe enim ut ait salvator mansiones sunt apud patrem meum.

Et licet omnia astra videantur esse in celo, inter claritatem tamen solis et lune atque luciferi ceterarumque stellarum multa distantia est. Et idcirco beatus apostolus non solum timori atque spei sed etiam cunctis carismatibus que magna hic mirifica

habentur et referentur supra modum excellen-
tiorem omnibus viam caritatis ostendit.
Nam quum vellet expleto omni titulo spiritalium [?]
carismatum virtutes et membra describere,
ita praefatus est: et adhuc supra modum
excellentiorem viam vobis demonstro.
Si linguis hominum loquar et angelorum et si
habuero prophetiam et novero misteria omnia
et omnem scientiam et si habuero omnem fidem
ita ut montes transferam, et si distribuero
in cibos pauperum omnes facultates meas et
si tradidero corpus meum ita ut ardeam, caritatem
autem non habeam, nihil mihi prodest.
Videtis ergo nihil perfectius, nihil sub-
limius et, ut ita dixerim, nihil caritate
perfectius inveniri. Sive enim prophetiae
evacuabuntur, sive linguae cessabunt,
sive scientia destruetur, caritas autem
numquam excidet. Sine qua non solum
illa praecellentissima charismatum
genera, sed etiam martyrii ipsius gloria
evacuatur. **XIII De timore qui de caritatis
magnitudine oritur.** Quisquis igitur
in huius fuerit caritatis perfectione fundatus,
necesse est ut ad illum sublimiorem carita-
tis timoris gradu excellentiore conscendat,
quem non poenarum terror nec cupido praemiorum
sed amoris generat magnitudo.
Quo vel filius indulgentissimum patrem vel frater
fratrem vel amicus amicum vel coniunx con-
iugem sollicitus reveretur affectu, dum
non verbera neque convicia, sed vel tenuem
amoris formidat offensam, atque omnibus
non solum actibus verum etiam verbis attonita
semper pietate distenditur,
ne erga se quantulumcumque fervor dilecti-
onis illius intepescat. Cuius timoris

magnificentiam unus prophetarum eleganter
expressit: Divitiae, inquiens, salutis sapien-
tia et scientia. Timor domini ipse thesaurus eius.
Non potuit timoris istius dignitatem hac
meritum magis evidenter exprimere, quam
ut divitias salutis nostrae, quae in vera sapientia Dei
scientiaque consistunt, diceret nisi timore
domini non posse servari. Ad hunc igitur timorem
non peccatores sed sanctos prophetica invitatione
eloquitur, dicente psalmographo: Timete dominum
omnes sancti eius, quia nihil deest timentibus eum.
Quem enim hoc timore dominum metuit perfectioni est
certum nihil deesse. Nam de illo timore
poenali evidenter Iohannes apostolus dicit:
Qui timet non est perfectus in caritate, quia
timor poenam habet. Multa ergo distantia est
inter istum timorem cui nihil deest, qui sapientiae
scientiaeque thesaurus est, et illum imperfectum
qui principium sapientiae nuncupatur, quique
poenam in se continens de perfectorum cordibus sup-
venientis plenitudine caritatis excluditur.
Timor enim non est in caritate, sed perfecta
caritas foras mittit timorem. Et revera
Si principium sapientiae in timore consistit,
quae erit eius in Christi caritate perfectio,
quae illum in se perfectae dilectionis continens ti-
morem, non iam principium sed thesaurus sapi-
entiae et scientiae nuncupatur? Et ideo
duplex timoris est gradus: unus incipientium,
id est eorum qui adhuc sunt sub iugo et terrore
servili, de quo dicitur: Et servus dominum suum
timebit, et in evangelio: Iam non dico
vos servos, quia servus nescit quid faciat
dominus suus. Et ideo servus, inquid, non manet
in domo in aeternum. Imbuit enim nos ut ab
illo poenali timore ad caritatis plenissimam
libertatem et amicorum filiorumque Dei fiduciam

(c) Real Academia de la Historia

transeunt. denique beatus apostolus qui se uelut
illum timorem gradum olim caritatis dominice
uirtute transcenderat inferiorum despectis
muneribus se ditatum bonis a domino profitetur.
Non enim inquid dedit nobis deus spiritum timoris.
sed uirtutis et dilectionis et sobrietatis.
Et os tantum qui perfectu celestis illius pueris
dilectione fruglubunt quosque genuerunt filios
adoptio diuini lucem fecerit. hoc adhortatur
eloquio. Non enim accepistis spiritum timoris
in seruitutem iterum. sed accepistis spiritum adoptionis
in quo clamamus abba pater. De hoc etiam merito.
quam illum septiformem spiritus sancti quem propheta
describeret. quem in homine illo dominico secundum
incarnationis dispensationem descendisse
non dubitauerit dixisse atque. et requiescet super
eum spiritus domini. spiritus sapientie et intellectus
spiritus consilii et fortitudinis. spiritus scientie
et pietatis. Nouissime uelut quiddam pre
cipuum inculcat dicens. et replebit eum
spiritus timoris domini. In quo primitus illud est
diligentius intuendum. quod non dixerit et
requiescet super eum spiritus timoris dei sicut de
illis prioribus dixerat sed replebit inquid eum
spiritus timoris domini. tanta enim est ista uberta
tis magnitudo ut quem semel sua uirtute
possiderit. non partem sed totam eius
occupet mentem. Nec inmerito ille tantum
que numquam excedat quo totus caritatis
non solum repleat sed etiam perpetuum et inse
parabile eum quem ceperit possideat iugitate.
Nulla lenitate temporalis uoluptatis obla
tionibus imminuatur. quod nonnumquam
ille qui foris mittitur timori perueniens
consueuit. Hic est perfectionis timor.
quo homo ille dominicus qui non solum redimisse
humanum genus. sed etiam probere uenerat.

perfectionis forma atque exemplum. ut tanti
fuisse nutriatur. Illum enim seruile sup
plicii timorem uerus dei filius qui peccatum
non fecit nec dolus inuentus est in ore eius
habere non poterat. XIIII Interrogatio
de consumatione caritatis. Germanus.
Quoniam de perfectione caritatis sermo di
geritur et uolumus etiam de caritatis
fine aliquid liberius sciscitari.
Non enim ambigimus illum perfectum esse qui
caritatis perfecte sicut hucusque disserui
sti ad imaginem dissimilitudinemque
conscendit sine caritatis perfe
ctione subsistere omnino non posse.
Sed uerum tale est potis perpetuatur. ob
tineri quod numquam libidinis titillatio
integritatem nostri cordis inferat et la
uulentum ab hac passione carnali incursu
degentes peregrinari ut numquam in tem
tationibus adturamur uolumus doceri.
XV Dilatio super expositionis postulate
Cheremon. Summe quidem beatitudini
hac singularis et meritis laus ita ut
per quem domino quo heremum perfectum ut discat
lugeat ut docere. Ut meditatio est
secundum primo grupi sententiamque. omnis uite
nostre dies noctesque consumat. et mentem
nostram insatiabiliter esuriente sitien
temque iustitiam celebrat huius
perpetuarum in ruminatione sustineatur.
Sed consulendum uerum etiam luminatio corpo
ris nostri prouidentiam. ne deficiunt in
uia. Spiritus quidem promptus caro autem
infirma. quae tantum nunc ut excipiatur
perceptione curandum est. ut operati
tionem est tantum ad eumque desiderat.
diligentius indagandam mentis quoque

(c) Real Academia de la Historia

aequatur intentio. EXPLICIT CONLATIO

INC CONLATIONES SCI ABBIS CEREMONIS DE CASTITATE

Verba abbatis Ceremonis de castitate
I De corpore peccati et de membris eius
II De mortificatione fornicationis et inmunditiae
III Quod ad obtinendam castimoniae puritatem non sufficiat humani laboris intentio
V De utilitate inpugnationis quae nobis ab incentivo carnali generatur expulsis vitiis virtutes sectemur
VI Quod patientia ardorem fornicationis extinguat
VII Quod diversitatem castitatis et effectum in expertes eius sciri non possunt
VIII De differentiis et gradibus castitatis
VIIII Interrogatio utrum corporis motum etiam dormientes possumus evadere
X Responsio quod pro omnium accidentis cutis commotio non officiat castitati
XI Quod multum inter sit inter continentiam et castitatem
XII De mirabilibus quae peculiariter sanctis suis Dominus operatur
XIII Quod soli qui experiuntur agnoscant dulcedinem castitatis
XIIII Interrogatio de continentiae qualitate et temporis modo in quo castitas perfici possit
XV Responsio in eo quod tempus possibilitatis castitatis possit agnosci
XVI De fine et remedio castitatis. EXPLICIT CAPITULA

INCIPIT LIBER UNDECIMUS

Refectione erant itaque docere me cuivi desiderantibus nobis onero magis ista quam iucundum. Quam illico nos promissi sermonis debitum senex expectare sentiens: Quaestio inquit etiam non solum ad notitiam ad discendum usque mentis intentio sed etiam disciplinam propositae quaestionis. Rationabiliter enim se iste in interrogationis a vobis ordo servatur est.

Necesse est enim ut actum ex celse plenitudinem castitatis in merito illo perfectae virtutis propriae castimoniae praemium consequantur per quae quamdiu in natura puritatis pulmurum.

Tantum enim sibi societate servamur ut habitum ubique locum nequam possideri. Verum ignis ille concupiscentiae cuius hec curo velut insitam sentiat ardorem: ad plenum possit extingui disputationes similiter pandemus. De quo primum quid beatus apostolus sententia diligenter inquiramus. Mortificate nunc membra vestra quae sunt super terram. Prius ergo quam cetera prosequamur quae ista sint membra quae mortificare praecepit indagemus. Neque enim beatus apostolus ad abscisionem manuum vel pedum vel genitalium in mitemnos praeceptione conpellit, sed corpus peccati quod utique constat ex membris quantocius destrui zelo perfectae desiderat castitatis. De quo corpore alibi: Ut destruatur inquid corpus peccati. Et quae sit eius destructio consequenter exponit. Ut ultra inquid non serviamus peccato. A quo etiam se liberari cum eiulatu postulat dicens: Infelix ego homo quis me liberabit de corpore mortis huius.

II Hoc itaque corpus peccati multis vitiorum membris probatur extructum, et quod ad omnem actionem pertinet quicquid vel facto vel dicto vel cogitatione peccatur, cuius membra rectissime super terram esse dicuntur. Non enim possunt hi qui ea operantur mysterio veridice profiteri: Nostra autem conversatio in caelis.

III Huius igitur corporis in hoc loco apostolus membra describens mortificare

(c) Real Academia de la Historia

In quo membra ista que sunt super terram.
Fornicationem. Inmunditiam. Libidinem.
Concupiscentiam malam. et avaritiam que est
simulacrorum servitus. Primo itaque loco
fornicationem credidit inferendam que cum muli-
eris commixtione perficitur. Secundo etiam
membrum inmunditiam nuncupavit.
que nonnumquam absque ullo mulieris tactu
vel dormientibus vel vigilantibus per incuriam
incircumspecte mentis obrepit.
Et ideo notatur hic prohibetur in lege que
inmundos quoque non solum sacrorum ciborum
participatione privavit. Verum etiam
ne contactu suo sancta pollueret a castrorum
lustra congregatione secerni dicens.
Anima quecumque comederit de carnibus de
sacrificii salutaris quod est domini in quo
est inmunditia peribit coram domino.
Et quicquid tetigerit inmundus inmun-
dum erit. In deuteronomio quoque. Si fuerit
inter vos omo qui nocturno pollutus est
somno. egredietur extra castra et non
revertatur priusquam ad vesperum
lavetur aqua et post solis occasum
regredietur in castra. Deinde tertium
peccati membrum libidinem ponit. que in
occultis anime quo latescens accendere
copiam etiam sine passione corporis potest.
Libidinem enim ab eo quod libeat dictam
esse non dubium est. Post hec de membris
peccati ad minora descendens. quartum
In alia membris concupiscentiam malam
que non solum ad predictam inpudicitie
passionem verum etiam ad omnes noxias cupi-
ditates generaliter referri potest. que
corrupte iam animo voluntatis est
egritudo. De qua dominus in evangelio.

Qui viderit inquid mulierem ad concupiscendum
eam iam mechatus est eam in corde suo.
Multo enim maius est etiam nunc mentis
lubrice desiderium continere quam vel in late-
brosis peccatis offeratur. Occasio quibus
manifestissime comprobatur ad per-
fectionem puritatis castimoniam con-
tinentie corporalis solam non posse
sufficere nisi etiam mentis adducatur in-
tegritas. Post hec omnium novissimum
illius corporis membrum avaritiam in
quid procul dubio ostendens non solum
a petitu rerum alienarum animum continendum.
Verum etiam propria magnanimiter con-
temnendam. Hoc enim et in actibus apostolorum
fecisse legitur credentium multitudo
de qua dicitur. Multitudinis autem
credentium erat cor unum et anima una.
Nec quisquam eorum que possidebat aliquid
suum esse dicebat. Sed erant illis omnia
communia. Quotquot enim possessores
agrorum aut domorum erant vendentes ad-
ferebant pretia eorum que vendebant.
et ponebant ante pedes apostolorum. Divide-
batur autem singulis prout cuique opus erat.
Et ne ad paucos pertinere videretur ista
perfectio. avaritiam servitutem simulacrorum
esse testatus est. Nec inmerito quisquis
enim non communicat necessitatibus egenorum
et pecunie sue quam infideli obstinatione
conservat Christi preceptis postponit
idolatrie crimen incurrit. Amorem
scilicet materie mundialis divine
preferens caritati. Si ergo multos ita
pro Christo videmus abiecisse substantiam
ut non solum possessionem pecuniarum verum etiam
desiderium de cordibus eorum in perpetuum

(c) Real Academia de la Historia

probemus ubi sit. consequens erit ut eodem
modo etiam fornicationis ardorem extingui
posse credamus. Neque enim rem inpossibilem
apostolus tunc possibile conlunsisset. sed uerumque
sciens esse possibilem pari modo mortifi-
candum decreuit. et in alium beatus
apostolus fornicationem siue inmunditiam
de terris membris extirpari posse confidit.
ut non solum mortificari eam sed ne nominari
quidem in nobis debere pronuntiet.
Fornicatio inquiens et omnis inmunditia
aut auaritia nec nominetur in uobis
aut turpitudo aut stultiloquium
aut scurrilitas quae ad rem non pertinent. quae
etiam pari modo perniciosa esse et aequali
nos a regno dei exclusione depellere docet
dicens. Illud autem scitote quod omnis
fornicator aut inmundus aut auarus
quod est idolorum seruitus non habet
hereditatem in regno Christi et dei. et iterum.
Nolite errare. neque fornicarii. neque idolis
seruientes. neque adulteri. neque molles. neque
masculorum concubitores. neque fures. neque
auari. neque maledici. neque ebriosi. neque
rapaces regnum dei possidebunt.
Dubium proinde esse non debet fornica-
tionis et inmunditiae de membris nostris
abolere contagium. quandoquidem non
aliter eam quam auaritiam stultiloquium
scurrilitatem ebrietatem ac furta
quorum facilis amputatio est a mundu-
IIII beria abscindendum. Certos tamen
esse nos conuenit quod licet hominem
continentiae districtione famem scilicet
ac sitim. uigilias quoque et operis iugi-
tatem atque incessabile subeuntes studium
lectionis perpetuam tamen castimoniae

puritatem hos labores minime contingere
nequiuimus nisi in his iugiter desudantes experi-
entiae magisterio docemur incorruptionem
esse diuinae gratiae largitate donari. ob hoc
tantum solummodo se unusquisque infatigabiliter
in his exercitiis perdurare debere cognoscat.
ut per illorum adflictionem misericordiam domini conse-
quatur de inpugnatione carnis et hac dominatione
praepotentissimi uitiorum diuino possit munere
liberari. Non quod ad perpetuitatem per illa
confidat statim quam cepit inuiolatam
corporis castitatem. Tantum autem erga
adquisitionem castimoniae desiderio atque
amore flammatur quantum quis pecuniarum
cupidissimus appetitor aut summi honoris
ambitione distenditur aut qui intolerabili
pulcritudinis mulieris amore rapitur. desiderium
suum inpatientissimo ardore obtinere explere
et tantum fiet ut dum per integritatem perpetuitatem
insatiabili cupiditate succendimur desi-
derabilis despicitur cibus necessarius
offertur potus. Somnus denique ipse naturae
debitus respuitur. ut certe uel deceptor
fraudulentissimus puritatis aemulus atque
contrarius castitatis insidiator atque
turpitudinis mente cupiatur. et tantum unus-
quisque cotidianae integritatis suae mutationi
exploratior affectatur de conluuie sibi
purificatione conquirit. Cumque se
non suo studio atque uigilantia sed pro-
tectione domini sentiat conseruari.
hactamdiu illius perseuerantiam suo corpore
intellegat quod usum quamdiu tantum dominus
sua pietate miseratione largiatur.
qui enim hanc tantum uiribus obtinere fidem. ne-
quaquam superbum sapiens de sua uirtute
confidat. Neque seducatur longi obstaculi corporis.

Induatur blandissima securitate soluatur.
Sciat inpurissime conlubionis sue portione
se procul maculandum. sibe paululum
quid ab eo protectio diuina discesserit.
Huc proinde per se perpetuitate est quum omni
contritione et humilitate cordis inde
fessis erit orationibus incubandum.
VI Uulatis autem cupere suphulus sequam dicimus
ueritatem. euidens argumentum per quod et
hec que dicta sunt adprobentur et istum
corporis. pugnamque inimicam nobis ac noxia.
uitaliter membris inserta esse documini.
considerate quero illos qui corpore sunt
spadones. que precipue cautela in uirtutibus
appetendis desiderant ac tepidos.
Nonne quia corrumpende castitatis cre-
duntur periculum non habere. quod tamen
nemo latu preposuisse me credat. ut a ne-
minem eorum penitus inueniri posse confirmem
perfectam abrenuntiatione. singulariter
sed quia naturam quodammodo suam uincunt.
Siquis fortassem eos ad proportionem perfectionis
palmam summa animi destrictione con-
scendunt. Cui ardor hoc desiderium eug(?)
semel accenderit. famem. sitim. uigilias.
nuditatem. Cunctosque labores corporis
non solum patienter uerum etiam libenter
sustinere conpellitur. Uix enim in doloribus
laborat sibi et uim faciat perditionis sue
celeret. anime autem eternitatem amara
dulcia uideantur. aliusnamque non possint
desideria presentium sic reprimi uel
euelli nisi pro his alii affectibus noxiis quos
cupimus amputari. alii salutares fuerint
inseriti. Nullatenus enim ualet uiua
citatis mentis absque alicuius desiderii ut
timoris ut gaudii ut meroris affectione.

subsistere. nisi hec eadem in bonum partem
fuerint inmutata. et ideo si terrestria multa
concupiscentia de cordibus nostris desideriorum
excludere. spuler in eius locis plurimis
procul uoluntates. Ut habeat animus noster in
nexus et habeat quibus iugiter inmoretur
et in latebras presentium hec temporalium
serpunt gaudiorum. quiaque in hunc statum
mentis nostre cotidianis exercitiis erudita
proficerit. tunc uersiculi illius experientia
dicente concipiet que omnes quidem
solita psallendi modulatione concinimus
uirtutes uero est nonnisi pauci perfecte
conspiciunt. Preuidebam dominum in conspectu
meo semper quoniam a dextris est mihi
ne umquam commouear. Ille enim solus
uim atque intellectum huius psalmi efficaciter
adsequitur qui peruenerit ad istam de qua
loquimur corporis atque anime puritatem
intellegit secundum momentis nisi rursus
ad eundem reuolutatur a domino conseruari.
Decertarum quoque rursus et ora orationes sanctorum ubi
eodem iugiter communiuit. Dominus enim sanctis
suis non ad sinisteris quia nichil habent
sinisterum sed scit iis sed ad dexteris semper adsistit.
A peccatoribus uero et impiis non uidetur
quia non habent illos dexteros quibus dominus
sanctorum uidebitur ad sis esse. non possunt
dicere quod propheta. Oculi mei semper
ad dominum quia ipse euellet de laqueo
pedes meos. quod nullus poterit ueridice
profiteri. nisi qui uniuersa que in hoc
mundo sunt aut noxia aut superflua
aut certe inferiora summis uirtutibus
iudicans hominem in cautum suum omne
studium omnem curam et quaeculaque suis cordis
et actus in monte fixerit puritatem.

(c) Real Academia de la Historia

a capitali mentis statu praecipitatos eliminat, et profectibus expoliat, ad perfectam corporis atque animae perveniet sanctitatem.

VI Quantum enim quis in lenitate hac patientiae profecerit tantum in puritate corporis proficiet, quantoque longius iracundiae propulerit passionem, tanto castitatem tenacius possidebit. Non enim aestus corporis declinabit, nisi qui animi motus ante compresserit. Quod aptissime salvator noster ostendit ubi beatitudo declarat: Beati mites quoniam ipsi possidebunt terram. Non enim aliter possidere debemus terram, id est non aliter dicioni nostrae rebellis cuius corporis terra subdetur, nisi mentes nostras fuerint prius patientiae lenitate fundata. Nec poterit quis adversus carnis suae insurgentia libidinis bella comprimere, nisi prius armis mansuetudinis instruatur. Mansueti autem possidebunt terram et inhabitabunt in seculum seculi super eam. Hanc inquam terram quemadmodum possidere possimus, idem propheta in consequentibus psalmi prius docet: Expecta dominum et custodi vias eius et exaltabit te ut hereditate terram. Constat ergo ad possessionem terrae istius firmitatem obtinendam neminem posse conscendere, nisi illos tantum qui per immobilem patientiae lenitatem vias domini duras ac praecepta servaverint, de caeno carnalium passionum eruti ex eo fuerint exaltati. Mites autem possidebunt terram et non solum possidebunt eam, sed et delectabuntur in multitudine pacis. Quia nemo in cuius carne adhuc bellum concupiscentiae suscitatur stabiliter perfruetur. Necesse est enim in statu rei eum durissimis daemonum proeliis et ignitis luxuriae iaculis vastatae possessione devolvi donec dominus auferat bella usque ad fines terrae. Et arcum conteret et confringet arma et scuta comburet igni. Illo scilicet quem venit dominus mittere super terram. Arcus etiam et arma confringet quibus adversus eum nequitiae spiritales diebus ac noctibus dimicantes ignitas confringebant cotidie iaculis passionum. Et ita cum eius dominus contriverit bella ab omnibus incentivorum telis liberatus ad illum puritatis perveniet statum, ut deposita confusione qua semetipsum ita carne sua diu impugnasse offendebat, incipiet eam velut purissimo tabernaculo delectari. Non enim accedunt ad eum mala et flagellum non appropinquabit tabernaculo eius. Ad illam scilicet et propheticam patientiae virtute perveniens ut mansuetudinis meritum non modo suae hereditate terrae. Verum etiam delectetur in multitudine pacis. Ubi enim adhuc superat sollicitudo certaminis pacis esse non poterit multitudo. Non enim ita delectabuntur in pace sed in multitudine pacis. Per quod evidenter ostenditur istam efficacissimam medicinam cordis esse patientiam, secundum illud Salomonis: Mansuetus vir cordis est medicus. Et non solum iste iracundiae, acediae, cenodoxiae, superbiae, verum etiam libidinis omniumque pariter exstirpet fomites vitiorum. In longanimitate enim ut ait Salomon prosperitas regibus. Nec quisquam semper tranquillus erit nec iracundiae perturbatione succenditur, nec acediae atque tristitiae languore consumitur, nec superbiae tumore sustollitur. Pax enim

(c) Real Academia de la Historia

multa diligentia nimium domini et non est illis
in scandalum. Et ideo non inmerito pronun-
tiatur: Melior patiens forti et qui continet
iram eo qui capit urbem. Hanc igitur pacem
donec firmam usque perpetuam obtinere mereamur,
multis necesse est nos inpugnationibus adtem-
tari. Frequenterque nobis est versiculus iste
cum gemitu lacrimisque repetendus: Miser fac-
tus sum et adflictus sum usque quaque, tota die con-
tristatus ingrediebar. Quoniam lumbi mei inpleti
sunt inlusionibus et non est sanitas in carne
mea. A facie irae tuae non est pax ossibus meis
a facie insipientiae meae. Tunc enim compe-
tenter et veritate deflevimus, quando post
longam puritatem corporis nostri, sperantes
iam cumulum nos omnimodis evasisse con-
tagia, sentimus cum ex elatione cordis
adversum nos rursum fomitem insurgere, vel certe
per inlusionem somniorum inpuritatis nos priscae
conluvionis adspergi. Quum enim ceperit quis
diuturna cordis et corporis puritate
gaudere, necesse est ut ad id recedat uideatur
sibi non posse ab illa sinceritate devolvi.
In securitate ipsum quodammodo gloriatur et dicit:
Ego dixi in habundantia mea: non movebor
in aeternum. Sed quum utiliter a domino subrelic-
tus illi puritati statim in quo sibimet
confidebat sentiens proturbari, seseque in
illo spiritali videt ambulare successu, sentit
sua protinus ad illius integritatis vitamque se
et agnoscens infirmitatem suam confitetur
et dicit: Domine non in me sed in tua volun-
tate praestitisti decori meo virtutem. Aver-
tisti faciem tuam a me et factus sum con-
turbatus. Illud quoque Iob: Si lotus fuero
quasi aquis nivis, et fulserint velut mun-
dissime manus meae, tamen sordibus intinges
me, et abominabuntur me vestimenta mea.
Quod tamen his qui suo vigore in sordibus tangi
non potest, suo dicere creatori. Donec usque
perfectam puritatis veniat sanitatem, necesse est
eum inequalitatibus istis frequenter erudiri
quousque per dei gratiam confirmatus in illa
qua optat puritate efficiatur dicere
mereamur: Expectans expectavi dominum
et respexit me et exaudivit deprecationem
meam. Et eduxit me de lacu miseriae et de
luto fecis. Et statuit supra petram pedes meos,
VIII et direxit gressus meos. Multi sunt enim
castimoniae gradus quibus ad illam inviolabilem
conscenditur puritatem, quos etsi liceat nec
perspicere nec enumerare ut digne cernitur
nostrum sufficiat. Tamen quia series nar-
rationis exposcit, secundum mediocritatem
experientiae nostrae quod quumque proferre tempta-
bimus, sentientes perfectiora perfectis.
Nec praeiudicantes qui fervore maiore studio
puriorem castimoniam possidentes quanto
melioris industriae sunt, tanto etiam perspi-
caciore vigore procedunt. Proinde sex
gradibus licet multa inter se distent sublimi-
tate distantibus, sufficit castitatis
praecelsa designant, latent quaedam
media quae tamen multa sunt praetermittimus
quorum sublimitas ita humana nos subtilis
sensus ut ea nec mens inspicere nec pro-
loqui lingua prevaleat, quibus sensim casti-
tatis ipsius perfectio quotidianis pro-
fectibus adolescit. Secundum similitudinemque
corporum et enim nos que singulis diebus insensi-
biliter suscipiunt incrementa, latent dum
nesciunt ut perfectam aetatem proveniant.
Animae quoque robur ut vegetatur casti-
tatis adquiritur. Primus itaque

pudicitiae gradus est. ne vigilans inpugna-
tione carnali monachus elidatur.
Secundus. ne nonnumquam illius voluptariis cogitationibus
inmoretur. Tertius. ne feminneo vel tenuiter
ad concupiscentiam moveatur aspectu.
Quartus. ne vigilans vel simplicem carnis per-
ferat motum. Quintus. ne quam memoriam
generationis humanae vel tractatus vel ratio
necessaria lectionis ingesserit subtilis-
simus. mentem voluptariae actionis instin-
[illegible]. sed velut opus quoddam
simplex ac ministerium humano generi
necessario contributum tranquillo ac puro
cordis contempletur intuitu. Nihilque
aliud de eius contemplatione concipiat
quam si operatione lateritii vel cuiuslibet alte-
rius officine mente pertractet.
Sextus castimoniae gradus est. ne vel inlece-
brosis fantasmatibus feminarum ut dormi-
ens inludatur. Licet enim hanc ludifi-
cationem peccato esse obnoxiam non creda-
mus. Concupiscentiae tamen adhuc
medullitus latitantis indicium est.
Quam tamen inlusionem diversis modis
constat accidere. Nam secundum illum
statum quem vel vigilans unusquisque
estimatur. Aliter enim falluntur
hi qui carnalem copulam noverunt.
aliter qui femineae sunt commixti-
one experti. Hi enim sicut sim-
plicioribus ac purioribus somnis
inquietari solent. ita etiam
faciliorem diligentia ac minore
possunt labore purgari.
Illi vero sordidioribus magisque expressis
fantasmatibus inluduntur donec
paulatim secundum mensuram casti-

tatis ad quam unusquisque contendit.
In odium illius sensim quam voluptatis
antea sentiebat mens etiam somno
sopita vertatur. Illud quoque et quod
fortibus viris pro summo laborum sti-
pendio repromittitur per prophetam
conceditur a domino. et auferam gladium
et bellum conteram de terra vestra et
dormire vos faciam fiducialiter. et
tandem quis ad illum beatitudinem
pudicitiae similium virorum pervenit
puritatem quam idcirco a praedicatis
sex castimoniae gradibus seque[...]
ravi ubi quia non solum possideri
sed ne quidem credi nonnisi [...] assue[...]
simis potest. et quia id quod illis
specialiter divini [...] muneris
largitate conlatum est propo[ni]
ac generaliter praecepi non potest. formam
scilicet ut ad eorum mens nostra castitati
ac si prius puritate formetur. ita
etiam in pronuntiaculi motu carnis re-
motato illum obtentum licet omnino
non perfectae opinione sane cognitum
quam super hac carnis conlubione de-
finitam. silere non debeo. quid ictu
non idcirco eum dormientem evenisse.
eo quod eum ducat fallacia somniorum.
sed potius quia habundantia humoris
aliquis in egrotantem corde fingat
inlecebras. denique agnita quod illo
tempore quod non inquietat illa con-
cretio quemadmodum fluxus elus-
ita etiam inlusio conquiescat.
Sed haec quidem suscipere ut probare.
et verum possibilia an inpossibilia
sint certo examine definire. nemo

(c) Real Academia de la Historia

nisi per experientiam longum tempus puri-
tatem cordis ad confinia castitatis huc
spiritus verbo domini dirigente pervenerit de
quo beatus apostolus: vivus inquit est
sermo dei et efficax et penetrabilior
omni gladio ancipiti et pertingens usque
ad divisionem animae ac spiritus conpagumque
hac medullarum et discretor cogita-
tionum et intentionum cordis.
Et talem inter illos quodammodo esse minor
conlocatus quid humane condicioni
necessarium sit atque in naturalibus
adtributum quid de consuetudi-
ne vigoris et cursus libentius
invitatum vel voluntatis peccato sit et
urbis et lustratione discernit
ac super eorum affectu atque in natura
non fuerit. vulgi opinionibus adduce-
tur nec praeiudicatis inexpertorum
definitionibus adquiescit sed puritati-
tis modum certa experientiae suae
libera et librata examinatione per-
pendens nequaquam illorum decipietur
errore. qui nec legentiae suae vitio
crebrioribus quam natura compellit
exagitationibus sordidari de naturali
condicione causantur. quamque
eos contrecta inferre potius vi naturae
et extorquere arbitrantur pollutione
qua ipsi non ingerunt in semper tem-
peramentum suum ad necessitatem castitatis
immo ad voluntatem referunt et causam
proprius culpas ad naturae infamiam
transferunt. de quibus in proverbiis
eloquente exprimitur: in sapientia
viri corrumpit vias suas deum vero
causatur in corde suo. Postremo

siquis huic assertioni nostrae fidem de-
rogare voluerit, quaero ut a non ante
praeiudicata nobis opinione disceptet
quam disciplinae illius susceperit insti-
tuta. Quamque haec per paucis mensi-
bus illa custodiatur moderatione servave-
rint. profecto haec quae diximus vero
poterint servare iudicio.
Ceterum frustra de cultus lineae artis
ac disciplinae fine contendit quisque
non prius omnia quae ad consummationem
eius pertinentia summo fuerit studio
virtute sectatus. velut si verbi
gratia similitudinem mellis experto
ac rursum exeo sicut suffundisque
seminibus levissimo olei liquore produci
posita confirmem. Siquis hos peritiae
ignarus adsistat nonne consequenti
natura hoc esse conclamans me
veluti apertissimi mendacii
deridebit. cui si ego ostendens innumeros
qui haec se et audisse et gustasse
et fecisse testentur. exhibeam rationem
insuper atque ordinem quo illa ex specie
vel in olei pinguedinem ut in mellis
dulcedinem sunt formentur edisseram.
Ille vero stultissime persuasioni
obstinatione perstrepens negat
ab illis seminibus quidquam vel dulcedinem
vel unguedinis posse produci.
Nonne magis notanda erat in ratio-
nabilis eius pervicax quae contemptor
quam sermonis mei veritas in testi-
que multorum ac fidelium et tanti
gravitate et evidentibus documen-
tis et quod amplius est experien-
tiae probatione fulcitur et ideo

quisquis ad illum puritatis tantam
iugi cordis intentione pervenerit ita ut
illum mentis ab ullis passionis titillu-
tione penitus absoluta per soporem
cuto eius vel ut redundantium superflui
humoris expellat conditionem modum
quem natura . certissime deprehenderet.
Et ita quum expergefactus invenerit
cutem suum post longa tempora se
inscio vel ignorante pollutum. tunc
demum de naturali necessitate cu-
stetur ad illum sine dubio pervenerit.
tantum ut talis invenitur innocens
qualis in die talis in lecto qualis in
oratione talis solus qualis cum
turbis hominum circumseptus.

Postremo utrumque talem secre-
tus aspiciat qualem videri ab homi-
nibus erubescat. Nec ne tale aliquid
inevitabilis ille oculus deprehendat
quod ab humanis aspectibus velit esse
celatum. Et ita quum coeperit suavis-
simo lumine castitatis iugiter
delectari dicere poterit cum propheta.
Et nox illuminatio in deliciis meis
quia tenebre non obscurabuntur a te.
et nox sicut dies illuminabitur.
sicut tenebre eius ita et lumen eius.
Denique hoc ipsum quia super conditione
nature videatur humane qualiter
obtinuerit idem propheta subiungens
dicit quia tu possedisti renes meos domine.
Id est non in dure meritu neque virtute
hanc promerui puritatem.
Sed quia tu mortificasti in me tam
renibus meis libidinose voluptatis
ardorem. Germanus.

Perpetuam quidem corporis puritatem
ne putamus aliquem expertissimis vigilantibus
posse perdi gratiam possideri et commo-
tionem carnis de districtionis rigore vel
iudicio sensus etiam vigilantibus quis posse
non contingere non nequimus verum tamen
et dormientibus hac inquietudine carere
possimus volumus edoceri. Dubitamus namque
de castitatis possibile hoc esse non credimus.
quas licet absque verecundia nequeamus
effari. tamen hoc medicine ipsius
veritatis cogit querimus ut convenientia
si qua forte inverecundius fuerint
denudata suscipias. Primum ergo est
quod per somnum quiete mentis vigore
laxato observari nequaquam valet
illius commotionis obreptio. Secundo
quod etiam urine collectio quam vesice
capacitatem quiescentibus nobis inderi-
nenti confluxu interna humoris opple-
verit. excitat membra marcentia
quod etiam parvulis vel spadonibus
eadem nihil homines lege contingit
unde fit ut si non oblectatio libidinis
vulnerare mentis ad reatum. confusione
tamen eum humiliet custodia mem-
brorum. Ceremon. Apparet vos necdum
vere castitatis. hac vobis servitutem.
quandoquidem districtionis auxilio.
eum vigilantibus tantum credatis sentam-
tari. et inde est quod putatis a dormi-
entibus quasi rigore animi resoluto
integritatem non posse servari.
Porro castitas non ita ut arbitramini
districtionis presidio sed amore suo
et puritatis delectatione subsistit.
Non enim castitas sed continentia

(c) Real Academia de la Historia

dicatur ubi adhuc est aliqua resistentia ad uersatur uoluntati. Videatis ergo his qui castitatis affectum per dignam medullitus receperunt destinationis castigationem quam dormiunt non obesse quin in fidem etiam uigilantibus statione certissima comprobatur. quicquid enim quis labore comprimitur tempore dimicanti praestat indutias non tamen perpetuam securitatis quietem tribuit post laborem.

Quicquid autem fuerit profunda uirtute deuictum absque ulla inquietudinis suspicione conporitam iugem pacis uictori confert firmitatem.

lxi Quamobrem donec pulsari nos carnis commotione sentimus nouerimus nos necdum ad castitatis peruenisse fastigium. Sed adhuc sub infirmitate continentiae constitutos proeliis fatigari in quibus necesse est dubios esse semper euentus. quod autem inmobilem esse commotionem carnis hoc adserere uoluistis indicio quod eam nec ipsi quidem eunuchi carere ademtis genitalibus possunt. sciendum est non eis carnales actus nec effectum libidinis sed solum actiuae generationis deesse uirtutem.

Unde manifestatur ne illos quidem sua hanc adquam nos nitimur castitatem cupiunt peruenire ab humilitate et contritione cordis uel continentiae destinatione debere luxuri. Licet nequaquam sit dissentiendum minore ab his castimoniam posse laborare hac tandi comprehendi. quam obrem perfectio castitatis a laboriosis continentiae castitate rudimentis perpetuae tranquillitatis discernitur.

Haec est enim uere consummata castitas quae non inpugnantis carnalis concupiscentiae motus sed detestato horrore detestans iugem uel inuiolabilem sui continet puritatem. Nec potest aliud quid esse quam sanctitas.

Hoc autem fiet quando iam desinente caro aduersus spiritum concupiscere desideriis eius uirtutis quie consenserint quam ceperint quieuit inuicem pace firmissima foederari. Et secundum psalmographi sententiam ubi habitauerint fratres in unum.

Illum repromissum a domino beatitudinem possideant de quo ait: Si duo ex uobis consenserint super terram de omni re quacumque petierint fiet illis a patre meo qui in caelis est. quisquis ergo in Israhel alis illius Iacob id est supplantatoris ascenderit gradum ab illa continentiae conluctatione ad supplicatione uitiorum obstupefacto nemoris neruo ad stabiliter meritum perpetua corporis distinctione consistet. quem hordinem beatus dauid per spiritum uaticinatione distinxit. In primis inquiens

Notus in Iudaea deus. id est in animo qui adhuc sub peccatorum confessione retinetur. Iudea enim confessio interpretatur. In Israhel autem id est in eo qui uidet deum siue ut quidam interpretantur rectissimus dicitur.

Non solum notus sed etiam magnum nomen eius. Deinde ad sublimiora nos prouocans huc uolens etiam locum ipsum quo deus delectatur ostendit et factus inquid in pace locus eius.

(c) Real Academia de la Historia

idem non in conflictu certaminis et con-
luctatione uitiorum, sed in consummatione
pacis et cordis tranquillitate perfecta.
hunc sortitur pacis locum et contemplatione
cumulum passionum si quis meruerit
obtinere et quoque proficiat gradu ut
non solum idem speculandi consequatur
effectum. Est autem ubi tamen etiam non
tamen in conflictu continentie sed
in lege uirtute speculo domini commora-
tur ubi eum non uerecundia non comprimit
sed in perpetuum confringit potentatur
uerum et quibus uidelicet aduersus nos
libidinum quondam iacula dirigebantur
ignita. Uidetis ergo quia sicut non
est in conluctatione sed in consummati-
onis pace locus domini. Ita etiam ubi tamen
olus speculum sit et contemplatione
uirtutum. Unde non inmerito porte
Sion cunctis Iacob tabernaculis pre-
feruntur. Diligit enim dominus portas Sion
super omnia tabernacula Iacob.
Quod autem per hoc inuisibilem esse
commotionem cuiusquis asseritis quod
nimium cum uirtutum lucis tabellatione
repleuerit, quietam sustinet membra.
Licet uerus sanctitatoribus putatur ad
obtinendum eum nihil preiudicet.
Ita commotio quam hec solum in ...dum
et tamen per suopostem necessitatis et tan-
ta sentiendum tamen erat quod ita
sit commota fuerint ad quietem
proprium deducuntur castitatis
imperio. Ita non modo cum nullo
prurit sed nec cum minima libidinis
recordatione sedentur. et ideo circa
autem itaquam lege animi lex quoque

congruat corporalis. et cum in prius
atque potius et animi et eius sanitate quadam
ut humoris cotidiani illa collectio
pigrius ut se fugiat in fluitat membris
illum quem inuitabilem putatur
corporis motum non solum fortissimum
uerum etiam lenitum sedat ut tepidum
frigidumque ut ita dixerim ignem et ulterius
illius adustionis ardore fortunam sustinet
flammam. Instat ut admirabilis illius
mortalis uisionis ut tamen nostra rursus
innoxio igne circundatam non urebatur.
Uel sicut illorum trium iuuenum quibus ita
sociantes spiritus sanctus fornacis caldeice flamma
discurrit et ut nec capillus eorum uita
fimbriis ardor ignis afflaretur ut
illud quod in modo quod sanctis promittitur
per prophetam incipiant iam in hoc corpore
possidere. Cum ambulaueris per ignem
non conburetur et flamma non ardebit in te.

xii. Magna autem uere atque mirifica sunt
nec ulli hominum patitur nisi tantum
qui experti sunt nota, que dominus fidelibus
suis adhuc in isto corruptionis uasculo
constitutis ineffabili liberalitate
largitur. Que prorsus mentes puritate
perlustrauerunt tantum et eius quantum et illorum
persona in hunc statum affectum
que peruenerunt et cum ambit.
Mira opera tua et anima mea nouit
nimis. Alioquin nihil noui nec magni
intelligitur propheta dixisse.
Si ulo cordis affectu uel deuius operibus
dei hec pronuntiasse credatur.
Nullus etenim est hominum qui mira
esse opera dei et cum et prius creature
magnitudine non ignoret.

(c) Real Academia de la Historia

Ceterum illa que in secretis suis cottidiana
operatione dispensat, ut speciali muni
ficentia afluenter effundit, nullus
alius nisi anima perfruentis agnoscit.
Que in secreto conscientie sue latebra
beneficiorum eius ubertate singularis ita
eum non solum nullo ualeat sermone
disserere. Sed ne sensu quidem excogi
tatione conplecti. Quam ubi illo igniti
feruore descendens uisitat [?]
ut terrenos inanitas fuerit deuoluta.
Quis enim in se opera domini non miretur
quum insatiabilem uentris ingluuiem
et sumptuosa quilibet perniciorumque
luxuriam ita in se uiderit fuisse con
temptam ut uix ipsum etiam quum hac
uilissimum cibum suo inuitatusque percipiat.
Quis non obstupescat opera dei, qui illum
ignem libidinis quem naturalem in se
extulit inextinguibilem esse credebat
ita refrigescere perspexerit ut ne simplici
quidem se corporis motu senciat inci
tari. Quomodo non uirtutes domini con
templetur, quisque homines quondam diros
atque truculentos, qui ad summam lenitudinem
furorem etiam blandimentis subditorum
irritabantur, obsequiis ad tantam
transisse uiderit lenitatem.
Ut non solum iam nullis commoueantur
iniuriis, sed etiam in illis fuerint summa
magnanimitate congaudeant.
Quis plane non miretur opera dei, hac
tota proclamet affectu:
quia ego cognoui quod magnus est dominus.
Quum se uel alium quempiam ex rapa
cissimo liberalem ex prodigo continen
tem.

ex superbo humilem, ex delicato uel tenero
squalidum uestitumque prosperitate [?]
atque angustiarum presentium solum
etiam uoluntarie perfruentem.
Ista sunt profecto mira opera dei, que
peculiariter anima prophetica.
Similiumque eius mirifice contemplatores
intuitu obstupefacta cognoscit.
Ista sunt prodigia que posuit super terram.
Que idem propheta considerans uel admi
rationem eorum cunctos prouocans admirans
dicens: Uenite et uidete opera domini
que posuit prodigia super terram.
Auferens bella usque ad fines terre. Arcum
conteret et confringet arma, et scuta
conburet igni. Quod enim maius poterit
esse prodigium quam sub momento
breuissimo ex rapacissimis publicanis
apostolos fieri, ex persecutoribus truc
culentis predicatores euangelii
patientissimos reddi, ita ut eam
quam persequebantur fidem etiam
cum effusione sui sanguinis propa
garent. Ista sunt opera dei que se
cottidie una cum patre operari filius
protestatur dicens: Pater meus usque
modo operatur et ego operor. De istis
operibus dei beatus david in spiritu canens:
Benedictus inquid dominus deus israhel qui facit
mirabilia magna solus. De istis
etiam rursus propheta: qui facit inquid omnia
et conuertit ea, et etiam mutat in
matutinum umbram mortis.
Hec enim [?] est immutatio dextere
excelsi. De hac salutari operatione
dei orat propheta dominum dicens: confirma hoc

(c) Real Academia de la Historia

hoc quod operatur et in nobis ut apostolus
mattam illustretur usque ubi con
dicatur dispensationes dei. quas in eterna
re peculiariter exerciti. mens sanctorum
omnium momentis singulis inbuetur.
et illa celestem infusionem laetitiae
spiritalis qua delectatur animus inspirata
gaudii uberitate sustollitur.
illos igniti cordis excessus et tam
ineffabilia quae inaudita solatia
gaudiorum quibus nonnumquam gra
uissimos tedio se ac penitus ad oratio
onem feruentissime uelut de fonte
profundissimo suscitamur.
hoc in quantum est gaudium de quo beatus
apostolus. quod oculus in quid non uidit
nec auris audiuit. nec in cor hominis
ascendit. illos scilicet [illegible]
qui etiam nimis uitiis euerantur adhuc
homo est et humanis in terra affectibus.
Dicilque de istis muneribus inbuetur.
Denique idem apostolus cum deserit quam
similibus sibi quilum de humana
conuersatione discesserunt sublectus
dicens nobis autem reuelauit deus
per spiritum suum. XIII In his igitur
omnibus quantum mens ad sublimiorem
profecerit puritatem tanto sub
limius intuebitur deum et admira
tionis in eternam semet ipsam potius
cupiet incrementa quam loquendi
facultatem. uia sermocinationem
narrationis inueniet. ut enim
uim lectionis huius inexperta mente
percipere. Ita explicare sermone
non ualebit experta. tamquam
si quis dulce quiddam uelut

sermonibus enarrare profecto nec ille
saporis suauis suauitatem quam numquam
ore percepit auribus capiet nec ille
dulcedinem quam gustauit uoluntate
cognouit uerius poterit indicare.
sed propriam tantum agnitione suauitatis
auditor intellegatur necesse est ut experta
saporis iucunditatem in eternam semet ipsum
solummodo tacitus admiretur.
Idcirco quisquis hunc quem pre
diximus uirtutis statum meruerit
peruenire hec omnique in suis peculiari
gratia domini operatur. tacitum mente
pluraque in suorum omnium dei operum
consideratione flammatur cum in
animo corde exclamabit affectum.
mira opera tua domine et anima mea
nobit nimis. Iste ergo est mira
bile opus dei hominem carneum
carnaliter affectum in carne positum
ser puritate et in omni rerum utque in
cursu uarietatem. unum et uere
animi statum. usque inmobilem
in omni accidentium perturbatione
durare. Quam rectitudine fundatur
senex quidam quem apud alexandriam
turbis infidelium circumfusus
non solum maledictis uerum etiam
grauissimis inpellentium urgu
eretur iniuriis. eique a subsannantibus
diceretur. quid miraculi xpistus uester
quem colitis fecit. ille. ut in quo
his et maioribus si insulteritis non
mouear. nec confundar iniuriis.
XIIII Germani. Quanto ad mirationem non
humane huius neque terrene sed plane
celestis atque angelice castitatis

(c) Real Academia de la Historia

lati subiacet aut post confundat ut
errorem magis desperationis incur-
rat quam ad expectandum perseveran-
tiam provocetur. Quorum tamen nos
de observantiae qualitate ac temporis
modo quod adquiri vel perfici valeat
doctrine plenissime disputationis
instituatur quia etiam et consummare
eam posse credimus et ad expectandum
deinde spatio certi tantum temporis
animemur. Inconprehensibilem namque
eam in actu hac potest quorum modo
iudicamus nisi nobis ordo quidam
hactenus qua ad illum valeat per-
veniri certa ratione pandatur.

XXI CERTAMEN. Tenendum tamen est
super consummatione illius de qua
loquimur castitatis integritatem
praeteritam voluntatis diversitate
ut virium certum tempus defi-
nire mensuram. Quia non facile in
his ac in mutabilibus artibus hac visibilibus
disciplinis discerni potest. Secundum
intentionem namque animi atque in-
genii qualitate necesse est eius sub
hunc quoque vel celerius vel tardius
adprehendi rationem tamen ob-
servantiae et temporis modum in quo
eius possibilitas agnoscatur
constantissime possumus definire.
Quisquis igitur exercetur ut cunctis
confabulationibus otiosis et morti-
ficatur ab omni ira et sollicitudine
curaque mundana ad duobis tantum
parcimonius fuerit quod cotidiana
refectione contentus et aque satie-
tate subveniat quietem somnii

enim sive vanitatem verum quibus omnis
horum spatio et minime necdum tamen
laboris vim continentiae huius meritum
redimi servatione domini eum sed credideris
adepturum. Quia sine hac fide univer-
sa omnis humani laboris intentio
non amplius quam sex mensibus perfecti-
onem huius impossibilem sibi non esse
cognoscat. Et videns tamen certa tam
proxime puritatis indicium in ipsa
eadem proprii laboris industria
non speraverit. Si enim vim vesiculi
illius unusquisque invenerit concepe-
rit nisi dominus aedificaverit domum in
vano laboraverunt qui aedificant eam.
Sequitur ut nec de puritatis sue
meritis extollatur intellegens eam
se non sua diligentia sed domini misericordia
consequutum nec contra alios
rigore moveatur sciens humanum
nihil esse virtutem sicut virtus
divina non laborat. XXII

Proinde unicuique nostrum adversus spiritum
fornicationis actis viribus dimicanti
victoria singularis et ad eternitatem
conatur remedium non speraverit
liceat facilius hac plena omnibus
videatur tamen tam difficile
ab incipientibus quam in prius certa-
tatis perfectio possideatur.
Nam quam mebi puraticula puritatis
aspiraverit continuo conscientiae
sue sacrat electione quadam sub-
tilitatis in lubentiae sibi metu blandia-
tur credens et quae tamen se diligentiae
sue studio consecutor. Necesse est
ut a rupe in illo praesidio paululum

dentur tum diu illis quas diuina uirtus extinxerat passionibus opprimantur quamdiu experientia docente cognoscat se uiribus uacuus industria sua puritatis bonum obtinere non posse. Et tanta disputationem nostram de fine plenissime castitatis longa lucubratione confectam breuiter concludamus in unum. omniaque copiose spiritusque digesta sunt colligentes hec est consummatio castitatis. ut uigilantem monachum oblectatio libidinis nulla perstringat. ut quiescentem somniorum non fallat inlusio.

Sed cum dormientem inter propemente incursum commotio carnis oppresserit. quemadmodum sine ulla titillatione uoluptatis excitata est. ita etiam sine ullo pruritu corporis conquiescat.

Hec de castitatis fine quantum potuimus non uerbis sed experientia magistra uenientes digessimus. que licet a desidiosis uenit legentibus arbitror inpossibilia iudicanda. certus tamen sum ab studiosis his spiritalibus uiris agnoscendum pariter et probandum. quantum namque inter homines distat et homines. quantum et illa eorum animorum studia intentio ad inuicem dispertiuntur id est uel ad celum uel ad infernum. uel xpi uel belial. secundum sententiam domini saluatoris.

Si quis mihi ministrat me sequatur et ubi sum ego. illic et minister meus erit. et alterum. ubi est thesaurus tuus ibi est et cor tuum.

Hucusque beatus Cheremon de castitatis perfectione disseruit admirabilemque doctrinam sublimissime puritatis alti sermone conclusit suadens stupentibus atque anxiis nobis atque illum noctis partem multos effluxerat erudiat quietem paululum membris tri- nuatis ulis operis cito minime frau- dentur ne languentes corpore corporis unetquum mens uigorem sancte intentionis amittat. EXPLICIT CONLATIO

SANCTI ABBATIS CEREMONIS DE FINE CASTITATIS

INCIPIT CONLATIO TERTIA ABBATIS CEREMONIS DE PROTECTIONE DEI CAPITULA

I Interrogatio quare non meritum uirtutum laborantis industrie deputetur
II Responsio quod sine adiutorio dei non solum perfectio castitatis et omnino nec ulla boni perfici possint
III Obiectio quemadmodum gentiles sine gratia dei castimonium habuisse dicuntur
IIII Responsio de philosophorum imaginaria castitate
V Quod sine gratia dei nullos industrios conatus exequi ualeamus
VI De principali propositio dei et prouidentia cotidiana
VII De gratia dei et arbitrii libertate
VIII De uirtute bone uoluntatis et gratia dei
VIIII De liberi arbitrii infirmitate
X Uerum bonum uoluntatis nostrum sequatur an precedat gratia dei
XI Quod uoluntas bona nec semper gratie nec semper homini sit tribuenda
XII Quod gratia dei humanum conatum conpensare non possit
XIII Quod et in temptationibus suis dei uirtutem humana experiatur arbitrii
XIIII De multiplici uocationum gratia atque curationum
XV De gratia dei eo quod humane fidei transcendat angustias
XVI De inscrutabili dispensatione dei

(c) Real Academia de la Historia

XIII De primo puerum eo quod ut bestium ad saluan-
dum non sit idoneum. Explicit

INCIPIT LIBER TERTIUS DECIMUS

Quum ad sinaxin matutinam precepto
paululum soporem(?) teneuntes(?)
senem operiremur ingenti ubbis(?)
Geminus scripulo mouebatur.
Quod in preterita disputatione cui(us)
uirtutis summum desiderium incognite
nobis curiositatis infunderit. Unius
adlectione sententiaque beatus senex
mentem humane cassurete(?) induserit.
Adserebat hominem quamuis summis
ad bonum frugem uiribus enitatur
tamen boni compotem esse nisi id
diuinitatis muneris largitate non
operis studio percepisset. Hunc
igitur questionem adtonite uolu-
ntatibus nobis progressus celebatur(?)
Ceremon quum quidem nos inuicem
mutuate sensissent. Solita breuius
orationum uero psalmorum sollemnitate
et unscutta(?) quid moueret inquiria(?).

III Tunc Geminus. Quantum excellentis-
sime inquid sublimitati uirtutis(que)
nostrum disputatione patefactum
pene totum dixerim. a fide possibi-
litatis excludimur. tantum nobis
pace tua dicatum sit uideatur uel
surdum si labore stipendium ista
perfectio curiositatis. Quod in tantum
propriis sudoris adquiritur. non
specialiter laborantis deputatur
industrie. Inebetum est enim uasi(?)
uerbi gratia agricole et quculaturi(?)
esse. In seminis studium uidetur

inpendere non illius efficacie ... sed
IIII effectum. Ceremon. Hoc ipse quod
proposuisti exemplo euidentius ...
batur. ut nichil posse proficere ...
adiutorio Dei laborantis industri...
Nec enim agricola quamuis conten-
tus in excolendis expenderit estis(?)
conferat tamen prouentum segetis
et ubertatem frugum suo potest in-
dustrie deputare quum saepius(?) ...
frequenter superaturta(?). nisi eum ex
pluuiarum opportunitas et aeris
tranquilla serenitas adsequatur(?)
lata uatdulator(?) sum fructus ut per-
fecta maturitate solidatos demum
quodammodo tantaquamuiderim(?) plerique
presepator(?). Nec ille laborum ... illa
ugem(?) sudoris. In tantum conatibus
quia non fuit Domini opitulatione
directa. Sicut igitur in terris agricole
qui suo frequenti uomere arua non
rubigine hucubertate(?). segetum
pietatis diuina non tangeret(?). lata
laborantibus pe... sollicitudo non
proderit nisi misericordia Domini fuerit
properata. In quo tamen humane
superitia(?) nulla est. segregate di-
uinitate sequatur ut admiscere consi-
participem quere in muneribus dei
per hoc conetur. In terere(?) ... labo-
rum uia sudorem et diuine
ista mea(?) largitatem huc prouentum
copiosissimarum frugum industrie
sue meritis respondisse gratis(?).
Considerata namque acuenti dicta ...
natione perpendat. quod ...
quidem conuertur(?). qui ... proderit ...

(c) Real Academia de la Historia

felicitate intentus et tecum suis
uiribus intendere potuisset. nisi ei
ad exercendum omne opus suis pro
tectione dei uel mercede roborasset.
et inefficax eius uoluntas fuisset
uacuatus. sicut et quum peragendi
copiam que nonnumquam uel sic
citatis uel inbrium nimietate
frustratur. Diuina clementia
prestitisset. Num et quum et
bonum uirtutis et sanitatis corporis
et omnium effectum operum actuumque
prosperitas a domino condonata.
ostendum est nequa est sicut
scriptum est celum eneum et terra
ferrea. et residuum locuste
comedit bruchus et residuum bruchi
eruca deuorat. et residuum eruce
rubigo consumit. Nec in hoc
tantum eget diuinitatis auxi
lio. Agricole laborantis indus
tria nisi etiam ipsi insperatos
auertat casus quibus etiam
desiderata fructuum fecunditate
ager fuerit opimatus non solum
spe sue uana expectatione
frustrabitur. uerum etiam per
ceptorum et reconditorum
iam uel in area uel in horreo frugum
ubertate fraudabitur. quibus
manifeste colligitur non solum
actuum uerum etiam cogitationum
bonarum ex deo esse prin
cipium. qui nobis et initia sancte
uoluntatis inspirat et uirtutem
atque opportunitatem eorum que recte
cupimus tribuit peragendi.

Omne enim datum bonum et omne
donum perfectum desursum est descen
dens a patre luminum. qui et incipit
que bona sunt et exequitur et consum
mat in nobis dicente apostolo.
Qui autem dat semen seminanti et panem
ad manducandum prestabit et
multiplicabit semen uestrum et crescere
faciet semen frugum iustitie uestre. Nostrum
uero est ut quotidie adtrahentem nos
gratiam dei humiliter consequamur.
Vel certe dura ceruice et incircumcisis
ut scriptum est auribus eidem resistentes
per Hieremiam mereamur audire.
Numquid qui cadit non resurget.
aut qui auersus est non reuertetur.
Hierusalem auersione contentiosa.
Indurauerunt ceruices suas et nolu
erunt reuerti. GERMANUS

IIII Hinc sensui cuius pietas subripere
a nobis non potest improbari. illud
uidetur obsistere. quod ad defensionem
liberi est arbitrii. Nam cum multos
gentilium quibus diuini adiutorii
gratiam non meruisse non solum frugu
litatis uel patientie. sed quod magis
mirum est. etiam castitatis uideamus
fulgere uirtutibus. quomodo capti
uitate liberi uoluntatis arbitrio dei
munere conlatas illis fuisse credendum est.
quum uite mundane sapientie secta
tores. non solum dei gratiam. sed ipsum
etiam uerum dominum penitus ignorantes.
quantum uel serie lectionis. uel quorum
dum eruditione cognouimus summam
castimonie puritatem proprii labo
rantes industria possedisse dicantur.

(c) Real Academia de la Historia

GERMAN

Germanus. Gratum nimis erat quod
dum summo agnoscende castitatis
amore flammamur. quedam etiam in
extra proponitis. quorum oblectatione pro
fatores atque ut ita dixerim exploratores
catholice fidei. uisitis apparere.
quis etenim sapiens. cum conetur is pro
positionibus hesitetur. ut celestem casti
monie puritatem quam essentiam dei. nec
per di gratiam mortalium quisquam posse
asserebatur conferri nunc eundem etiam
a gentilibus credere. uirtute propria
fuisse concessum. Sed quia hec ex pro
bande procul dubio. ut dictum est
studio castitatis opponitis. quid de is
tis sentiamus uideatis. Primum.
filosofos nequaquam credendum est.
talem animi castitatem. qualis nobis
exigitur exercuisse. quibus iniungitur
ut non solum fornicatio sed ne inmun
ditia quidem nominetur in nobis.
Habuerunt illi quandam ΜΕΡΙΚΗΝ hoc
est particulam castitatis id est
abstinentiam carnis et ut tantum
coitum libidinem quo est extrema.
hanc autem internam mentis. atque perpetuam
corporis puritatem. non dicam opere
adsequi. sed ne cogitatione potuerunt.
Denique famosissimus ille ipsorum Socrates
hoc ut ipse concelebrant de se non eru
buit profiteri. nam cum in eum
eum. quidam ΦΥCΙΟΓΝΩΜΩΝ ΟΜΜΑΤΑ ΠΑ
ΙΔΕΡΑCΤΟΥ. idest oculi corruptoris pu
erorum et inruentes in eum discipuli in
latum magistro uellent ultum ire
conuicium. indignationem eorum huc
dicitur compescuisse sententia.

ΠΑΥCΑCΘΕ ΕΤΑΙΡΟΙ ΕΙΜΙ ΓΑΡ ΕΠΕΧΩ ΔΕ
idest quiescite sodales. etenim sum
sed contineo. Apertissime igitur
non solum assertione nostra sed etiam
ipsorum professione monstratur. con
cupiscentiam tantummodo inpudicitie
id est commixtionis turpitudinem
uiolentia ab illis necessitate con
pressam. non tamen desiderium delectationis
eorum et oblectatione illius passionis
exclusum. quam quo autem horrore
proferendum est illud sententia diogenis
fatetur enim quod filosofum mundi
huius uelut quiddam memorabile
proferre non puduit neque dici a nobis
sine uerecundia neque audiri potest.
Nam cuidam in adulterii crimine
puniendo ut ferunt [illegible] ait.
ΤΟ ΔΩΡΕΑΝ ΠΩΛΟΥΜΕΝΟΝ ΘΑΝΑΤΩ ΜΗ ΑΓΟ
ΡΑΖΕ. idest quod gratis uenditur
morte non emas. constat ergo illos
ueram castitatem que a nobis expeti
tur nec agnouisse uirtutem et ideo
futuris certum est circumcisionem
nostram que in spiritu est non posse nisi
dei tantum munere possidere et
his inesse solummodo qui deo tota
spiritus contritione deseruiunt.
VI. Et ideo licet in multis in omnibus possit
ostendi semper auxilio dei homines in
digere. nec aliquid humanum fra
gilitatem quod ad salutem pertineat per
ficere. In nullo tamen euidentius quam
in adquisitione atque custodia casti
tatis ostenditur. ita enim tantae
eius dificultate disputatio eius
differtur. de instrumentis eius

(c) Real Academia de la Historia

habitet in eremum dispuetam. Quis prae-
valeat, quaero, quamvis fervens spiritu
et squalorem solitudinis et sicci panis
non dicam esuritionem sed ipsam satie-
tatem nullo hominum laude sufful-
tus suis viribus obtinere? Quis usque
perpetuam sitim sine domini consolati-
one tolerare, illumque dulcem lucis de-
lectabilem matutinum soporem
humanis fraudare oculis et in certum
terminos horarum quattuor omnem
quietis refectionem iugi posita
legem concludere? Quis indesinentem
lectionis instantiam, quis indefessam
operis sedulitatem nullum praesentis
lucri commodum capiens absque gratia dei
explere sufficiat? Quae omnia sicut
desideria nobis iugiter absque divina
inspiratione non possunt, ita nec
perfici quidem sine eius auxilio nulla-
tenus queunt. Et ita haec eadem non
solum probat nobis experientiae
disciplina sed etiam certis indiciis
et argumentis manifestata horum re-
ddunt. Nonne in multis quae uti-
liter obtinemus implere, quamvis desiderii
plenus ardore hac voluntate perfectae
non desideria interpellunt, quaecumque
fragilitatis casu tua voce concepit.
Nec propositio nostro ad sitatis affectus
nisi virtus perficiendi fuerit domini mise-
ratione donata. Et ita ut quamvis sit
innumera multitudo illorum qui fideli-
ter virtutum studiis desiderant
inhaerere, summa tamen eorum qui haec per-
ficere atque tolerare praevaleant in-
venitur rationem ita perfectam rarum

quod ne tunc quidem quando omnino nonnulla
nos ut et infirmitatis succulatur humi-
tatisque voluntatem peragendi nostrae subiacet
potestati. Num neque sanctificationis
silentium nec districtionem ieiuniorum
nec lectionis instantiam etiam illo
quo possumus tempore nostro arbitrio reten-
tamus. Sed quibusdam occurrentibus
causis etiam invitissimi frequenter
retrahimur a salutaribus institutis.
Ita ut et loci vel temporis copiam
in quo haec exercere possimus necessaria
nobis a domino deprecari. Nec sufficere
nobis id quod possumus certaverit. Nisi
etiam opportunitas peragendi eaque
nobis ita possibilia sint a domino tri-
buatur. De quibus et apostolus: quam voluimus
inquid venire ad vos, et semel et iterum,
et impedivit nos satanas. Ita ut
nonnumquam etiam nos utiliter ab
istis spiritalibus nobis interrumpitur nisi
cursus intentio, et infirmitatis causis
aliquid relaxamur etiam invita ad
salutarem perveniamus quam servamus.
De qua dispensatione dei aliquid beatus
apostolus: Propter quod inquid ter dominum
rogavi ut discederet a me, et dixit
mihi: sufficit tibi gratia mea, nam
virtus in infirmitate perficitur. Et
iterum: quid enim oremus sicut oppor-
tet nescimus. VII Propositum namque
dei quo non ob hoc hominem fecerat
ut periret manet inmobile. Huius
benignitas quam bonae voluntatis
in nobis quantulumcumque scintillam
emicuisse perspexerit vel quam ipse
tamquam de dura silice nostri

cordis excluderit foveat eum et exerci-
tet. suique inspiratione confortet.
Volens omnes homines salvos fieri. et ad
agnitionem veritatis venire.
quia non est in quo voluntati ipsius
patrem vestrum qui in celis est. ut pereat
unum ex pusillis istis. et cetera.
Nec vult inquid deus perire animam sed
retractat cogitans ne penitus pe-
reat qui abiectus est. Verum nunque
est et non mentitur. quia ob stra-
ctione definiens. Vivo ego dicit
dominus. quia nolo mortem impii sed
ut convertatur a via sua et vivat.
Qui enim ut pereat unum ex pusillis
non habet voluntatem quomodo
sine ingenti sacrilegio putandus
est. non universaliter omnes. sed quos-
dam salvos fieri velle. pro omnibus
ergo quicumque pereunt contra
illius pereunt voluntatem. Ita
eo contra unumquemque eorum cotidie
proclamante. Convertimini a viis
vestris pessimis. et quare moriemini
domus Israhel. et cetera. quotiens
volui congregare filios tuos sicut
gallina congregat pullos suos
sub alas suas. et noluisti.
Et quare inquid aversus est populus
iste in Hierusalem aversione conten-
tiosa. Induraverunt cervices suas.
noluerunt reverti. [illegible]
ergo cotidie Christi gratia que-
dum vult omnes homines salvos
fieri. et ad agnitionem venire.
cunctos ubique nulla exceptione
convocat dicens. Venite ad me

omnes qui laboratis et onerati estis.
et ego reficiam vos. Sicut enim non
omnes universaliter sed quosdam ad-
vocat. sequitur. Ita nec omnes
sint onerati vel originali pec-
cato. nec verum sit illa sententia.
Omnes enim peccaverunt et egent
gloria dei. Neque per omnes homines mors
pertransisse credatur.
Et itaque cum qui pereunt omnes
contra dei pereunt voluntatem
ita nec ipsam mortem deus fecisse
credatur. Ita scriptum est. [illegible]
Quia deus mortem non fecit. nec leta-
tur est in perditione vivorum.
Et inde est quod plerumque pro bonis
consortia periculum. ut audivis
nequaquam nostra exaudiatur oratio.
Et rursus eis quia credimus esse con-
sortia. ut taliter ut benignissimus
medicus etiam in vitiis suis dominus in-
ferre dignatus est. Ac numquam
perniciosas dissimulationes nostras
letalesque contagia ad effectum de-
testabili sententia revocat.
Ac propere [illegible] ad mortem sententia
ad salutem. et de inferni faucibus
exterius ignorantes.

XIIII Quamvis rerum ipse providentiam cui
nos suam sub figuram meretricis
Hierusalem et perniciosa ad dolorum
cultum alacrius attendentis
porro praefatum sermo divinus elo-
quentes ex persona dicentis numquid
Vadam post amatores meos qui
dant panem mihi et aquas meas
lanam meam et linum meum. respondit

salutis eius non uoluntati consu-
lens diuina dignatio. Ecce ego sepiā
uiā eius spinis. et sepiā maceria.
Et semitas suas non inueniet. Et se-
quetur amatores suos et non ad-
prendet. Et queret eos nec inueniet
illos. Et dicet. Reuertar ad
uirum meum priorem. quia michi
bene erat tunc magis quā nunc erat.
huc rursus contumacius nostras etiā
contemnat in quibus eum ad salu-
tis recursus. rebellis spū dedig-
namur. tali conpunctione de-
scribit. Et dixit inquid. patrem
uocabis me. et post me ingredi
non cessabis. Sed quomodo si con-
temnat mulier amatorem suū.
sic contempsit me domus israhel. ait
dns. Sicut congrue qm in Ihrlm
adultere conpassa erat a suo
coniuge discedenti. Amorem
quoq; ac perseuerantiam benigni-
tatis sue uiro qui feminam non
deserit. conparauit. Pietatis
enim ac dilectio di quam circa
humanū genus semp inpendit
eo quod nullus ita uincatur in-
lusus. ut a cursū se salutis ab-
scedat. Et quodammodo supe-
ratur iniquitas iniquitatib;
nris a principali suo proposito
sequestratur. magis proprie uiri
ardentissime amore feminam
diligentis. quia quanto magis.
neglegi se ac despici ab ea sense-
rit. tanto uehementioris circa eā
zeli amore flammatur.

Adest igitur inseparabiliter nob;
semp diuina protectio. tantaq;
est erga creaturam suā pietas
creatoris. ut non solum comitetur
eum. sed etiam precedat loquitur.
prouidentia quam experta psu
apertissime confitetur dicens.
Ds mis meus eius preueniet me.
qui cum in nobis ortum quendam
bone uoluntatis inspexerit. in-
luminat eum confestim. atq; con-
fortat. et incitat ad salutem
incrementum tribuens ei. quam ut
ipse plantauit ut nro conatu
uiderit emergere. Nam antequā
clament inquid ego exaudiam.
et alterum. ad uocem clamoris tui
statim ut audierit respondebit
tibi. Et non solū scū desideriū
benignus inspirat. sed etiam
occasiones prestruit uite. et oportu-
nitatem boni effectus. ut salua-
ris uie dilectionem demonstrat
Xiiii. errantib;. Unde non facile humana
ratione discernitur quemadmodū
dns petentib; tribuat. a querentib;
inueniatur. aperiat que pulsantib;.
Et rursus inueniatur a non que-
rentibus. Se palam appareat
inter illos qui eum non interroga-
bant. et tota die expandat
manus suas ad ppl'm non credentē.
sibi. et contradicentem sese renitentē
ac longe positos uocat.
Inuitat aduersa ad salutem.
peccare cupientib;. explende copiā
superata uoluntatis.

(c) Real Academia de la Historia

ad nequaquam properantibus benignus
obsistat. Certum non facile patebat
quomodo salutis summa nostro tribuatur
arbitrio de quo dicitur: Si volueritis
et audieritis me, que bona sunt
terre manducabitis; et quomodo
non volentis neque currentis sed mise-
rentis sit dei; quid etiam sit illud
quod reddet deus unicuique secundum opera
eius; et deus qui operatur in nobis
et velle et perficere pro bona volun-
tate; et hoc non ex vobis sed dei
donum est. Non ex operibus ne quis glorietur.
Quid sit etiam illud quod dicitur:
Adpropinquate deo et adpropinquabit
vobis; et quod alibi dicit: Nemo
venit ad me nisi pater qui misit me
traxerit eum; quid sit quod dicitur:
Rectos cursus fac pedibus tuis et vias
tuas dirige; et quid sit quod oram-
us dicentes: Dirige in conspectu tuo
viam meam et perfice gressus meos in
semitis tuis ut non moveantur
vestigia mea; quid sit quod iterum
commonetur: Facite vobis cor
novum et spiritum novum; quid sit illud
quod repromittitur: Dabo eis
cor novum et spiritum tribuam in visceribus eorum
et auferam cor lapideum de carne
ipsorum et dabo eis cor carneum ut in pre-
ceptis meis ambulent et iudicia mea
custodiant; quid sit quod precepit
dominus dicens: Lava a malitia cor tuum
Hierusalem ut salva fias; et quid sit
quod ipsum propheta a domino postulat
dicens: Cor mundum crea in me deus,
et lebrum lavabis me et supra
nivem dealbabor; quid sit quod
ad nos dicitur: Inluminate vobis
lumen scientie; et quid sit quod de deo
dicitur: Qui docet hominem scientiam;
et dominus inluminat cecos; vel certe
quod oramus dicimus cum propheta:
Inlumina oculos meos ne umquam
obdormiam in morte. Nisi quod
in his omnibus et gratia dei et libertas nostri
declaratur arbitrii; et quia etiam
suis interdum declaratur motibus
ut homo ad virtutum appetitum
possit extendi. Semper vero a domino
indiget adiuvari. Nec enim quum
voluerit quis sanitate perfruitur,
aut de egritudinis morbo pro arbitrii
sui desiderio liberatur.
Quid autem proderit sanitatis donum
concupisse nisi deus qui vite ipsius
usum tribuit, etiam vigore in quo
loquitur in pace? Ut autem
evidentius clarescat etiam per naturam
bonum quod beneficium creatoris
indultum est nonnumquam bonarum
voluntatum prodire principia que
tamen nisi a domino dirigantur ad
consummationem virtutum pervenire
non possunt, apostolo testante qui
dicit: Velle enim adiacet
mihi perficere autem bonum non invenio.
x Nam libertatem scriptura divina
nostri confirmat arbitrii dicens:
Omni custodia serva cor tuum.
Sed infirmitatem eius idem ostendit
similiter docet: Inclina inquit
cor meum in testimonia tua et non
in avaritiam. Salomon quoque

(c) Real Academia de la Historia

Inclinet inquiens dns corda nra ad se
ut ambulem' in omnib' uiis suis. Et
custodiamus mandata eius et caerimo-
nias et iudicia eius. Potestatem
designat arbitrii nri psalmografus
dicens. Cohibe linguam tuam a malo
et labia tua ne loquantur dolum.
Infirmitatem eius nra protestatur
oratio dicentib' nobis. Pone dne
custodiam ori meo et hostium circum-
stantiae labiis meis. Arbitrii nri
facultas a dno declaratur cum
dicitur. Solue uincula colli tui
captiua filia sion. Fragilitatem
uero eius psalmista decantat dicens.
Dns soluit conpeditos. Et dirru-
pisti uincula mea tibi sacrificabo
hostiam laudis. Audiuim' in euan-
gelio dnm conuocantem ut ad eum
liberum properem' arbitrium.
Uenite ad me omnes qui laboratis
et honerati estis et ego uos reficiam.
Sed infirmitatem eius idem dns protes-
tatur dicens. Nemo potest uenire
ad me nisi pater qui misit me
traxerit eum. Apostolus liberum
arbitrium nrm insinuat dicens.
Sic currite ut conprehendatis. Sed
infirmitatem eius Iohannes baptista
testatur qui ait. Non potest homo
adsumere quicquam nisi fuerit ei datum
de celo. Iubemur animas nras
sollicite custodire psalmista dicente.
Custodite animas uestras. Sed eodem
spiritu psalmista proclamat.
Nisi dns custodierit ciuitatem in
uanum uigilat qui custodit eam.
Apostolus filippensib' scribens. Ut li-
berum eorum designet arbitrium cum ti-
more et tremore uestram salutem
operamini. Sed ut infirmitatem eius
ostenderet adiungit. Ds est enim
qui operatur in nobis. Et uelle et per-
ficere pro bona uoluntate.
Et latet una haec quod tamen modo indiscrete
permixta atque confusa ita quidem ex quo
pendeat inter multos magna questione
uoluitur. Id est utrum quia initium
bone uoluntatis prebuerim' misere-
tur nri ds. An quia ds miseretur
consequimur bone uoluntatis
initium. Multi enim singula haec
credentes ultra iustum amplius asserentes.
quibus uariis sibique contrariis sunt
errorib' inuoluti. Si enim dixerim'
nre esse principium bone uolunta-
tis quod fuit in persecutore paulo.
quod in publicano mattheo.
Quorum unus cruore ac suppliciis inno-
centium alius uiolentiis ac rapinis
publicis incumbens trahitur ad salutem.
Si uero a gratia di semper inspirari
bone uoluntatis principium dixe-
rimus. quid de zacchei fide.
Quid de illius in cruce latronis pietate
dicem'. qui desiderio suo uim
quandam regnis celestib' inferentes
specialia uocationis monita pre-
uenerunt. Consummationem uero
uirtutum et executionem mandatorum di
nisi nro deputauerim' arbitrio.
quomodo oramus confirma hoc ds
quod operatus es in nobis. Et opera
manuum nrarum dirige in nos

Scimus ad maledicendum israheli balaam
fuisse conductum. Sed uidentur
maledicere cupientem non fuisse
permissum. Commonetur abime
lech. ne rebecca tangens peccet in
deum. Ioseph fratrum liuore dis
trahitur. ut discensio filiorum israhel
in egipto fieret. et illis degentium
necessitatibus futurae famis
remedium pararetur. quod idem
Ioseph a fratribus agnitus manifestat
dicens. Nolite pauere neque durum
uobis uideatur quod uendidistis
me in his regionibus. pro salute enim
uestra misit me deus ante uos. et infra.
Premisit me deus ut reseruemini super
terram. et escas ad uiuendum habere
possitis. non uestro consilio. sed uo
luntate dei missus sum. qui fecit
me quasi patrem pharaonis. et
dominum totius domus eius. et principem
in omni terra egipti. et quamobrem
putaris formidantibus suspicionem
timoris auferret. nolite inquid
timere. Numquid dei possumus
resistere uoluntati. Uos cogi
tastis aduersum me malum. deus
uertit illud in bonum. Ut et scul
tetea mentita in presentiarum
temnat. ut saluos faceret specu
latores. Quod etiam beatus dauid
et quo nomine tunc factum in
psalmo centesimo quarto similiter
declarauit dicens. Et uocauit
famem super terram. et hominem
firmamentum panis contriuit.
misit ante eos uirum. et in seruum

uenundatus est ioseph. Haec ergo
duo id est uel gratia dei uel liberum
arbitrium. sibi quidem inuicem
uidentur aduersa. sed utraque con
cordant. et utrumque nos pariter
debere suscipere pietatis ratione
colligimus. ne unum ex his subtra
hentes ecclesiasticae fidei regulam ex
cessisse uideamur. Numquam
uiderit nos deus ad bonum uelle
deflectere. occurrit. dirigit atque
confortat. Ad uocem enim clamo
ris nostri statim ut audierit res
pondebit tibi. Et inuoca me in
quid in die tribulationis. et eripiam
te. et glorificabis me. Et rursus si
nos nolle uel incepisse perspexerit.
adhortationes salutiferas ad
monet cordibus nostris. quibus uolun
tas bona uel reparetur uel formetur
in uobis. Et enim auctorem deus hominis
fecisse credendus est. qui nec
uelit umquam nec possit bonum.
Alioquin nec liberum esse permisit
arbitrium si ei tantummodo malum
ad uellet et posset. Bonum uero
ex semetipso nec uelle nec posse con
cessit. Illud namque post praeuarica
tionem primi hominis latum sen
tentia. Ecce adam factus est tam
quam unus ex nobis sciens bonum.
Non enim talis ante fuisse putan
dus est qui boni esset prorsus
ignarus. Alioquin uelut quoddam
irrationabile atque insensatum
animal. eum fatendum est fuisse
formatum. quod satis absurdum

uel catholica fide omnis modis
alienum erat. Quinimmo secundum
sapientissimi Salomonis senten
tiam. Fecit Deus hominem rectum.
Id est ut tantummodo boni scientiam
iugiter perfrueretur. Sed ipsi
quesierunt cogitationes multas
facti enim sunt. ut dictum est.
scientes bonum et malum.
Concepta ergo ad tempora preuari
cationem quam non habuerat
scientiam mali. boni uero scien
tiam quam habuerat non
amisit. Denique non amisisse
humanum genus. post preuaricati
onem ad scientiam boni aprati
sententia. euidentissime decla
rantur iudicia. XI
Quum enim gentes que legem non
habent; naturaliter ea que legis
sunt faciunt. hi legem non ha
bentes; ipsi sibi sunt lex; qui os
tendunt opus legis scriptum in
cordibus suis testimonium reddente
eis conscientia sua. et inter se in
uicem cogitationibus accusantibus
aut etiam defendentibus in die
qua iudicabit Deus occulta hominum.
Quos tamen. etiam Dominus per prophetam
increpat Iudeorum non naturalem
sed uoluntariam cecitatem quam
ipsi sibi contumaciter inferebant.
Surdi inquit audite et ceci intu
emini ad uidendum. quis surdus
nisi seruus meus. et cecus. nisi ad
quos nuntios meos misi. et ne forte
hanc eorum cecitatem aliquis nature

non uoluntati potius adscriberet;
adhibuit. Educ foras populum cecum;
et oculos habentem. Surdum. et aures
sunt ei. et alterum. qui habentes in
quid oculos non uidetis. et aures
et non auditis. Dominus etiam in euan
gelio. quia uidentes inquid non uident.
et audientes inquid non audiunt;
neque intellegunt; et ut impleatur
in eis prophetia eius dicentis.
Auditu audietis. et non intellege
tis; et uidentes uidebitis. et non
uidebitis. Incras[...]tum
est enim cor populi huius. et auribus
grauiter audierunt; et
oculos suos clauserunt;
ne quando uideant
oculis. et auribus suis
audiant; et corde
intellegant;
et conuertan
tur. et sanem illos.
Denique ut possibilitatem
hominibus inesse signaret.
increpans sic eos.
Quid autem inquid etiam
a uobis ipsis non
iudicatis quod
iustum est.
Quod utique non eis
dixisset. nisi iudicio
naturali quod equum
esset; scirent posse discernere.
Unde cauendum nobis est;
ne tantum ad Dominum omnia sanctorum
merita referamus.
u ancil nisi quod malum

(c) Real Academia de la Historia

uatque peruersum est. humane adscri
bimus nature. In quo quidem sapi
entissimi salomonis immo domini cuius
haec uerba sunt testimonio confutamur.
Ita enim quum consummata templi
extructione orsus est. effatus est.
Uoluitque dauid pater meus edificare domum
nominis domini dei israhel; et ait dominus ad dauid patrem
meum. quod cogitasti in corde tuo
edificare domum nomini meo. bene
fecisti hoc ipsum mente tractans.
Uerumtamen tu non edificabis domum
nomini meo. Haec ergo cogitatio
uel que tractatur. regis dauid
utrum ne boni sit et ex deo
an mali sit. et ab homine
fuisse dicendus est.
Si enim bona uel que ex deo
fuit illa cogi
tatio. quur
ab eo quo inspi
rata est. eidem
negatur effectus.
Si autem mala et ex ho
mine fuit. quur
laudatur a domino.
Restat ergo ut et
bona et ex homine fuisse
credatur. In quem
modum etiam nostras
cotidie cogitationes
possumus iudicare.
Neque enim ita soli deo bonum
ex semetipso cogitare con
cessum est. ut a nobis nequid
boni umquam superet. ita

cogitare possimus naturaliter denegauit.
XII Dubitari ergo non potest inesse quidem
omni anime. humane naturaliter
uirtutum semina beneficio creato
ris inserta. Sed nisi haec opitula
tione diuina fuerint excitata.
ad incrementum perfectionis non
poterunt peruenire. quia secundum
beatum apostolum. neque qui plantat
est aliquid neque qui rigat. sed
qui incrementum dat deus.
Adesse autem homini in quamlibet
partem arbitrii. libertatem etiam
liber ille qui dicitur pastoris
apertissime docet. In quo duo
angeli unicuique nostrum adherere dicun
tur id est bonus ac malus.
In hominis uero optione consistere
ut eligat quem sequatur.
Et idcirco manet in homine liberum
semper arbitrium quod gratiam dei possit
uel neclegere uel amare.
Non enim precepisset apostolus dicens.
Cum metu et tremore uestram salutem
operamini. nisi sciret eam uel
excoli a nobis posse uel neglegi.
Sed ne crederent nequaquam se ad opus saluatis
diuino auxilio non egere.
subiungit. Deus est enim
qui operatur in uobis et uelle et per
ficere pro bona uoluntate. Et ideo
timotheum monens. noli
inquid neclegere gratiam dei que est in te.
Et inde est quod etiam corinthiis
scribens. hortatur et commonet
ne se indignos gratie dei infructuosis

(c) Real Academia de la Historia

operibus exhiberet dicentes. Adiuvan
tes autem obsecramus ne in vacuum gratiam
dei recipiatis. Quam sine dubio in va
cuum receperat Simon. Non profuit
illi perceptio gratiae salvatoris, quia
non praeceperat beati Petri monita
obedire dicentis: Paenitentiam itaque ab hac
nequitia tua age, et roga Deum si forte re
mittatur tibi haec cogitatio
cordis tui. In felle enim amaritudi
nis et obligatione iniquitatis video
te esse. Praevenit ergo hominis
voluntatem, quod dicitur: Deus meus
misericordia eius praeveniet me. Et rursus:
Dominus nemine morans aequaliter quod
ammodo sustinentem itaque nostrum ex
spectat arbitrium voluntatis
praeveniat nostram, quod dicitur: Et mane
oratio mea praeveniet te. Et alterum:
praeveni in maturitate et clamavi.
Et alterum: praevenerunt oculi mei
ad te diluculo. Advocat etiam nos
et invitat, quod dicit: Tota die
expandi manus meas ad populum non creden
tem et contradicentem mihi.
Et invitatur a nobis, quod dicimus: Tota
die expandi manus meas ad te.
Expectat nos, quod dicitur per prophetam:
Propterea expectat Dominus ut misereatur vestri.
Et expectatur a nobis, quod dicimus:
Expectans expectavi Dominum et respexit me.
Et expectabam salutare tuum Domine.
Confortat nos, quod dicit: Et ego con
fortavi et erudivi brachia eorum et in me
cogitaverunt malitiam. Et ut nos
met ipsos confortemus hortatur,
quod dicit: Confortate manus dissolu
tas et genua debilia roborate.
Clamat ipse: Si quis sitit veniat ad me
et bibat. Clamat etiam ad Dominum per prophetam:
Laboravi clamans, raucae factae sunt
fauces meae, defecerunt oculi mei dum
spero in Deum meum. Quaerit nos Dominus dicens:
Quaesivi et non erat vir, vocavi et non
erat qui responderet. Quaeritur et
ipse flebiliter a sponsa conquerente:
In cubili meo in noctibus quaesivi quem
diligit anima mea; quaesivi eum et
non inveni; vocavi eum et non res
XIIII pondit mihi. Et tamen per gratiam Dei
nostro in bonum propositum conspiratur
arbitrio. Itaque in omnibus illud adiuvat,
protegit atque defendit, ut nonnumquam
etiam ab eo quosdam conatus bonae
voluntatis ut exigat ut expectet.
Ne perimatur dormientia aut vulneratio
dissoluta, suum donum conferre videtur.
Occasiones quodammodo quaerens, quibus
humanae segnitiei torpore discusso
non irrationabilis munificentiae
largitatur videatur. Dum eum
sub colore cuiusdam desiderii huc
laboris impertit, et ancillae hominis
gratiam Dei gratuitam perseverat; dum
exigit quibusdam parvis conatibus
tantam immortalitatis gloriam,
tantaque perennis beatitudinis dona
inaestimabili tribuit largitate.
Nec enim quia illius in cruce latronis
praecesserat fides, idcirco pronuntiari
undum erat non ei beatum commemo
rationem paradisi gratuitam esse.

promissum. uita perennitatique a Deo segi illum
unius uerbi qua dixit: Peccaui Domino.
duo autem grauia eius crimina et non po-
tius clementiam Dei abstulisse creden-
dum est. Ita per Nathan prophetam meru-
it audire: Et Dominus transtulit iniqui-
tatem tuam, non morieris.
Quod igitur homicidium adulterio ad-
didit, utique liberi fuit arbitrii.
Quod autem arguitur a propheta, diuinae
dignationis est gratia. Ipsum quod
peccatum suum humiliatus agnoscit,
suum est. Quod uero sub breuissimo
temporis puncto indulgentiam tantorum
criminum promeretur, diuini muneris est
donum. Et quid de hac tam breui
confessione et incomparabili diuinae
retributionis inmensitate dicam?
quam beatus apostolus ad illam magni-
tudinem futurae remunerationis
aspiciens, quid de illis tantis innumeris
persecutionibus suis considerare pro-
nuntiauerit, perfacile sit.
Nam momentaneum inquid et leue tribu-
lationis nostrae supra modum ultra con-
parationem aeternum pondus gloriae
operatur in nobis. De quo alibi con-
stanter enuntiat dicens: Quia non
sunt condignae passiones huius tempo-
ris ad futuram gloriam quae reuelabitur
in nobis. Quantumlibet ergo enixa
fuerit humana fragilitas, futurae
retributionis par esse non poterit.
Nec tamen laboribus suis diuina inminuet
gratiam, ut non semper grauitate
perseueret. Et adeo isto predicatur

magister gentium. Licet gratia Dei
apostolatus gradum sortitum se fuisse
testatur dicens: Gratia autem sum
id quod sum; tamen se quoque diuinae
gratiae respondisse pronuntiat dicens:
Et gratia Dei in me uacua non fuit,
sed abundantius illis omnibus laboraui.
Non ego autem, sed gratia Dei mecum.
Nam cum dicit laboraui, conatum
proprii signat arbitrii. Cum
dicit non ego autem, sed gratia Dei,
uirtutem diuinae protectionis osten-
dit. Cum dicit non otioso neque
securo, sed laboranti, ita se desudanti
eum quo operatum fuisse declarat.
XIIII Quod etiam in Iob probatissimo a-
thleta suo, quem eum diabolus expetiit
ad singulare certamen, diuinum
legimus prouidisse iudicium.
Si enim contra inimicum non sua
uirtute reddi solius fuisset gratiae
protectione congressus et ab eo
illa uirtute patientiae suae diuina
tantum opitulatione suffultus,
multiplices illius hac tanta inimici
crudelitate querelas temptationum
moles et exceptas protulisset, quomodo
non illum calumniator diabolus
quam primus emissa uoce aduersus
iustum lacessisset? Numquid gratis
Iob colit Dominum? Nonne tu uallasti
eum et uniuersam substantiam eius per circuitum?
Sed mitte manum tuam. Id est et sine eum
mecum suis uiribus decertare, et nisi
in faciem benedixerit tibi.
Sed quam nullam huiusmodi querimoni-

calumniosus hostis post conflictum
uideat lesu se. non di sed illius
uirib' se uictum confitetur.
Licet etiam q fidi non in totum illi
defuisse credenda sit. que tantum
temptatori temptandi tribuit potes
tatem; quantum et illum sustinendi
nouerat uires uirtutem.
Non enim ab illius inpugnatione sic
protegimur; ut nullum uirtuti hu
mane relinquere locum. Sed hoc
tantum procuratur. ne uolunta
simus inimicus anime nob' uim tentem
faciens. et in potens tantu in parte eu
uel in quo certaminis pondere
praegrauata sit. Quod ergo solet
interdum temptare dns fidem nram
ut fortior uel gloriosior fiat.
euangelici illius centurionis edoce
mur exemplo. Cuius puerum quum
sciret uotiq' postulate remotius sui
se dns curaturum. offerre multa
praesentiam corporalem dicens.
Ego ueniam et curabo eum. Sed ille
hunc et oblationem feruentioris
fidei flammatum. super gratitudine
atq' dicente. Dne non sum dign'
ut intres sub tectum meum. sed tantum
dic uerbo. Miratur eum dns atq'
conlaudat. Cunctisq' illi qui se
qbnt pplo crediderunt profert
dicens. Amen dico uobis. non inueni
tantam fidem nec in isrl. Nullus
enim laudis esset ut meritis si in deo
xps quos prae donaberat praetulisset.
Alioquin dixisset. Amen dico uobis

non dedi tantam fide nec in isrl.
Quum explorationem fidei etiam eo
in illo magnificentissimo patriarcha
diuina legitur dispensasse iustitia
quum dicitur. Et factum est postea haec
temptauit ds abraham non enim illum
fidem quam ei dns inspirauerat
sed illum quem uocauit semel atq'
inluminauit a dno perturbari
liberatum postea. scibet. et aperiri
uoluit diuina iustitia. Unde
non inmerito fidei eius constantia
comprobatur atq' eum subuenientia
gratia di qui cum paulisp subreli
querit. ut probaretur laudi dicitur.
non inferas manum tuam in puerum
neq' facias ei quidquam.
Nunc enim scio quia times dnm
tuum et non pepercisti filio tuo
dilectissimo ppter me. Quod tenta
tionis genus nobis quoq' ad proba
tionis meritum posse contingere
in deuteronomio satis euidenter
a legis latore praedicitur.
Si surrexerit in te tuus propheta aut qui
somnium se uidisse dicat et praedixe
rit signum atq' portentum et eue
nerit quod locutus est. et dixerit
tibi eamus et seruiamus dis alienis
quos ignoras. ne audiatis uerba
prophete illius aut somniatoris.
Quia temptat temptat te dns ds
tuus utrum diligas eum in toto
corde tuo et custodias mandata
illius an non. Quid ergo cum istum
ppha aut somniatorem surgere

(c) Real Academia de la Historia

lati ne eos quorum fidem probare
disponit proiectaturus esse creden
dus erat. Ita nullum patiatur locum
quos suis uiribus quum temptare
confligunt libero eos reseruetur
arbitrio. Et quidem eos necesse erat
uel temptari quos lati infirmos nouit
ac fragiles ita nequaquam uirtuti
sue ualeant resistere temptatori.
Sed utique nec temptari eos iustitia
domini permisisset nisi potestatem resistendi
in eis scisset esse uirtutem qua possint
equitatis iudicio in utroque merito
ut sci uel laudabiles iudicari.
Tale est et illud quod ab apostolo dicitur.
Itaque qui se existimat stare uideat
ne cadat. Temptatio uos non ad
prehendat nisi humana. Fidelis
autem deus qui non permittat uos tem
tari super id quod potestis. Quum
enim dicit qui stat uideat ne
cadat sollicitum reddit arbitrii
libertatem. Quam utique nouerit
percepta gratia ut stare perdurent
eorum ut cadere penes neglegentiam.
Quum autem infert temptatio uos non
adprehendat nisi humana infirmi
tatem eos et inconstantiam nec
dum robustam mentis exprobrat.
quia adhuc spiritalium nequitiarum
turbinibus non possunt inpugnari.
aduersus quos se ipsum uel illos per
fectos quotidie nouerat dimicare.
De quibus ad efesios dicit. Non
non est nobis conluctatio aduersus
carnem et sanguinem sed aduersus
principatus et potestates aduersus
mundi rectores tenebrarum harum
contra spiritalia nequitiarum in ce
lestibus. Illud enim indicat humani
arbitrii facultatem. hoc uero domini
gratia temptationum luctamina
moderantis ostendit. In his legi
tur omnibus adprobatur lati semper
a diuinum gratiam arbitrium
hominis iniciare ut illud non
omnibus tutior protecta ac defen
dat ut non et quum propriis eum
conatibus congredi aduersus spiritales
factiae inimicos in quibus uel gratia
dimicatos uel infirmitates sue
superatur in collecta.
Et lati dicit non de sua fortitu
dine sed diuino semper spiritus
suffragio uel ad suum semper
recurrere creatorem. Et ut hoc
non nostra conlectatur sed euidenti
oribus adhuc scripture testi
moniis adprobetur illud in Ihesu
naue legitur scrutemur.
Hos inquid genere dimisit dominus hunc
disperdere noluit ut in eis experi
retur israhel utrum custodirent
mandata domini dei sui et ut ueterana
consuetudinem quum hostibus
preliandi. Et ut in conparabilis
creatoris nostri clementia mortale
aliquid non pro equalitate pietatis
tis sed ex aliqua indulgentie simi
litudine conparemus. Si uero ex
pia uel sollicitu dni. Si ita paruu
lum gerat ut quandoque ingredi

(c) Real Academia de la Historia

docetur. Et quidem primo eum rep-
tare permittit. Dehinc erectum
ut alternis passibus innititur.
Desertum sue uirtuti dimittit.
mox paululum derelictum titu-
bantem uiderit protinus adprehendit
nutantem suscipit lapsum erigit
uel ut et actu ut etiam decider[et]
leuatur sinetur. eleuat post ruinam.
Quum autem ad pueritiam ut adule-
scentie huc libertatis perduxerit
robur quedam etiam pondera
ut labores quibus non oprimatur
sed exerceatur iniungit et cum
emulis decertare permittit.
quanto magis uelerat ille
hominum pater nouit quem
sinu gratie sue gerit. quem
libere uoluntatis arbitrio
in conspectu suo exerceat uir-
tutem. et tamen adiuuat labo-
rantem exaudit inuocantem
non derelinquit querentem et ipse
de periculo interdum etiam
nescientem. Perque euidenter
ostenditur inscrutabili iudicio
dei et inuestigabiles uias eius
quibus ad salutem humanum
adtrahit genus quod etiam euan-
gelicarum uocationum exemplis
possumus adprobare. Andream
namque et petrum ceterosque
quos uocauit nichil de salute sue
remedio cogitantes spontanea
gratie sue dignatione preelegit.
Zaccheum ad conspectum domini

fideliter se extendentem et exigui-
tatem stature sue sicomori
celsitudine subleuantem non
solum suscepit uerum etiam bene-
dictione quoque abitationis inlus-
trauit. Inuitum ac repugnantem
adtrahit paulum. Alium tan-
tum in se pur uilitate precepit sibi
inherere ut ei postulanti breuis
temporis pro sepultura patris non
concedat indutias. Cornelio
precibus et elemosinis iugiter in-
sistenti uelut remunerationis
uice uia salutis ostenditur et ei
angeli uisitatione precipitur
ut accersito petro uerba
salutis ab eo quibus una cum omnibus
suis saluaretur agnoscat.
Et alias multis formis illa sapien-
tia dei salutem omnium multi-
plici atque inscrutabili pietate
dispensat. Ac secundum capacitatem
uniuscuiusque gratiam sue largi-
tatis inpertit. Ut ipsas quoque
curationes non secundum uniformem
maiestatis sue potentiam sed
secundum mensuram fidei in qua unum-
quemque repperit ut sicut uni-
cuique ipse partitus est uoluerit
exercere credentem. Namque
quod ad emundationem lepre sue
uoluntatem christi sola sufficere
sue uoluntatis sola curauit
adsensum dicens. Uolo mundare.
Alteri precanti ut adueniens per
inpositionem manus sue defunctam

(c) Real Academia de la Historia

filium suscitaverat. Ingressus do-
mum est eodem modo quo ille supe-
rius erat id quod rogatus indulsit.
Alii credentes summum salutis
in verbis est preceptione consistere
huc respondendi. dic tantum
verbo et sanabitur puer meus. per
sermonis imperium resolutos artus
pristino robore solidabit dicens.
Vade et sicut credidisti fiat tibi.
Alius de tactu fimbrie est speran-
tibus medicinam ubertim sani-
tatis donum largitus est. Aliorum
morbis medellam rogatus in-
dulsit. Alius spontaneum pres-
titit medicinam. Alios orta-
tus est ut a se peteretur dicens.
Vis sanus fieri. Alius non speran-
tibus ultro ingessit auxilium.
Aliorum desiderio prius quam volun-
tatem eorum suis fateretur explora-
vit dicens quid vultis ut faciam
vobis. Alii ignoranti uiam
quid concupierat obtinere
benignius ostendit inquiens si
credideris videbis gloriam dei.
Inter alios tantam virtutem cura-
tionum influenter infudit ut
de his evangelista commemora-
ret. Et curabit omnes languidos
eorum. Inter alios vero illa
immensa beneficiorum Xpi ubi sua
tam obduratum est ut dicatur
et non poterat ibi inter illos facere
virtutes propter incredulitatem eorum.
Et tam largitatis directa capacitatis
humane fidei et quam ipsa formavit

ut huic quidem dicat secundum fidem
tuam fiat tibi. Alii vero fiat
tibi sicut vis. Et rursus ut alteri
fides tua te salvum fecit.
XIII Nemo vero existimet hoc a nobis ob hoc
fuisse prolatum ut aestimemus id
sensisse summum salutis in ipsa
fidei dicioni consistere secundum
eorundem pravam opinionem
qui tantum libero arbitrio depu-
tantes gratiam dei dispensare
secundum meritum uniuscuiusque de-
finiunt. Sed ut absolute sine
pronuntiationis sententiam. Etiam
exuberante gratia dei et rursus
credi interdum humane infideli-
tatis languoribus quod in illo
evangelico regulo factum fuisse
reminiscimur. Quidam facilius
credidit egrotantem filium suum
posse curari quam mortuum
suscitare. Presentiam domini secum
implorabat dicens domine descende
priusquam moriatur filius meus.
Cuius infidelitate lacessitus ser-
monibus Xps arguerat nisi signa
et prodigia videritis non creditis.
Tamen non secundum infirmitatem
fidei eius gratiam sue divini-
tatis exercuit nec presentiam
corporalis quemadmodum ille
crediderat. Taliter febrium
morbos reduxit sue potesta-
tis exclusit dicens vade filius
tuus vivit. Quam super-
habundantem gratiam et quam
in illis parvulis curationem

legimus effundisse. quem etiam longo
tempore iacentem corpus fuerat dis-
solutum. remedium poscentem anime
prius in aula spiritualem dicens:
Confide fili dimittuntur
tibi peccata tua. Post quod non
credentibus scribis posse eum remittere
humana peccata. ad confundendum
incredulitatem eorum etiam membra
paralitici. ualitudine resoluta
potestatis sue sermone restrinxit
dicens: quid cogitatis mala in cor-
dibus uestris. quid est facilius dicere dimit-
tuntur tibi peccata tua. an dicere
surge et ambula. Ut sciatis autem
quia filius hominis potestatem habet
in terra dimittendi peccata. ait
paralitico: Surge tolle grab-
batum tuum et uade in domum tuam.
Similiter autem in illo qui triginta
octo annos iuxta natatorium
marginem frustratus recumbens.
deinde illius motum spectabat medi-
cinam munificentiam ut alterius
largitatis ostendit. Nam cum
uellet eum ad salutis remedium
prouocare. dixisse ei: uis sanus fieri.
Cumque ille de humani adiutorii
inopia quereretur dicens ei: homi-
nem non habeo. ut cum mota fuerit
aqua mittat me in piscinam. In-
credulitati eius et ignorantie
ueniam tribuens. prestante curati-
onem non illa qua sperauerat ui-
a sed qua uoluit dominus miseratione
prestantia dicens: Surge tolle
lectum tuum et uade in domum tuam.

Et quid mirum si hec potestate diui-
ni gestu nascentis. quum similia et cum
per seruos suos diuina gratia fuerit
operata. Ingredientibus namque
templum petro et iohanne. quum illo
claudus ex utero matris. qui gressum
peteret ignoratus elemosinam
postularet. illi non illa tamen que
poscebat infirmus. sed gressus officia
largiuntur et a pauperissimis ipsis
obseruantem solutum inspirante
salutis premiis locupletata.
Dicente petro: argentum et aurum
non est mihi quod autem habeo hoc
tibi do. In nomine ihesu christi nazareni
surge et ambula. Per hec igitur
exempla que de euangelicis protu-
limus monumentis euidentissime
potestatis aduertere. diuersis atque
innumeris modis atque inestimabi-
libus uiis domini salutem humani gene-
ris procurare. quorundam quidem
uolentium ac scientium cursum
ad maiorem incitare frequentiam.
quorundam uero et cum nolentes inui-
tos compellere. Et nunc quidem
ut impleantur eaque utiliter a nobis
desiderata prospexerit adiuuare.
Nunc uero et cum ipsius rei desiderium
inspirare principium et uel initium
boni operis ut perseuerantiam condo-
nare. Inde et ea quod oramus non
solum protectorem dominum procla-
mamus. In eo enim quod prior ad-
uocat et ignorantes nos atque in-
uitos adtrahit ad salutem protec-
tor atque susceptor est. In eo autem

quod dumtaxat nobis opem ferre
refugientesque suscipere. hoc munire
consuevit. susceptor hic refugium
LXXIII nominatur. Denique hanc dispen
sationis dei multiplicem largitatem
beatus apostolus mente perspiciens.
et in quoddam inmensum atque inter
minabile pietatis dei pelagum se
incidisse conspiciens. exclamabat.
O altitudo divitiarum sapientiae et
scientiae dei. quam inscrutabilia
sunt. iudicia dei et investigabiles
viae eius. quis enim cognovit sensum
domini. huius ergo scientiae admira
tionem quam ille adtingere conatus
gentium magister expavit evacuare
contendit. quisquis crediderit illius
inaestimabilis abyssi profundita
tem humana ratione se posse
metiri. Numquis ad plenum
dispensationes dei quibus salutem
in omnibus operatur ut mente con
cipere ut disserere se posse confi
dit. proculdubio inpugnans apos
tolicum veritatem inscrutabi
lia esse dei iudicia et investigabi
les vias eius profana pronuntiabit
audacia. Ipso quoque domino hec ador
lante testante. Non enim cogita
tiones meae cogitationes vestrae. neque
viae meae viae vestrae dicit dominus.
Quia sicut exaltantur celi a terra.
sic exaltate sunt viae meae a viis
vestris. et cogitationes meae a cogita
tionibus vestris. hanc igitur dispen
sationem atque amorem suum quem
nobis tribuere dominus indefessa

pietate dignatur. volens motum
humanae affectionis exprimere. nec
inveniens in hac creatura talem
caritatis affectum. cui eam con
parare dignius posset. ad tenerrimis
pie matris visceribus conparavit.
Et utitur quidem hoc exemplo.
quia simile aliquid in natura
hominum non potest invenire dicens.
Numquid oblivisci potest mulier
infantem suum. ut non misereatur
filio uteri sui. Sed non conten
tus. hac conparatione. et transcen
dit eam confestim atque subiungit
dicens. et si illa oblita fuerit.
ego tamen non obliviscar tui.
LXXIIII Per quod evidenti ratione colligi
tur. ab his qui non loquacibus
verbis. sed experientia duce vel
magnitudinem gratiae. vel modu
lum humane mentis metiuntur arbi
trii. quia non levibus cursum. nec
fortibus prelium nec sapientibus
panis. nec prudentibus divitiae. nec
scientibus gratia. Sed operatur
haec omnia unus atque spiritus idem divi
dens unicuique prout vult.
Et ideo certo fide non dubia. et ut ita
dicam palpabili experientia con
probatur universitatis dominum vel
piissimum patrem benignissimumque
medicum. secundum apostolum indiffe
renter omnia in omnibus operari.
Et nunc quidem salutis inspirare
principium. et inserere unicuique bone
voluntatis ardorem. Nunc vero
ipsius operationis effectum. et

consummationem donare uirtutum. ac nunc ut ruina iam proxima lubricumque precipitat. Et quum inuitos et inscios saluos facit. Nunc enim occasiones et opportunitates salutis ingerere. ut precipitatos uolentesque conatus ut et cuilibet dispositionibus inhibere. Et alios quidem uolentes currentesque suscipere. alios uero nolentes renitentesque pertrahere. et ad bonum cogere uoluntatem. Quod autem uero non semper resistentibus. nec perseuerantes inuitat nobis ad diuinitate concedi et summum salutis nostre non operum nostrorum meritis sed celesti gratie deputandum. Ipsius domini prius edocemur precepto. Et recordamini uiarum uestrarum et omnium scelerum quibus polluti estis in eis. et displicebitis uobis in conspectu uestro in omnibus malitiis uestris quas fecistis. et scietis quia ego dominus quum bene fecero uobis propter nomen meum. Non secundum uias uestras malas. neque secundum scelera uestra pessima domus israhel. Et ideo ab hoc ab omnibus catholicis patribus definitur. qui perfectionem cordis non inani disputatione uerborum sed re atque opere didicerunt. diuini esse muneris. primum. ut accendatur unusquisque ad desiderandum omne quod bonum est. sed ita ut in utramque partem plenum sit libere uoluntatis arbitrium. Item etiam secundum diuine esse gratie. ut effici ualeant exercitia predicta uirtutum. Sed ita ut possibilitas non extinguatur

arbitrii. Tertium quoque ad dei munera pertinere. ut adquisite uirtutis perseuerantia teneatur. sed ita ut captiuitatem libertas addicta non sentiat. Sic enim uniuersitatis deus omnia in omnibus credendus est operari. ut incitet. protegat atque confirmet. non ut auferat quam semel ipse concessit arbitrii libertatem. Si quid tamen uersutius humana argumentatione ac ratione collectum huic sensui uidetur obsistere. uitandum magis est quam ad destructionem fidei prouocandum. Non enim fidem ex intellectu meremur. sed intellectum meremur ex fide sicut scriptum est. Nisi credideritis. non intelligetis. quia quemadmodum et deus omnia operatur in nobis. et totum libero adscribatur arbitrio non plene (?) dicitur. Si uolueritis et audieritis me. que bona sunt terre manducabitis. ad plenum humano sensu hac ratione non potest ut arbitror comprehendi.

Hec nos beatus Cheremon confirmauit eius (?). laborem fecit atque in uiis latineris (?) non sentire.

Explicit conlatio tertia abbatis Cheremonis

Incipit conlatio abbatis Nesterotis

Prima de spiritali scientia capitula

I. Verba abbatis Nesterotis de religiosorum scientia
II. De adprehendenda spiritalium rerum cognitione
III. Quod actualis uita in perfectione duplici ratione subsistat
IIII. Quod actualis uita erga multas pro

VI De professionis ut arrepta perseuerantia
VII De infirmitate mobilitatis
VIII Exemplum castitatis quo docetur non omnia ab omnibus aemulanda
VIIII De spiritali scientia
X Quod de actuali scientia ad spiritalem perueniatur
X De adprehendenda uerae scientiae disciplina
XI De multiplici intellectu diuinarum scripturarum
XII Interrogatio quomodo possit obliuio saecularium carminum peruenire
XIII Responsio quo pacto memoriae fucum possimus abluere
XIIII Quod inmunda anima neque tradere neque percipere possit scientiam spiritalem
XV Obiectio de eo quod multi inmundi scientiam habeant, sancti non habeant
XVI Responsio eo quod mali scientiam uerum habere non possunt
XVII Quibus ratio perfectionis debeat aperiri
XVIII Quod doctrina infructuosa sit
XVIIII Quod plerumque et indigni gratiam salutaris sermonis accipiant

INCIPIT LIBER QVARTVS DECIMVS

Sponsionis nostrae et itineris ordo conpellit ut abbatis Nesterotis praeclari in omnibus summeque scientiae uiri institutio subsequatur. Qui cum sanctarum scripturarum nos aliqua memoriae commendasse eorumque intellegentiam nosse cupere sentiret, talibus nos adorsus est uerbis. Multa quidem scientiarum in hoc mundo sunt genera, tanta siquidem earum, quanta et artium disciplinarumque uarietas est. Sed cum omnes aut omnino inutiles sint, aut praesentis tantum uitae commoditati prosint, nulla tamen est quae non habeat proprium doctrinae suae ordinem ac rationem, per quam ab expertis possit adtingi. Si ergo illae artes ad insinuationem sui certas hac propria lineis dirigantur, quanto magis religionis nostrae disciplina atque professio, quae tendit ad contemplanda inuisibilium sacramentorum arcana, nec praesentem quaerit sed aeternorum retributionem praemiorum, certo ordine habet rationem subsistat. Cuius quidem duplex scientia est: prima πρακτική, id est actualis, quae emendatione morum et uitiorum purgatione perficitur; altera θεωρητική, id est quae in contemplatione diuinarum rerum et sacratissimorum sensuum cognitione consistit.

III Si quis igitur ad theoreticen uoluerit peruenire, necesse est ut omni studio atque uirtute actualem primum scientiam consequatur. Nam haec πρακτική sine theoretica possideri potest, theoretica uero sine actuali omnimodis non potest adprehendi. Gradus enim quidam ita ordinati atque distincti sunt, ut humana humilitas possit ad sublime conscendere: qui si inuicem sibi eo quo diximus ratione succedant, potest ad altitudinem peruenire, ad quam sublato primo gradu non potest transuolare. Frustra igitur ad conspectum dei tendit, qui uitiorum contagia non declinat.

regnumque dei effugiet peccatum. nec ha-
bitabit in corpore subdito peccatis.
Haec autem actualis perfectio duplici
ratione consistit. Nam primus eius
est modus. ut omnis natura uitiorum
et curationis ratio cognoscatur.
Secundus. ut ita discernatur ordo uirtutum.
earumque perfectione mens nostra forme-
tur. ut illis non iam uelut coacta
et quasi uiolento imperio subiecta
famuletur. sed quasi naturali bono de-
lectetur atque pascatur. ut arduam
illam atque angustam uiam cum oblec-
tatione conscendat. Quo enim modo
uel uitiorum rationem. quis et in hac
actuali disciplina graduetur. uel
spiritalium et caelestium sacramentorum
quae in theorice gradu. sublimiora
consistunt ualebit adtingere. qui
naturam uitiorum suorum nec potuit in-
tellegere nec curare extirpare.
Consequenter enim pronuntiabitur
progredi de excelsa non posse. qui
non euicerit planiora. multoque
minus ea quae extrinsecus adpre-
hendet. qui ne ea intellegere quae sibi
inerant non quiuerit. Sciendum tamen
ut duplici nobis laboribus in hac intentione
sudandum est. tam in expellendis
uitiis quam in uirtutibus adquirendis.
Et hoc non nostra coniectura.
sed illius sententiae aperte docemur.
qui solus opificii sui et uirtutem et rationem
cognoscit. Ecce inquid constitui
te hodie super gentes et super regna
ut euellas et destruas et disperdas

et dissipes. et aedifices et plantes.
In expulsione noxiarum rerum quattuor
esse necessaria designauit. id est.
euellere. destruere disperdere. dissipare.
In perficiendis uero uirtutibus. quae ad
iustitiam pertinent adquirendis.
aedificare tantummodo atque
plantare. Unde liquido patet
difficilius esse conuellere atque era-
dicare inolitas corporis atque animae
passiones. quam spiritales erigi
plantarique uirtutes.

IIII Haec igitur practice quae duobus ut di-
ximus subsistit modis. ergo
multas professiones ac studia
diuiditur. Quidam enim summam in-
tentionis suae erga heremi secretum et
cordis constituunt puritatem.
ut in praeterito Heliam et Heliseum.
Nostrisque temporibus beatum Antonium.
aliosque eiusdem propositi sectatores.
Familiarissime deo per silentium solitu-
dinis quos esse cognoscimus. Quidam
erga institutionem fratrum et per-
uigilem coenobiorum curam. omnem studii
sui sollicitudinem dederunt. ut nuper
abbatem Iohannem qui in uicinia ciui-
tatis cui nomen est athembis
q grandi coenobio praefuit. ac non-
nullos eiusdem meriti uiros. apostolicis
etiam signis meminimus claruisse.
Quosdam xenodochii ac susceptionis
pium delectat obsequium. per quod etiam
in praeterito Abraam patriarcha
et Loth domino placuere. et nuper beatus
Macarius singularis mansuetudinis

160

(c) Real Academia de la Historia

hac parte contempserit uirum . qui etenim docto late
apud alexandrium presbiter . et nulli
eorum qui solitudinis secretae secuti
sunt . inferiores esse credendi sunt . quidam
eligentes ecclesiasticarum curam . alii uitae
secretionem quae promiserant uel opes suas
impendentes ecclesiae . exequentes uitae doctrinae in
sanctitate . aut elemosinarum pauperibus
largitate . in terris magnos et summos uiros
pro affectu suo et pietate uicerunt .

v Quia propter hoc unicuique talentum uel quod conue
niens erat . uel secundum proportionem quod
elegit . siue gratiam quam accepit .
summo studio et diligentia ad operis
sui perfectionem peruenire festinet .
Et alios quidem laudent et admirentur
uirtutes . nequaquam a sua quam semel
elegit professione discedat . Sciens
secundum apostolum unum quidem esse corpus
ecclesiae multa tamen membra habere
eum donationes secundum gratiam quae nobis
data est differentes . Siue prophetiam
secundum rationem fidei . Siue ministe
rium in ministrando . Siue qui docet
in doctrina . Siue qui exhortatur in
exhortatione . qui tribuit in simpli
citate . qui preest in sollicitudine .
Qui miseretur in hilaritate . Nec enim
ulla membra aliorum possunt ministe
ria uindicare . quia nec oculi manuum
nec nares aurium utuntur officio .
Et idcirco non omnes apostoli . non omnes
prophetae . non omnes doctores . non omnes gratiam
habent curationum non omnes linguis
loquuntur . non omnes interpretantur .

vi Solent enim aliqui nec dum sunt
in illum quam arripuerunt professi
one fundati . quum audierint quorundam
in diuersis studiis et uirtutibus prae
dicari . laudes eorum laudes ut scandi . et
imitari eos properant ceterarum disci
plinarum . In quo imitator necessario
impendit conuincitur humana fragi
litate . Impossibile namque est unum
quemque hominem . simul uniuersis
quas superius comprehendi fulgere
uirtutibus . Quas si quis uoluerit
pariter appetere uel attingere
affectare . inde incidere eum necesse
est . ut dum omnes sequitur . nullam
integre consequatur . Augetque
et hac in mutatione ac uarietate
dispendium capit . quam profectum .
Nutat enim uir ad dominum tendentes .
Et ideo unusquisque illum quem semel
arripuit . in studio et cursu suo
intentione conficiat . ut ita in
qua uiuit professione perficiatur .

vii Absque illo namque dispendio quo con
ferri monuimus diximus . qui mobi
litate mentis studia cupit etiam
si se diuersa sectatur hic periculum
mortis incurrit . quod nonnum
quam fecit quidam alius geta
mulo alius praesumunt exem
plo . et quae non nullis bene certis
principiorum aliis sunt amittuntur .
Nam ut quendam exempli gratia pro
feramus . ut si quis illum uirum illius
imitari uirtutem uelit quam solet
abbas heu nunc . non ad imitati
onis formulam redeunt eum modo

pro admiratione proferre. Nam qui
dam ueniens ad praedicatum senem habitu
saecularis, cum ei quasdam frugum suarum
primitias detulisset, ferocissimo
quendam daemonio arreptum ibidem rep
perit. Qui cum beati abbatis Iohannis
obtestatione ac praecepto despiciens
fatigaretur, numquam se ad illius impe
rium de corpore quod obsederat migra
turum, huius aduentu perterritus, quam
festinantissime nimis illius inclama
tione discessit. Cuius tum euidentiam
senex non mediocriter admiratus,
eo quam amplius obstupescens quod eum
habitu cerneret saecularem, coepit ab eo uitae
huius professionem et ordinem diligentius
inquirere. Cumque ille saecularem se
atque uxori coniugatum esse dixisset,
beatus Iohannes excellentiam uirtutis
et gratiae metiens perscrutatur quaenam illi
esset conuersatio, attentius explora
bat. Ille rusticum se cotidiano manuum
opere uictum quaerere, nec ullius boni esse
conscium testabatur, nisi quod num
quam ad rusticum opus mane exercendum
procederet, neque domum uespere reuerte
retur, nisi in ecclesia pro cotidiano uitae
commeatu largitori eius deo gratias retu
lisset. Neque se umquam de fructibus suis
aliquid usurpasse nisi prius deo pri
mitias eorum ac decimas obtulisset.
Et numquam se boues suos per aliene
messis segetes duxisse nisi eorum prius
ora clausisset, ne uel parum damni
per incuriam eius proximi sustinerent.
Et cum haec quoque abbati Iohanni necdum
ad comparationem tantae gratiae quae eum

sibi praelatam esse cernebat idonea
uiderentur, atque ab eo quidnam esset
illud tantae gratiae meritum conferri posse
sciscitaretur, ille reuerentiam tam
sollicitae inquisitionis adtestatus,
uxorem repugnantium ui imperioque con
pulsum, cum profiteri se monachum uellet,
ante duodecim annos accepisse con
fessus est, quam nemine etiam nunc
conscio sororis loco se uirginem
custodisse. Quod factum cum audisset
senex, tanta admiratione est per
motus, ut coram ipso publice pro
clamaret non inmerito daemonem
qui se despexerat illius non tolerasse
praesentiam, cuius ipse uirtutem
non solum in iuuentutis ardore, sed
ne nunc quidem sine discrimine
castitatis auderet adprehendere.
Quod factum cum abbas Iohannes licet
summa admiratione protulerit,
tamen nemine monachorum ut experi
retur hortatus est. Sciens multa
frequenter ab aliis gesta magnum aliis
imitantibus intulisse perniciem.
Nec usurpari ab omnibus posse quod
paucis dominus speciali munere contu
lisset. Sed ad expositionem scientiae
de qua sumptum erat sermonis exordium
XIIII redeamus. Itaque sicut superius diximus
practicen ergo multis professionibus
ac studiis distribuitur. Theoreticen
uero in duas diuiditur partes, id est in histo
ricam interpretationem et intellegen
tiam spiritalem. Unde etiam Salomon
cum ecclesiae multiformem gratiam enume
rasset, adiecit: Omnes enim qui apud eam
sunt

ueritas sit duplicata. Tropus est
dictio translata a propria signifi
catione in non proprium. Spiritalis autem
scientiae genera sunt tria. Tropologia.
allegoria. anagoge. Tropologia est
dictio alia sensu continens alia pro
ferens uerbis de quibus in prouerbiis ita
dicitur. Tu autem describe ea tripli
citer super latitudinem cordis tui.
Itaque historia praeteritarum ac uisibilium
agnitione conplectitur rerum. que ita
ab apostolo replicatur. Scriptum est
enim quod abraham duos filios habuit.
unum de ancilla. et unum de libera.
Sed qui de ancilla. secundum carnem natus
est. qui autem de libera. per repromissionem.
Ad allegoriam autem pertinent quae sequuntur.
Quia ea quae in ueritate gesta sunt alterius
sacramenti formam praefigurasse di
cuntur. Haec enim inquid sunt duo
testamenta. unum quidem de monte sina
in seruitutem generans quod est agar.
Sina enim mons est in arabia qui conpa
ratur huic que nunc est hierusalem et seruit
cum filiis suis. Anagoge uero de spiritalibus
misteriis ad sublimiora quaedam et sa
cratiora celorum secreta conscendens.
que ab apostolo ita dicitur. Que autem
sursum est hierusalem libera est que est
mater nostra. Scriptum est enim.
Laetare sterilis que non paris erumpe
et clama que non parturis quoniam multi
filii desertae magis quam eius quae habet
uirum. Tropologia est moralis
explanatio ad emendationem uitae
et instructionem pertinens actualem.
Vel ut si haec eadem duo testamenta

intellegamus πρακτικην et theoreticam
disciplinam uel certe si hierusalem aut sion
animam hominis uelimus accipere secundum
illud. Lauda hierusalem dominum. conlauda
deum tuum sion. Igitur praedictae
quattuor figure in unum ita si uolumus
confluunt ut una atque eadem hierusalem
quadrifarie possit intellegi.
Secundum historiam ciuitas iudeorum. secundum
allegoriam. ecclesia christi. Secundum anagogen.
ciuitas dei. Illa celestis que est mater
omnium nostrum. Secundum tropologiam.
animam hominis. que frequenter hoc
nomine aut increpatur aut laudatur
a domino. De his quattuor interpretationum
generibus. beatus apostolus ita dicit.
Nunc autem fratres si uenero ad uos linguis lo
quens. quid uobis prodero. nisi uobis
loquar. aut in reuelatione. aut in sci
entia. aut in prophetia. aut in doc
trina. Reuelatio namque ad allegoriam
pertinet. per quam ea que historica
narratio. spiritali sensu et exposi
tione nudantur. ut uerbi gratia si illud
aperire temptemus. quemadmodum patres
nostri omnes sub nube fuerunt. et omnes in
moysen baptizati sunt in nube. et in
mari. et quemadmodum omnes eundem
spiritalem escam manducauerunt. et
eundem spiritalem de consequenti petra
biberunt potum. petra autem erat
christus. que expositione praefigurati
onis corporis et sanguinis christi quem
cotidie sumimus. conparata allegoriae
continet rationem. Scientia uero
que similiter ab apostolo memoratur.
tropologia est. quia uniuersa que

ad discretione pertinentia actualem:
uerum uel actualem uel honestatis sine pru-
dentiae minutione discernimus. ut est
illud quam ipsi nos met ipsos iudicari
praecipimur: uerum decet mulierem
non uelatam capite orare deum.
Quarta ut diximus moralem continet
intellectum. Item prophetiam quam
exsequitur in alio loco anagogen
continet per quam ad inuisibilia ac
futura sermo eius fertur ut est
illud. Nolumus autem ignorare uos fratres
de dormientibus ut non contristemini
sicut et ceteri qui spem non habent.
Si enim credimus quod ihs mortuus est
et resurrexit. ita et deus eos qui dormierunt
per ihm adducet cum eo. Hoc enim uobis
dicimus in uerbo domini quia nos qui uiuimus
in aduentum domini. non praeueniemus eos
qui dormierunt. quoniam ipse dominus in iussu
et in uoce archangeli: et in tuba dei
descendit de caelo. et mortui qui in christo
sunt resurgent primi. quia ex contu-
ctionis specie anagogen profertur
figura. Doctrina uero simplicem
historicae expositionis ordine pandit
in qua nullus occultior intellectus
nisi quia uerbis sonat continetur
sicut est illud. Tradidi enim uobis in
primis quod et accepi. quoniam christus mortuus
est pro peccatis nostris secundum scriptu-
ras. et quia sepultus est. et quia
resurrexit tertia die. et quia uisus
est cephae. Et misit deus filium suum
factum ex muliere factum sub lege.
ut eos qui sub lege erant redimeret.
Siue illud. Audi israhel dominus deus tuus
deus unus est. Quia per haec si uobis curae
est ad perfecti scientiae lumen non
inanis iactantiae uitio. sed mundationis
gratia peruenire. Illius primum beatitu-
dinis cupiditate flammamini. de qua
dictum est. Beati mundo corde quoniam
ipsi deum uidebunt. ut et quam ad illam
de qua angelus ad danihelum ait. per-
uenire possitis. Qui autem docti fuerint
fulgebunt sicut splendor firmamenti.
et qui ad iustitiam erudiunt multos
quasi stellae in perpetuas aeternitates.
et in alio propheta. Inluminate uobis
lumen scientiae dum tempus est [illegible].
viii Itaque illum quem habere uos sentio
diligentiae lectionis omni studio festi-
nate. ut actualem id est ethicam quam
primum ad integrum comprehendere
disciplinam ualeatis. hac namque illa quam
diximus theorica puritas non potest
adprehendi quam hii tantum qui non
aliorum documentum uerbis sed propriorum
actuum uirtute perfecti sunt post
multa operum ac laborum stipendia tam-
quam praemio consequuntur.
Non enim a meditatione legis intelle-
gentiam sed de fructu operis adqui-
rentes quam primo gressu occupant.
Ad manducat autem intellegi et excocat
passionibus uniuersis fiducialiter dicunt
psallam et intellegam in uia inma-
culata. Ille enim psallens intellegit
quae cantatur in inmaculata gressu
puri cordis initiatur et ideo
scientiae spiritale sacrum in corde
uestro uultis gubernaculum operum
omnium uos uitiorum contagione

(c) Real Academia de la Historia

pusque et cursus saeculi pretereat. Et quia
inpossibile numquam est animam quae mun-
danis vel tenuiter distentionibus occupa-
tur donum scientiae promereri, ut genera-
tricem spiritalium vel tenacem sacrarum
fieri lectionum. Observare igitur inpri-
mis et maxime ad hoc iuvenes cui magis
ad curam audienda haec quae dicuntur summa etas
adhuc adulescentior suffragatur, ne
studium lectionis vel desiderii tui labor
vanae elationis cassetur. Ut indicat
summum ortatio silentium hic est primus
disciplinae actualis ingressus.

Omnis quippe labor hominis in hore eius.
Et vita omnium seniorum instituta atque sen-
tentias in toto corde et quasi muto
ore suscipias, haec diligenter in pecto-
re tuo condens, ad perficienda ea potius
quam ad docenda festines. Ex hoc enim
vana quoque cenodoxiae perniciosa praesumptio.
Ex illa autem fructus spiritalis intellegentiae
pullulabunt. Nihil itaque in conlati-
one seniorum proferre audeas nisi quod
interrogare aut ignorantia nocitura
aut ratione necessitatis et cognitionis
inpulserit. Ut quidam vanae gloriae
occupati ut repleant amore discendi
pro ostentatione doctrinae quod optime
norunt interrogare simulant.

Inpossibile est enim eum qui proposito
adquirendae laudis humanae studio
lectionis insistit donum verae scientiae
promereri. Nam qui hac passioni de-
vinctus est, necesse est et aliis quoque
maxime superbiae vitiis obligetur.
Et ideo in actuali vel ethica congressi-
one prosternatur scientiam spiritalem
quae ex ea nascitur minime consequetur.

Esto ergo per omnia citus ad audiendum,
tardus ad loquendum. Nec videatur in te
illud quod dictum est a Solomone.

Si videris virum velocem in verbis,
scito quia insipiens spem habebit magis
quam ille. Nec quemquam verbis docere
presumamus quod opere necdum fecerimus.

Hunc enim nos hordinem tenere debere
etiam exemplis suis dominus noster instituit,
de quo Luca dicitur: quae coepit Ihesus facere
et docere. Cave igitur ne unus etiam
prosiliens ad docendum in illorum numero
deputeris, quibus in evangelio dominus ad
discipulos loquitur: Quae dicunt
vobis servate et facite; secundum vero opera
eorum nolite facere. Dicunt enim
et non faciunt. Alligant enim ho-
nera gravia et inportabilia, et in-
ponunt super humeros hominum;
ipsi autem digito suo nolunt ea movere.

Si enim ille qui unum ex mandatis minimum
solverit et docuerit sic homines, minimus
vocabitur in regno caelorum, qui multa et
maiora neglegens docere presumserit,
consequens profecto est ut non solum
minimus esse in regno caelorum, sed in gehennae
supplicio maximus habeatur.

Et ideo cavendum tibi est ne illorum ad do-
cendum inceteris exemplis qui peritiam
disputandi et sermonis affluentiam con-
secuti, quia possunt ea quae polleri(nt)
ornate conponere atque disserere, scientiam
spiritalem possidere creduntur. Ab his
quamvis et qualitatem discernere
non noverunt. Aliud namque est facu-
litatem oris et nitorem habere

tionis. et ut illa ueniat ac medullis
litterarum in arcanis dicatum et profundo
subscondita sacramenta. Ista puris-
simo cordis oculo contemplari.
Quod nulla etenim humana doctrina nec
eruditio sectaris sed sola puritas men-
tis per inluminationem spiritus obtinebit.
Retinendum igitur et ibi et a si uoluerim
scribturarum scientiam peruenire desi-
derat. ut humilitatem cordis inmobilem
primitus consequatur. quae et non ad
illum que inflat sed ad illum que inlu-
minat scientiam caritatis consum-
matione perducat. Inpossibile namque
est inmundam mentem donum scientie
spiritalis adipisci. Et idcirco omni cau-
tatione deuitet ne sibi per studium lec-
tionis non scientiae lumen nec illa que
perpetua per inluminationem doctrine
promittitur gloria sed ne instrumentum
perditionis de arrogantie uitiante
nascatur. Deinde hoc et ibi et a omnis
modis retinendum. ut sepulta omni sollici-
tudine et cogitatione terrena. assiduum
se huic operi sui legendi sacre prebeat lec-
tioni. Donec continua meditatio in-
buat mentem nostram. et quasi in similitu-
dinem sui formet eatenus. quodammodo
ipsa faciat testamenti. habent enim
scilicet in se duas tabulas lapideas.
Ista duplici instrumento. perpetuum
firmitate enim. Unumquodque autem
hoc est memoriam purum ac sincerum
quae reconditum intra animum perpetua
ennuciatur conseruet. Spiritalium scilicet
sensum euangelici illius panis pa non
celestem quae dulcedinem. Nec non

et quam uirga aaron. Ista summi utrique
pontificis nostri ihesu christi saluatoris ut et illum
inmortalis memorie semper uiriditate
frondescat. Hec namque est uirga
que postea quam de radice terre succisa
est. uiuificatur mortificata uiscera.
Hec cum omnia duobus cerubin ista
sacrati et spiritalis scientie plenitudine
protegatur. Cerubin enim interpreta-
tur scientiae multitudo. que pro-
pitiatorium dei ista placiditatem
peccatoris tui iugiter protegitur. ut
ut cunctis spiritalium nequitiarum incursibus
obumbrabunt. Et haec omnia non
solum in arca diuini testamenti uerum
etiam in regni sacerdotalis profectu
per indissolubilem puritatis affectum
quodammodo ubi sortiatur spiritalibus discipli-
nis illud implebit pontificale mundum
quod in legis lucore lau precipitur.
Et de sanctis non egrediatur ne polluat
sanctuarium dei. ista cor suum in quo iugiter
habitaturum se dominus repromittit dicens
Inhabitabo in eis et inter illos ambulabo.
Quam ob rem diligenter memorie con-
mendandum est et incessabiliter retinen-
da sacrarum series scribturarum.
Hec enim meditationis iugitas du-
plicem nobis confert fructum. primum
quod dum in legendis atque purandis
lectionibus occupatur mentis intentio
necesse est ut nullis noxiarum cogi-
tationum laqueis captiuetur.
Deinde quod ea que creberrime repeti-
tione percursa dum memoriae tradere
laborarimus intellegere id temporis ob-
ligata mente non quiuimus postea

(c) Real Academia de la Historia

ab omnium uitiorum incursionum inlece-
bris. absoluti praecipueque nocturnae
meditatione auctori se sobrie exclu-
sius inueniunt. Ita ut occultissimos
sensuum quos ne etiam quidem uigilan-
ter opinione percipimus. quiescentibus
nobis et uelut soporis stupore de-
mersis. intellegentiae reueletur.

XI Et certe uanum per hoc studium inno-
uationem mentis nostrae et quam sensib-
aturum faciet incipiet in nobis
et sinceritatis intellegentiae pulcri-
tudo quod ut modo cum proficientem
proficiet. Procul putauit enim
humanorum sensuum earum quoque
species quo ubi tantur et uelut extenu-
atis uel diuinis spiritalibus appare-
bit. Ita ut ab his quibus dum nebulis
inuoluatur. nec subtilitatem eius de-
prehendere nec fulgore ualeant sus-
tinere. Sed ut hoc ipsum quod
asseruisse uidemur. aliquo clarius
pandatur exemplo unum legis testi-
monium sufficiat protulisse per
quod et quam omnia praecepta caelesti-
um secundum mensuram status nostri. ad ho-
minem hominum genus probentur extendi.
Scriptum enim est in lege. Non
fornicaberis. hoc ab homine carna-
lium adhuc obtinentium passionibus
alligatum. secundum simplicem litterae
donum salubriter custoditur.
Ab eo autem qui ubi tatione lu tulenti
et in puro discessit affectu.
Necesse est ipsum spiritaliter obseruari
ut scilicet non solum caerimoniis
idolorum. sed etiam ab omni superstitione

tione gentilium et auguriorum atque
omniumque signorum et dierum ac temporum
obseruatione discedat.
Ut certe. ne eorundem uerborum uel
nominum conlocutionis qui sinceritatem
fidei nostrae polluunt implicetur.
Haec enim fornicatione etiam Hierusalem
dicitur constuprata. Quae fornicata
est. in omni colli sublimi. et in omni
ligno frondoso. Et quam lectio domini
increpat per prophetam. Stent inquit
et saluent te augures caeli. qui contem-
plabantur sidera. Et supputabant
menses. ut ex eis adnuntiarent uen-
tura tibi. De qua fornicatione et
alibi rursum increpat dominus dicit.
Spiritus fornicationis decepit eos. Et
fornicati sunt a deo suo. Quisquis uero
ut geminam hanc fornicationem discesse-
rit. habebit etiamnum quam deuitet
quae in lege et in ludo ... superstiti-
onibus continetur. De quibus apostolus
Dies inquit. obseruatis et menses. et
tempora et annos. Et ceterum. ne
et tigerietis. neque gustaueritis. neque
contrectaueritis. quae de superstiti-
onibus legis dicta esse. non dubium
est. In quam si quis inciderit procul
dubio meretur a christo. ab apostolo
non meretur audire. Despondi
enim uos uni uiro uirginem castam
exhibere christo. Sed illud eiusdem quod
sequitur uocem eiusdem apostoli
dirigetur. Timeo autem ne sicut
serpens euam seduxit astutia sua.
ita corrumpantur sensus uestri a sim-
plicitate. et castitate quae est in christo.

quod si inmunditiam huius quoque
fornicationis effugerit, habebit
tamen quae tenentur dogmatibus
adulterio perpetratum; de quo idem
apostolus: Ego scio quia post discessi-
onem meam intrabunt lupi graves
in vos non parcentes gregi; et ex vobis
ipsis exsurgent viri loquentes perversa
ut abducant discipulos post se.
Hanc etiam qui voluerit declinare,
caveat ne rursus illo peccato infor-
nicationis vitio conluatur,
quae scilicet in cogitationum perva-
gatione consistit, quia omnis
cogitatio non solum turpis sed
etiam otiosa et a deo quantulum-
cumque discedens a perfecto viro
inmundissimam fornicatione de-
xii putatur. GERMANUS. Ad haec ergo
occulte primum conpunctione
permotus, ac deinde graviter in-
gemescens: haec omnia inquit quae copio-
sissime digessisti maiorem mihi
intulerunt desperationem quam actenus
sustinebam.
Quippe cui praeter illas generales animi
captivitates quibus non dubito in-
firmos quosque pulsari extrinsecus,
speciale inpedimentum salutis acce-
dit per illam quam tenuiter videor
adtigisse notitiam litterarum.
In qua me ita vel instantia peda-
gogi vel continuae lectionis mace-
ravit intentio ut nunc mens mea
poeticis illis velut infecta
carminibus illas fabularum nugas
historiasque bellorum quibus parvulorum

primis studiis inbuta est rudimentis
orationis etiam tempore meditetur,
psallentique ut pro peccatis indulgentiam
supplicanti aut inpudens poematum
memoria suggeratur aut quasi
bellantium ante oculos
imago versetur. Talium quoque ima-
ginationes fantasmatum semper in-
ludent, ita ut mentem meam ad superiores
intuitus adspirare non patiantur;
ut cotidianis fletibus non possint expelli.
XIII NESTEROS. De hoc ipso tibi unde tibi
purgationis maxima nascitur
desperatio, citum satis atque efficax
remedium poterit oboriri, si eandem
diligentiam quam te in illis saecularibus
studiis habuisse dixisti ad spiritalium
scripturarum volueris lectionem
meditationemque transferre.
Necesse est enim mentem tuam
tamdiu illis carminibus occupari
quamdiu sibi aliud quod instanter
ipsam revolvat simili studio et curri-
culo non conquirat, ac pro illis
infructuosis atque terrenis spiritalia
ac divina parturiat, quae cum
profunde alteque conceperit atque
in illis fuerit enutrita, vel expelli
priores sensim poterunt vel penitus
aboleri. Vacare enim cunctis
cogitationibus humana mens non
potest, et ideo quamdiu spiritalibus
studiis non fuerit occupata,
necesse est eam illis quae pridem
didicit inplicari. Quamdiu enim
non habuerit quo recurrat et in
quo indefessos exerceat motus, necesse est

164

(c) Real Academia de la Historia

ita ad illa quibus ab infantia imbuta
est consolabitur. atque semper se volvet
que longo usu ac meditatione concepit.
Ut ergo hec in te scientia spiritalis perpetua
soliditate roboretur: nec eam etiam
potius perfruaris. sicut illi qui eam
non suo studio sed aliena relatione
contingunt. et velut aerio ut ita
latu dixerim odore percipiunt.
Sed in sensibus tuis in visceribus tuis quodam
modo et per spectatum atque palpatum
condatur. Illud etiam omni observantia
custodire te convenit ut etiam
si eaque ob tantam notam forte audieris
in conlatione proferri: non est hoc
quod tibi iam nota sint ut penitus
fastidiore que suscipias.
Sed ea cordi tuo illa aviditate com
mendes. qua desiderata diu sa
lutaria verba vel auribus nostris inde
sinenter infundi vel de nostro iugiter
ore proferri. quamvis enim adhi
beatur sanctarum rerum crebra narratio.
numquam tamen anime sitienti vere
scientie saturitas fastidium gene
rabit. Sed ea quotidie ve
lut nova ac desiderata suscipiens.
quanto frequentius susceperit avidius
audivit ut audiat vel loquatur.
et confirmationem potius percepte
scientie ex eorum repetitione. quam
illum ex frequentia capiet conlationis
fastidium. et videris numquam esse
cupidi ac superveniendi indicium.
Si vero non salutarium medicinam
quae vis studiore neglegentius susci
piat. anima enim que in saturitate
est. favis inludit. anime autem
egenti et amara dulcia videntur.
Si ita hec diligentius excepta et in se
cessu mentis condita atque indicta
fuerint. auctoritate signata:
postea quedam vinum suum violentia
et letificantia cor hominis. quam
sensuum canitie et patientie fuerit
vetustate decocta: quam magna
sui fraglantia de ore tuo pectoris
proferantur. et tamquam perhennis
fons de experientie venis et inriguis
virtutum meatibus redundabunt
fluenta. que continua velut de quo
dam abysso tui cordis effundent.
Veniet namque in te illud quod in proverbiis
ad illum dicitur qui hec opere con
summabit. Bibe aquam de tuis
vasis et de puteorum tuorum fontibus.
Super effundantur tibi aque de fonte
tuo. in tuas autem plateas transeant
aque. et secundum Esaiam prophetam.
eris quasi ortus inriguus. et sicut
fons aquarum cui non deficient aque.
et aedificabuntur in te deserta aeter
nalia. fundamenta generationis suscitaberis.
et aedificaveris ubi vocator sepium. aver
tens semitas in quietem. Illa etiam
tibi beatitudo proveniet. que idem
propheta promittit. et non faciet
dominus avolare a te ultra doctorem tuum.
et aures tue audient verbum post tergum
monentis. Hec via ambulate in ea
neque ad dexteram neque ad sinistram.
Atque ita fiet ut non solum omnis
intentio ac meditatio cordis tui
verum etiam cuncte evagationes

sed discursus cogitationum tuarum
mentem tibi diuine legis scientia et incessabi
lis ruminatio. XIIII
Inpossibile est hoc enim sicut prefati
sumus inexpertam quemquam uel agnoscere
uel docere. Nam qui nec ad percipiendum
quidem capax est quomodo erit idoneus
ad tradendum. De quibus tamen etiam
si aliquid docere presumserit inefficax
procul dubio et inutilis usque ad aures
tantummodo audientium eius sermo pre
ueniet. cor uero eorum qui penetrare
non poterit inertia operum et infruc
tuositate sue prodicitur uanitate.
qui non de thesauro bone promitur
conscientie. sed de inani presumptione
iactantie. Inpossibile namque est
inmundam animam quantalibet desuda
berit lectionis instantia adipiscere
scientiam spiritalem. Nemo enim in uas fetidum
uel corruptum unguentum aliquod nobile
uel mel optimum uel pretiosi quodam
liquoris infundit. Facilius enim quae uas
odoratis simul semel ostendis inbuta
fetoris tetri contaminat. quam ua
aliquid decoris suauitatis uel gratiam ipsa
concipiat. Quia multo citius munda
corrumpuntur. quam corrupta mun
dantur. Ita igitur et uas pectoris
nostri. nisi prius fuerit ab omni fetidissima
uitiorum contagione purgatum. non
merebitur suscipere illud benedictionis
unguentum de quo dicitur per prophetam.
Sicut unguentum quod descendit in capite
in barba Aaron. quod descendit in ora
uestimenti eius. Nec illa scientiam
spiritalem ut eloquia scripturarum

Immunda aia non p adipisci
scia spualem :.

que dulciora sunt super mel et fauum.
inpollutam seruabit. que enim parti
cipatio iustitie cum iniquitate. aut que
societas luci cum tenebris. que autem con
XV uentio christi ad belial. Germanus
Definitio ista nequaquam uidetur
nobis ueritate fulciri. aut probabili
ratione subnixa. quia cuncti omnes qui fidem
christi aut nequaquam suscipiunt aut
impia dogmatum prauitate corrumpunt.
inmundi cordis esse manifestum sit.
quomodo multi iudeorum uel hereticorum
uel etiam catholicorum qui diuersis
uitiis inuoluuntur. perfectam scrib
turarum consecuti. de spiritalis doctrine
magnitudine gloriantur. et econtra
sanctorum uirorum innumerabilis multitudo
quorum cor ab omni peccatorum contagione
purgatum est simplicis fidei pietate
contenta profundioris scientie ignorat
arcana. Quem admodum ergo stabit
ista sententia. que scientiam spiritalem
soli cordis tribuit puritati. Nesteros.
XVI Non facile uirtutem definitionis ex
plorat. qui non omnia diligenter pro
late sententie uerba perpendit.
Prediximus namque huiusmodi homines
disputandi tantummodo habere peritiam
et eloquutionis ornatum. ceterum
scripturarum uenas et arcana spiritalium
sensuum intrare non posse. et enim uera
scientia. non nisi a ueris cultoribus
possidetur. quam hic utique non habet
propter cui dicitur. audi popule stulte qui
non habes cor. qui habentes oculos et non
uidetis. et aures et non auditis.
Et iterum. Quia tu scientiam repulisti.

(c) Real Academia de la Historia

et ego repellam te. ne mici sacerdotio
fungaris. Quum enim in xpo omnes
thesauri. sapientiae et scientiae abscon
diti esse dicantur. quomodo his
qui xpm invenire contemnit. vel inven
tum sacrilego blasfemat ore. vel certe
catholicam fidem inmundis operib(us)
polluit. verum scientiam adsequutus
esse credendus est. Sps enim dei
effugiet fictum. nec habitabit in cor
pore subdito peccatis. Non ergo aliter
ad scientiam spiritalem nisi hoc ordine per
veniatur. quem unus prophetarum eleganter
expressit. Seminate vobis ad iustitiam
metite spem vitae. Inluminate vobis
lumen scientiae. Primo ergo seminandum
est vobis ad iustitiam. hoc est actu
alem perfectionem operibus iustitiae
propagemus. Deinde metenda nobis est
spes vitae. id est virtutum spiritalium fructus.
expulsione vitiorum carnalium congre
gandi. et sic inluminare nobis lumen
scientiae poterimus. quem hordinem etiam
psalmo grafus tenere debere decernit dicens.
Beati inmaculati in via qui ambulant
in lege domini. Beati qui scrutantur
testimonia eius. Non enim prius dixit
beati qui scrutantur testimonia
eius. et non post ea intulit beati in
maculati in via. Sed prius beati inquid
inmaculati in via. per hoc evidenter
ostendit neminem recte posse ad per
scrutanda dei testimonia pervenire.
nisi prius practicalem conversationem
in via xpi inmaculatus incedat.
his ergo quos dixistis non habent quam
inmundi habere non possunt sed

Ψeudonimon hoc est falsi nominis
scientiam possident. De qua beatus
apostolus. O Timothee depositum
custodi. devitans profanas
vocum novitates. et oppositiones
falsi nominis scientiae. Quod in greco
dicitur. TACANTIΘECEIC THC ΨEYΔωNYMOY
ΓNωCEωC. De istis ergo qui imaginem
quandam scientiae videntur adquirere.
vel de his qui cum sacrorum voluminum
lectioni ac memoriae scripturarum
diligenter insistant. carnalia tamen
vitia non relinquunt. In proverbiis
eleganter exprimitur. Sicut inauris
aurea in naribus suis. ita mulieris male
moratae species. Quid enim prodest
quempiam ornamentum eloquiorum
caelestium. et illam pretiosissimam
scripturarum scientiam consequi.
si eam luculentis operib(us) ut sentibus
inserendo quasi inmundissimam terram
subigendo. confringat vitae cenosis
libidinum suarum polluat volutabris.
Fiet enim vero quod recte utentib(us)
decori esse consuevit. non solum
inlustrare non possit. verum etiam
maioris ceno conluvionis sordescat.
Ex ore enim peccatoris. non est apta
laudatio. Cui dicitur per prophetam.
Quare tu enarras iustificationes meas.
et adsumis testamentum meum per os tuum.
De eiusmodi animab(us) quae nequaquam
stabiliter timorem domini possident.
de quo dicitur. Timor domini disciplina
et sapientia est. et scripturarum
adquirere sensum. de eorum memoria
et iugi meditatione conatur suas

(c) Real Academia de la Historia

proprie in proverbiis memoratur
ut quid fuerint divitie insipienti.
Possidere enim sapientiam excors non
poterit. In tantum vero ab illa eru
ditione seclusi qui cum multum vitiorum
sorde polluitur. verum etiam spiritalis
scientie submovetur. ut etiam in
nonnullis elinguibus hac pene inlitteratis
artium. nonnumquam admirabi
liter inquirere quod in apostolis multisque
etiam sanctis viris evidentissime compro
batur. Qui non inanium filosoforum dila
tabantur luxuria. Sed veris spiritalis
scientie fructibus turbabantur.
De quibus in actibus apostolorum scribitur.
Videntes autem Petri constantiam et Io
hannis. et comperto quod homines essent
sine litteris et idiote admirabantur.
Et ideo si tibi cura est ad illud inmar
cessibilem sacre lectionis pervenire.
primum cunctis conatibus elabora
ut a domino puritatem castitatis ob
tineas. Nullus enim in quo adhuc
carnalium passionum et maxime forni
cationis dominatur affectus. spiritalem
poterit scientiam possidere. In corde
enim bono requiescit sapientia. et
qui timet dominum inveniet scientiam cum
iustitia. Hoc autem quo prediximus
ordine ad spiritalem scientiam perveniri
etiam beatus apostolus docet.
Nam cum universarum virtutum suarum
non solum catalogum texere verum
etiam ordinem curam vellet exponere
ut que quam sequeretur. ut que quam
parturiret exprimeret. post alia
quedam in alia dicens. In vigiliis.

In ieiuniis. In castitate. In scientia.
In longanimitate. In suavitate.
In spiritu sancto. In caritate non ficta.
Qua coniugatione virtutum evidentissime
voluit erudire. De vigiliis ad castitatem.
De castitate ad scientiam. De scientia
ad longanimitatem. De longanimitate
ad suavitatem. De suavitate ad spiritum
sanctum. De spiritu sancto ad caritatis non ficte
premia perveniri. Cum igitur hac disci
plina ad hoc ordine tu quoque perveneris;
ad scientiam spiritalem. habebis procul dubio
sicut diximus non sterilem nec inertem
eruditionem. sed vivacem fructuosamque doctrinam.
semenque salutaris verbi quod a te fuerit
auditorum cordibus commendatum. sub
sequentis sancti imber largissimus fecundabit.
Ac secundum id quod propheta pollicitus est dabi
tur pluvia semini tuo ubicumque
k
seminaveris in terra et panis frugum terre
erit uberrimus et pinguis. Cave etiam
ne ea que non tantum lectione quam ex
perientie sudore didiceris. quamvis te
etatis maturior provexerit ad docendum
vane glorie amore seducatur inmundis
hominibus passim ingeras. Illud quoque
quod sapientissimus Salomon interdixit
dixit incurras. Noli adplicare impium
ad pascua iustorum. neque seducaris satu
ritate ventris. Non enim expediunt
stulto delicie nec opus est sapientie.
ubi dedecet sensus magis enim ducitur
insipientia. Quia servus durus non
emendabitur verbis. si enim et in
tellexerit non obediet. Et in aures
inprudentis noli quicquam dicere.
Ne forte inrideat sapientes sermones tuos.

et ne dederitis sanctum canibus neque miseritis
margaritas uestras ante porcos ne forte
conculcent eas pedibus suis et conuersi
dirumpant uos. Oportet itaque eiusmodi
hominibus spiritalium sensuum contineri
sacramenta efficaciter cautus.
In corde meo abscondi eloquia tua
ut non peccem tibi. Sed dicis fortasse.
Et quibus diuinarum scripturarum dispensanda
sunt sacramenta. Docet et sapien
tissimus salomon. Date inquid ebri
etatem his qui in tristitia sunt. et
uinum bibere his qui in doloribus sunt.
Et obliuiscantur paupertatis. et
dolorum suorum non meminerint amplius.
Id est. Is qui pro penitudine uitiorum
pristinorum merore uel tristitia depri
mitur. spiritalis scientie iocunditatem
uelut uinum quod letificat hominis
affluenter infundite. Eos qui salu
taris uerbi crapula fobeat. ne forte
lugientem erroris huius seculo desperatione
dimersi abundantiore tristitia
absorbeantur quibus modis sunt.
De illis uero qui in tempore ut neglegentia
contristati nullo cordis sui dolore tem
ptantur. Igitur nam qui sine
et sine dolore est. Integratus est.
Quantum igitur potest cautione debitum
ne illius uinea quoque tale amore disernatur.
illius quem perfectum conlaudat putat caper
esse non posse. qui pecuniam suam
non dedit ad usuram. Omnis enim
qui eloquia dei de quibus dicitur. eloquia
domini eloquia casta argentum igne
examinatum probatum terre purgatum
septuplum. humane laudis amore
dispensat. pecuniam suam erogat
ad usuram. non solum nullam pro hoc laudem
sed etiam supplicia meretur.
Ob hoc etiam pecunia domini mutuata pro
fligatur. ut exactus temporis lemma (?) ipse con
sequeretur mercedem. non ut a domino
sicut scribitur est ueniens reciperet
quod suum erat cum usuris.
XIII Duabus autem ex causis inefficacem spiritalium
sensuum contentia esse docetur.
Nam ut ille qui docet in experientia con
mendans. blando uerborum sono inseru
ire mittatur audientium. ut a certe
nequam acuunt. refertur auditor
salutaris spiritalis uiri scientiamque docen
tium obdurato corde non recipit.
De quibus dicitur per prophetam. Excecauit
enim cor populi huius. et auribus grauiter
non audierunt. et oculos suos con
cluserunt. ne quando uideant oculis
suis. et auribus suis audiunt. et corde
intellegant et conuertantur. et
sanem illos. Nonnumquam autem
dispensatoris quoniam homines uiuula
salutis fieri et ad augmentationem ueritatis
uenire. munifica liberali et con
cedit ut in his qui dignum se euan
gelice predicationis in se presentis uite
conuersatione non prebuit. pro
salute multorum spiritalis doctrine
gratiam consequatur. quibus uim
modis etiam. carismata curationis
ad expellendos demones a domino conce
ditur. consequens est ut similiter dis
putatione pandimus. Qui consur
gentes ad perfectionem in uerperum
sereruent. quia efficacius semper

corde concipiatur: quicquid sensum et
absque nimio labore corporis intimavit.

XV. CONLATIO EJUSDEM DE CARISMATIBUS DIUINIS. KAPITULA EJUSDEM COLLATIONIS

I Disputatio abbatis Nesterotis de carismatibus
divinis.
II In quo quis sanctorum viros debeat admirari.
III De suscitato mortuo ab abbate Macario.
IIII De miraculo quod abba Abraham in mulieris fecit uberibus.
V Quomodo de claudi cuiusdam curatione quam idem operatus est.
VI Quod merita singulorum non ex signis debeant existimari.
VII Quod carismatum virtus non in miraculis
sed in humilitate consistat. [s. excurrere]
VIII Quod mirabilius sit de se met ipso vitia quam ab altero demones.
VIIII Quantum praecellat vitae probitas operationem signorum.
X Revelatio de perfectae castitatis experimento. Explicit.

INCIPIT LIBER XV M[S]

Post synaxin quoque vespertinam
ad promissam narrationem intenti
pariter ex more consedimus.
Cumque silentium aliquantum pro reverentia
reverentiam praeberemus taciturnitatem
verecundie nostre abba preuenit elogio.
Ut quia spiritualium rationes carismatum
proferendi praecedentis disputationis
ordo pervenerat, quam experientia esse
multorum eruditione percipimus.
Primam siquidem curationum causam esse,
quam promeretur sanctitatis electos
quosque ac iustos viros signorum gratia
comitatur. Sicut apostolos mul-
tosque sanctorum signa ac prodigia secundum
auctoritatem domini fecisse manifestum

est, ita dicentis: Infirmos curate,
mortuos suscitate, leprosos mundate,
demones eicite; gratis accepistis,
gratis date. Secunda, cum ob edifica-
tionem ecclesiae vel eorum qui infirmos suos in-
gerunt vel eorum qui curandi sunt fidem
sanitatum virtus etiam a peccatoribus
indignisque procedit. De quibus salvator
in evangelio: Multi inquit dicent mihi
in illa die: domine domine, nonne in nomine tuo
prophetavimus, et in nomine tuo demonia
eiecimus, et in nomine tuo virtutes multas
fecimus? Et tunc confitebor illis quia
numquam novi vos; discedite a me
operarii iniquitatis. Et e contrario
si offerentium vel infirmorum desit fides,
etiam illos quibus curationum dona con-
lata sunt non sinit sanitatum exercere
virtutem. De qua Lucas evangelista ait:
Et non poterat inquit Ihesus facere inter
eos virtutes propter incredulitatem eorum.
Unde et dominus: Multi inquit leprosi
erant in Israhel sub Heliseo propheta, et nemo
eorum mundatus est nisi Neeman Syrus.
Tertius curationum modus est qui con-
clusio demonum ac fucatione simulatur,
ut dum homo manifestis criminibus
obligatus propter admirationem signorum
sanctus ac dei famulus credatur, etiam
vitiorum eius emulatio suadeatur,
et ex hoc obtrectationis aditus reseretur,
etiam religionis sanctitas infametur.
Ut certe is qui curationum dona
habere se credunt, propter vitium cordis
elatus gravius elidatur. Inde est
quod invocantes eorum nomina quos nulla
meritam sanctitatem nec ullos spiritales

(c) Real Academia de la Historia

fructus ubere cognoscuntur sanctorum
meritis· ut de obsessis simulacra corpo-
ribus effugarent· de quibus in deuteronomio
Si surrexerit inquid in medio tui propheta·
aut qui somnium vidisse se dicat· et prae-
dixerit signum atque portentum· et vene-
rit quod locutus est· et dixerit tibi
eamus et sequamur deos alienos quos igno-
ras et serviamus eis· non audies verba
prophetae illius· aut somniatoris·
Quia temptat vos dominus deus vester· ut palam
fiat· utrum diligatis eum an non· in toto
corde· et in tota anima vestra·
Et in evangelio· exsurgent inquid· pseudo-
christi et pseudoprophetae· et dabunt
signa et prodigia· ita ut in errorem
inducantur si fieri potest etiam electi·
II Quapropter· numquam debemus eos qui haec
affectant in his virtutibus admirari·
sed potius intueri· utrum vitiorum
omnium expulsione et morum emenda-
tione perfecti sunt· quod utique
non pro alterius fide vel diversitate
causis· sed pro unius cuiusque studio
digna dispensatione conceditur·
Haec namque actualis scientia quae alio
vocabulo caritas ab apostolo nuncu-
patur· et universis linguis hominum
et angelorum· et plenitudine fidei quae
etiam montes transferat· et omnium scientiae
atque prophetiae· et erogatione omnium
facultatum· ipsi quoque postremo gloriosissimo
martyrio· apostolica auctoritate
praefertur· Nam cum dinumerasset
universa charismatum genera atque
dixisset· alii datur per spiritum sermo
sapientiae· alii sermo scientiae alii
fides· alii gratia sanitatum· alii
operatio virtutum· et reliqua· de cari-
tate dicturus· quam nam modum eam
cunctis praetulerit charismatibus·
paucis advertite· et adhuc inquid
supra modum excellentiorem viam vobis
demonstro· per quod evidenter per-
fectionis ac beatitudinis summam·
in illorum mirabilium operatione sed in
caritatis puritate consistere· nec in-
merito· Omnia enim illa evacuanda
ac destruenda sunt· caritas vero
perpetuo permansura· Ideoque a patribus
nostris operationes signorum nequaquam
videmus affectatas· quin immo cum eas
spiritus sancti gratia possiderent· numquam
exercere voluerunt· nisi forte extrema
illos et inevitabilis necessitas
III coartasset· Sicut et abbatem
Macarium qui habitationem scythioticae
solitudinis primus invenit mortuum
resuscitasse esse reminiscimur·
Nam cum haereticus quidam qui Eu-
nomii perfidiam sectabatur· sinceri-
tatem catholicae fidei arte dialectica
subvertere conaretur· magnamque
hominum multitudinem decepisset·
Et rogatus a catholicis viris qui
ruina tantae subversionis gravissime
movebantur· beatus Macarius ut
simplicitatem totius Egypti ab infide-
litatis naufragio liberaret· adductus est
quem cum haereticus arte dialectica fuisset
aggressus· et ad aristotelicas ignorantem
spinas vellet adducere· beatus
Macarius apostolica multiloquium
eius brevitate concludens· non enim

(c) Real Academia de la Historia

inquid in uerbo regnum dei, sed in uirtute.
Itum est igitur ad sepulcrum et in nomine domini
supradictorum qui primus inuentus fuerat
inuocato, ut sicut scriptum est ab hostendum
ex operibus fidem nostram, uti manifestatis-
sime sancte fidei documentum et testi-
monium declararetur, et perspicuum
uteretur non in nuda disputatione
uerborum, sed uirtute signorum, et illo
quod non potest falli iudicio conpro-
baretur. Quo audito, heretici coram
cuncta astanti plebe pudore confecti,
quum ad presens prebere se condicione
proposite simulassent ad seritum.
Sed ad futurum in crastinum promisisse,
postero die expectantibus uniuersis
qui studiosius ad condictum locum
expectaculi uel cupiditate confluxe-
runt, exterritus conscientia sue in-
fidelitatis aufugit. Ac protinus
ab uniuersa egipto exterminatus migrauit.
Quem quum beatus macarius usque ad
horam nonam cum populis prestolaretur,
prorsus conscientia declinasse
uidisset, adsumens plebem que ab illo
fuerat depravata, ad condictum
sepulcrum perduxit. Hunc autem egipti per
more nili fluminis in egipto eluuies
ferunt, ut aquam uniuerse terre illius
latitudo in statu inmensi pelagus
non parbo anni tempore solita aquarum
eruptione contegatur. Ita ut nulla
tunc sit quam uiuendi copia nisi
limborum et lintrium uectatione tribuatur.
corporum mortuorum pigmentis condita
redolentibus in editioribus cellulis
recondantur. Nam madens ebrietate
continua terre illius solum humandi
usitata officium. Si quando enim cadauerum
defossum susceperit, euomere ad superficiem
suam inundationum nimietate con-
pellitur. Cum igitur antiquissimo
cuidam cadaueri beatus macarius
adstitisset: O homo, inquid, si uenisset
hic mecum hereticus ille filius perditionis,
et adstantes pro nomine christi domini inuo-
cantes exclamassent, uerum necnon his
qui pene et fuerunt presentes rubuerunt,
surrexisses si fuisses dictum.
Tunc ille consurgens annuentis uoce
respondit. Quem interrogans abbas
macarius, quidnam fuisset aliquando
quum fuerat hic et ut quis hominum
fuisset tunc uel utrum nomen christi tunc
temporis cognouisset. Et ille:
Sub antiquissimis regibus uixisse se pridem
christi nomen asserit. Illis nec audisse
temporibus. Cui rursus abbas macarius:
Dormi, inquit, in pace cum ceteris tuo
ordine a christo in fine temporis suscitandus.
Hec igitur est uirtus et gratia qua natum
in profuit semper sortita se fuisse.
nisi eum necessitas et eius prouincie
periclitantis et erga christum plena
deuotio amorque sincerus ad hoc exercere
miraculum conpulisset. Quod utique
ut ab eo fieret non hostentatio fecit.
sed caritas … christi. et …
…tur
plebis
…
…ria

habitabat. Habebat quoque aliud fecisse
signos lectio manifestat quibus nam de celo
sup hostes imponit pro re idcirco descen
dere potuit ubi. ut aperte liquerit. Sedulo
profectum patriarchis fidem actus populi
IIII liberatur. Quidetum abbatis abstu
gerat commemorem; qui simplex pro sim
plicitate ex et innocentia cognominatur.
Qui quum meritis dei gratia adeptus de septimo
diebus quinquagesime persisteret. Cui mu
lierem quidam parvuli sui ululatus inopiam
lumatibi dum eque remittentem. proferentem
lacrimosis precibus fusis obtentavit.
calicem eius potaturum. In pectore crucis
signaculo dedit. Cuius autem confestim
mirum in modum uidua lapentis ubera lactis
redundante fluxerunt.
V Vel quum idem ipse pergens ad uicum; circum
ductus est a inludentium turbis.
Qui sub simulante ore tendebant ei quemdam
hominem contractum genu multis la
annis gressus officio destitutum. et
ante ipsum devolutum. Ac tentantes
eum ore tendere agebant abba absum.
si servus es dei et si potes hunc pristine
sanitati restitue. nam in xpi quem colis unum
non esse credimus. At ille confestim
inuocato xpi nomine inclinans se. et adpre
hendens aridum pedem hominis erexit.
Cuius erectum continuo siccum genu in
curbumque distractum erat. Ac recepto
usu gressuum quem oblibioni

lumen reddiderit annorum detinebatur.
VI lectus absterria. Haec atque uir pro
aut tum recil sibi mira donabuntur.
Quia non ex suo merito. reddi merebu
fuerunt ut spatiis uerbis in uom
ruagone. signos humanam gloriam refu
tant. Viri fratres quid miramini in hoc.
aut nos quid intuemini. quasi nos
nostra uirtute ac pietate fecerimus hunc
ambulare. Nec quemquam in donis
hac mirabilibus dei. Sed potius ex pro
priis uirtutibus. fructibus predicandum
esse censebant. qui in diuersa mentis
et operum uirtute generunt.
plerumque enim. ut ait ipsa lex dicentibus
homines mente. corrupti et reprobi
circa fidem. in nomine domini et demonia
expellunt. et uirtutes maximas
operantur. De quibus quum aposto
cum sanctus et dicerent preceptor
uidimus quemdam in nomine tuo. eicientem
demonia. et prohibuimus eum quia non
sequitur nobis quum liceat eisdem ad
presens responderit xps. Nolite pro
ibere. qui enim non est aduersum uos
pro uobis est tamen eis in fine dicen
tibus domine domine non ne in nomine tuo
prophetauimus. et in tuo nomine uirtutes
multas fecimus. Responsurum se esse
testatur quia numquam noui uos disce
dite a me operarii iniquitatis.
Et ad discipulos quum letarentur quibus hanc gloriam
signorum uel uirtutum promeriti
sciebat ipse contestans nelmbis ex
tollantur admonet dicens.
Nolite gaudere quia demonia uobis

subiciuntur · quanta tamen quam magistra
scribatur sunt in celis · Denique ipse
auctor signorum omnium atque virtutum
cum ad doctrine sue magisterium disci
pulos advocaret · et quid ab eo vere atque
electissimi sectatores peculiariter
discere deberent evidenter ostendit ·
Venite inquid et discite a me · Non utique
ut demones celesti potestate pellatis
non ut leprosos emundetis non ut
cecos inluminetis · non ut mortuos
suscitetis · Haec enim etiam si per quosdam
servos meos facio non potest se inserere
laudibus dei humana condicio nec ullam
sibi in hoc minister
et famulus decerpere portionem · ubi
solius divinitatis est gloria · Vos autem
inquid hoc discite a me quia mitis sum
et humilis corde · Hoc enim est quod
cunctis generaliter discere et exercere
possibile est · Opera autem signorum
atque virtutum nec semper necessaria
nec omnibus conceduntur · Humilitas
ergo omnium est magistra virtutum
ipsa celestis edificii firmissimum
fundamentum · ipsa est donum proprium
atque munificum salvatoris ·
Hic enim etiam universa miracula que
Christus operatus est sine periculo elati
onis exercet qui mitem dominum non subli
mitate signorum sed patientie atque
humilitatis virtute sectatur ·
Qui vero inmundis spiritibus imperare
atque languentibus sanitatum dona
conferre aut aliquod signum mirabile
populis gestit ostendere · quamvis
in ostentatione sua Christi invocet nome
tamen alienus a Christo est quia humilitatis
magistrum · superbus mente non sequitur ·
Nam etiam cum ad patrem remeaturus
quoddam ut ita dixerim conderet
testamentum hoc discipulis dereliquid ·
Mandatum inquid novum do vobis ut et
vos diligatis invicem sicut et ego dilexi
vos · Non utique signa atque virtutes
similiter feceritis sed si dilectionem
habueritis invicem · quam certum est
nisi mites atque humiles servare non posse ·
Quapropter numquam maiores probos nec
morbo cenodoxie liberos · nisi mulores
esse dixerunt · qui semet ipsos exorcistas
coram omnibus profitentur et in etiam admiran
tium turbis · hanc quam meruerunt
vel presumserunt gratiam iactantia
sive ostentatione diffamarent · In
cassum · qui enim innititur mendaciis
hic pascit ventos · idem autem ipse sequitur
aves volantes · Sine dubio autem eveniet
eis illud quod in proverbiis dicitur ·
sicut venti et nubes et pluvie manifes
tissime sunt · ita qui gloriantur in dato
falso · Et ideo si quis coram nobis horum
aliquid fecerit · non de admiratione
signorum sed de ornatu morum debet
apud nos esse laudabilis · Nec utrum
demonia ei subiecta sint · sed utrum
caritatis membra que descripsit apostolus
possideat inquirendum ·
VIII · Et revera maius miraculum est propria
carne fomitem evacuare luxurie · quam
expellere inmundissimos spiritus de corporibus
alienis · et magnificentius

(c) Real Academia de la Historia

signum erat virtutum pulcherrime atque cu-
lenitas mentis iucunde coercere quam
ceteris principibus imperare. Plurisque erat
excludere educissimos de corde proprios
cogitationum motus quam valitudines
alienas febresque corporeas excludere.
Potentiori multis modis praeclarior
virtus sublimiorque profectus erat anime
proprie curare languores quam corporis
aliene. Quantum hec sublimior carne
est, tanto praestantior eius est salus.
Quantoque pretiosioris excellentiorisque
substantie, tanto gravioris huic per-
niciosioris est ruine.

XIIII Ea de illis quidem orationibus laubetur
simus aptatur dicitur: Nolite gaudere
quia demonia vobis subiciuntur. Hoc enim
faciebat non eorum potestate sed virtute
nominis invocati. Et ideo isto monentur
ut et hoc parte nicil sibi beatitudi-
nis ut agere audeant vindicare que di-
vinitatum potentia ac virtute efficiatur,
sed et illa vitae suae cordis que in aeterna
patet hoc quam nomina eorum scribi mereantur
in celis. Et ad hoc ipsud quod diximus
vel testimoniis veterum vel divinis
oraculis adprobemus. Quid beatus
Pafnutius ut de admiratione signorum
ut de gravi sententia purificatur, immo
quid angeli revelatione cognoverit,
ipsius verbis utique experimentis testatis
proferemus. Hic namque multis viginti
annis de castigatione praecipua vacare
deserta secum carnalis concupiscentie
laqueis penitus absolutum eo quod
cunctis infestationibus

demonum, quibus diu aperte que con-
fluxerat superiorem sese fatetur
sentiret dum adventantibus viris sanctis
pulmentaricule quod illi aestu nomi-
nata praeparaverat manibus in clibano
tantus solet flamma suppositionis
conbusta erat. Quo facto eius sacrifica-
tus magnum in modum cepit secum
cunctis voluere. Quare ignis in-
quietis mecum non habet pacem quo
dirior inimicis demonum certamina proelia.
Quamquam in immodum me in illo mentis odio
examinis die pene adversarium
ille ignis inextinguibilis est inquisi-
tor meritorum omnium non tenebit
cui nunc ex eo insurgit hic temporalis
huc parvulus non potest perecta.
Quamque etatibus ullus sit commodi
cogitationibus utique eius carnis co-
ris subito subrepisse, adveniat
angelus domini quis [illegible]
eius terret quod necdum sibi placuerit
sit in se certamen quam adhuc sen-
derit in membris suis carnalium
motuum necdum ad purum excocta
commotio. Cui iudicet donum in-
tus urbana medullis ignem ira
muliebrem nequaquam pacificum
habere ex [illegible]. Quem utique
innoxium alius sentire non poterit
nisi omnes in eius interior mentis his indi-
cis in eius mentalem experiris exami-
nator. Unde adprehende nudum hu-
pulcherrimam virginem et illam
tenens tranquillitatem cordis
inmobilem teneatur que carnales pacificos

in ea sentiret · perdurasse: sub quoque
visibilis flamme meatus atque innoxius
in modum illorum trium in babilonia
puerorum et columbe aderuc(?) tatur ·
Atque tenerulus modi revelatione
percussus · non quidem experimentis
divinitatis demonstrans pericula
consulta sed interrogans · conscientiam
suam et puritatem sui cordis
examinans · nec adhuc pondus casti
monie sue illius probationis pondere
compensare confidens · non mirum
est ut si tredecim(?) ab initio inmundorum
spirituum in illis adurationes(?) ignis ·
quos durissimis congressionibus demonum
inferiores esse credebam · adhuc ad
virum meritorum sentiret(?) sentiret ·
Auctor quippe erat virtutis ac sublimior
qui in aeternum levitatem castitatis
conquerere · quam nequitiam demonum
... clarissime
potentia · subiugare vel obsessis
corporibus · nostris divini invocatione
propellere · Hucusque abbas nesteros
oratione · de veri carismatum ·
operatione consummans nos ad sanctum
Ioseph cellam que sex ferme miliariis
ab ipso aberat properantes doctrine
sue instructione prosequutus erat ·

expliciunt due collationes abbatis nesterotis

Incipit conlatio prima abbatis Joseph de amicitia

Capitula eiusdem conlationum

Quid a nobis abba Ioseph primitus inquisierit
II Disputatio eiusdem senis de infido amicitiarum genere

III Unde indissolubilis amicitia possideatur
IIII Interrogatio utrum utile aliquid etiam contra voluntatem fratris efficiendum sit
V Responsio de perpetua amicitia quod non possit in neglegentibus ac vitiosis esse nos posse(?)
VI Quibus modis indissolubilis possit societas custodiri
VII Quod nihil caritati preponendum sit nec iracundie postponendum
VIII Quibus de causis in caritatem pullulet subreptio dissensio
VIIII De eo quod tantum nequitie expulsis causis discordium(?)
X De optimo examine veritatis
XI Quod inpossibile est quemquam qui proprio fidit
iudicio diaboli inlusione non decipi
XII Quare habeatur non debeant inferiores in conlatione contempni
XIII Quomodo caritatis non solum servari deo etiam dei sit et de gradibus caritatis
XIIII De his qui iustius ut fratrem commotione dissimulatione corroborent
XV De eo quod si frater adversum nos aliquid simulaverit munera
orationis nostre ad domino respuuntur
XVI De his qui patientiam certis in multis patientie inpendendum quam fratribus
XVII De his qui patientiam mentientes ad iracundiam fratres silentio accendunt
XVIII De his qui se indignatione ieiunant
XVIIII De quorundam simulata patientia qui maxilla alteram
ingerunt verberandam
XX Interrogatio quomodo aliquem ut mandatum Christi mandaverit obtemperaverit
evangelica perfectione fraudatur
XXI Responsio quod Christus non solum factum sed etiam voluntatem inspectorum sit
XXII Quod illa sit fortitudo eorum qui sub dubia clarius volumtatem(?)
XXIII Quod inferiorum iniuriosi sint et iniuriam ferri non possint
XXIIII Interrogatio quo modo fortis sit qui non semper sustentat infirmum
XXV Responsio quod infirmus se non sinat sustentari
XXVI Quomodo sit iracundia conprimenda
XXVII Amicitiam per conlusionem initam firmam esse non posse

Incipit liber sextus decimus

Beatus Ioseph cuius nunc instituta
hac precepta pandenda sunt unus
ex tribus quorum in prima conlatione
fecimus mentionem clarissima modum
familie hac primarius civitatis sue

140

in artu equiparatum fuitque appellatur athembis
ea latinum non solum diligentia sed etiam et
greca facundia diligenter edocatur ut uel
nobis uel his qui egyptiam linguam peritant
ignorabunt. non ut ceteri per interpretem
sed per semetipsum elegantissime dis
putauerat. Qui quum institutionem
suam nos desiderasse sentisset percontatus
tur. primum uerum nam essemus germani
fratres. audientesque a nobis quod non cum illis se
pulti essemus fraternitate deuincti
nosque ab exordio renuntiationis nostre
etiam in peregrinationeque ubi uero que
nostrum fuerit ob etiam humilitate sepulis
assepatu quam in cenobiis audio in
diuiduum semper coniunctione soci
atos actibus et concordio. amicitia sicut
hic solidatur multa sunt genera que
diuersis modis humanum genus dilecti
onis societate conectunt. quoduis
enim precedens commendatio.
Primum notitie porta modum amicitie
fecit inire commercium. In quibusdam
uero conectitur recidua cupiditate
de peccato curiositatis copula federibus.
Quorundam negotiationis. seu militie
uel artis huiusmodi similitudo
atque communio amicitiarum uinculis
nectuntur. Per quam itaque
mutuatum sibi inuicem corda mansu
escunt ut etiam hi qui in siluis hac
monitibus latronis gaudent et effusi
one humani sanguinis delectantur
suorum scelerum participes amplectan
tur ac foueant. Est etiam dilectionis
aliud genus quod intrinsecus nature
ipsius. et consanguinitatis lege conec
titur. quam uel contribulationis
uel coniunges uel parentes. seu fratres
ac filii naturali iure ceteris pre
feruntur quod non solum humano
generi uerum etiam omnibus animalibus in
esse deprehenditur. Nam pullos
uel catulos suos naturali affectu
instigante sic protegunt ac defen
dunt ut frequenter pro ipsis obicere
se periculis mortisque non metuant
denique illa etiam uertuntur ut serpentium
uel aliarum generumque in adolescentulis
gignatur hac lege uiuis ab omnibus
reputata ac recentia ut asina basi
lisci. uel monocerotes uel gruis
que etiam uirus pro cunctis per
niciorum esse dicuntur in se
tamen pro originis ipsius affe
ctionisque consortio pacata et
innoxia perseuerant. Sed haec
omniaque diximus genera curiatatis
sicut malis ac bonis feris etiam
ac serpentibus uidentur esse com
munia ita etiam usque in finem
certa mente perseuerare non posse.
Etenim interrumpit eas frequenter
ac diuidit locorum discessio et obliuio
temporalis et uerbi uel cause nego
tiorumque conectitur. Ut enim
et diuersis uel lucris uel liuoribus
consanguinitatis. ut necessitudi
num uariarum societatibus adquiri
solent. Ita interuenientes qualibet
diuortii occasione soluuntur.
II In his igitur cunctis unum est

[...]tur insolubilis caritas quod nec
commendationis nec officii ut munerum
magnitudo contractat, ut cuiusdam
ratio ut naturae necessitas iungit
sed sola similitudo virtutum.
Haec inquam est quae nullis inquam
casibus scinditur, quam non solum
dissociare locorum vel temporum intervalla
non praevalent sed ne mors ipsa divellit.
Haec est vera et indisrupta dilectio quae
gemina amicorum perfectione ac virtute
concrescit. Cuius semel initum foedus
nec desideriorum varietas nec contenti-
osa disrumpit contrarietas volun-
tatum. Ceterum multos novimus
in hoc proposito constitutos qui cum
pro caritate Christi fraglantissima
consortia soliditate devincti non perpetuo
eam nec indisruptae servare potuerunt.
Quia scilicet et bono societatis princi-
pio nitentur, non tamen uno nec
pari studio arreptum propositum
tenuerunt. Fuitque in eis quaedam
temporalis affectio quia non aequaliter
utrisque virtutem sed unius patientia
sustentatur, quae quamvis ab uno quoque
magnanimiter atque infatigabiliter
sustineatur necesse est tamen et ceteris
pusillanimitate disrumpi.
Infirmitates namque qui tepidius per-
fectionis expetunt sanitatem quamquam
liceat fortium tolerantia sustenta-
tur ubi spiritus tamen qui infirmis sunt
non feruntur et ut alia dicam ipsius
tolerare non tollunt. Habent
enim insitas sibi commotionum
causas quae eos quietos esse non sinunt,
ut solent hi qui cum aliqua aegritudine
detinentur, famulantium infirmitati
atque fastidia quorum ut ministerium
eorum neglegentias imputare.
Et quamvis liceat eis hob requietam
sollicitudo deservitantibus hominum cum
sinus servientibus causas suae commoti-
onis adscribere, quas sibi utique vitio
valitudinis suae inesse non sentiunt.
Quamobrem haec est amicitiae ut diximus
fida insolubilisque coniunctio quae sola
virtutum parilitate foederatur.
Deus enim inhabitare facit unanimes in
domo. Et ideo in his tantum indis-
rupta poterit dilectio permanere, in quibus
unum propositum ac voluntas, unum
velle ac nolle consistit. Quam si vos
quoque cupitis inviolabilem servare,
festinandum est vobis ut expulsis
primis vitiis mortificetis proprias
voluntates. Et uno intento studio atque
proposito illud quod propheta admodum
delectatur unanimitate impleatis:
Ecce quam bonum et quam iucundum
habitare fratres in unum. Quod non locu-
liter sed spiritaliter oportet intellegi.
Nihil proderit si moribus ac proposito
dissidentes una habitatione iungan-
tur, nec obest paritate fundatis
per locorum intervalla distingui.
Apud Dominum namque morum cohabitatio
non locorum unitatem fratres habitatione
coniungit. Nec poterit umquam
pacis integritas custodiri ubi volun-
tatum diversitas invenitur.

(c) Real Academia de la Historia

IIII. GERMANUS. Quid ergo? Si uno
volente perficere aliquid quod secundum
Deum commodum et salubre perspexerit,
alius non prestat assensum, exequendum-
ne etiam contra votum fratris est,
an pro eius arbitrio neclegendum?
V. Idcirco diximus plenam IOSEP
atque perfectam amicitie gratiam
nisi inter perfectos viros et eiusdemque
virtutis perseverare non posse.
Quorum eadem voluntas unumque propo-
situm aut numquam aut certe raro
diversa sentire, aut in his que ad pro-
fectum spiritalis patientie vite pertinent
dissidere. Quod si cummo sic ceperint
contentionibus excitare, liquet utique
eos numquam secundum regulam quam
prediximus fuisse concordes. Sed quia
nemo potest a perfectione habere
principium nisi qui ab ipso eius ceperit
fundamento, et vos non quanta
eius sit magnitudo, sed quemadmodum
ad eum pervenire possit inquiritis,
Necessarium reor ut paucis regulam
vobis eius ac veluti iter quendam per
quem gressus vestri dirigantur aperiam,
ut patientie ac pacis bonum obti-
nere facilius possitis.
VI. Prime igitur sunt vere amicitie in
contemptu substantie mundialis
et omnium quas habemus rerum despectione
fundamina. Perquam enim iniquum
atque impium est si post abrenuntia-
tionem mundi et omniumque in eo sunt
vanitatem perfectiorissime fratris
dilectione supplectilis vilissimeque sup-
flua preferatur. Secundum et ita
fiat unusquisque resecet voluntates,
ne sapientem vel consultum esse
iudicans suis multa quam proximi
definitionibus impedire. Tertio ut
a sciat omnia etiamque utilia
ut necessaria existimat non pro-
ponendo bono caritatis et pacis.
Quartum ut credat nec iustis nec
iniustis causis penitus irascendum.
Quintum ut adversus iracundiam fratris
etiam sine ratione conceptam
eodem modo quorum curare deside-
ret, sciens equaliter sibi per-
niciosum alterius esse tristitiam,
hac si adversus alium ipse moveatur,
nisi eum de fratris mente depulserit.
Postremo igitur illud est quod ubique
vitiorum omnium peremtorium esse
non dubium est, ut se de hoc mundo
cotidie credat migraturum.
Que persuasio non solum in corde
nullam tristitiam residere permittit,
verum etiam universos concupiscen-
tiarum ac peccatorum omnium con-
primit motus. Hec igitur quisquis
tenuerit, amaritudinem ire atque
discordie nec pati poterit nec inferre.
His autem cessantibus, cum primum ille
emulus caritatis in cordibus amicorum
tristitie semen velut suffuderit,
necesse est ut frequentibus iurgiis
paulatim dilectione tepefacta
amantium corda diu exulcerata
quandoque dissociet. Numquid per
cullem predicet dilectionis in

gradiatur. In quo ab amico unusquisque suo
potestate dirridere. qui primum licitum cui
cumque se peruulis rebus utilissimisque
mentis generari solet nichil suum uindi
care iudicatur. impugnat illud quod
lucas in apostolorum legitur deuinitate cre
dentium erat cor et anima una.
Nec quisquam eorum que possidebant aliquid
suum esse dicebant sed erant illis omnia
communia. Deinde quemadmodum
ab eo seminarium dissensionis exurgeat
qui non sue sed fratris seruientes uoluntati
domini saluatoris sui fuerit imitatur
effectus qui loquens ex persona hominis
quam gestabat. Non ueni inquid facere
uoluntatem meam sed uoluntatem eius qui
misit me. quocumque modo illum
contemptionis fomitem suscitabit.
qui de intellegentia uel sensu suo non
tam proprio iudicio quam fratris credere
decreuit examini proferens scilicet
arbitrio ut probans sua inuenta uel
improbans. et euangelicum illud pii
cordis humilitate consummans uerum
tamen non sicut ego uolo sed sicut tu.
Ita quaestione aliquid quo frater morti
ficetur admittit. qui bono pacis
nichil iudicat esse pretiosius dominice
illius sententie memoriam non admit
tens. In hoc cognoscent omnes quia mei
estis discipuli si dilectionem habueri
tis inuicem. per quam uelut peculiari
signaculo gregem ouium suarum in hoc
mundo uoluit christus agnosci. ut ab hoc
ceteris uelut dixerim caractere
discerni. quam uero excursu uel insere

recipere uel in alio residere nunc omnino susci
tabit. cui summa definitio erat iracundie
que perniciosa et inlicita uera iustitia
causas esse non posse. Eodemque se modo
suscensentem sibi fratrem orare non posse.
Quos si fratri suo ipse suscenseat. illum domini
saluatoris humili semper retinens
corde sententiam. Si offers munus tuum
ad altare et ibi recordatus fueris quod
frater tuus habet aliquid aduersum te.
relinque ibi munus tuum ad altare.
et uade prius reconciliari fratri tuo et sic
ueniens offers munus tuum. Nichil quidem
proderit si te ipse irascaris non irasci. et cessisse
illud implere mandatum quod dicitur
sol non occidat super iracundiam uestram.
Et qui irascitur fratri suo reus erit iudicio.
Si ulterius uero eius iracundiam quam deli
nire tua mansuetudine poteras con
tumaci corde despicitur. eodem namque
modo preceptum domini preuaricatione
plecteris. qui enim dixit irasci te
aduersus alterum non debere. dixit nec
alterius debere contemni iracundiam.
Quia non interest apud deum qui omnes ho
mines uult saluos fieri. uerum te
an alium quempiam perdat. Unum
siquidem cuius libet interitum et
nutriatur detrimentum. Ita idemque illi
cui omnium grata perditio erat unum
lucrum ut tua frater morte conquiritur.
Quemadmodum post extremo poterat uel
tenuem contra fratrem retinere iracundiam
qui se credit occidi. Immo contra tuo
ob hoc toto in gratiarum.
Sicut ergo nichil preponendum erat

(c) Real Academia de la Historia

caritati. Ita furori uel iracundie
nicil est e contrario postponendum.
Omnia namque quamuis utilia hac ne-
cessaria uideantur, spernenda sunt
tamen uel ire perturbatio deuitetur.
Omnia etiam que putantur aduersa
suscipienda sunt ut dilectionis pacisque
tranquillitas inlibata seruetur.
Quia nec ira uel tristitia perniciosius
quicquam, nec caritate utilius est
vii credendum. Nam quemadmodum
carnales adhuc et inbecilles fratres ob
uilem aestimationem rerum que substantie citius
inimicus uile disiungit, ita etiam
inter spiritales gignit pro intellectuum diuer-
sitate discordiam. Ex qua sine dubio
contentiones rixe uerborum, quas apostolus
damnat, plerumque consurgunt. Unde
consequenter diuortium inter unanimos
fratres hostis inuidus ac malignus interserit.
Uerum est enim namque sapientissimi Salomo-
nis illa sententia: Odium suscitat
contentionem, uniuersos uero qui non con-
tendunt protegit amicitia.
viii Qua propter ad conseruandum perpetuam
et indiuiduam caritatem nicil proderit
primum causam amputasse discidii
que nasci solet de rebus carnalibus uel
terrenis, et uniuersa despexisse carnalia
atque omnium quibus noster usus indiget
rerum indiscretam communionem fratribus
permisisse, nisi etiam secundam, que sub specie
spiritualium sensuum nasci solet, similiter
abscidentes adquisierimus in omnibus humilem
sensum et concordem uoluntatem.
x Memini namque, cum me adhuc con-

sortietur iunior inoratu seatur huius-
modi nobis intellegentiam ut in mor-
alibus disciplinis ut in scripturis sacris
frequenter insertam tam certa
et ueriis nicilque rationabilius cre-
deremus. Sed cum in unum conue-
nientes sententias nostras promere
cepissemus, quedam communi conlatione
discussa primum ab aliquo
falsa ac noxia notabantur,
mox deinde ut perniciosa communi
pronuntiatione iudicio proscripta damna-
bantur. Que tantum prius infusa
a diabolo uelut a luce fulgebant ut
facile potuissent generasse discor-
diam nisi preceptum seniorum uelut
diuinum quoddam oraculum custodi-
tum ab omni nos contentione ipso
cursu. Legali quadam sanctione
prescribitur ut neuter nostrum
plus iudicio suo quam fratris crederet,
si numquam uellet a diaboli calli-
xi ditate deludi. Etenim sepe illud
quod apostolus dicit probatum est
euenisse: Ipse enim Satanas trans-
figurat se in angelum lucis, ut
obscurum ac tetrum caliginem
sensuum pro uero scientie lumine
fraudulenter offundat. Quam nisi
humili ac mansueto corde susceptam
mitissimi fratres ut probatissimi
seruauerint, communi eorum iudicio
diligenter conquisita aut abiciatur
aut adsciscatur, a nobis sine
dubio uenerabitur in cogitationibus
nostris pro angelo lucis angelo

tenebrarum gravissimo feriebatur
in tantum. Quam perniciem inpossi-
bile est evadere quempiam iudicio
proprio confidentem, nisi humilita-
tis vere amator et sequutor effec-
tus, illud quod apostolus magnopere
deprecatur omni contentione cordis
impleverit. Si qua ergo in Christo con-
solatio, si quod solacium caritatis,
si qua viscera miserationis, implete
gaudium meum, ut idem sapiatis,
eandem caritatem habentes, unani-
mes, id ipsum sentientes, nichil per con-
tentionem neque per inanem gloriam, sed
in humilitate superiores vobismet
ipsi alter alterum arbitrantes.
Et illud: Honore alterutrum prevenientes,
ut plus unusquisque consortis vos
scientie et sanctitati scribens sum-
mam discretionis vere in alterius
magis quam suo credat sane iudicio.
XII Sepe enim accidit, sive inlusione
diaboli, sive necessitate humani
erroris, quo nullus est in hac carne
qui falli velut homo non possit,
ut ille interdum qui acrioris ingenii
scientieque maioris est aliquid falsum
mente concipiat, et ille qui tar-
dioris ingenii ac minoris est meriti
sentiat aliquid veriusque persentiat.
Et ideirco nullus sibi quamvis scien-
tia predicatus in antiqua more per-
suadeat, quod possit consolatione
alterius non egere. Nam etiam
si iudicium eius diabolica non fallat
inlusio, elationis tamen et superbie

gravioris laqueos non evadet. Quis
enim hoc sibi aususque ingenii potestate
usurpare presumat, quando vas electionis
Paulus in quo Christus vel presens profitetur esse
loquebatur, ob hoc solum modo se asserit
Iherosolimam conscendisse, ut ipsis
quo apostolis evangelium quod gentibus
revelante domino predicabat, secreta
examinatione conferret. Per quod
hostenditur non solum unanimitatem
atque concordiam per hec precepta servari,
verum etiam cunctas diaboli adversitatis
insidias et inlusionum eius laqueos non
XIII timeri. Denique in tantum virtus
caritatis extollitur, ut eam beatus
Iohannes apostolus non solum sancti, sed
etiam Deum esse pronuntiat dicens:
Deus caritas est, et qui manet in ca-
ritate in Deo manet, et Deus in eo.
Nam usque adeo illam divinam esse pers-
picimus, ut illud apostoli manifestis-
sime agere sentiamus in nobis:
Quoniam caritas Dei diffusa est in cordibus
nostris per Spiritum sanctum qui habitat in nobis.
Quia etenim qualiter oremus quid debeamus
petere nescimus. Sed ipse Spiritus postu-
lat pro nobis gemitibus inenarrabi-
libus. Qui autem scrutatur corda
scit quid desideret Spiritus, quia etenim
secundum Deum postulat pro sanctis.
XIIII Illa igitur caritas est, que dicitur
a Tane possibile est ab omnibus haberi.
De qua beatus apostolus: Ergo dum
tempus habemus, inquid, operemur quod
bonum est ad omnes, maxime autem ad
domesticos fidei. Que in tantum

(c) Real Academia de la Historia

generaliter omnibus est exhibenda. ut etiam
etiam inimicis nostris a domino iubemur
impendere. Diligite inquid inimi
cos uestros. Alia est ista affectio secun
ditatur. quodammodo etiam his qui uel
parilitate morum uel uirtutum societa
horum exhibendi sunt. Licet enim ipsa
caritas multa in se differentia
habere uidetur. aliter enim parentes.
aliter coniuges. aliter fratres aliter filii
diliguntur. et in ipsis quoque eorum
affectuum necessitudinem adgredi
substantia est. nec uniformis parentum
tum dilectio erga filios inuenitur.
quod etiam Iacob patriarche pro
batur exemplo. qui cum esset duo
decim filiorum pater et omnes paterna
caritate diligeret. tamen propensio
Ioseph dilexit affectu. ut adeo
aperte scriptura commemorat.
Inuidebant autem ei fratres sui eo quod dili
geret eum pater suus. Scilicet non
quo uir iustus et pater non ualde
diligeret etiam ceteram prolem. sed quod
huius quia typum domini preferebat affec
tu dulcius quodammodo ueluti indul
gentius inhereret. Hoc etiam de Iohanne
euangelista legimus euidentissime
designare. cum de ipso dicitur.
Dixit ille discipulus quem diligebat
Ihesus. cum utique etiam reliquos undecim
similiter electos. ita precipua
dilectione complexus sit. ut hoc
etiam euangelica uoce testatione de
signet dicens. Sicut dilexi uos et uos
diligite inuicem. De quibus et alibi

dicitur. Diligens suos qui erant in
mundo. usque in finem dilexit eos. Sed
hic unius dilectio non erga reliquos
discipulos tepore caritatis sed largiore
erga hunc superhabundantia amoris
expressa. qui uirginitatis priui
legium et carnis incorruptione con
ferta. que idcirco uelut sublimior
cum quadam exceptione signatur.
quia eam non odii comparatione.
sed affluentia gratia exuberantis
nimii amoris extollit. Tale quid
etiam ex persona sponse in canticis co
canticorum dicitur. Ordinate in me
caritatem. hec enim est uere caritas
ordinata que cum odio habens neminem quosdam
meritorum iure plus diligit. que cum
generaliter diligat cunctis excep
tamen sibi de his quos debeat
peculiari affectione complecti.
et rursum in eis ipsos debeat peculiari
affectione complecti. et rursum
in eis ipsos qui in dilectione summi et
precipui sunt aliquos sibi qui cete
rorum affectui super extollantur
excepit. E contrario nobis quod
utinam nescissemus; nonnullos fratrum
tantae esse obstinationis uel duri
tie. ita quidem ut suos aduersus fratres:
ut fratres aduersum sententia animos
excitatos. ad dissimulandum mentis
sue tristitiam quae ex indignatione
uel extruere. commotionis exortam tra
recedentes ab eis. quos humilitatis sa
tisfactione uel conloquio lenire de
buerant. aliquos psalmos incipiant

secuntur iste uersiculos. quidam con
ceptam cordium amaritudinem delinire
se putant insultando augent
quod tantum extinguere potuerant
simul gir anxii atque humiles esse uolu
issent. Ut oportuna conpunctio
talis eorum cordibus mederetur. et fratrum
animos deliniret. Nec illo utique
modo pusillanimitatis. immo superbie
sue uitium pulsanti et annuerunt.
potius quam extirpant fomitem iurgiorum.
Domini illius precepti in memores ex
stitit. Qui irascitur fratri suo reus
erit iudicio. Et si recordatus fueris
quod frater tuus habet aliquid aduersum
te. relinque ibi munus tuum ad altare et
uade prius reconciliari fratri tuo. et
tunc ueniens offeres munus tuum.
Intantum igitur non uult dominus
ulterius de peccatis habere et tristitiam
uasi aliquid aduersum nos frater habuerit.
nec munera nostra suscipiat id est nec
orationes sibi a nobis permittat
offerri. donec de animo eius tristitiam
lesi et in lesi conceptam celeritate satis
factione tollamus. Neque enim ait
si habetis uerum querellam aduersum te
frater tuus. relinque ibi munus tuum ad al
tare. et uade prius reconciliari ei.
Sed si recordatus fueris inquid quia
frater tuus habet aliquid aduersum te id est.
et quamsi leue aliquid uel uile sit quo
frater in te fuerit excitatus conmotio
et hoc memorie tue subitam recor
datione pulsauerit. scias offerre
precium tuarum spiritalia munera non
debere persoluere nisi prius qualibet
excusatione horum tristitiam de corde
fratris benigna satis factione depuleris.
Si igitur euangelicus sermo etiam
pro preteritis et minimis simultatibus
tante exigit honoratus satis
facere. nos in iustis et nobis libet quid de
nobis miseris fiet qui recentes et ama
rimus causas nostroque errore conmissas.
pertinaci dissimulatione contemnimus.
et inflati tumore diabolico dum
humiliari erubescimus. auctores nos
ipsius esse tristitie denegamus. ac se uelle
ipsi subici preceptis dominicis dedignantes.
nequaquam ea uel obseruari deberi.
ut impleri posse contendimus. eoque fiet
ut ea iudicantes eum inpossibilia uel
incongrua precepisse efficiamur.
Secundum apostolum non factores sed iudices
xxi legis. Illud quoque quibus lacrimis est
deflendum. quod nonnulli fratrum quum
fuerint contumelia cuius lesi et
sermonis accensi stimulatius cuius
pium qui eum lenire desiderat precibus
fatigentur. quum audierint nequa
quam debere aduersus fratrem concipere
et nolunt tristitiam. sed et illud quod
scriptum est. qui irascitur fratri suo reus
erit iudicio. et sol non occidat super
iracundiam tuam proclamant ilico.
Si nunquam aliquis sic certus hoc fecisse
ut alterum dixisset. recte debuit sus
tineri. quis enim ferat fratrem tam
grauis conscientie culpe. uita cum in
solens de ore conuicium proferentem.
Quarum uero patientia in fidelibus atque

atque sacrilegis. et non omnibus sit gene
raliter adhibenda. Ita iracundia con
tra generalem noxiam contra fratrem talis
extimanda. Quam utique perturbate
mentis obstinatam commotionem non
dissimile contra quem vis fuerit
excitata sibi inferat detrimentum.
Quante enim obstinationis immo
vecordie est. ut nec ipsam verborum
proprietatem brute mentis sat posse
discernant. quia non dicitur. omnis
qui irascitur aliquo in genere reus erit
iudicio. Quod fortasse potest secundum
illorum sensum non consonet nisi fidei
et conversationis accipere. sed signi
ficanter expressit evangelicus sermo
dicens. omnis qui irascitur fratri suo.
reus erit iudicio. Licet itaque secundum
regulam veritatis omnem hominem
fratrem debeamus accipere. tamen hoc loco
magis fidelis nostre conversationis
particeps. quam ethnicus hic pro
fratris vocabulo designatur.
XVII Illud vero quale est quod interdum
patienter esse non credimus. quia res
pondere contemnimus lacessiti.
Sed hac commotos fratres amara taci
turnitate ut motu gestuque inrisorio
subruimus. ut eos magis ad iracun
diam velut tacito provocemus. quam quod
eos potuissent lacessere convicia.
Inde nos existimamus minime apud deum
reos. quia nichil ore protulimus quod
nos notare hominum iudicio aut con
demnare potuissent. quasi vero apud
deum verba tantum modo. et non precipue

voluntas vocetur in culpam. et opus solum
peccati. non etiam votum atque propositum
habeatur in crimine. aut hoc tantum
quod unusquisque fecerit per loquellam. et non
quid etiam per taciturnitatem facere vo
luerit. iudicio sit querendum. Non enim solum
commotionis inlate qualitas. sed etiam
propositum irritanter innoxia erit.
Et ideo non quemadmodum iurgium fuerit
excitatum. sed cuius conflagraverit vitio
verum iudicis nostri perquiret examen.
Efficitur enim peccati non hordio est
considerandus admissi. Quid enim differt a
veris qui gladio perimerit fratrem.
an aliqua ad mortem fraude compulerit.
quando ipsius eum dolo et crimine constet
extinctum. quasi vero caecum in praeceps
manu propria non impegisse sufficiat.
cum similiter reus sit qui pronum et
imminentem lu fobee cum potuerit
revocare contempserit. Aut ille solus
in crimine est qui manu sua quem pium
laqueo suspenderit. et non etiam his qui para
verit ut ingereret laqueum vel certe
quem potuerunt auferre noluerit.
Ita igitur tacere nichil proderit.
Si idcirco nobis indicimus silentium. ut
quicquid agendum convicio fuerat
hoc taciturnitate faciamus.
ad simulantes quosdam geratur quibus
et ille quem curari oportuit vehe
mentiorem incenderit iracundiam.
et nos super hoc omnia damno illius hac
perditione laudemur. quasi vero
non etiam ex hoc ipso quis criminosior
sit. quod gloriam sibi de fratris perditione

uoluntate conquirere. utrique enim tale
silentium erat. equaliter noxium.
quia tacita et augmentatio in ulterius conte
mptationum. tali non suo non permittat
extingui contentu quos illa per se facit
proprie et directa maledictio.
Ue qui potat amicum suum fel mittens
fel et inebrians. ut aspiciat nuditatem
eius. repletus est ignominia pro gloria.
Illut quoque quod de talibus pliū dicitur.
quia omnis frater supplantans supplantabit.
et omnis amicus fraudulenter incedit.
et uir fratrem suum deridebit. et ueritatem
non loquitur. extenderunt enim linguam
suam. quasi arcum mendacii. et non ueri
tatis. sepe autem ficta sapientia tantum
uertitur ad iocunditatem. qui sermo suc
cendit. et atrocissimus uerborum exar
scendit in iniurias maligna tacitus mentis.
Leuiusque tolerantur inimicorum uulnera
quam insidiantium subdola blandimenta.
De quibus proprie dicitur per psalmum. Molliti
sunt sermones eorum super oleum. et ipsi sunt
iacula. et alibi. Uerba callidorum mollia
et ipsa perueniunt uiscerum intima.
Quibus et illud poeta eleganter aptatur.
In ore pacem cum amico suo loquitur. et
occulte ponit ei insidias. quibus tamen
magis decipitur ipse qui decipit.
Nam qui rete parat ante faciem amici sui
rete circumdat illud pedibus suis. et qui
fodit foueam proximo suo. incidet in
eam ipse. Denique quam magna ad conpre
hendendum dominum quam gladiis et fustibus
multitudo uenisset. nemo inuicta
tam uite nostre illo crudelior extitit

parricida. qui cum ceteros sincere salutationis
honore preueniret osculum subdole caritatis
ingessit. Cui dominus. Iuda inquit osculo filium
hominis tradis. Ipsa amaritudo perrequitat
omnis uerbi odiatum hoc tegmen adsumsit. quo
dulcedo uerbi amoris exprimitur. Aperitur
quoque uehementius per psalmum tam huius
doloris exaggeratio. quoniam si inimicus meus
maledixisset mihi sustinuissem utique.
et si his qui oderat me aduersum me magna
loquutus fuisset. absconderem me utique ab eo.
Tu uero homo unanimis dux meus et notus meus
qui simul mecum dulces capiebas cibos.
In domo domini ambulauimus cum consensu.
XIIII Aliud quoque profanum iniquitatis genus est.
quod dignum commemoratione non fuerat.
nisi id a nonnullis fratribus iterum admitti.
Quicumque enim ieiuni fuerint. ut sitiat ab
ipso etiam peramo nutriat abstinet cibo.
Tanta quod etiam dicere absque pudore
non possumus. illi quidem placiti sunt
refectionem ciuiusque ad horam sextam
uel etiam nonam neque reporte
deserere. quando fuerint artificio ut furore
suppleat. Ieiunia etiam biduana non
sentiunt tantumque inedie defectionem
iocundie. sumetur sumenda. et sacri
legia refectione sacratissima. In quo
plane sacrilegii crimen euidenter in
currunt. Ieiunia scilicet que solidum
pro humiliatione cordis. et purgatione
uitiorum sunt specialiter offerenda.
pro diabolico tumore. tolerantur.
quod tale est ac si oblationes atque
sacrificia non deo sed demoniis de
ferunt illam quam moralem increpatione.

175

mereantur audire. Sacrificaberunt
demoniis et non deo. diis quos non nove
runt. novi recentesque venerunt eis.

XVIIII Non ignoramus etiam illud dementiae
genus quod sub colore patientiae patien
tiae in nonnullis fratribus invenitur quibus
parum est iurgia conmovisse nisi
etiam incitatoriis verbis ita feri
antur irritentur quatinus ille vi furentis
inpulsione contactus illum quoque
paratum corporis ingerunt verberandum.
Quasi per hoc perfectionem mandatum
illius impleant quod dicitur.
Si quis te percusserit in dexteram maxillam
tuam prebe illi et alterum. scribantur
ut per proportionem patientiae ignorantes.
Evangelicum namque patientiae per iracundiae
vitium exercere se putant ob quod
studiosius excidendum non solum vicissi
tudo ultionis et concertandi irri
tatio prohibetur sed etiam furorem
verberantis geminare iubemur in
iurie tolerantiae mitigare.

XX GERMANUS Quomodo reprehendendus
est his qui praeceptum servat faciens
evangelico non solum in alia ultionem.
Sed etiam paratus est ut sibimet
geminetur iniuria. JOSEPH

XXI Sicut paulo ante dictum est non solum
res ipsa queritur sed etiam qualitas
mentis et facientis est proportionatum
intuendum. Et idcirco si id quod ab
uno quoque perficitur quo animo
fiat vel quo procedat affectu in
alto perpendatur examine videbitur
patientiae lenitatemque virtutem

nequaquam posse contrario spiritu
ipsa impatientiae ac furoris impleri.
Siquidem dominus noster atque salvator ut
profundum nos instrueret patientiae
lenitatisque ipsam ita non labiis eam
tantummodo proferrent et ut intimis
animae nostrae adytis recondamus.
Istam nobis perfectionis evangelicae
formulam dedit dicens. Si quis te
percusserit in dexteram maxillam tuam
prebe illi et alteram. Subauditur
sine dubio dexteram. Que alia dextera
nisi interioris hominis ut ita dixerim
facie non potest accipi. Per hoc
omnem penitus iracundiae fomitem
de profundis cupiens animae pene
trabilibus extirpare. Id est ut si te
rior dexteram tuam impetum ferientis
exceperit. Interior quoque homo pariter
humiliatus ut dexteram suam dexteram
prebeat verberandum. conpatiens
exterioris hominis passioni. et
quodammodo subcumbens atque subi
ciens suum corpus ferientis iniurie
ne exterioris hominis cede vel taci
tus in natura se moveatur interior.
Videtur ergo longe eos ab evangelica
perfectione discedere quae patientiam
doceat non verbis sed interiore cordis
tranquillitate servandum. eumque
a nobis quicquid adversi evenerit
ita praecepit custodiri ut non solum
nos met ipsos ab iracundie per
turbatione servemus sed etiam illos
qui suo commotione vitio subcu
buerunt in iniuriis eos ad placiditatem

(c) Real Academia de la Historia

impleat. sed si tanta tentatione coquimur
furorem eorum nostra lenitate uincentes.
et tantum apostolicum illud implebimus.
Noli uinci a malo, sed uince in bono
malum. quod ab illis impleri non posse
certissimum est. Qui illo spiritu tumore
turbulentiae tantae uel humilitatis
temeritate non solum non mitigant
conceptum furoris incendium sed magis
illatum in suo quem fratres commouent
sensu faciunt conflagrare.
Quia tamen etiam si potest aliquo modo.
Ipsi interim hoc placeat pro munere. nec
si quidem aliquos iustitiae cupientia
fructum quam damno proximi putat
tenere sibi gloriam uindicantes. et hoc
ab illa apostolica caritate omnis modis
alienum quod non quaerit quae sua sunt
sed quae aliorum. non enim laudi natur
concupiscentia et lucrum sibi de proximi
facta detrimento nec adquirere
quicquam quod uelentur desiderant
xxii indicauerim. Sciendum sane genera-
liter illum putari agere fortiter qui
uoluntate quem cum quis in defenden-
dis suis de sinationibus contendendis per-
tinacior inueniatur. Ille enim sustinet
aunt ut tolerant proximum sum-
ut ualidi hic cum infirmitate quod
ammodo egrotauit obtinet loco.
Quem lacte potari necesse est ut sobri-
uel inferendum cum solidus necessarius pro
eius quietem ut pacem salubre sit
aliquid se luxuri. In quo quidem
non se credat quis aliquid de sua per-
fectione minuisse. aut etsi quid

dum de proposita districtione quum
descendendo summiserit. sed e contrario
Im multo amplius se prolonganimitatis
et patientiae bono nouerit adquisisse.
Apostolicum namque praeceptum est uos qui
fortes estis imbecillitates infirmorum
sustinete et alter alterius honera uestra
portate. et sic adimplebitis legem Christi.
Numquam enim infirmus sustinebit infirmum
nec tolerare poterit alium cursus lan-
guentem his qui similiter egrotat. sed
ille medellam tribuit inbecillo. qui inbe-
cillitati ipse non subiacet. Merito
enim et dicitur medice cura te ipsum.
xxiii Notandum etiam illud est infirmos
naturam esse semper eiusmodi ut a promti
quidem ac faciles sint ad contumelias
ingerendas et iurgia conserenda. ipsi uero
nemine quidem iniuriae uel tenui suspi-
cione contingi. cumque infestent pro-
terua conuicia inconsideratae super
equitate liberate ne parua quidem
atque leuissima sustinere conentur sunt.
Ideoque rectum praedicanti seniorum sententiam
curatur stabilis atque indisrupta
non potest perdurare nisi in ea uiros
eiusdem uirtutis atque propositi.
Sciendum etenim necesse est eum quoquumque
tempore quando uiuet cauatione fuerit
xxiiii ab ultero custodiat. Germanus
In quo ergo indubitabilis profectus uiri potest
esse patientia. si tolerare non
ualet semper infirmum. Joseph
xxv Nec ego dixi quod illius qui fortis est
ac roburatus. uirtus tolerantiaque
uincenda sit sed quod infirmi pessima

176

(c) Real Academia de la Historia

uulnerando illius qui sanus erat sustentati
one nutriatur atque inde acrius quotidie
prolubent generuatiuri sitacursus. ob
quas uel ipse ulari non debeat sustine
neri ut certe patientiam proximi non tantum
hac deformatione inpatientiae esse
conicitur ubi se quandoque multa quam
semper magna nimietate ulcisci sustine
neri. Hoc utique in puerilitate peccationis
hoc utique infirmitate et cupidi animi
uolumtatis ut nec adolescentis se adolescentia
infirmi. Sed ut scriptum est.
Fugiat miser nullo persequente.
Hac ergo ablatis qui se adulatione affectum
cupiunt et ubi bilem cur audire pro
hominibus obseruandum contenti. Ita primi
quibus libet. In luxuriis lucerariis non solum
labia sed etiam profunda pectoris
sui monitur et tranquilla custodiat.
Quae tamen si tentaria ut etiam uiderit fuisse
turbatum omnis sanctae lapsum taciturni
tatis continetur. Et illud quod psal
mista commemorat diligenter obseruat.
Turbatus sum et non sum locutus.
Et dixi custodiam uias meas ut non de
linquam in lingua mea. Posui ori meo
custodiam. Dum consisteret peccator ad
uersum me. Obmutui et humiliatus sum
et silui a bonis. Nec praeterea etiam con
siderant statim eius proferatque ad
ortum turbulentus suggerit furor.
Dicat quae aliquid animus asperitatis.
sed ut resoluta grauitatem praestat se custi
tatis ut se formandae pacis. sed nec
grauationem mentis prospiciat.
Eamque uelut continuo se ultrum

etiam in ipso commotionis tempore
contempletur. Dum quaerere a dulcedine
seruata concordiae mox futurae amari
tudinem praesentiam non sentiat ex
iurgiorum. Et latet eum potissimum respon
debit a quibus uelut uitanda proferrus
fieri uel ab alio reprehendi sitit acu
curiaute non possit. Sicque impleatur
propheticum illum eloquium.

xxxii Iniustum in rede memoraberis. Cohibere
ergo nos oportet omnis iracundiae
motus et gubernacula et iten discretione
moderari. Ne in illud quod a Salomone
damnatur praecipitati furore rapiatur.
Totam iram suam profert insipiens.
sapiens autem dispensat properat ido
saulatur. qui dum adulationem sue se
perturbatione succenditur.
Sapiens autem paulatim nec animus iram
consilii ac moderationis exhaurit
et expellit. Tale est et illud quod
ab apostolo dicitur. Non uos met
ipsos uindicantes fratres karissimi. sed date
locum irae. Ira nequaquam ad uindic
tam iracundiae cogente extenditur sed
date locum irae. Hoc est. Non sit in
corda uestra sic inpatientiae ut pusilla
nimitatis angustiis quo tantum
ut uiolentiam commotionis procellam
quam inruerint sustinere non possitis
reddilatum mini in cordibus uestris.
Suscipientes aduersus iracundiae fluctus
cap. illius exemplar similibus caritatis quae
omnia suffert omnia sustinet.
Et latum mens uestra amplitudine longa
nimitatis hac patientiae dilatatur.

(c) Real Academia de la Historia

ubet ut inter consiliorum salubritatem sectantium
in quibus recipiatur quodammodo utique
discussus exactissime iracundie fumus pro-
cinus evanescat. Vel certe ita in
colligenda veritate dum loquitur. Quatinus
commotione alterius humiliter tran-
quilla mente subcumbimus et quodammodo
dignos nos quolibet iniuria profitemur
et impatientie sevitie obsequimur.
Ceterum hi qui tali sensu apostolice per-
fectionis inclinantur, ut locum de illos
dure certamina quibus iracundie discedant,
videntur inici dissensionum fomitem
non abscidere, sed nutrire. Nisi enim ira-
cundie proximi humilitatem sui satisfac-
tione vincitur, provocat eum fugiens
potius quam declinat. Illud quoque
huic simile est quod Salomon ait.
Noli festinare in spiritu irasci, quia
ira in sinu insipientium requiescit. Et
noli prosurrere in iurgium cito, ne postea
etiam ex innobilissimo. Neque enim ita
festinationem rixe vel iracundie culpe
ut eorundem adprobet auctoritatem.
Similiter et illud suscipiendum est.
Stultus eadem ipsa hora pronuntiat
iram suam, occultat autem ignominiam
suam astutus. Non enim ignominiorum
iracundie passionem ita ut sapientes
simus occultari debere decernit,
ut iracundie velocitatem culpans
non prohibeat auctoritatem.
Quamvis quoque sub necessitate humane
infirmitatis in iustitia ideo censuit
occultandum, ut dum adsperent sapien-
ter obtegitur, sapientius amove-atur

et in perpetuum deleatur. Hec enim est
natura ire, ut dilata languescat et
pereat, prolata magis magisque con-
flagret. Mobilitate vigeat, viresque pro-
latu minuerit. Sensibus inquietat ire
in lentitatem et inexpiabile crimen cordu-
cule faciens pigra et in curiositate fri-
gescit. Diluenda ergo vel amplianda
sunt peccatorum. Ne inquietet pusilla-
nimitatis ut tanta iracundie turbulen-
tis estibus oppleantur. Et suscipere secundum
profectum illum nimis tantum mundatum
de inquieto corde nequeunt. Nec dicere
quam profectum illum mundatorum autem
cucurri quam diluatur cor meum.
Nam quia longanimitas sapientia sit
eiusdem assimilis scribe testimoniis
edocemur. Longanimis enim vir multum
patiens, pusillanimis valde insipiens
est. Et idcirco de illo qui sapientie
donum a Domino laudabiliter percaluit
scriptura commemorat.
Et dedit Deus Salomoni sapientiam
prudentiamque multam nimis et latitu-
dinem cordis quasi arenam maris innu-
XXIIII merabilem. Illud quoque multis est
experimentis sepissime conprobatum
nullo modo eos qui amicitiarum federa
conluctationis inter principum indisruptam
potuisse servare concordiam.
Sive quod eum non pro desiderio perfec-
tionis nec pro apostolice caritatis im-
perio sed pro amore terreno et pro necessitate
vinculum pacis retinere conantur.
Sive quod ille callidissimus inimicus ut
eos prevaricatores sui faciat

sacramenta. celerius ad inrumpenda
amicitiarum uincula precipitatur.
Certissima ergo et a prudentissimis
uiris illa sententia. Concordiam ueram
et indiuiduam societatem. nisi in ad
emendatos mores eidemque uirtutis
ac propositi uiros stare non posse.
Haec de amicitia beatus Ioseph spiritali
narratione disseruit nosque ad custo
dienda sodalitatis perpetuu curiate
ardentius incitauit. Explicit colla
tio nona abbatis Joseph de amicitia

CONLATIO SCI ABBATIS JOSEPH

DE FINIENDO NICIL. I De uigiliis quas persoluimus

II De abbatis Germani anxietate ob repromissionem nostre recordationem
III Quid mihi ad hoc uisum sit. IIII Interrogatio abbatis
Ioseph nostramque sponsionem unde anxietur interserit
V Expositio abbatis Germani quur uel in Egypto residere mallemus
uel recurremur ursum.
VI Interrogatio abbatis Ioseph an in Egypto maior profectus
nobis quam in Syria conferatur.
VII Responsio de differentia institutionis utriusque prouincie
VIII Quod perfecti uiri nihil absolute debeant definire uel
uerum sine peccato possint definita rescindere
VIIII Quod plerumque utilius sit statuta inrumpere quam implere
X Interrogatio nostra de metu pro iurandi in cenobio sponsionis
XI Responsio quod propositum gerendarum non in ea conscientia consideratur
XII Quod boni propositi aut mali genus auctoribus non fuerint
nec bonis mala gerentur nocuerint
XIII Responsio nostra que causa nobis generat sponsionem
XIIII Disputatio senis quod sine culpa actionis credi mutentur
dummodo bonis studiis cupiuntur effectis
XV Interrogatio quod ubique peccatoris quod infirmis nostra
scientia occasione ingerit
XVI Responsio quod non perfectis infirmos scandalum
sustinuerit uerum utiutis sit mutanda
XVII Quod uenialiter mendacio sci usi sunt ut elleborus usi sunt
XVIII Obiectio eo quod solli cautum impune mendacio usi sunt quod ille legis peritus fuit
XVIIII Responsio eo quod licentia mendacii uel in ueteri
quidem indultum est attamen uenialiter
simulatur fuerit usurpatum
XX Quod uenialiter plerumque mendacium et nos pro utilitate
eorum apostoli esse contulerit
XXI Interrogatio ab occultam continentiam sine
mendacio opporteat propulsis eam si suscepisse
sine sic semel fuerint reseruatum
XXII Obiectio quod opporteat quidem abscondi conti
nentiam sed suscipi secutura non debeant
XXIII Responsio quod in ratione utilis sit ubi diffinitionis gratia
XXIIII Quomodo abbas Piamon continentiam suam
celare meruerit
XXV Testimonia scripturarum de commutatione diffinitionis
XXVI Quod sci uiri pertinaces et duri esse non possint
XXVII Interrogatio an sit contrarium predicto sententie
illa quod dictum est iurabit et statuit
XXVIII Responsio in quibus inmobilis sit tenenda et in
quibus sic postuerit rescindenda
XXVIIII Quemammodum debeant colenda commissa
XXX Nicil re ... his que adhuc commissa ... definitione
Finiunt capitula abba Joseph

INCIPIT LIBER SEPTIMUS DECIMUS

Precedente igitur collatione finita
expuriatique nocturno in ea precedente
silentio quum fuissent usque ad beati
Ioseph ad separatum cellule cursu
quietis ad ducti et sermonibus eius
excitati toto cum noctem ubi fuissent
in somnium egressis cella. et accensi
fere abeu patribus secedentes in loco
semotiore consedimus quum lauque

praestaret conloquii in nobis familiaritas
atque nocturnis etiam tenebris opportuni
tas praeberetur, illico ut reditum abba
Germanus graviter ingemesceret.
Quid agimus, inquid, ingenti namque dis
crimine nos videmus et p̄quum quos ea
ratio ipsa conversatioque sanctorum quid
salubrius una affectum vitae spiritalis
efficaciter doceat et eligere id quod ex
pediat, dum a senioribus sponsio non co
mitteta. etenim potuimus exemplis talium
tantorum virorum ad perfectionem vitae
propositumque formari. nisi nos in
stantes ad coenobium recurrere promissi
pactio quod urtaturea. quos si reversi
fuerimus copia nobis ulterius huc reme
andi nulla tribuetur. Si vero hic
residentes desiderium nostrum maluerimus
explere, quid agemus de sponsionis fide
quam senioribus nostris velocissimum
reditum pollicentes dedisse nos novimus
ut vel cursim liceat nobis huius provinciae
sanctorum huc monasteria circuire.
Quumque sic estuantes quid super statu
salutis nostrae definiendum esset nequaquam
invenire possemus, solo gemitu etratu
mur, durissime condicionis necessitatem
accusantes, et teneritudinem frontis nostrae
et ingenitam nobis verecundiam detes
tantes. Cuius honere praegravati
et quum contra utilitatem huc propositi
nostri retinentium precibus illius non
potuissemus obsistere, nisi inmaturis
simo reditu repromisso, illius scilicet
nos pudoris vitio laborasse deflentes,
de quo dictum est: est pudor adferens peccatum.

III Tum ergo compendium inquit angoribus adferva
consilium immo auctoritatem senis ad quam
opportunitate nostras sollicitudines deferimus
et quicquid illius sententia definiat vel ita
definitum et celerem responsum cunctationibus
nostris terminum ponat, quod quidem nobis per hoc
sed illius a domino tribuendum, et ob illius meritum
et ob nostram fidem minime dubitemus.
Saepius enim munere salubre consilium et creduli
ab indignis et increduli a sanctis frequenter
adeptis una domino id est ut pro merito
respondentium ut pro fide consulentium
largiente. Istaque sermonibus sancto abbate
Germano et alacritate suscepta hunc sic eos
non ut melius pro redimente revelationem domini protulisse
adventum senis atque instantem iam horum
nocturnae synaxeos paululum praestolati
postquam solita salutatione suscepimus
et legitimus orationum atque psalmorum
impletus est numerus, isdem rursus
quibus adquiescentes composita fueramus
storiis ex more consedimus.

IIII Tum venerabilis Ioseph delectatores nos
animo contemplatus atque hoc nobis non
sine causa conicientes accidisse illo nos
patriarche Ioseph sermone conpellat:
Quid vultus vestri tristes sunt hodie?
Cui nos non sicut illi vinculati pharaonis
ministri somnium vidimus et qui interpretaretur
praestaret non erat, sed insomnem
inquam diximus noctem
et quis est qui nostrorum
mole sublevet
non erat
nisi eius domini
ctia

(c) Real Academia de la Historia

oratione submobetur. Cui etiam non tantum ex
inspectionis pretio et neque exteriore sed neque exteriore
homine aut leuitate electionis procellam
teuelutia conpellimur. tantum e duobus et
quid eligamus ambigimus. tum ille qui patri
arche uitam etiam et meritis praeferret et nomine
dnm nonne per dnm inquid erat humanarum cogita
tionum curatio. proferuntur in medio
poenitentiam enim erat diuina clementia. secundum
fidem utrumque nostro eis medella praestaturae consilio.

V Hec GERMANUS Credimus nos inquid nostre beati
tudinis uisione non solum letitiam spiritali
sed etiam profunde abunde repletos. ad nostrum
cenobium recurruros et eius fuissemus nostro
magisterio consequuturi. a nobis posset sed etiam
uel tenui aemulatione sectanda.
Hoc enim et seniorum nostrorum dilectio sibi sponderet
nos conpulit dum sublimitatem uitae nostrae uel
doctrine. posse nos aliquatenus imitari
in illo cenobio crederemus. unde quam e hoc
nobis omnem extimauimus letitiam confestimque
in adlerauili eo contrario dolore conficimur.
Considerantes nos illo ordine in quo saluari te
nobis esse cognoscimus obtinere non posse.
Ex utroque ergo nunc latere coartamur.
Si enim promissioni quam coram cunctis fratribus
in spelaeo in quo dominus noster e aula uteri uirginalis
refulsit ipso teste depromsimus satisfacere
uoluerimus summum spiritalis uitae incurrimus
detrimentum. Si uero sponsionis in
memores et in ipsis regionibus
residentes uacillatae perfecti
onis nostre illam uoluerimus
posta ponere. pue
tionem ab
ruptam

mendacii periculum formidamus. sed ne hoc
quidem tantus nos possumus releuare
consilio ut aporta quam uelocissime redeuntes
sponsionis fuerit impleta condicio.
Hec denuo locum celeri repetamus recursu.
Nam quamuis ad profectum spiritum strum
uirtutemque tendentibus periculosa hec
noxia sit etiam parua dilatio. tamen
pollicitationem fidem integre quamuis
morosius redituros soluerimus nisi nos non
solum auctoritate uerum etiam curiositate
seniorum nostrorum scirem insolubiliter con
ligandos laxandi ut remeandi ad hec loca
nobis potestatis deinceps nullomodo
VI tribuatur. Ad haec beatus Ioseph in
terposito aliquantis per silentio. certi
inquid estis multo tamen spatium strum pro
fectum in regione hac uos posse conferri.
VII Germanus quamuis etiam illorum doctrine
summas gratias dependere debeamus qui nos
docuerunt a paruulis magna conari
et dulce boni sui gustum egregiaque per
fectionis sitim nostris uisceribus indiderunt
siquidam tamen in iudicio nostro creditur
nulla ducimur conpuratione in eis hec
atque illa que illic precepimus instituta
tua sileamus conuersationis uestre inimi
tabilem puritatem quam uobis non
solum tenet ut proposita de districtione
sed etiam locorum credimus beneficio perpe
tuitate conferri unde non dubitamus
ad imitandum perfectionis uestre magni
ficentiam hunc que cursim erudiatur
doctrina non posse sufficere nisi nobis
etiam commorationis ipsius adfuerint
adiumenta longinqui temporis

(c) Real Academia de la Historia

iudicatio. quotidiana instituatione
corporum nisi condiscipulus ut aliquid discesserit.
Sunt quidem et ad perfectum nostri propositi
omni omnino conveniant ut ea quae subiti
a sponsione decernimus efficaciter
impleantur. Ob quod sententiae opportet
abrupte quemquam monachum definire,
ne vel id quod incaute promiserit im-
plere cogatur, vel ad considerationem
honestioris intuitu revocatus spon-
sionis suae praevaricator existat.
Sed quia nunc propositum nobis est tractatum
de sanitatis statu quam de infirmitatis
curatione. erat causae non quid primo
loco a vobis fuerit adeundum sed quem-
admodum de scopulo ut periculosi naufra-
gii possitis evadere salubrius est con-
silii sequendum. Quando ergo nullum
nos quoque ratio vinculum nec condicio
ulla constringit. de comparatione
rectorum seu utilium ob rationem propositam id quod
melioris est commodi prosequamur.
Quando vero aliqui dispendiorum obstaculis
adversantur in comparatione duorum
illud est appetendum quod levioribus
subiacet detrimentis ut aliquo dum
dicatum est de maximis malis minimum
deligo. Proinde quia maturitas pacem
fecit ut sermo quem ad duos locis sponsio
inconsulta perduxerit. ut etiam utroque
vobis gravius incommodi subeundum
iactura sit in eam partem inclinandum
est electionis ut sibi utrumque vel ad leviora
utiliora dispendia inferat. ut satis-
factionis remedio facilius expietur.
Si ergo malorum spiritualium lucrum ex hac
commoratione credimus conferendum quam illa
ruina qua vobis de conversatione illius coenobii
nascebatur, neque sine lucratiua ingentium
commodorum potest condicio vestrae sponsionis
impleri. Sententia nisi est hoc ut ore mendacii vel
non impletae promissionis subire dispen-
dium quod semel praeteritum nec per ullum ulterius
iterum repeti nec ullam parere potest generare
peccatum, quam illud incidere per quod cupidi-
oris vitae ut dicitur status cottidiano vos
utique inexpurgabili afficiat detrimento.
Venabilitatis tamen inmo vero et quam lauda-
bilis et definitio incauta mutabitur,
si ad salubriorem transeat partem. nec
constantiae praevaricatio sed temeritatis
emendatio esse credenda est quotienscumque
sponsio maiorum corrigitur. Quae omnia scrib-
turis quae possunt testimoniis apertis-
sime conprobari. Quam multis enim
letaliter sit certa statuta complere.
Et e contrario quam multis tunc deesse refugisse
quomodo fuerit utile ac salubre.

VIIII Quod verumque liquidissime sancti apostoli
Petri et Herodis ac lucide eruditoris exemplum
testantur. Ille enim quia dixerat ab in-
consulta definitione sententiae quam
velud sacramento firmaverat dicens
non mihi lavabis pedes in aeternum in mortale
Christi hominum quaerelarum consortium pro-
mereatur. Abscidendus sine dubio
ab huius beatitudinis gratia si in sermo-
nis sui obstinatione sua mansisset.
Hic vero fidem inconsultae sententiae
sacramentum crudelissimus praecursoris
domini sectatur interimator, atque per timorem
periurii damnationis sancta ipsum atque

(c) Real Academia de la Historia

supplicat properate mortis inmeritia ·
Nec non et Iudas pertinaciam sacramentis sue
sponsionis pro peracta morte damnatur ·
qui fuisset procul dubio liberatus si de
finitionis sue maluisset destitutor
potiusquam pertinax inveniri ·
quod in illis quoque duobus filiis qui in evangelio
ad operationem vinee destinantur: eviden
tissime perdocemur quorum unus patris festinata
imperio alius prona responsione consentit
Sed nec illi profuit humilis obsectu que res
ponsio quia preceptum patris opere detrac
tavit implere. nec illi obfuit refragatio
iussionis eo quod statim sermonis obsti
natione mutata scopon non patris
operis exequutione complevit. et ideo quod
reprehensibiliter statuerat definitione
correcta laudabiliter emendavit. primus
est enim est obtimum statuere. quod si
aliter cesserit sequentis est in melius
eaque sunt statuta mutare ordina
tionibusque nostris iam lucernibus ut ita
dixerim manum dexteramque porrigere ·
Ubi consilia principum non adprobantur
prudentie est · ut utilia ad ista pro
visione repugnatur. Sic iudicata ad
primam statuta dispositio adhibeatur
ad rectam correctio. In omnibus ergo sedule con
siderandi sunt fines. et secundum eos propositi
nostri dirigendus est cursus. quem si rursus
venientem salubriori consilio ad dete
riorem partem vergere viderimus secatur
est incongrua constitutione submota
ad meliorem erunt iste sententiam quam
statuit pertinaciter in sendo peccatis
gravioribus obligari · X GERMANUS

Quantum expectatione ad desiderium nostrum quod
a nobis pro spiritalis comodi utilitate
susceptum est obtutu edificatum est
iustitie consortio. Sicut enim ad cenobium
nostrum fuerimus reversi non solum nos ab hoc tam
sublimiori proposito lapsuros sed
etiam pro mediocritate conversationis
illius multis certum est dispendiis quatien
dos verum nos illud evangelicum man
datum vehementer obsterret. Sit sermo
vester est est · non non quod autem his
abundantius est a malo est. credimus
tante transgressionem precepti nulla
conpensari posse iustitia · nec in necessitate
necesse credere quod malo in eo semel
fuerit in quo tantum. JOSEPH

XI In omnibus ut diximus causis non processus
sed voluntas operantis est intuendus.
Nec statim quisquid egerit sed quo
voto egerit inquirendum. statim non
nullos probis factis de quibus bonum
potest oriri sunt reperimus fuisse
damnatos. et e contrario quosdam
per reprehensibiles actus ad summam
pervenisse iustitiam. et nec illi utilis
rerum exitus profuit qui pessimo statim
adgressus est proposito non illud que
subsequuta est utilitate sed quod diu
conceptum volvit operis nec huic nocuit
inreprehensibiliter in quo usus est qui
non pro contemptu domini delinquenti
proposito sed nec esurientis causa finis
in actu inevitabilis in iam iustitia
nulla necessitate. · Et ut hec eadem
scripturarum scribturis dilucidemus
XII exemplis. · Quid salubrius quero

quod uaticinatur uniuerso orbi potatura pro
cursu quam dominice passionis salutare re
medium. et tamen non solum non pro
fuit uerum etiam in contrarium illi obfuit
eruditori cuius ministerio probatur im
pletum ut absolute de illo pronuntietur:
Bonum erat ei si natus non fuisset homo
ille. Non enim secundum hoc quod euentu
fructum illi erat suo operis rependendus
sed secundum id quod facere uoluit et effec
tum se ferre credidit et rursum.
Quid eriminosius dolo uel mendacio
etiam in exterum ne dixerim in
germanum fratrem ue commisso. +
Et tamen non solum non profuit uerum
etiam in contrarium illi obfuit eruditori
cuius ministerio probatum impletum ita
et tamen non solum nullam prohibi
tionem uitae reprehensionem Iacob
pueri ursu proseruxit uerum etiam
perpetuum benedictionis hereditate
ditatus erat. Nec inmerito quia et
hic benedictionem primo genitis desti
natam non ex presentis lucri cupiditate
sed ex fide sanctificationis perpetue con
cupibit. et ille non humane salutis
obtentu sed filargirie crimine motus
tradidit omnium redemptorem.
Et ideirco uterque eorum fructus operum
suorum secundum destinationem mentis
et propositum uoluntatis adscribitur est.
Quia nec ille fraudem nec iste salu
tem quam consecutus est ipsum actum illius ex
optatu erat retributa operum. Illud
enim pro retributione mercedis unicuique
rependitur quod princi
paliter mente conceperit ne quod exinde
uel bene uel male contigit uotum ope
rantis emerserit. Ideoque iustissimus
iudex excusabilem immo laudabilem
talis mendacii censuit presumptorem
quia sine eo ad benedictionem primi
geniti non poterat peruenire.
Nec debuit in crimen uocari quod desi
derio benedictionis extortum erat.
Alioquin non modo iniquus in fratrem pueri
uersutus predicatur sed etiam circumuentor
impius patris et sacrilegus exstitisse iubetur
aliud unum quo ad benedictionis illius
gratiam peruenisset hunc quem fratri damnosum
esset. Uidetis igitur apud deum non
processum operis sed destinationis mentis
inquiri. His itaque praemissis ut ad pre
positam questionem ob quam hec uniuersa
premissa sunt reuertamur: respon
deat mihi primitus uelim cuius se
cautio istius sponsionis nexibus
uinxeratis. GERMANUS
xiii Primum diximus ex causa caute quam nostra
metropolitani senioris praeceptis eo
obsistere uerebamur. Secundo quasi quid
perfectum atque magnificum ut iusto uel
audita perceperimus a uobis quidquid reuersi
ad cenobium fuissemus exercere non posse
in consultissima prouisione credimus. Ioseph
xiiii Sicut praefati sumus de destinatione mentis
ut remuneretur homine dei ut condempnetur
secundum illud. et inter se inuicem cogitationum
omnibus accusantibus aut etiam defendentibus
in die qua iudicabit deus occulta hominum
illud etiam. ego autem opera et cogitationes
eorum uenio ut congregem cum omnibus

generalis est inquit quam ob summum desiderio per
fectionis uita uideo hoc uotis sponsionis uita
uideo. hoc uotis sponsionis ac sacramenti
uinculo conligatur. dum credit is illo eum
posse ordine conprehendi. quo nunc semper
uenientem pleniore iudicio ad sublimia uelle est
conscendi non posse perspiciat.
Nonne ergo pro iudicio quicquid discrepauerit
ab illa dispositione. uotis fuerit accidisse.
si modo nulla principalis illius propositi
diuersitas subsequatur. Neque enim opifi
culus quam discessio erit de mutatione ferra
menti uita scientia uel quia uita adsit uite
conpendiosioris ac ditioris electio la
lgitur est in hac parte emendatio dispositionis
inprouide non spopondisse. uota tera iudicandu
erunt gressio. quicquid enim procuriauerit di
capienaua amore perficiatur. que promissione
ubera uite que nunc erat et suauis et cum et
duris uel aduersis uideatur. principiis in
quouis non solum nulla reprehensione sed
etiam laude dignum erit et laborio mel pre
iudicata refrugatio sponsionis inuenitur
sic o libera genere scopos tantum bona propo
situm pertinet determinatio etiam teneatur omni
numquam ob hoc agimus ut adque communium exhibere
possimus. Cuius consummatio si in his locis
facilior iudicatur in illis ob terra corporis
emutatio pactionis dummodo principalis
illius perfectio puritatis pro qua sponsio est
processerit secundum domini uoluntatem in tantum
adquisitur. Non enim est in mutatione
ullius poterit iudicium mendacium sed in con
sultae definitionis prudens salutaris
que correctio. etiam etiam defecit quod
nondum propositio quaestionis absoluta

aliquid infirmum nouitas ipsa in nobis operi
sua de consilio diuine mitigatur in mu
tua. Num ab infantia in pueritiam. de pueritia
in iuuentutem. de iuuentute in senectutem
ulteriori transferimur. actas lau hec in
conditionis nostre consummatio perfecta uita et
haec permutatione nullum mendacium adscri
buatur etiam laus etiam interior homo noster
ablactatur prior etatis interitus in statuat
quam perducitur. profectus etiam ad sublimi
tatem deinde unaquaeque profecturia uia et
inde ad culmen spiritum acurrat ut ad
perfecti etiam plenitudinis xpi perueniat
de positione eius etiam pueruli numquam
uarietatem incurrisse mendacii. et non
potuit perfectionis plenitudinem consequi
esse credendus erat. Sic rudimenta ueteris
instrumenti dispensatione legis laboris di
ad perfectionem beatitudinis euangelice
transferuntur. Nec tamen in mutatio
aputa diuersitatis prioris transgressionis
inuenisse credendum erit sed ad impletio
et cumulus sublimiorum et celeriorum
preceptorum. Nec tunc promulgationis
illius consummanda erat abolitio sed ut consum
matio uarietatis sed profectus unde et dominus
noster. Nolite inquit existimare quoniam ueni
soluere legem. aut prophetas. non ueni
soluere sed adimplere. Ipsa non tanquam
reprobare sed ad perfectionem perfectam
XI perducere. GERMANUS Quantum ex
peccatis adiuuim sermonum quis ratio nobi
liter prudentiae disputata sunt uita difi
cile sponsionis nostre scrupulus a nobis
potuisset excutidi nisi illud nos uehe
mentissime deterreret. quod infirmoribus

quibusque in eronia fortasse per hec
uideatur exemplum et occasio mentiendi
nullo modo pacti fidelitatem dissolui
posse cognoberint. quippe qui tantum
hoc psalmistam minutis interdicatur
eloquium psalmum dicente. perdes omnes qui locun-
tur mendacium et hoc quod mentitur
XIII occidit animam. Josep Nos hec de In-
tuitu definitionis in mutatione pre-
diximus non ut a veteribus dictum est
noxius quis mendacii. Commodius esse
censentes ut si quid fortasse praeterierint
nos in consulatu [illegible] suppuratum
salubriori consilio moderamine tempe-
retur. Nec opportere nos in his quos semel
statuimus rigidos atque inreuincibiles
perdurare si modo sequatur aliquid post
hec experientia mutatum prudens quis discretio.
Aliud namque est mentiri aliud [illegible]
[illegible] occasionem causarum perdi-
tionum his qui periturus sunt immo
qui perire desiderant deesse non possunt.
Neque enim abiciendum sunt testimonia
scribarum ut de suo corpore [illegible]
abradenda quibus uel [illegible] probabiliter
innuatur ut iudeorum infidelitas ob-
duratur. uel auctoris sapientie generalis
offendatur seductique et pie credendo
et inmobiliter sunt tenendum et sectam
ueritatis regula predicandum.
Et idcirco non debent alienorum infidelitatis
obtentu ochonomius loca dispensatoris
oneris prouerbiorum atque sanctorum quos scribarum
commemorat abdicare. nedum infirmi-
tatem eorum condescendere debemus. credimus
non solum mendacii uerum etiam sacrilegii

crimine polluamur. Sed quem ammodum
diximus opportet nos et uetera secta [illegible]
confiteri et que [illegible] prius gesta sunt
explanare. Ceterum his qui [illegible] pro
positi sunt non est hoc mentiendi iudicatur
obseruetur. Sicut rursum quia ut prolu-
atur sumus ut procul sit ueritate ut
patiatur abnegare uarietatibus laboremus.
quid enim illorum testimonio nocebit
[illegible] quibus etiam solum corruptio
uoluntatis sufficit ad peccatum.
XIIII [illegible] de mendacio sentiendum est
[illegible] quasi inuatum ellicit
ellebori. quod si inminente [illegible]
morbo sumatur fuerit fit salubre.
Ceterum absque summi discriminis necessitate
precepti [illegible] [illegible]
etiam sanctos dei uiros uenerabiliter legimus
usos fuisse mendacio. quare
quibus cum illud non solum [illegible] sed etiam
in pudicitie munimentum scriptura
commemorat. Procul mendacio quo
exploratores multa occultasse quum
prodere admiserit pro dei eterna benedictione
promeruit. quem si ueritatem loqui uita
saluati cibum consulere maluisset.
nulli dubium quod nec inminentem cum uniuersa
domo sua fuisset in ueritatem necem [illegible]
dnice [illegible] in seruitute et in patriarcharum
adnumeratam catalogo per successionem
sue prolis edere meruisset omnium saluatorem.
Denique deulilu que uatilitate ciuium deulilu
consulens exploratam prodidit ueritatem
per [illegible] perdictionis uicissitudinem conse-
quitur solum criminis sui cunctis
memoriam dereliquid. Quando ergo.

181

graue aliquid inmineat de ueritatis confes-
sione discrimen, tunc mendacio sunt
recipienda perfugia. Ita tamen ut salutari
humilis conscientiae salubriter mordeamur.
Ubi uero nulla condicio summe necessitatis
incumbit, omni cautione mendacium uelut
mortiferum deuitandum est.
Quemadmodum de ellebori diximus potu
quod salubre est quidem si tunc demum sum-
matur quando inevitabilis uel mortifera
immineat egritudo. Si uero integrum et
inperturbatum corporis sanitate sumatur
statim ad praeoccupanda uitalia uis per-
niciosa pertendit. Quod de raab et iacob patriarcha
et de iacob patriarcha euidenter ostensum est.
Quibus nec illa mortem aliter quam hoc remedio
potuisset euadere, nec iste ad benedictionem
primogeniti peruenire. Non enim deus
uerborum actuumque nostrorum discursor
et iudex, sed etiam propositi ac destinati-
onis inspector est. Quicquid causa salutis
aeternae uel diuinae contemplationis intuitu
ab unoquoque uel praeter iussum uideritur uel
a consueta districtione mollitum.
Et ut ea si hominis durum uel iniquum esse
uideatur: ille tamen intimus cordis inspi-
ciens praesentem non uerborum sonum sed uotum
diiudicat uoluntatem, quia finis operis et
affectus considerandus erat, per quem eorum
quo potuerunt quidam ut superius dictum
est et cum per mendacium iustificari et alii
per ueritatem ad sermonem peccatum perpetue
mortis incurrere. Ad quem finem etiam
iacob patriarcha respiciens speciem fratris
corporis specie non obuolutione pellium
simulare non timuit et instigantem ad

hoc mendacium matri indubitabiliter adquieuit.
Videbat enim et hoc maiorum sibi lucrum bene-
dictionis uel iustitiae quam simplicitatis
obseruantia conferendum. Non enim dubitabat
maculam mendacii huius maculam inunda-
tione paternae benedictionis protinus ab-
luendam et ueluti nubiculam quandam
flatu spiritus sancti uelociter abstergendam;
uel uberiora sibi per hunc affectum meritum
simulationem quam per illam ingenitam
ueritatem meritorum praemia conferenda.

xviiii GERMANUS Non mirum est a his dispu-
tationes inueteri testamento dictas liciarum
usurpatas, ac non numquam quae uiros sanctos
uenabiliter fuisse meminimus, quam multa
malorum eis pro tempore rudimenta licuisse
uideamus. Quur enim mirum sit quod
beatus dauid fugiens saulem per contactum
abimelech sacerdotis uel dicenti quid est
solus es et nullus erat tecum. Ita respondit:
Rex iniquit praecepit mihi sermonem et dixit
Nemo sciat rem propter quam missus es. Nam
et pueris condixi in illum et illum locum
et alterum. Si habes hic ad manum hastam uel
gladium quia gladium meum et arma mea
non tuli mecum. Sermo enim regis urgebat.
Ue illud quod per ducatum adducitur regem
geth insanum furiosumque simulabat ac
mutabat os suum coram eis et collidebat
in ostium portae et impingebat in ostia
portae defluebantque saliuae eius in barbam.
Quin etiam uxorum concubinarumque gregibus
licitos fruebantur nec ullum eis inpute-
batur exhuc partae peccatum. Insuper
etiam inimicorum sanguine propria manu
frequenter effundebant alioque non solum

xxiiii a repreensa ...

reprehensibile verum etiam laudabile cre-
deretur. Quae tamen nunc evangelio
coruscante videntur omnimodis in eis
dicta, ut sine ingenti crimine hac
sacrilegio horum quidquam non possit
admitti. In quem modum nec mendacium
ullum quamvis licet pro salute concessum
venabiliter a quoquam credimus usurpari,
dicente Domino: Sit sermo vester est est,
non non; quod autem his abundantius est,
a malo est. Apostolus quoque in eadem
congruentes et: Nolite mentiri invicem.

viiii **Josep** Uxorum quidem concubinarumque
multarum una cum illa liberatur in-
stante his temporibus fine et multipli-
catione humanae generationis ex-
pleta, non inmerito velut minus
iam necessaria per evangelicam perfecti-
onem debuit amputari. Nam usque
ad adventum Christi opportuna benedic-
tione primordialis illius vigere sen-
tentiae quae dicta est: Crescite et mul-
tiplicamini et replete terram. Et id-
circo iustissimum fuit ut ex illa radice
fecunditatis humanae quae in sina-
goga pro dispensatione temporis
utiliter, ut quia angelicae virginita-
tis flosculi germinarent, ac suave
olentes continentiae fructus in ecclesia
gignerentur. Mendacium vero etiam
tunc fuisse damnatum, attestantur
veteris instrumenta eadem, ut evidenter
David ostendit dicens: Perdes omnes qui
loquuntur mendacium. Et alterum:
Suavis est homini panis mendacii,
et postea replebitur os eius calculo.

et ipse legis tacet mendacium in quid fugiens.
Sed et tunc demum laudabiliter diximus
usurpatum, quando necessitas aliqua
seu dispensatio salutis aut obtentu tota
ob quam non debuit condemnari. Quale
est illud quod commemoratur de David rege,
quando fugiens in persecutione Saulis insaniam
ad Abimelech sacerdotem non proposita
culpa quam lucri nec studio ledendi quem-
piam, sed ut tantummodo semetipsum
ab impiissima eius persecutione salvaret,
mendacibus utitur verbis. Quippe qui mortis
suae inimici regis sanguine et quidem manu
sibi tradente crudeliter contaminare noluerit,
dicens: Propitius mihi sit Deus ne faciam
rem hanc domino meo christo Domini ut mittam
manum meam in eum, quia christus Domini est.
Et idcirco dispensationes huiusmodi vel ob
voluntatem Dei, vel ob perfectionem
spiritalium sacramentorum, vel ob quorundam
salutem sanctos viros in veteri testamento
legimus exsecutos. In quantum nos quoque
quando necessitas coartaverit non possumus
abdicare, ita ne ipsos quidem apostolos
ubi consideratio alicuius utilitatis
exegit, haec declinasse cernimus. Quae
paulisper interim differentes, digestis
primitus quae adhuc de veteri testamento
proferre disponimus, postea haec congruentius
inferemus, ut facilius adprobetur viros
iustos et sanctos tam in novo quam in veteri
testamento in his economiis sibi penitus
concordasse. Quid enim de illo Cusi
ad Absalon pro salute regis David per
simulationem dicemus? Quae quamquam totam
fallentis impugnet scripturae divinae

(c) Real Academia de la Historia

testimonio conprobatur ut dicitur.
Domini autem nutu dissipatum est consilium
Achitofel utile, ut induceret dominus super Abessa-
lon malum. Nec enim reprehendi poterat
id quod recto proposito et pio iudicio
pro salute patris gerebatur, hoc pro illius
cuius pietas Deo placebat salute et uersutia-
rum religiosa fuerit simulatione conceptum.
Quid etiam de illius feminae pronuntiabimus
facto, quae susceptos illos qui ad regem David
a presidio cursi fuerant detentum abscondit
in puteo, et expandens super horeb' cumat
tunus se adesse simulasset. transierunt
inquid gustata paululum aqua. Atque hoc
eos figmento ab insequentium manibus
liberabit. Quapropter respondete quaeso
mihi quid faceretis uos si qua uobis
nunc sub euangelio constitutis simi-
lis fuisset oborta condicio. Utrumnam
maluissetis eos simili celare mendacio,
dicentes eodem modo transierunt gustata
paululum aqua, et implebere illud quod
praecipitur: erue eos qui ducuntur ad
mortem, et redimere eos qui interfici-
untur, ne potius ueritatis confessione
latitantes prodere perimendos. et ubi
illud apostoli: Nemo quod suum est
quaerat sed quod alterius, et caritas
non quaerit quae sua sunt sed ea quae aliorum.
ac de se ipso: Non quaero inquid quod mihi
utile sit sed quod multis ut salui fiant.
Si enim ea quae nostra sunt quaerimus et id quod nobis
utile est pertinaciter uolumus retentare,
etiam in huiusmodi necessitatibus loqui
nos necesse erit ueritatem et ita eos fieri
mortis alienae. Si uero ea quae aliis sunt
salutaria nostris utilitatibus praeponentes
apostolico satis fecerimus imperio, sine dubio
subeunda erit nobis necessitas mentiendi.
Et idcirco nec integrum caritatis uiscera
possidere, nec ea quae aliorum sunt secundum
apostolicam disciplinam quaerere poterimus
nisi his quae districtione nostrae perfectionis
quae constringunt paululum relaxantes
condescendere utilitatibus aliorum promo
maluerimus affectu, et ita cum apostolo
infirmis efficiamur infirmi, ut lucrari
xc possimus infirmos. Quibus eruditi exem-
plis beatus quoque apostolus Iacobus omnes-
que illius ecclesiae primitiuae praecipui principes
apostolum Paulum ad simulationis figmentum
descendere pro inbecillitate infirmorum
cohortantur, eumque purifi-
cari secundum obseruantiam legis et capita
radere uotaque offerre compellunt,
praesens illud dispendium quod ex hac
ypocrisi gignebatur nihil reputantes,
sed contemplantes potius lucrum quod
erat ex illius diutina praedicatione
pariendum. Iam enim uberiorum cunctis
ecclesiis erat dispendium conferendum ex hac
solitae districtionis illius inmutatione
nec erat quam si illa rigida atque
inmobili et ut ita dixerim meru
praedicationis suae constantia perf-
ecisset. Non enim tantum apostolo
paululo lucrum ex hac celeri fuerat discre-
tione conlatum quantum celeri illius
exitio uniuersis gentibus detrimentum.
Quod procul dubio uniuersae tunc accidis-
set ecclesiae, nisi illum haec moderatio huic
discretio saluasset non solum de hi

fidelium Iudeorum uerum etiam christianorum qui
adhuc emulatores legis erant manibus
exceperant predicationem euangelice ueri-
tatis. Tunc enim necessario hac uenera-
biliter coqueretur multa et de sinagoga
omnis manducent de his immolato quando
malus ut diximus imminet deuitatur
confessione dispendium. Et ut ita taliter
quinobis de consuetudine ueniat et con-
sistat compensare illaque generanda
sunt damnum non preualeat. Quod
temperamentum etiam uolens uerbis idem
beatus apostolus ubique se temperamentum ostendisse
testatur. Nec quum dicit factus sum
Iudeis tamquam Iudeus ut Iudeos lucri
facerem. His qui sub lege erant tamquam
sub lege essem cum ipse non essem sub lege
ut eos qui sub lege erant lucrifacerem.
His qui sine lege erant tamquam sine
lege essem cum sine lege Dei non essem
sed in lege essem Christi ut eos qui sine
lege erant lucrifacerem. Factus sum
infirmis infirmus ut infirmos lucri
facerem. Omnibus omnia factus sum
ut omnes lucrifacerem. Quid aliud
ostendit quam secundum infirmitatem etiam
mentium eorum qui instruebantur con-
descendisse et ad perfectionis rigore
aliquid relaxasse necessitate id
quod districtio rigida poscere uideba-
tur sed illud magis preposuisse quod
infirmitatis exigebat. Et ut hec eadem
euidentius indaganter singulatim
apostolorum instantiam in singulis replicemus
queritur aliquis quomodo omnibus
omnia beatus apostolus sit probatur

abdicasse probatur. Ubi factus sit Iudeis
sicut Iudeus. Profecto ibi ubi illam sententiam
in animo corde custodiens quam Galatis
de uinculo libertatis dicens: Ecce ego Paulus
dico uobis quia si circumcidamini Christus nichil
uobis proderit, in Timotheo tamen circum-
cisione imaginem quodammodo Iudaice
superstitionis adsumere curauit.
Ubi factus sit eis qui sub lege erant? Nempe
ibi ubi Iacobus omnesque seniores ecclesie formidantes
ne in eum illa irrueret Iudeorum credentium
immo christianorum Iudeizantium multitudo que
ita fidem receperant ut adhuc ritu cere-
moniarum legalium tenerentur. Dixerunt
ei hoc consilio huic persecutioni succurrentes
dicentes: Uides frater quot milia sunt in
Iudeis qui crediderunt et hi omnes emula-
tores sunt legis. Audierunt autem de te
quia discessionem doceas a Moyse eorum
qui per gentes sunt Iudeorum dicens
Non debere eos circumcidere filios suos
et infra: hoc ergo fac quod tibi dicimus.
Sunt nobis uiri quattuor uotum
habentes super se. His adsumptis sanctifica te
cum illis et inpende in illis ut radant
capita et scient omnes quia que de te audi-
erunt falsa sunt sed ambulas et ipse
custodiens legem. Et tamen pro illorum qui sub
lege erant salute ille Paulus deteric-
tione sententie sue calcans quod dixerat:
Ego enim per legem legi mortuus sum ut Deo
uiuam, capita radere purificari secundum
legem et in templo mosaico ritu uota
offerre conpellitur. Quere etiam.
Ubi pro salute eorum qui legem Dei penitus
ignorabant tamquam et ipse sine lege

(c) Real Academia de la Historia

esset effectus legis in athenarum urbe
ubi gentilium uigebat impietas quibus
sit predicationis exordio. Praeterea
in quid uidi simulacra uestra et aram in
qua scriptum erat ignoto deo. quamquam
de eius suppressione sermonem fuisse
exorsus, tamquam si et ipse sine lege
esset, sub occasione profani illius
tituli fidem xpi in titulo dicens.
Quod ergo ignorantes uos colitis hoc ego
adnuntiabo uobis. Et post paululum
uelud si diuine legis penitus esset
ignarus gentilis poete uerbum potius
quam Moysi uel xpi maluit proferre
sententiam. et sicut quidam inquient
uestrum poetarum dixerunt. Ipsius enim
et genus sumus. quum laudis sui eorum
refutare non possent testimonius
fuisset adgressus, iam de pulsis uera con
firmans subdidit dicens. genus ergo
cum sumus dei non debemus existimare auro
aut argento aut lapidis sculpture
artis. et cogitationibus hominis diui
nitatem esse similem.

Infirmis autem infirmus effectus erat
quum secundum indulgentiam non secundum im
perium his qui adhuc sub matrimonii
lege uiuentes. nec proferri per preceptum
curauerit illud perfectionis imperium
quod dicitur sine intermissione orate
implere non possunt in idipsum sedi
concessit. sibe cum uicce non esse
continentior potius. In infirmitate et
timore et tremore multo apud eos
fuisse dicit. Omnia autem omnibus factus
est ut omnes faceret saluos quam dicit.

Qui manducat non manducantem non
spernat. et qui non manducat
manducantem non iudicet. et qui
matrimonio iungit uirginem suam
bene facit. et qui non iungit melius
facit. et alibi. quis infirmatur
et ego non infirmor. quis scandali
zatur. et ego non uror.
Atque hoc modo illud quod corinthiis
preceperat uel ipse se fecisse con
memorat adimplebit. Sine
offensione estote iudeis et gentibus
et ecclesie dei. sicut et ego
per omnia omnibus placeo. Non querens
quod mihi utile est sed quod
multis ut salui fiant. Utile enim
sine dubio sibi fuerat timotheum
non circumcidere. capud non radere
purificationem iudaicam non ad
rumore nudipedalia non exercere
uota legalia non offerre.
Sed facit hec omnia dum illorum saluti
plus consulit quam non querit
quod sibi utile erat sed quod multis
ut salui fiant. quod quam uis
dispensatione sit. tamen
simulatione non caruit.
Qui enim per legem xpi legi mortuus
fuerat uado uiuere quique illum
lustrationem legis in qua conuersatus
fuerat et urbis tribuatur ut testaretur
ut xpm lucrifaceret nisi pro in
firmantium necessitate eius legis.
erunt uero cordis affectu offerre
non potuit. nec fuserat credi eum
qui dixerat. Si enim que destrui

(c) Real Academia de la Historia

scelerum reedifico preuaricatorem me
constituo. Id incidisse quod ipse dam
nauerat. Et in tantum non magis se
ipsa que gesta sunt quam gestantis pensatur
affectu. Ut econtrario quibusdam
repperiatur ueritas nocuisse, hoc pro
fuisse mendacio. Nam do hec idum r.
regis uuli defugat dat coram famulis
conquirentem hec dicentem. Numquid omnibus
uobis dat filius Iesse agros et uineas
et uniuersos uos faciet tribunos et cen
turiones quoniam coniurastis omnes aduersum
me et non est qui mihi renuntiet.
Quin immo uerum prodidit dicens. Uidi filium
Iesse in Nobe apud Abimelech filium Achi
tob sacerdotem qui consuluit pro eo
et cibaria dedit ei. sed et gladium Goliath
filistei dedit ei. Pro qua ueritate eru
dicari de terra uiuentium meruit. huc
de eo dicitur per prophetam. Propterea destruet
te deus in finem et euellet te et emigrabit
te de tabernaculo tuo et radicem tuam
de terra uiuentium. Et ille igitur eterna
hic pro indicio ueritatis perpetua eru
dicatione conuellitur. In qua Raab
meretrix pro mendacio cum sua cogna
tione plantatur. Sicut etiam Samson
illud diu occultatum mendacio ueritatem
impie coniugi pro morti sue prodidisse
meminiscimus. Cui propterea deceptionem
intulit ueritas inconsultissime
prolata quia illud mandatum
propheticum custodire neglexit.
Ab ea que dormit in sinu tuo custodi clau
stra oris tui. Et ut exempla
quedam de necessitatibus inevitabilibus hoc pene

cotidie incurrunt necessitatibus proferamus.
Cum quantalibet obseruantia numquam
tamen possumus precauere ut non sit inuitati
uel uolentes in eas nos cogamus incurrere.
Quid quero faciendum erat quam refectionem
procuratam et dispensationibus nobis uerum
referimus aduersum fratris aduenientis pro con
tinentia celandum ne ieiunium erat et utrum
parsimonie contegendum an ueritatis
professione prodendum. Si celamus ut
dominico satis faciamus imperio quo dicitur.
Non uideamini hominibus ieiunantes sed patri
tuo qui est in absconso et ceterum.
Nesciat sinistra tua profecto mentimur.
Si uero autem continentiae propositum euan
gelica norma iussisse praecellit.
Amen dico uobis, receperunt mercedem suam.
Quid si oblatum a fratre quippiam poculum cum
definitione renuerit absolute acceptu
rum esse denegans quod ille gaudens
aduentu eius suppliciter ut sumat
exorat. Rectumne erat ut fratrem ad genua
prouolutum in terram quod pro se ut qui
non nisi sibi officiis uiscera cariatur.
expleatum esse retrodidit. et quem cum
labore suo pareret unius sermonis sui
ueraciter propositi per tenacia perseueret.
XVII GERMANUS In illo quidem superiore
exemplo dubium ut credimus non erat quin
expediret abscondi continentiam nostram
potiusque per continentiam prodi.
Hec ergo probabilis sit modi causis. non quoque
fatemur inebitabile esse mendacium
in recto ut in nulla nobis incumbat uitam
necessitas mentiendi. Primum quia
possumus eius fructum ministerio

184

postringuntur. sic statuere ut nullo nos
definitionis uinculo colligamus. deinde
quod semel statuimus possumus inmobilem
tenere sententiam. XXIII Joseph

Has definitiones illorum monasteriorum esse
non dubium est in quibus abrenuntiationis usu
ut dicitis rudimenta formantur.
quorum principes fructum refectionis uos
ad solita preponere uoluntate. et obsti
natissime id quod semel mente concepe
rint exequuntur. Ceterum seniores nostri quorum
fidei apostolicarum signa uirtutum testi
monium reddiderunt. quique uniuersa iudicio
potius hac discretione spiritus quam rigida
animi obstinatione gesserunt. eosque
uidentur infirmitatibus adquiescentia
multo uberiores fructus inueniunt
qui infirmitatibus aliorum condescendunt
quam qui in suis definitionibus rigidi per
seuerant sublimioribusque pronuntiaue
runt esse uirtutis condescendere. potius
contentiaque necessario hoc ita dicatum
est humilique mendacio quam puto fucare
superbo ueritatis iudicio.

XXIIII Denique abbas Piamon post xx et quinque
annos oblatum sibi a quodam fratre uinum
hac uinum ab eoque exultatione suscipiens.
confestim eumque integrum futurum contra
consuetudinem multa propulsare temptauit.

Nam si illud quoque considerare uelimus
quod seniores nostri nos incunctanter fecisse
meminimus quando sublimium uirtutum suarum
ut proprios lucubri quos necesse erat
ad instructionem iuniorum in conlatione
proferri sub aliorum solebant colorare
personis quid aliud possumus quam apertum

superbis iudicare mendacium. ac spiri
talium quoque dignum aliquid haberemus: quod
ad instruendum fine proposuit iunioribus
posset. profecto minime uereremur huius
modi illorum figmenta sectari.

Recitat enim etiam sub alterius figura colore men
titi quae pro obseruantia instructionibus
sanctis ueritatis. ita ut eo quod audierint aedificari
potuerunt incongrua auctoritatis iactantiae
contegere ita si ex sua persona ueritates
proferuntur lucrati nisi uanitatis
incurrere. ad quod etiam magister noster
doctor gentium euidenter instituit.

Qui reuelationis suae magnitudinem et
alterius multa proferre persona dicens.

Scio hominem in Christo siue in corpore siue
extra corpus nescio. Deus scit. raptum
usque in tertium caelum. et scio huiusmodi
hominem quia raptus est in paradiso
et audiuit ineffabilia uerba quae non licet

XXVI homini loqui. Inpossibile nobis est breuiter
uniuersa percurrere. Quis etenim enumerare
sufficiat omnes propemodum patriarchas
sanctorumque innumerabiles. alios pro uitae
acumine alios pro benedictionis desi
derio. alios pro mercede alios pro uelicub'
occultatione mysterii. alios pro zelo
Dei. alios pro examinatione ueritatis
patrocinium ut ita dixerim adsumpsisse
mendacii. quae sicut enumerari cuncta
non possunt. ita praeteriri penitus
uniuersa non debent. Nam beatus Ioseph
pietate compulsus ut fratribus crimen
etiam cum obtestatione regis salutaris in
pingeret dicens. Exploratores estis.
infirmiora terrae inspicere uenistis.

(c) Real Academia de la Historia

et al insanu. mente inquid cepistis hunum
et adduxistis eum hunc. Vos autem custo
dientes hic utique dum manifestatur fuisse
uerbauisu anuerum dicuatis an non. Sin
autem prudentem furtionis exploratores
erant. Si enim non eos hoc insedu mendu
cio euasisset. nec pauorem fructum que seru
uisse. nec eos in tantis inopie periculis
ulcisse. nec conscientiam postremo semet
ipsum uendicationis sue potuisset ex
purgare. Non ergo aut reprehensibile fuit
mentitis incurrisse mendacio quam semet
uel laudabile occasione fieri periculi
inimicos hac uendicatores suos ad salutem
sui putentiam conpulisse. Denique quum
grauissime in simulationis urguerentur
in uidia nonnullus quod falso obiciebatur
aut sed unctioris criminis conscientiam
frangebantur dicentes ad inuicem.
Merito hoc patimur quia peccauimus in
fratrem nostrum et despeximus tribulationem anime
eius quum rogaret nos et non audiuimus eum.
Propter hoc uenit in nobis omnis tribulatio hec.
Que quidem non solum apud fratrem in quem impium
crudelitatem peccauerunt uerum etiam
apud deum humilitate saluberrima cunctum
confucimus ut credimus expiabit.
Quid Salomon per preceptum a deo sapientie donum
in primo iudicio suo nonnisi adsumptione
mendacii declarauit. Nam ueritatem
que muliebri mendacio tegebatur occul
peret. eam ipse mendacii uarietate scrutatus
sime excogitatu ut eam pubita auxilium dicens.
Adferte mihi gladium et diuidite infantem
uiuum in duas partes et date dimidium
partem uni et dimidium partem alteri.
Que simulatio credulitatem quum uera
mater uirtute promobisset ubi uerumque
mater non esset laudaretur. Quid demum
saguacissimo ueritatis indicio illam sententiam
quam promulgabit quam nemo nisi a deo
inspiratum esse non credidit. Dicet in
quiens huic infantem uiuum et non occi
datur. Hec enim mater eius. Vera dolet
mater nescia non esse dolore. Proinde
nec debere nec posse nos uniuersa comple
que uel quamquietate animi ut commotione
decernimus et quam uelis scribauerit eorum
nis copiosius edocemur. Quibus ut uiros
sanctos ut angelos uel ipsum omnipotentem deum eorumque
definierunt prouabilitatibus hominum fre
quenter legimus inmutasse.
Num beatus David qui iuris iurandi definitione
decreuit dicens. Hec faciat deus inimicis David
et hec addat si reliquero de omnibus qui pertinent
ad Nabal usque mane mingentem ad parietem
et continuo intercedente Abigail uxore eius
hac procedens suplicante sententiam minus
mollita sententiam eam mutauit. Quid ergo sic
proposita iudicari quam sacramenti
susfidem cum credulitatis exequutione
seruasse dicens. Viuit dominus nisi cito uenisses
in occursum mihi non remansisset Nabal
usque ad lucem mingentem ad parietem.
Cui sicut illum precipitati sacramenti
facilitatemque deputaret mentis commo
tione descendisse nequaquam inmutan
dum esse censeret la remissionem uel
emendatione esse sacramenti esse
decernimus. Paulus quoque electionis uas
corinthiis scribens pediatim sua mutabilitate

definitione promittit dicens: Veniam
autem ad vos cum Macedoniam pertransiero.
Macedoniam pertransibo. apud vos autem manebo
vel etiam hiemabo ut vos me deducatis que
quumque iero. Nolo enim vos modo in tran
situ videre spero enim me aliquantum
tempore manere apud vos. Cuius rei etiam
in secunda epistola ita meminit. Et hac con
fidentia volui prius venire ad vos ut secundam
gratiam haberetis et per vos transire in Mace
doniam. et iterum a Macedonia venire ad vos
et a vobis deduci in Iudaeam. Sed super
veniente salubriore consilio. nequaquam
se id quod promiserat exequutum eundem
ipsum confitetur dicens: quum hoc
inquid ergo voluissem numquid levitate
usus sum aut que cogito secundum carnem
cogito ut sit apud me est est non non.
denique quis multa definitione sui
preteriti sermonis quam adventus suo
honerosam discipulis inferre tristitiam
etiam cum iuramenti obtestatione de
clarat: Ego autem dominum testem invoco in
animam meam quod parcens vobis non
veni ultra Corinthum. Statuimini hoc
ipsum apud me ut non in tristitia iam
venirem ad vos. Quam ingressu autem Sodomam
Loth Sodomis angeli denegassent
dicentes ad eum non in domibus sed in
platea manebimus. Continuo eius
precibus compelluntur statim mu
tato sermone sicut scriptum est.
Et fugit et quo egit et Loth. et diverte
runt ad eum. Quid utique si diversuros
se ad eum esse noverunt invitantem

petitionem ad comprobandum ospitalitatis
ob affectum huc pervenerunt atque simula
toria excusatione sustinuerint. Sin autem
vero hic est excusabant. evidenter sententiam
comprobantur. que utique non ob aliud
credimus tantum spiritum sanctum sacris voluminibus
indidisse nisi ut talibus erudiamur exemplis
in definitionibus nostris non pertinaciter per
manere. sed ut iuvenio nostro debere subi
cere. et a levi iudicium nostrum ab homine legis
in voculo liberamur conservatur ita promis
sa ut assequendum quoquumque vocaverit
salubre consilium. Nec differat ut secura
ad id quod habilius discretio salubritatis
invenerit. absque ullo cunctatione transire.
Et ad sublimiora adhuc ascendamus
exempla. decumbentem in lecto regem
Ezechiam gravique egritudine laborantem
ex persona dei servulus prefatum ad eos iurat
dicens: Haec dicit dominus. dispone domui
tue. quia morieris tu et non vives.
Et convertit inquid Ezechias faciem
suam ad parietem et oravit ad dominum
et dixit. obsecro domine memento quaeso
quomodo ambulaverim coram te in veritate
et in corde perfecto. et quod bonum est
in oculis tuis fecerim. et flevit Ezechias
fletu magno. Post haec rursus dicitur
ad eundem. Revertere et dic Ezechie
regi Iuda dicens. Haec dicit dominus deus David
patris tui. audivi orationem tuam vidi
lacrimas tuas. et ecce adiciam super
dies tuos quindecim annos et de manu
regis Assiriorum liberabo te et civitatem
hanc protegam propter me et propter David servum
meum quod evidentius hoc testimonio

(c) Real Academia de la Historia

quod mercede acceptauit in ciuitate
mutata dominus suum cessare sermonem.
Et cum praefixo mortis termino quin-
decim annis uitae praestantis extendere
quia per humilitatem decretis inexo-
rabilis inueniri. Similiter etiam
loquitur ad Niniuen ciuitatis censura
diuina dicens: adhuc triduo et Niniue
subuertetur. Moxque paenitentia
et lamentis eorum mollitur comminax et
abrupta sententia ad quod peruersum
mercede prona precibus deflectitur.
Quod si quis uel adserat praescium conuersionis
eorum subuersionem ciuitatis ad hoc eos
dominus esse comminatum ut eos ad sa-
lutarem paenitentiam prouocaret conse-
quens erit ut hi qui sunt praepositi fratribus absque
reprehensione mendacii his qui indi-
gent emendari aliqua etiam deteriora
quam facturi sunt si opus fuerit commi-
nentur. Sin uero dixerit deum reuera illam
sententiam paenitentiae eorum considerati-
one reuocasse. Secundum illud quod per
Ezechielem ait: si dixero impio morte
morieris et egerit paenitentiam a peccato
suo feceritque iudicium et iustitiam uita
uiuet et non morietur. Similiter
edocemur non debere nos obstinate
in suis definitionibus perdurare sed commi-
nationem hanc necessitate propositam
clementia miseratione mollire.
Quod ne solis specialiter Niniuitis
credatur dominus praestitisse et quam genera-
liter erga omnes eundem esse facturum.
Per Hieremiam prophetam protestatur et
quam necesse fuerit incunctanter esse suam

sententiam mutaturum pro suis meritis repro-
mittat dicens: Repente loquar aduersus
gentem et aduersus regnum ut euellam et de-
struam et ut disperdam illud. Si paenitentiam egerit
gens illa a malo quod locutus sum aduersus
eam, agam et ego paenitentiam super malum
quod cogitaui ut facerem ei. Et subito
loquar de gente et regno ut aedificem et
plantem illud. Si fecerit malum in oculis meis
ut non audiat uocem meam, paenitentiam agam
super bonum quod locutus sum ut facerem ei.
Ad Ezechielem quoque: Noli subtrahere uerbum si forte
audiant et conuertantur unusquisque a uia sua
mala et paeniteat me mali quod cogitaui
ut facerem eis propter malitiam studiorum eorum.
Quibus testimoniis declaratur non oportere
nos pertinaciter in nostris definitionibus adhaerere
sed ratione eius hac iudicio temperanda
semperque praeligenda hac praeferenda esse
meliora et ad illam quae utilior diiudicata
fuerit partem sine cunctatione aliqua
transeundum. Haec etiam discretio illa quae
perspicienda et tenenda est. Illud etiam
pro omnibus inaestimabilis illa censura nos in-
struit quod quamuis ei ante ortum uniuscuiusque
praecognitus finis sit ita ordine ac ratione
communi et humanis quodammodo omnia
dispensat affectibus ut non potentialiter
nec secundum praescientiae suae ineffabilem notitiam
sed secundum praesentes hominum actus uniuersa
diiudicans uel respuat unumquemque uel adtrahat
et uel infundat cotidie suam gratiam uel
auertat. Quod ita esse etiam illa Saulis
manifestat electio cuius utique quamuis impro-
babilem finem praescientia dei ignorare non posset
de tot Israhel milibus solus elegit eum

(c) Real Academia de la Historia

et iuncxit in regem. Pertinet in illo meriti uite remuneratur. non peccatum fuit preuaricationis intendens tantum ut apostaticum reprobus fieret et uelut penitudinem gerens electionis suae dominus humanis quodammodo de eodem uocibus atque effectibus conqueritur dicens. Penitet me quod constituerim saul regem quia dereliquit me et uerba mea opere non impleuit. Et ideo uerum autem lugebat samuel saulem quoniam dominus penitebat quod constituisset eum regem saul super israhel. Denique hoc quod opere fuerit consequutus postea tunc per ezechielem prophetam dominus protestatur. Cum omnibus se hominibus quod in diuino gestaturum esse iudicio etiam si dixero inquiens iusto quod uita uiuat et confisus in iustitia sua fecerit iniquitatem. omnes iustitie eius obliuioni tradentur et in iniquitate sua quam operatus est in ipsa morietur. Si autem impio morte morieris et egerit penitentiam a peccato suo feceritque iudicium et iustitiam pignus restituerit ille impius rapinamque reddiderit in mandatis uite ambulauerit nec fecerit quicquam iniustum. uita uiuet et non morietur. omnia peccata eius que peccauit non imputabuntur ei.

Denique quum ab illo populo quem ex omnibus gentibus dominus adoptauit. propter subitam uituli preuaricationem in mente sue auertisset ut peccati instrumentis preuaricator legis lator exclamat. obsecro domine peccauit populus iste peccatum magnum. fecerunt sibi deos aureos. et nunc si dimittis peccatum eorum dimitte. si autem dele me de libro tuo quod scripsisti. Cui dominus. Si quis inquit peccauerit coram me delebo eum de libro meo. Dauid quoque dum

de iuda et persequutoribus prophetico spiritu queritur: deleantur inquit de libro uiuentium. et cum iustis non scribantur. ut penitentiam non saluatur prophetam cunctis criminibus preuenire subiungit: et cum iustis non scribantur.

Denique in proditore iuda uir prophetice maledictionis euidenter impletum est. Nam conpleto proditionis iniquo crimine suspendio se necauit. Nec potest illa deletione nominis sui conuersus ad penitentiam rursum scribi cum iustis meruisse in celo. Non ergo est ambigendum etiam iude nomen in illo tempore quo electus a christo apostolatum sortitus est gradum in libro uiuentium fuisse conscriptum. ad apostolos eum audisse cum ceteris. nolite gaudere quia demonia uobis subiciuntur gaudete autem quia nomina uestra scripta sunt in celis. Sed quia filius perditionis corruptus est. de subscriptione celesti ad aeternam deletus est conpetenter de eo hac de similibus eius dicitur per prophetam.

Domine omnes qui te derelinquunt confundantur recedentes in terra scribantur quia dereliquerunt uenam aquarum uiuentium dominum et alibi. In consilio populi mei non erunt et in scriptura domus israhel non scribentur et in terra israhel non ingredientur.

XXII Nec ullius preceptum talibus est silendum Quod et quum si in itinere ut qualibet aliqua passione sacramentum dono salutis unxerimus quod in anime quidem momentum fieri ponatur debet uerumque tamen sei ... integro mente sit perfruendum iudicio et conparandum est illis et quam tantummodo huic ad quam transire conpellimur. atque ad eum

ne cunctatione et a te rursum eundum q(uo)d sup(er)
intenderet sanior e(ss)e tractatu utilior fuerit
inuentum. Nec quis enim est tantum nos praestare
re sermonem quam rei salubrioris hoc
pre subisse lucratum. Denique numquam
rationabiles hoc probatos potentes duros
atque inreuocabiles in huiusmodi definitioni
omnibus fuisse reminiscimur sed uelut
certi calore. Ita et rationabile molliter
et intercedente salubriore consilio meli
oribus p(ro)positis sine cunctatione cessisse.
Quos quidem uidimus definitionibus suis
pertinaciter inhaerere inrationabiles pro
uabimus hac discretionis experte. GERMANUS
Quantum ad hunc pertinet rationem q(uae) sententiae
copiose q(ue) digesta est nihil oportet
monachum definire ne uideatur praeuaricator
inueniatur et contumax. Et ubi illud
psalmiste ponentis eloquium. Iuraui et
statui custodire iudicia iustitiae tuae.
Quid est enim aliud iurare et statuere quam
definita inmobiliter custodire. JOSEP
Nos non de principalibus mandatis sine
quibus non poterat nostra salus omnino sub
sistere ita decernimus redde his qui sine
periculo statuatur nostri ut relaxare possimus
uel tenere ut putatur de inremisso rigore
ieiunii. De uini siue olei perceptione
abstinentia. De progressu cellae penitus
cohibendo. De lectionis seu meditationis
incessabili iugitate quae sine laesura
professionis hac proposita nostri et exercitii
quam libuerit possunt et quum necesse
fuerit inreprehensibiliter praetermitti.
Ceterum super obseruantiam illorum principalium
mandatorum constantissime definiendum

est hic pro his et quamuis mors si necesse fuerit
non uitandum pro quibus inmobiliter est dicendum.
Iuraui et statui quod fieri debet procurando iu
curitatis. Pro qua spernenda sunt uniuersa
ne bonum tranquillitatis illius perfectioque macu
letur. Similiter quoque iurandum est procuratio nostre
puritate. Nec aliud nos facere oportet
pro fide pro sobrietate castitate iustitia quae omnia
inde mutabili perseuerantia sunt tenenda
et a quibus paululum recessisse damnabile est.
De illis uero corporalibus exercitiis quae ad modicum
esse dicuntur ita tantum ut diximus
statuendum. Ut si qua superuenerit certior
pietatis occasio quae illis studeat relaxari.
Nullum super his lege tenemur sed pro arbitrio nostro
eis adhibitionem libere utimur. In illis enim
corporalibus exercitiis si pro tempore relin
quantur periculum non erit. Ab his uero uel
ad momentum declinasse mortiferum est.
xxiiii Hoc quoque simili cautione curandum est ut
si quam forsitan sermo quem esse uelatis occultum
de uobis fuerit ore prolapsus. Nulla occulta
tionis praecepta sollicitet audientem
magis enim libera sine delegatione et quae
simpliciter enuntiatur quam non continuatur
quaelibet fratrum super diuulgatione eius in
pugnatione contorquebitur. Et si tamen illum
famulum aliqua enuntiatio consubu
latione prolatam uideris et hoc ipso talem
quam cautissimo silentio praecepistis seruari
audientis commendata non fuerit.
Nam si etiam fide est aliqua sacramentorum
obtestatione definxeris citius illud
prodendum esse non ambigitur. Calor enim
aduersus ipsum uis diabolice inpugnationis
insurget ut eam mortificet uel deludat.

(c) Real Academia de la Historia

et illi fuerunt transgressores quae aetatis suae fac-
ta fuerunt mentitum. Et ideo isto mali debet ab-
rumpi monachus super his dumtaxat que ad
corporales exercitationes pertinentia definire.
Ne ad universarum inpugnationem eorumque velut
sub legis observatione custodia magis in-
citatur citius eas violare conatur praefigens
siquidem sibi legem huius quisque sub libertatis
gratia contractatur perniciorum remedium prius
obliqua servitute. Ista eaque licita immo
etiam laudabiliter quum gratuita hucatione
presumere potuisset. sine testis fortasse
conpulerit velut transgressores precipere
conpellatur. cum prevaricatione peccati.
Ubi enim non est lex nec prevaricatio.
Haec beatissimi Ioseph institutione atque
doctrina velut divino oraculo confirmati
in Egyptum residere malumus. Sed licet a puru
deinceps de nostra essemus promissione solli-
citi tamen expleto septem annorum numero
sponsionem nostram gratanter implevimus.
excurrentes numquam ad cenobium nostrum illo iam
tempore quo de impetrando aderamus
reditus fiduciam gerebamus. primum senioribus
nostris honorem debitum solvimus.
Deinde animis eorum qui pro caritatis
ardore creberrimis litterarum nostrarum
satis factionibus nequaquam fuerant
deliniti sed neque rubimus caritatem.
Tandemque conplacitum aculeo nostre sponsionis
avulso ipsius quoque cum gaudio prose-
quentibus ad sciticae solitudinis secessu
Hunc vobis ordinem fratres inlustrium patrum
scientiam atque doctrinam nostra ut potuit
elucubrata inscientia. Quum etiam
si inculcatur. forsitan sermo confundat

potius quam digestum quaero ne laudem in-
signium virorum reprehensionem sua tacitu-
tas evacuet aetatis siquidem nobis in
conspectu nostri iudicis universa docente
ulus magnificentiam ut inculcatis sermonibus
prodere quam silere. Quippe quum a pro-
fectu lectoris si sublimitatem sensuum
contemplatur hoc quod inperitia nostri
sermonis offenditur obesse non possit
et nobis maiora utilitatis cura
quam laudis. Neque enim hoc quod sanctorum
virorum dicta discribi expletum periculi
et egenum laudis esse noverim.
Sed ut prudens iudicatur laqueo pedem
indidi. ne me indubitata discrimini
sub incerta spe ulterius profectus erudi-
tus securabi. moneo omnes ad quos manus
opuscula ista pervenerint ut quicquid
in eis placuerit patrum nostrorum sit nostrum
vero sciat esse quod displicet.

INCIPIUNT ALIE SEPTEM COLLATIONES AD IOVINIANUM LEONTIUM ET TEODORUM DIRECTE COLLATIO

ABBATIS PIAMONI DE TRIBUS GENERIBUS MONACHORUM. EIUSDEM CAPITULA PREF.

I Quemammodum dudum venientes ad abbatem
Piamonem fuerimus excepti
II Verba abbatis Piamonis quomodo rudes monachi
exemplo seniorum debeant erudiri.
III Quod iuniores seniorum discere precepta debeant
IIII De tribus generibus monachorum que in Egypto sunt
V Quibus auctoribus cenobiotarum institutio profecta
VI De anachoretarum ordine atque principio.

(c) Real Academia de la Historia

vii De Sarabaitarum principio et conversatione
viii De quarto genere monachorum
viiii Interrogatio quid inter coenobium et monasterium
x Responsio
xi De humilitate vera et quomodo falsam ... culus dum
humilitatem provideria abbas Serapion
xii Interrogatio quemadmodum vera patientia possit adquiri
xiii Responsio quod per veram humilitatem possideatur vera
patientia atque tranquillitas
xiiii De exemplo patientiae cuiusdam religiosae feminae
xv De exemplo patientiae abbatis Pafnutii
xvi De perfectione patientiae
xvii De invidiae malo. Finit

INCIPIT LIBER OCTABUS DECIMUS PREFATIO

Emissis lubenter gratia Christi decem
conlationibus patrum quas exigentibus
beatissimis episcopis Helladio hac Leontio
utcumque digesta sunt, septem aliis
beato episcopo Honorato, sancto quoque famulo
Christi Eucherio dedicavimus, totidem nunc
vobis o sancti fratres Iubeniane, Minervi, Leonti
et Teudore credidi dependendas. Potestis
siquidem ut in illa coenobiorum sanctum
atque egregium disciplinam in provinciis
Gallicanis uniquaquarum vita tantum
discretione fundavistis. Ceteros vero
non solum coenobialem professionem
adprime monachos expetere, verum
etiam anachoreticam sublimitatem sublimitatem
vestris incitationibus pro-
vocastis. Namque conlationes iste
summorum patrum dispositione con-
fecta sunt et ita in omnibus temperate
utriusque professioni quia non solum occiduas
regiones verum etiam insulas maximis
fratrum coetibus fecistis florere conveniunt,
id est ut non solum hi qui adhuc in congre-
gationis laudabili subiectione perdurant,
sed etiam illi qui adhuc longe a vestris coenobiis
secedentes anachoretarum sectari gestiunt
disciplinam. Pro condicione locorum
et qualitatis sui mentis suae plenius instru-
antur quibus hoc praecipuum contulit
praecedentis vestri laboris industria.
Ut apud eos tum atque in his eadem exercitatis
deprehendi facilius praecepta seniorum
atque instituta suscipiant ipsosque
in cellulis suis auctores conlationum
cum ipsis conlationum voluminibus
suscipientes et cotidianis quodammodo
cum eis interrogationibus hac responsionibus
conloquentes. Non propriis adinventi-
onibus arduum istud et incognitum paene
in hac regione adpetant viam sed periculosam
etiam illic ubi lumen sanctissimi calles et
innumera praecedentium exempla non de-
sunt anachoreseos disciplinam illorum
potius praeceptis capere consuescant,
quos in omnibus et antiqua eruditio et longe
experientiae instruxit industria.

Finit prefatio

Post conspectum atque conloquium
patrum illorum trium quorum conlationes
sancto fratre nostro Eucherio compellente utcumque
digessimus, cum etiam ulteriora expeti-
paratur in quibus amplior atque perfectior
sanctorum numerus consistebat, multo
fragilante desiderio tendimus expetere, ad
vicum cui nomen est Diolchos, unum ex septem

188

(c) Real Academia de la Historia

nisi fluminis ostiis inminentem non tam
latentis necessitate quam desiderio sanctorum
illic conmorantium conpellente per-
venimus. Quippe enim velut cupidissimi
mercatores plurima illic caenobia ab
antiquis audissemus patribus instituta
continuo quasi navigationem inquisi-
tionis cepit spe maioris lucri sua-
dente suscepimus. ubi quam diutissime
fluctuantes ad illos virtutum sublimi-
tate conspicuos montes undique cursi-
sos oculos tenderemus abbatem piamon.
hominum anachoretarum illic inhabitan-
tium seniorem eorundemque presbyterum velut
quandam sublimissimam farum primus
circumspectantium nobis intuitus.

Hic etenim sicut evangelica illa civitas
in excelsi montis vertice constitutus
nostro protinus sese ingessit aspectui. cuius
virtutes atque mirabilia que per eum
etiam sub conspectu nostro divina gratia
testimonium meritis eius reddente per-
fecta sunt. Ne vel propositi nostri
formam vel modum huius voluminis exce-
damus praetermittenda credidimus.

Non enim de mirabilibus dei sed de institu-
tis ac studiis sanctorum quaedamque
reminisci possibile erat nos spo-
pondimus memoriae traditurus ut
necessariam tantum perfectae vitae instructi-
onem. non inutilem absque ulla emen-
datione vitiorum ac supervacuam admira-
tionem legentibus praeferremus. quem laque
beatus piamon cum nos gratula-
tione susceptos humanitate etiam
et quam congrue fecisset intellegens

nos non eiusdem esse regionis primum
unde vel cur aegyptum petissemus sollicite
percontatus cum a syriae coenobio ob desi-
derium perfectionis nos illo advenisse
cognosceret sic exorsus est..

II Quisquis hominum o filioli cuiuslibet artis
peritiam adsequi concupiscit ei sequi
nosse desiderat disciplinae studiis
mancipaverit atque perfectissimorum quorumque
opificum ipsius vel scientiae magistrorum
praecepta atque instituta servaverit
frustra in inanibus votis eorum similitu-
dinem se obtat adtingere quorum
curam atque industriam detrectat
aemulari. nobis enim nonnullos iam
ad haec loca de vestris regionibus vidimus venisse
ut cognoscendi tantummodo gratia
fratrum monasteria circumirent.

Non ut adhuc regulas ob quas huc
commeaverunt atque instituta susci-
perent hac recedentes in cellulas commo-
rarentur atque vel usu vel eruditione
perceperunt operibus experiri. qui mores
suos hic studia quibus inbuti fuerant
retinentes. ut eis exprobrarint non
nulli solent non profectus sui gratia
sed vitandae egestatis necessitate
existimati sunt provincias commu-
tasse. Non solum enim nullam eruditionis
adquirere sed ne diutius quidem in his
partibus commorari pertinacis animi
obstinatione potuerunt. quoniam enim
nec ieiuniorum morem neque psalmorum
ordinem nec ipsorum denique indumentorum
habitum permutassent quid aliud in hac
regione sectarentur quam solum victus sui

ii compendia crederentur. Quamobrem
iuniores quemadmodum credimus dicaturi
ad emulationem nostre agnitionis ad exercitia
omnibus instituantur quibus illic primordia uite
preuenta sunt. pertinent ubi dicatur que
quumque seniores uestros agere uel erudire
uideritis summa humilitate sectamini neque
uos mobeat aut ablimitatione diuertat
etiamsi nobis adpareat alicuius rei uel
facti ratio ut causa non liqueat.
Quia eos qui bene de cunctis hec simpliciter
sentiunt et uniuersa que senioribus erudiendi
uestri pesetrinat fideliter imitantur magis
quam discutere studeant. post eius experi
entiam etiam scientia rerum omnium sub
sequatur. Ceterum numquam ad rationem
ueritatis ingrediet quisquis ad discussionem
ceperit erudiri. Quia uidens eum inimicus
suo potius quam patrum iudicio confidentem
facile in id usque propellet. ut etiam illa
que maxime utilia atque saluberrima sunt
superflua eidem uideantur ac noxia atque
lata presumptioni eius callidus hostis inlu
dat. ut in rationabilibus definitionibus suis
pertinaciter inherendo. hoc solummodo sibi sanctum
esse persuadeat quod rectum atque iustissi
mum sue adinstigationis obstinationis errore
iiii censuerit. Quamobrem ordo atque
principium professionis nostre quemadmodum
uel unde descenderit. primum debetis
agnoscere. Tunc etenim poterit quis
desiderate artis efficaciter adsequi
disciplinam et ad exercendam eam incita
tur incitari cum auctores hac funda
tores eius hac nobilitatem dignitatemque.
Tria sunt in egyptum genera monacorum

quorum dua sunt obtima. tertium tepidum
atque omnimodis euitandum. I Primum est
cenobitarum qui scilicet in congregatione
pariter consistentes unius senioris iudicio
gubernantur. cuius generis maximus numerus
monacorum per uniuersam egyptum commoratur.
II Secundum anacoretarum. qui prius in cenobiis
instituti iamque in actuali conuersatione
perfecti solitudinis elegerunt secreta. cuius
professionis nos quoque obtamus esse participes.
III Tertium reprehensibile sarabaitarum. de quibus
singillatim per ordinem plenius disseremus.
Horum igitur trium professionum ut diximus
fundatores debetis agnoscere.
Nam profecto ex hoc proueniet odium professionis
illius nasci poterit que uitanda est. uel
eius desiderium que sequenda. quia necesse
est hunum quemque uiam ad illum finem
suum peruenire sectatorem ad quem auctor
ipsius inuentor que peruenerit.
[V] Itaque cenobiotarum disciplina a tempore
predicationis apostolice sumsit exordium.
Nam talis extitit in hierusolimis omnis illa
credentium multitudo que in actibus
apostolorum ita describitur. Multitudinis
autem credentium erat cor et anima una.
nec quidquam eorum que possidebant aliquid
suum esse dicebant. sed erant illis omnia
communia. possessiones et substantias
uendebant et diuidebant illa omnibus
prout cuique opus erat. Et iterum.
Neque enim quisquam egens erat inter illos.
Quod quotquot enim possessores agrorum aut
domorum erant uendentes. adferebant
pretia eorum que uendebant. et ponebant
ante pedes apostolorum. diuidebantur

(c) Real Academia de la Historia

cum singulis pro uiribus opus esset. Talis inquam erat tunc omnis ecclesia, quales nunc per paucos in cenobiis inuenire difficile est. Sed cum post apostolorum excessum tepescere cepisset credentium multitudinem, ut maxime que ad fidem Christi de alienigenis ad diuersis gentibus apostoli pro primis fidei rudimentis et inueterata gentilitatis consuetudine nihil amplius expetebant nisi ut ab immolaticiis idolorum et fornicatione et suffocatis et sanguine temperarent. Atque ista libertas que gentibus propter infirmitatem prime credulitatis indulta erat, etiam illius ecclesie perfectionem que Hierusolimis consistebat paulatim contaminare cepisset, et crescentem cotidie uel indigenarum numero uel aduenarum prime illius fidei refrigesceret feruor, non solum hi qui ad fidem Christi confluxerant, uerum etiam illi qui erant ecclesie principes ab illa districtione laxati sunt. Nonnulli enim existimantes id quod uidebant a gentibus pro infirmitate concessum sibi etiam licitum, nihil detrimenti se perpeti crediderunt si cum substantia ac facultatibus suis fidem Christi confessionemque sequerentur. Hi autem quibus adhuc apostolicus inerat feruor, memores illius pristine perfectionis discedentes a ciuitatibus suis. Illorumque consortio qui sibi uel ecclesie Dei remissioris uite neglegentiam licitam esse credebant, in locis suburbanis ac secretioribus commanere, et ea que ab apostolis per uniuersum corpus ecclesie generaliter meminerant instituta priuatim ac peculiariter exercere ceperunt. Atque ita conualuit ista quam diximus discipulorum qui se ab illorum contagio sequestrauerant disciplina. Qui paulatim tempore procedente segregati a credentium turbis ab eo quod a coniugiis sustinerent et a parentum se consortio mundique istius conuersatione secernerent, monachi siue monazontes a singularis uite solitarie districtione nominati sunt. Unde consequens fuit ut ex communione consortii cenobite cellaeque ac diuersoria eorum cenobia uocitarentur. Istud ergo solum fuit antiquissimum monachorum genus, quod non modo tempore sed etiam gratia primum est, quodque per annos plurimos solumque abbatis Pauli uel Antonii durauit etatem. Cuius etiam nunc adhuc in districtis cenobiis cernimus residere uestigia.

·VI· Unde hoc perfecto. De hoc perfectorum numero et ut ita dixerim fecundissima radice sanctorum etiam anachoretarum post hec flores fructusque prolati sunt. Cuius professionis principes hos paulo ante memorauimus, sanctum scilicet Paulum uel Antonium nobimus extitisse, qui non ut quidam pusillanimitatis causa nec inpatientie morbo, sed desiderio sublimioris profectus contemplationisque diuine solitudinis secreta sectati sunt. Licet eorum prior necessitatis obtentu, dum tempore persecutionis adfinium suorum deuitat insidias, heremum penetrasse dicatur. Ita ergo processit ex illa quam diximus disciplina aliud

xiiiia perfectionis

(c) Real Academia de la Historia

perfectionis genus cuius sectatores tam
coritae. Ita secessores id est eremitae nuncupan
tur. eo quod nequaquam conuersatione ...
habitacula quaelibet hominibus occultatis
insidias diabolicas calcauerunt aperto
certamine hac manifesto conflictu de
monibus congredi cupientes uastos
eremi secessus penetrarunt non tamen
imitationem scilicet Iohannis
Baptistae qui in eremo tota aetate per
mansit. Heliae quoque et Helisei uel illorum
de quibus apostolus ait circuierunt
in melotis et in pellibus caprinis.
angustiati adflicti egentes quibus non
erat mundus dignus. In solitudinibus
errantes in montibus et in speluncis et in
cauernis terrae. de quibus etiam figuraliter
dominus ad Iob. Quis dimisit
onagrum liberum et uincula eius quis soluit.
Posui inquit in solitudine domum eius et taber
nacula eius in salsuginem. Inridens
multitudinem ciuitatis et querellam
exactoris non audiens considerabit
montes pascuae suae et post omne uiride
quaerit. In psalmis quoque. dicant nunc
qui redempti sunt a domino quos redemit
de manu inimici. et post pauca.
Errauerunt in solitudine in inaquoso
uiam ciuitatis habitaculi non inuenerunt
esurientes et sitientes erant et anima
eorum in ipsis defecit. et clamauerunt
ad dominum cum tribularentur et de necessi
tatibus eorum liberauit eos. quos etiam
Hieremias ita describit. Beatus qui
tulit iugum ab adulescentia sua sedebit
solitarius et tacebit quia eleuabit

super se. quique illud psalmistae affectu
et opere concinnunt. similis factus sum
pellicano solitudinis uigilaui et factus
sum sicut passer solitarius in tecto.

VIII Quamquam his duabus professionibus monachorum
religio christiana gauderet coepisset autem
inde sensim paulatim hic quoque ordo
decidere emersit post haec illud deterrimum
et infidelium monachorum genus uel potius
noxia illa plantatio rediuiua consurgit.
Quae per Ananiam et Saphiram in exordio ecclesiae
pullulans apostoli Petri seueritate suc
cisa est quae inter monachos quamdiu de
testabilis exsecrandaque iudicata est
nec a quoquam ulterius usurpata quam
diu illius tam districtae formido sententiae
memoriae fidelium inserta durabat.
Quae beatus apostolus praedicator noui fidei
noris principes non paenitentia nonulla
passus est satisfactione curari sed per
niciosissimum germen celeri morte succidit.
Illo igitur exemplo quod in Anania et Saphira
apostolica districtione punitum est
a nonnullorum contemplatione paulatim
longa incuria temporis obliterata ac mente
subtracta emersit illud Sarabaitarum
genus qui ab eo quod semet a coenobiorum
congregationibus sequestrarent ac sin
gillatim suas curas tam necessitates
Aegyptiae linguae proprietate Sarabaitae
nuncupati sunt. De illorum quos supra
diximus numero procedentes qui euangelicam
perfectionem simulare potius quam in ueri
tatem arripere maluerunt.
aemulatione scilicet eorum uel laudibus pro
uocati qui uniuersis diuitiis mundi

(c) Real Academia de la Historia

profecto xpi preferunt nuditatem. Huiusmodi qui
dum inbecillo animo se summe virtutis affec
tant vel necessitate ad hanc professionem
venire conpulsi dum censeri tantummodo
nomine monachorum absque ulla studiorum emulatione
festinant cenobiorum nullatenus expetunt disci
plinam nec seniorum subduntur arbitrio aut
eorum eruditionibus instituti suas discunt
vincere voluntates. Nec ullam sane discre
tionis regulam legitima eruditione susci
piunt sed ad publicum tantummodo id est
ad hominum faciem renuntiantes aut in suis
domiciliis sub privilegio huius nominis his
dem obstricti occupationibus perseverant.
Aut construentes sibi cellulas easque monas
teria nuncupantes suo in eis iure hac liber
tate consistunt. Nequaquam evange
licis preceptionibus succumbentes ut nulla
scilicet nullis rei familiaris distentionibus
occupentur quod illi soli sine ulla infideli
dubitatione consummant qui cunctis
mundi huius facultatibus absoluti ita
se cenobiorum prepositis subdiderunt ut
ne suos quidem ipsius fateantur esse
dominos. Illi autem qui discretionem ut diximus
cenobii declinantes bini vel terni in cellulis
commorantur non contenti abbatis cura
atque imperio gubernari sed hoc precipue
procurantes ut absoluti a seniorum iudicio
exercendi vel quo placuerit evagandi
agendive quod libitum fuerit habeant
libertatem. Etiam amplius in operibus
diurnis quam hii qui in cenobiis degunt
diebus ac noctibus consumuntur sed non ea
fide eodemque proposito. Hoc enim isti
faciunt non ut fructum sui operis
subiciant dispensatoris arbitrio sed ut
adquirant pecunias quas recondant.
In eis quoque quantum intersit advertite. Illi
nihil de crastino cogitantes gratissimos
deo sudoris sui offerunt fructus.
Isti vero non solum in crastinum sed etiam in
multorum annorum spatia infidelem solli
citudinem propagantes aut mendacem deum
aut inopem credunt qui promissam coti
diani victus atque indumentorum sufficien
tiam prebere eis aut non possit aut nolit.
Illi hoc omnibus expetunt votis id est nuditatem
servant paupertatemque possideant isti ut omnium
copiarum afluentiam consequantur.
Illi ob hoc certatim statutum transcendere cupi
unt canonem diurnis operibus elaborant ut
quicquid monasterii sanctis usibus redunda
verit vel carceribus vel xenodochio vel
egrotantium dispensatione mox hoc nomio
vel indigentibus pro abbatis dispensetur
arbitrio. Isti ut quicquid cotidiane sup
fuerit gule aut profusiori proficiat
voluptati aut certe filargirie vitio
recondatur. Postremo ut concedamus
abbisit quoque hec que non obtimo pro
posito congeruntur melius quam diximus
posse dispensari nec sic quidem ad meritum
virtutis illius hac perfectionis adspi
runt. Illi etenim tantos monasterio
reditus conferentes eisque cotidie semet
tiuntur in tanta subiectionis humili
tate perdurant ut quemammodum sui
latu etiam eorum que proprio sudore con
quirunt potestate privantur abrenun
tiationis prime fervorem diu cotidie
renovent ipsos laboris sui fructibus nudati

fugientes innouantes statuum. In eo ipso
quod aliquid pauperibus largiuntur elati
in precepti cotidie conlabuntur. Illos
patientia atque districtio quantum deuotae
in hac quam semel arripiunt professione
perdurant ut numquam suas expleant
uoluntates crucifixos huic mundo cotidie
uiuosque martyres facit. horum uero sui
tepor uiuos ad inferna demergit.
Haec igitur duo genera monachorum in hac
quidem prouincia aequali prope modum
inter se numerositate contendunt.
Ceterum alias regiones quas me necessitas
catholice fidei conpulit peragrare, his
ad tertio sarabaitarum genus habundare
ac prope solum esse cognouimus temporibus
siquidem Lucii qui arriane perfidie episcopus
fuit sub Ualente imperio dum diacon
iam nostris fratribus deferremus. In his uidelicet
qui de Egipto hac Thebaida fuerant ob
catholice fidei perseuerantiam metallis
Ponti atque Armenie relegati licet
cenobiorum disciplinam in quibus dam ciui
tatibus rarissimam uiderimus anachore
tarum tamen ne ipsum quidem nomen
apud illos auditum fuisse conperimus.
viii Sunt et etiam aliud quartum genus
quod nuper cernimus emersisse in his qui
anachoretarum sibi specie atque imagine
blandiuntur. Qui in primordiis
feruore quodam breui cenobii perfecti
onem uidentur expetere sed continuo
tepefacti dum pristinos mores hac
uitia resecare contemnunt nec iugum
humilitatis ac patientiae diutius sus
tinere contenti sub dicione seniorum

imperio dedignantur subiacere expetunt
cellulas ac solitarie sedere desiderant
ut a nullo scilicet inquietante lacessiti pati
entes mansueti uel humiles possint
ab hominibus extimari. que institutio
immo tepor eos quos semel infecerit
ad perfectionem numquam permittit
accedere. Hoc enim modo non solum
non abscidentur uerum etiam in deterius
eorum uitia conualescunt. Dum a nemi
nem prouocata uti quoddam letale
et intestinum uirus quanto amplius
celatum fuerit tanto profundiorem serpens
insanabilem morbum generat egrotanti.
Pro reuerentia enim singularis celle
nullius iam uitia solitarii maluit quam
curari. Porro uirtutes non occultatione
uitiorum sed expurgatione pariuntur.
viiii GERMANUS Est ne aliqua inter cenobium
monasterium que distantia an utroque
nomine sed una censetur.
x PIAMON Licet a nonnullis soleant
indifferenter monasteria pro cenobiis
appellari tamen hoc interest quod
monasterium nomen est diuersorii nichil
amplius quam locum id est habitaculum
significans monachorum cenobium uero etiam
professionis ipsius qualitatem disci
plinamque designat et monasterium
potest etiam unius monachi habitatio
nominari. cenobium appellari non potest
nisi ubi plurimorum cohabitantium degit
unita communio. dicuntur sane
monasteria in quibus sarabaitarum
xi collegia commorantur. Quamobrem
quoniam de optimo genere monachorum id est de

(c) Real Academia de la Historia

professionis huius arripuisse principia
licet de laudabili cenobiorum fuerit eru ad ex-
celsa fastigia anacorese tendere
discipline humilitatis patientieque
uirtutem quam uos illic didicisse nondu-
bito uero sectamini cordis affectum.
Non tamen sicut quidam falsa humilitati-
one uerborum nec affectata uel superflua
in quibus dumtaxat officiis corporis inclina-
tione fingentes. Quod humilitatis
figmentum abbas Sarapion quodam
tempore eleganter inrisit. qui cum
quidam ad eum summa sui abiectione sui
habitu ac uerbis preferens uenisset
eumque senex secundum morem ut orationem
colligeret hortaretur. ille nequaquam
annuens deprecanti tantis se subiciens
asserebat flagitiis inuolutum ut nec
hunc quidem haustum communis aeris capere
mereretur. Prius quoque ipsius
refugiens sessionem humi potius in-
sedebat. quam uero etiam ad ablutio-
nem pedum multo minus prebuisset
assensum. tum abbas Sarapion refec-
tione transacta conlationis con-
suetudine prouocante monere eum
benigne hac leniter cepit ne otiosus
ac uagus preterea iuuenis cum robustus
instabili leuitate per uniuersa discur-
reret. Sed ut in cellula sedens
secundum regulam seniorum suo potius opere
quam aliena multa munificentia sus-
tentari. Quod ne apostolus paulus
incederet et quidem cum ei in euangelio
laborant. Hec prauitate mentis de-
beretur diebus tamen ac noctibus multum
operari. ut a quo cotidianum uictum uel
sibi uel his qui eidem ministrarent.
opus exercere non poterant suis manibus
prepararet. Ad hec ille tanta tri-
stitia atque hac dolore suppleuit ut
amaritudinem corde conceptam ne
uultu quidem dissimulare potuerit.
Cui senex. Actenus inquit. O fili cunctorum
te facinorum ponderibus onerabas non
metuens ne confusione tantorum atrocium
criminum notam exstimationis in-
curreres. Quid quero nunc ita quod
ad simplicem admonitionem uinculum me-
que tamen in se non modo nullum
opprobrium sed etiam edificationis
habuit hac dilectionis affectum.
Tantam te uideo indignationem commotum
ut eam ne uultu quidem occultare uel
frontis serenitate dissimulare
potueris. An forte isse illum dum te
humilibus expectabas a nostro ore
sententiam. Iustus accusator sui est
in primordio sermonis. Proinde uera
ista cordis humilitas retinenda que
non de affectata corporis uel
uerborum sed de intima mentis humi-
liatione descendit. que tunc demum
euidentissimis patientie fulgebit
indiciis cum quis non ipse de se cri-
mina ab aliis non credenda iacta-
uerit sed ab alio sibimet arroganter
ingesta contempserit et irrogatas
iniurias mansueta cordis equanimitate
XII tolerauerit. GERMANUS
Quemammodum adquiri ut retineri possit
tanta tranquillitas optamus agnoscere.

(c) Real Academia de la Historia

sententia indicat nobis silentio oris
clausura precludimus verborumque licentia
coercemus lateat quoque cordis latitante
custodire possimus quod nonnumquam
etiam quam lingua refrenatur interius
secus tumentis tacitus sue placidita-
tis amittat · et ideo ipso mansuetu-
dinis bonum non alius quam piam
servare posse nisi ex remotione cellule
hac solitario potiamur abitaculo ·

xiii. Patientia — Patientia vero atque
tranquillitas absque profunda cordis
humilitate nec adquiritur nec
tenetur que si de hoc fonte discesserit
nec beneficio celle nec perfugio solitu-
dinis indigebit · Non enim pueroci-
mo culusque rei extrinsecus queritur ·
qui humilitatis ida genetricis
atque custodis sue intrinsecus virtute
fulcitur · ceterum si movemur ab ullo
lacessiti · certum est non esse in nobis
humilitatis fundamenta firmiter
stabilita · et ideo ad incursum vel
exigue tempestatis edificium nostrum
ruinosa commotione concutimur ·
Non enim esset laudabilis nec admi-
randa patientia si nullis inimicorum
iaculis impetita tranquillitatis
propositum retineret · sed in eo
est preclara atque gloriosa quod inru-
entibus in se temptationum procellis
inmobilis perseverat · Nam in quo
quassari frangique adversitatibus
credebatur · in eo potius roboratur
et in eo magis acuitur in quo puta-
tur obtundi a passionibus enim hec
rus tentatione patientiam dici nullus ignorat ·
Ideoque constat patientem pronunciari se
neminem posse nisi eum qui universa
que sibi fuerint inrogata absque indigna-
tione toleraverit · et ideo non inmerito
laudatur a Salomone · Melior est
patiens viro forti et qui continet iram
capiente urbem · et iterum · Longanimis
vir multus in prudentia; pusillanimis
autem; valde insipiens est · Cum ergo
quis victus iniuria iracundie igne
succenditur; non causa peccati eius
acerbitas inlate contumelie extitisse
credenda est sed potius manifestatio
infirmitatis occulte · Secundum illam
parabolam salvatoris quam de duabus
domibus posuit · una que fundata erat
supra petram · et alia super arenam ·
quibus equaliter dicit · pluviarum hac
fluminum vel temptationum turbines in-
ruisse · Sed illamque in petre soliditate
fundata erat nichil penitus detrimenti
ex illa tantum violentia conlisione sensisse ·
Que vero in arenarum pendula mobilitate
constructa erat · statim fuisse con-
lapsum quam utique apparet non
propterea corruisse quia imbrium vel torrentium
inundatione pulsata sed quia super
arenam inprudenter extructa erat ·
Non enim in hoc differt a peccatore sanctus ·
quia non similiter et ipse temptatur ·
Sed quia hic etiam magna inpugnatione
non vincitur · ille enim etiam parva
temptatione superatur · Neque enim
esset ut diximus iusti alicuius lau-
dabilis fortitudo si vinceret intemptatus

192

(c) Real Academia de la Historia

quum utique locum uictorie habere non possit absque aduersitatis certamine. Beatus enim uir qui suffert temptationem quia cum probatus fuerit accipiet coronam uite quam repromisit deus diligentibus se.

Secundum apostolum quoque paulum uirtus non in otio atque deliciis sed in infirmitate perficitur. Ecce enim inquid dedi te hodie in ciuitatem munitam et in columnam ferream et in murum ereum super omnem terram regibus iuda principibus eius et sacerdotibus eius et omni populo terre et bellabunt aduersum te et non preualebunt quia ego tecum sum

XIIII ait dominus ut eruam te. Huius ergo patientie uolo uobis duorum tantum exempla proponere. unum religiose cuiusdam femine que patientie uirtutem tanta auiditate sectata est ut non solum temptationum non uitauerit incursus. sed etiam occasiones molestiarum sibimet procurasse quibus frequentius inritata non cederet.

Haec namque cum alexandrie commaneret. essetque non obscurior orta maioribus atque in domo que sibi fuerat a parentibus derelicta religiose domino deseruiret. uenit ad beate memorie episcopum athanasium postulauitque ut aliquam sibi alendam uiduam de his que ecclesiasticis sumptibus pascebantur.

Et ut petitionem eius uerbis ipsius exprimamus da mihi inquid aliquam de sororibus quam refoueam. Sacerdos ergo cum laudasset propositum femine quod eam ad opus misericordie uidisset esse promtissimam iussit ex omnibus eligi uiduam que et honestate morum et grauitate hac disciplina omnibus preferretur. Ne forte desiderium largitatis percipientis uitio uinceretur et que mercedem querebat in egenis dampnum fidei pateretur ex moribus offensa. Adducta hominibus deseruiret. obsequiis uirtutem modestie eius ac lenitatis experta uidensque se ab ipsa momentis singulis gratiarum actione pro officio humanitatis honorari post dies paucos ad memoratum reuertitur sacerdotem.

Rogaueram inquiens ut mihi dari preciperes quam ego reficerem et cuius monitis famularer obsequiis. Quumque ille necdum propositum femine hac desiderium intellegens uidisset petitionem eius dissimulatione prepositi fuisse neglectam curasque mox illius non absque animi sui commotione perquisisset protinus agnouisset. honestioremque ceteris uiduam deputatam occulte precepit tradi illi que esset cunctis nequior reperiretur. que scilicet et iracundia. et rixosa. uel uinolentia seu uerbositate atque garrulitate uinceret cunctas quibus hec uitia dominarentur excederet. Quam cum multo facilius inuentam sibique erudiendam domi habere cepisset atque eadem ei diligentia qua priori illi uidue uel etiam studio sius ministrasset. hoc solum ab ea pro tantis obsequiis recipiebat gratie ut indignis iurgiis affectaret iniuriis conuiciis quoque ab ea exprobrationibus que continuis uexabatur obicientes ei et male dicens obtrectationibus increpans eo quod eam non ad refrigerium sed potius ad cruciatum

(c) Real Academia de la Historia

contumeliam ab episcopo poposcisset
magistramque redderet qui eam de laborem quam
de labore sustentaverit adsequentem.
Quae ergo assiduitatis iurgiorum eorumque pro
temperet. Itane ab ingestatione quidem
manium procax mulier temperaret
illa autem humilioris obsequii gratia
nullo officio non sustinentem vincere
festinando se detinentem precando humilius
subiciendo discebat. In multis modis
indignationibus lacessita iurgantem
insanientem humanitatis mansuetudine
deliniret. Quibus ad plenum exercitatis
consummata perfectaque virtutem
desideratae patientiae consecuta.
Commemoratae sententiam accipe pro electionis
illius iudicio quam aequam pro beneficio
sustentationis suae gratias persolvit
agere eo quod secundum desiderium suum
tandem magistram et patientiae
dignissimam providisset cuius illa iurgiis
ita quodam palaestrae oleo quotidie
roborata pervenisset. Tandem in
quiens dedisti mihi quam saepius semper
nam illam prior suis me potius
honorabat hac refrigerabat obse
quiis. Haec de sexu muliebri dixisse
sufficiat ut commemoratione hac
non solum aedificemur verum etiam
confundamur qui patientiam nostram
nisi fuerimus ad ferarum morem fearum
incubantes cellularum tenere non possumus.
Nunc vero abbatis Paphnutii pro
ponendum exemplum qui in illius insig
nis atque ubique praedicabilis Scitiotice
heremi in qua nunc presbyter est

secretum tanto studio semper inhaesit ut ei
ceteris anachoretis bubali nomen inderetur
eo quod ingenita velut dixerim desiderio
solitudinis semper habitatione gauderet.
Itaque cum tantus in pueritia sua esset
virtutis et gratiae ut etiam praeclari huius
tunc temporis gravitatem eius et inmo
bilem constantiam mirarentur eumque
licet minorem aetate tamen pro virtutum
meritis senioribus exaequarentur suo
quoque ordini ducerent inserendum livor ille
qui adversus Ioseph patriarcham fratrum
quondam animos incitavit quendam
de numero fratrum edacis zeli igne succendit.
Qui naevo quodam ac macula pulchritudinem
eius cupiens deformare hoc genus maligni
tatis excogitavit ut opportunitatem
temporis captavisset quo Paphnutius ad
ecclesiam die dominica processurus aberat
e cellula. In quam furtim irruens codicem
suum inter eius plectas quas de palmarum
foliis solebat intexere latenter abscondit.
Ac de concinnata factione securus ipse
quoque velut pura ac simplici conscientia
ad ecclesiam venit. Cumque celebrata omnis
ex more fuisset sollemnitas querellam
sancto Isidoro qui ante hunc eundem Paphnutium
eiusdem heremi presbyter fuit coram cunctis
fratribus detulit asserens sibi codicem de cella
fuisse sublatum. Cumque eius querimonia
ita cunctorum fratrum praecipueque presbyteri animos
permovisset ut quid primum suspicarentur
quidve decernerent non haberent summa
cunctis admiratione perculsis de tam
inaudita illic facinoris novitate quippe
quod neque ante illud tempus factum in illa

(c) Real Academia de la Historia

heremo quis mentem inerat ne forte aliquando
commissum erat. Ille quidem detulerat
accusator usque dum ut festinarent in gestu
hominibus missis electi quique cunctorum singil-
latim fratrum cellulas scrutarentur.
Quod cum ab senioribus a presbytero iussum esset in-
cunctanter universorum cubilia revoluerunt. Ad
extremum in pusillitatis cellula absconditum
codicem invenerunt psalmorum quem illi
istius vocant sicut eum insidiator occulte
subripuerunt. Quem cum inquisitores con-
spicerent ad lectum delatum coram omnibus
detulissent pusillitatis licet de conscien-
tiae suae esset sinceritate securus tamen
velut qui furti crimen agnosceret satis-
factione secretum erudens locum paenitentiae
suppliciter postulabat. Hoc verecundie
sue moderatione prospiciens ne si maculam
furti verbis conaretur abluere insuper
etiam mendacii notaretur neminem
scilicet aliud quam se quod inventum fuerat
surripuisse quamque detectum non cum mentire
delectatur. Qui de iudicio fidens pro actibus
obscenis esset propriis in oratione lugens
lacrimis supplicabatque ieiuniis summisse in
conspectu hominum mentis humilitate
prosternebat. Sed cum duabus ferme ebdo-
madibus tale se omni contentione cum his hic
spiritu degeret ita die sabbati vel dominico
non ad percipiendam communionem sacrum
sed ad prosternendum se in limine ecclesie atque
veniam simpliciter postulandam inchoavit
occurreret nequaquam passus est eum
occultator omnium esse et cognitor
velut re amplius con esse
ut habitus infirmari. Nam quod ille
inventor sceleris sui se fur. In probris
laudis aliene callidus infamator nullo
hominum aliter commiserat per diabolum
quis prius inventor fuerat publicum.
Attestatur namque dirissimo demonio
cunctis factionis occulte patefacie
insidius. Criminationumque hac fra-
dium idem fuit proditor qui commen-
tor. Iam vero spiritu illo inmundo gra-
viter diuque vexatus erat ita ne orati-
onibus sanctorum illic consistentium quidam me-
cursum uti meritis demonis imperi-
bus potuerit emundari sed nec prius
quidem Isidori praesentia singularis cre-
delissimo ab eo exclusus est vexator.
Cui tantum erat usitatus domni liturgiae
collata ita ne usque ad limen quidem est
quisquam assequeretur quia audiens
sanatus est aliquando per ducatum sancti
Christo hanc adulescentiae pusillitatem gloriam
sincerus venerim. Ita illius autem orationi
omnibus cum insidiatus fuerat purga-
tur. At oculus laudi aliquid invidus
inimicus aliquid re posse decepisse
crediderat eo nomen proclamans ea
delicti sui veniam et finem supplicii
praesentis acciperet. Haec ergo illo in
adulescentiae sue fructu indolis lumi-
nae indicia praefigurant. Lineas
quasdam perfectionis illius quae in
maturitate aetatis augenda adhuc
in minis pueris designabit. Sed quae
ad culmen virtutis vel volumus perducere
talia nobis exordiorum fundamenta
XIII iacienda sunt. Duplex sane ad ra-
tionem his facti causam compulit

(c) Real Academia de la Historia

tantum ut ad hanc inmobilitatem uiri con
stantium quos peruenerit quanto a minoribus
inimici inpugnamur insidiis tanto
maiorem tranquillitatis atque patientiae
statum affectanti. deinde ut a firma desti
natione et ne cum temptationum procellis
inpugnationibus quoque diaboli attactos nos
esse non posse. si omnem presidium patien
tiae spe, omne quae fiducia non in nostri
is hominis nostri uiribus sed in cellula
clausentis. aut in solitudinis secessu
sanctorum quoque consortio uel cultus quamque expertu
nos sancti presidio conlocemur.
Nisi autem mentem nostram uirtute protecti
onis sue firmauerit qui in euangelio
ait regnum dei intra uos est frustra tectis
hostis insidias aut auxilium cohabitan
tium hominum uincere aut localibus
spatiis declinare aut munitionem
tectorum excludere posse nos credimus.
Nam quamuis haec omnia sancto Pafnutio
non deessent non inpugnationis aditum
aduersus eum diabolus inuenisse non
potuit neque illum nequissimum spiritum
separauit parietum ambitus aut heremi solitudo
aut tota in illa congregatione sanctorum
meritum repulerunt. Sed quia sanctus
dei famulus non in his quae extrinsecus
sunt sed in ipso occultorum hominum
iudice spem sui cordis affixerat
tantae inpugnationis machinis nequa
quam potuit commoueri. Econtra
ille quem ad tantum fuisse precipitatum
inuidia nonne et solitudinis bene
ficio et munitione sanctioris
habitaculi et beati Isidori abbatis

atque presbyteri aliorumque sanctorum auxilio fruebatur.
Et tamen quia eum super arenam reppererat
turbo diabolicus non solum impegit eius
uerum etiam subuertit habitaculum.
Non ergo quietem nostram extrinsecus requi
ramus nec opitulari nobis inpatientiae
nostrae alienam putemus posse patientiam.
Sicut enim regnum dei intra nos est
ita inimici hominis domestici eius.
Nemo enim inimicus magis quam sensus meus
qui intimus est uere in nt domes
ticus aduersatur. ea de re si
fuerimus solliciti ab internis hostibus
ledi minime poterimus. ubi enim nobis non
domestici aduersantur ibi et regnum dei
in tranquillitate mentis adquiritur.
Nam si rationem diligenter excutiamus ledi
ab homine quamuis malignante non possum
si ipse in pacifico aduersus me corde non
dimicem. Si autem ledor non est uitium
inpugnationis aliene sed inpatientiae mee.
Sicut enim grauis haec solidus cibus sano
utilis ita perniciosus est egrotanti.
Nos autem ledere sermo mentem potest nisi ei
ad nocendum uires ad lectoria percipientis
infirmitatis. Sicut quamquam ergo similis inter
fratres fuerit aborta temptatio.
Nequaquam a statu tranquillitatis excuti
bilis semus securi oblectationibus adiciam
reseruantur. Nec puerros atque execrabiles
quos quoque sanctorum uirorum numero inserator
laetitiae mittimur quia diu in hubris rete
astu conculcamus atque conterimus
necesse est tamen paleas igni perpetuo
deputandus inter electissima fru
menta misceri. Denique sicut uitiantur

194

inter angelos uel Iudam inter apostolos ut
Nicolaum prauissime secte inuentorem
diacones reminiscamur electos. Ex hoc quod
nequissimi homines sanctorum hordine depre
henduntur inserta minuere non poterit.
Nam licet hunc Nicolaum quidam asserant
non hunc fuisse qui ad opus ministerii
ab apostolis electus est. nihil hominus
tamen eum de illo discipulorum fuisse
numero negare non possunt.
Quorum omnis talis tamque perfectus
illo tempo ris fuisse manifestum
est quales nunc per paucos uix in
cenobiis inuenimus. Non ergo ruinam
illius supradicti fratris qui in illa heremo
tam lugubri lapsus est casu neque illam
maculam quam tamen ille ingentibus penitentie
lacrimis postea delebit sed beati potius
Pafnutii nobis proponamus exempla nec
subuersione illius deiciamur cuius antiquum
inuidie uitium etiam auxit in pectore affectata
religio sed huius humilitatem toto imitemur
sectemur quam non illi quies heremi subito
genuit sed inter homines adquisitam con
summauit atque excoluit solitudo.

XIII Sciendum tamen est inuidie morbum difficilius
ad medellam quam cetera uitia peruenire. Nam eum
quem semel ueneno suo peste corruperit pene
dixerim carere medio. Ipsa namque est talis
de qua figuraliter dicitur per prophetam.
Ecce ego mittam uobis serpentes regulos
quibus non est incantatio et mordebunt
uos. Recte igitur aspidum mortiferis
basilisci ueneni morsus inuidie compara
tur quo primus ille omnium uenenorum auctor
et princeps et periit et peremit.

Nam ante se ipse quam est cui inuidebat inter
fecit prius quam in hominem mortis
uirus infunderet ipse perdidit. Inuidia
enim diaboli mors introiuit in orbem terrarum.
Imitantur autem eum qui sunt a parte eius.
Sicut enim ille qui primus eiusdem mali peste
corruptus est nec medellam penitentie
nec fomentum illius curationis admisit
ita et hi quisdem se prequandos morsibus
tradiderunt omnem opem sancti incanta
toris excludunt. Quia quum uerisimilibus non
culpis eorum quibus libent sed prosperi
tate crucientur et rubescentes ipsam
prodere uerecundiam execrantur sibi quis
dum superfluas et inhebetes causas offen
sionis inquirunt. quarum quia omnimo
modis false sunt uana curatio est
cum illud mortiferum uirus quod non
uult prodere lateat in medullis. De quibus
ubi ille sapientissimus competenter
expressit. Si momorderit serpens non
in sibilo non est abundantia incanta
tori. Isti enim sunt taciti
morsus quibus solis sapientium medi
cina non subuenit. Nam usque adeo
incurabilis est illa pernicies ut blandi
mentis exasperetur. inflectur obsequiis
muneribus irritetur quia ut idem salo
mon ait nichil sustinet zelus.
Quanto enim amplius alius aut humi
litatis subiectione aut patientie
uirtute aut munificentie laude pro
fecerit tanto ille maioribus inuidie
stimulis incitatur quia nonnisi
ruinam aut mortem eius cui inuidet
concupiscit. denique illorum undecim

...sariis earum. Zelus inauntū nulla
innoxii fratris sublatione potuit deli-
nire. Ut de scribitur commemoratur:
Inuidebant autem ei fratres sui eo quod diligeret
eum pater suus et non poterant ei loqui
quicquam pacificum. Donec zelus eorum
quamuis illa germani obsequiis atque sub-
lectus est iniuria blandimentu. Mortem
eius cupientes uix possit uenditionis sermone
crimine satiare. Cunctis ergo uitiis
perniciosiorem atque ad expugnandum diffici-
liorem esse constat inuidiam que ipsis
remediis quibus reliqua extinguntur
accenditur. Nam uerbi gratia
quidam nimium sibi inlatum dolet largi-
tatis compensatione curatur.
Quidam inlatam indignatur iniuriam
humilitatis satisfactione placatur.
Quid illi facies qui hoc ipso magis quod
humiliorem ac benigniorem senserit offen-
ditur? Quem non ad iracundiam cupidi-
tas que pretio deliniatur, non iniurie
ultio aut amor ulla[ti]onis accendit atque
officiorum uincitur blandimentis,
sed successus tantum alienae prosperi-
tatis irritat. Quis autem est qui se
uel ut fugiat inuidentem a bonis
corruere aut a prosperis alienare
aut calumniatore aliqua obesse in uobis.
Quapropter necesse quicquid in nobis
inuidum est atque ita ut uegetatione
sancti spiritus animatur, ut ita tantum huius
mali morsu basilisci in extrema diuum
cui inpossibile nihil est aliquatenus implo-
remus auxilium. Ceteri enim
uenena serpentum id est cumulata peccata

uel uitia quibus uitiato inuoluitur lau-
facile expurgantur humana fragilitate
et si habent aliqua uulnerum suorum in
carne uestigia, quibus quamuis perniciorum
corpus perniciosissime contaminetur.
Tamen si habiri ace remedium uita illum
saluatoris uerborum medella aliquis peri-
tissimus carminum diuinorum incantatur,
ad mortem ad perpetuum animi mortem
pernicies uirulentia non peruenit. Inuidie
autem quasi ut regulo serpente, exsurum
uirus uitam ipsam religionis ac fidei
prius quam uulnus in corpore sentiatur
excludit. Non enim aduersus hominem sed
plane aduersus deum blasfemus extollitur.
Quia nihil in fratre aliud nisi bonum meritum
carpens non hominis culpam sed dei aut nec
iudicia reprehendit. Haec est ergo illa
radix omnium germinans amaritudinis radix
querere eriget ad ruina in contumelium
ipsius qui bona homini confert ascendit
auctoris. Nec quemquam moueat quod
deus missurum se serpentes regulos, in quibus
quorum criminibus offenditur mordeant
comminatur. Nam licet certum sit
deum auctorem inuidiae esse non posse.
Et quum tamen et diuino dignum iudicio est
ut dum bona ducat humilibus conferuntur
et superbis hac reprobis denegantur.
Eos quos secundum apostolum tradit in reprobum
sensum meretur quasi ab ipso missum
peruitare et consumat inuidia secundum
illud ipsi me ad emulationem irritaue-
runt in non deo et ego ad emulationem
adducam eos in non gente.
Hec ad beatum pimon desiderium meum

193

quod de primis cenobiis scolis ad secundum
anachoreseos gradum tendere ceperunt
dispositione ut denatur in flumine T.
Nam primordia solitariae commoratio
nis atque sequendi propositum in
inbuende percepimus. explicit conlatio
abbatis piamon

INCIPIT CONLATIO ABBATIS IOANNIS DE FINE CENOBITE

Item capitula ejusdem

I · De cenobio abbatis pauli et patientia cuiusdam fratris
II De humilitate abbatis Iohannis et interrogatione nostra
III Responsio abbatis Iohannis qua re heremum reliquerit
IIII De virtute predicti senis quam in anachoretica exercuit (disciplina)
VI De commodis heremi VII De utilitate cenobii
VII Interrogatio de cenobii vel solitudinis fructu
VIII Responsio super interrogatione propositam
VIIII De consummata veraque perfectione
X De his qui inperfecti heremum petunt
XI Interrogatio de remedio eius qui a cenobio de congregatione (capsi ertaria)
XII Responsio quomodo solitarius vitia sua possit agnoscere
XIII Interrogatio quomodo curari possit qui non expurgatis vitiis solitudine ingressi sunt
XIIII Responsio super eorum medicina
XV Interrogatio utrum castitas sicut et ceterae passiones debeat explicari
XVI Responsio quibus documentis possit agnosci.

INCIPIT LIBER NONUS DECIMUS

Post dierum modum paucos maioris
doctrine desiderio perudentes rursus
ad abbatis pauli cenobium summa cum ala
critate pervenimus. ubi licet ea plusquam
ducentorum fratrum numerus moraretur

in honorem tamen sollemnitatis
que id temporis agebatur infinitae
de aliis quoque cenobiis monachorum turbae
confluxerant. Nam prioris abbatis qui
eidem cenobio prefuerat anniversaria
depositio sollempniter curabatur.
Cuius conventus idcirco fecimus mentionem
ut patientiam cuiusdam fratris sub presentia
totius congregationis inmobili le
nitate durantem breviter preferamus.
Nam licet alio operis huius tendat intentio
ut scilicet abbatis Iohannis qui derelic
to heremo in illo cenobio summa humilita
tis virtute subdiderat prosequamur
eloquia nequaquam tamen putamus
absurdum sine aliqua circumitione
verborum magnam credimus studiosis
quibusque utilitatem edificationis confer
re. Igitur cum latius vero subdivali
illa monachorum multitudine per duo
denario numerum distantes orbibus
consideret. quidam frater quidem cum ferculum
paulo tardius in
tulisset ea sub occasione statim cursi
tans predictus abba paulus qui in
ter turbas ministerium fratrum solli
cite discurrebat extenta manu alapam
eum sub omnium conspectu in tam
late vel in hisce sonitu palme et quam
ad diversorum et longius considentium
auribus resultaret. hoc tamen idcirco
ab eo factum erat ut cunctis qui aderant
iubentis patientia pueri fuerit et omnis
qui in ea fuissent causa aut periculo mo
derate erudirentur exemplo.
Quae iniuria tamen id senior fecerit

(c) Real Academia de la Historia

consilio reprobauit. Hic memorabilis
patientiae lubentissime tantam dominice leni
tatem suscepit ut non modo nullus fuerit
ex ore eius sermo prolapsus ut tenuissi
mum murmur tacitum labiorum agita
tione signatum sed ne uel parum quidem oris
moderatio atque tranquillitas uultus color
saltem qualemcumque mutauerit.
Quod factum non solum nobis qui nuper
Syriae monasterio uenientes patientiae
huius uirtutem non tantum uidentibus
percepimus exemplis sed etiam cunctis
qui experti talium non erant studiorum
tam mirum fuit ut etiam summis uiris
praecipue pro hoc factum conferretur
instructio. Quod scilicet etiam patien
tiam eius correptio praesentia non mouerit
neque spectaculum quidem tantae multi
tudinis ullo uultus prius ruboris
tinxisset indicio. In hoc itaque ceno
bio repperimus antiquissimum senem nomine
Iohannem cuius uerba pariter et humili
tatem quam scis omnibus praeeminebat
nequaquam silentio praetereunda
censuimus. Scientes eum hanc maxime
perfectione uicisse quae quamuis uirtu
tum omnium mater et totius spiritalis
structurae solidissimum fundamentum
a nostris penitus exulat institutis.
Unde non mirum est nec ad illorum sublimita
tem nos posse conscendere qui nondum tantum
usque ad senectam sub cenobii permanere
non possumus disciplina sed uix biennio
sub lectionis iugum sustinere contenti
ad perniciosam noxiae libertatis pro
tinus euolumus. Quia tamen ipso illo

paruo tempore non secundum illum discretio
nis regulam sed pro nostri arbitrii libertate
ut quamque senioris subiciuidamur
imperio ut non patientiae fructum discere
sed tempus adipiscendae licentiae expectasse
uideamur. Hunc igitur senem quem
in praedicati abbatis Pauli cenobio uidissemus
et aetatem primum et gratiam uiri qua et tan
praeditus admirati dimisso in terram
uultu precari cepimus ut nobis pandere
dignaretur quam ob causam solitudinis heremi
libertatem et illa professione sublimi
qua eum praecesseris eiusdem uitae uiris
summa celeberrima commendabat
sub cenobii iugum subire maluisset. Ille
uelut inpatiens anachoreticae disciplinae
et sublimitatem tantae perfectionis in
dignum uoluntatem se solus seuerasse
dicebat. Si tamen ut prior instituta
secundum professionis meritum posset
implere. Cuius professionis humili
tatem quam superatio nostrae deprecationis
III excluderet. Ad extremum ita exorsus est.
Anachoreticae disciplinae quam me deseruisse
miramini non solum respuo nec refugio sed
tota potius ueneratione complector
atque suscipio in qua post xxx annos quos
in cenobii congregatione exegerum
ita alios uiginti explesse me gaudio
ut inter illos quorum uel mediocritas
appetebatur nonusquam segnitiae de
notatus sollicitudine in terrenum cumulum
rerum in expolitu sordebat recurrere.
ad cenobium commodius uisum est ut
et promotior asperam pluriores proposita
consummatio requireretur etiam uis praesumere.

196

(c) Real Academia de la Historia

Sublimioris professionis humilitate difi
cultatis periculum. melius est enim etiam
devotum in minoribus quam inde votum in
maioribus professionibus inveniri. et laudatio
si quid elatius. immo liberius fortasse
protulero. quero ut non iactantie vitio.
sed edificationis vestre depromptum studio
censeatis. et quia vobis tam studiose
querentibus nichil de veritate existimo
subtrahendum. curiositati potius quam iactantie
deputetis. arbitror enim in instructionis
vobis aliquid posse conferri si paululum per
humilitate seposita simpliciter homi
nem proposita mihi puritate fecero veritatem.
Confido enim quia nec apud vos de libertate
dicatur cenodoxie notam. neque apud con
scientiam meam de suppressione veritatis
quoddam mendacii crimen incurram.

IIII Si quis igitur alius secreti heremi delec
tatur oblivioni tradere potuit humana
consortia. hoc etiam et Hieremiae dicere
et diem hominis non desideravi tu scis.
Ergo domino quoque istius gratia largiente.
vel adsequutum vel certe adsequi ad
nisum fuisse me fateor. ita ut quoque pro domini
nostri munere meminerim in huiusmodi
raptum frequenter excessu ut obliviscerer
me sarcinam corporee fragilitatis indu
tum mentemque meam ita omnes exteriores sensus
subito respuisse et a cunctis materiali
bus rebus omnimodis exclusisse. ut neque oculi
neque aures mee proprio fungerentur
officio. et ita divinis meditationibus
ac spiritalibus theoriis animus replebatur
ut sepe ad vesperam cibum me percepisse
nescirem hac sequenti die de hesterna ab

solutione ieiunii penitus dubitarem.
Ob quam etiam causam septem dierum cibos
hoc est septem paxamatios pariter
requireret in proximo ad admanuentis
porta die sabbati reponuntur ut refectio
pretermissa non lateat. quia con
suetudine illius quoque oblivionis error
excluditur. ut expletum ebdomade
cursum hec sollemnitatem diei prius
revolutam firmatur pariter indicet. nunc
rursus iteratur que diei sacre et congrega
tionis sollemnitas solitarii latere non
possit. Quod si etiam hunc ordinem
ille quem prediximus mentis excessus
forte turbaverit. nichil hominis quo
tidiani operis modus dierum numerum
signans ut careat errore. Et ut ceteris
heremi utilitatibus silentio pretermittam.
Non enim erat nobis de eorum numero quos
multitudine redderet solitudinis ac de
nobis fine et cunctorum causis potius
ob quas illum deserere maluerim quas
etiam vos agnoscere malueritis brevius
explicabo. Omnis quidem illos quos me
mortui solitudinis fructus quibus
edixero. sublimioribus meritis duxeri
porta ponendos breviore ratione perstringam.

V Quamdiu igitur suscitaret eos qui in heremo
tunc temporis morabantur libertas
etiam nobis largiendo diffusiore solitu
dinis vastitate blandiretur et quidem
maioribus remota secreta frequentissime
accederet illos rapiebamur excessus
nec tantum. utinam quam frequens intuentium
multitudo pariunde humanitatis
necessitatem. sensus nostros ingenerant

(c) Real Academia de la Historia

cturum districtionibus adgravati ea soli
tudinis plane tranquillitate secreta et illam
conversationem angelice beatitudini
conparandam insatiabili desiderio hac
toto animi ardore sectati sumus.
Sed quum maior ut dixi numerus fratrum habi
tationem illius solitudinis cepisset fre
quentare et quodammodo angustata vastioris
heremi libertate non modo ignem illum
divine contemplationis frigescere fecisset
et quam multis modis mentem carnalium
rerum vinculis inpedire e legibus discipline
ita quamque implere proposui quam in illa
tam sublimi professione carnalium
necessitatem provisione corporis.
Ut si mihi illa libertas et spiritales denegan
tur excessus ablata tamen crastina
die sponte sollicitudine evangelice me
praecepti consummatio consoletur.
Et id quod mihi de illa theorica subli
mitate subtrahitur hac obedientiae sub
iectione pensatur. Anterum namque erat
cuius libet artis vel studii disciplinam
quempiam profiteri et ad perfectionem eius
minime pervenire. Quam ob rem quid etiam
nunc in hac conversatione perfruar commo
dis breviter explicabo. Vos vero utrum
illa solitudinis lucra his beneficiis
valeant conpensare digesta narrati
one perpendite. Per se vos et quod hoc pro
bare possibile erat verum fastidio an
desiderio sinceritatis illius puritatem
his maluerim cenobii angustias commutari.
In hac igitur conversatione diurni
operis nulla provendicationis vel ex
ceptionis nulla distentio non annui

panis inevitabilis cura non sollicitudo
corporalium rerum. Quia non tantum
propriis sed etiam multorum advenientium
usibus necessaria preparantur. Postremo
nulla arrogantia laudis humane que
inmundioris omnibus in conspectu dei etiam
magnos heremi labores frequenter evacuat.
Verum ita in illa anachoretica disciplina
illos elationum spatium fructus et exe
crabilis cenodoxie periculum preteream.
Ad hoc generale cunctorum pondus id est
communi parandi victus sollicitudine
revertamur. que totius mensuram non dico
illius antique districtionis excesserat que usum
penitus olei nesciebat sed ne huic quidem
nostri temporis remissione cepta esse
contenta in qua unum olei sextarium id est
idemque lenticule modio advenientium usibus
preparatum totius refectionis anni
replebuntur officia tantum duplicato
modo necessitatis vitalis vix que erat
expediri et antea apud nonnullos vir
noxie his remissionis in terra utatur ad
mirie que permixtas nonnulli unum olei
admisceant guttam. Quam preterea
nostri qui heremi instituta maiore abs
tinentie virtute sectati sunt repellende
tantum cenodoxie gratia instillare
consueverunt. sed in fringentes etiam pau
qui pro salibus tantum plus oleum quam
necesse erat superfundunt. et talia duos
cibos propria situ natura dirimentes qui
singillatim diversoque tempore monachum
reficere iucundissime poterant sub
unius saporis oblectatione perciperent.
In tantum sane hec in mercialium rerum

possessio super extitit. Ut ea quam quoque
quod absque uerecundiam referre non
possum sub obtentu humanitatis
hac susceptionis huius una cum fratribus
abire cellulis ceperint ut illa praeter
eum quibus adtentio animi hac
sepulchris aduersus semper intentiae specialis
ingruat. Concursus scilicet fratrum
susceptionis quoque hac deductionis
officia mutuas uisitationes diuersarumque
confabulationum interminabilem curam.
Quorum etiam illo tempore quo haec uiden
tur impedimenta cessare tamen animi
consuetudinariae inquietudinis assidui
tate suspensum expectatio ipsa distendit.
Atque ita fit ut anachoretis illa libertas
huius cenobii nexibus inpedita ad illam
cordis inefabilem alacritatem prope
dicto non perueniat ascensu hac fructum
heremiticae professionis amittat.
Quis enim in congregatione nunc usque
in turbis sit fuerit detegatur sola
quies animae cordisque tranquillitas
omnibus occupationibus absoluta non deerit
quam is illis quoque qui in solitudine com
morantur praestat fuerit labores qui
dem anachoretis sustinebunt.
Fructus uero ipsius sine dubio natur
qui non nisi quietae mentis stabilitate
conquiritur. Porro enim etiam si mici
in cenobio consistat ubi illa puritate
cordis aliquid fuerit imminutum.
certo solius euangelici praecepti conpen
satione conrenditur. Quod certum erat
omnibus illis heremi fructibus non posse
postponi. Ut scilicet de crastino
nihil cogitans et usque ad finem sublectatur
abbati illum aliquatenus uideatur emulari
de quo dicitur humiliauit semetipsum
factus oboediens usque ad mortem mereatur
que illius uerbis humiliter dicere quia
non ueni facere uoluntatem meam sed
uoluntatem eius qui misit me patris.

XIII **GERMANUS** Quia et utriusque profes
sionis non quemadmodum initiator prin
cipia tantummodo contigisse sed per
fectum consendisse munificentia cognoscitur.
Quis nunc cenobitae quis heremitae sit
finis obtatum agnoscere. Nulli namque
dubium erat neminem de his uel fidelius
posse ut plenius disputare quam illum
qui utriusque perfectionem longo usu et
magistra experientia consequutus
meritum eorum hunc finem ueridica
potest insinuare doctrinam. **IOHANNES**

XIIII Unum eundemque hominem in utraque profes
sione perfectum esse non posse absolute
pronuntiasse potuissem nisi me pau
corum admodum secunduretur exemplum.
Magnum siquidem est in qualibet earum
consummatum quempiam repperiri
quanto magis ad plenum utraque perfectum.
Arduum ac pene dixerim homini inpos
sibile esse perspicuum est.
Quod tamen si quando prouenerit
non tamen ad generalem formulam
referri potest. Non enim a paucis et
minimis sed de consideratione paucorum
sed ex his quam multorum immo omnium
subleniana uoluntate uniuersalis est
regula proponenda. Si qua uero raris
sime atque paucissimis obtinentur

hac possibilitatem communis uite
excedunt uel supra condicionem humane
fragilitatis naturamque concessa
a preceptis sunt generalibus sequestra
ta nec tamen pro exemplo quasi promiscue
proferenda. Quamobrem id quod in
quiritis secundum mediocritatem sensus mei
breuiter intimabo. Finis quidem ceno
bite est omnes suas mortificare et cru
cifigere uoluntates ac secundum euange
lice perfectionis salutare mandatum
nihil de crastino cogitare.
Quam perfectionem prorsus a nemine
nisi a cenobiota tantum impleri posse certum
est. Quem uirum talem per Esaiam
describens laudat beatificatque con
cludit. Si auerteris a sabbato
pedem tuum facere uoluntatem tuam
in die sancto meo et glorificaueris eum dum
non facis uias tuas et non inuenitur
uoluntas tua ut loquaris sermonem.
tunc delectaberis super dominum et sustol
lam te super altitudinem terre et
cibabo te hereditate Iacob patris tui.
Os enim domini locutum est. Heremite
uero perfectio est exutam mentem
a cunctis habere terrenis eamque
quantum humana inbecillitas ualet
sic unire cum Christo. Quem uirum Hiere
mias propheta describens beatus in
quid uir qui tulit iugum ab adulescen
tia sua. sedebit solitarius et tace
bit quia leuabit se super se. Psal
mista quoque. Similis factus sum
pellicano solitudinis uigilaui et
factus sum sicut passer solitarius

in tecto. Ad hunc igitur finem quam
utriusque professionis esse prediximus
nisi eorum uterque peruenerit frustra ille
cenobii et hic anacoreseos expetit
disciplinam. neuter enim uirtutem sue
professionis implebit. VIIII

Sed [non] hoc integra et in omnibus consummata
perfectio se parte perfectionis est. rursum
ergo et paucissimis dono dei concessa
perfectio. Hic enim uere et non ex parte
perfectus est qui et in heremo squalore
solitudinis et in cenobio infirmitatem
fratrum equali magnanimitate sustentat.
Et ideo in utraque professione summa con
summatum inuenire difficile est.
Quia nec anacorita contemptum hac
priuatione materialium rerum nec
cenobita theoricam ad integrum
potest adsequi puritatem licet
utrumque perfecte abbatem Moysen ac
Pafnutium duosque Macarios nouerimus
tenuisse dicere qui et in integro in utraque
fuerunt professione perfecti.
Uerumtamen illi omnis heremi accolunt
recedentes inestimabiliter secreto
solitudinis perfruentur quantumque
in ipsis erit nequaquam inquietentur
humana consortia attenuatiliter
frequentiam hanc fragilitatis adre
concurrentium sustinebunt.
Ut quam ad eos uisitationis ut profectus
gratia innumera fratrum multitudo
confluentia tam ingentem pene suscepti
one inquietudinem inmobili pati
entia tolerunt nihil aliud uel
didicisse ut exercuisse hominum uite

(c) Real Academia de la Historia

sue tempore. credentes fuisse quam ut com
munibus cunctorum advenientium officiis
destituta. Ita ut apud cunctos esset
ambiguum in qua potissimum professione
eorundem esset melior industria. Ista
vero in illa heremitica puritate. ut
in ista conversatione communi. magna
nimitas est mirabilis abutatur.

X Solent autem nonnulli satis districto
silentio solitudinis efferati ita prorsus
hominum consortia perhorrescunt.

Ut quum ut paululum secessus sui consuetudine
intervenientem fratrum visitatione disse
rint. notabilem mentis rigorem eatenus
atibus pusillanimitatis indiciis statuere.
Quod ut maxime his evenire consuevit
qui non perfecte in cenobiis consummati
nec excocti prioribus vitiis ad solitarium
secessum inmaturo desiderio se intule
runt qui in utraque parte inperfecti semper
huc fragiles quocumque aurae commotionis
inpulerint inclinantur. Nam quemammodum
consortio vel interpellatione fratrum in
patientes existunt. ita in solitudine con
sistentes ebul prius quod expetunt silenti
non ferunt vastitatem. quippe qui ne
ipsam rationem norunt cuius causa
desiderari vel expeti debeat solitudo.
Sed hanc esse utilitatem huc professionis
huius existimant summum ut fratrum consortia
declinantes humanos tantummodo refu
giant huc detestentur aspectus. XI

GERMANUS Quo ergo vel nobis vel istis
quibusdem fragilitate sic mensure
sunt remedio potest subveniri qui ceno
bialibus disciplinis etenim instituti
ante expulsionem omnium vitiorum habitati
onem solitudinis cepimus affectare vel
quo pacto inperturbate mentis constantiam
et inmobilem patientie possimus adpre
hendere firmitatem. qui prius quodammodo
scolus et exercitationis huius pulverem
in quo ut plenius erudiri hac perfici prin
cipia nostra debuerunt intemperante
in ecmissu cenobii congregatione dere
linquimus. Qualiter ergo nunc solitarie
commorantes perfectionem longanimi
tatis et patientie consequemur. ut
quemammodum. ut sibi inesse vel de
esse virtutes exploraverit in eis motum
mentium conscientia deprehendat.

Ne forte qui ab hominum consortio
segregati nullis eorundem inritati
onibus provocamur falsa existimati
one decepti tranquillitatem nos
mentis inmobilem possidere credamus.

XII IHOANNES Invenire quesentibus
medicinam remedia curationis ab illo
verissimo animarum medico deesse
non possunt his qui praesertim qui
valitudines suas non desperando vel
neglegendo contempserint nec vulnerum
suorum pericula celaverint vitam medellam
procaci mente respuerint sed pro lan
guoribus ignorantiae ut errore ut necessi
tate construcant humili eatenundem
cuiatu adceleretem medicum mentem
confugerint. Itaque nos redeunt.
Quod si ad solitudinem vel ad abditum
locum nondum curatis vitiis recedimus
effectus eorum tantummodo reprimuntur
non extinguuntur affectus.

(c) Real Academia de la Historia

Latitat enim intra nos immo etiam serpit radix omnium quae exstirpata non fuerit peccatorum quam adhuc in nobis vivere his deprehendemus indiciis. Verbi gratia. quum in solitudine constituti adventum fratrum vel brevissimam eorum moram cum quadam tristitia animi anxietateque suscipimus. inesse adhuc in nobis vivacissime inpatientiae fomitem noverimus. Quum vero cultus quem fratris sperantes adventum si eo pro necessitate aliqua paululum fortasse demoratur. vel tarditati indignatione nimium eius culpaverit tarditatem. et mentem nostram inmodica expectationis sollicitudo turbaverit. Iste utique tristitiae manifestat in nobis vitia residere conscientiae nostrae probatur examen. Item si frater vel quod dicimus ad legendum vel quamlibet aliam aduertendi speciem postulantem vitator illius petitionem contristaverit. vitia illum neguatio nostra repulerit. dubium non est nos adhuc avaritiae seu filargiriae laqueis his conpediri. Quod si recordationem feminae nobis ut cogitatio subita vel tacite series lectionis adtulerit. et in ea quadam nos senserimus titillatione pulsari. sciamus necdum extinctam in membris nostris fornicationis ardorem. Si vero de conparatione districtionis nostrae et remissionis alienae vel tenuissimum mentem nostram temptaverit elatio certum est nos dira superbiae peste corruptos. Quum haec ergo vitiorum in corde nostro deprehenderimus indicia manifeste agnoscimus nobis non affectum sed effectum deesse peccati. Quae utique passiones si nos quandoque conversationes miscuerimus humanae produntur de cavernis nostrorum sensuum procedentes probant se non tunc primum quum eruperint nasci sed tunc demum quando diu latuerint publicari. Et latentium cuiusque vitiorum radices inesse defixas certis indiciis etiam solitarius deprehendet. quisque puritatem suam in hominibus ostentare sed illius conspectui inviolatam studuerit exhibere quem latere omnia cordis arcana non possunt.

XIII GERMANUS. Argumenta quibus infirmitatum indicia consequantur et curatione discendarum aegritudinum quo pacto vitia quae celantur in nobis valeant deprehendi lucide satis aperteque percipimus. Omnia siquidem cotidiana experientia huc diversis cogitationum nostrarum motibus latitudine certa inhaerentur. Superest igitur ut quemadmodum probationes causasque morborum evidentissime nobis ratione patefecerint. ita etiam curationum medella monstretur.

Nulli numquam dubium erat illum posse securissime de remediis malorum valitudinum disputare quem qui earum prius causas vel origines aegrotantium conscientia adhibente deprehenderit. Itaque licet doctrina beatitudinis vestrae vulnerum nostrorum arcana nudaverit. quo fit ut sperare aliquid etiam de remediis audeamus. quia tum evidens declaratio morbi spem remedii pollicetur. tamen quia primum vitiis in congregatione omnibus in unitatem salutis adquiritur et tam in solitudine esse non possunt nisi quos prius se cenobiorum medicina sanaverit.

© Real Academia de la Historia

perniciora rursum disperatione concidimus
ne forte qui in perfecto cenobium reliquimus
nequaquam in heremo perfecti esse uideamur.

XIIII Iohannes. De morborum suorum curati-
one sollicitis remedium salutare deesse
non poterit. et ideo eodem modo quo
unius cuiusque uitia deprehenduntur indi-
cia, et quae remedia sunt querenda.

Nam quemadmodum solitarius humanae con-
uersationis uitia diximus non deesse. Ita
uirtutis studia et instrumenta sanita-
tum omnibus et quem ab humana conuersa-
tione discesserit posse non negamus.
Quum se sciat in patientiae siue irae perturba-
tionibus incursari illis quae supra hostendimus
indiciis unusquisque deprehenderit contra-
rius. semet ipsum obiectationibus semper exerceat
et proponat sibimet diuersis modis iniuriarum
dispendiorumque generibus uelut ab alio sibi
met irrogatis adsuefaciatque mentem
suam omnibusque inferre improbitas potest
perfecta humilitate succumbere. ac aspera
sibi quaeque et intoleranda frequenter
opponens quanta eis occurrere debeat
lenitate omni iugiter cordis contritione
meditetur. Et ita perspiciens ad illa
sanctorum omnium siue ipsius domini passiones
uniuersa non solum conuiciorum sed etiam
penarum genera inferiora meritis suis
esse pronuntiaturus ad omnem se dolorum
tolerantiam preparabit.

Quumque aliquando ad cetum fratrum aliqua
fuerit inuitatione reuocatus quod non
poterit non usu uenire etiam districtissimis
heremi accolis prouidus semetipsum
etiam pro leuibus quibus rebus deprehenderit
incitatum fuisse commotum. uel quidam
occultorum motuum seuerissimus censor
mox sibi illa durissima iniuriarum
genera quibus ad perfectam tolerantiam
semet ipsum cotidianis meditationibus
exercebat exprobet atque ita se obiur-
gans et increpans adloquatur.
Tune ille es bone uir quidum in illa
solitudinis te exerceres palestra
omnia superaturum mala confiden-
tissime presumebas. qui dudum quum
tibi non solum summas conuiciorum
acerbitates uerum etiam intoleranda
supplicia ipse proponeres satis ualidum
atque omnis procellas inmobilem te
credebas. quomodo inuictam illam pati-
entiam tua leuissimi uerbi prolusione
confusa est. Quomodo domum tuam
supra illam solidissimam petram
fundatam ut tibi uidebatur mole cons-
titutam leuis aura commouit.

Ubi est illud quod inani fiducia bellum
in pace desiderans proclamabas
paratus sum et non sum turbatus.
Et quum propheta saepe dixisti. proba
me domine et tempta me. ure renes meos et
cor meum. Et proba me domine et scito cor
meum. interroga me et cognosce semitas
meas. Et uide si uia iniquitatis in
me est. Quomodo ingentem certaminis
apparatum exigua hostis umbra con-
territ. Tali ergo semetipso con-
punctionis animi aduersione condem-
nans inultam animi sui commotionem
quilum esse non sinat. Sed arctioris
castigationem sua ieiunii hac uigiliarum

correptione castigantur. hac lege quibus
continentiae penitus culpam sue mobili
tatis excruciant. Id quod ad plenum exequo
quaerere in cenobii conversatione dubuerat
in solitudine consectatur. hoc excecati
onis igne consumitur. Illud sane
ad obtinendum iugem hac stabilitatem
patientiae constanter atque immobili
ter etiam tenendum non licere nobis quibus
lege divina non solum ultio iniuriarum
sed etiam memoria prohibetur. cuius
libet detrimenti vel irritationis ob
tentu ad iracundiam commoveri. quid
enim gravius animae potest evenire
dispendium quam ut per commotionis
subitae caecitatem veri atque aeterni lumi
nis claritate privata ab illius qui
mitis et humilis corde est contempla
tione discedat. quid ergo perniciosius
quidve deformius quam ut quis hones
tatis iudicium et regulam hac disci
plinam recte discretionis amittat
et cum sanus hac sobrius perpetrata quae ne
temulentus quidem ac stultus indigens
venia pariter admisisset. Haec ergo et
cetera his similia detrimenta quisque
perpenderit non solum universa damnorum
genera sed etiam iniuriarum atque poenarum
quaecumque [illegible] possunt accrude
lissimis [illegible] inrogari facile
sustenetu [illegible] tione despiciet.
Nihil dispendiosius iracundia nec
pretiosius tranquillitate animi hac
perpetua cordis sui iudicans puritate.
Ob quam non solum carnalium verum etiam
illarum quae spiritales videntur rerum prospernenda
sunt commoda si aliter adquiri vel per
fici nisi cum huius tranquillitatis per
turbatione non possunt. GERMANUS
XI Sicut ceterorum vulnerum ita etiam istius
inpatientiae per oblectationem contrariarum
rerum medella monstratur, sic etiam
contra spiritum fornicationis quod curati
onum genus nos oporteat adhibere
volumus edoceri. Id est utrum etiam con
cupiscentiae ignis proponatur sicut illic
maioribus irritationum incitamentis possit
extingui quod satis castitati credimus
esse contrarium si non solum excitetur
in nobis libidinis incentiva sed vel
praetereuntem mentis oculo perstringunt.
XII IOHANNES Quaestionem quae etiam aucen
tibus vobis narrationem istam fuerat
sequuturus acutae interrogatio praevenit
et alacrius efficacius eam sensibus conci
piendum eum esse non ambigo. quando
quidem instantiationem nostram acumen
vestri praecessit ingenii. sine labore enim
cuius libet quaestionis elucidatur
obscuritas quam absolutionem eius
anticipant inquisitio quod docendum
erat antecedit. Itaque remedius quidem
illorum quae supra diximus vitiorum non solum
nihil officiunt verum etiam multa con
ferunt humana consortia.
Nam frequentia inpatientiae se crebrius
prodere faciat quanto magis assiduum
superat dolorem conpunctionis in
culerint. tanto velociorem laborantibus
conferunt sanitatem. Ob quod etiam
in solitudine consistentes quam irrita
tionum fomes atque materia ab omnibus

(c) Real Academia de la Historia

non possit exurgere. tamen eorundem in
citamenta debere tantum delinitus stu
diose cauere. ut aduersus eu igni cogita
tionum conluctatione pugnantibus
nobis medella promaior conferatur.
Contra spiritum uero fornicationis diuersa
ratio et dispar est cautio. Numquam
ut modum corporis sub libidinis causis que uita
tur ita etiam menti memoria eius est
penitus subtrahenda. Sufficit enim perniciosum
est adhuc infirmis egrisque pectoribus
uel tenuissimam recordationem huius pas
sionis admittere. Ita ut nonnumquam
etiam sub recordatione sanctarum feminarum
uel sub sacre lectionis scriptura noxie titilla
tionis stimulus excitetur. Cuius causa
seniores huiuscemodi lectiones suppressi
tatu iuniorum solent consultissime pre
terire. Sane perfectissimis quibusque et summo
affectu huius castimonie consummatis.
probationes quibus examinari se ualeant
deesse non possunt. quibus perfecta cordis
integritas incorrupta conscientie sue
iudicio conprobetur. Est ergo contra
nutatio istorum similis hisque supradicta
sunt etiam superhac passione probatio
scilicet ut qui se radices morbi huius
penitus iam excisas putasse cognoverit. ex
plorandi sui uelut gratia castitatis
interdum etiam aliquam explorauerit eam suum
sui imaginationem possit admittere.
Ceterum ab his qui adhuc infirmes sunt. utique
in perfectis tam haec etiam examinatione
nullatenus conuenit usurpari. ita conlunc
tionem quodammodo tenerum utique mollem
corde perurgent. Est enim eis magis

noxia quam salubris. Quod enim experi
mentum huiuscemodi hominibus potest
in hac statione subpetere ubi est in experi
mento ipsum est quod uitatur et in ipsa
exploratione discrimen. Cum ergo per
fectissime quis uitauerit funditus ad il
lecebrum blandissimorum actuum
quos cogitando confinxerit nullum
mentis adsensum. nulla commotionem
carnis in se deprehenderit excitari.
certissime puritatis ut capiet docu
mentum. Ita ut hunc sequitur tamen
puritatis et certus castitatis. utique
incorruptionis bonum non solum mentem
possideat. sed etiam si corporis lumen
femine adtactum causa cuius quamque
uat sollemne necessitatis ut ad cuius elementa
passionis sensum penitus ignorabit.
Hoc ubi abbas Ihoannes. quum hos nos de
perfectionem in nimie sensisset con
lationem finem conclusit. Explicit

CONLATIO ABBATIS PINUFII DE FINE

PENITENTIE ET SATISFACTIONIS

INDICIO CAPITULA EIUSDEM

I De abbatis pinufii humilitate et latebra
II De aduentu nostro ad abbatem nostrum pinufium
III Interrogatio de penitentie fine et satisfactionis indicio
IIII Responsio de humanitate [illegible] interrogatione nostra
V De modo penitentie et satisfactionis [illegible] genere documento
VI Interrogatio an remissionis certitudo sit pro
cordis conpunctione peccatorum
VII Responsio quousque uel tenere recordatio nostra ad (?)
VIII De diuersis penitentie fructibus
VIIII Quod utilis sit perfectis oblibio peccatorum.

(c) Real Academia de la Historia

X. Quod flagitiorum recordatio sit uitanda
XI. De satisfactionis indicio et abolitione praeteritorum cri-
XII. In quo tempore utiliter retineatur paenitendo et in quo minum
finem habere non possit

INCIPIT LIBER VICESIMUS

Praeclaris huius singularis uiri abbatis
Pinufii de fine paenitentiae praeceptis a-
dicaturus magnum me existimo praetermissum
uideor amputaturus si humilitatis
laudem quam in institutionis libro
quarto sub institutis renuntiantium
omnibus titulatur breui sermone pre-
strinxi lectoris studio consulens
reticentiae praetermittam.
Quia praeterea tam multi illius opusculi
notitiam non habentes in hanc possint
incurrere lectionem et omnis dictorum
auctoritas si dicentis
meritum subtrahatur. Hic siquidem
cum adhuc longe apud aegyptum in uicini-
ta illic dicatae ciuitatis abbas
et presbiter ingentis cenobii resideret
cunctamque eum omnis illa prouincia
uirtutum suarum ac signorum gratia subli-
matum ita sibi uideretur retri-
butionem laudis humanae laborum suorum
recepisse mercedem timens ne sibi
specialiter in uita praeteritis laboris
inanitatis fructu praemii euacuaretur
et tam occulte monasterio suo fugiens
ad intima tabennesiotum monachorum
secreta contendit ubi non heremi
solitudinem non singularis uitae
securitatem quam etiam imperfecti
quique laborem obedientiae in cenobiis
non ferentes superba nonnumquam praesum-
ptione sectantur sed celeberrimo prae-
elegit cenobio sublugari. Ubi tamen
ne ullo habitus sui proderetur indicio
induitur ueste saeculari multisque illic
moris est diebus lacrimans pro foribus
excubat usque ad omnium genua pro-
uolutus post diuturna fastidia eorum qui
ad explorandum eius desiderium insulta-
bant eum tamquam uetulum puer egerat aetate con-
pulsum non sincero illius propositi
sed iam uitae ex necessitate dicebant tandem
uix suscipitur obtinuit.
Ubi adulescentuli cuidam fratri qui hortum
susceperat excolendum in adminiculum
deputatur quia non solum omnia quae eidem
propositus imperasset uel quae in-
iuncta operis cura poscebat mira
admiratione cum tanta humilitate
impleret uerum etiam quaedam necessaria
opera per errorem sui hac etatis
uitabantur latenter furtiuo per noctem
laborem perficeret ita ut diluculo omnis
illa congregatio cum ualitu operum
admirans ignoraret auctorem. Eumque
lateret annum ferme illis gaudens deri-
uatis cum luriore sublectionis laboribus
exegisset accidit ut quidam frater eidem
cognitus ex illis unde ille discesserat
egyptiis partibus aduenirent.
Post explorationem magnificentissimum
ante genua prouolutus primum tempore
fratribus cunctis dehinc proditio eius nomine
quod apud illos quoque praecipue sciatur
fama uulgauerat cum dolore con-
punctionis incurrit quod scilicet tantae

meritat hac sacerdotii uirum. atque in lustris
stris operibus depuratum. Sed post aliquantum
flens ubertim. et diabolice inuidie
quasi grauem proditionis sue inpu
tans casum. ad monasterii suum ferme
custodia ambigente perductus erat.
Exiguo illic tempore demoratus.
rursus offensus erat ipsius honoris sui
ac primatus obsequiis. ac furtim
ascendens nauem. adpulerat in un
Syrie prouinciam et sunt in ubia.
Ubi uelut incipiens atque nouicius in
illo in quo nos debuimus monasterii
receptus erat habitaculo. ubi abbate
preceptus erat commanere. Sed ne illic
quidem diuturnitatem et uenerationem
latere potuerunt. Nam simili pro
ditione detectus. ad quod ad monasterium
suum cum ingenti honorificentia
ac laude reuocatus. tandem quod
statui esse conpulsus erat. II

Quum igitur non post longum tempus nos
quoque et ipsum pectore sancte institutionis
desiderium conpulisset. summo
eum affectu ac desiderio perquisitum
tantum et summus gratia atque huma
nitate suscepit. ita nos tamquam
prius non sincellitas et tamen cellule
sue quam in secretiora ostiputare constru
xerat. honoris sui ostendit. ubi quum
sit ardua atque precelsa cuidam
fratri monasterii regulam subeunti
cotidie omnibus in sinaxi fratribus preceptum
erudisset. que in quarto ut pre
diximus institutionum libro. quantum
potui breuitate conplexus sum.

Tam incomprehensibilia nobis atque
mirifica uestre abstinentie actionis
culmina uidebantur. ita nullo
modo illuc humilitatem nostram crederemus
posse conscendere. Igitur despera
tione deiecti et protritu uultu in
animum cogitationum amaritudinem
non celantes. ad beatum senem anxia
mente recurrimus. cuius protinus causam
tante mestitudinis inquisiuit.

III Abba Germanus grauiter ingemescens.
latu respondit. Quanto magnificen
tior atque sublimior incognite nobis
sermo doctrine lectio arduum precelsissime
speculationis aperuit. et quasi
sermo oculorum nostrorum caligine con
dictum celo et culmine ostendit.
tanto maiore desperationis mole
deprimimur. In inmensitate siquidem
et cum exiguitate nostrarum uirium
metientes. et animi abiectionem
ignauie nostre quum infinita uastitas
ostense celsitudini conferentes.
putauimus nostram non solum collum
non posse perficere. Verum etiam
ab eo quod erat deficere posse sentimus.
Nam ponderibus nimie desperationis
oppressi. quodammodo de infimis
ad inferiora prolabimur.
Unum proinde ac singulare presidium
medellam nostris poterat conferre
uulneribus. ita de fine penitentie et
maxime de status fixatione indicio
aliqua discamus ac certa desertis
sione precedentium delictorum. possimus
etiam ad conscendenda fastigia

predicte perfectionis unanimis.
Paulus Delectat quidem in
modum copiosis humilitatis vestre
fructibus. quos tamen cellule illius
conditum habitatione suscepatis. non
incuriosa examinatione perspexi.
valdeque congaudeo quia id quod a nobis
omnium xpianorum infimis solo forsi
tan verborum libertate percipiatis.
tanta admiratione suscipiatis.
itaquam ea si non fallor vita segni
usquam a nobis dicta sunt a exple
tatis. Quumque sicut memini labore
operis vestri pene dicatos nostros grati
as exequatis. tantum meritum vestre
virtutis occultatis. cumque nulla
advos eorumque cotidie exercitatis virtu
tum etiam. Sed quia de ipso summa
laude dignissimum est. quod vel ita
adhuc rudes incognitum esse vobis
fatu scriptis instituta estimamini.
id quod a nobis sedulo postulatis.
breviter ita possumus complectemur.
Necesse est enim ut ad ea possibili
tatem nostram atque virtutem. unaque
familiaritatis vestre parentum imperio
atque de penitentie. exortatione vel
meritis multa non solum dicatis sed
etiam scribatis primum aut qui berunt
monstrentur quanta vel utilitas.
quanta virtus. quanta queritur
gratie. tanta ita domino prestatiatis fuci
noribus offensio. cumque lucratissimum
penitum procurantis criminibus infe
stat. si dicis fur est quodammodo
obstitata et quasi invitat tanta ita
dixerim de se rerum suspendita ultoris.
Verum hec omnia vobis vel pro sapientia quanta
ruli vel pro indefesso sacrarum studio
litterarum tam cognita esse non ambigo.
Ita debes primum plantatio vestre conversa
tionis in oleveria. Denique non de penitentie
qualitate. sed de eius fine hac sua satisfac
tionis indicio sollicita id quod ubaltis
prestatis missum est. sagacissima in vestro
gatione disquiratis quia per ita omni
brevitate atque compendio. proportionis
vestre desiderio satisfiat.
Penitentie plena et perfecta definitio est.
ita peccata pro quibus plenitudinem
gerimus. vel quibus nostra conscientia remordeatur.
nequaquam ulterius admittantur.
Iudicium vero satis factionis et indulgentie
est. ut affectus quoque eorum de mentis cordibus
expulsisse. Noverit enim unusquisque
necdum se peccatis prioribus absolutum.
quamdiu sibi satis factione et gemitibus
incumbenti ut illorum que egit et similium
criminum ante oculos eius imago preluserit.
eorumque non dicam oblectatio. sed ut recordatio
insideat ut eriam mentis ut scena. Itaque tunc
se his qui pro satis factione pervigilat.
a criminibus absolutum. hac de preteritis
admissis veniam percepisse cognoscat.
Quum ei nequaquam cor status eorundem maiorum
inlecebris senserit pelludi. ut imagina
tione perstringi. Quamobrem verissimus
quidem examinator penitentie et index
indulgentie in conscientie sedet nostra.
qui absolutionem sentiat nostri ante cogni
tionis iudicii diem. adhuc nobis in hac
carne commanentibus detegit. et finem

satisfactionis huius et remissionis statu iam
pendit. Et ut haec eadem quae dicta sunt
significantur exprimuntur. Tunc demum
praeteritorum nobis vitiorum contagio remissa
credenda sunt cum fuerint de nostro praecordiorum
voluptatum desideria pariter passionesque
depulsae. VI GERMANUS
Et unde nobis agnosci poterit humiliationis
tantum sanctum salutarisque compunctio quae ex
persona paenitentis ita describitur.
Peccatum meum cognitum tibi feci et iniustitiam
meam non operui. Dixi pronuntiabo ad
versum me iniustitiam meam domino. Ut illud
quoque quod sequitur efficaciter dicere merea
mur: Et tu remisisti impietatem cordis mei.
Vel quemadmodum in oratione prostrati
nos metipsos ad confessionis lacrimas
vultu eminus (?) excitare per quas delictorum veniam
consequi mereamur secundum illud: Lavabo
per singulas noctes lectum meum lacrimis stratum
meum rigabo. Si peccatorum nostrorum memoriam
de nostris cordibus exterminemus (?) quam iubemur e contra
rio attentius custodire dicente domino: Et iniu
quitates tuas non recordabor, tu vero
memento. Ob quam rem non solum operum verum
etiam orsus ad peccatorum meorum recordationem
mentem meam etiam de industria revocare
contendo. Ut ad humilitatem verum etiam con
tritionem cordis efficacius inclinatur
audeam dicere cum psalmista: Vide humilitatem
meam et laborem meum et dimitte omnia
peccata mea. VII PINUFIUS
Interrogatio vestra ut supra iam dictum est
non de paenitentiae qualitate reddebit fine pro
positam et de satisfactionis indicio.
ad quam congrue ut arbitror consequenter
responsum est. Ceterum hoc quod de pec
catorum recordatione dixistis, utile
satis hactenus et necessarium est sed adhuc agentibus
paenitentiam, ut qui iugi pectoris sui con
tusione proclamant: Quoniam iniquitatem
meam ego agnosco et peccatum meum contra
me est semper; et illud etiam: Et cogitabo pro
peccato meo. Dum ergo agimus paenitentiam
et adhuc vitiorum actuum recordatione
mordemur, necessarium est ut ignem con
scientiae nostrae obortus ex confessione
culpae lacrimarum imber extinguat.
Cum vero cuique in hac humilitate cordis
et spiritus contritione defixo ut in labore
et gemitu perdurante horum recordatio
fuerit consopita et conscientiae spina
de medullis animae gratia domini miserantis
evulsa, certum est eum ad satisfac
tionis finem atque indulgentiae meritum
pervenisse et ablui vestigia criminum
labe purgatum. Ad quam tamen oblivionem
non aliter pervenitur nisi per oblitterationem
vitiorum atque integram puritatem.
Quam sine dubio nullus eorum qui per igna
viam sive contemptum vitia sua purgare
neglexerit ut sequitur nisi qui per
gemitus atque suspiria meritum iugiter
continuantur hominem sordidum prioratum
excoxerit labem et virtute animi atque
opere proclamarit ad dominum: Delictum
meum tibi cognitum feci et iniustitiam
meam non operui; et fuerunt mihi
lacrimae meae panis die ac nocte, ut con
sequenter mereatur audire:
Quiescat vox tua a ploratu et oculi tui
a lacrimis quia erit merces operi tuo dicit dominus

Illut quoque similiter ad eum uoce domini dirigitur.
Delebi ut nubem iniquitates tuas et quasi
nebulam peccata tua. et cetera. Ego sum
ego sum qui deleo iniquitates tuas propter me.
et peccatorum tuorum non recordabor. et alia
funiculis peccatorum suorum quibus unusquisque
constringitur absolbitur domino cum omni
gratiarum actione cantabit.
Disrupisti uincula mea. tibi sacrificabo
hostiam laudis. Post illam namque gene
ralem baptismi gratiam; et illam pre
cipuissimam martyrii donum quod san
guinis ablutione conquiritur. multa
sunt penitentie fructus. Per quos
ad expiationem criminum peruenitur.
Non enim tantum simplici illo penitentie
nomine solus repromittitur de qua
beatus apostolus petrus. Penitemini in
quid et conuertimini. ut deleantur
peccata uestra. et iohannes baptista. uel
ipse dominus. Penitentiam agite. adpropin
quabit enim regnum celorum. Sed etiam
per caritatis affectum. peccatorum moles
obruitur. Caritas enim. operit multi
tudinem peccatorum. Similiter etiam
per elemosinarum fructum uulneribus nostris
medella prestatur. Quia sicut aqua
extinguet ignem. sic elemosina extinguit
peccatum. Item et per lacrimarum profes
sionem. conquiritur ablutio delictorum.
Lababo enim per singulas noctes lectum meum.
lacrimis stratum meum rigabo. Denique
sublungit. ostendens non inaniter eas
fuisse profusas. Discedite a me omnes
qui operamini iniquitatem. quoniam exau
diuit dominus uocem fletus mei.

Necnon per criminum confessionem eorum abolitio
conceditur. Dixi enim pronuntiabo ad
uersum me iniustitiam meam domino. et tu remisisti
inpietatem cordis mei. et cetera.
Narra tu iniquitates tuas. prius ut iustifi
ceris. Per adflictionem quoque cordis
et corporis admissorum scelerum remissio
similiter obtinetur. Uide inquid humi
litatem meam et laborem meum. et dimitte
omnia peccata mea. Precipue quoque per emenda
tionem morum. auferte inquid malum
cogitationum uestrarum ab oculis meis.
Quiescite agere peruerse. Discite bene facere.
querite iudicium. subuenite oppresso. iudicate
pupillo. defendite uiduam. et uenite et
arguite me dicit dominus. et si fuerint peccata
uestra ut coccinum. quasi nix dealbabuntur.
Et si fuerint rubra quasi uermiculus.
uelut lana erunt. Interdum etiam interces
sione sanctorum. interpretatur uenia de
lictorum. Qui enim scit fratrem suum peccare
peccatum non ad mortem. petat pro eo
et dabit ei uitam deus. Sed peccantem non
ad mortem. et cetera. Infirmatur
quis in uobis. Inducat presbiteros ecclesie et orent
super eum. unguentes eum oleo in nomine domini.
et oratio fidei saluabit infirmum. et
alleuabit eum dominus. et si in peccatis sit
remittentur ei. Nonnumquam in fide
et fidei. merito liber conquiritur aliorum.
Sed et illud. per misericordiam et fide purgantur
peccata. per conuersionem plerumque
et salutem eorum quibus monitis hac
predicatione saluantur. quoniam qui
conuerti fecerit peccatorem ab errore
uie sue saluabit animam eius a morte.

(c) Real Academia de la Historia

et tuos cooperit multitudinem peccatorum.

Per indulgentiam tuam nec illi hominis ut remissionem nostram ad indulgentiam nostrarum facinorum proveniatur. Si enim dimiseritis hominibus peccata eorum, dimittet et vobis pater vester celestis delicta vestra. Videtis ergo quantos misericordie aditus pie fecerit clementia salvatoris, ut nemo salutem cupiens desperatione frangatur, quum videat se tantis ad vitam remediis invitari. Si enim pro infirmitate carnis et adflictione ieiuniorum abolere te tua peccata non posse causaris, nec potes dicere: Genua mea infirmata sunt a ieiunio, et caro mea immutata est propter oleum.

Quia cinerem tamquam panem manducabam, et poculum meum cum fletu miscebam.

Elemosinis tu ea redime largitate.

Indigentia si non habes quod impertias, licet nullum ab hoc opere necessitas inopie ac paupertatis excludat; quando quidem et illius vidue duo tantum era minuta ingentibus divitum muneribus preferuntur; et pro calice aque frigide mercedem se redditurum promittit. Certe morum poteris emendationem purgari.

Quod si ad perfectionem virtutum extinctione vitiorum omnium non potes adipisci, sollicitudinem piam erga utilitatem aliene salutis inpende. Si autem idoneum te huic ministerio non esse conquereris, operire peccata poteris caritatis affectu.

In hoc quoque si te fragilitatem fecerit quelibet mentis ignavia, oratione solam atque intercessione sanctorum remedia vulneribus tuis humilitatis affectu submissus implora. Postremo quis est qui non possit suppliciter dicere: Peccatum meum cognitum tibi feci, et iniustitiam meam non operui.

Et ad hanc confessionem etiam illud confitentes sublungere meremur: Et tu remisisti impietatem cordis mei.

Quod si verecundia terrente revelare ea quorum hominibus erubescis, illi quem latere non possunt confiteri ea iugi supplicatione non desinas hac dicentes:

Iniquitatem meam ego agnosco, et peccatum meum contra me est semper.

Tibi soli peccavi, et malum coram te feci. Qui etiam absque ullius verecundie publicationem curare et sine improperio peccata donare consuevit. Post alterum quoque tam promptum certumque presidium, aliud quoque adhuc facilius largitus nobis est divina dignatio, ipsumque remedii opem nostro commisit arbitrio, ut indulgentiam nostrorum scelerum pro nostro presumamus affectu dicentes:

Dimitte nobis delicta nostra, sicut et nos dimittimus debitoribus nostris.

IIII Quisquis igitur ad indulgentiam suorum criminum desiderat pervenire, istis teneat ipsum obtare studeat instrumentis. Nec obduratis cordis pervicacia a remedio salutari fontem tante pietatis avertat.

Quia hec si etiam omnia fecerimus, non erunt idonea ad expiationem scelerum nostrorum, nisi ea bonitas domini clementiaque deleverit. Qui quum religiosi conatus obsequia supplici mente a nobis oblata prospexerit, exiguos parvosque conatus

(c) Real Academia de la Historia

In mente uel tractauit. prosequitur dicens.
Ego rursum qui de eo iniquitate tractauit
pessime et peccatorum illi non recordabor.
Ad hunc ergo quem prediximus tactum
quisque contenderit sucus suctionis
gustatum contradicunt ieiuniis et morti
ficatione cordis et corporis adsequitur.
Quia sicut scribtum est. Sine sanguinis
effusione non fit remissio.
Nec inmerito. Caro enim et sanguis
regnum dei possidere non possunt.
Et ideo quisquis ab his sanguinis effu
sione gladium spiritus. quod est uerbum dei
uoluerit inhibere. absque dubio illa hetme
prophetae maledictione plectetur.
Maledictus inquid qui prohibet
gladium suum a sanguine.
Hic namque est gladius qui illum noxium
sanguinem quo animatur materia
peccatorum salubriter fundens quicquid
repperit in membris anime nostre carnale
aeternum ue contrectatum resecat. et
abscidit. hac mortificatione uitiis
uiuere deo et spiritalibus facit uigere uirtu
tibus et ad ea ulterius non recordatione
ueteris admissi sed spe futurorum
flere incipiet gaudiorum. nec tamen de
preteritis malis quae deuitauit iis
cogitans bonis non ex peccatorum merore
lacrimas sed ex caelestis illius letitie
alacritate profundet. uetera obliuiscens
eaque posteriora sunt. id est carnalia
uitia ad ea que in ante sunt extendetur
hoc est ad spiritalia dona uel uirtutes.
Ceterum quod paulo ante diximus
et quum de indurati preteritorum
memoriam reatus causa hoc fieri penitus
non oportet. Quin immo etiam si
uiolenter inserperit protinus excludatur.
Multum namque praestat mentem a con
templatione puritatis eius precipue.
qui in sollicitudine commoratur impli
cans eam sordibus mundialibus et prauitatis
fetore uitiorum. Dum enim recolit eius
modi principem mundi huius pignorum
siue lasciuia commisit ita concedunt
tibi quod in hac cogitatione positus
oblectatio nulla subripiat.
Certe unusquisque pudendis uel sola contac
tione necesse est ut et castam mentem
fetore corrumpat. et spiritalem uirtutis
fragrantiam id est suauitatem boni
odoris excludat. Quum ergo preteritorum
memoria uitiorum pulsauerit sensum.
tam ubi ea sit fugiendum est sicut refugiat
honestatus et grauis si inpudice hunc
pro tactis feminae in publico uita conlo
quiis uita amplexibus appetatur.
Quisquis nisi se a contactu uel sermonibus
ubi se reuexerit et uel breuissima morum
in honesta confabulationis admiserit.
etiam si consensu pudende respuat
uoluptatis in fame tamen. hunc
reprehensionis notam cum tactu preteritae
ut tamen iudicio non euadet.
Iam uero ad nos opportet quum
fuerimus adhuc modicogitatione
peccatorum recordatione deducti
raptim ab earum contemplatione
discedere et implere illud quod a Solo
mone … praecipitur.
Exi illinc inquid noli demorari in loco eius

(c) Real Academia de la Historia

neque intendas oculum tuum in eum ne
videntes nos angeli inmundis ac turpibus
cogitationibus involvi non possint
de nobis praetereuntes dicere benedictio domini
super vos. Inpossibile namque est mentem
bonis cogitationibus inmorari cum
principale cordis vitiis ac sordibus
inquinatus fuerit devolutum.
Verum est enim illa salomonis sententia.
Oculi tui cum viderint alienam tunc os tuum
tunc loquetur perversa. et iacebis tam-
quam in corde maris et sicut gubernator
in magna tempestate dicens autem.
Ferierunt me et non dolui et deluserunt
me ego autem nesciebam. Ergo non
solum a turpibus sed etiam earum cogita-
tionibus universis. erigenda est semper
ad caelestia nostrae mentis intentio.
secundum salvatoris nostri sententiam.
Ubi enim ego sum inquid illic et minister
meus erit. Solet enim frequenter acci-
dere. ut dum vel suos vel aliorum lapsus
inperitorum quispiam intersit
recensenda affectum. Ipse etiam
subtilissimi. et delectatorio praeterire
quatiatur adsensu. et quod initium suscepit
pietatis ad obscena ac noxie
fine concludat. Sunt enim viae quae
videntur apud homines rectae. novissima
autem earum veniunt in profundum inferni.
Quapropter studendum nobis est ut virtu-
tum potius appetitu ac desiderio regni
caelorum quam noxiis vitiorum recordationibus
nos metipsos ad conpunctionem lauda-
bilem provocemus. Quia necesse est
tamdiu quempiam pestilentissimis

cloacae fetoribus provocari quamdiu
supra eum fuerit vel caenum eluere volu-
XI erit commovere. Noverimus tamen nos
ut superius diximus tunc edemtum pro
praeteritis satis fecisse peccatis quum
ipsi motus atque affectus per quos
paenitenda commisimus fuerint de nostris
cordibus amputati. Quod tamen
nullus obtinere posse credat qui non
prius ipsas causas atque materias
pro quibus in illa conlapsus est cri-
mina omni spiritus sui fervore succiderit
ut verbi gratia si in fornicationem
aut adulterium familiaritate con-
lapsus est summa feminarum notatione etiam
ipsum earundem vitet aspectum.
Et si saturitate abundantiaque vini epularumque
est succensus nimietate inlicitam
ciborum crapulam summa destrictione
castiget. Et rursum si in plurium
ut furtum aut homecidium aut
blasfemium pecuniarum desiderio
atque amore corruptus incurrit.
materiam avaritiae inlectricem suae de-
ceptionis abscidat. Si iracundiae
vitium superbiae passione con-
pellitur adrogantiae ipsius fomitem
summa humilitatis virtute con-
vellat. Et ut unumquodque peccatum
possit extingui causa atque occasio
per quam vel ob quam admissum est
debet primitus amputari.
Ita enim curationum remedio ad
oblivionem quoque admissorum
criminum sine dubio pervenitur.
XII Verum ista praedicta oblivionis

(c) Real Academia de la Historia

definitio super cupiditatibus cunctis ita criminum contrahatur que mortalia et quoque lege damnantur quorum sicut conversationem bonum abiciuntur vel consummantur affectu. Ita tamen pro penitentia accipiat finem. Ceterum in his minuta sunt in quibus septies cadit iustus et resurgit numquam deerit penitudo. Aut enim per ignorantiam aut per oblivionem aut per cogitationem aut per sermonem aut per obreptionem aut per necessitatem aut per fragilitatem carnis ex somni pollutionem singulis diebus vel inviti vel volentes frequenter incurrimus. Pro quibus etiam david orans dominum purificationem eius et indulgentiam deprecatur dicens delicta quis intellegit. Ab occultis meis munda me domine et ab alienis parce servo tuo. Et apostolus. Non enim quod volo facio bonum sed quod nolo malum hoc ago. Et pro quibus idem etiam eiulans proclamabat. Infelix ego homo quis me liberabit de corpore mortis huius. Gratia dei per iesum christum dominum nostrum. Tanta enim in his facilitate cum quodam naturali lege prolabimur ut quamvis libet criminum inspectione atque custodia caveantur non possint ad plenum penitus amputari. De his siquidem unus discipulorum quem diligebat ihesus absoluta definitione pronuntiat dicens. Si dixerimus quia peccatum non habemus nos ipsos seducimus et veritas non est in nobis.

Proinde perfectionis culmen pertingere cupienti non satis proderit ad finem penitentiae pervenisse id est ab inlicitis temperare nisi etiam in illis virtutibus indefesso cursu semet ipsum semper extenderit quibus ad satisfactionis indicium pervenitur. Nec enim ei qui a dirissimis criminum sordibus que abhorret dominus quemquam abstinuisse sufficiet nisi etiam illum bonum virtutum fraglantiam quam dominus delectatur puritate cordis et apostolica caritate perfectionem possederit. Hucusque abbas pinufius de satisfactionis indicio hac penitentiae fine disseruit. Qui licet ut in eius cenobio resideremus multa nimis sollicitudine precaretur affectu. Tamen fama sciti et solitudinis invitatos cum retinere non possit emisit. EXPLICIT CONLATIO ABBATIS PINUFII

CONLATIO ABBATIS THEONE

DE REMISSIONE QUINQUAGESIME. K(a)P(itu)L(a).

I Quomodo theonas ad abbatem Iohannem venerit

II Exortatio abbatis Iohannis ad theonam et ceteros qui cum eo convenerant.

III De decimarum et primitiarum oblationum

IIII Quod abraham david ceterique sancti mandatum fuerint supergressi

V Quod sub evangelii gratia gentes superare debeant mandatum legalium

VI Quod evangelii gratia sicut perfectis tribuat regna celorum ita veniam largiatur sustinet et infirmos

VII Quod in nostra situm sit potestate utrum sub evangelii gratia an sub legis velimus terrore consistere

VIII Quemadmodum theonas coniugem suam ut et ipsa renuntiaret exortatus sit.

VIIII Quemammodum Theonas adquiescente uxore sua admonasterium peruolarit.

X Suadeat factionis discedi a coniugibus suadeamus

XI Inquisitio quur inegiptum tota diebus quinquagesime non leiunetur neque genua curuentur

XII Responsio de natura rerum que bona uel mala ut media

XIII Quod non sit a ut bonum sit a leiunium

XIIII Quod non sit principale bonum leiunium

XV Quod principale bonum non propter inferius bonum debeat exerceri

XVI Quomodo uel a ceteris bonis principale discernatur bonum

XVII De ratione et utilitate leiunii

XVIII Non semper congruum esse leiunium

XVIIII Interrogatio quur tota quinquaginta diebus leiunium resoluamus

XX Responsio de supra dictis XXI Interrogatio utrum abstinentiaque leiunii soluta est non obsit castitati corporis.

XXII Responsio de seruanda continentie temperamento

XXIII De refectionis tempore atque mensura

XXIIII Interrogatio de diuersa obseruatione quadragesime

XXV Responsio quod ieiunium decimas quadragesime ieiuniis tempore

XXVI Quomodo etiam primitias nostras domino debeamus offerre

XXVII Quur diuerso dierum numero quadragesime a plerisque obseruetur

XXVIII Quur uocetur quadragesima quum XXXVI tantum diebus ieiunetur

XXVIIII Qualiter quadragesime impleatur seruo dei ut inimico famulentur

XXX Quod perfecti transgrediuntur legem quadragesime

XXXI De causa et initio quadragesime

XXXII Interrogatio quemammodum intellegatur quod apostolus ait peccatum in nobis non dominabitur

XXXIII Responsio de differentia gratie et legalium preceptorum

XXXIIII De eo quod lenora sunt euangelii precepta quam legis

XXXV Qualiter quemammodum quis probetur esse sub gratia

XXXVI Interrogatio quur interdum propensius ieiunantes carnalibus incentiuis agitius urgeamur

XXXVII Responsio quod hec questio summa collatione debeat reseruari.

Incipit liber uicesimus primus

Priusquam uerba conlationis huius pandam (?) cum summo uiro abbate Theona incipiunt euoluere necessarium reor uitam initium conuersationis ei breui sermone perstringere. quia et hoc uel maxime uirtutis gratiam euidentius possit parere lectori. hic igitur adulescens admodum parentum studio imperioque coniugali est uinculo coniugali. namdum pudicitie eius religiosa solicitudine prospicientes et cauentes ne in lubrum lubricum iuuentatis preueniendos adulescentiae motus licito nubendi remedio crediderunt. Quum ergo hic cum illis legitime cum coniuge peregisset. uenit ad abbatem Ihoannem qui tunc temporis merito scientiae diaconie preerat.

Non enim ad hunc gradum quilibet propria uoluntate aut ambitione prouehitur. sed his quem cunctorum seniorum cetus etatis prerogatiua et fidei atque uirtutum testimonio excellentiorem omnibus sublimiorem que censuerit. ad hunc inquam beatum Ihoannem quum pie deuotionis studio predicatur a cunctis beneficiis aduenisset deferens religiosa munera inter ceteros possessores qui certatim decimas ut primitias frugum suarum memorato seni deuotissime tunc offerebant uideretque eos senex cum multitudine muneribus confluxisse et deuotioni eorum uicissitudinem

cuperet reperiret. ceperit secundum
apostolum spiritualia seminare quorum
metebat donec carnalia. denique
iam sermone adortationis initiatum.

II Delectat quidem o fili quia ut stor[um] mune
rum largitate. et devotionem huius
oblationis cuius dispensatio mihi
credita est gratanter amplector qui
fideliter primitias ut sis ac decimus
indigentium usibus profuturus vel ut
sacrificium domino bone suavitatis
offeras. Harum scilicet oblatione
plenitudine quoque fructuum universe
substantie tue. et quia haec a domino deli
batur ubertatem benedictionis credente
suorumque secundum manducat illius fidem
multiplici ubertate et bonorum omnium
in hoc seculo cumulandos. Honora dominum
de tuis iustis laboribus. et de libare ei de
fructibus iustitie tue. ut impleantur
horrea tua abundantia etiam.
uino uero torcularia tua redundent.
Quam devotionem fideliter exequentes
sciatis etiam legis antiquae consumasse
iustitiam sub qua tunc positi et trans
gredientes eam reatum inevitabiliter
incurrebant. et implentes ad perfecti
onis apicem pervenire non poterant.

III Decime siquidem precepto domini tribus
levitarum oblationes vero ac primitie
erant sacerdotibus consecrate.
Sed primitiarum hic erat modus ut
quinquagesima pars vel frugum
animalium templi sacerdotum muneris
et sacerdotio preberetur. quemadmodum
tepidiores quique infideliter minuentes

religiosiores vero etiam cumulantes
illi sexagesimam binam et quadragesimam
fructuum suorum partem pendebant.
Iusti enim quibus lege non erat posita
sic probantur non esse sub lege ut
iustitiam legis non solum implere
verum etiam superare contenderent.
Sed quae de iustitia eorum legalium multos imperio
que observantiam cumulant precep
torum voluntaria addita devotione.

IIII Iacob numquam et Abraham fuisse legis
preceptum legimus super terram quam
superavit quattuor regibus despolia
sodomorum que sibi velut victori non in
merito debebantur. et quidem rege
ipso cuius spoliis esse auxiliata suppliciter
offerente eum nihil penitus adquiescit
adtingere sub divini nominis testifica
tione proclamans. Extendo manum
meam ad dominum excelsum qui fecit celum
et terram si a filo subtegminis usque ad
corrigiam caligae accipiam ex omnibus
que tua sunt. Sic et decem precepta legis
cognoscimus superasse. qui precipiente
moyse uel numinis auxilio redderetur.
non solum hoc non fecit verumetiam
dilectione complexus est persequentes
et pro his domino pie supplicans etiam
lucubriter plena et ultra legem in
effectu. Iacobum quoque et Heremiam
probamus non fuisse sub lege qui
cum licitum coniugio absque repre
hensione potuerint virginitatem tamen
perseverare maluerunt. Sic etiam
ut reliquos eiusdem proposito viros
mortalium legimus superasse mandata

(c) Real Academia de la Historia

de quibus apostolus ait: circuierunt
in melotis et in pellibus caprinis.
Angustiati adflicti egentes quibus
dignus non erat mundus. In solitudinibus
errantes et in montibus et speluncis et in
cavernis terre. Quid de filiis Ionadab
filii Rechab dicam? Quos Hieremie propheta
offerente ex precepto Domini vinum legimus
respondisse: Non bibemus vinum
quia Ionadab filius Rechab pater noster
precepit nobis dicens: Non bibetis vinum
vos et filii vestri usque in sempiternum et domum
non hedificabitis et sementem non seretis
et vineas non plantabitis nec habebitis,
sed in tabernaculis habitabitis cunctis
diebus vestris. Unde et cum ab eodem propheta
meretur audire: Hec dicit Dominus exercituum
Deus Israhel: non deficiet vir de stirpe Ionadab
filii Rechab stans in conspectu meo cunctis
diebus: quia omnis offerre possessionum suarum
decimas non contenti sed ipsa predia
respuentes semetipsos potius Deo hac suas
animas obtulerunt pro quibus nulla
ab homine fieri commutatio potest
sicut Dominus in evangelio contestatur:
Quam dabit homo commutationem pro
animam sua? Quapropter scire debemus
nos a quibus non tam exigitur legale
mandatum. Sequitur evangelicus coti
die inclamans sermo: si vis perfectus esse
vade vende omnia que habes et da pauperibus
et habebis thesaurum in celum et veni sequere me.
Quum decimas de substantiis nostris offerimus Deo,
adhuc quodammodo sub legis sarcina deti
neri et necdum ad evangelicum illud fastigium
pervenisse nos constat, quod obtemperantes

sibi non tantum presentis vite beneficiis
sed etiam futuris premiis munerantur.
Lex enim cultoribus suis non regnorum celestium
premia sed vite huius solacia repromittit
dicens: Qui fecerit hec vivet in eis.
Dominus autem discipulis et amicis suis:
Beati inquid pauperes spiritu quoniam ipsorum est
regnum celorum. Et omnis qui relinquid domum
vel fratres vel sorores vel patrem vel
matrem vel uxorem vel filios vel
agros propter nomen meum centuplum acci
piet et vitam eternam possidebit.
Nec inmerito. Non enim tam laudabile
est sub inlicitis temperare et ab his propter
eius reverentiam non uti que
a nobis propter infirmitatem nostram venia
permissa. Itaque si et hi qui decimas
fructuum suorum fideliter offerentes pre
ceptis Domini antiquioribus famulantur
necdum possunt evangelicum culmen
ascendere, illi qui ne hec quidem faciunt
quantum ab eo distant manifestissime
pervidetur. Numquemammodum pote
runt evangelice gratie esse partici
pes qui consummare et cum leviora
eius legis precepta contemnunt
quorum facilitatem usque adeo imperiosa
legis latoris verba testantur ut
etiam maledictum non implentibus
proponatur. Maledictus enim in
quid qui non permanserit in omnibus que scripta
sunt in libro legis huius ut faciat ea.
Hic autem pro sublimitate et excellentia
dicitur: mandatorum qui potest capere
capiat. Illic legis latoris violentia con
pulsio preceptorum indicat parvitatem.

(c) Real Academia de la Historia

Contestatur enim inquid uobis celum
et terram quod si non custodieritis
mandata domini dei uestri peribitis a facie terre.
hic magnificentia sublimium mandatorum
ipsa non tantum imperantis quam adob-
tantis condicione signatur.
Sicut perfectus esse fuit hoc et illud ibi
insecurabile et quam securitatibus moles
pondus inponit. hic consilio tantum
uolentibus et ad perfectionem tendenti-
bus paulus occurrit. Non enim genera-
liter precipiendum erat. nec ut ita
dixerim canonice ab omnibus exigendum
id quod propter mirificam sublimitatem
ab omnibus passim non posset adprehendi
sed consilio potius omnis prouocatur
ad gratiam. Uahi qui magnis sunt
possint perfectione uirtutum non in me-
rito coronari. qui autem pusilli sunt
et in mensuram etatis plenitudinis
christi implere non possunt licet fulgere
maiore uelut siderum stellis lucere
uideantur tamen a tenebris maledic-
tionum que in lege sunt alieni.
Nec presentium malorum cladibus addi-
cuntur nec supplicio plectuntur
eterno. Non ergo christus ad illa uirtutum
excelsa sustulit precepti quemquam
necessitate constringit sed liberi
arbitrii prouocat potestate et uolun-
tate consilii hac de siderio perfecti-
onis accendit. Ubi enim preceptum
ibi necessitas. Ubi difficultas ibi
neglegentia. Ubi neglegentia ibi
peccatum. Ubi peccatum consequitur
et penam. custodientes uero hec usque

legis prefixe seueritate coguntur penam
potius que ab illa intentabatur effugiunt
quam mercedem uita perennia consequuntur.
II Namque sicut a fortes ad sublimia atque
precelsa euangelicus sermo sustolli-
tat non patitur infirmos ad ima
dimergi. perfectis quidem tribuit
beatitudinis plenitudinem. ueniam
uero infirmis fragilitatem supportat
Lex enim consummatione precepti
sui inuersusque mortis uelut quoddam
medullitus conlocabit. Quantum
a seruis ex seruorum diminutione secernent
tantum separant a gloria perfectorum.
Quod quidem quam infirmorum quamque
miserabile sit. uel experientia ue-
tustatis ex conparatione perspicite
in qua miserrimum ducitur si hoc tantum
quis strauderit hac laborat ne sit modo
inter honoratos homines. et non etiam
locuples honorabilis et gloriosus habeatur.
VII Quam ob rem in istu odie sicut erat
potestatis. uerum sub euangelii gratia
an sub legis uelint errore consistere
Cuilibet enim putat pro qualitate
hac tantum unumquemque necesse erat
ad sequi. Numquam ita supergredientes
legem suscepta christi gratia. ut a certe
inferiores uelut deuotes suos sibique
obnoxios lex retinuit. Neus numquam
legalium preceptorum nequaquam
euangelicam perfectionem ualebit
adtingere quamuis christianorum se etiam
gratia libertatum in animis gerit.
Non solum enim hac se dendus erat ad
hunc esse sub lege. quia euangelii lex precept

detractata implere. sed etiam illa qui ea tantum que lex iubet obseruare contentus erat. Ac nequaquam uocationi et gratie xpi. condignos exhibet fructus. ubi non dicitur: decimas tuas et primitias tuas offeres domino deo tuo. sed uade uende omnia que habes et da pauperibus et habebis thesaurum in celo et ueni sequere me. Ubi ob perfectionis magnificentiam discipulo postulanti. ne breuissimum quidem temporis spatium pro patris concediatur sepultura. et humane caritatis officium diuini amoris uirtute preuertatur.

VIIII Quibus auditis beatus Theonas. Inextinguibili desiderio euangelice perfectionis accensus semen uerbi fecundo corde conceperat. quasi profundis atque edomitis condita sulcis. Ideo uel maxime humiliatus atque conpunctus quod eum senex non solum euangelicam perfectionem non adtingisse dixisset. sed etiam uix legis ipsius adimplesse mandata. Siquidem quum decimas frugum suarum solitus esset adducere omnibus annis singulis pendere primitiarum. rationem ne audisse quidem se aliquando deflebat. quia tamen etiam similiter implesset. longe nicil hominis secundum senis sententiam se ab euangelica perfectione distare suppliciter fatebatur.

Domum itaque reuertitur mestus illuc affectus et tristitia que penitentiam ad salutem stabilem operatur. Ac deinde illum uoluntate. eadem intentione

non dubius ergo salutem coniugis hominem mentis sollicitudinem curamque. conuertit ad eum quod desiderium quo feruebat ipse succensus. similiter incipit exhortatione prouocare ut una deo pariter in sanctimonia et castitate seruirent. diurnis nocturnisque fletibus admonere dicens.

Conuersionem melioris uite nequaquam esse lentandum quia necessitate subite mortis uana spes inmature non preiudicaret. certatis quippe que in funere pueros adulescentes et paruulos senes sorte preriperet.

VIIII Cumque huius modi obsecrationibus iugiter persisteret. coniux durissima non preberet assensum seque diceret. solatio mariti pro etate sue flore penitus abstinere non posse. ac proinde si quid deserta ab eo criminis admisisset illi potius adscribendum qui coniugii federa disrupisset. Ad haec ille quamdiu condicionem nature pretendisset humane quam fragilem et innumerorum periculorum esse carnalibus desideriis et operibus dicitur implicari.

Adiciens adstruebat non licere quicquam ei se boni exactorem fugere quod didicisset. maiorisque esse noxe dispicere cognitum bonitatis quam incognitum non amare.

Proinde illam sentiat. et quam prauitatis cupiditatis inuolui si inuenerat tam preclaris. tamque celestibus donis eternam hac sordida pretulisset.

ad hominem sane tantum. omnem namque
sequum perfectionis magnificentiam
patere. et universe scte membra
ad conscendendum sublimium meritorum
celsitudinem provocari dicente apostolo.
Sic currite ut comprehendatis. nec
propter lenitatem et segnium moris paru
tos ut quasi aluctes debere subsistere.
Quum sectatur sit ut desiderium persequen
tibus incitentur quam ut properan
tes ut residentibus obligentur.
Proinde statutum sibi destinatum
que esse sententiam ut seclo ut mori
mundo ut vivere possit deo. et si hanc
beatitudine nequeat obtinere
ut cum socium suum in consortio
sanctitatis xpi malle se. ut cum unius
membri dispendio salvum fieri.
et velut debilem introire in regno
celorum quam cum soliditate corporis
condemnari. adiciebat autem etiam
ita dicens. Si mosser produritatu
cordis dimittit permittatis uxores.
quare hoc non sinat xps. pro desiderio
castitatis preteritam quibus domini
in se sentiatur affectiones eorum puerum
puerumque hac filiorum quibus omnem
severitatem non solum lex sed etiam
ipse preceperat exhiberi tamen
pro nostre suo hac desiderio perfectionis
non solum contemnenda simpliciter
sed etiam odio habenda esse decernit.
Coniungit eis similiter etiam nomen
uxorum dicens. et omnis qui reliquerit
domum aut fratres aut sorores aut
patrem aut matrem aut uxorem
aut filios aut agros propter nomen meum
centuplum accipiet et vitam eternam
possidebit. In tantum enim perfectioni
quam predicat nichil putatur con
versari. ut illum quoque necessitudine
solutam parentis hac matris que secundum
naturam primum obtinet. inter pro
missione mandatorum honorum scilicet
patrem hac matrem. quod erat mandatum
primum in repromissione ut bene
sit tibi et sis longevus super terram.
eumque despici pro suo amore precipiat.
Et videntes lacuque sicut eos evangelicus
sermo condemnat qui non in tantum
venientes. adulterii crimine uxori
a vinculo disrumpunt tamen ubi amore
xpi et desiderio castitatis hii qui
iugum carnale solverint. etiam
centupla premia repromittat. quam
propter si fieri posset ut hac mihi hab
tantissimum patrem hac te petu
tandem rationem flectaris scilicet
ut domino servientes penam gehenne
pariter evitemus castitatem coniugii
non spernito immo etiam magis
adhuc dilectione complector.
Agnosco enim et veneror adiutricem
meum dominum michi sententiam. cum
et in dis rupto eidem federe curiatur.
xpo quoque non sperno nec a me
reputo. quod dominus michi prime statim
condicionis lege conduxit dummodo
sis talis quod conditor esse te voluit.
Si vero non in adiutorium esse volueris.
sed in deceptionem et adminiculum.
et non michi sed adversario volueris.

© Real Academia de la Historia

scribere utque ob hoc adtributam putat
coniugii sacramentum ut et huicque
ingeniatur fraudans salutem. Insuper
etiam me ad discipulatum se tradit
saluatoris. Itaque illum abbas Iho
annis immo Christi ore prolatam
sententiam uiriliter adprehendam.
ut me a spiritali bono nulla carnalis
auellere possit affectio.
Qui enim non hodierit inquid patrem
et matrem et filios et fratres sorores et
uxorem et agros insuper et animam suam
non potest meus esse discipulus.
Quum ergo his quasi adhuc rursus modi uerbis
muliebris non flecteretur intentio.
et in eadem obstinationis duritia
permaneret. si ergo te inquid beatus
Theonas abstrahere a morte non possum
Nec tamen separabor a Christo. Tutius
est autem mihi cum homine quam cum Deo
habere diuortium. Adspirante itaque
gratia dei diuinationis sue executi
onem instanter adgressus est nec in
exercere per aliquam morum desiderii
est passus. ardorem namque confestim
omni mundana facultate nudatur.
ad monasterium profugit ubi in breui
tanto splendore sanctitatis et humili
tatis enituit ut beate memorie
Iohanne ex hac luce migrante sancto
quoque Elia uiro qui tam minor de
cessore suo fuit similiter decedente
etiam Theonas uniuersorum prelectus
iudicio. In diaconia eius dispensatione
successerit. Nemo autem sciat tamen
nos hec ad prouocanda coniugiorum

diuortia. Et cuiusque qui non solum
nubentium minime condemnamus
uerum etiam apostolicam sequentes
sententiam. dicimus honorabile
conubium in omnibus. et thorus in
maculatus. Sed ut ueritatis
initium conuersionis quo tantus
ille uir Domino dicatur et fideliter
panderemus. A quo bona gratia
hoc primum deposco ut siue hoc
et placeat tibi displiceat.
quomodo me a calumnia alienum
esse concedat in suo hoc factum
uel laudet uel reprehendat
auctorem. Ego autem qui non meam
super hac re sententiam promisi
sed rei geste historiam simplici
narratione conplexus sum equum
est ut sicut mihi detrahi qui hoc
factum probant laude nihil
uindico laudem. qui inprobant
non pulser inuidia. Habeat ergo
suum de illo ut diximus unus
quisque iudicium. Sed moneo
tamen ut cautus suam curam gerat
examinis ne se equiorem et sciorem
diuino credat esse iudicio quo
in eum etiam apostolicorum con
lata sunt signa uirtutum
ut taceam de tantorum patrum
sententia a quibus factum eius
non solum minime reprehensum
uerum etiam usque adeo conlaudatum
esse manifestatum est. ut eum
summis hac sublimissimis uiris
in diaconie electione pretulerint

et punctum id est spatium virorum
deo auctore perlatum non esse
iudicium quod et quam attenti
signata ita superius dictum est
admiratione confirmabat.
Sed iam tempus est ut promisse
disputationis ordinem prose
quamur. Igitur abba Theonas
quum diebus quinquagesime nos
intra cellulam visitasset. vespertina
orationum sollemni
tate expleta humi paulu
lum considentes cepimus diligentius
percontari. quur apud eos tanta
observantia caveretur ne quis
penitus totis quinquaginta
diebus vel genua in oratione
curbaret. vel usque ad horam
nonam ieiunare presumeret.
eo quod hic diligentius servare
bamus quo nequaquam hoc tanta
cautione servari in Syrie mo
nasteriis videramus. XII
Ad hec abbas Theonas talis usus
est sermonis exordio.
Oportet quidem nos auctor
itati patrum consuetudinique
maiorum usque ad nostrum tempus
perductam annorum seriem
protelatam et quam non presumptione
usurpatione concedere. eamque
ut antiquitus tradita est
ita observantia hac sollicitudine
custodire. Verum tamen quoniam
causam huius rei et rationem
vultis agnoscere. accipite

breviter ea que senioribus nostris traditam super
hac institutione comperimus. verum tamen
antequam scripturis divine auctoritatis
proferantur si placet de natura
ipsius ieiunii et qualitate pauca
dicamus ut ad disputationem nostram
subsequens scripturarum confirmet
auctoritatis divina sapientia. per
Ecclesiasten enim omni rei id est universis seu
prosperis seu que adversa putantur
et tristitia tempus esse proprium
designabit dicens. omnibus tempus est
et tempus omni rei sub celo. tempus
pariendi et tempus moriendi. tempus
[illegible] plantandi et tempus
evellendi quod plantatum est. tempus
occidendi et tempus sanandi. tempus
destruendi et tempus edificandi.
Tempus plorandi et tempus ridendi.
Tempus plangendi et tempus sal
tandi. tempus mittendi lapides.
et tempus colligendi eos. tempus
amplexandi et tempus longe fieri
ab amplexibus. Tempus adqui
rendi et tempus perdendi.
Tempus disrumpendi et tempus
sarciendi. tempus loquendi.
et tempus tacendi.
Tempus amandi et tempus odiendi
Tempus belli et tempus pacis
et alia. Quia tempus est
inquid omni rei et omni facto.
Nihil igitur horum bonum esse per
petuum definibit. nisi quum fuerit
horum quia opportune et con
petenter expletum. ita ut hec eadem que

(c) Real Academia de la Historia

nunc oportune bene gesta cedunt
Si inportuna uel incongruo tempore
presumuntur inutilia inueniuntur.
et noxia absque his dum aguntur que
perse principaliter uel mala sunt
uel bona. Nec aliquando possunt
in contrarium diriuari. ut est iusti
tia prudentia fortitudo tempe
rantia. ceteraeque uirtutes. siue
et diuerso uitia quorum definitiones
in aliam partem cadere omnino
mutarique non possunt.
Si qua uero in utrumque affectum
possunt aliquando transire ut
pro qualitate utentium uel bona
inueniuntur uel mala. hec non
absolute pro sua natura sed
pro inpetrantis affectum. et
oportunitate temporis uel utilia
interdum uel noxia sentiuntur.
XIII Quam ob rem nunc querendum est
quod super ieiuniorum statu decernere
debeamus utrum nam similiter
et ipsum bonum esse eo modo
quo iustitiam prudentiam
fortitudinem hac temperantiam
diximus que in partem contra
rium pertinent transire non
possunt. An medium quic
quid interdum factum possit
prodesse interdum preter missum
condemnasse non possit.
Quodque numquam egisse reprehen
sibile sit et nonnumquam preter
missis sit laudabile. Si enim in
illa definitione uirtutum etiam

ieiunium censeamus ut a natura
principaliter bona ciborum abstinen
tia conlocetur. erit profecto
eorum mala et criminosa perceptio.
Quicquid enim principali bono
contrarium est. sine dubio prin
cipaliter malum esse censendum est.
Quod definiri a nobis scripturarum
sanctarum non permittit auctoritas.
Si enim tali sensu ut proposito
ieiunemus ut a peccatum contrahi
in esu eorum participatione cre
damur non modo nullos fructus
pro abstinentiae. consequemur
sed et tantum reatum maximum
hac sacrilegii crimen reatum
apratum contrahemus. Abstinentes
a cibis quoque quos deus creauit
ad percipiendum cum gratiarum
actione. fidelibus et his qui
cognouerunt ueritatem.
Quia omnis creatura dei bona
et nihil reiciendum quod
cum gratiarum actione
percipitur. qui enim putat
quid comune esse. illi commune
est. et ideo ob solum per
ceptionem esse neminem
legimus condemnatum nisi
forte iunctum quid fuerit
uel postea subsequutum
per quod meruerit condemnari.
XIIII Itaque hoc medium esse etiam
ex hoc manifestissime declara
tur. quia sicut iustificat
custoditum ita ... condemnat
inruptum.

(c) Real Academia de la Historia

Nisi forte preceptis eorum transgressio
magis quam escarum perceptione
puniatur. Principali autem bono
loco nullum esse oportet ut uacuum
tempus. ut sine eo cuiquam esse non
liceat. Quia necesse est cessati
onem eius in malum ullum cedat
tempus. quia quod noxium semper est
numquam poterit admissum
fuerit non nocere uel inperatum
umquam laudabilem con
tinuari. Ac perinde
hec in quibus qualitates
sanctitatis uidemur
et temporis et que sic obseruata
sanctificant ut admissa non polleant.
media esse manifesta uera. ut
putatur nubtias agricultura
diuitias solitudinis sermocinationem
uigilias sacrorum lectionem medi
tationemque librorum ipsasque ieiunia.
de quibus principium sermonis
exorti sumus. Que omnia diuina
preceptio uel sanctorum auctoritas
scribturarum non ita inexcusabi
liter obtinenda nec ita neglegenter custo
dienda decreuit ut ea paululum
intermisse nefarium sit.
Quicquid enim imperatiue decerni
tur mortem in se quia non imple
tum. Quecumque uero suadentur
potius quam iubentur facta pro
sunt in perfecta non puniunt et
idcirco ut omnia hec ut certa
quedam procurata pro loco pro
modo pro tempore circumspecte

agere nos maiores nostri et pro fide
obseruare iusserunt quasi congrue.
horum aliquid huc accedat ut aut
utique conueniens si incongrue inchoatum
esse. contra ut noxium huc si uelit
quis in infirmis aduentum in quo xpm debet.
humanitatem reficere et grauissima
susceptione conplectatur ut refectionem
custodire. Nonne humanitatis
potius crimen incurrit qui laudem
ut meritum religionis adquirit
uel si quam defectio et inbecillitas
cuius reparationem uirium esce
perceptione deposcit non adquiescat
rigorem abstinentie relaxare.
nonne magis crudelis sui corporis
homicida quam saluator prouisor
est extimandus. Ita etiam qui
tempus festiuitatis escarum con
gruum potum hac refectionem
necessarie absolutionis indulgeat.
si quis ieiuniorum rigidam obseruan
tiam indisrupte uoluerit retinere.
necesse est ut non tam religiosus
quam incognitus uel inrationa
bilis habeatur. Sed et illis hec
in illo minus reperiuntur aduersa
qui humanam laudem ieiuniis
occupantur. et in iam ostenta
tione pulloris. famam sectantur
adquirunt. quos in presenti suam
recepisse mercedem euangelicus
sermo pronuntiat. uel quorum
& pessum dns ieiunium detestatur.
Ex quorum persona qui sibi obicient
ante dixisse. quare ieiunabimus

(c) Real Academia de la Historia

et non aspexisti humiliauimus animas nostras et nescisti. Confestim subicitur pro dicta causa quur non meruerunt audiri. Ecce inquid in diebus ieiunii uestri inuenitur uoluptas uestra et omnes debitores uestros repetitis.
Ecce ad lites et contentiones ieiunatis et percutitis pugno impie. Nolite ieiunare sicut ad hunc diem ut audiatur in excelso clamor uester.
Numquid tale est ieiunium quod elegi dicit dominus per diem adfligere hominem animam suam. Numquid contorquere quasi circulum caput suum et saccum et cinerem sternere.
Numquid istud uocabis ieiunium et diem acceptabilem domino. Deinde infert docens. quomodo acceptabilis fiat continentia ieiunantis. atque euidenter ostendit per se solum ieiunium prodesse non posse. nisi his que sibi iunguntur causis ubertatem consequatur. Nonne hoc est ieiunium quod elegi dissolue colligationes impietatis. solue fasciculos deprimentes. dimitte eos qui confracti sunt liberos. et omne honus disrumpe. frange esurienti panem tuum et egenos uagosque induc in domum tuam.
Quum uideris nudum operi eum et carnem tuam ne dispexeris.
Tunc erumpet quasi mane lumen tuum et sanitas tua citius orietur. et anteibit faciem tuam iustitia tua et gloria domini colliget te.
Et tunc inuocabis et dominus exaudiet. et clamabis et dicet ecce adsum.
Uidetis ergo ieiunium nequaquam principale bonum a domino iudicari. eo quod non per se ipsum sed per alia opera bonum ut deo bene placitum fiat. Et rursum. ex accidentibus causis non solum uanum uerum etiam odibile censeatur dicente domino. Quum ieiunauerint non exaudiam preces eorum.
Non enim in se totum puta etiam et iustitiatur. uel illa predicatorum precepta uirtutum in quibus natura bonum est principale propter ieiunia sunt emendanda sed potius ieiunia propter illa elaboranda. Elaborandum est enim ut uirtutes ille que uere bone sunt ieiuniis adquirantur non ut ad ieiuniorum terminum earundem illorum gerantur uirtutum ob hoc ergo est utilis adflictatio carnis ob hoc adhibenda est inedie medicina ut per illam ad karitatem. in qua tantum inmobile hoc sine ulla temporis exceptione perpetuum bonum est peruenire possimus. Neque enim medicine aurifici uel ceterarum qui in hoc mundo sunt artiumque disciplinae propter instrumenta que ad eius opus pertinent exercentur sed non potius ferramenta propter artis studium preparantur.
(c) Real Academia de la Historia

Que sicut uitalia sunt, perniciosa ita superflua his qui usus ipsius nesciunt disciplinam. Et sicut his qui ad perficiendum opus suum eorum ministerio fulciuntur plurimum profutura sunt, ita illis cuius usus sci gratiaque instituti sunt ignorantes solo eorum possessione contenti sunt, penitus prodesse non possunt. Quia utilitatis sue summam in sustentatione eorum actum non in operis consummatione consistunt.

XIII Illud ergo est optimum principaliter propter quod fiunt illa que media sunt. Ipsum uero precipuum bonum non ob aliam causam, sed propter sui tantum agitur bonitatem. Quod quidem a ceteris que media esse prediximus his recensetur modis: si per se bonum sit et non per aliud aliquid, si per se necessarium sit et non propter aliud. Si inmutabiliter semper que sit bonum ac perpetuo suum teneat qualitatem, numquam possit in partem transire contrarium. Si uel demptio uel cessatio eius non possit summum inferre perniciem. Si id quod illi contrarium est similiter principale sit malum nec aliquando partem bonum possit transire. Que definitiones quibus principalium bonorum natura discernitur adscribi ieiuniis homnino non possunt. Neque enim extranea ipsis bona aut propter se necessaria sunt, que propter adquirendum cordis et corporis puritatem salubriter exercentur. Utiliter cum his subtractis mentis pacifica suo se concelebratur uictori. Nec inmutabiliter semperque sunt bona, quia plerumque eorum intermissione non ledimur, immo etiam in perniciem interdum anime inportantur celebrata uetantur. Sed nec principale malum est id quod illi uidetur aduersum, id est ciborum naturalium iudicanda perceptio, que nisi intemperantiam aut luxuria uel alia quedam uitia subsequantur, mala non potest definiri. Quia non quod intrat in os coinquinat hominem, sed que procedunt de ore hoc quod inquinant hominem. Principalitatique detrahit bono nec perfecte hoc sine peccato illud exequitur, quisquis hoc non propter id ipsum sed propter aliud aliquid facit. Omnia enim huius gratia facienda sunt, ipsum uero propter se solum est expetendum. XIIII

Talem igitur definitionem super ieiunii qualitate iugiter retinentes, ita illud totis animi uiribus appetamus, ut tamen tunc demum id nobis congruum nouerimus si in eo temporis tractu si qualitatis mensura seruetur, ne ita ut ipso spe in se terminum defigamus, sed ut ad ipsum ad puritatem cordis et ad perfectionem caritatis peruenire possimus. Igitur et hoc ipso ieiunium cui non solum specialia prefixa sunt tempora quibus uel exerceri debeat uel remitti, sed etiam qualitas modusque proponitur, est non principale bonum sed medium quoddam

(c) Real Academia de la Historia

esse manifestum est. Ceterum hec
que preceperat auctoritate uel
mandantur ut bona uel necessaria dicun
tur ut noxia. numquam lau excep
tioni tempori subiacent ut interdum
utique uitata sunt fieri debeant
utique imperata sunt pretermitti.
Nec enim ullis iustitie patientie
sobrietatis pudicitie castitatis
statutus est modus. Nec rursum in
iustitie inpatientie furori inpu
dicitie inuidie ut quis super his liberum
aliquando permissum est. XIII
Quam ob rem his ieiunii qualitate
premissis. uidendum adhuc est cur scrib
turarum uideatur auctoritas
per quam manifestatur adprobatur
ieiunio perpetuo custodiri.
Nec debere nec posse in euangelio
ieiunantibus farisseis una cum discipu
lis Iohannis baptiste quum apostoli
ut pote ut amici ut conbibe celestis
illius sponsi necdum ieiuniorum ob
seruantiam custodissent discipuli
Iohannis qui summam iustitiam se
de ieiuniis posse credebant quippe
illius sectatores qui extimus peni
tentie predicator ita cunctis
populis formam suo preberet exemplo
ut non solum uarium escarum genera
que humanis usibus suggeruntur ab
nueret uerum etiam communem panis
ipsius usum penitus ignoraret a domino
conqueruntur dicentes.
Quare nos et farisei ieiunamus.
Frequenter discipuli autem tui non
ieiunant. Quibus respondens dominus
euidenter ostendit. Non omni
tempore congruum esse ieiunium
necessarium. Quum aliqua uel in
festiuitatis tempora uel interueniens
caritatis occasio indulgentiam
refectionis admittat.
Numquid possunt inquiens filii
sponsi lugere quamdiu cum eis
sponsus. Uenient autem dies quum
auferetur ab eis sponsus. et tunc
ieiunabunt. Que uerba licet ante
resurrectionem dixerit. corporis
sui tamen proprie quinquagesime
tempus ostendunt. In quo post
resurrectionem per quadraginta
dies domino cum discipulis epulante
ieiunare illos cotidiane eius presentie
gaudium non sinebat. GERMANUS
XVIIII Quare igitur totum quinquagesime
abstinentie rigorem prandiis
relaxamus. quum utique Christus quadra
ginta tantum diebus post resur
rectionem cum discipulis fuerit
XX commoratus. THEONAS
Non incongruo interrogatione uestra
rationem integerrime ueritatis
meretur agnoscere. Post ascen
sionem saluatoris nostri que quadra
gesimo resurrectionis eius id est
die apostoli reuersi de monte
oliueti in quo se pergens ad patrem
prebuit intuendum. sicut etiam
actuum apostolorum lectio contes
tatur ingressi Iherusolimam decem
diebus aduentum spiritus sancti expectasse

referuntur. quibus expleatur.
quinquagesimum eum diem cum gaudio
susceperunt. et ita uera . per hec
festiuitatis huius numerus eu
denter impleatur. Quem in ueteri
quoque testamento legimus figuraliter
adumbratum. In quo consumma
tis ebdomadibus septem primitiarum
panes . a sacerdote domino iubentur
offerre. Qui uerissime per apostolorum
predicationem qui in illo die con
tionati leguntur ad populum obla
tus domino conprobatur uerus scilicet
primitiarum panis qui noue doctrine
institutione prolatus quinque
milibus uirorum esse sue munere
satiatus . primitiuum de iudeis
xpianorum populum domino consecrauit.
et ideo circo hii quoque decem dies
cum superioribus quadraginta
pari sollemnitate ac leticia
celebrandi. Cuius festiuitatis
traditio per apostolicos uiros ad nos
usque transmissa . eodem tenore
seruanda est. Ideo namque in ipsis
diebus nec genua in oratione curuan
tur quia inflexio genuum uelut
penitentie ac luctus indicium est.
Unde etiam per omnia eandem in illis
sollemnitatem quam die dominica
custodimus in qua maiores nostri nec
ieiunium agendum nec genua esse
flectenda ob reuerentiam resurrec
tionis dominice tradiderunt. XXI
GERMANUS Potest ne hec cura
in solitis blandimentis ac longe
festiuitatum in letitia non aliquid
stimulorum de illo quam uix abscido
uitiorum fomitem germinare ut mentis
perstringat uel ad consuetudinem
dapibus oneratam non ergo famulum
corpus rigorem districtionis inflectere?
presertim quia in nobis uiridioris
etatis cito ad rebellionem subdita
possit membra conpellere. si uel
escas solitas abundantius uel certe
insolitas licentius presumamus.
XXII THEONAS Si uniuersa que gerimus
rationabile mentis appendamus
examine et de puritate cordis nostri
non aliorum iudicium sed nostram
semper conscientiam consulimus.
certum est istam refectionis intercape
dinem iure districtioni obesse non
posse. Si modo ut dictum est
eque indulgentie continentieque
mensuram pari lance pendens
utrumque similiter nimietatem
mentis incorrupta castigat.
Et uerum spiritum nostrum deliciis deprimat
pondus an uero alterum hoc est
corporis partem in malos abstinentie
inclinet austeritas uera discretione
distinguet illum uel conprimens
uel subleuans portionem quam uel
excellis senserit uel grauari.
Nichil enim dominus noster ad cultum atque honorem
suum absque iudicii moderatione uult
fieri. Quia honor regis iudicium
diligit. et ideo circo sapientissimus
salomon ut in neutram partem
uergentes iudicio declinemus admonet
dicens.

212

honore dnm de tuis iustis laborib'
et de libuet de fructib' iustitie tue.
Et tum sit id et in conscientia nra
incorrupta. quidem huc usque iudex
qui non numquam supra tanta puritate
tis nre cunctis erumnatis solus pre
non fallitur. omni igitur cautione
atq sollertia iugis circu[m] inspecti
cordis seruetur intentione ne modo
iudicio nre discretionis erunte
uita inconsiderate continentie
cupiditate succensi aut desiderio
nimie remissionis in lenitatis obstaculum
equm uirum nsarum iniq erutate
ex culminatione libram sed in utraq
quidem lance anime puritatem
in utraq uires corporis conlocantes
tau uere conscientie iudicio in utraq
pendunt ac in ne uerum paratam
uniuersa affectu preponderante
quies uel ad inmodicam distrincti
onem uel ad nimiam remissionem
equitatis librum propensius
inclinemur. et illud nobis ut pro
remissionis uel pro districtionis
nimietate dicatur. Nonne si recte
offeras recte autem non diuidas pec
casti. Illus et enim sedulum horum
uicitimus quas nobis uiolentia
uiscerum conuulsione inconside
rate. exactos quem debeant dno offerre nos
credimus. Ille qui diligit iusticiam
et iudicium exercetur dicens.
Ego dns diligens iudicium odio habens
rapinam in holocausto. illos etiam
qui oblationum id officiorum uestrarum
suorum precipua aduocatum custuir
aduersus proprios presumentes reli
quias eorum dno a minima deferunt
portionem uel a operariorum fru
dulentos sermo diuinus lau con
dempnat. maledicatur qui facit
opera dni fraudulenter.
Non ergo inmerito eum quis elatu
iniquo fallitur examine lau in scri
ptura dns dicens. Uerumtamen
uane filii hominum mendaces
filii hominum in stateris ut de
cipiant. et ideo beatus
apostolus a discretionis modera
mina retinentes in ne uerum
paratam in lenitatis nimietatem uergi
mur admonet dicens.
Rationabile obsequium ustrum.
Quem etiam etiam legis lator
similiter interdicta lau precipiens
Statera iusta et equa sint
pondera. iustus modius equusq
sextarius. Salomone quoq
parem super hoc sententiam profe
rentem. Pondus magnum et
pusillum et mensure duplices
inmunda sunt apud dnm utraq
et qui facit eum in adinuentionib'
suis conpedietur. proinde
non solum illo quo diximus sed et quo
hoc modo studendum est nobis.
Ut ante iniqua pondera in cordib'
nris nec in horreis conscientie nre
mensuras duplices habeamus id
nel ipsi eis quos districtionis regulam
mollerunt remissiore indulgentia

(c) Real Academia de la Historia

presumentes eos quibus uerbum dñi
predicamur. districtioribus precep
tis et grauioribus quã sustinere
possumus ponderibus obruamur.
Quod quum facim' quid nisi duplici
pondere uel mensura preceptis dñi
mercem frugemq uel appendimus uel
metimur. Si enim aliter eam nobis
aliter nris fratribus dispensemus.
Recte increpamur a dño eo quod
sauciis doloris hac mensuras du
plices habeam'. Scdm illum senten
tiam salomonis que dicitur.
abominatio est dño pondus dublex.
et statera dolosa non est bonum.
in conspectu eius hoc etiam modo.
statum dolosi ponderis duplicisq
mensure. euidenter incurrimus.
si districtiora quedam que pri
uatim pro nris cellulis exercere
consueuimus humane laudis
cupiditate coram fratribus hostendam'.
abstinentiores scilicet sanctiores
apparere affectantes humano
conspectui quam diuino. qui morbus
precipue non modo uitandus. uerũ
etiam abominandus est nobis.
Sed interim a questione propositã
paulo longius euagati ad eunde
aqua discessim' reuertamur.
Igitur predicatorum dierum lati est
custodienda sollemnitas ut corpo
ris utiq humano cultui prosit
magis remissio indulta quã noceat
Quia nec illius festiuitatis gaudiũ
aculeos castitatis obtundere nec inmitat

ille aduersarius dierũ nobis ita reuerentiã
intiquus. ut ergo eadieb festis sanctitati
consuetudinis sollemnitas conser
uetur et saluberrim' parsimonie
modus minime transcendatur suffic'
ut indulgentiam remissionis eousq
progredi patiamur ut cibus quoru
dietinorum fuerat cupiendus paulo
citius tertia sexte hora proferatur ut ex
temporis capiatur. et erutione
dum auxit ut securum solitus
modus uel qualitas non mutetur.
Ne puritas corporis uel integritas
mentis abstinentie quadragesime
diligentia ut adquisita quinqua
gesime remissione deperiat nichilq
nobis prosit obtinuisse ieiunis
quod mox admissa cogat incautu
saturitas. presertim quũ etiam
hostis nri ignota sit ita uersutia.
Tunc precipue munitionem nre puri
tatis inpugnet quũ eius custodiũ
senserit sollemnitatis celebritate
laxatu. Quamobrem uigilantis
sime prouidendũ est ne umquam
mentis nre uigor blandis seducti
onibus eneruetur. Ne uelut supra
lum dicatum est castimonie puri
tatem quadragesime labore que
sitam quinquagesime requie hac
securitate pdamus. et ideo
nulla penitus in cibis qualitate
uel modo. admittatur adlectio.
Sed ut breuis quarum continentia
dieb proferatur integritatem pudi
citie tuebimur et quã celeberrimis

(c) Real Academia de la Historia

similiter temperemur. Ne tantaque
festiuitatis perniciosissimum nobis
cumulum incentiuorum suscitet ut
pugnam uetustatis in lucta illaque
excellentiorem nobisque gaudio in-
corruptionis exultanti festiuitate
mentis expiat et incipiunt post
breuem cum multis laetitiae uanitate
amissum cordis pudicitiae longa
paenitentiae merore saudendum
quin immo et ita non frustra ad nos
illa prophetice adortationis com-
monitio dirigatur: celebra Iuda
festiuitates tuas et redde uota
tua. Si enim continentiae iugi-
tatem in tegritate dierum sollemni-
tas non mutauerit spiritalibus feriis
iugiter perfruemur et talis nobis
a seruili operatione cessantibus
erit mensis ex mense et sabbatum
ex sabbato. GERMANUS XXIIII

Quid causa est ut sex ebdomadibus
quadragesime celebretur. licet
in quibus dum prouinciarum religi-
onis forsitan propensior cura
adiectasse ebdomadam etiam sep-
timam uideatur. tamen uerus
numerus die dominico sabbatoque
subtracto quadraginta dierum
impleta summam. Sex enim
et triginta dies in ipsis ebdomadibus
tantummodo concluduntur.

XXV THEONAS Licet eorundem pia
simplicitas ullius rei amputet
questionem tamen quia te quoque
illius in terrogatione indigna

duxisset ut scrupulosius praeseruant
integrum obseruantiae nostrae huc
misterii ueritatem desideratis
agnoscere euidentissimum huius
etiam rei percipite rationem.
Quamuis feratur ut probetur nihil
inrationabile nostros instituisse
maiores ex lege mosaica uniuerso populo
generaliter promulgata praeceptio
est: decimas tuas et primitias
offeres domino deo tuo. Itaque quia substan-
tiarum nostrarum omniumque fructuum
decimas offerre praecipimur multo
magis necesse est ut alterius quoque
conuersationis nostrae et humani
huius operumque nostrorum decimas
offeramus que profecto in supputa-
tionem quadragesime euidenter
impletur. Omnium enim dierum
numerus quibus reuoluto in
orbe annus includitur.
Triginta sex semis dierum numero
decimatur. In septem uero ebdo-
madibus si dies dominici et sabbata
subtrahantur sex et triginta supersunt
dies ieiuniis deputati.
Sed ut aliquatenus ad illa uigiliarum
die quousque in gallorum cantum
in lucescente dominica ieiunium
sabbati protelatur non solum
sex sed et triginta dierum numerus
adimpletur uerum etiam pro decimis
quinque dierum qui residui uidebun-
tur si illud quod supra adiectum est
noctis spatium conputetur
plenitudinis totius summe

(c) Real Academia de la Historia

homini nihil deerit. XXII

Quid vero de primitiis dicam quas
ab omnibus qui Xpo fideliter famu
lantur cotidie certum est exhiberi.
Nam quum experti a somno et
quasi rediviva post soporem ala
critate surgentes priusquam
motum sensus illius corde conci
piant vel memoriam actu curarum
et familiaris admittant cogi
tationum suarum oratus vel princi
pia divinis consecrant eloqu
iis. quid nisi primitias vite
suorum fructuum primum sacerdotem
Ihm Xpm pro huius vite habitu et ima
gine quod cotidie resurrectionis
persolvunt. Quique etiam a somno
excitati oratum iubilationis sue
deo similiter offerentes primo lingue
sue motu ipsum invocant ipsius
nomen laudesque concelebrant.
Atque adcantandos ei hymnos primo
labiorum claustra reserantes im
molant deo suo oris officium.
Cunctaque pari deferunt modo prima
manuum suarum gestuumque libamina.
Quum e cubilibus exurgentes in oratione
consistunt et priusquam in propriis
actus membrorum suorum funguntur
officio nihil sibi deminutionis eorum
unde decerpunt sed ad prius honorem
promovent gestum vel in elus lau
datione designant et ad cunctorum
motum suorum primitias per extensione
manuum incurvatione persolvunt.
Illud enim quod decantatur in

psalmo alius implere non possumus.
Preveni in maturitate et clamavi.
et in verbo tuo speravi. et prevenerunt
oculi mei ad te diluculo ut meditarer
eloquia tua. et mane oratio mea
preveniet te. Nisi ut post quietem
somni in hac lucem ut supra diximus
velut et tenebris et inmaginaria
morte revocati de universis officiis
mentis et corporis nihil homnino
in nobis presumere necessitatibus
audeamus. Nullus namque est alius
quem ita perfectu prevenire matu
tinis ita nos prevenire similiter
debeamus nisi ita nosmet ipsos ad
occupationes nostras et affectatis curisque
mortalis sine quibus esse non possumus.
Ad ut suggestiones subtilissimas inimici
quas nobis aut quietem cenatibus ut sopore
dimersis per fantasias inanium somniorum
inferre conantur quibus nos mox
evigilaturos occupet et involvat
ut primitiarum opima deflorans
primus ipse decerpat. quamobrem
omni nobis cautione curandum est
ut mente uim predicati versiculi
opere volumus adimplere ut a lau
primos motationes cogitationum
hostis soles vigilantia caveatur
nequid ex eis sentiat presumptio
libertatis ad ruminea inimici nostri
que primitias tamquam viles lamias
communes a domino facta reprobavit.
quis prevenitur a nobis pervigili mentis
circum inspectione non fuerit anti
cipationis nequissime consuetudinis.

non deponentes cotidie nos fraudibus
suis preuenisse non desinit.
Et idcirco supplicatus et acceptabiles
deo primitias ex fructibus mentibus
nostre obtutum offerre non mediocrem
sollicitudinem debemus inpendere
ut omnis nostri corporis sensus matu
tinis precipue horis tamquam sacro
sancta dni olocausta seruemus.
Quod deuotionis genus multi etiam secu
larium summa cautione custodiunt.
qui ante lucem uel diluculo consurgentes
nequaquam familiaribus ac necessariis
mundi huius actibus inplicantur prius
quam cunctorum actuum suorum operati
onumque primitias ad ecclesiam concurren
tes diuino studeant sacrare conspectui.
xxiiii Porro quod dicitis diuerso more id est sex
uel septem ebdomadibus per nonnullas
prouincias quadragesima celebrari
una ratio idemque ieiuniorum modus
diuersa ebdomadarum obseruatione
concluditur. Hii enim sex ebdoma
darum sibi obseruantiam prefixerunt
qui putant die quoque sabbati ieiunandum.
Sex ergo in ebdomada ieiunia persoluunt
que eorsdem sexies et triginta dies sexies
reuoluta consummant. xxv
Una ergo quemadmodum diximus ratio
idemque et ieiuniorum modus licet in eb
domadarum numero discrepare uide
antur sed profecto quam rationem
huius rei humana obliterauisset. In
curia tempus hoc quod uniuersarie
ua dicatum est decime deo triginta
et sex tantis ieiuniis offeruntur

quadragesime nomen acceperit. quod
fortasse uel propter hoc usum sit hoc
uocabulo debere censeri quod moyses
uel helias uel ipse dns noster ihs xps
quadraginta diebus ieiunasse produn
tur. ad cuius numeri sacramentum illi
quoque quadraginta anni quibus israhel
est in solitudine commoratus et
quadraginta similiter mansiones
quibus eum mistice peransisse
describitur. non incongrue quo
aptantur et fortasse ipsa deci
matio sibi quasi abusiue uocabuloni.
quadragesime nomen acceperit.
Iam enim illa publica uulgo uoca
tur exactio. Ex qua tante lucri
portio regis commodis deputatur
quantum et nobis hac lege omnium
sanctorum prouentuum nostre legitimum
quadragesime uectigal exigitur
xxvi Sane licet ad propositam non pertineat
questionem tamen quia se oblata
narrationis occasio nec hoc quidem
pretereundi puto quod frequen
tissime seniores nostri idcirco illis
diebus maxime inpugnari omnem
monachorum genus antiqua inimici
gentis consuetudine testabantur
et tunc migrandum de suis sedibus
acrius perurgeri eo quod secundum illam
similitudinem qua tunc egyptii
filios israhel inolenter adflictionibus
opprimebant nunc quoque uerum israhel
idest monachorum plebem in ceno et lutulen
tis egypti duris ac lutulentis operibus
incuruare conentur. Nec exemplum

do quietem et rerum et patrium derelinquentes.
adherentium uanitati salubriter erun
seumus. Iam uita duxerunt nos furto in
ferant dicitur. Ociosi sunt et idcirco
uociferuntur dicentes. Eamus et sacri
ficemus dno do nro. Opprimuntur
laboribus et sollicita sint in operibus suis
et non sint sollicita in uerbis uanis.
Numquid uitatur impiorum secundum dni
sacrificium quod non nisi in hilaritate liberi
cordis offertur summa esse ut et uita
uanitatem. Abominatio enim est
peccatori religio. XXX
Huc igitur quadragesime lege qui
iustus uere perfectus est. non tenetur
nec etiam huius canonis subiectione
constrictus est. quem profecto illis
qui per totum anni spatium deliciis
uel negotiis secularibus implicantur
ecclesiarum principes statuerunt.
ut uel hac legali quodammodo neces
sitate constricti his saltim diebus
uacare dno cogerentur. Ac dierum
uite sue quos totos quasi fructus
quosdam fuerunt uoluntatis ut decimas
dno dedicarent. Ceterum iustis quibus
lex non est posita quisque spiritalibus
officiis non exiguum illum idest decimam
partem sed totum uite sue tempus in
pendunt quia liberi sunt a decimarum
legalium functione. Idcirco eos suis
uenient honestate et secum necessitas
constituta audierint in statutione
ieiunii ab eius ulla disceptatione
luxus non enim ubertas decimarum
exiguitatur mutilatur quoniam sequi

pariter abstulerunt. Quod profecto
ab eoque summo fraudis reatu facere
illa non potestis quia nihil uoluntarie
offerentes dno inexcusabiliter soluere
decimas suas legis necessitate con
pelluntur. Quapropter liquido conpro
batur perfectos esse non posse fritum
legis qui uel illa que prohibentur
caueat uel illa que precipiuntur ex
equatur sed illos uere esse perfectos
qui etiam his que a lege concessa sunt
non utuntur uetatione quam
de moysaica lege dicitur. Nihil enim
ad perfectum perduxit lex.
Nonnullos sanctorum in ueteri testamento
perfectos legum excessisse qui transcen
dentes legis imperium sub euangelica
perfectione uixerunt scientes quod
iustis lex non est posita sed iniustis
et non subditis impiis et peccatoribus
sceleratis et contaminatis et ceteris
XXXI Sciendum sane hanc obseruantiam
quadragesime quamdiu ecclesie illius
primitiue perfectio inuiolata permansit
penitus non fuisse. Non enim precepti
huius necessitate nec quasi legali
sanctione constricti artissimis ieiu
niorum terminis claudebantur. quippe qui totum
anni equali ieiunio concludebant.
Uerum cum ab illa apostolica deuotione
descenderet cotidie credentium multi
tudo suis opibus incubaret. nec ea usui
cunctorum fidelium secundum apostolorum insti
tuta diuideret sed priuatim inpen
dis suis consulens non seruare tantum
sed etiam augere contenderet. Ananie

(c) Real Academia de la Historia

et sufficere. exemplum non contemnendum
secuturi. Id uniuersis tunc sacerdotibus
placuit ut homines curis secularibus
inligatos et pene ut ita dixerim
continentie uel conpunctionis ignu
ros canonica ieiuniorum tempora
indictione reuocaret et uelut
legalium decimarum necessitate
conpelleret que utique infirmis prodesse
possit et perfectos preiudicare non possit
qui sub gratia euangelii constituti
uoluntarium legem deuotione tran
scendunt ut ad illam apostoli sententiam
peruenire beatitudinem possint.

Peccatum enim in uobis non dominabitur. non
enim estis sub lege. sed sub gratia.

Uere enim dominationem in illo non potest
exercere peccatum qui dominatur affectibus
peccatorum. GERMANUS XXXII

Quia non potest hec facile ab apostoli esse
sententia que securitatem non solum
monachis sed etiam omnibus christianis gene
raliter repromittit nimium nobis
uidetur obscura. Quomodo enim cuncti qui
euangelio credunt a iugo et domi
natione peccati liberos atque alienos
esse pronuntiet. quomodo pene in
omnibus baptizatis uigeat dominatio
peccatorum secundum sententiam domini qui
ait omnis qui facit peccatum seruus
est peccati. XXXIII THEONAS

Questionem nobis rursum inmodicam
inquisitio uestra commouit cuius etsi
licet sensum ab inexpertis nec erudi
posse nec effici tamen in quantum
possumus uerbis absoluere et breuiter
expedire temptabo si modo intellectus
uester ea que dicimus etiam operibus subse
quatur. Quecumque enim non per
doctrinam sed per experientiam cognoscuntur
sicut erudiri ab inexperto nequeunt
ita ne mente quidem concipi uel teneri
nisi quibus eo qui simili studio fuerit
usque in tractatione fundatur.

Et ideo necessarium reor ut primum
diligentius inquiramus quodnam sit
propositum uel uoluntas legis et que
gratie disciplina atque perfectio
ut consequenter exhinc siue dominationem
peccati seu expulsionem eius possimus
agnoscere. Itaque lex principaliter
iubet expetere copulam nuptiarum
dicens. Beatus qui habet semen in
Sion et domesticos in Hierusalem.
et maledicta sterilis que non peperit.
E contrario gratia ad incorruptionis
perpetue puritatem et castimo
niam nos beate uirginitatis inui
tat. Beate inquiens steriles que
non genuerunt et ubera que non
lactauerunt. et qui non oderit
patrem et matrem et uxorem non
potest meus esse discipulus. et illud
apostoli. Reliquum est ut et qui habent
uxores tamquam non habentes sint.
Lex dicit decimas tuas et primitias
tuas non tardabis offerre.
Gratia si uis perfectus esse uade uende
omnia que habes et da pauperibus.
Lex talionem conuincior et iniuri
arum non prohibet ultione dicens.
Oculum pro oculo. dentem pro dente.

(c) Real Academia de la Historia

gratia congeminatione iniuriarum
uel cedis que fuerit inrogata nostrum
patientiam uult probari. et ad du
plicis dispendii tolerantiam paratos
nos esse debere precepit. qui te per
cusserit inquiens in dexteram maxillam
prebe illi et alteram. et illi qui uult
tecum iudicio contendere et tunicam
tuam tollere dimitte illi et pallium.
Ille inimicos odio habendos hic tam
diligendos esse decernit ut pro ipsis
etiam domino semper contestat(?) supplicandum.
Quisquis igitur hoc euangelice perfec
tionis culmen ascenderit. istud pro
fecto supra omnem legem antiquorum uirtu
tum meritis sublimatur et uni
uersa que per moysen precepta sunt
quasi parua despiciens. tantum
sub gratia saluatoris se esse cog
noscit. Cuius adiutorio se ad illum
sublimissimum statum intelligit per
uenisse. Non ergo dominatur in eo
peccatum qui securitatis dei quod diffusa
est in cordibus nostris per spiritum sanctum quidu
tus est nobis omnem alterius
cuiusque rei excludit affectum. nec potest
uetita concupiscere aut inperata
contemnere. Cuius totum
studium totumque desiderium diuino
amori semper intentum usque adeo uilium
rerum oblectatione non capitur
ut etiam his que concessa sunt non
utatur. In lege autem in qua coniu
giorum iura seruantur quamuis
collibata(?) luxurie euagatio intra unius
femine mancipetur tamen nequaquam

possunt carnalis concupiscentie
aculei non urgere. et difficile est ut
ignis cui etiam sordidiore pabulum
suggeruntur. latius porrectis terminis inclu
datur ut non etiam extra euagatur(?)
amburat quicquid adtigerit.
Cui etiam si sua illa late semper occurrat
oblectatio ut extra(?) uetitae(?) exterius excur
rere non sinatur. tamen etiam dum quo
libet incendia quamuis uoluptatis ipsa
culpabilis est. et ad uelocissimos
adulterorum stupratus exessus con
suetudo concubitus. Ceterum quos
gratia saluatoris sancto incorruptionis
amore flammauerit. tam omnis carnalium
desideriorum spinas diuine caritatis
igne consumunt ut nec extet sub illa
uitiorum refrigerium in integritatis inmi
nuta. Legis ergo famulis licitorum
usus ad inlicita prolabuntur. gratie
participes etiam licita contemnunt in
licita non noberunt. Sicut autem
uitia in coniugii unitate peccatum
latet etiam in eo qui decimas suas hic
primitias tantum reddere contentus
est necesse est enim eum dum aut dat
aut neglegit aut in qualitate earum
aut quantitate aut in cotidiana
distributione peccare. qui enim
iubetur ea que sua sunt in sua quibuslibet
indigentibus ministrare quamlibet
et summa fide hic deuotione dispenset
tamen difficile est ut non aliquotiens
peccatorum frequenter incurrat.
In illos uero qui consilium domini non spreuerunt
sed omnem substantiam suam pauperibus

(c) Real Academia de la Historia

prosequentes sumant crucem suam. Iusti autem celerius Christum subsequuntur. peccatum non potest dimitti.

Non enim eum sanctificat in Christo oper exquisiti alienis pia distributione pecunias dispensantem infidelis et avidi vitatur cura mordebit. nec elemosine illa tantum ubi est meritum cunctatio quia quod semel datum obtulit solum alios sine proprie necessitatis retortione. vita unquam sic vitatur amore dispergit. qui retentus est quam ad desideratum perveniat mutatum. multos magis adeo quam volucrem celi esse parcendum.

E contrario hiis qui sub tantum terrenis mundialem vita decimas fructuum suarum atque primitias vitae pariter pecuniarum constrictus legis ratione sanctione distribuitur. Licet peccatorum suorum ignem maxime hoc elemosine sese restinguat

Tamen quantum vis opes suas magna nimietate dispensent. impossibile est ut se ad plenum eruat a damnatione peccati

Nisi forte pro gratiam salvatoris quum sese etiam ipsum affectum deposuerit possidendi. Pari modo non potest non cruentato peccati imperio famulari qui quum oculum pro oculo dentem pro dente. ex precepto legis eruere vult odio habere inimicum suum malunt.

Quia necesse est diu talionis vicissitudine mulctari suum ob tanta iniuriam dum contra inimicos odium amaritudinem servat. furoris atque irae perturbatione semper accendi. Quicumque vero sub evangelice gratiae inluminatione versatur hac malum non resistendo superant. sed ferendo dexteram percutiendi maxillam et quum alteram prebere volu antius non moritur et volentem adversum se de tunica litigium commovere sinat et pallium.

Qui que diligit inimicos suos et orat pro calumniantibus sibi hic peccati sepulerit iugum ac vincula disrumpit. Non enim vivit sub lege que non interimit seminarium peccatorum.

Unde non inmerito de ipsa dicitur apostolus reprobatio inquid fit precedentis mandati propter infirmitatem eius et inutilitatem. Nihil enim ad perfectum perduxit lex et dominus per prophetam

Et dedi inquid eis precepta non bona et iustificationes in quibus non vivent in eis. Sed sub gratia qui non rumor tantum nequitiam putat sed ipsius penitus radices noxie voluptatis evellit. XXXI quisquis ergo perfectionem evangelice sauduerit tenere se doceri. hic sub gratia constitutus peccati dominatione non premitur. hoc est enim esse sub gratia eius que gratia mandatur implere quicumque vero perfectionis evangelice plenitudini sublectus esse noluerit non ignoret se quamvis babtizatus sibi videatur hac monachus non esse sub gratia sed legis adhuc vinculis prepeditum peccati pondere pregravari propositum numquam eius qui omnis a quibus receptus fuerit gratia adoptionis adsumsit.

(c) Real Academia de la Historia

Non destruere sed rursum edificare. Nec
euacuare sed adimplere moralia
sanctiones quod nonnulli penitus
ignorantes et consiliorum uel exorta-
tioni xpi magnificentiam nec legentes
lau presumunt uel libertatis securi-
tate soluuntur ut non solum xpi
precepta tamquam ardua non ad-
tingant. Uerum etiam ipsa illa
que illis incipientibus paruulis que
mosaica lege mandauit sunt uel uetu-
sta contemnunt illud quod apostolus
execratur noxia libertate dicentes.
peccabimus quia non sumus sub lege sed
sub gratia. Qui ergo nec sub gratia
est. quia nequaquam ad dominice
doctrine culmen ascendit nec sub lege.
Qui etiam ipsa illa paruula legis
mandata non suscepit hic duplici
peccatorum oppressus imperio ob hoc
solum gratiam xpi percepisse se credit
ut per noxiam libertatem ab eo fieret
alienus in illud incidens quod apostolus
petrus ne incurramus denuntiat.
Quasi liberi inquid agite. et non quasi
uelamen malitie libertatem. beatus
quoque apostolus paulus. Uos enim inquid
in libertatem uocati estis fratres id est ut ab-
soluti sitis a dominatione peccati
tantum ne libertatem in occasionem
carnis detis. Id est per euacuationem
legalium preceptorum credatis esse
licentiam uitiorum. Hec uero libertas
quia nusquam nisi ibi sit tantum
ubi dominus commoratur paulus apostolus
docet. Dominus inquiens spiritus est ubi autem
spiritus domini ibi libertas. Quapropter ignoro
uerum hunc beati apostoli sensum sicut
hii qui experti sunt sapiunt exprimere
atque elucidare potuerim. Unum scio
apertissime illum etiam sine expositione
cunctis quam omnibus reserari qui perfecta con-
lata uetustatem perfecte et nouitatis disciplinam.
Non enim laborabunt ut quod lectum ope-
rando didicerunt intellegant disputando

XXXIII GERMANUS Obscurissimam questionem
et multis ut puto incognitam
apertissime reuelasti unde et hoc
quoque profectui nostro adici depreca-
mur ut quur interdum etiam propensius
ieiunantibus nobis exustis uel defectis
uehementiores pugne corporis excitentur
diligenter edisseras. Nam plerumque
etiam expergefacti a somno quum depre-
henderimus nos corporalis umore con-
tagium polluisse lau deicimur. con-
scientia ut ne ad ipsam quidem con-
surgere orationem fiducia liberi audeamus.

XXXIIII THEONAS Studium quidem uestrumque
perfectionis uitam non perfunctorie sed
plene atque perfecte desideratis adtingere.
Insatiabiliter disputationi huic
nos prouocat inherere. Nec enim de ex-
teriore castimonia et circumcisione
manifesta sed de illa que in occulto est
diligenter inquiritis scientes in hac
uisibili carnis continentia perfectionis
plenitudinem non inesse. Que uel
uel per necessitatem uel per ypocrisin etiam
ab infidelibus potest. sed in illa cordis
uoluntaria et inuisibili puritate
quam beatus apostolus predicat.

(c) Real Academia de la Historia

Non enim qui in manifesto Iudeus est.
neque quae in manifesto in carne est circum
cisio sed qui in occulto Iudeus est et circum
cisio cordis in spiritu non littera cuius laus
non ex hominibus sed ex deo est qui solus
scilicet cordium secreta rimatur.
Tamen quia satis fieri desiderio vestro
ad plenum non potest brevis enim
quod superest spatium noctis ad indagandam
hanc obscurissimam non sufficit
questionem. Congruum reor ut ad nostri
differatur. Sensim namque haec a corde
ab omni contagione sese penitus
absolvat ut a nobis proferri laus ipsius
debeat mentibus intimari. Quae sicut
per communem conscientiae purifi
cationem oportet inquiri a nobis
ab eo qui dono integritatis expers est
erudiri adsignarique non possunt.
Non enim queritur quid in nunc in argu
menta verborum sed quid in intima consci
entiae fides et a multis iis veritate in
culcet et ab docto de emundationis
huius scientiae usque doctrinae nec proferri
aliquid nisi ab experto nec transfundi
quidquam potest nisi in cupidissimis
valdeque sollicitum ut salvatur i prius
ut mature qui non eum vacuis nudisque
sermonibus sciscitando sed actu sanitatis
viribus adnitendo obtinere adtingere.
Scilicet non studio loquacitatis in
fructuose. sed desiderio purificati
onis interne. Explicit

CONLATIO SCI ABBATIS THEONE DE
NOCTURNIS INLUSIONIBUS

I De tempore ad abbatem Theonam redivimus post dies quinquagesimae
II Commemoratio est in interrogatione nostra quur multi ex abstinentia et multi in interdictum corpus quaerendo sub tempore quo...
III Quia ex multiplici ratione proveniat quod multis plux re...
IIII Interrogatio utrumnam dominica communione accedere liceat nocturna inlusione pollutum
V Responsio quando secura communio dominicae passionis detinenetur
VI Conspiciamus quae immicis fuerit a quo nobis haec contingat inlusio
VII De humilitate tenenda quod numquam digni sumus communione domini et quis putet debitum ad iudicium
VIII Oblectatio eo quod omnis dominicae communionis privandi sunt nullus est absque peccato sinit XV
VIIII Responsio eo quod multa scire potest in nemo absque peccato
X Quod solus filius dei absque ullo peccato victoriam obtinuit
XI Quod similitudine carnis peccati solus venerit Christus
XII Quod iustis et sanctis omnis non sit et in similitudinem realiter peccati
XIII Quod non sint tamen gravia peccata sed quae in eis ut offerunt merita sciuntur
XIIII Quomodo intellegendum sit illud apostoli non enim quod volo illud facio bonum
XV Oblectatio quod peccatori persona possit hoc apostolus dixisse credendus sit
XVI Dilatio propositae quaestionis

INCIPIT LIBER VICESIMUS SECUNDUS

Post dies septem quinquagesime
sollemnitatem cum hac tanta quae
in ipso noctis silentio idem post a
synaxin vespertinam promisse
disputationis expectatione sus
pensi sancti Theone cellulam fuissent
ingressi ut licet senes illustri vultu
ablundo nos prior sermone con
pellavit. Miror inquid ardentissimum
tantum studium vestrum hic usque...

diebus absolutionem propositae quaestionis
postulasse differre et debitori suo pre
cipue non roganti dilationem tanti
temporis prestitisse. Iustissimum
proinde est ut qui uestro mihi benigni
tas uestra tam largas concessit indu
tias ego quomodo in debita redi
bitione non fatiam. Gravat namque
et huius senioris occupatio quae mole
dum solvitur vehementer conqui
sita · et non solum perpetientem dictat
uerum etiam mihi inminuta largi
tur · dupliciter siquidem congregata
quaestio seruit spatium dispensator.
Lucrum enim non solum in illius qui
audit profecto uerum etiam in sui
disputatione consequitur ·
Non semet ipsum ad desiderium per
fectionis accendens dum in se uita
auditorem · quamobrem uestrae sudor
nis profectus est · uestra sollicitudo
mea conpunctio est · Namque
et ipse nunc mentem torpentem
mei lique in imo corde desiderio excita
tis resuscitastis · nisi me uestri feruor
tamque expectatio ad recordationem
rerum spatium suscitasset quod
quomodo dormitabat · et ad cisto
proferatur cuius pridem pro in
quietu temporis absolutionem pro
crastinare malui · Hoc enim
nisi fallor inquisitio uestra conplectitur ·
Quur interdum sensibus iucundae et
lenioribus cum sibi subiectis illudunt ·
et nonnumquam discutiatur absti
nentes ad flictu ex utroque corpore
intentatur acrioribus urgeamur · Ita
ut quemammodum patefacta uestra confessio
expergefacta · repperiuntur humorum natu
ralium egestione responsos ·

III Hus ergo quaestionis explicent causarum
nostri prodere malo per quemmodum temporis
constantiam intemperantia inrumpat
excessibus · Data superflue escarum nimietate
congeritur ut atque in curiositate ela
bitur · ut a inimici inludentis insidiis
prouocatur · Primum igitur quaeri
mus quid idem uoluptatis uel qualiter aquam
hunc redundantiam abstenti humoris
excrudiat num etiam dissecationis
abstinentiae tempore saturitatis pollu
sustinet non deprehensa ut aperiatur
in edia reddenimietatem praeteritae
saturitatis effundatur · Quod enim
per uoluptatis ingluuiem contractum
fuerat in medullis · necesse est ut per
purgatum certe per ignorantiam quamuis
magno ieiunio tabefacta corporis
egeratur · Quamobrem non solum lau
tioribus epulis abstinendum sed etiam
uilioribus cibis aequalis est abstinentiae ·
Immo prius etiam puris et aquae satietas
est cauendum ut possit diu in nobis ut
quietu corporis puritatem promereatur que
limitari quodammodo in se meruit spiritus
castitatem · Licet nos necesse sit
conficere interdum etiam abs quae uelluminatur
in diuersitate uel per intemperiem corporis
uel per acutam mutabilitatem quorundam
rursus sordidum · ut certe fluxus iste
egestione non polluit · Sed ut castius
mentem est qui pacem in terra

(c) Real Academia de la Historia

felicitate consequitur. alterius qui
triumphum gloris uirtutib(us) promeretur.
Huius enim potentia uitiorum hominum
debellatrix dignum miraculo est illum
quem facultas boni Instituatur
Ignauia contendū magis dixerim secu
ritate quā laudem. Sed a Inpuris illius
profluuii cautu et a simens spatibus
saudis uel exercitatis uacuitate nec
disciplinis Interioris hominis Insti
tuat quendā sibi regnantem statum per
consuetudinem continui corporis
obduxerit. Ut cum sordidarū cogi
tatio minuatur non cauendo lat illum
cordis sublimissimā puritatē signiter
concupiscat. ut hominem p(er)fectionis et
castimonie summum In solu credat
exterioris hominis castigatione consis
tere. Cuius erroris uel socordie
uitio. consequenter euenit ut non solū
multimoda cogitationū prauitatio. In
uerecundie uel procaciter secretum
mentis Inrumpat sed etiā pristinarū
hominum passionū Intra eum semina per
seuerent. Queque diu Inob abditis de
litescunt. quā uis rigido corp(us) Ieiunio
castigetur attamen nil hominis dormientē
In lecebrosis fantasmatib(us) Inquietent.
Quarū universitatem legitimi temporis cursū non iam
genuatiue necessitate sed adhuc ex fraude
nequitie obscene titillant humores.
Qui non tantum Inuitatus cum mentis
Inspectione. uel uirtute si Inhiberi penitus
nequeunt saltim ad illum egerationis
simplicem qualitatem auxilium di gratiā
per ducantur. Ideoq(ue) Inprimis discursus sunt

sensum coercendi mentem sistat exterib(us)
ad sue fatu ad fediora Incitamenta
luxurie somnians perueniat. Tertia
cautela qua q(ui)p(pe) hordinatur quidem
uel sollicitatū continentie disciplinā
conseruationem cordis et corporis casti
monie puritatem obtinuit adquirere.
Sed non subtilitate cutis huc sp(iritu)s
egregie consulenter prudentissimi.
hostis late Inpugnat Inuidia ut adum
decere fiduciā conscientie n(ost)re nos q(ue)
uelut reatu humiliate conatur illis
p(re)cipue dieb(us). quibus meliore Integri
tatis merito. desiderum diuino placere
conspectui. ubi q(ue) ullo quidem custis
propriatum mentis ue consensu. nec p(er) Inlu
sionem fantasmatis alicub(i) sed tamen
simplici fluxus illius egerationem nos
polluit. ut ad sacrosanctu communione
deterreat. Licet In quorda(m) Incipien
tium et corū corpora necdū longa
Ieiuniorū castigatio nectenuata sunt
ab hoc diabolica fraudatione hec euenire
credatur Inlusio. ut quū et Integra
orib(us) Ieiuniis saudere cognouerit omis
eor(um) conatur huc usque subuertat.
Uadum se non solum nihil ad puritatē
corporis districtiore Ieiunio profi
cisse. uerū etiam grauius sentiunt
fuisse pulsatos. magis etum In
corruptionis hac puritate ut laretem
abstinentie districtionem numquā
emulum possederint. Quia p(ro)p(ter) nos
se debere non ideirco nos attamen
ab unoquoq(ue) uitio debere purgari
quia suis perturbationib(us) n(ost)ro occupat

sentium. sed quia non contenta uitiis ista solum
uitiis quibus aliorum consortio dominari. sed
in eo mixto hominum uitiorum diriore
collegio subdita sibi mentem multipli
cata cupiditate repleatur et adcirco
quaerimus qua incentiua erat non propter se
tantum necilicet honesta nos uolup
tate corrupta. nec propter hoc solum nec
carnalis concupiscentiae nos igne succen
dit sed nec etiam iracundiae. ut furoris
atque tristitiae ceterarumque hominum pas
sionum faciat esse mancipia.
Nam quam nobis tantum hac pateat ut minus
caueatur. ut nec legentur minus estuat
si qui lectionem depremimur. conse
quens est ut etiam iracundiae simulis
incitemur. et rursus uoluptatis sapo
ribus demulceri ubique filargiriae peste
non possumus propulsus superfluos appara
tus magnis luxuria quidem inpendit
Filargiriae uero cenodoxie atque superbie
et hominum multitudo uitiorum indiuidua
societate iunguntur. atque ita unum
quodque uitium fugere in nobis ut solum
ceperit etiam ceteris fugerit in nostra
mente. GERMANUS Dispensati
one dei credimus hunc quaestionem in me
dium fuisse prolatam ut illud quod
uerecundia interrogandi fiduciam
colibente numquam potuimus edoceri nunc
opportunitate conlationis uestrae
ipsius ordine prouocata sciscitari
fiducialiter audeamus. Si igitur eo
tempore quo accedi oportet ad sacro
sanctum misterium senserimus nos somni in
lusione pollutos praesumendum est illa

salutaris esce sacrosanctum percepto.
THEONAS Omni quidem industria quantum
in nobis est studere debemus ut inmaculatam
castimoniae puritatem in illo ut maxime
tempore teneamus. quo uenerandis altaribus
oblaturi altaribus euigilantissima circum
spectione prae cauendum est ne castitas inte
gritatis praecedente tempore custodita
in ea praecipue in qua nos ad communionem
salutaris cibi praeparamus nocte
fraudetur. uerum si forsitan ille nequissimus
ita nobis celetur remediis superata
medicina. custodia sopite mentis
inlusserit lacu dum tacta ita nullo repre
hensibili interueniente pruritu nullo
oblectationis contaminetur assensu
sed egeratione aliqua naturali necessi
tate propulsum humacente. Inpugnatione
diaboli ubique sensu uoluptate elicitum
ad impedimentum nostrae sanctificationis
obtenderit. possumus et debemus ad gratiam
salutaris cibi confidenter accedere.
Si in uero nostro uitio haec fuerit generata con
cretio conuenienter conscientiam nostram
illud apostolicum formidemus. qui mandu
cauerit panem et biberit calicem domini in
digne reus erit corporis et sanguinis
domini. probet autem primum se ipse homo.
et sic manducet de pane illo et de calice
bibat. Qui enim manducat panem et
bibit calicem domini indigne iudicium sibi man
ducat et bibit non discernens corpus domini
id est nequaquam illum celestem cibum a communium
escarum uilitate secernens. nec talem esse
diiudicans quem non nisi pura liceat
mente uel carne praesumere. denique infra.

Id est instructor multi infirmi et inbecilli et dormiunt multi. Spiritaliter scilicet. In firmitate hucmoratae et hac specialiter dicens. praesumptione generali. multi enim qui eum inlicita usurpatione praesumunt infirmantur in fide. et inbecilles sunt mente. passionum scilicet languoribus inuoluti et dormiunt somno peccati. Ad hoc sopore letali nequaquam saluati sollicitudine resurgent et deinde sequitur. Quod si nos met ipsos iudicaremus non utique iudicaremur. Hoc est si nos met ipsos perceptione sacramentorum quotiens cumque peccati uulnere perimimur iudicaremus. Indignos inpenderemus tantique gaudium ut per paenitudinis emendationem ad ea digne possimus accedere. et non tamquam indigni reuersis simus infirmitatum flagris castigemur a domino uel conpunctio ad remedium nostrorum uulnerum recurramus ne digni praesentis sit breuissima correptione non habiti in futuro simul cum huius mundi peccatoribus condemnemur. Quod etiam in leuitico euidenti denuntiatione praecipitur. Omnis mundus manducabit carnem. et anima quaecumque commederit de carnibus sacrificii salutaris quod est domini in qua est inmunditia peribit coram domino. Inde uero nomio quoque ab suptibus castris. Inmundus similiter: mittitur et segregatur. Si fuerit inquit inter uos homo qui nocturno pollutus sit somnio egredietur extra castra et non reuertetur. Prius quam ad uesperam lauetur aqua. et post solis occasum regredietur in castra.

VI Uerum ut manifestetur ut probetur quod etiam inimici fucatione nonnumquam haec elicitur inpuritas. nouimus fratrem quemquam castimoniam cordis et corporis summa circumspectione atque humilitate promeritum semper possideret hunc nequaquam nocturnis ludificationibus temptatus quotiens cumque se tamen ad percipiendam communionem dominicam praeberet. inmundo fluxu dormientem fedabatur. quemque multo se tempore a sacrosanctis mysteriis trepidus abstineret. cum idem hunc ad seniores detulisset rationem. Remedium inpugnationum hac doloris sui medicabile eorum consilio consequuturum esse confidens. Sed cum primum causam morbi huius spiritali medicorum doctrina discuterent quae solet ex habundantia ciborum praesumtione descendere. et memoratum fratrem depraehenderent non esse. et hanc inlusionem nequaquam maioris suauitatis contractam. energia eo quod nec fratris noctu dissertatio nec sollemnium dierum quibus illa pollutio contingebat specialis exceptio hoc illos putaret ad opinari cum huius ualitudinis causam ilico ... inquisitionis indaginem discuterent nec animae fortiori culpa castus et uiuat. Ieiunio inpuris inlusionibus urgueretur quibus etiam dissertationis simul utrique paululum eluat de uir corporis fuerint a puritate propter ... quibus polluuntur quod scilicet donum praecipuum dei sit corporis

castitatem humanis se uiribus obtinuisse
crediderunt. Interrogatus igitur
uerum inlusionem suam illam capacem sub
crederet esse uirtutum ut operum diuini
non egeret auxilii. Summa hunc impium
ille sensum exsecratione detestatus quam se
humiliter adseruisset nec ullatenus quidem
diebus corporis puritatem retinere potui
sse nisi diuina in omnibus gratia fuisset
adiutus. Illi confestim ad cursum sacratum
recurrentes. occultatas diabolicae fucationis
insidias peruiderunt probantesque nec
animae culpam esse nec causis sacrosancti
sanctum epulis debere arceri confidentis
sime censuerunt. Nec scilicet in hac
obstinatione durasset uersutis
maligni hostis laqueis obligatus
sanctificationis et corporis Christi participem
esse non posset ut per hunc fraudem
medicinam remedii salutaris in perpetuum
fraudaretur. Quo facto illa omnis
diabolicae fucationis scaena detecta est
ut mox uirtute dominici corporis prode
gente illa praestigiosae inlusionis consu
etudo cessaret. In quo inimici dolus
euidenter apparuit et exposita est
pariter ac probata sententia senior
que plerumque hunc inpurissimum fluxum
non carnis nec animo uitio sed ad
uersarii fucatoria docuit ludifica
tione propelli. Ut ergo fuliginem imagi
natio somniorum inlecebris egerationis
inpurae uel in perpetuum ut ceterae secundum
humiliorem siue communem dixeri
mus causam certis mensibus ignoretur
post illam spe quam dedi specialiter gratiam puritatis donum

largiter speratur nos consumata esse
potius quod est nimietatis curanda.
Horum namque redundantia satius modi humores
propensius gigni necesse est. quia quoniam
contineri non possunt necesse est ut
ipsius naturali lege propelli. sub
occasione cuius quamque prorsus
ut inlusionis se mergant.
Et causam uero satietatis sub eructatu con
sequens est illas quoque egerationes
carnalis generari. et ita fit ut quoniam
animodum fluxus eorum ita etiam
et inlusio dormientes ut rursus uel
subtilius inquietent. quia non solum
egeratio ex inmaginatione, sed imagi
natio ex egerationis nimietate
descendit. Quapropter si uolumus ab in
lusionum istarum inlecebris liberari
omni uirtute nobis est enitendum.
Primum ut fornicationis passione
deuicta. luxatu bellatum ut praeceptum
non regnet peccatum in uestro
mortali corpore ad oboediendum
concupiscentiis eius. Secundum ut in ipso
quoque inlecebroso corporis motu
seducto penitus. ut etiam nequaquam
exhibeamus membra nostra arma iniqui
tatis peccato. Tertium ut in
teriore quoque homine nostro ab illa
libidinis titillatione omnis modis
hac medullitus mortificata exhi
beamus deo. tunc quam exornatum inueniet
Et ita per hunc profectum peruenientes
ad quietem perpetuam membra nostra
arma iam non libidinis sed iustitiae deo
In qua nobis castimoniae puritatem

220

(c) Real Academia de la Historia

fundatur peccatum in nobis iam non
dubitatur. Non enim sumus sub lege.
Que dum licitu nubtiarum lusu commen
data et quum illum cubminis et opus inlicitu
fornicationis expletur in nostris medullis
nutrita. hec se seruata ardore sed rubigine
Que dum incorruptionem uirginitatis
insinuat. et quum istam innoxium hec sim
plicem corporis motum. et prius quoque
licita cogitatur in extrema uoluntate.
Et postea cunctis inpurissime conlu
bionis humoribus adfuscatur. Ergo tequi
hac laudabiles eunuchi qui spiritalem
predicantur effecti merebimur illam
quam promittitur eis beatitudinem
possidere. Hec enim ait dominus eunuchis.
qui custodierint sabbata mea, et ele
gerint que uolui et tenuerint fedus
meum. dabo eis in domo mea et in muris
meis locum, et nomen melius. quam filiis
et filiabus. nomen sempiternum dabo eis
quod non peribit. Qui sunt ista filii
et filie. quibus in natum istum preferuntur
eunuchi, ut et quam locum hic nomen elius
accepturi esse dicuntur. nisi illi
sancti qui sub ueteri testamento in
coniugiorum copula permanentes et ob
seruantes mandata in adobtione
filiorum dei non inmerito peruenerunt.
Quod est quam nomen est illud quod eis uelud
precipuum quod dum uice remunerati
onis sue me promittitur. nisi hoc
quod Christi uocabulo dicimur esse
censendi de quo nomine et quam melius sibi
idem propheta. Et seruos suos inquid
uocabit nomine alio in quo qui benedicetur

est super terram benedicetur: et qui iurat
in terra iurabit in deo amen. quique pro
hac cordis et corporis puritate. et quum
illam precipuam. hac singulari beatitudine
perfruetur. Ut illud sequitur canticum
canentem. quod nemo alius potest cantare.
potest nisi isti soli qui sequuntur agnum
quocumque ierit. uirgines enim sunt
et quum mulieribus se non inquinauerunt.
Proinde si ad hunc sublimissimum uirgini
tatis gradum uolumus peruenire. omni uirtute in
corruptione mentis ac corporis excolamur.
ne in illarum insipientium uirginum numero
conlabamur. Quibus idcirco non fuit
reputata uirginitas. quia commix
tione carnali inmunes se seruauerunt
Et ob hoc uirgines quidem fatue nuncu
pantur. quia deficientes in uasis suis
oleo puritatis interne claritatis hac
splendor corporalis uirginitatis et con
quitur. Interioris enim potu hac
pabulo puritatis subministrari
necesse est enim et quam exteriori homini
castitatem. et quod sequitur adpetere
sunt. perpetue incorruptionis animam.
Et ideo fatue ille uirgines gloriam sponsi
aulamum cum illis prudentibus non me
rentur. intueri quia integrum spiritum suum
et animam. et corpus sine querella
in die domini dei nostri non seruauerunt.
Illi namque sunt ueri atque egregii repu
tantur eunuchi, qui non mentiuntur
sed quibus non libet fornicari.
Nec qui inpudicitiam reprimunt carnis.
sed qui ipsum quoque minimum mentis
titillationem. et tenuissimum libidi
nis

(c) Real Academia de la Historia

Incontaminata . uicerunt . et eousque extenu
auerunt . illum cuius uita dixeri sensum
ut non solum ex commotione eius nulla
oblectatione . sed et ipsa quidem titilla
tione tangatur . Tanta tamen constantiam
humilitatis debent uidere custodia ut
hanc definitionem perfecte sensum sui stabili
tate teneant . Nequaquam nos posse ad
tantam purificationis meritum peruenire .
Ualicet hec que supra dixi per gratiam dei omnia
fecerimus indignos nos tamen communione
corporis sacri esse credamus .
Primum quia celestis illius manne tanta
maiestas est ut nemo hanc luteo carne
circumdatus pro suo merito eius edulium
et non ex gratuita domini largitate percipiat
deinde quia nullus tam circumspectus in
huiusmodi potest esse conflictatu ut eum
saltim rara uel leuia peccatorum tela
non feriant . Quia inpossibile est ut
non . aut ignoranter . aut neglegenter
aut ui nature . aut obreptione .
aut cogitatione . aut necessitate .
aut obliuione peccetur . Nec est si ad
tam precelsum quis uirtutum culmen
ascenderit ut apostolicum illud non
lucide aut nec ex columne . Mici autem pro mini
mum est ut a uobis iudicer aut ab hu
mano die . Sed neque me ipsum iudico .
Nicil enim mici hic conscius sum . Tamen
sciat se ubique peccatum esse non posse .
Neque enim frustra idem doctor adiunxit .
sed non in hoc iustificatus sum .
Id est non si ego iustum me esse credidero
uerum consequar iustitie gloriam pos
sidebo . Uel quia me conscientia mea

nullius peccati reprehensione con
pungit . Ideirco nullius sordis conta
gione fuscatus sum . multa enim
et que meam conscientiam latent .
Que cum sint mici incognita uel
obscura deo nota atque manifesta sunt .
Ideoque subicit qui autem me iudicat
dominus est . Id est ab illo solo quem secreta
cordium non latent . uerius iudicium in me
XIII proferetur examen . GERMANUS
Supra dictum est non nisi sanctos celestium
sacramentorum debere esse participes .
Nunc adicitur inpossibile esse homini
ut inmunis sit penitus a delicto .
Si nullus ergo liber a noxa nullus
est sanctus . et consequens ut homo cui
sciatur de terra misteriorum Christi particeps
esse non possit . Regnum etiam
sperare non debeat quod solis sanctis
XIIII dominus pollicetur . THEONAS
Multos quidem esse sanctos ac iustos
negare non possumus . sed inter sanctum et
inmaculatum multa distantia est .
Aliud est enim esse quempiam sanctum
id est diuino cultui consecratum .
hoc enim nomen non solum hominibus
sed etiam locis et uasculis templi
atque leuitis scribarum adtestatur
commune est . Aliud est autem esse
absque peccato quod unius domini nostri Ihesu
Christi singulariter conuenit ma
iestati de quo etiam apostolus uelud
precipuum quid hac speciale pro
nuntiat dicens . Qui peccatum
non fecit . Satis enim uilem atque
indignum eius preconiis laudem

(c) Real Academia de la Historia

quasi incomparabilem hunc diuinum et aliquid adsignabit sit quam nos inlibatam ab omni peccato exigere possumus uitam. Rursum apostolus ad ebreos. non enim abemus inquid pontificem qui non possit conpati infirmitatibus nostris. Temptatum uero per omnia secundum similitudinem absque peccato. Si igitur et atque etiam est humilitatis nostre cum illo excelso diuino quoque pontifice hec posita esse communio. ut atque nos absque ullo peccati offensione temptemur. quia in illo hoc apostolus uelut unicum hoc singulare suscipiens tantum et meritum ab uniuersis omnibus diuisione discreuit. Hoc ergo solo ab omnibus nobis exceptione distinguitur: quia nos non absque peccato illum sine peccato constat fuisse temptatum. Quis etenim hominum quamuis fortis atque bellator sit. talibus tamen telis plerumque non patetur. Quis uelut inpenetrabili carne circumdatus cunctis proeliorum periculis sine periculo misceatur. Ille uero solus speciosus forma pre filiis hominum condicione mortis humane cum uniuersa carnis fragilitate suscipiens nullius umquam est sordis maculatus contactu. Temptatus est ergo secundum similitudinem nostram quibus et nos primum utique temptauit callidus ille serpens eo ordine quo adam ante seduxerat esurientem esce desiderio conatus est inludere.

Si filius inquiens dei es. dic ut lapides isti panes fiant. sed nullum recipiens ex hac temptatione peccatum quamuis fictus indubitanter subpeditare serpentis cibum quem deceptionis ut ructus ingerebat dicens Non in solo pane uiuit homo sed in omni uerbo quod procedit de ore dei.

Temptatur etiam cenodoxie secundum similitudinem nostram cum ei dicitur Si filius dei es mitte te deorsum. Sed subdola diaboli suggestione non capitur. et uanissimum reducatus et quamuis scribturis oblectatione confutatur non temptabis dominum deum tuum. Temptatus est etiam tumore superbie secundum similitudinem nostram cum ei a diabolo promittebantur regna mundi et gloria eorum sed in istis uero obiurgatum est nequitia temptatoris. Respondit enim ei uade retro satanas scriptum est enim dominum deum tuum adorabis et illi soli seruies.

His uero testimoniis edocemur ut a fraudulentis suggestionibus inimici nos quoque similiter memorie scribturis debeamus obsistere. Rursum temptatur etiam superbia secundum similitudinem nostram ut a idem insidiarum ostentes regnum quod ab ipso oblatum ante respuerat per homines ei molirentur ingerere sed absque peccato insidias temptantis intrinsecus. cum enim cognouisset ihesus quod uenturi essent ut raperent eum et facerent eum regem fugit iterum in montem ipse solus. Temptatus est secundum similitudinem nostram cum uerberatur flagellis cum palmis ceditur cum sputatur.

(c) Real Academia de la Historia

terrore repersus est quam ad extremum
pertulit crucis exquisitum supplicium.
Sed nullis umquam non dicam contume-
liis verum nec suppliciis quidem ad tan-
tum motum vel levissime indignationis
impulsus est qui etiam in patibulo consti-
tutus insectatoribus proclamabat: Pater
ignosce eis non enim sciunt quid faciunt.
Quemadmodum enim etiam illud accipietur
quod eum apostolus in similitudinem
carnis peccati venisse commemora-
vit, cum nonnulli peccati labe pollu-
tam habere possimus carnem? Dum
et hoc de illo qui solus est absque peccato
tantummodo singulariter memoratur.
Misit deus filium suum in similitudine(m)
carnis peccati, quia veram utique in-
tegrum suscipiens substantiam
carnis humanae non ipsum peccatum
in ea sed similitudinem peccati
suscepisse credendus est. Simili-
tudo enim non ad carnis veritatem
secundum pravum quorundam hereticorum
sensum sed ad peccati est ima-
gine(m) referendum. Erat enim in pro-
vectu fidei caro sed absque peccato
simili scilicet peccatrici. Illa si-
quidem ad humane substantiae
pertinet veritatem, hoc vero ad vi-
tia referetur et mores.
Habebat similitudinem carnis
peccati quando velut homo ignarus
hac pro cibo sollicitatur percontatione
quod panes habeatis. Sed sicut pec-
cato nequaquam caruit illius lau-
tate anima ignorantiae sublucebat.

Denique testante evangelista subiungit:
hoc autem dicebat Ihesus temptans eos,
ipse enim sciebat quod esset facturus.
Habebat tamen similem peccatricem
quando velut sitiens a Samaritana
muliere poscere potum. Sed non erat
peccati sorde pollutus quia con-
trario mulier provocata est per
se ut quam vivam aqua illa numquam
sitiret promitteret sed fieret in ea fons
aque salientis in vitam eternam.
Habebat tamen sensus veritatem
quando dormiebat in navi. Sed ne putaretur
naviganti peccati similitudine
fallentur surgens increpabit
ventos et mare et facta est tran-
quillitas magna. Communi cum
omnibus sorte peccato subditus vide-
batur quando diceretur de ipso: hic
homo si esset propheta sciret utique
qualis mulier est quae tangeret pedes eius,
sed peccati non habuit veritatem
qui ab illis feminae cogitationem
arguens scisset. Peccatricem
cum ceteris carnem gestare putabatur
quando velut homo in mortis discri-
mine constitutus et imminentium
suppliciorum terrore perculsus orat:
pater si possibile est transeat a me
calix iste, et tristis est anima mea
usque ad mortem. Sed peccati con-
tagio nesciebat illa tristitia
quia ipse victor mortem formidare
non poterat. Dicit enim: nemo tollet
animam meam a me sed ego pono eam
a me ipso. Potestatem habeo

ponendi eum. et postea autem ab eo destru-
XII mendi eum. In hoc ergo ille homo
qui natus est ex uirgine magna
cunctis quique uiris qui sequuntur comparatione
producimur distantia segregatus.
Quod cum omnis non similitudinem
reduerit autem peccati incurrere gererent.
ille non ueritatem sed similitudinem
peccati in uera carnis adsumptione
suscepit. denique licet scriptum de eo
in textu presentium. pharisei apertissime
mentiti sunt. qui peccatum non fecit
nec dolus inuentus est in ore eius. tamen
tali similitudine carnis peccati
fallebantur ut dicerent. ecce homo
uorax et potator uini publicanorum
et peccatorum amicus. et ad illum
qui inluminatus fuerat cecum di-
xerunt da gloriam deo nos enim scimus quoniam hic homo
peccator est. et ad pilatum nisi
esset hic homo peccator. non eum
tradidissemus tibi. huius igitur
denique illi tantum singularis hac
proprietas equalitatem sibi solus sine
sub ure crimine uindicabit quisquis
se esse sine peccato ausus fuerit
profiteri consequens enim est ut simi-
litudinem carnis peccati. et non
ueritatem peccati habere se dicat.
XIII Ceterum iustos hac ratione uiros non esse
inmunes a culpa manifeste scriptura
pronuntiat dicens. Septies enim
cadit iustus et resurgit. quid enim
aliud est cadere quam peccasse. et ta-
men cum dicitur septies cadere.
pronuntiatur nichilominus iustus
nec iustitiae eius pro indicata lubrus
fragilitatis humane quia multa in-
nescienti in sensu et peccatoris hominis
lapsum. alia enim est ad morte
mortale peccatum. et alia est cogi-
tatione que peccato non cursu
preueniri. uel ignorantie.
Alia obliuionis errore. alia facilitate
otiosi sermonis offendere. alia
ad punctum in fide theorie aliquid
estuare. alia subalicuo dum ceno-
doxie titillatione pulsari.
Alia necessitate naturae aliquantis
per summa perfectione recedere. hec enim
sunt septem lapsuum genera in quibus
iustus cadit nonnumquam. et tamen
iustus esse non desinit. Que quamuis
leuia uideantur ut parua. tamen
faciunt eum sine peccato esse
non posse. Habet enim pro quibus
cotidiane gestis penitudinem et
uenie ueraciter debeat postulare
et prorsus indesinenter horis se
peccatis dicens. Dimitte nobis de-
bita nostra. Et ut euidentissimis
probem exemplis et ceteros nonnullos
sanctorum et tamen iustos non desisse
iustitiam. certe ille beatissimus
et apostolorum eximius petrus quid
aliud credendus est fuisse quam
sanctus presertim eo tempore quo ei
a domino dicebatur. Beatus es simon
bar iona. quia caro et sanguis non
reuelauit tibi sed pater meus qui in ce-
lis est. Et tibi dabo claues regni
celorum. et quecumque ligaueris

(c) Real Academia de la Historia

super terram. erit ligatum in celis.
Et quodcumque solveris super terram
erit solutum et in celis. Quid hunc
dominica laude praelatus. Quid huc
potestate hac beatitudine potestate
esse sublimius. Et tamen ipse paulu
lum quum ignorans mysterium passi
onis atque humilitatis humani
generis inscius obiurgare dicens absit
a te domine non erit tibi hoc illico mere
tur audire. vade post me satanas
scandalum mihi es quia non sapis ea
que dei sunt sed ea que hominum.
Numquid nam quum his eum verbis
ipsa equitas increpuit. ita ne
quaquam cecidisse atque incitate
iustitie non permansisse creden
dus erat quid illo etiam tempore num
quid ruina manifeste neganda erat
pauli esse quod in imminente persecutore
metu ter dominum negare conpulsus
erat. sed constantem penitudine sub
sequente amarissimis lacrimis
maculam criminis abluendo scienti
at iustitie meritum non amisit.
De ipso igitur hec de eis similibus
scis illud etiam quod per david canitur
debemus accipere. A domino gressus
hominis dirigentur. et viam eius
volet nimis. Quum ceciderit iustus
non conlidetur quia dominus suppo
net manum suam. Cuius enim gressus
a domino diriguntur quid aliud potest
esse quam iustus. Et tamen de
hoc ipso dicitur. Quum ceciderit non
conlidetur. Quid est quum ceciderit

nisi quum lubricum peccati alicubi incurrerit
non conlidetur inquit. Id est nequaquam
diu opprimetur incursione peccati
Sed licet ad presens videatur elisus.
tamen divino quod implorat erigitur
auxilio celeri resurrectione. Et ubi
licet tamen iustitie non amittat vel
et quum sic ad presens per fragilitatem
casus amiserat. manu dominice suppo
sitione reparatur ubi nec enim ceci
derit ita post ruinam quumque se fiducia
operum iustificari non posse
cognoscat. et autem ac peccatorum
nexibus credat solum dominum gratia sua
liuerandum quum apostolo proclamasse
non dubitat. Infelix ego homo
quis me liuerabit de corpore mortis
huius gratia dei per ihesum xpistum dominum nostrum
xiiii Num quum apostolus in se tam mobilem
abissum puritatis sensus et motibus
cogitationum et actibus peniorum ab homine
non posse cognoscentur. diu velut
profunda latentur ante dixisset
non enim quod volo facio sed quod
odi malum hoc ago. Et rursum.
Si autem quod nolo hoc facio iam non
ego operor illud sed quod habitat
in me peccatum. et condelector legi
dei secundum interiorem hominem.
Video autem aliam legem repugnantem
legi mentis mee. et captivum me ducentem
in lege peccati que est in membris meis
omnia vel sua vel nature ipsius
fragilitate ad prespectum in
mentis altitudinis iustitie con
stituitur attentissimum postea divino

(c) Real Academia de la Historia

confugiat auxilii. et quasi de naufragii
sui honeribus mortalitatis oppressus
naturali infirmitate disperans. ubi eo
cui inpossibile nihil erat naufragii tot
remedium poscit. cum quodam miserabili vociferans et ululatu: Infelix ego
quis me liberabit de corpore mortis
huius. statimque absolutionem quam
disperabat de inbecillitate naturae
de dei benignitate presumat confidenter adiungens: gratia dei per ihesum christum
xii dominum nostrum. GERMANUS
Multi hunc apostoli eum dictum locum
intellegi debere definiunt et hoc eum
non ex sua sed ex peccantium persona
dixisse confirmant. eorum scilicet
qui volentes semetipsos a corporalibus
abstinere obretiti vitiis pristinis
et oblectatione passionum carnalium
captivati semetipsos cohibere
non possunt dum inolita consuetu
dine vitiorum velut inmitem quandam
tyrannidis dominatione depressi. ad
libertatem pudicitiae respirare non
possunt. Quomodo ergo aptatur
apostolo quem ad summum perfectionis
constat culmen certum est pervenisse
illud poterit convenire quod dicit.
Non enim quod volo facio bonum
sed quod odio malum hoc ago.
Illud etiam quod subiunxit. Si autem
quod nolo hoc ago. iam non ego operor
illud sed quod habitat in me peccatum.
Necnon etiam hoc condelector legi
dei secundum interiorem hominem. video
autem aliam legem in membris meis
repugnantem legi mentis meae. et
captivum me ducentem in lege
peccati quae est in membris meis. in
quo igitur haec persone apostolice
possunt quo aptari. et e contrario
quid illud est quod ille non potuerit
adimplere quod nolens et odiens
tamen cogente natura invitus
admiserit. At quam vero peccati
legem delectationis vas in quo christus
dominus loquebatur poterit captivus
adduci. qui quamvis hominem inobe
dientium et hominem extollentem se.
adversus dominum altitudinem captivavit et detinebat pro cuius fiducia
proclamabat. Bonum agonem
certavi cursum consummavi fidem
servavi. De cetero reposita est
mihi iustitiae corona quam reddet
mihi dominus in illa die iustus iudex.
xii THEONAS Intuentem nos in tutissimi
silentii. portum rursus ad immensum
profundissime quaestionis pelagum
redire conpellis. sed opportunitatem fide stationis amplexi.
hic interim cursum tam longe
conlationis emisso tutissimi
at hunc oram lucentem uertur
sinu die sicut amen nulla vis.
tempestatis abstractura fluctus
prosperis spiritus explorato disputa
tionis vela pandamus.

INCIPIT EIUSDEM TERTIA
ANAMARTETON CAPITULA

CONLATIONIS ABBATIS THEONE
DE ANAMARTETON ID EST UOLUNTARIO
PECCATO I Disputatio abbatis theone quod
apostolus dicit non enim quod uolo facio bonum
II Multa bona apostolum consumasse
III Quod si uere bonum est quod apostolus tenet ipsum per
ficere non posse testatur
IIII Bonitatem humanam atque iustitiam non esse bonum
si diuine bonitati huic iustitie conferatur
V Neminem summo illi bono intentum iugiter posse
VI Quod lippi similes sint hi qui se credunt esse
sine peccato   VII Quod hi qui pronuntiant
esse hominem sine peccato duplici teneantur errore
VIII Quod paucorum sit intellegere peccatum
VIIII Qua cautione memoriam dei monachus debeat custodire
X Quod hi qui ad perfectionem tendunt in ueritate humi
liantur et dei gratiam semper se indigere
XI Expositio illius sententie condelector enim legi
dei secundum interiorem hominem et cetera
XII Item illius scimus quoniam lex spiritalis est et cetera
XIII Item illius scio enim quod non habitat in me
hoc est in carne mea bonum
XIIII Obiectio quod neque infidelium personis conueniat
neque sanctorum quod dicitur non enim quod uolo facio bonum et cetera
XV Responsio ad obiectionem propositam
XVI Quid sit corpus peccati   XVII Quod sancti omnes uera
citer inmundos et peccatores se esse confessi sunt
XVIII Etiam iustos et sanctos sine peccato non esse
XVIIII Quod in ipsa quoque orationis hora peccatum
declinare uix possit
XX A quibus sit peccati curatio et uirtutum discenda perfectio
XXI Quod licet agnoscamus nos sine peccato non esse
non debeamus tamen nosmet ipsos a dominica
comunione suspendere EXPLICIT

INCIPIT LIBER UICESIMUS IIIIUS

Reuersis igitur luce cum ad perscru
tandum abyssum apostolice questi
onis summa nobis senex compelle
retur instantia talem sic exorsus est.
Testimonia quibus probare conamini
apostolum paulum non ex sua sed ex pecca
torum dixisse persona.
Non enim quod uolo facio bonum sed
quod odi malum hoc ago. uel illud.
Si autem quod nolo hoc facio. iam non ego
operor illud sed quod habitat in me
peccatum. uel quod sequitur. condelec
tor enim legi dei secundum interiorem homi
nem. uideo autem aliam legem in membris
meis repugnantem legi mentis mee
et captiuum me ducentem in lege pec
cati que est in membris meis.
E contrario. euidenter hoc tendunt a pecca
torum persone hec non posse omni
modis conuenire. sed ad solos quos dica
tu sunt a perfectione perfectorum cunctum
qui apostolorum meritum subsequuntur
congruere sciatis. Ceterum quo pacto
hoc peccatorum persone poterit conuenire
quod dicitur non enim quod uolo facio
bonum sed quod odi malum hoc ago.
Sed ne illud quidem. Si autem quod nolo
facio. iam non ego operor illud sed quod
habitat in me peccatum. quis enim
delinquentium nolens se adulterium
fornicationibus que contaminat.
Quis inuitus proximo tendit insidias.
Quis inevitabili necessitate cogatur
huic falso testimonio hominem op
primat furto ue decipiat uita alterius
spolia concupiscat. ut sanguinem

fundat. quin immo ut ascribat ueritati huma-
num genus diligentiae instantia ut nequi-
tiae ac libertati suae. In tantum enim omnes
uitiorum amore flagrantes desiderant im-
plere quae cupiunt, ut etiam peruigili cura
opportunitatem committendi sceleris aucu-
pentur, et quam amittunt ne libidinum
suarum satietate careant, auidius patiuntur. Ac de
ignominia sua et criminum cumulo gloriantes
secundum sententiam apostoli (?) ut apostoli laude-
sibi quaedam de confusione conquirunt.
Quorum etiam libertinus pessimus non solum non
nolentes nec cum reliquiis cordis et corpo-
ris flagitiorum crimina perpetrare. uerum
etiam in tantum mentes uersant laboriosis
conatibus ut ad effectum eorum peruenire
desudare ut aleae ludi scelerum appetitu
nec obsistentibus ... difficultatibus
reuocentur dicant. Vel denique ut gestiant
laboriosi libenter illud quoque quod dixerit
peccatoribus conuenire. Itaque ego ipse mente
seruio legi dei, carne autem legi peccati
quos nec mente nec carne seruire deo
manifestum erat. Qua quidem unum modum
his qui peccant corpore, mente seruiunt
deo quia uitiorum fomitem cum ex corde
concipiat. et ipse auctor utriusque
naturae fontem atque originem peccatorum
ex eo pronuntiet emanare. De corde in-
quiens procedunt cogitationes malae.
Adulteria. fornicationes. furta. et
cetera. Quocirca euidenter hoc etiam
dicitur nullo modo hoc de peccatoribus in-
telligi posse pronis qui non solum oderunt
sed etiam diligunt mala. et intantum
donec carne deseruiunt ut amant de-
linquunt mente quam corpore. et pri-
us quam carnis expleant uoluptatem
praeueniuntur mentis cogitationibus
11 peccato. Superest igitur ut uirtute
sensus et animo dicentis mentis iunctus
affectu. et quid beatus apostolus dixerit
bonum quidue conpunctionem est
pronuntiauerit malum non nuda
significatione uerborum sed eo dumtaxat
quo ille discutiamus intuitu.
Intellectum quoque est secundum dignitatem
pronuntiantis. haec enim mentis perscrutemur
cuncte enim sententiae de inspirante
proferuntur secundum proportionem hac uolum-
tatem eius comprehendere poterimus
quam eorum a quibus promulgata sunt
sanctum haec meritum perpendentes
non uerbo sed experimento pusillum in-
duerimus affectum. Proculus quali-
ter sine dubio uel concipiuntur
uniuersi sensus. uel sententiae pro-
feruntur. Quamobrem quid sit
principaliter bonum quod apostolus
non poterit perficere quamuellet
diligentius indagemus. multa enim
nobis bona quae beatum apostolum quae
illius meritis uiros et habuisse per-
ueniatur eum et adquirisse pergrum
nequisse non possumus. Erat enim bonum
castitatis. Laudabilis continentiae
mirandae prudentiae. Largae humi-
litatis. Certum in se pietatis sobrietatis
moderatae temperantiae. pietatis.
Sanctae iustitiae. quae omnia in apostolo
paulo eius denique consortibus tam plena
atque perfecta fuisse non dubium erat

ta uirtutum potius quam uerbo-
magisterio uberius religio doceretur
Qui quod in agis electorum hominum cura
hac peruigili sollicitudine semper
exercitus sunt. Quantum hoc in re de bonum
Quanta perfectio est pro scandalizan-
tibus uri cum infirmantibus infirmari
Quum ergo tantis apostolus abundaberit
bonis quid sit illud bonum cuius perfectione
cumulauerit. Non possumus agnoscere.
Nisi in illum quod ipse locutus est pro-
fecerimus affectum. Omnis itaque quas
diximus eum abuisse uirtutes quam-
uis uelut gemme splendidissime
atque pretiose sint, tamen si preclaro
illi atque precipuo margarito quod
ille euangelicus negotiator. Inqui-
rens uniuersis que possidet uenditis
conparare desiderat conferuntur,
ita earum meritum seuilescit atque
contemnitur ut eis sine cunctati-
one distrahatur unius tantum boni
possessio locupletetur bonis innumera-
bilium uenditorum.

Quid ergo est unum quod illis tantum
tamque innumeris bonis tam incon-
parabiliter preponitur ut is spretis
abiectisque omnibus solum debeat possi-
deri nimirum illa pars obtima cuius
magnificentiam hac perpetuitatem
quam felicis susceptionis officio
maria preelegisse ita predicatur
a domino. Martha martha sollicita es
ergo et turbaris paucis uero opus
est uel etiam uno. Maria bonam
partem elegit que non auferetur ab ea.

Unum ergo et solum est theorica idest contem-
platio dei cuius meritis omnia iustificationum
merita uniuersa uirtutum studia
post ponuntur. Et illa quidem omnia que in
apostolo fuisse prediximus non solum bona
et utilia uerum etiam magna atque
preclara sunt. Sed sicut uerbi gratia
stagni metallum quod aliculus utili-
tatis et gratie putabatur fit
argenti contemplatione uilissimum
et rursus auri conparatione meritum
euanescit argenti. Aurum quoque
ipsum gemmarum contemplatione.
Et ipsarum nichilominus quamuis in-
signium multitudo gemmarum unius
margarite candore uel duritate supe-
ratur. Ita illa omnia merita sanctitatis
quamuis non solum ad presens et utilia
sint uerum etiam domum eternitatis ad-
quirunt, tamen si diuine contempla-
tionis meritis conferuntur, uilia atque
ut ita dixerim uendibilia censebuntur.
Et ut hanc eandem conparationem
etiam scripturarum confirmet aucto-
ritas. Nonne de uniuersis que a deo creata
sunt generaliter scriptura pronuntiat
dicens. Ecce omnia que fecit dominus bona
ualde. Et alterum. Uniuersa que fecit
dominus bona in tempore suo. Haec igitur
que in presenti non solum bona simpliciter
uerum etiam cum additamento ualde
bona pronuntiantur. Sunt enim
reuera in hoc mundo conmorantibus
nobis. Aut ad usum uite. Aut corporis
medicine. Aut aliquam causam ignote
nobis utilitatis accommoda ut eam

(c) Real Academia de la Historia

Inde etenim ualde bona quod faciunt
nos inuisibilia dei a creatura mundi per ea que
facta sunt intellecta conspicere
Sempiterna quoque uirtus etenim et diui-
nitas etenim creaturarum atque ordinata
molitione fabrice mundialis et hom-
numque inde sunt subsistentia contem-
plari. hec autem omnia nec bona nimis
esse bona si factori illi recto conputentur.
Ubi nulla bonorum inmutatio nulla est
uere beatitudinis formidanda corrup-
tio. Cuius mundi talis beatitudo de-
scribitur. Erit lux lune sicut lux
solis. et lux solis septempliciter sicut
lux septem dierum. augmentatur hec
et preclara inmutatio mirifica
significatur ex fide et promissionibus con-
feruntur continuo uanitatis appa-
rebunt dicente deo. Omnia sicut ues-
timentum ueterescent et sicut oper-
torium mutabis ea et mutabuntur.
Tu autem idem es et anni tui non deficient.
Ergo quia nicil est preter ipsum stabile
nicil inmutabile nicil bonum nisi deitas
solum. Omnes uero creature ut beati-
tudinem eternitatis uel inmutabili-
tatis obtineant. non hoc per suam
naturam sed per creatoris sui partici-
pationem et gratiam consequuntur.
Tenent meritum bonitatis creatori
suo conlatum non possunt. Quod si
etiam manifestioribus adhuc testimoniis
huius sententie rationem uoluerimus
adserta esse. nonne quam multa pronun-
tiari bona in euangelio legerimus
et arborem bonum et thesaurum bonum
et bonum hominem et bonum seruum.
Quia non potest inquid arbor bona
fructus malos facere. et bonus homo
de bono thesauro cordis sui profert
bona. Euge serue bone et fidelis.
et utique hos omnes secundum se bonos esse
non dubium est. Si inspicimus
ad bonitatem dei. nullus eorum diceba-
tur bonus dicente domino. Nemo bonus
nisi solus deus. Cuius intantum etiam
ipsi apostoli qui electionis merito
bonitatem generis humani multis
excesserunt modis. mali esse dicuntur
domino ad eos taliter loquente. Si ergo uos
cum sitis mali nostis bona data
dare filiis uestris. quanto magis pater
uester qui in celis est. dabit bona
petentibus se. Denique sicut bonitas
nostra superne bonitatis intantum
inmutatione uetatur tantum etiam
iustitia nostra diuine conlatum iustitie
pannum menstruate similis deputa-
tur dicente Esaia propheta. Sicut
pannus menstruate uniuerse iustitie
nostre. et ut aliquid adhuc euidentius
inferamus. legis quoque ipsius precepta
utiliter dicuntur. ordinata
per angelos in manu mediatoris. et
de qua idem apostolus. Itaque lex inquid
sancta et mandatum sanctum et iustum
et bonum si perfectioni euangelice
conferuntur minime bona diuino
pronuntiantur oraculo.
Ait enim. et dedi eis precepta non
bona et iustitias in quibus non uiuant
in eis. Apostolus quoque tam nobis lumine

et tamen tantam gloriam legis ad ipsam ua-
obtinendi. uitae euangelicae conparatione
fulgoris nec glorificatum esse pronun-
tiat dicens. Nam glorificatum est id
quod glorificatum est propter excellentem
gloriam. Quam conparationem etiam
in puritate contrariam, id est in peccatorum
meritis conpensandi, scribtura
consueuit. ut eos qui multo minus
peccauerint, in pietatis conlatione
iustificata dicens. Iustificata est
Sodoma ex te et alterum. Quid enim
peccauit in te soror tua Sodoma
et iustificauit animam suam ad-
uersatrix sibi conparatione prae-
uaricatricis Iudaeae. Igitur et
uniuersorum meritis utrumque
superius conprehendi quam per se
bona atque praeclara sint, tamen
theoricae claritatis conparati-
one fuscantur. Multi etenim
sanctorum quamuis bonorum operum exercitiis
tamen studiis occupati a con-
templatione sunt illius boni
separati hac ex causa. Dum
qui suscipiunt inopem de manu for-
tioris eius et egenum et pauperem
a diripientibus eum. qui consistunt
molestis iniquorum et de medio den-
tium eorum rapinas excutiunt.
In ipso in exercitationis opere diuinae
gratiae multiplicantur quae tamen se
suscipiunt. qui alimonium pau-
peribus subministrarunt uitae ad
uementatum aurbus beniuola hu-
manitate suscipiunt in eo

temporis puncto quo pro necessitatibus
fratrum sollicita mente distenditur in
mentis autem suae beatitudine
speculetur. et quam praesentis uitae
angoribus cursique concutiatur, futuri
seculi statum eleuato exterius con-
tuetur corde prospiciente.
Unde et beatus Dauid solum hoc bonum
hominis esse definiens, sicut in terra
desiderata dicens. Mihi autem adherere
Deo bonum est, ponere in Deo spem meam.
Quod etiam contuitus est unum in nomine iustorum
sine querella perfici posse pronuntiat.
Quia non est inquid iustus homo in
terra qui faciat bonum et non peccabit.
Quis enim umquam quamuis praecipuus
hominum iustorum atque sanctorum ubi corporis
uinculis obligatur summum hoc
bonum ita possidere potuisse
credendus est, ut numquam a diuina
contemplatione discedens ne paruo
quidem tempore ab eo qui solus bonus
est exterius cogitationibus praecauit
abstractus. Qui nullam cuiullam
indumenti aliquis ut cumulum sensit
gerenda curam. Numquam de fructuum
susceptione, de loci mutatione,
de cellulae extructione sollicitus
uitae opem aliquam concupiscens ad
iumentum uitae inopiae sustentaret
uexatus illam sententiam domini centre-
puationis incurrerit. ne solliciti sitis
animae uestrae quid manducetis neque
corpori uestro quid induamini.
Denique ipsum illum apostolum Paulum qui
hominum sanctorum labore passionum

226

(c) Real Academia de la Historia

numerositate erunt tenderet nequaquam hoc implere potuisse confidentes adferunt ipsis inhaerentibus apostolorum discipulis adtestatur. Ipsi scitis quoniam ad ea quae mihi opus erant et his qui mecum sunt ministraverunt manus istae.

Ut quamvis et Thessalonicensibus scribens in labore et fatigatione nocte et die operatum se fuisse testatur quibus licet magne identem meritorum stipendia parusstaur. Tamen mentibus quamvis virtute atque sublimis non potuit non ab illa caelesti theoriae intentione terreni operis aliquando divelli. Denique quam se tunc a caelestibus divisus fructibus cerneret et contuitu theoriae bonum corde penetraret hac velut in una lance tantorum laborum fructum in altera delectationem divinae contemplationis appenderet diu examine pectoris quodammodo cunctatus dum illum hinc laborum stipendia in merita delectant illinc desiderium humanitatis et inseparabilis Christi societas atque ad resolutionem cupitis invitat anxius tandem proclamat et dicit quid eligam ignoro. Coartor autem e duobus. Desiderium habens dissolvi et cum Christo esse multo enim melius permanere autem in carne magis necessarium propter vos. Quamvis igitur mutatis modis bonis excellentia quam cunctis et quam praedicationis suae fructibus praetulisset tamen cupiditatis sine qua nemo dominum promeretur contemplatione summittatur hanc propter illos quibus adhuc lac velut nutricula uberibus evangelicis inmulgebat. Dissolutionem a Christo sibi quidem noxiam sed ceteris necessariam non secutus. Etenim ad dilectionem huius potissimum se illa nimia pietatis virtute compellit qua pro salute fratrum suorum si fieret possibile etiam ultimum anathematis malum obtusse incurrere optabat enim inquid ipse ego anathema esse a Christo pro fratribus meis qui sunt cognati mei secundum carnem qui sunt Israhelitae. Hoc est vellem ego non solum temporalibus verum etiam perpetuis addici poenis dummodo omnes si fieri possit homines Christi consortio fruerentur. Certus etenim suum vitaliorem in Christo et amici hominum salutem esse quam meum bonum. Ergo hoc summum id est dei conspectu frui et Christo iugiter inhaerere ut perfecte apostolus possit adipisci dissolvi optabat a corpore quod caducum et mutabilis fragilitati suae necessitatibus inpeditum non poterat a Christi consortio non avelli.

Inpossibile erat enim etiam mentem quae tam crebris distenditur curis tam variis actionibus molestatur angoribus praepeditur divino frui contemplatione. Quod enim tam paene nox serium sibi ... poterat esse propositum cui non aliquando ille versutus insidiator inluderet. Quis lata solitudinis secreta sectatur et tam innumerabilium mortalium consortia declinabit ut numquam cogitationibus

superfluis libertatis et in actiuitate ret
uel occupatione uitatum et si non
ubi illa quaere bona et sola est dei con
templatione desideria. Quis tamen
spiritus umquam potuit tantae feruore
uitae non in aliquem lubricis cogitati
onibus ablapsus quoque orationis in inten
tione sua sit subitis repente de celestibus
ad terrena corruerit. Quis nostrum ta
cite tantum perturbationum temporum praeter
mittit. Non illo etiam momento quod
eo supplicans et sublimia erigit
mentem quodam sopore conlapsus
etiam per se uel inuitus offendit
per quod se perturbat ueniam delicatos.
Quis inquam tam exercitatus hac uigilantia
est ut a die primo deo cuncta numquam
ab exercitatis temporibus animus abducatur.
Quis tam familiaris deo tamque con
iunctus quia praeclarum illud imperium
quo sine intermissione orare nos
praecepit uel uno die se gaudeat
exequutum tamen. Quae licet omnia non
nullis qui sunt crassioribus uitiis in
uoluti leuia et apeccato paene
aliena uideantur scientibus tamen
perfectionis bonum etiam animarum
satis multitudo grauissima est.
Uelut in aliquam magnam domum
multis instrumentis uasculis sacrimus
inpeditam unam integrum uisum acie
perspicacem alterum cuius occultas lumen
obtunderit lippitudo pariter ponamus
ingressos. Nonne quam ille aduidendum
omnia et ea hebetatur obtutus nihil illic
aliud esse aestimet nisi quae manu

lectos scamna praesepia et quicquid
non tam oculis speculantur quam
manibus palpantur occurrit.
E contra hic qui clarissimo luminum
sidere et tam occulta rimatur etiam
multa illic minutissima et quae uix
possunt etiam numero conprehendi
inesse pronuntiat. Quae si aliquando
in unum cumulum congregentur pau
corum quae ille palpauerit magni
tudinem numerositate conpensent
uel etiam forsitan transcendant
ita igitur etiam sancti uel quasi uidentes dicam
uidentes quibus summum perfectionis est
studium etiam ille quae uelut tenebrosus
animi nostri non intuetur aspectus
in semet ipsis sagaciter deprehendunt
acerrime quae condemnant.
Ut quoque ad tantam quietem nostrae uideatur in
curie necessitas quidem peccati neuo
puro secundo tamen conscientiae nostrae inspici
uerunt multas sibi maculis uideantur
aspergi. Si non dicam tam cogitati
onis in se proprie reduel profluxi
quid dicendus est recordationis tempore
intentionem supplicantis auertit.
Si enim inquit quam a quolibet sublimi
homine non dicam potentia huc
salutem nostram redemptum pro aliculus
lucri commodo supplicamus atque in eum
mentis et corporis aciem defigentes
de nutu eius trepidi expectatione
pendimus non mediocriter formidantes
ne quod forte in habitum aut incongruum
uerbum inrectum audientis auertat.
Tum deinde si nobis in forum hac iudicium

sectarium tribunalibus contristatur ad
sistentes et cum e contra aduersario in
medium prosequutione uel conflictu
auscis · restuat sitis · oscitatio
somni obrepserit · quantum in perniciem
suam uigilantissimus inimicus seu ueri
tatem iudicis commouebit inuidia ·
Quanto magis qui illi occultorum hominum
cogitatori pro imminenti perpetuo
mortis periculo supplicamus praesertim
cum e diuerso callidus seductor pariter
et criminator adsistat ·
In templo uero sollicita oratione iudi
cantis precatur imploranda est · nec in
lustre non solum leui peccato sed etiam
grauissimo crimine implicatur
adsistingemur · qui praesente domino fundens
subito a conspectu eius quasi ab oculis
non uidentis nec audientis cogitati
onis improbe uanitate sequutus
abscedat · illi uero qui oculos cordis
sui contegunt · crasso uelamine malorum
uel saltem · secundum saluatoris uiden
tes · non uident et audientes non audi
unt neque intellegunt · uix in recessibus ·
pectoris sui et cum illa quae magna et
capitalia sunt crimina contemplan
tur · Nullus enim cogitationum
subreptiones sed neque illos insalubri
cor occultorumque pruriatur quidem etiam
tenui uel subtili suggestione con
pungunt nec captiuitatem anime
sue possunt purgatis obtutibus in
tueri · sed in uerecundis semper cogita
tionibus euagantes nec dolere norunt
quam ab illa contemplatione que

singularis est distrahuntur nec habent
quod se doleant amisisse · quippe
qui mentem suam ingruentibus ualibitum
et a cogitationibus expandentes nihil
habent proprium quod principaliter
XIII teneant uel quod omnimodis concu
piscant · Hec sane nos in hunc errorem
cuncta praecipitat quia anamarteta
id est inpeccantie ipsius uirtutem penitus
ignorantes existimamus · nullam omnino
culpam contrahi otiosis hac lubricis
cogitationum excursibus nos posse con
trahere · sed hebetudine stupefacti et
uelut oculorum cecitate percussi · XIIII
nihil in nobis nisi capitalia crimina
contemplamur et ea tantummodo
credimus euitanda que legum quoque
secularium seueritate damnantur ·
A quibus si nos immunes uel paululum
senserimus · nihil nobis inesse peccati
protinus arbitramur · Proinde ab
illo uidentium numero segregati quia
minutas multas sordiumque in se nos
adgregata sunt non uidemus · nequaquam
salubri conpunctione mordemur si
sensum nostrum interpellauerit egritudo
tristitie nec dolemus uane glorie subtilis
suggestione pulsati · Nec de emissa
tardius ut cupidius oratione deflemus
nec reputamus ad culpam quod psallen
tibus nobis aliquid aliud quam ipsa
oratio uel psalmus occurrerit · nec illa
orremus quod multaque uel loqui uel
agere coram hominibus pudet non eru
bescimus uel ad horum corde concipere
quod diuino nobis inpatere conspectui ·

Nec pollutionem turpium somniorum
larga fletuum ablutione purgari
nec lugeri quod in ipsa elemosine
pietate quam uel fratrum necessita
tibus subueniri uel alimonia pauperibus
ministrari. Serenitatem nostre lluci
tatis obnubilat uitata cunctatio
nec sentiri nos ullo credimus detrimento
quum derelicta memoria dei ea que
sunt temporalia et corporea cogi
tamur licet ita nobis sit congrue
salomonis illud aptetur eloquium.
Feriunt me ego autem nesciui.
viii E contrario hi quorum summa totius uolun
tatis et quidem ab ea altitudinis sue
indiuidui hac spatium sanctitatis
contemplatione consistit ita ut quum
ab ea uel in modico ut paululum uiolenter
cogitationibus abstrahuntur uelut
quoddam sacrilegium gesti perferunt
penitudinis puniunt ultionem hac
uilissima creatura ad quam sta
detorsit mentis intuitum creatori
suo se pretulisse lugentes pene dixerim
impietatis sibi crimen ascribunt.
Et licet ad concupiscendum diuine
scientie claritatem oculos cordis sui
summa alacritate conuertunt
ac mentem quamuis breuissimus caliginum
cogitationum tenebras non ferentes
quicquid ab illo uero lumine mentis
aspectum retraxit execrantur. Denique
quum hunc beatus apostolus Ihoannes
affectum cunctis uellet infundere
filioli inquit. Nolite diligere
mundum neque ea que in mundo sunt.

si quis diligit mundum non est caritas
dei in illo. Quia omne quod in mundo
est concupiscentia carnis est et con
cupiscentia oculorum est et superbia
uite que non est ex patre sed ex mundo
est et mundus perit et concupiscen
tia eius qui autem facit uoluntatem dei
manet in eternum. Execrantur
ergo sancti hec uniuersa in quibus mundus
iste uersatur. Sed inpossibile est
ita non ut deum ut breui cogitationis
rapiuntur excessu. Nullusque etiam
nunc hominum excepto domino et salua
tore nostro naturalem peruagationem
mentis ita defixum semper in dei
contemplatione continuit ut num
quam ab ea raptus mundum culus
quam rei dilectione peccasse dicatur
scriptura. Si de ipsa non sunt
munda in conspectu eius. et alterum
filiis suis non confidit. et in
angelis suis repperit prauitatem.
Siue ut in emendatior sunt lectio
habet. ecce inter sanctos eius nemo in
mutabilis est et celi non sunt mundi
in conspectu eius. viiii
Recte igitur sanctos qui memoriam dei
stabiliter retinentes quasi per
extentam in sublime lineam suspenso
feruntur incessu retinebunt quos
uulgo funambulos uocant dixerim
comparandos. qui summam salutis
hac uite in angustissimo funiculi
illius terminet conlocantes ueracis
simum remorum procul incursu
sos esse non ambigunt sin uel exiguo

(c) Real Academia de la Historia

per eorum tribulatione debilitata. uita
modum illius saluatis discretionis et
certeta. Quidum uite mirifica uerior
congeritur plenitu moliuntur nullam
angustiorem uestigio sentiunt non tantum
uerum sollicita moderatione seruauerint
et rigoribus uelut naturalis ita uitis
et solidissimum cunctis hic tutissimum
fundamentum fit illis prestat huic muni
ferat pericier. Non quia illius natura
mutetur sed quia illi ad eum precipitat
cuius pondere delabuntur iste etiam
ad eum in deserta illa dei bonitatis immu
tabilis que subsistant. Ipsa quidem
nemini non ledit sed nos declinando
a summis uel ad ima tendendo nobis
ipsi consciscimus mortem immo ipsa
declinatio mors efficitur declinandi.
Ue enim inquid eis qui recesserunt a me.
Vastabuntur quia preuaricati sunt in me.
Et alterum ue eis quia recessero ab eis. Atque
numquam et multitudinem et auersionem cum
increpauit. Scitote et uidete quia
malum et amarum est reliquisse te dominum
deum tuum. Funiculis namque peccatorum
suorum unusquisque constringitur. Ad quos
suasit conpetenter a domino increpatio.
illa dirigitur. Ecce inquid omnes uos
accendentes ignem accincti flammis
ambulate in lumine ignis uestri et in flam
mis quas succendistis. Et alterum quia in
cendia inquid mulitum peribit ubeu.
Quum ergo semet ipsos cotidie sentiunt
sei terrene cogitationis pondere pre
grauatos ab illa mentis sublimitate
decidere et inuitos immo uero etiam

nescientes. In lege peccati mortisque erunt
duci. neque ut ea certa perfectionem illis
salutem que super ius comprehendi. bonis quidem
hic uti est sed autem esse nis a conspectu
dei operibus ut ocuri habeant profecto
pro quibus ad dominum lugent. Ingemiscunt
habent pro quibus inueniat et humiliter
uerum conpunctione non uerbis tantummodo
sed affectu semet ipsos pronuntiantes
peccatores esse et ueniam uerentes pro omnibus
que cotidie superuacuis fragilitate cuius
incurrunt. Agrauatum dominum lugent. postu
lantes uerus penitentie lacrimas inde
sinentes effundunt quippe qui uidentur
lidem ipsis se pro quibus continuo dolore
uigilantes sunt ecquam usque adulatrium ute
sue finem istis inuoluator etiam ipsius
supplicationes suas offerre se sine
cogitationum anxietate non posse.
Experti igitur se humanis uiribus dem
destinatum finem obsistentes cui insistunt
non posse contingere. neque illi precipuo
summoque bono secundum condensu desiderium
posse coniungi. Sed ubi ab inanitate
captibos admundant eius ducitur
gratia dei qui impios iustificat conuo
lantes quum a prato procedunt. In
felix ego homo quis me liberabit de
corpore mortis huius gratia dei per ihesum xpm
dominum nostrum. Sentiunt enim se bonum quod
uolunt non posse perficere sed in illud
quod nolunt que hoderunt malum
ipsa cogitatione moti ut. et cursum
corporalium seruitutem per incedere.
XI Et a condelectantur quidem legi dei
secundum interiorem hominem quum sibi lu

(c) Real Academia de la Historia

uniuersa transcendens contuitu deo soli
semper uniri. Sed uidens aliam legem in
membris suis id est innatum humane
condicionis insitam, que repugnans legi
mentis eius cupiditatibus peruersis sensuum uiolentam
legem peccati conpellentis scilicet eum
felicitati illi principali bono ex mente cogi
tatione submittit. Que quamuis ne
cessaria uel utilis uideatur quum dis
pensatione religiosiore cuiuspiam necessi
tatis inpenditur conparatione tamen
illius boni quod sanctorum omnium oblectat
intuitum mala uanaque habetur hac fugienda
decernitur quia per eum quoquomodo uel
ad modicum tempus ab illius perfecte beati
tudinis gaudio separatur. Uere enim
lex peccati est quam humano generis
preuaricatio inducta auctoris per illius
noxam in quem lata est equissimi iudicis
illa sententia. Maledicta terra in operibus
tuis spinas et tribulos germinabit
tibi et in sudore uultus tui edes panem
tuum. Hec inquam est lex membris hominum
insita mortalium que repugnat legi
mentis nostre eamque a diuino uetat intuitu.
Que per maledictam terram in operibus nostris post
cognitionem boni et mali cepit spinas
hac tribulos germinare. Quarum aculeis
naturalis uirtutum semina prouocan
tur ne ullum panem nostrum qui de celo descendit
quique confortat cor hominis edere
absque uultus nostri sudore possimus.
Omnem igitur humanum genus huic generali
liter legi sine ulla exceptione subiectum.
Nullus enim est quamuis sanctus qui supra
dictum panem non cum sudore uultus sui

et sollicitudine cordis in intentione perpetua
celestium communis iste panis emulatur. Uta
uidentes diuitesque sine ullo uultus sui sudore
XII uescuntur. Quam etiam legem beatus apostolus
spiritalem esse dicens. ego autem carna
lis sum uenundatus sub peccato.
Spiritalis enim est lex hec que iubet nobis ut
in sudore uultus nostri comedamus illum panem
uerum qui de celo descendit. sed nos carna
les facit uenundando illa peccati.
Quid rogo sit istud. cuius uel peccati est sine
dubio Ade. cuius preuaricatione et ut ita
loquar dicam negotiatione damnosa
fraudulentoque commertio uenundati
sumus. Omnis enim proles sue serpentis
persuasione seducta. Inlicita cibi per
ceptione distractam iugo perpetue serui
tutis adducta. hic namque mos solet
inter uendentem emptoremque seruari.
Ut is qui se alieno cupit dominio mancipari.
aliquid pretii pro luctatione proprie
libertatis et addictione perpetue
seruitutis a suo consequatur emptore.
quod etiam inter Adam uel serpentem
manifestissime uidemus impletum.
Ille enim a serpente pretium libertatis sue
et in edicte arboris capiens. a natu
rali libertate discessit. illique maluit
semet ipsum perpetuo debere seruitute
a quo uetiti pomi letale pretium
fuerat adsequutus. quia deinceps
condicione constrictus. non inme
rito omnem posteritatis sue pro
geniem perpetuo eidem cui effectus erat
seruus subdidit famulatu. quid
enim aliud seruile coniugium poterat.

© Real Academia de la Historia

potestate quae seruos quid ergo. num
quid emptor l(ibe)re uenditus et calliditas
d(omi)no uero uel legitimo ius d(omi)nationis
eripuit a non lauerat. neque enim si ille
hominem peculium di uiuus fraudis dolo
subtraxerit uel uiolentia a potestate d(omi)ni sui
uerus d(omi)nator uim infert qui ipsum
quoque emptorem quamuis refugum uel
rebellem autem in iugo deprimat serui
tutis. Sed quia omnibus rationabi
libus creaturis arbitrii libertatem
creator indulserat, et se quisque contra
se reducit concupiscentiae et transgres
sione uendiderunt. In uitatos ad ingeni
tatem libertatem reuocare non de
buit aut potuit siquidem ab illo bonitate
hac pietate uti creatorem quicquid
bonitatique contemptu uiuerat. Ad illum
enim fuerat si concessae libertatis
beneficium reuocasset. Iniustum
sic liberum hominem potestate sua
opprimens ut esset captiuitatis libertatis
acceptae priuilegium et quod non sinis
set; cuius salutem in futuro tunc
citius referuabit ut recto hordine con
pleretur statuti temporis plenitudo.
Oportebat enim et subolem tamdiu
subditam conditione durare. quo
usque eum de originalibus uinculis liberu
tam in antiquum libertatis statum
prioris d(omi)ni gratia praeteriorum san
guinis reformaret. Quum pietatem
instanti potuit et quem tunc saluare
et noluit quia eum decreuerat in tem
pore sanctionem equitatis non sinibi
Ut sit nostrae causa uenditionis aute

audi ipsum redemptorem tuum per
Esaiam prophetam aperte procla
mantem. Quis est haec libellus repudii
matris uestrae quo dimisi eam aut quis est
creditor meus cui uendidi uos. Ecce enim
in iniquitatibus uendi estis et in scele
ribus uestris dimisi matrem uestram. Ut etiam
euidenter agnosceres quis eo iugo
seruitutis addictum redimere potestate
sua utique noluerit audi quid ad su
periora quibus eisdem fratris peccatoris
causam uoluntariae uenditionis expro
bat adiecerit. Numquid abbreuiata
et paruula facta est manus mea ut
non possit redimere aut non est in me
uirtus ad liberandum. Sed hii qui
huic potentissime merito sunt semper
obstiterit idem propheta demonstrauit.
Ecce enim non est abbreuiata manus
d(omi)ni ut saluare nequeat neque adgra
uata est auris eius ut non exaudiat
sed iniquitates uestrae diuiserunt inter
uos et d(eu)m u(est)r(u)m. Peccata uestra absccon
derunt faciem eius a uobis ne exaudiret.
Quia ergo carnales non fecit et carpimus
hac tribulatione condemnati. Illa d(e)i
primum maledictione nos itaque in quo
pater n(oste)r conmercio condemnati.
Ut et bonum quod uolumus agere nequaquam
dum diuulsa memoria s(an)c(t)i d(e)i eius
humana fragilitas sunt cogitare
conpellimur. Dum puritatis amore
fragiliores incentiuis naturalibus
quae penitus ignorare uellemus etiam
inuiti plerumque conpungimur.
xii Scimus quia non humanitate incarnationis n(ost)r(a)e

·bonū· id est huius quā diximus theoriae
uel puritatem per peccatū lugis erun
quillitatur. Sed fuerat uera in nobis iuste
persistimus hac lugubre diuortium.
Ut cum mente legi di seruire uellimus.
numquā scilicet uolentes a lucritate
diuina dimoueri consepti tamen
carnalibus tenebris circumfusi quadā
lege peccati ab eo quod bonum nouimus
cogimur auelli. Scilicet ut excursus
cogitationesque extentus ab illuminatione
celsitudine decidentes. atque ut nos
lex peccati id est illum sententia
dni non inmerito condemnabit quam
prius peccator exceperat. et inde etiam
quod beatus ait apostolus. quāuis sanctissime
fuerit inevitabile ut omnes sancti
peccati huius necessitate constringi.
tamen non nam eorum ab hoc esse
damnandum uidentur. continuo adicit.
Nihil ergo nunc damnationis est his
qui sunt in xpo ihu. Lex enim spiritus uitae
in xpo ihu liberabit me a lege pec
[illegible] Id est cottidiana gratia
xpi omnes sanctos suos ab hac lege pec
cati et mortis in qua iugiter uel
nolentes coguntur incurrere uel
quum remissione debitorum suorum
a dno precantur absolui.
Uidetis ergo non ex persona peccatorum
sed ex illorum qui uere sci uere perfecti
sunt hanc beatum apostolum promi
sisse sententiam. non enim quod uolo
facio bonum sed quod odi malum
hoc ago. Uideo autem aliam legem in membris
meis repugnantem legi mentis meae

et captiuum me ducentem in lege pec
cati quae est in membris meis
xiiii GERMANUS. Neque eorum qui capitalibus
criminibus implicantur neque apostoli
uel illorum qui ad eius proficere meritum
hoc dicimus congruere posse personis.
Sed de his proprie intellegi debere censemus
qui post dei agnitionem atque ueritatem
a carnalibus se nitunt abstinere cupi
entes antiqua adhuc consuetudine
uelut naturali lege in membris suis
uiolentissime dominante ad insolitam
passionum concupiscentiam trahuntur
usus enim huius frequentia delin
quendi uelut lex efficitur naturalis
Quae membris humanae infirmitatis
insertum ad peccatum animae nec dum
plenis uirtutum studiis eruditae
sed adhuc rudis ac tenere lau ut ita di
xerim castitatis cupiditates rupta
ad ima hac mortifera antiqua
lege subiciatur iugo peccati dominantis
addicta non sentientes bonum quod
diligunt puritatis adipisci
sed potius malum quod execrantur
exercere compellantur. THEONAS.
xu Non purum usus profecta opinio
siquidem uos etiam ipsi iudre reuere
sum cepistis in illorum persona qua
homino peccato sunt hoc penitus
statuere non posse illis autem qui se
uitant carnalibus abstinere conten
dunt proprie conuenire. quos quia
a peccantium numero segregatur
consequens erat ut etiam fidelium
uel sanctorum paulatim cetibus inseratur.

(c) Real Academia de la Historia

Que enim genera peccatorum licitos dici
tis posse committere quibus fuerint
post gratiam baptismatis inuoluti
rursum per cotidianam xpi gratiam libe
rentur. Aut de quo mortis corpore
mortis apostolus dixisse credendus
est quis me liberabit de corpore
mortis huius gratia dei per ihesum xpm dnm
nrm. Nonne manifestum est sicut
uos quoque ipsos ueritatis conpulsio
confiteri non de illis capitalium criminum
membris per quae stipendium aeterne mortis
adquiritur id est homicidii. fornicati
onis. adulteriorum. ebrietatis. furtorum
atque rapinarum. sed de illo predicato
cui gratia xpi cotidiana succurrit
corpore memoratum. Quisquis enim
post baptismum et scientiam dei
in illud mortis corpus inruerit sciat
se non cotidiana gratia xpi id est
facili remissione quam momentis
singulis exoratus dns nr
erroribus nris donare consueuit sed
aut diuturna adflictione penitu
dinis hac penali dolore purgandum
aut certe pro his in futurum aeterni
ignis supplicium adiudicandum ita eodem
apostolo pronuntiante. Nolite falli
neque fornicarii neque idolis seruientes
neque adulteri neque molles neque mascu
lorum concubitores neque fures
neque ebriosi neque maledici neque
rapaces regnum dei non possidebunt.
Aut quae est haec lex quae militat in mem
bris nris quae repugnet legi mentis
nre. Quaeque nos resistentes
atque captiuos in lege peccati ac mortis
adduxerit et quae nos fecerit carne seruire
licet homines mente in legi dei seruire
permanentes. Nec enim hic puto legem
peccati flagitia designare ita ut hoc
de rapina dicatur intellegi posse crimi
nibus que si quis fecerit legi dei mente
non seruit. A qua necesse erat eum
animo ante desistere qui aliquid
eorum carne committit. quid erat enim
seruire legi peccati nisi ea quae a pec
cato imperantur implere.
Quod ergo peccati genus erat quo quamque
sanctitate sciat atque perfectione tenere
captiuari gratia tamen xpi non ambi
gat liberandum dicens. Infelix ego
homo quis me liberabit de corpore mortis
huius gratia dei per ihesum xpm dnm nrm
Quae inquam in membris nris lege inesse
firmabit his quae ab seruitute nos a lege dei
et captiuabit in lege peccati infelices nos
faciat potius quam nocentes. Ita non
et aeternis suppliciis adiudicamur sed
quasi de laetitia [illegible]
suspiramus. Et auxiliatorem qui nos
ab his eruat inquirimus quem aperte pro
clamans Infelix ego homo quis me libe
rabit de corpore mortis huius.
Adducimur quoque captiui in lege peccati
qui de alia quae in effectu peccati
atque opere permanere. alia quod ultra
principale dubitat bonum quod rectius explere
non possumus nisi id est adculus conpu
tationem ut supra diximus inuenta
nec bona sunt. Et quidem nobis
multa in hoc mundo esse bona praecipimus

pudicitiam. continentiam. sobrietatem
humilitatem. liberalitatem. interdum tempe
rantiamque perdiderint. Sed haec omnia etsi in summo
illo bono pervenire non possunt et perfici
non dicant ubi [illegible]dis sedeant a mediocribus
possunt. et a quibus impleta non fuerit
vita aeterno supplicio puniuntur. vita
grandi ut supra dictum est. labore peni
tentiae non cotidiana Christi gratia liberantur.
Superet igitur vita hunc apostoli sententiam
solis eorum persone secte fuerimus liberati
Qui in hanc quam prediximus incurrimus coti
die peccati non criminum legem de qua
salvati sumus. certe non precipitamur
in puteum reduci ut supra dictum est de contem
platione divina ad miseram cogitati
onum temporalium devoluti ut illius
beatitudinis bono plerumque fraudantur.
Sicut enim tamquam hunc membrorum suorum legem
cotidianis temptationibus sceleribus inligari
non utique de felicitatis amissione
redde innocentie custoditur.
Nec diceret apostolus paulus infelix ego
homo sed impurus vita sceleratus ego homo
Nec de corpore mortis huius id est de conditione
mortali et a flagitiis vel criminibus
cum istis hubus vellet absolvi requirere
pro conditione fragilitatis huius
humane sentiret captivitatem id est
abducti ad sollicitudines curasque
carnales. que lex peccati et mortis
operatur ingemesceret super hanc quam
humanitus incurrerit legem peccati.
Confitetur enim se cursum ad Christum. et per tan
tissime gratie eius redemptione sal
vatur. Quidquid ergo lex illa peccati

quos spinas et tribulos curationes curasque
mortalium nutu utilitate gignit et cum
apostolici pectoris sancte sollicitudinis
germinat ea ista lex quam moyses ut ellia.
Lex enim inquit spiritus vitae in Christo Ihesu liberavit
me a lege peccati et mortis. rom
xiii Hoc ergo inevitabile corpus est mortis
in quo perfecti quidem quique habitant
quamvis habitent ad dominum cotidie revoluant
sentiunt compressum. quam multis sibi
et inimicorum sit discedere ad dominum deum suo
hoc est corpus mortis quod accelerat
deram aid eos invisibiliter a terrena deducit.
quod prevaleret eos vel in oratione
prosternator vel humanus [illegible]
sermones vel negotia ut hucusque fuerit
superfluos sentiat causa. hoc est corpus
mortis quod emulantes evangelicum
scientiam et volentes domino loqui et in ceteris
perfectionem tamen. huius boni quam
mortis corpus obsistat invenire non
possunt sed faciunt multi quod notant
ita studuerunt mentes atque ad illud
ad profectum virtutum perfectionemque non
pertinent. Denique ut hoc desit vel
perfectis sibique similibus se dixisse beatus
apostolus evidenter exprimens et dicit
quodammodo sententiam ipsum auctorem de
signans contrario infert. Itaque ego
ipse id est qui haec pronuntio mente huc
non alterius consentit latebras pando.
hoc sane elocutionis genere familiariter
ut apostolus solet. sequendo illa
specialiter designasse. sicut ibi. Ipse
ego paulus obsecro vos per mansuetudinem
et modestiam Christi. et rursum nisi quod

231

(c) Real Academia de la Historia

ego non gloriabitur. et alterum. sed et ego ipse non gloriabitur. et alibi. Ipse ego Paulus dico uobis. Si circumcidamini, Christus uobis nihil proderit. Et ad Romanos. Optabam enim anathema esse ipse ego a Christo pro fratribus meis. Poterat autem non absurde et quum sic accipere, ut persona sua cum de se fuisse pronuntiaretur, tamquam ego ipse. id est quem nostis apostolum Christi dignatione suscipientes ueneramini. Quem credentes summum esse uel perfectum et in quo loquitur Christus. Qui tamen mente seruit legi Dei, carne tamen legi peccati seruisse me fatetur.

Hoc est ergo discretione conditionis humane interdum de celestibus ad terrena studio uelocior deducitur. humilium sensuum mentis celsitudo prolabitur. per quam peccati legem tanti momentis singulis me sentio captiuari. Atque quum in immobilitate legendi desiderio peruenerim, nullo modo tamen iam huius captiuitatis euadere posse me sentio, nisi confugero semper ad gratiam saluatoris.

XIII Et de isto cotidianis surreptionibus sancti omnes pro hac subreptionis fragilitate conpuncti dum cogitationum uias perquirit et conscientie sue latebras hec penetralia perscrutantur suppliciter clamantes. Non intres in iudicio cum seruo tuo, quia non iustificabitur in conspectu tuo omnis uiuens. Quis gloriabitur castum se habere cor? Aut quis fiduciam habebit se mundum esse a peccato? Et alterum. Non enim iustus est homo in terra qui faciat bonum et non peccabit. Et alterum. Infirmum hominum imperfectumque iustitiam hunc mercede Dei semper indiguit esse sentimus.

Ut cuius et his cuius iniquitas abstulit atque peccatum dimissum demonstrat, igniti uerbi sui carbo expurgabit. Post illam mirificam contemplationem Dei post intuitum sublimium seraphin atque reuelationem sacramentorum celestium dicitur. Ue mihi quia uir pollutus labiis ego sum et in medio populi polluta labia habentis ego habito.

Quis sic tamen ab his labiorum suorum inmunditiam ne tunc quidem fortasse sensisset, nisi uerum perfectionis et integrum puritatem contemplatione Dei meruisset agnoscere. Cuius intuitu pollutionem suam sibi ante incognitam repente cognouit quum enim ait. Ue mihi quia uir pollutus labiis ego sum, de suorum hoc eum labiorum non de populi pollutione confessum in quo sequitur manifestat. et in medio populi polluta labia habentis ego habito. Sed et tamen quum horum peccatorum quasi uniuersalium inmunditiam confitetur, non in quorundam tantum sed et quum istorum plebem generali supplicatione conplectitur dicens. Ecce tu iratus es et peccauimus in ipsis fuimus semper et saluabimur. Facti sumus ut inmundus omnes nos et quasi pannus menstruate uniuerse iustitie nostre. Rogo quid euidentius hac potest esse sententia quum non unam tantum sed uniuersas iustitias nostras

psalmista conplectitur et circumspiciens
omniaque uel in mundo uel homini iudicantur
quia nec ulli hominum conuersatione sancta
neque in puris usibus actiua repperire puritate eius
conparatione ualuit inuenire.
Eruitur ergo manifestissime uenia uacat
spinose oblectationis acumen opponitur
sicut apostolus ante dixerat. Si nemo sine
peccato est nullus erat sanctus. et si nemo sanctus.
nullus ergo saluatur. hoc autem psalmista
etiam in mortuo posita nodos huius quaestionis
absoluit. Ecce inquid iniquitatibus et
et peccauimus. Id est quam elationem
cordis ipsi ut neglegentia aduersatur
a diuino auxilio denudarat conseratim
nos uorago absorbuit peccatorum
uelut si quis splendidissimo solis
diceret elementum. Ecce tu occubuerat
et nos ilico tenebrosa conspectu obscu
ritatis. et tamen quamuis hic sanctus peccasse
uideatur. et non solum peccasse uideatur.
In ipsis semper mansisse peccatis. non
desperat penitus de salute sed subicit
In ipsis fuimus semper et saluabimur.
hanc ergo sententiam. Ecce tu iratus es
et peccauimus illi apostolice conparabo.
Infelix ego homo quis me liberabit
de corpore mortis huius. Rursumque
hic quod psalmista subiungit In ipsis fuimus
semper et saluabimur consequentibus
apostoli congruit uerbis gratia dei per
ihesum christum dominum nostrum. Similiter etiam
illud eiusdem prophete uae mihi quia uir
pollutis labiis ego sum et in medio popu
li polluta labia habentis ego habito.
Uidetur ipsum dicat supere sermones

Infelix ego homo quis me liberabit
de corpore mortis huius. Itemque quod sequitur
In psalmo. Ecce uolabit ad me unus
de seraphin et in manu eius calculus quem
forcipe tulerat de altari et tetigit
os meum et dixit. Ecce hoc tetigi
labia tua et auferetur iniquitas tua
et peccatum tuum mundabitur.
Talis etiam ut apostoli uidetur esse prolata
quaestio. Gratia dei per ihesum christum dominum nostrum.
Uidetis ergo quemadmodum omnes sancti
non tam ex persona domini quam ex sua
et peccatoris sententiam fuerunt
et tamen nequaquam de sua salute
desperant sed largificationis plen
itudinem quam pro condicione fragi
litatis humane consequi se posse
diffidunt de gratia quadam et misera-
xiiii praesumunt. Neminem uero in hac
uita quamuis sanctum inmunem esse a debi
tis peccatorum et quam magis et quam nos
edocet saluatoris qui discipulis
suis perfecte orationis formulam tradens
Inter reliqua illa sublimia sacratis
simaque mundanda quae non nisi
sanctis perfectis sunt aptanda malis
et infidelibus conuenire non possunt
hoc iussit inserere et dimitte nobis
debita nostra sicut et nos dimittimus
debitoribus nostris. Si ergo uera haec
et ut sanctis profertur oratio sicut
indubitanter nos credere oportet.
quis tam contumax et praesumptor
tam superbia diabolice furoris
elatus poterit inueniri qui sine
peccato esse pronuntiaret non solum

(c) Real Academia de la Historia

melorem se supratis credat uerū
et cum ipsū quasi ignorantiae. et
uanitatis usque saluatorem.
Uerum sic licet ita ut a nescientia aliquos
esse posse inmunes uita fruisse
docuerit eos quos scientia oruationis
Iratur remedio non egere sed quū
sequi sui precepta seruantes omnes
homines sci cotidie dicant di
mitte nobis debita nostra.
Si uere dicunt uere nemo etiam in mun
dus a culpa suum fallunt atque
uerū et eos mendacii non cauere
peccato. Unde et qui ille sapien
tissimus ecclesiastes uniuerso hucatus
et humanae studia mentes percurrens
sine ulla exceptione pronuntiat.
Quia non est iustus homo in terra
qui faciat bonū et non peccabit.
Id est nemo in hac terra tam sanctus tam
diligens tam intentus uel potuit
umquā ut poterit inuenire qui uero
illi huic singulari bono ita iugiter
inhaerere ut non cotidie ab eo
diuersitatū se sentiat deliquisse.
quia tamen quā pronuntiatur in
munis a noxa esse non posse
iustū esse nec illo hominis non nequeat.
XIIII Quisquis itaque unam maiestatem idē
in peccantiquā nuant se a seribihu
mane non innumeris uerbis sed con
scientiae nobiscū testimoniū huc
probatione confligat. et tam nec
dū eum se absque peccato esse pro
nuntiet quum se ab hoc summo
bono sentiat non uultū in modo uero
quisquis considerat conscientiam
suum ita non dicam amplius unum
saltem sinaxim sine ulla uerbi uel
facti uel cogitationis interpellatione
se deprehenderit celebrasse absque
peccato se esse pronuntiet.
Proinde quia his omnibus ut diximus ut supra fluis
rebus uolucrem humanae mentis ex
cursū facimus custire non posse per
hoc utique consequenter sine peccato
non esse ueraciter confitemur.
Numquam uero circumspectione unus
quisque seruare cursū contendat.
numquā in eodem desiderium spiritus
repugnantem carnis condicione
custodiet. Quanto enim magis pro
fecerit mens humana et ad sinceriorem
contemplationis peruenerit puri
tatem tanto se inmundiorem
quasi per speculū suae puritatis inspi
ciet quia necesse est ut ad diuinum
ad sublimiorem se extendens intuitū
et maiora quae uidet prospiciens
concupiscit. Illa in quibus est ut
inferiora semper hac uiliora despiciat.
Pulchre siquidem deuota sincerior
obtutus plura sibimet reprehen
sionis dolorem inreprehensibilis
uitae et multiplicata gemitus ueri
suspiria. emendatio morū et emu
latio ad aeternam uirtutem. Nemo enim
illo in quo profecerit gradu potest
esse contentus. et quanto quis
fuerit mente purgatior tanto se
sordidiorem uidens magis humi
liatur quam eleuationis inueniat
causas.

Quanto quis per tantum ascensus ad sublimiora con-
scendit, tanto amplius providet
sibi superesse quo tendat. Denique ille apostolus
eximius quem diligebat ihesus recumbens
supra pectus eius hanc quasi ex dominico pro-
tulerat corde sententiam: Si dixerimus
quia peccatum non habemus ipsi nos seducimus
et veritas in nobis non est. Itaque si di-
cimus nos non habere peccatum, ut veritatem
id est xpm non habemus in nobis. Quid aliud
proficimus nisi ut nos hac falsa professi-
one ex peccatoribus sceleratos ac si impios
xx adprobemus. Porro etsi misericordie tan-
tum verius explorare verum possibile sit
humane substantie una mutatione [?]
possidere, a quibus hoc minime fateatur dicere
possumus, quam ab his qui carnem suam
crucifixerunt cum vitiis et concupiscen-
tiis et quibus vere crucifixus est mundus.
Quisquis de cordibus suis non solum radicitus
itaque humum terra convulserint [?] verum
etiam cogitationes hac memoria
peccatorum conentur excludere nisi
hominis tamen corde fideliter pro-
fitentur. Ne unum quidem horum ma-
culas posse cavere peccati.
xxi Nec tamen ex eo debemus nos dominica com-
munione suspendere quia nos hac
noscimus peccatores, sed ad eam
magis ac magis est propter anime medi-
cinam et purificationem spiritus ad-
festinandum. Verumtamen ea
humilitate mentis ac fide ut in-
dignos nos perceptione tante gratie
iudicantes remedium potius nostris
vulneribus exposcamus. Alioquin
nec annui vestrarum quidem digne est pre-
sumenda communio, ut quidam faciunt
qui in monasteriis constituti sunt. Ita
sacramentorum celestium dignitatem
et sanctificationem hac mentium metiuntur
ut existiment eam nonnisi sanctos atque in-
maculatos debere presumere, et non
potius ut sanctos mundosque nos sua parti-
cipatione efficiant. Qui profecto
maiorem arrogantie presumptionem
quam declinare se sibi videntur incurrunt,
Quia vel tunc quando eam percipiunt dignos
se eius perceptione diiudicant.
Multo autem rectius erat ut quam hac
cordis humilitate qua credimus et fatemur
nos illa sacra misteria numquam pro
merito nos posse contingere, singu-
lis ea diebus ob remedium nostrarum
egritudinum presumamus, quam ut vana
presumptione cordis elati vel post
annum dignos eorum participio nos esse
credamus. Quapropter ut hec intelligere
fructuose et tenere possimus oremus
domini ut nos ad perficienda hec ut liberet [?]
adtingatur [?] imploremus que nequaquam
lata ut [illegible] cessit humano
usu [illegible] precedente qua-
dam [illegible] tione verborum
reducta potius et experientia pre-
heunte disserantur, que rursum nisi
tum conlationibus spiritalium virorum
frequenter examinata fuerint et
polita, que etiam documentis et quo-
tidiana experientia sollicite venti-
lata ut subtiliter incuria
tacito oblivione depereunt. Explicit

CONLATIO ABBATIS ABRAAM

DE MORTIFICATIONE CAPITULA EIUSDEM

I Quomodo abbati Abrae cogitationum nostrarum prodiderimus arcana
II Quomodo noster senex perspexerit errorem
III De qualitate locorum quae ab anachoretis expeti debeant
IIII Quae utilitatis operationis genera debeant eligi
V Quod evagatione corporis gravetur magis quam relevetur cordis anxietas
VI Ad quam conparationem cogitationes suas monachus debeat custodire
VII Interrogatio cur obesse nobis parentum vicinia putaretur quibus neque ipsa contristatur non obesse
VIII Quod non omnibus conveniant omnia
VIIII Quod hi possint parentum viciniam non timere qui abbatis Apollo mortificationem perfectionis aemulari
X Interrogatio an obsit monacho si a parentibus necessaria suggerantur
XI Responsio quid sanctus Antonius super hoc sententialiter
XII De utilitate operationis et otii detrimento
XIII Fabula de consutoris mercede conposita ad inlusiones diaboli cognoscendas
XIIII Obiectio unde nobis talium cogitationum error inrepserit
XV Responsio de tripertito [...] animae motu
XVI Rationabilem animae [...] nostrae partem fuisse corruptam
XVII Quod infirmior pars animae diabolicis temptationibus prima subcumbat
XVIII Interrogatio an utiliter desiderio melioris silentii retrahamur ad patriam
XVIIII Responsio de inlusione diabolica quod vastioris solitudinis requiem repromittat
XX Quam utilis sit remissio intendentis fructus
XXI Quomodo evangelista Iohannes utilitatem remissionis hostendisse dicatur
XXII Interrogatio qualiter intellegendum sit quod in evangelio dicitur iugum meum suave et onus meum leve
XXIII Responsio cum expositione sententiae
XXIIII Cur iugum leve Domini grave sentiatur
XXV Quid utilitatis conferat temptationum incursio
XXVI Quemadmodum perfectis renuntiantibus centuplum in hoc mundo repromittatur

Explicit

INCIPIT LIBER VICESIMUS IIII

Quarta et vicesima ista conlatio abbatis Abraam Christo fauente pro cluditur. Omnium seniorum eruditiones et quae mysterio concludens quae viginti quattuor ... consummantur illorum viginti quattuor seniorum qui in Apocalypsin coronas suas agno offerre dicuntur numero mystice congruente cunctarum promissionum nostrarum debitis nos credimus absolvendos. Si qua proinde gloria hi viginti quattuor senes nostri ob instructionis suae meritum fuerint coronati, illi qui pro salute mundi immolatus est agno prosternatis capitibus obtulimus. Ipse enim et illis tam eximium sensum et nobis qualemcumque sermonem quo tanta profunditas promeretur per sui honorem nominis sui donare dignatus est, et necesse est ut ad auctorem bonorum operum omnium munus sui meriti referantur, cui hoc ipso debetur amplius quo magis solvitur. Igitur adhuc acrius inpugna

cionem cogitationis nostre anxiam con
fessione detulimus. Quia ad repetendum
provinciam nostram vel revisendos pa
rentes cotidianis animi estibus urgue
bamur: hinc etenim nobis maxima desi
deriorum nascebatur occasio.
Quod tantam religionem vel pietatem pa
rentum nostrorum predicatam recordaba
mur. Ut eos nequaquam inpedituros
nostrum propositum presumeremus.
hoc longiter mente volventes quod pro
fectum magis ex illorum essemus adsidui
tate capturi nullaque nos rerum
corporalium sollicitudine nullis pros
piciendi distentionibus occupandos illis
affatim hominem cum gaudio prebiti
onem nostre necessitatis explentibus. In
super etiam spe inanium gaudiorum animum
pascebamus credentes fructum nos maxi
mum percepturos de conversatione
multorum qui velut a nostro errore aduna
salutis exemplo ac monitis dirigendi.
Tum preterea ipsorum locorum situs in quibus
erat maiorum nostrorum avita possessio.
ipsarum quoque amenitas iocunda
regionum ante oculos pingebatur
quam grate atque congrue solitudinis
spatiis tenderetur. ita ut non solum
delectare monachum possent secreta
silvarum sed etiam maxima victus
prebere conpendia. Que omnia pre
dicto seni quantum secundum fidem consci
entie nostre simpliciter panderemus
nec iam inpugnationis violentiam sustentare
non posse nisi nobis ex illius medici
nam dignum subveniret profusis
lacrimis testaremur. tacitus ille
diuque cunctatus tandem ex consuetudine gra
viter ingemescens ita [illegible].

II Necdum vos desideriis seculi renunti
asse nec mortificasse concu
piscentias pristinas cogitationum vestrarum
prodit infirmitas. Nam sic vagatio desi
deriorum cordis vestri desideriorum vestrorum per
vagatio protestatur. Hanc pere
grinationem hac patrie abrenuntiati
onem mente potius suscipere debu
istis quam carne tantummodo sustinetis.
sepulta enim hec omnia hac de cordibus
vestris avulsa penitus iam fuissent
si vel rationem ipsius abrenun
tiationis vel principalem solici
tudinis causam in qua consistimus
cepissetis. Ideoque vos illa oti
egritudine sentio laborare que in
proverbiis ita notatur.
Omnis otiosus in desideriis est. Et iterum
desideria pigrum occidunt.
Nam et nobis potuerant hec commo
ditatum cumulum commodorum non
deesse compendia si credidissemus
eum nostro convenire proposito vel
equalem ex illis amenitatum voluptatibus
fructum nobis iudicassemus posse con
ferri qualis iste erat quem hic locorum
squalore ac corporis contritione
conquirimus. Nec rursum ita parentum ex
solatia destituta ita nobis desunt
qui de eis sustentari sufficere
non gauderent nisi nobis illa
sententia salvatoris occurreret
quicquid ad fomitum huius pertinet

234

(c) Real Academia de la Historia

cunctis excludens ea quae dicitur ·:·
Qui non reliquerit siue hodie
patrem et matrem siue filios ut per
non potest esse meus discipulus ·
Quod si ipsis tantum quod exierant omnimo
dis presidio destituti essent ut possent
cum mundi istius obsequia non
deserent qui promptissima largi
tate necessitatibus nostris cum omni
gratuita ratione subministrant quae se
quidem tenent ·:· Quorum munificentia
securitate prandii uideatur sollici
tudine curarum nostri nos uehemen
ter illa prophetica maledictio
deterret ·: Maledictus in
quid homo qui spem suam ponit in
homine et nolite confidere in prin
cipibus · Potuimus et quam cellulas
sulatim nostras supra nili fluminis
alueum conlocauit aquam ubere
pro foribus nec et quattuor milibus
passuum nostris cogeremur deferre ceruici
cibus nostris nos uetoleruntaque labo
ris istatur inde fertor beatus apostolus
reddens hoc lugiter animus elo
quio unusquisque inquiens propriam
mercedem accipiet secundum suum laborem
Nec ignorum esse nonnulla eorum
in regionibus nostris amena secreta in
quibus pomorum copia et hortorum
gratia uel ubertas necessitatem
uictus nostri minimo labore corporis
expedirent nisi inpingendam nobis illam
exprobrationem quae ad illum in euan
gelio dictata diuitem uerteremur
quia recepistis consolationem uestram

inuita ... Sed despectis illis omnibus
et quae uniuersi ... mundi huius uolupta te
contemnentes his ... squaloribus delec
tamur · uniuersisque delicus
... ndum solitudinis proferimus
iustitiam · Nec huic asperitatum
... tudini quantacumque sit uberis
glebe diuitias conparamus ·
Non temporalia huius corporis lucra
sed aeterna spiritus emolumenta sectantes
Parum enim est enim renuntiantem se
praeterita usque ad finem numquam habi
uit illud nobis dicendum est cum perse
uerantem hominis non concupisci
turus unde et dominus in euangelio
si quis inquit uult post me uenire
abneget semet ipsum et tollat
crucem suam cotidie et sequatur me.
III Et ad circo ei qui de interioris hominis
puritate peruigilem sollicitudinem
gerit expetendus una locus est metus
et nulla ad culturae diuersitatione
uberata ubertas sue fecunditatis solli
citent · Nec de cellulae fixa atque
inmobili statione procurbent
atque ad aliquod sub diuo ledens opus pro
dire conpellant · et alatu uelut
in apertum effusis cogitationibus
omne mentis direccione hac
subtilissima certe illius destinat
nuationibus intuitum · pdiuersa dis
pergat · Quae ut nemine prorsus
quamuis sollicitus hac uigilanti
uel cauere poterunt uel uideri
nisi qui corpus atque animum suum
iugiter in eius parietum septa con

clusuria · Velut quis uelut piscator
egregius uictum sibi apostolica arte
prospiciens in tranquillissimo cordis
sui profundo uenientia cogitationum
examina intentus atque inmobilis
captet. et tamquam de prominenti
scopulo curiose profunda prospectans
quos ad se amo adtrahere debeat salu-
tari quos uero tamquam malos ac no-
xios pisces neglegat hac refutet
sagaci discretione diiudicet.

IIII In hanc ergo unusquisque custodiam
iugiter perseuerans efficaciter illud
implebit quod Abbacuc profe-
tans euidenter exprimitur ·
Super custodiam meam stabo et ascendam
super petram et speculabor ut uideam
quid loquatur in me et quid respon-
deam ad arguentem me. Quod quanti
laboris hoc difficultatis sit experi-
mentis illorum qui in illa Calami siue Por-
firionis heremo commorantur
manifestissime conprobatur.
Nam cum longiore solitudinis inter-
uallo ab uniuersis urbibus et habitacu-
lis hominum quam heremus Sciti diuidantur
septem siquidem uel octo mansionibus
uastissime solitudinis deserta
penetrantur ut ad cellulas suarum
secreta perueniant. Tamen quia illic
agriculture dediti clausuris minime
cohibentur. cum ad haec squalida in
quibus degimus uel ad illa Scitiotica
uenerint loca. tantis cogitationum
estibus tantaque animi anxietate
agitantur ut quasi rudes et qui
solitudinis exercitia ne leuiter quidem
aliquando contigerint commo-
rationem celle et quietem silentii
tolerare non possint. deque exeunt
statim excussi tamquam expertes
uel nouitii perturbentur. Continuum
redeunt in interiores hominis motus
et cogitationum suarum tempestatibus
obuiare iugi sollicitudine hac perse-
uerantia in statione didicerunt.
Qui subdiualis cotidie operibus desudantes
atque aere subuecti inaniter non
solum corporis uerum etiam mentis per-
uolitant et cogitationum suarum cum
mobilitate corporis passim in aperta
diffundunt. Et idcirco nec multi-
uolam animi sui sentiunt uanitatem
nec ob lubricos possunt coercere
discursus et conuersationem spiritus non
ferentes in adolescentulam sibi ipsum
silentii fatigantur iugitatem:
Et de laboriosis operibus in desertis uincuntur
otio et quiete sue diuturnitatis fa-
tigantur. Nec mirum si in cella
quis resideat · quasi in artu artissimo
clausurae cogitationibus congregatur
anxietatis multitudine suffocatur.
Quae egressoribus habitaculi cum hominem
prorumpentes continuo uelut equi
effrenes in diuersa peruolitant.
Sed quam ad presens de suis uelut sta-
bulis euagantur cupiunt statim
aliquod uel breue ac rarum solacium.
Cum uero corpore ad cellam propriam
remeauerunt rursus quasi ad domum suam
cunctus cogitationum castrum

(c) Real Academia de la Historia

securitate grauior [illegible]
ipsa inuentus licet [illegible] consistendo
hii ergo qui necdum possunt uel
obtunsa uoluntatis suae [illegible]
quationibus soluta uiri qui [illegible] educ
pantur longiorem uehementius in
pugnant in cellam fuerint
axiati si progredientes repius uiolentiam
sibi summissae detentionis lege
concertentia acriorem aduersum
se perferunt decumpatione remedio
suscitabunt. Sicut gelidissimae
aquae natura in interioribus febrium
quidam restinguere posse credunt
quum accendi et illo ignem illum
constat potius quam sedari.
Sed quidem momentaneum illa reue
latione multo grauior consequitur
adflictio. Quamobrem labo
randum monacho omnis intentio in unum
semper defigendum cunctarumque
cogitationum ebortus ad eius circuitus
in id ipsum sanctae memoriae distenditur
iocundi uel si quis totam arbiti
quum uolens in sublime conclu
dere sub altissimi illius centri linea
ducitur circumducta uerum illius
certissimi normam omne rotundi
quatis per similitudinem ex tenentur
collicuit disciplinam. Qui uero eum
absque illius meditatis communicatione
consummare quantus summa aptatis
uita ingenii praesumptione temptauerit
impossibile esse ut aequalitatem
circuitus illius sine errore custo
diat uitae qui tantum uerum uel indicatus

pulchritudinem fundo subuertentia solo
deprehendat [illegible] speciatim sit ad illum
indicem ueritatis semper recurrens
ad eius arbitrationem operis sui
ambitum exteriusque curatiques ad
excelsae magnitudine molis unius
puncti lege concludat.
Ita enim mens nostra nisi solum dei
caritatem uelut centrum inmobiliter
fixum per uniuersa operum molitionumque
nostrarum momenta circumagens pro
ut bile uel ut ita dixerim circino curi
tatis uel ab absurda uel sepulcrali
qualitatem. Neququam sex ex tabernaculum
illum edificii spatiis cuius paulus extra
uiri excolat. probabili arte molietur
Nec pulchritudinem domus illius possi
debit quam David in corde suo domino cupi
ens exhibere domine inquid dilexi decorem
domus tuae et locum habitationis gloriae tuae
Sed inde cum in corde suo [illegible] indignum
spiritu suo domum contemptu suo
imprudenter adtollit. Non glorifi
candus beati quod abitatoris spiritus
se dum in conferitione sua lugu
bri e opprimendus. GERMANUS
VII Satis utiliter ac necessarie praecipiatur
instantia hoc operis geri quod in cellulis
exerceri potest. Etenim
non solum exemplo beatitudinis uestrae
apostolicarum uirtutum imitatione
fundatae uerum etiam experientia nostrae
exercitationis commodiatus huius rei
nobis saepe conperta erat.
Sed pertinacitate uicinitatis quam necuor nimium
expulsatis quos aditu per eum nobis

debeat emitti non sit dis[illegible]
Quum enim vos homines [illegible] qui in
reprehensibiliter incedentes non solum
in propriis residere [illegible] sed ne
longe vinculis suis quorumdam re[illegible]
centium. Quur id quod vobis noxium
non esse vobis putetis adversum.

[illegible]iii Abrutum Nonnumquam in multa et bonis
rebus rursum videmus exempla.
Nam sicut eadem quis agere non eodem
affectu atque proposito vita dissimile
virtutis presumpseria profecto et inde
laqueos deceptionis hac morantur in
currere. Unde ulus etiam in vite fructum
adquiritur. Quod ille quoque manu
fortis puer bellicosissimo gigante
illi in certamine conputatur vita
dubie paulisper viribus atque fortis
simis saulis armis fuisset induatus
de quibus etatis robustior innumera
ille exercetur hostium prostravisset.
hec indubitanter primo bo potuerunt
inferre pernicie nisi prudentia discre
tione congrua adulescentie sue
armorum genera delegisset et adversus
hostem te etiam [illegible] non lorica et clipeo.
quibus ceteros videbat instructos
sed illis quibus dimicare poterat
et his fuisset armatus. Quamobrem
mensure virium suorum convenientium
quemque nostrum diligentius [illegible]
atque ad eius modulum [illegible]
liberata disciplina. quia quum
[illegible] omnis [illegible] tamen [illegible]
[illegible] esse non possunt.
Non enim qui bonum erat [illegible]

[illegible] conprobamus.
[illegible] solum infructuosam
[illegible] tenetur [illegible]
Namque in institutione [illegible] vel
cunctis [illegible] atque laudabilem meritis
proficere [illegible]
[illegible] esse contrarium. Iam etiam
[illegible] uberrimus fructus erat sed
ab omnibus [illegible] sine periculo non
potest detrimenti. Proinde primum
regionis vestre atque huius instire pensanda
sunt instituta de [illegible] inter hominum
[illegible] vel [illegible] assiduitate
collecta diversa [illegible]
fieri etenim potest ut quod alterius
gentis hominum usui atque inpossibile
est hoc ulis in istam consuetudo quod
ammodo veterana [illegible].
Sicut nationes quedam ingenita pluquam
diversitate disiunctas magnum vim
frigoris vel ardorem solis absque ullo
corporis periculo sustinent [illegible].
Que huiusque vita illa celi inclementiam
non experti quantivis roboris fuerint
sustinere non possunt.
Iam et qui vos qui summo animi et corporis
nisu in hac regione [illegible] quasi
[illegible] puerie [illegible] In [illegible] in
pugnare conamini diligenter. Expedit
verum in illis [illegible] summa erat
regionibus et velut frigore nimio in
fidelitatis obstricatur hanc [illegible]
dixerim nuditatem sustinere possit
Non enim [illegible] proportio formidini
[illegible] quodammodo indidie [illegible]
conversationis [illegible]

296

(c) Real Academia de la Historia

Quam [illegible] patri
[illegible] ut [illegible] parum [illegible]
[illegible] unde
viiii [illegible] tis. U[illegible]
[illegible]
[illegible] quamvis [illegible] erat
[illegible] abba [illegible]
[illegible]
[illegible] huius rei [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] qui [illegible]
[illegible]
autem vobis. [illegible] non solum
[illegible] recte [illegible] peregri-
nationis [illegible]
affectus ad locos [illegible] non
possit [illegible] quem [illegible]
[illegible] In eam [illegible]
nacti [illegible]
[illegible]
[illegible] putaret enim [illegible] inter ea
[illegible] ut esset auxilio
[illegible] nequaquam posset [illegible]
abbas [illegible] obsecrans
quis [illegible] iuniorem fratrem quem
praeterierat priore quae me [illegible] non
requirat. Quumque ille eum morantem
[illegible] fratris [illegible]
continentiae [illegible]
velut in [illegible]
[illegible] quemadmodum [illegible]
[illegible] eum [illegible] annos
[illegible]
[illegible] me

quod [illegible] in hoc mundo
[illegible] illi [illegible] posse
[illegible]
[illegible] conmixta
[illegible] Christi ubi in ea
[illegible] vel
modicum [illegible] non
[illegible] nobilissimi
quod [illegible] induatur propter
industriae reputatione quem [illegible]
celestis exhonerat ut [illegible] fortior
fuerit exhibenda. Dimiserunt [illegible]
nunc [illegible] prudentissime
continet [illegible] vos
[illegible] ne [illegible]
[illegible] patiar.
Quumque vos in huc unius mortifi-
catione consimiles eidem senis estis
nunc demum [illegible] fratris
vicinia vobis quoque similiter [illegible]
non [illegible] ut scilicet quamvis
in proximo contristatur velut
mortuos esse credantur. Itaque
illos [illegible] nec vos
illo [illegible] obsequi [illegible]
[illegible] nus
Sed hoc plane [illegible] nullum ambiguitatis
locum ulterius reliquerat.
Erat [illegible] cum [illegible]
[illegible] quam [illegible]
[illegible] nudi pedibus [illegible]
nullum [illegible]
ne labore quidem [illegible]
[illegible] necessarie [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

uerecundia hec nos comuniter [illegible]

[illegible]mino pueriatur [illegible] quid proposita

nos obtinere [illegible] submitti[illegible] unanimibus

uniuersa nos sollicitudine [illegible] purandi

uicatis potiatur absolutio [illegible]

et ro[illegible]tionem operum dederint [illegible]

quo nunc diserui [illegible] ut labore [illegible]

spiritualis [illegible] in [illegible]

ABRAAM. Non ea conera hoc uobis

[illegible] uncionis [illegible]

quatille [illegible] culurdum spiritus hoc quod dic

[illegible]

[illegible]

omni ubi[illegible] De quibus adpr[illegible]

uirum quidem [illegible] in unum con[illegible]

disciplinam [illegible] dicere admis[illegible]

mulo sis pro[illegible] esse [illegible]

riemque perfectionis [illegible] inter homines

quispiam quam in eremo potiatur

[illegible] beatitudinem [illegible] ubi num[illegible]

confirmare [illegible] quo[illegible]

ille [illegible] ubi [illegible]

[illegible] prob[illegible] ab om[illegible]

et sollicitudine [illegible] solu[illegible]

lectioni [illegible] illu[illegible]

discretione spiritus inde [illegible]

[illegible] inspirare [illegible]

mur. dic inquid filii uerum [illegible]

uel aduersis casus conferit [illegible]

purisque [illegible] modo [illegible] prosperitate

conquideat. Illo [illegible]

e[illegible] esse conferit [illegible]

Cumsenet. Nobis [illegible] inquid e[illegible]

[illegible] tota [illegible]

quum quibus [illegible]

[illegible] confortatio [illegible] qu[illegible]

[illegible] laboris pr[illegible]

[illegible] in [illegible]

[illegible] beatitudini [illegible]

[illegible]

[illegible] quem ille [illegible]

ul[illegible] principibus

[illegible] promulgare [illegible]

euangelice predicationi [illegible]

[illegible] non solum sibi [illegible] cum

[illegible] minis[illegible]

[illegible] obsequiis predicat prebuisse

[illegible] dicens. [illegible]

[illegible] qui mecum

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

(c) Real Academia de la Historia

[illegible]

... enim ... rum ... [illegible]
non furiam ... [illegible]
... xerunt ... [illegible] ... quia ...
... in ... [illegible]
... qui non ... [illegible]
nec mundum ... [illegible]
... [illegible]
... magis ... [illegible]
... [illegible]
... [illegible] ... hom... [illegible]
... [illegible]
... hominum ... hom...
... [illegible]
... Squalentem ... [illegible]
... [illegible]
... in mundi ... [illegible] ... nullis
... [illegible] homines ... [illegible]
... [illegible]
... [illegible] ... frequen...
... [illegible] ... solitudi...
... [illegible]
... [illegible]
... [illegible]
... [illegible]
... [illegible]
... [illegible]
XII N... [illegible] ... ab... [illegible]
... [illegible]
... [illegible]
... [illegible] super ... [illegible]
qui ... [illegible]
... [illegible]
... [illegible] ... ille ... [illegible]
... [illegible]
... [illegible]
... [illegible]

(c) Real Academia de la Historia

(c) Real Academia de la Historia

(c) Real Academia de la Historia

32

© Real Academia de la Historia